

ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

(Α' - ΣΚΘ')

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΣΧΟΛΙΑ

Ἄπὸ τῆν

ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Θεολόγο

Φ Ι Λ Ο Κ Α Λ Ι Α
Τ Ω Ν
Ν Η Π Τ Ι Κ Ω Ν Κ Α Ι Α Σ Κ Η Τ Ι Κ Ω Ν
10Α

Έπoptης

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ, Καθηγητής Πανεπιστημίου

Έπιμελητής Έκδόσεως

ΜΕΡΕΤΑΚΗΣ Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, Θεολόγος

Ε Π Ε

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΜΕΡΕΤΑΚΗ
«ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ»
ΠΑΤΕΡΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ»
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1988

ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

(Α' - ΣΚΘ')

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ Βαρσανούφιος ἦταν μέγας Ἀσκητὴς καὶ συγγραφέας τοῦ στ' αἰώνα. Καλούμενος ἀπὸ ὄλους ὁ «μέγας γέρων», ἄσκησε ἰσχυρὴ ἐπιρροὴ σὲ συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους. Αἰγύπτιος στὴν καταγωγὴ, γεννήθηκε στὰ μέσα τοῦ ε' αἰώνα. Ὄταν ἦρθε γιὰ προσκύνηση τῶν Ἀγίων τόπων, ἐκάρη μοναχὸς ἀπὸ τὸν ἐρημίτη Μάρκελλο, μὲ τὸν ὁποῖο συνεμόνασε. Γιὰ λίγο χρόνο διατέλεσε «περιάκτης» ἢ «ἀκάθιστος», δηλαδὴ ἐλεύθερος, χωρὶς μοναστηριακὸ δεσμὸ καὶ μετακινούμενος μοναχός. Ἄν καὶ δὲν ἦταν ἱερεὺς, παρεῖχε ἄφεση ἁμαρτιῶν, καὶ κατέστη περιζήτητος μεταξὺ τῶν ἡγουμένων μοναστηρίων.

Τέλος προσῆλθε στὴ μονὴ τοῦ Σέριδου ποὺ ἦταν στὴ Γάζα, χωρὶς αὐτὸς νὰ τὸν ζητήσει· «Πόσοι ἠθελαν ἡμᾶς τοὺς γέροντας καὶ ἔτρεχον καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς! Καὶ καθημένου αὐτοῦ [τοῦ Σέριδου] ἔπεμψεν ἡμᾶς πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ τέκνον γνήσιον ἡμῶν αὐτὸν ἐποίησεν»¹. Στὴν ἀρχὴ ἔμενε σὲ κελλί τῆς μονῆς, τὸ ὁποῖο ἀργότερα παραχώρησε στὸν Ἰωάννη τὸν ἐπικληθέντα Προφήτη, καὶ αὐτὸς ἐγκαταστάθηκε σὲ κάθισμα πάνω ἀπὸ τὴ μονὴ καὶ παρέμεινε ἐκεῖ ἐγκλειστος γιὰ 18 χρόνια. Δὲν δεχόταν οὔτε ἐπίσκοπο οὔτε ἀδελφὸ, παρὰ μόνο τὸν Σέριδο ποὺ τοῦ ἔφερε ἀρτίδια, κοινωνία καὶ νερό. Ἄλλοτε λησμονοῦσε νὰ φάγει.

Ἡ μόνη ἐπαφὴ του μὲ τὸν κόσμον ἦταν μὲ ἀποκρίσεις ποὺ δίδονταν σὲ ἐρωτήσεις ἐπισκεπτῶν μέσω τοῦ Σέριδου. Ἐπειδὴ δὲν ἔβγαινε ποτὲ ἀπὸ τὸ κελλί καὶ κανεὶς δὲν τὸν ἔβλεπε ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἡγούμενο, κατέστη μυθικὴ προσωπικότητα καὶ σὲ πολλοὺς σχηματίσθηκε ἡ ἐντύπωση ὅτι ἦταν ἀνύπαρκτο πρόσωπο,

1. Ἀπόκρισις 17. σ. 44,28 ἔ.

καὶ τὶς ἀποκρίσεις τὶς συνέτασσε ὁ Σέριδος. Πρὸς διάλυση αὐτῆς τῆς ἐντυπώσεως δέχθηκε τότε ἀπὸ μία φορά τοὺς μοναχοὺς καὶ τοὺς ἔπλυνε τὰ πόδια². Παρὰ τὶς ἀσθένειές του δὲν ἐγκατέλειπε ποτὲ τὸ ἐργόχειρό του.

Δὲν μετεῖχε στὶς δογματικὲς ἔριδες τῆς ἐποχῆς του καὶ κατέκρινε τὴν ἐπίδοσιν σ' αὐτές. «Οὐαὶ καὶ ἀλαλαὶ τῷ γένει ἡμῶν! Τί ἀφήκαμεν καὶ τί ἐρευνῶμεν!... Οὐρανοὶ φρίττουσι, τί πολυπραγμονοῦσιν ἄνθρωποι. Ἡ γῆ σίεται, πῶς ἐξιχνιάσαι θέλουσι τὰ ἀκατάληπτα. Οὐκ ἀπαιτεῖ ἡμᾶς ὁ Θεὸς ταῦτα, ἀλλ' ἀγιασμόν, κάθαρσιν, σιωπὴν καὶ ταπεινώσιν»³. Μεταγενέστερα ἐπικράτησε ἡ φήμη ὅτι ἦταν μονοφυσίτης, ἀλλὰ τὴν ἀπέκρουσε ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης⁴. Ἡ φήμη αὐτὴ προῆλθε πιθανῶς ἐπειδὴ λέγει σὲ ἀπόκρισή του: «κάτεχε τὴν βασιλικὴν ὁδόν, τὴν πίστιν λέγω τῶν 318 Ἀγίων Πατέρων, εἰς ἣν ἐβαπτίσθη· πάντα γὰρ ἔχει μετ' ἀκριβείας τοῖς νοοῦσι τὸ τέλειον»⁵. Θεωρήθηκε ὅτι ὁ περιορισμὸς σὲ μόνῃ τῇ σύνοδο τῆς Νίκαιας ἐσήμαινε ἀπόρριψη τῆς συνόδου τῆς Χαλκηδόνας (451) ἢ ὁποῖα καταδίκασε τὸν Μονοφυσιτισμὸν. Ἀλλὰ ἡ ἀποσιώπησις αὐτῆ εἶναι προφανῶς ἀποτέλεσμα τῆς διακαοῦς ἐπιθυμίας του ν' ἀποφύγει τὶς δογματικὲς συζητήσεις.

Ὁ μεταγενέστερος βίος του ἀναφέρει ὅτι ἐγκατέλειψε μία φορά τὸ κελλί του, γιὰ νὰ ἔρθει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ νὰ μεσιτέψῃ στὸν Ἰουστινιανὸν γιὰ τοὺς μοναχοὺς τῆς περιοχῆς ποὺ τοὺς κατηγοροῦσαν ὡς ὠριγενιστές.

Μετὰ τὸ θάνατον τοῦ Σέριδου, σὲ βαθεῖα γηρατεία, ἀπομακρύνθηκε τελείως, δὲν δεχόταν πλέον οὔτε τὸν νέο ἡγούμενον, δὲν ἀπαντοῦσε στὶς ἐρωτήσεις καὶ δὲν ἔπαιρνε τροφή. Ὅπως ἦταν φυσικὸν, πέθανε μετὰ ἀπὸ λίγο χρόνον. Ὁ ἱστορικὸς Εὐάγριος ποὺ ἔγραψε τὸ 594, λέγει ὅτι ἀπὸ 50 ἐτῶν καὶ πλέον δὲν τὸν εἶδε κανένας ὥστε πιθανὸν νὰ πέθανε τὸ 543.

2. Ἀπόκρισις 61, σ. 138,1 ἐ.

3. Ἀπόκρισις 600.

4. PG 88, 1613 καὶ 99,1816.

5. Ἀπόκρισις 59, σ. 130-132.

Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στὴν Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία στὶς 6 Φεβρουαρίου, καὶ στὴ Δυτικὴ στὶς 11 Ἀπριλίου. Τὸ λείψανό του μεταφέρθηκε ἀπὸ τὴ Γάζα στὸ χωριὸ Ὑορια Ἀπουλίας. Ἀπὸ τὸν Νικόδημο τὸν Ἀγιορείτη συντάχθηκαν πρὸς τιμὴ του δύο μεγαλυνάρια καὶ δίστιχα⁶ καὶ τὸ 1865 συντάχθηκε ὀλόκληρη ἀκολουθία του στὴ μονὴ Παντελεήμονος τοῦ Ἀγίου Ὑορους.

Τὰ μόνα γραπτὰ τοῦ Βαρσανουφίου εἶναι οἱ Ἀποκρίσεις του, τὶς ὁποῖες ζητοῦσαν πλήθη ἐπισκεπτῶν, ἰδίως μοναχῶν. Ἐπειδὴ, ὅπως εἰπώθηκε, οἱ ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις δινόταν μὲ τὸ χέρι τοῦ Σέριδου, μερικοὶ ἐπισκέπτες δίσταζαν λόγῳ συστολῆς νὰ διατυπώσουν τὰ ἐρωτήματά τους. Ἔτσι ἓνας μοναχὸς ἔστειλε ἐρώτηση μὲ συμβολικὲς ἐκφράσεις, πεπεισμένος ὅτι ὁ Γέροντας θὰ ἐννοοῦσε τὰ ὑπονοούμενα. Αὐτὸς τότε ἀπάντησε μὲ ὁμοιο τρόπο· «μὴ ἐκκλίνης εἰς τὰ δεξιὰ μηδὲ εἰς τὰ ἀριστερά, ἕως οὗ τὰ δύο ἀμφοτεροδέξια γένηται». Βέβαια ὁ μοναχὸς δὲν κατάλαβε τίποτε καὶ ἔστειλε δεύτερη αἰνιγματικὴ ἐρώτηση· «μόνω τῷ νοῖ ἐνθυμηθῆς». Ἡ ἀπόκριση ἦταν· «τὸ μὲν πρῶτόν ἐστι ἐπιζήμιον, τὸ δὲ δεύτερον ὠφέλιμον· καὶ ὅσον ἐπιζήμιον ἐστι τὸ πρῶτον, τοσοῦτον ὠφελιμώτερον τὸ δεύτερον». Ὁ μοναχὸς ἀναγκάσθηκε πλέον νὰ ἐκφράσει σαφῶς τὸ ἐρωτήματά του. Τότε πῆρε ἐπίσης σαφῆ ἀπάντηση καὶ μαζὶ μ' αὐτὴ τὴ συμβουλή· «φανερῶς εἶπέ σου τοὺς λογισμοὺς διὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἢ γράψον καὶ οὕτως ἀκούεις»⁷.

Τὶς ἐρωταποκρίσεις αὐτοῦ συνέλεξε μαζὶ μὲ τὶς τοῦ Ἰωάννη τοῦ προφήτη ὁ Δωρόθεος. Ὁλόκληρη ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει 840, ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ 396 εἶναι τοῦ Βαρσανουφίου, δηλούμενες ὡς «τοῦ μεγάλου Γέροντος», καὶ τοῦ Ἰωάννη 444, δηλούμενες ὡς «τοῦ ἄλλου γέροντος». Ἦταν ταξινομημένες κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ ἐρωτήσεων, ἀλλὰ ἐπῆλθαν μεταβολές στὴ σειρὰ. Τὴ συλλογὴ γνώριζε καὶ ἐπαίνεσε ὁ Θεόδωρος ὁ

6. *Συναξαριστῆς Β'* 110, Βενετία 1819.

7. *Ἀπόκρισις* 219–223, σ. 464–470.

Στουδίτης⁸. Ἦδη μεταφράσθηκε στὴ ρωσική, καὶ τμήματα αὐτῆς καὶ σὲ ἄλλες γλῶσσες.

Οἱ ἀποκρίσεις εἶναι συντεταγμένες σὲ ὕφος πλήρες ρυθμοῦ, εἰκόνων καὶ ἀλληγοριῶν. Ἄν καὶ καταγραφόταν στὰ πλακίδια ἀπὸ τὸν Σέριδο, ἀποδίδουν πλήρως σκέψεις τοῦ Βαρσανουφίου, διότι αὐτὸς ὄχι μόνο ὑπαγόρευε ἀλλὰ καὶ ἔβλεπε τὰ γραφόμενα.

Αὐτὲς ἀποτελοῦν ἐνιαῖο σύνολο σκέψεων, οἱ ὁποῖες ἀποσκοποῦν στὴν καλλιέργεια τῆς συνειδήσεως τοῦ ἔσω ἀνθρώπου. Σὲ μία ἀπὸ αὐτὲς λέγεται· «ἐγράφη σοι ἀπὸ τοῦ Α ἕως τοῦ Ω, ἀπὸ ἀρχαρίου καταστάσεως μέχρι τελείου, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὁδοῦ μέχρι τέλους αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ ἐκδύσασθαι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἐνδύσασθαι τὸν νέον, τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα»⁹.

Ὁ Βαρσανούφιος ἦταν εὐρύνους καὶ βαθύνους, παρέχοντας συμβουλές, ἀφήνει ἐλευθερία στοὺς παραληήπτες: «οὐκ ἔδησά σε, ἀδελφέ, οὐδὲ ἐντολή σοι δέδωκα, ἀλλὰ γνώμην· ὡς θέλεις οὖν ποιήσον»¹⁰. «Μὴ νομίσητε ὅτι, κὰν ἅγιοι ἦσαν, ὅλα τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ γνησίως ἠδυνήθησαν καταλαβεῖν»¹¹. Σὲ ζηλωτὴ πού στενοχωριόταν, διότι λόγῳ ἀσθενείας δὲν μποροῦσε νὰ νηστεύει, ἔλεγε· «καὶ περὶ τῆς νηστείας τῆς αἰσθητῆς μὴ λυπηθῆς· οὐδὲν γάρ ἐστὶν ἄνευ τῆς πνευματικῆς»¹².¹³

8. *PG* 88, 1615 ἐ.

9. Ἀπόκρισις 49, σ. 110.

10. Ἀπόκρισις 56, σ. 126.

12. Ἀπόκρισις 173, σ. 368.

13. Ἡ εἰσαγωγή αὐτὴ ἐτοιμάσθηκε μὲ βάση τὸ ἄρθρο τοῦ καθηγητοῦ Παν. Κ. Χρήστου στὴν *Ἠθικὴ καὶ Θρησκευτικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*.

ΤΩΝ ΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ

ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΔΙΑΚΟΣΙΕΣ ΕΙΚΟΣΙ ΕΝΝΕΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ
ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΟΚΤΑΚΟΣΙΑΙ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΟΚΤΩ
ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΣΙΝ ΑΝΗΚΟΥΣΑΙΣ

Α'

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν ἀπὸ Μηρωσάβης

*Ἀββᾶν Ἰωάννην, αἰτήσαντα ἐλθεῖν καὶ οἰκῆσαι παρ' αὐ-
τοῖς ἐν τῷ Κοινοβίῳ.*

5 **Γ** ἔγραπται ἐν τῷ Ἀποστόλῳ ὅτι, «ὁ ἐναρξάμενος ἐν
ὑμῖν ἔργον ἀγαθοῦ, αὐτὸς καὶ τελειώσει ἕως τῆς ἡμέ-
ρας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Καὶ πάλιν ὁ
Δεσπότης ἡμῶν εἶπε τῷ προσελθόντι αὐτῷ· «εἴ τις οὐκ ἀπο-
τάσσεται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καὶ τῷ γένει, ἔτι δὲ μὴ μι-
σεῖ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μοι εἶναι μαθητής». Δυνα-
10 τὸν δὲ ἐστὶ τῷ Θεῷ πληρῶσαι ἐφ' ἡμᾶς τὸν λόγον. Ὅτι ἰδοὺ δὴ
τί καλὸν καὶ τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό;
Εὐχομαι δὲ ἵνα φθάσης τὸ μέτρον τὸ γεγραμμένον ἐν ταῖς Πρά-
ξεσιν· ὅτι ὅσοι εἶχον κτήματα, ἐπώλουν καὶ φέροντες τὸ τίμημα
τῶν πιπρασκομένων, ἐτίθουν πρὸς τοῖς ποσὶ τῶν Ἀποστόλων.

15 *Κἀγὼ εἰδώς σου τὴν προθυμίαν, κατὰ Θεὸν οὖσαν, εἶπω
τῷ ἀγαπητῷ υἱῷ ἡμῶν Σερίδῳ, τῷ μετὰ Θεὸν σκεπάσαντι
ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων (ἐλπίζομεν δὲ εἰς τὸν Θεόν, ὅτι καὶ σὲ*

3. Λουκᾶ 14,33.

4. Πράξ. 4,34.

ΤΩΝ ΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΜΑΣ
ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΟΚΤΑΚΟΣΙΕΣ ΤΡΙΑΝΤΑΟΚΤΩ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

1

Ἐπίκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα¹ πρὸς τὸν Ἀββᾶ Ἰωάννη

ἀπὸ τῆ Μυρωσάβη, πού ζήτησε νὰ ἔλθει καὶ νὰ μείνει κοντά τους στὸ κοινόβιο.

Εχει γραφεῖ στὸν Ἀπόστολο, ὅτι «αὐτὸς πὺ ἄρχισε ἀνάμεσά σας ἀγαθὸ ἔργο, ὁ ἴδιος καὶ θὰ τὸ τελειώσει μέχρι τὴν ἡμέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»². Καὶ πάλι ὁ Δεσπότης μας εἶπε σ' ἐκεῖνον πὺ τὸν πλησίασε: «ἐὰν κάποιος δὲν ἀπαρνηθεῖ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του, καὶ τὴν οἰκογένεια, καὶ ἀκόμα ἂν δὲν μισεῖ καὶ τὴν ψυχὴ του, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μαθητὴς μου»³. Ὁ Θεὸς ἔχει τὴ δύναμη νὰ πραγματοποιήσει τὸ λόγο σ' ἐμᾶς. Διότι τί εἶναι πιὸ καλὸ καὶ πιὸ εὐχάριστο ἀπὸ τὸ νὰ κατοικοῦν οἱ ἀδελφοὶ στὸ ἴδιο μέρος; Ἀλλὰ εὐχομαι νὰ φθάσεις τὸ μέτρο πὺ εἶναι γραμμένο στὶς Πράξεις: ὅτι δηλαδὴ ὅσοι εἶχαν κτήματα, τὰ πουλοῦσαν καὶ, φέρνοντας τὰ χρήματα ἀπὸ ἐκεῖνα πὺ πουλοῦσαν, τὰ τοποθετοῦσαν μπροστά στα πόδια τῶν Ἀποστόλων⁴.

Καὶ ἐγώ, ἐπειδὴ γνωρίζω τὴν προθυμία σου, πὺ εἶναι σύμφωνη μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, θὰ πῶ στὸν ἀγαπητὸ υἱό μας Σέριδο, ὁ ὁποῖος μαζί μὲ τὸ Θεὸ μᾶς προστατεύει ἀπὸ τοὺς ἀν-

1. Μεγάλος Γέροντας λέγεται ὁ Βαρσανούφιος.

2. Φιλ. 1,6.

μεθ' ἡμῶν σκεπάζει), ὅτι, δέξαι τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην μετὰ ἀγάπης πολλῆς, καὶ μὴ διακριθῆς ὄλως. Πρὸ γὰρ δύο ἐτῶν ἀπεκάλυψέ μοι ὁ Θεός, ὅτι μέλλει ἤξειν ἐνταῦθα, καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν μέλλουσι συνιέναι πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ἐγὼ ἐτήρησα
5 τὴν ἀποκάλυψιν, ἕως οὗ μάθω τί ποιεῖ ὁ Κύριος.

Ὡς οὖν ἐπληρώθη ὁ καιρὸς, κἀγὼ ἐφανερώσα ὑμῖν. Καὶ ἐπειδὴ ἐλογίσω, ὅτι ἐξ ὧν φορῶ παρέχω σοι, ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπῆρα τὸ κουκούλιόν μου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἔπεμψά σοι αὐτὸ δι' αὐτοῦ, εἰπὼν· 'δὸς αὐτῷ καὶ φέρε μοι ἀντ'
10 αὐτοῦ ἄλλο'. Κράτει οὖν τοῦτο ἕως τῆς τελευτῆς σου· μέλλει γὰρ σκεπάσειν σε ἀπὸ πολλῶν κακῶν καὶ πειρασμῶν. Μὴ δώσης οὖν αὐτό τινι· ἔστι γὰρ εὐλογία Θεοῦ ἐκ τῶν χειρῶν μου· καὶ σπούδασον τοῦ τελειῶσαί σου τὸ ἔργον, καὶ εὐλυτῶσαι ἀπὸ παντὸς πράγματος, ὡς ἡμεῖς εὐλυτώσαμεν, καὶ κάθου μεθ'
15 ἡμῶν μετὰ ἀμεριμνίας σχολάζων τῷ Θεῷ.

Κἀγὼ Σέριδος λέγω σοι πρᾶγμα θαυμαστόν· ὡς γὰρ ἐλάλησε ταῦτα ὁ Γέρων, ἐλογισάμην ἐν ἑμαυτῷ. 'Πῶς ἔχω κρατῆσαι τοῦ γράψαι ταῦτα; εἰ ἠθελεν ὁ Γέρων, εἶχον ἐνεγκεῖν ὧδε τὸ μέλαν καὶ τὸ χαρτίον, καὶ ἀκοῦσαι ἓνα λόγον καὶ γράψαι'. Καὶ
20 αὐτὸς ἔγνω ἃ ἐλογισάμην, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς πῦρ, καὶ εἶπέ μοι· 'ὕπαγε γράψον, μὴ φοβηθῆς· ἐὰν εἶπω σοι μυρίους λόγους γράψαι, οὔτε περισσὸν, οὔτε παρά, ἕως ἐνὸς γράμματος ἀφῆ σε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ γράψαι αὐτό, οὔτε ἐὰν σὺ θέλης· ἀλλ' ὀδηγεῖ τὴν χειρὰ σου πῶς αὐτὰ γράψεις μετὰ ἀκο-
25 λουθίας.

θρώπους (καὶ ἐλπίζουμε στὸ Θεό, ὅτι θὰ προστατέψει μαζί μὲ μᾶς καὶ σένα), δέξου τὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη μὲ πολλή ἀγάπη καὶ μὴ διστάσεις καθόλου. Διότι πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια μοῦ ἀποκάλυψε ὁ Θεός, ὅτι πρόκειται νὰ ἔλθει ἐδῶ, καὶ ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς πρόκειται νὰ συγκεντρωθοῦν κοντὰ μας. Καὶ ἐγὼ τήρησα τὴν ἀποκάλυψη ὡς πού νὰ μάθω, τί θὰ κάνει ὁ Κύριος.

Μόλις λοιπὸν πληρώθηκε ὁ καιρὸς, καὶ ἐγὼ σᾶς τὸ φανέρωσα. Καὶ ἐπειδὴ σκέφθηκες ὅτι ἀπ' ὅσα φορῶ σοῦ δίνω, νὰ λοιπὸν προστὰ στὸν ἀδελφὸ πῆρα τὸ κουκούλιό μου ἀπὸ τὸ κεφάλι μου καὶ σοῦ τὸ ἔστειλα μ' αὐτόν, λέγοντάς του· 'Δῶσε το σ' αὐτόν καὶ φέρε μου ἀντὶ αὐτοῦ ἄλλο'. Κράτησε λοιπὸν αὐτὸ μέχρι τὸ θάνατό σου· διότι πρόκειται νὰ σὲ προστατέψει ἀπὸ πολλὰ κακὰ καὶ πειρασμούς. Καὶ νὰ μὴ τὸ δώσεις σὲ κανένα· διότι εἶναι εὐλογία Θεοῦ ἀπὸ τὰ χέρια μου· καὶ φρόντισε νὰ τελειώσεις τὸ ἔργο σου καὶ ν' ἀπαλλαχθεῖς ἀπὸ κάθε ἐνόχληση, ὅπως ἀπαλλαχθήκαμε καὶ ἐμεῖς, καὶ μεῖνε κοντὰ μας ἀμέριμνα, συγκεντρώνοντας τὴν ἀφοσίωσή σου στὸ Θεό.

Καὶ ἐγὼ ὁ Σέριδος⁵ σοῦ λέγω ἓνα θαυμαστὸ πρᾶγμα· διότι, ὅταν ὁ Γέροντας εἶπε αὐτά, σκέφθηκα μόνος μου. 'Πῶς μπορῶ νὰ συγκρατηθῶ ἀπὸ τὸ νὰ γράψω αὐτὰ τα πράγματα; ἔὰν ἤθελε ὁ Γέροντας, μπορούσα νὰ φέρω ἐδῶ τὴ μελάνη καὶ τὸ χαρτὶ καὶ ν' ἀκούσω ἓνα λόγο καὶ νὰ τὸν γράψω'. Καὶ αὐτὸς κατάλαβε αὐτὰ πού σκέφθηκα, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπό του σὰν φωτιὰ καὶ μοῦ εἶπε· 'Πήγαινε γράψε, μὴ φοβηθεῖς· ἔὰν σοῦ πῶ νὰ γράψεις μύριους λόγους, τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δὲ θὰ σὲ ἀφήσει νὰ γράφεις οὔτε ἓνα γράμμα περισσότερο ἢ λιγότερο, οὔτε κι ἂν ἐσὺ τὸ θέλεις, ἀλλὰ θὰ ὀδηγεῖ τὸ χέρι σου πῶς νὰ τὰ γράψεις αὐτὰ μὲ τὴ σειρά'.

5. Ὁ Σέριδος αὐτὸς ἦταν ἡγούμενος τοῦ κοινοβίου πού βρισκόταν στὴ Γάζα, καὶ πνευματικὸ τέκνο τοῦ μεγάλου Βαρσανουφίου, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔκανε καὶ αὐτὲς τὶς ἀπαντήσεις. Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι προσθήκη τοῦ Σέριδου.

B'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

προμηνύουσα αὐτῷ τὰς διαφόρως ἐσομένας αὐτῷ θλίψεις, καὶ τὴν σωματικὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ἐκ τούτων τῆς ψυχῆς προκοπὴν.

5 **Ε** ἰπέ τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννη. Στερέωσόν σου τὴν καρδίαν ὡς στερεὰν πέτραν. Πέτραν δὲ λέγω τὴν νοητὴν, πρὸς τὸ δύνασθαι ἀκοῦσαι ἃ μέλλω λέγειν· πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, μήποτε ἀκούσας τοῦτο ἐπαρθῆς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐκπέσης τῆς πνευματικῆς ἐπαγγελίας. Πολοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ἡ
10 τύφωσις καὶ τῶν φθασάντων εἰς μέτρον· ἀλλ' ἐτοίμασον σεαυτὸν εἰς εὐχαριστίαν ἐν πᾶσιν, ἀκούσας τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου λέγοντος, «ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε»· εἴτε οὖν ἐν θλίψεσιν, εἴτε ἐν ἀνάγκαις ἢ στενοχωρίαις, εἴτε ἐν ἀσθενείαις καὶ κόποις σωματικοῖς, ἐν πᾶσι τοῖς ἐπερχομένοις σοι εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ.
15 Ἐλπίζω γὰρ ὅτι καὶ σὺ ἔχεις ἐλθεῖν εἰς κατάπαυσιν αὐτοῦ· «διὰ πολλῶν γὰρ θλίψεων δεῖ ἡμᾶς ἐλθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ».

Μὴ οὖν διστάσης τῇ ψυχῇ σου καὶ μὴ ἐκλυθῆς τὴν καρδίαν σου ἐν τινι. Ἀλλὰ μιμνήσκου τοῦ ἀποστολικοῦ λόγου, ὅτι, «εἰ
20 καὶ ὁ ἔξω ἄνθρωπος ἡμῶν φθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέραν ἐξ ἡμέρας». Ἐὰν οὖν μὴ ὑπομείνης τὰ πάθη, ἐλθεῖν εἰς τὸν σταυρὸν οὐ δύνασαι· ἐὰν δὲ βαστάσης ἐν πρώτοις τὰ πάθη, εἰσέρχῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς αὐτοῦ καταπαύσεως, καὶ ἡσυχάζεις λοιπὸν ἐν πολλῇ ἀμεριμνίᾳ, ἔχων τὴν ψυχὴν ἐστερεωμένην καὶ
25 κεκολλημένην τῷ Κυρίῳ διὰ παντός, ἐν πίστει φρουρουμένην, ἐν ἐλπίδι χαίρουσαν, ἐν ἀγάπῃ εὐφραινομένην, ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ Τριάδι φυλαττομένην καὶ τότε πληρωθήσεται περὶ σοῦ τὸ εἰρημένον· «εὐφρανθήτωσαν οἱ οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιά-

6. Ἦσ. 50,7.

7. Α' Θεσ. 5,18.

8. Πράξ. 14,22.

9. Β' Κορ. 4,16.

10. Ψαλμ. 95,11.

2

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

ποῦ τοῦ προμηνύει τὶς διάφορες θλίψεις ποῦ θὰ τοῦ συμβοῦν, τὴ σωματικὴ ἀσθένεια καὶ τὴν προκοπὴ τῆς ψυχῆς ἀπὸ αὐτές.

Πρὸς στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη. Στερέωσε τὴν καρδιά σου σὰν στερεὰ πέτρα⁶. Πέτρα ἐννοῶ τὴ νοητή, γιὰ νὰ μπορεῖς νὰ ἀκούσεις αὐτὰ ποῦ πρόκειται νὰ πῶ· πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸ σου, μὴ τυχὸν ἀκούοντας αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὑπερηφανευθεῖ ἡ καρδιά σου καὶ ἐκπέσεις ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἐπαγγελία. Διότι ἡ ἀλαζονεία κατέστρεψε πολλοὺς καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἔφθασαν στὸ τέλειο μέτρο· ἐτοίμασε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸ σου νὰ εὐχαριστεῖ ὄλους, ἀκούοντας τὸν ἅγιο Ἀπόστολο ποῦ λέγει· «νὰ εὐχαριστεῖτε σὲ κάθε περίπτωση»⁷. Εἶτε λοιπὸν κατὰ τὶς θλίψεις εἶτε κατὰ τὶς ἀνάγκες ἢ στενοχώριες εἶτε κατὰ τὶς ἀσθένειες καὶ τοὺς σωματικοὺς κόπους, σὲ ὅλα αὐτὰ ποῦ θὰ σοῦ συμβαίνουν νὰ εὐχαριστεῖς τὸ Θεό. Διότι ἐλπίζω ὅτι καὶ ἐσὺ μπορεῖς νὰ φθάσεις στὴν ἀνάπαυσή του· «διότι ἐμεῖς πρέπει νὰ φθάσουμε διὰ μέσου πολλῶν θλίψεων στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»⁸.

Μὴ νοιώσεις λοιπὸν δισταγμὸ στὴν ψυχὴ σου καὶ νὰ μὴ παραλύσει ἡ καρδιά σου ὡς πρὸς κάτι. Ἄλλὰ νὰ θυμᾶσαι τὸν Ἀποστολικὸ λόγὸ ὅτι, «ἂν καὶ ὁ ἐξωτερικὸς ἄνθρωπός μου φθείρεται, ὅμως ὁ ἐσωτερικὸς ἀνακαινίζεται ἡμέρα μετὰ τὴν ἡμέρα»⁹. Ἐὰν λοιπὸν δὲν ὑπομείνεις τὰ πάθη, δὲν μπορεῖς νὰ ἔλθεις στὸ σταυρό· ἐὰν ὅμως βαστάξεις πρῶτα τὰ πάθη, θὰ εἰσέλθεις στὸ λιμάνι τῆς ἡσυχίας του καὶ θὰ ἡσυχάζεις στὸ ἐξῆς μετὰ πολλὴ ἀμεριμνησία, ἔχοντας τὴν ψυχὴ στερεωμένη καὶ προσκολλημένη στὸν Κύριο γιὰ πάντα, φρουρούμενη μετὰ τὴν πίστη, χαιρόμενη μετὰ τὴν ἐλπίδα, εὐφραίνόμενη μετὰ τὴν ἀγάπη καὶ φυλασσόμενη ἀπὸ τὴν ἀγία καὶ ὁμοούσια Τριάδα, καὶ τότε θὰ ἐκπληρωθεῖ ἐκεῖνο ποῦ λέχθηκε γιὰ σένα· «ὡς εὐφρανθοῦν οἱ οὐρανοὶ τοῦ Θεοῦ κι ὡς νοιώσει ἀγαλλίαση ἡ γῆ»¹⁰. Αὐτὴ εἶναι ἡ

σθω ἢ γῆ»· αὐτῇ γάρ ἐστὶν ἡ ἀμέριμνος ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ· χαίρει γὰρ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ ὁ ἅγιον Πνεῦμα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς σου, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ.

Γ'

Ἀπόκρισις τοῦ ἄλλου γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν

5 αἰτήσαντα αὐτῷ συντυχεῖν.

Εἰπέ τῷ ἀδελφῷ, συγχώρησόν μοι διὰ τὸν Κύριον, ὅτι ἐπιθυμῶ σε ἰδεῖν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἄλλων συνείδησιν, οὐχ εὐρίσκω ἐλευθερίαν· συγχαίρω δὲ τῇ ἀγάπῃ σου ἐπὶ ταῖς πεμπομέναις σοι παρὰ τοῦ ἁγίου Γέροντος εὐλογίαις, καὶ
10 μακάριος εἶ τούτων ἀξιωθείς.

Δ'

Πειρασμοῦ κινηθέντος τοῖς μοναχοῖς τοῦ τόπου ἔνθα διῆγεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης πρὶν ἐλθεῖν εἰς τὸ κοινόβιον, καὶ μελλούσης κινεῖσθαι ἐκεῖ ταραχῆς ὄντος αὐτοῦ ἐκεῖ, τοῦτο προθεωρήσας ὁ μέγας Γέρον τῷ πνεύματι, γράφει αὐτῷ ταῦτα.

15 **Γ**ράψον τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννη· ἰδοὺ πέμπω σοι τρεῖς μαρτυρίας ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ ἀπὸ τῶν Γραφῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐν αἷς ἐξυπνίζω σου τὸν νοῦν εἰς ἐγρήγορσιν Θεοῦ καὶ εἰς νοήματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὸ γνῶναί σε τὰ περὶ τοῦ ἐνεστῶτος καιροῦ τί ἐστι.

20 Πρώτη μαρτυρία αὕτη ἐστίν. Εἶπεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἁγίου προφήτου Ἡσαΐου· «βάδιζε, λαὸς μου, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου, ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου, ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον ὅσον ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὄργῃ Κυρίου».

11. Δηλαδή τοῦ Ἰωάννη τοῦ Ἠσυχαστῆ, τοῦ ἐπονομαζόμενου Προφήτη, πρὸς τὸν ἴδιο τὸν Ἰωάννη ἀπὸ τῆ Μυρωσάβη. Εἶναι συνοδευτικὴ ἐπιστολὴ τῆς παραπάνω τοῦ Βαρσανούφιου.

ἀμέριμνη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ· διότι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα χαίρονται γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς σου, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ.

3

Ἀπόκριση τοῦ ἄλλου Γέροντα¹¹ πρὸς τὸν ἴδιο

ποῦ ζήτησε νὰ τὸν συναντήσῃ.

Π ἔς στὸν ἀδελφό, συγχώρησέ με στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νὰ σὲ δῶ, ἀλλὰ γιὰ τὴ συνείδηση τῶν ἄλλων, δὲν βρίσκω ἐλευθερία. Συγχαίρω τὴν ἀγάπη σου γιὰ τὶς εὐλογίες ποῦ σοῦ στέλνει ὁ ἅγιος Γέροντας¹² καὶ εἶσαι ἀξιωμακάριστος ποῦ ἀξιώθηκες νὰ λάβῃς αὐτές.

4

Ἐπειδὴ συνέβηκε πειρασμὸς στοὺς μοναχοὺς τοῦ τόπου ὅπου ζοῦσε ὁ Ἀββὰς Ἰωάννης πρὶν ἔλθει στὸ κοινόβιο, καὶ ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ προκληθεῖ ἐκεῖ ταραχὴ, ὅσο αὐτὸς ἦταν ἐκεῖ, ὁ μέγας Γέροντας, προβλέποντάς το αὐτὸ διὰ τοῦ Πνεύματος, γράφει σ' αὐτὸν αὐτά.

Γ ράψε στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη· Νὰ σοῦ στέλνω τρεῖς μαρτυρίες ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τὶς Γραφές τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μὲ τὶς ὁποῖες σοῦ ἀφυπνίζω τὸν νοῦ, ὥστε νὰ εἶναι ἀγρυπνὸς πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τὰ νοήματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, γιὰ νὰ γνωρίσεις τί εἶναι αὐτὰ τὰ σχετικὰ μὲ τὸν παρόντα καιρό.

Πρώτη μαρτυρία εἶναι αὕτη. Ὁ Θεὸς εἶπε μὲ τὸν ἅγιο προφήτη Ἡσαΐα· «βάδιζε, λαέ μου, καὶ εἰσελθε στὸ ταμεῖο σου, κλείσε τὴ θύρα σου, καὶ κρύψου γιὰ λίγο, ὡς ποῦ νὰ περάσῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου»¹³.

12. Ὁ Βαρσανούφιος μὲ τὴν Ἐπιστολὴ 2.

13. Ἡσ. 26,20.

Ἡ δὲ δευτέρα μαρτυρία αὕτη ἐστίν· «ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε, λέγει Κύριος, κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ».

5 Τρίτη μαρτυρία· «βλέπετε πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσιν».

Ἐγὼ δὲ λέγω σοι, τρέχε πρὸς τὰ προκειμένα σοι, καὶ τελειώσον σου τὸ ἔργον ταχέως, μεμνημένος τοῦ Κυρίου σου, λέγοντος· «οὐδεὶς βαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ στραφείς εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»· ἐγὼ γὰρ βλέπω τὸν ἡσύχιόν σου βίον, τὸν μένοντά σε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ε'

15 Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν Ἀββᾶ,

λυπηθέντα ὅτι ἐχρόνισεν ἐλθεῖν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, καὶ ἐκ τούτου νομίσαντα ὅτι οὐκ ἔρχεται.

20 **Μ**ὴ ἀθυμῆσης, τέκνον, μηδὲ λυπηθῆς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν· καὶ γὰρ εἰ καὶ ἄπεστι τῷ σώματι, ἀλλὰ πάρεστι τῷ πνεύματι, καὶ σὺν ἡμῖν ἐστι διὰ παντός· ὁμόψυχος γὰρ ἡμῶν ἐστι, καὶ οὐδὲν αὐτὸν χωρίζει ἀπὸ τῆς ἡμῶν ἀγάπης, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Σ'

Ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος,

14. Β' Κορ. 6,17-18.

15. Ἐφ. 5,15-16.

Ἡ δεύτερη μαρτυρία πάλι εἶναι αὐτή· «βγεῖτε ἀνάμεσα ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἀποχωρισθεῖτε αὐτοὺς καὶ μὴν ἐγγίζετε ἀκάθαρτο, λέγει ὁ Κύριος, καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς δεχθῶ καὶ θὰ εἶμαι γιὰ σᾶς ὁ Πατέρας καὶ ἐσεῖς θὰ εἴσθε υἱοὶ μου καὶ θυγατέρες, λέγει ὁ Κύριος ὁ Παντοκράτωρ»¹⁴.

Τρίτη μαρτυρία εἶναι· «Νὰ προσέχετε πῶς περπατᾶτε, ὄχι σὰν ἄσοφοι, ἀλλὰ σὰν σοφοί, ἐξαγοράζοντας τὸν καιρὸ, ἐπειδὴ οἱ ἡμέρες εἶναι πονηρές»¹⁵.

Ἐγὼ ὁμως σοῦ λέγω, τρέχε σὲ ὅσα ἔχεις προγραμματισμένα καὶ τελείωσε τὸ ἔργο σου γρήγορα, ἐνθυμούμενος τὸν Κύριό σου ποὺ λέγει· «κανένας ποὺ πιάνει τὸ ἄροτρο καὶ στρέφει τὸ βλέμμα του πρὸς τὰ πίσω, δὲν εἶναι εὐπρόσδεκτος στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»¹⁶. διότι ἐγὼ βλέπω τὴν ἡσυχὴ ζωὴ σου, ποὺ εἶναι σύμφωνη μὲ τὶς ἐντολὲς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

5

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν Ἀββᾶ,

ποὺ λυπήθηκε¹⁷, ἐπειδὴ καθυστέρησε νὰ ἔλθει ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἐνόμισε ὅτι δὲν θὰ ἔλθει.

Μὴ μικροψυχήσεις, τέκνο μου, οὔτε νὰ λυπηθεῖς γιὰ τὸν ἀδελφό μας· διότι, ἂν καὶ εἶναι μακριὰ μὲ τὸ σῶμα, ὁμως παραβρίσκεται ἐδῶ μὲ τὸ πνεῦμα καὶ εἶναι μαζί μας γιὰ πάντα· διότι εἶναι ὁμόψυχός μας καὶ τίποτε δὲν τὸν χωρίζει ἀπὸ τὴν ἀγάπη μας ἀπὸ τώρα καὶ μέχρι τὸν αἰῶνα.

6

Ἐπιστολὴ τοῦ ἴδιου μεγάλου Γέροντα,

16. Λουκᾶ 9,62.

17. Δηλαδή πρὸς τὸν Ἀββᾶ τῆς μονῆς Σέριδο.

γραφείσα πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην, ποιῶντα ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ τινὰς χρείας τῷ κοινοβίῳ, καὶ ὀχλούμενον ὑπὸ σωματικοῦ πολέμου.

5 **Γ**ράψον τῷ ἀδελφῷ, ὡς ἔτι εἶ ἔξω ποιῶν τὸν κόπον σου κατὰ τὴν δυνάμιν σου διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν· μᾶλλον δὲ διὰ τὴν ἡμῶν καὶ σου ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν· ἐὰν γὰρ ἀναπαῶσιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ σπεπασθῶσι δι' ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτῶν εὐρίσκομεν τελείαν ἡσυχίαν· καὶ πληροῦται ἐφ' ἡμᾶς ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος.
10 «Ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ τετειχισμένη»· κόψον τὰς σχέσεις ὅλας καὶ τὰς προφάσεις ἃς ἔχεις ἕως εἶ ἔξω, καὶ μὴ ἐάσης πρόφασιν μηδὲ σχέσιν μετὰ τινος ἔλκουσάν σε εἰς τὰ ὀπίσω· ἐὰν γὰρ μὴ οὕτως, οὐχ ἡσυχάζεις ἐν τελείᾳ ἡσυχίᾳ· οὕτω γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν. Ταῦτα οὖν
15 ποιῶν, τελείως ἐλπίζω ὅτι ἡσυχάζεις· καὶ γὰρ μεθ' ἡμῶν σὺν Θεῷ γίνεται σου ὁ κληῖρος καὶ τὸ μέρος μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

Μηδεὶς μάθη τέως τὰ γραφόμενά σοι· ποιῶν οὖν τὸν κόπον, ἐὰν κατευοδοθῇ τὸ πρᾶγμα ἔμπροσθέν σου, εὐχαρίστησον
20 τῷ Θεῷ καὶ εὐχου αὐτῷ· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τό, «ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε». Καὶ μὴ ἀμελήσωμεν ἀποδοῦναι τὴν εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ. Καθὼς ἐκεῖνος περὶ οὗ εἶπας ποτὲ τὴν παραβολὴν. Ὅτι ἀπήρχετο εὐξασθαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οἰκονομηθῆναι τροφήν, καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ τις ποτε λέγων, ὅτι ἀρίστησον σήμερον
25 μετ' ἐμοῦ, καὶ ὑπαγε εὐξου· καὶ εἶπεν, 'οὐχ ὑπάγω, τοῦτο γὰρ ἀπηρχόμην αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ'.

Ἄλλ' ἡμεῖς, ἐὰν εὕρωμεν, ἐὰν μὴ εὕρωμεν, τὴν εὐχὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀποδώσωμεν τῷ Θεῷ. Βλέπε δὲ τοῦ βαστάσαι τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί σου διαπαντός.

18. Τὴν ἀπάντησιν αὐτῇ γράφει ὁ Ἀββᾶς Βαρσανούφιος πρὸς τὸν ἀπὸ Μυρωσάβης, Ἀββᾶ Ἰωάννην, ποῦ ἦλθε στὸ κοινόβιο, ἔξω ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἦταν ἐγκλειστος καὶ ὁ Βαρσανούφιος.

γραμμένη πρὸς τὸν Ἀββᾶ Ἰωάννη, πού τακτοποιοῦσε στὴ χώρα του κάποιες ἀνάγκες τοῦ κοινοβίου καὶ ἐνοχλοῦνταν ἀπὸ σωματικὸ πόλεμο¹⁸.

Γράψε στὸν ἀδελφό, ὅτι ἀκόμα εἶσαι ἔξω κοπιάζοντας σύμφωνα μὲ τὴ δύναμή σου, γιὰ τὸ Θεὸ καὶ γιὰ τὶς ψυχές τῶν ἀδελφῶν· ἢ καλύτερα γιὰ τὴ δική μας καὶ τὴ δική σου ἀνάπαυση καὶ ἡσυχία· διότι, ἂν ἀναπαυθοῦν οἱ ἀδελφοὶ καὶ προστατευθοῦν ἀπὸ μᾶς καὶ ἡμεῖς ἀπὸ αὐτούς, βρίσκουμε τὴν τέλεια ἡσυχία· καὶ ἐκπληρώνεται σὲ μᾶς ὁ γραμμένος λόγος· «ἀδελφὸς πού βοηθεῖται ἀπὸ ἀδελφὸ μοιάζει μὲ ὄχυρὴ καὶ περιτειχισμένη πόλη»¹⁹. Κόψε ὅλες τὶς σχέσεις καὶ τὶς προφάσεις πού ἔχεις, ὅσο εἶσαι ἔξω, καὶ μὴ ἀφήσεις πρόφαση οὔτε σχέση μὲ κανέναν πού νὰ σὲ σύρει πρὸς τὰ πίσω· διότι, ἐὰν δὲν συμβαίνει αὐτό, δὲν ἡσυχάζεις μὲ τέλεια ἡσυχία· τὸ ἴδιο κάναμε καὶ ἡμεῖς. Κάνοντας λοιπὸν αὐτὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ ἡσυχάσεις τέλεια· διότι ἔτσι γίνεσαι συγκληρονόμος μας μὲ τὸ Θεὸ καὶ τὸ μερίδιό σου θὰ εἶναι μαζί μας στὸν αἰῶνα²⁰.

Κανένας νὰ μὴ μάθει ἕως τότε τὰ γραφόμενα πρὸς ἐσένα· κάνε λοιπὸν τὸν κόπο, ἐὰν κατευοδοθεῖ τὸ πρᾶγμα μπροστά σου, εὐχαρίστησε τὸ Θεὸ καὶ προσευχήσου σ' αὐτόν· διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ «νὰ εὐχαριστεῖτε γιὰ ὅλα τὸ Θεό»²¹. Καὶ νὰ μὴ ἀμελήσουμε νὰ ἀποδώσουμε τὴν εὐχαριστία στὸ Θεό, ὅπως ἐκεῖνος γιὰ τὸν ὁποῖο εἶπες κάποτε τὴν παραβολή· ὅτι πήγαινε νὰ προσευχηθεῖ στὴν ἐκκλησία πρὸς ἐξοικονόμηση τροφῆς, καὶ τὸν συνάντησε τότεε κάποιος καὶ τοῦ εἶπε, 'γευμάτισε σήμερα μαζί μου καὶ πήγαινε νὰ προσευχηθεῖς'· καὶ εἶπε, 'δὲ θὰ πάω, διότι αὐτὸ πήγαινα νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸ Θεό'.

Ἀλλὰ ἡμεῖς εἶτε βροῦμε εἶτε δὲ βροῦμε, ἅς προσφέρουμε τὴν προσευχὴ καὶ τὴν εὐχαριστία μας στὸ Θεό. Καὶ πρόσεχε νὰ κρατᾶς γιὰ πάντα τὴ νέκρωση τοῦ Ἰησοῦ στὸ σῶμα σου²².

19. Παρ. 18,19.

20. Β' Κορ. 4,10.

21. Α' Θεσ. 5,18.

Ζ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν

μέλλοντα ἀπέρχεσθαι μετὰ τῶν ἀδελφῶν συλλέξαι ἐργόχειρον, καὶ φοβηθέντα τὴν ἐρημίαν τῶν τόπων. Καὶ ὑπόμνησις τοῦ νήφειν αὐτὸν πρὸς τὸν παρενοχλοῦντα αὐτῷ
5 σωματικὸν πόλεμον. Καὶ ἐπαγγελία τῆς τοῦ Θεοῦ συνεργείας πρὸς τὴν σπουδαζομένην αὐτῷ πρὸς αὐτοὺς ἀναχώρησιν.

Ε ἰπὲ τῷ διὰ τοῦ ἄνωθεν θείου νεύματος κληθέντι πρὸς ἡμᾶς οἰκῆσαι, οὐ μόνον ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ἀλλὰ καὶ ἐν
10 τῷ μέλλοντι, ἀδελφῷ ἡμῶν γνησίῳ καὶ ὁμοψύχῳ Ἰωάννῃ. Εἶπεν ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· «οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνευ τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἠριθμημέναι εἰσὶ· μὴ οὖν φοβηθῆ-
15 τε, πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς· πᾶς οὖν ὃς τις ὁμολογήσει ἐν ἑμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς».

Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ νηφαλέως θεῖναι τὸν Θεὸν ἔμπροσθέν σου διὰ παντός, ἵνα καὶ περὶ σοῦ πληρωθῇ ὁ προφητικὸς
20 λόγος, «προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ». Ἐκτεινον οὖν τὰς χεῖράς σου ἐξ ὄλης σου τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ προκείμενά σοι· καὶ ἐν τούτοις μελέτησον διὰ παντός, ὅπως ἀκούσης τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς σὲ λεγούσης· «ἴδου ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προ-
25 σώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου».

Η'

Ὁ αὐτὸς ἱκανῶς κοπωθεὶς καὶ μὴ εὐρῶν ἐργόχειρον ἐλυπεῖτο

22. Β' Κορ. 4,10.

23. Ματθ. 10,29-31, Λουκᾶ 12,6-7.

7

Ἄπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

ποὺ ἐπρόκειτο νὰ φύγει μὲ τοὺς ἀδελφοὺς γιὰ νὰ μαζέψουν ἐργόχειρα καὶ φοβήθηκε τὴν ἐρημία τῶν τόπων. Ἐπίσης ὑπενθύμιση νὰ εἶναι ἄγρυπνος ἀπέναντι στὸν σωματικὸ πόλεμο ποὺ τὸν ἐνοχλεῖ, καθὼς καὶ ὑπόσχεση τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἐτοιμαζόμενη ἀναχώρησή του πρὸς αὐτούς.

Π ἐς σ' ἐκεῖνον ποὺ κλήθηκε μὲ τὸ ἄνωθεν θεῖο νεῦμα νὰ κατοικήσει κοντά μας, ὄχι μόνο τώρα, ἀλλὰ καὶ στὸ μέλλον, στὸν γνήσιο καὶ ὁμόψυχο ἀδελφὸ Ἰωάννη. Ὁ Δεσπότης μας Χριστὸς εἶπε στοὺς μαθητὲς του· «δὲν πωλοῦνται δύο σπουργίτια γιὰ ἓνα ἀσσάριο; καὶ ὅμως οὔτε ἓνα ἀπὸ αὐτὰ δὲν πέφτει στὴ γῆ, χωρὶς τὴ θέληση τοῦ οὐράνιου Πατέρα μου. Σὲ σᾶς ὅμως καὶ οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς εἶναι μετρημένες. Μὴ φοβηθεῖτε λοιπὸν, διότι ἔχετε μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ πολλὰ σπουργίτια. Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ θὰ μὲ ἀναγνωρίσει μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐγὼ θὰ τὸν ἀναγνωρίσω μπροστὰ στὸν Πατέρα μου τὸν οὐράνιο»²³.

Πρόσεχε λοιπὸν νὰ ἔχεις μὲ ἐπαγρύπνηση τὸ Θεὸ μπροστά σου γιὰ πάντα, γιὰ νὰ ἐκπληρωθεῖ καὶ γιὰ σένα ὁ προφητικὸς λόγος, «ἔβλεπα μπροστά μου τὸν Κύριο γιὰ πάντα, ὅτι βρίσκεται δεξιὰ μου, γιὰ νὰ μὴ κλονισθῶ»²⁴. Ἄπλωσε λοιπὸν τὰ χέρια σου μὲ ὅλη τὴν ψυχὴ σου πρὸς αὐτὰ ποὺ βρίσκονται μπροστά σου καὶ μελέτα πάντα αὐτά, γιὰ ν' ἀκούσεις τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ νὰ σοῦ λέγει· «νά, σοῦ στέλνω τὸν ἄγγελό μου πρὶν ἀπὸ σένα, ὁ ὁποῖος θὰ σοῦ ἐτοιμάσει τὸ δρόμο σου μπροστά σου»²⁵.

8

Ὁ ἴδιος²⁶, ἐπειδὴ κουράσθηκε ἀρκετὰ καὶ δὲν βρῆκε ἐργόχειρο,

24. Πράξ. 2,25.

25. Ματθ. 11,10.

26. Δηλαδή ὁ Ἰωάννης.

καὶ ἐθαύμαζε, πῶς κατὰ τὸν λόγον τοῦ Γέροντος «οὐκ ἐπέμφθη ὁ ἄγγελος πρὸς προσώπου αὐτοῦ»· μὴ εἰδῶς ὅτι τοῦτο ἐρρέθη αὐτῷ πρὸς τὴν εὐλυσίαν τῆς ἀναχωρήσεως· καὶ διὰ τοῦτο γράφει αὐτῷ ὁ Γέρον ταῦτα.

5 **Γ**ράψον τῷ ἀδελφῷ, ὅσον ἐστὶ τὸ πλοῖον ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐκδέχεται κινδύνους καὶ προσβολὴν ἀνέμων. Ἐὰν δὲ φθάσῃ εἰς τὸν τῆς ἡσυχίας λιμένα καὶ τὸν τῆς εἰρήνης, οὐκ ἔτι ἔχει φόβον κινδύνων καὶ θλίψεων καὶ προσβολῶν ἀνέμων, ἀλλ' ἐν γαλήνῃ ἔσται· οὕτω καὶ ἡ ἀγάπη σου, ὅσον 10 εἴ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, προσδόκησον θλίψεις καὶ κινδύνους καὶ προσβολὴν τῶν νοητῶν ἀνέμων, ὅταν δὲ φθάσῃς εἰς τὰ ἡτοιμασμένα σοι, τότε ἄφοβος ἔσῃ.

Περὶ δὲ οὗ προεῖπον, ὅτι εἶπεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν, ὅτι «ἰδοὺ ἀποστελῶ τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου», ἐπέμφθη. 15 Περὶ δὲ τοῦ μὴ εὐρεῖν ἐργόχειρον, εἶπεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ μωσαϊκῷ βιβλίῳ· «διὰ τοῦτο ἐκύκλωσέ σε καὶ ἐπαίδευσέ σε καὶ ἐλιμογχόνησέ σε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ, γνῶναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου».

Νόησον τὰ λεγόμενά σοι παρ' ἐμοῦ καὶ ἐδραίως κάμε καὶ 20 ἀδιστάκτως, ἀγαπητὲ ἀδελφέ.

Θ'

Ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς αὐτὸν

ἀπελθόντα εἰς ἀπόκρισιν τοῦ κοινοβίου, καὶ διὰ τὸ πολλὴν εὐρεῖν θλίψιν ὀλιγωρήσαντα.

25 **Γ**ράψον, τέκνον, τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν Ἰωάννη ἀσπασμὸν ἐν Κυρίῳ, ἐξ ἐμοῦ καὶ σοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἰωάννου καὶ εἶπε αὐτῷ· μὴ ἐκκακῆσῃς ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ τοῖς σωματικοῖς πόνοις, οὐδ' ὑπομένεις καὶ κοπιᾷς δι' ἡμᾶς

στενοχωριόταν και άπορούσε, πώς, σύμφωνα με τὰ λόγια του Γέροντα, «δέν στάλθηκε ὁ ἄγγελος μπροστά του», μὴ γνωρίζοντας ὅτι αὐτὸ τοῦ ἐλέχθηκε γιὰ τὴν εὐκολία τῆς ἀναχωρήσεως· και γι' αὐτὸ ὁ Γέροντας τοῦ γράφει αὐτά.

Γράψε στὸν ἀδελφό σου ὅτι, ὅσο τὸ πλοῖο βρίσκεται μέσα στὴ θάλασσα, δέχεται κινδύνους και προσβολὴ ἀνέμων. Ἐὰν ὁμως φθάσει στὸ λιμάνι τῆς ἡσυχίας και τῆς εἰρήνης, δέν ἔχει πιά φόβο κινδύνων και θλίψεων και προσβολῶν ἀνέμων, ἀλλὰ βρίσκεται σὲ γαλήνη. Τὸ ἴδιο και ἡ ἀγάπη σου, ὅσο ζεῖς μαζί με τοὺς ἀνθρώπους νὰ περιμένεις θλίψεις και κινδύνους και προσβολὴ τῶν νοητῶν ἀνέμων, ὅταν ὁμως φθάσεις σ' ἐκεῖνα ποὺ ἐτοιμάσθηκαν γιὰ σένα, τότε θὰ γίνεις ἄφοβος.

Ὅσο γιὰ ἐκεῖνο ποὺ προεῖπα, ὅτι ὁ Δεσπότης μας εἶπε, «νά, σοῦ στέλνω τὸν ἄγγελό μου πρὶν ἀπὸ σένα»²⁷, στάλθηκε. Γιὰ τὸ ὅτι πάλι δέν βρῆκες ἐργόχειρο, ὁ Θεὸς εἶπε στὸ μωσαϊκὸ βιβλίο· «γι' αὐτὸ σὲ περικύκλωσε και σὲ παίδευσε και σὲ διέφθειρε με ἀσθένεια σ' ἐκείνη τὴ φοβερὴ ἔρημο, γιὰ νὰ γνωρίσει αὐτὰ ποὺ ἔχεις στὴ καρδιά σου»²⁸.

Σκέψου τὰ λεγόμενά μου πρὸς ἐσένα και ἐνήργησε σταθερὰ και ἀδίστακτα, ἀγαπητὲ ἀδελφέ.

9

Ἐπιστολὴ τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς αὐτόν,

ὅταν ἐπῆγε γιὰ ὑπηρεσία τοῦ κοινοβίου και ὀλιγώρησε, ἐπειδὴ βρῆκε πολλὴ θλίψη.

Γράψε, τέκνο, στὸν ἀδελφό μας Ἰωάννη χαιρετισμὸ ἐν Κυρίῳ, ἀπὸ ἐμένα και σένα και ἀπὸ τὸν ἀδελφό μας Ἰωάννη, και πὲς του· Ἐμὴ δυσανασχετήσεις στὶς θλίψεις και στοὺς σωματικούς κόπους ποὺ ὑπομένεις και κοπιάζεις

28. Δευτ. 8,3.

καὶ διὰ τὸ ἡμῶν κοινόβιον· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τοῦ θεῖναι τὴν
 ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἐλπίζω ὅτι πολὺς ὁ μι-
 σθὸς τοῦ κόπου τούτου'. Καὶ ὡς κατέστησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἰωσήφ
 θρέψαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν λιμῶ ἐν Αἰγύπτῳ, οὕτω καὶ σὺ
 5 κατέστησε βοηθῆσαι τῷ κοινοβίῳ μετὰ τοῦ τέκνου ἡμῶν Σερι-
 δου· κἀγὼ σοι λέγω τὸν ἀποστολικὸν λόγον τὸν πρὸς Τιμόθεον·
 «σὺ οὖν, τέκνον, ἐνδυναμώθητι χάριτι Πνεύματος ἁγίου». Βλέ-
 πω γὰρ σου τὴν ἡσυχίαν πῶς μέλλει ἔρχεσθαι καὶ συγχαίρω σοι
 ἐν Κυρίῳ· ὅσον γὰρ ἔξω διάγεις, θλιῖψιν καὶ κόπον σωματικὸν
 10 μέλλεις εὐρίσκειν· ὅταν δὲ φθάσης εἰς τὸν τῆς ἡσυχίας λιμένα,
 ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην εὐρίσκεις· ἀψευδὴς γὰρ ἐστὶν ὁ Δεσπό-
 τῆς ἡμῶν ὁ λέγων· «ὅτι δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἑκατον-
 ταπλασίονα, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ζωὴν αἰώνιον».

Προθύμως οὖν κοπίασον, ἀδελφέ, ὅπως εὐρης πλείονα τὴν
 15 ἀγάπην καὶ τὴν ἀνάπαυσιν. Πρὸ τοῦ γὰρ φθάσαι τὸ πλοῖον τὸν
 λιμένα, κρούεται καὶ χειμάζεται ἀπὸ τῶν κυμάτων καὶ τῶν
 κλυδώνων· ἐὰν δὲ φθάσῃ εὐρίσκεται λοιπὸν εἰς πολλὴν γαλή-
 νην. Νόησον τὰ λεγόμενα καὶ φύλαξον· «δῶῃ γὰρ σοι ὁ Κύριος
 σύνεσιν ἐν πᾶσιν».

I'

20 Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

λίθου πεσόντος κατὰ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ καὶ πολλὴν αὐτῷ
 κινήσαντος ὀδύνην καὶ ἀθυμίαν.

25 **Α**γαπητῶ ἀδελφῶ Ἰωάννη ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Κατὰ τὸν
 κόπον τοῦ σώματός σου τὸν δι' ἡμᾶς καὶ τὸ σύντριμμα
 τοῦ ποδός σου διὰ τὸν Θεόν, ἐμπλήσαι ὁ Δεσπότης
 Θεὸς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητέ μου, τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν
 ἑκατονταπλασίονα. Κατανόησον τὰ γραφόμενα παρ' ἐμοῦ, ἀδελ-

29. Β' Τμ. 2,1.

30. Ματθ. 19,29.

για μᾶς και για τὸ κοινόβιό μας· διότι εἶναι κι αὐτὸ σὰν ἐντολή, νὰ θέτεις τὴν ψυχὴ σου ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, και ἐλπίζω ὅτι ἡ ἀμοιβὴ αὐτοῦ τοῦ κόπου θὰ εἶναι μεγάλη. Και ὅπως ὁ Θεὸς ὄρισε τὸν Ἰωσήφ νὰ θρέψει τοὺς ἀδελφούς του σὲ περίοδο λιμοῦ στὴν Αἴγυπτο, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ὄρισε και σένα νὰ βοηθήσεις τὸ κοινόβιο μαζί μὲ τὸ τέκνο μας τὸν Σέριδο· και ἐγὼ σοῦ λέγω τὸν ἀποστολικὸ λόγο τὸν ἀπευθυνόμενο πρὸς τὸν Τιμόθεο· «ἐσὺ λοιπὸν, τέκνο μου, νὰ δυναμώνεσαι μὲ τὴ χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος»²⁹. Διότι βλέπω τὴν ἡσυχία σου, πῶς πρόκειται νὰ ἔλθει, και σὲ συγχαίρω στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου· διότι, ὅσο ζεῖς ἔξω, πρόκειται νὰ συναντᾶς θλίψη και σωματικὸ κόπο· ὅταν ὅμως φθάσεις στὸ λιμάνι τῆς ἡσυχίας, θὰ βρεῖς ἀνάπαυση και εἰρήνη· διότι εἶναι ἀψευδὴς ὁ Δεσπότης μας, ὁ ὁποῖος λέγει· «θὰ δώσω σ' αὐτοὺς ἑκατονταπλάσια τώρα και αἰώνια ζωὴ στὸ μέλλον»³⁰.

Πρόθυμα λοιπὸν κοπίασε, ἀδελφέ, για νὰ βρεῖς μεγαλύτερη ἀγάπη και ἀνάπαυση. Διότι τὸ πλοῖο πρὶν φθάσει στὸ λιμάνι χτυπιέται και ταλαιπωρεῖται ἀπὸ τὰ κύματα και τὶς ἀναταραχές· ὅταν ὅμως φθάσει, βρίσκει τότε σὲ πολλῇ γαλήνῃ. Σκέψου και φύλαξε τὰ λεγόμενα· «διότι ὁ Κύριος θὰ σοῦ δώσει σύνεση σὲ ὅλα»³¹.

10

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

ἐπειδὴ ἔπεσε πέτρα στὸ πόδι του και τοῦ προκάλεσε μεγάλο πόνο και ἀθυμία.

Σ τὸν ἀγαπητὸ ἀδελφὸ Ἰωάννη, χαιρετισμὸς στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Για τὸν κόπο τοῦ σώματός σου ποὺ γίνεται για μᾶς και τὸ σπᾶσιμο τοῦ ποδιοῦ σου για τὸ Θεό, εἶθε ὁ Δεσπότης Θεὸς νὰ γεμίσει τὴν ψυχὴ σου μὲ ἑκατονταπλάσια ἀπὸ τὰ ἐπουράνια ἀγαθά. Κατανόησε τὰ γραφόμενά

31. Β' Τιμ. 2,7.

φέ, καὶ κρύψον παρὰ σεαυτῶ· ἀκουτιεῖ γὰρ σε χαρμονὴν ἐπου-
 ράνιον, δεσποτικὴν, θεϊκὴν. Ἐν ὀνόματι γὰρ τῆς ἁγίας Τριάδος,
 εὐρίσκω ὅτι συγκληρονόμος εἶ τῶν ἐμῶν χαρισμάτων, τῶν
 παρὰ Θεοῦ δοθέντων μοι· καὶ κατὰ πρόσβασιν προσδοκῶ ὅτι
 5 ταχέως φθάνεις· ἔστι γὰρ ὁ διὰ κόπων κατὰ Θεὸν φθάνων εἰς
 τὴν αὐτοῦ κατάπαυσιν· ἔστι πάλιν ὁ διὰ ταπεινώσιν φθάνων εἰς
 αὐτήν.

Ἐλπίζω δὲ ὅτι κατ' ἀμφοτέρα ἔξεις, ἐν τῷ ἀποθανεῖν τὴν
 ὀργὴν ἀπὸ σοῦ, πνιγέντος τοῦ θυμοῦ ἀπὸ τῆς καρδίας σου, καὶ
 10 τότε πληροῦται εἰς σὲ ὁ γεγραμμένος λόγος· «ἴδε τὴν ταπεινώ-
 σίν μου καὶ τὸν κόπον μου καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου».
 Καὶ ἐπειδὴ εἶπον, ὅτι κατὰ πρόσβασιν φθάνεις, κατανόησον τὰ
 Εὐαγγέλια, πῶς καὶ ποσάκις δέδωκεν ὁ Χριστὸς τὰ χαρίσματα
 τοῖς μαθηταῖς περὶ ἰάσεων καὶ ἐκβάσεων δαιμόνων, τὴν δὲ τε-
 15 λειότητα περὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, εἰπὼν αὐτοῖς· «ὧν ἀφήτε τὰς
 ἁμαρτίας, ἀφέωνται». Ἐὰν οὖν διὰ τὸν κόπον σου τὸν διὰ τὸν
 Θεὸν ἀφήσῃ σοι τὰς ἁμαρτίας σου, ἰδοὺ τὸ μέτρον ὃ θέλω σε
 καταλαβεῖν.

Ἐὰν δὲ δυσνόητα ρήματα ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀναγνῶς, ἐρώτη-
 20 σον τὸν ὁμόψυχόν σου Σέριδον, υἱὸν δὲ ἐμοῦ ἀγαπητόν, καὶ διὰ
 τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος φράσσει σοι τὰ δυσνόητα. Ἐδεήθην γὰρ
 τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ περὶ τούτου. Σὺ οὖν, ἄνθρωπε τοῦ
 Θεοῦ, ἀκαταπαύστως τρέχε τὴν ὁδὸν τὴν ἠτοιμασμένην, ὅπως
 μετὰ χαρᾶς φθάσῃς, ὃν ἐφθάσαμεν τοῦ Χριστοῦ λιμένα, καὶ
 25 ἀκούσῃς τῆς φωνῆς τῆς πεπληρωμένης χαρᾶς καὶ ζωῆς καὶ
 φωτὸς καὶ ἀγαλλιάσεως, λεγούσης πρὸς σέ· «εὗ, δοῦλε ἀγαθὲ
 καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
 εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου».

Χαίροις ἐν Κυρίῳ, χαίροις ἐν Κυρίῳ, χαίροις ἐν Κυρίῳ· ὁ
 Κύριος φυλάξοι τὴν ψυχὴν σου καὶ τὸ σῶμα σου ἀπὸ παντὸς

μου, ἀδελφέ, καὶ κρύψτα μέσα σου· διότι σοῦ γίνονται πρόξενα χαρᾶς μεγάλης, ἐπουράνιας, δεσποτικῆς, θεϊκῆς. Πράγματι, στὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδας, βρίσκω ὅτι εἶσαι συγκληρονόμος τῶν χαρισμάτων ποῦ μοῦ δόθηκαν ἀπὸ τὸ Θεό, καὶ ἐλπίζω προοδευτικὰ ὅτι φθάνεις γρήγορα. Γιατὶ ὑπάρχει ἐκεῖνος ποῦ φθάνει στὴν κατάπαυσή του μὲ τοὺς κατὰ Θεὸν κόπους, καὶ ὑπάρχει πάλι ἐκεῖνος ποῦ φθάνει σ' αὐτὴν μὲ τὴν ταπείνωση.

Ἐλπίζω ὅτι θὰ τὰ ἔχεις καὶ τὰ δύο, ἂν πεθάνει ἡ ὀργὴ ἀπὸ σένα, ἂν πνιγεῖ ὁ θυμὸς ἀπὸ τὴν καρδιά σου, ὅποτε θὰ ἐκπληρωθεῖ σὲ σένα ὁ γραμμένος λόγος· «δὲς τὴν ταπείνωσή μου καὶ τὸν κόπο μου καὶ συγχώρεσε ὅλες τὶς ἁμαρτίες μου»³². Καὶ ἐπειδὴ εἶπα ὅτι φθάνεις προοδευτικὰ, κατανόησε τὰ Εὐαγγέλια, πῶς καὶ πόσες φορές ὁ Χριστὸς ἔχει δώσει στοὺς μαθητὲς τὰ χαρίσματα γιὰ θεραπείες καὶ ἀπομακρύνσεις δαιμόνων, ἐνῶ τὴν τελειότητα γιὰ τὴν ἄφεση ἁμαρτιῶν τὴν ἔδωσε, ἀφοῦ τοὺς εἶπε· «συγχωροῦνται οἱ ἁμαρτίες ἐκείνων ποῦ τοὺς τὶς συγχωρεῖτε»³³. Ἐὰν λοιπὸν γιὰ τὸν κόπο σου πρὸς χάρη τοῦ Θεοῦ, σοῦ συγχωρήσει τὶς ἁμαρτίες σου, νὰ τὸ μέτρο ποῦ θέλω νὰ φθάσεις.

Ἐὰν διαβάσεις στὴν ἐπιστολὴ δυσνόητα λόγια, ρώτησε τὸν ὁμόψυχό σου Σέριδο καὶ ἀγαπητό μου υἱό, καὶ μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ θὰ σοῦ ἐξηγήσει τὰ δυσνόητα. Διότι παρακάλεσα τὸ Θεὸ γιὰ αὐτὸν καὶ γι' αὐτό. Ἐσὺ λοιπὸν, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, νὰ τρέχεις ἀκατάπαυστα τὸν ἐτοιμασμένο δρόμο, γιὰ νὰ φθάσεις μὲ χαρὰ στὸ λιμάνι τοῦ Χριστοῦ, στὸ ὁποῖο φθάσαμε ἐμεῖς, καὶ ν' ἀκούσεις τὴ γεμάτη ἀπὸ χαρὰ καὶ ζωὴ καὶ φῶς καὶ ἀγαλλίαση φωνὴ νὰ σοῦ λέγει· «εὗγε, δοῦλε καλὲ καὶ πιστέ· γιὰ λίγα φάνηκες πιστός, σὲ πολλὰ θὰ σὲ καταστήσω· εἰσελθε στὴ χάρη τοῦ Κυρίου σου»³⁴.

Εἶθε νὰ χαίρεις ἐν Κυρίῳ· εἶθε νὰ χαίρεις ἐν Κυρίῳ, εἶθε νὰ χαίρεις ἐν Κυρίῳ. Ὁ Κύριος εἶθε νὰ φυλάξει τὴν ψυχὴ σου

33. Ἰω. 20,23.

34. Ματθ. 25,21.

κακοῦ καὶ ἀπὸ παντὸς ἐναντιώματος διαβολικοῦ καὶ φαντασίας πάνυ θορυβῶδους· ὁ Κύριος ἔσται σοι φῶς, σκέπη σου ἀγαλλιάσεως καὶ ἀντίληψις αἰωνία.

Πρόσεχε σεαυτῷ, γέγραπται γάρ· «τὰ ἐκπορευόμενα διὰ 5 τῶν χειλέων σου μὴ ἀθέτει».

ΙΑ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς αὐτὸν

παραينوῦσα αὐτὸν διὰ παντὸς μνημονεύειν τῶν αὐτῷ γραφομένων, εἰς ὠφέλειαν αὐτοῦ καὶ στηριγμὸν τῆς αὐτοῦ καρδίας.

10 **Ε**ἶπεν ὁ Σολομὼν περὶ τῶν γονέων αὐτοῦ· «οἷτινες καὶ ἐδίδασκόν με καὶ ἔλεγον· ἐρειδέτω ὁ λόγος ἡμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ σου»· οὕτω κἀγὼ σοι λέγω ἀδελφέ· ἐρειδέτωσαν οἱ λόγοι μου ἐν τῇ καρδίᾳ σου· καὶ μελέτησον πάντα τὰ γραφόμενά σοι παρ' ἐμοῦ διαπαντός, καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς διὰ 15 στόματος Μωσέως· «ἄψαι αὐτὰ εἰς τὴν δεξιάν σου χεῖρα, καὶ ἔσται ἀσάλευτα πρὸ ὀφθαλμῶν σου διὰ παντός, καὶ μελέτησον αὐτὰ κοιταζόμενος καὶ ἀνιστάμενος καὶ περιπατῶν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ κοιταζόμενος ἐν οἴκῳ».

Δεῖξον οὖν τὰ αὐτὰ ἐν τελειότητι ἔργων καὶ ὁ Θεὸς μου 20 ἔσται μετὰ σοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΙΒ'

Ὁ αὐτὸς ἐπέταξεν ἀδελφῷ ἔργον, καὶ ὡς οὐκ ἐποίησεν αὐτὸ γοργῶς, ἐπετίμησεν αὐτῷ. Καὶ τοῦ ἀδελφοῦ λυπηθέντος, ὠρίσατο μηκέτι εἰπεῖν τινι τῶν ἀδελφῶν, καὶ πρὸς τοῦτο ἐδήλωσεν αὐτῷ ὁ Γέρον ταῦτα.

καὶ τὸ σῶμα σου ἀπὸ κάθε κακὸ καὶ ἀπὸ κάθε διαβολικὴ ἐναντίωση καὶ πολὺ θορυβώδη φαντασία. Ὁ Κύριος νὰ σοῦ εἶναι φῶς, σκέπη σου, ὁδὸς σου, δύναμή σου, στεφάνι ἀγαλλιᾶσεώς σου καὶ αἰώνιος βοηθός σου.

Πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου· διότι ἔχει γραφεῖ· «μὴν ἀθετεῖς ἐκεῖνα ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὰ χεῖλη σου»³⁵.

11

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς αὐτὸν

μὲ τὴν ὁποία τὸν προτρέπει νὰ θυμᾶται πάντοτε τὰ γραφόμενα πρὸς αὐτὸν πρὸς ὠφέλειά του καὶ στηριγμὸ τῆς καρδιάς του.

Ο Σολομών εἶπε γιὰ τοὺς γονεῖς του· «οἱ ὅποιοι καὶ με δίδασκαν καὶ ἔλεγαν, ἃς ριζωθεῖ καλὰ ὁ λόγος μας στὴν καρδιά σου»³⁶. Τὸ ἴδιο καὶ ἐγὼ σοῦ λέγω, ἀδελφέ· ἃς ριζωθοῦν οἱ λόγοι μου στὴν καρδιά σου· καὶ μελέτα πάντοτε ὅλα αὐτὰ ποὺ σοῦ ἔγραψα, ὅπως ὁ Θεὸς εἶπε μὲ τὸ στόμα τοῦ Μωϋσῆ· «θέσε αὐτὰ στὸ δεξί σου χέρι καὶ θὰ εἶναι ἀσάλευτα μπροστὰ στὰ μάτια σου γιὰ πάντα, καὶ μελέτα αὐτὰ ξαπλωμένος καὶ ὄρθιος καὶ ὅταν περπατᾷς στὸ δρόμο καὶ ὅταν πλαγιάζεις στὸ σπίτι»³⁷.

Δεῖξε λοιπὸν τὰ ἴδια μὲ τελειότητα ἔργων καὶ ὁ Θεὸς μου θὰ εἶναι μαζί σου στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

12

Ὁ ἴδιος ἀνέθεσε στὸν ἀδελφὸ ἔργο καὶ ἐπειδὴ δὲν τὸ ἔκανε γρήγορα, τὸν ἐπέπληξε. Καὶ ὁ ἀδελφός, ἂν καὶ λυπήθηκε, ἀποφάσισε νὰ μὴ τὸ πεῖ σὲ κανέναν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς, καὶ γι' αὐτὸ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε αὐτά.

36. Παροιμ 4,4.

37. Δευτ. 6,7.

Ε ἰπέ τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννη, ὁ καιρὸς οὗτος ἀπαλός ἐστι· καὶ πολλῷ κόπῳ εὐρίσκεις εἰς τὸν νῦν καιρὸν ἄνθρωπον ἔχοντα στερεὰν καρδίαν· ἀλλὰ κράτησον τὸν λόγον τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου λέγοντος· «ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, 5 παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ».

ΙΓ'

Οἰκοδομῆς γενομένης ἐν τῷ κοινοβίῳ, αὐτὸς ὡς ἔμπειρος ἐχάραξε τὰ μέτρα τοῦ ἔργου· καὶ λάθρα αὐτοῦ τινὲς τῶν ἀδελφῶν ὡς καλόν τι νομίζοντες ποιεῖν προσέθηκαν αὐτοῖς, καὶ μικρόν τι παρέβλεψαν, καὶ ταραχθέντος αὐτοῦ 10 καὶ ὀλιγορήσαντος ἐξ αὐτῶν, δηλοῖ αὐτῷ ὁ Γέρων ταῦτα.

Ε ἰπέ τῷ ὁμονοοῦντι ἡμῶν ἀδελφῷ Ἰωάννη πολλὰ τὰ γραφόμενά σοι παρ' ἐμοῦ διὰ χειρὸς τοῦ γνησίου καὶ ἀγαπητοῦ τέκνου ἡμῶν, τοῦ ἐξ ὄλης τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἀγαπῶντος ἡμᾶς τοὺς τρεῖς ἐξίσου ἐν τελείᾳ ἀγάπῃ. Καὶ ταῦτα 15 πάντα οὐκ ἐξ ἰδίου θελήματος γράφω, ἀλλ' ἐκ κελεύσεως τοῦ ἀγίου Πνεύματος· ὅλα δὲ πρὸς διόρθωσιν καὶ ὠφέλειαν ψυχῆς, καὶ συνειδήσεως τοῦ ἔσω ἀνθρώπου· πρὸς δὲ τὴν θλιῖσιν καὶ παιδείαν σώματος καὶ συντριβὴν καρδίας σου.

Πρῶτον πρόσεχε ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀκηδίας· γεννᾶ 20 γὰρ πᾶν κακὸν καὶ ποικίλον πρᾶγμα· ἐὰν γὰρ γράφω σοι οὐς ὑπέμεινα πειρασμούς, ἔτι λέγω σοὶ οὐ βαστάζουσι τὰ ὦτά σου· ἀλλὰ τάχα οὐδὲ ἄλλου τινὸς εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον. Ἐλπίζω δὲ ὅτι φθάνεις, καὶ οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ αὐτοψεῖ ἰδεῖν αὐτοὺς ἔχεις, καὶ λυτρωθῆναι ἀπ' αὐτῶν χάριτι Χριστοῦ διὰ πίστεως.

25 Διατί ἐκλύεται ἡ καρδία σου ἀπὸ ὀλιγορίας, ἀπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων; ἢ οὐκ οἶδας οἶαν κεφαλαλγίαν ὑπομένει ὁ

Πές στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη, ὅτι αὐτὸς ὁ καιρὸς εἶναι μαλθακός, καὶ ὅτι μὲ πολὺν κόπο βρίσκεις κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸ ἄνθρωπο πὺ νὰ ἔχει σταθερὴ καρδιά· ἀλλὰ κράτησε τὸν λόγο τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου πὺ λέγει· «ἐλεγξε, τιμώρησε, παρακάλεσε μὲ ὅλη τὴ μακροθυμία καὶ διδαχὴ»³⁸.

13

“Όταν γινόταν οἰκοδομὴ στὸ κοινόβιο, αὐτὸς³⁹ σὰν ἔμπειρος χάραξε τὰ μέτρα τοῦ ἔργου· μερικοὶ τότε ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς κρυφὰ ἀπὸ αὐτὸν, νομίζοντας ὅτι κάνουν καλὸ, πρόσθεσαν κάτι σ' αὐτὰ καὶ τὸ παράβλεψαν λίγο, καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος τaráχθηκε καὶ ὀλιγώρησε ἐξαιτίας τους, ὁ Γέροντας τοῦ λέγει αὐτά.

Πές στὸν ὁμονοοῦντα ἀδελφὸ μας Ἰωάννη, ὅτι εἶναι πολλὰ αὐτὰ πὺ σοῦ γράφω μὲ τὸ χέρι τοῦ γνησίου καὶ ἀγαπητοῦ τέκνου μας, πὺ ἀγαπᾷ μὲ ὅλη τὴν ψυχὴ του ἐξίσου ἐμᾶς τοὺς τρεῖς μὲ τέλεια ἀγάπη. Καὶ ὅλα αὐτὰ δὲν τὰ γράφω μὲ δικό μου θέλημα, ἀλλὰ κατὰ παραγγελία τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὅλα πρὸς διόρθωση καὶ ὠφέλεια τῆς ψυχῆς καὶ τῆς συνειδήσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου καθὼς καὶ πρὸς θλίψη καὶ παιδεία τοῦ σώματος καὶ συντριβὴ τῆς καρδιάς σου.

Πρῶτα πρόσεχε ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀκηδίας· διότι γεννᾷ κάθε κακὸ καὶ παρδαλὸ πρᾶγμα. Καὶ πραγματικά, ἐάν σοῦ γράψω τοὺς πειρασμοὺς πὺ ὑπέμεινα, σοῦ λέγω ὅτι ἀκόμα δὲν μποροῦν νὰ τοὺς βαστάξουν τὰ αὐτιά σου καὶ ἴσως οὔτε κανενὸς ἄλλου κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸ. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι φθάνεις, καὶ ὄχι μόνο αὐτὸ, ἀλλὰ μπορεῖς νὰ τοὺς δεῖς καὶ μὲ τὰ ἴδια σου τὰ μάτια καὶ νὰ λυτρωθεῖς ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὴν πίστη διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ.

Γιατί ἀπομακρύνεται ἡ καρδιά σου ἐξαιτίας τῆς ὀλιγωρίας ἀπὸ τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ; ἢ δὲ γνωρίζεις ποιὸν κεφαλόπονο

39. Δηλαδή ὁ Ἰωάννης.

καλὸς διδάσκαλος ἀπὸ τῶν παιδίων, ἕως οὗ εὐδοκιμήσωσι; καὶ τοῦτο ὅτι ἤκουσας παρ' ἐμοῦ τὸν ἀποστολικὸν λόγον· «ὅτι ἔλεγον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ». Ἄκουσον καὶ πρόσχες ἃ λέγω σοι· ἡ μακροθυμία γεννή-
 5 τριά ἐστὶν ὄλων τῶν ἀγαθῶν· κατανόησον τὸν Μωσέα ἐκλεξάμενον ἑαυτῷ «συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν». Ὄταν οὖν ταρασση σε ὁ λογισμὸς ἀπὸ τοῦ δαίμονος πρὸς τινα ἄνθρωπον, εἶπε τῷ λογισμῷ μετὰ μακροθυμίας· ὑπετάγην ἐγὼ τῷ Θεῷ ἵνα δουλαγωγῆσω
 10 ἄλλους;» καὶ παύεται ἀπὸ σοῦ.

Ἐδραίως καὶ κραταιῶς δράμε, μνημονεύων μου τῶν λόγων, μᾶλλον δὲ τοῦ Κυρίου, ὅπως καὶ σὺ καταλάβῃς ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Γένοιτο, γένοιτο.

ΙΑ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

15 ὅτι βαρέως ἤνεγκεν ἀκούσας, ὅτι τις τῶν ἀδελφῶν, ὡς εὐτελίζων αὐτὸν ἔλεγε· 'τίς γάρ ἐστὶν οὗτος; ἢ πόθεν, ὅτι αὐτὸς θλίβεται;'

20 **Ε**ἶπε τῷ ἀδελφῷ· καθὼς ἐδικάζετο Μιχαὴλ περὶ τοῦ σώματος Μωσέως, οὕτως ἀγωνίζομαι ὑπὲρ σοῦ, ἕως οὗ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου· ἐγόγγυζον γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι περὶ τοῦ Σωτῆρος λέγοντες· «οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ; οὐχὶ τὴν μήτερα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς γνωρίζομεν;».

Καὶ ταῦτα κατανόησον καὶ ὑπόμεινον ἕως τέλους.

40. Β' Τιμ. 4,2.

41. Ἑβρ. 11,25.

ὕπομένει ὁ καλὸς διδάσκαλος ἀπὸ τὰ παιδιὰ, ὡς πὺ νὰ προκόψουν; Καὶ αὐτὸ, ἐπειδὴ ἄκουσες ἀπὸ μένα τὸν ἀποστολικὸ λόγον, «ἐλεγξε, ἐπίπληξε, παρακάλεσε μὲ κάθε μακροθυμία καὶ διδαχὴ»⁴⁰. Ἦκουσε καὶ πρόσεχε αὐτὰ πὺ σοῦ λέγω· ἡ μακροθυμία εἶναι μητέρα ὄλων τῶν ἀγαθῶν· κατανόησε τὸν Μωϋσῆ πὺ διάλεξε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του «νὰ ταλαιπωρεῖται μαζί μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, παρὰ νὰ ἔχει τὴν πρόσκαιρη ἀπόλαυση τῆς ἁμαρτίας»⁴¹. Ὅταν λοιπὸν ταράσσεται ὁ λογισμὸς σου ἀπὸ τὸν δαίμονα ἐναντίον κάποιου ἀνθρώπου, πὺς στὸ λογισμὸ μὲ μακροθυμία: 'Ἐγὼ ὑποτάχθηκα στὸ Θεό, γιὰ νὰ δουλαγωγῆσω ἄλλους;' καὶ τότε θὰ φύγει ἀπὸ σένα.

Τρέξε σταθερὰ καὶ δυνατὰ, ἐνθυμούμενος τὰ λόγια μου, ἡ καλύτερα τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, γιὰ νὰ μᾶς φθάσεις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μας. Γένοιτο, γένοιτο.

14

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ἐπειδὴ ἀγανάκτησε, ἀκούοντας ὅτι κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς γιὰ νὰ τὸν ἐξευτελίσει ἔλεγε· 'ποιὸς τάχα εἶναι αὐτός; ἢ ἀπὸ ποῦ κατάγεται, ὥστε νὰ θλίβεται;'

Πὺς στὸν ἀδελφὸ· ὅπως ἔκρινε ὁ Μιχαὴλ γιὰ τὸ σῶμα τοῦ Μωϋσῆ⁴², μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀγωνίζομαι γιὰ σένα, ὡς πὺ ν' ἀπαλλαγεῖς ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἀνθρώπο. Διότι οἱ Ἰουδαῖοι δυσανασχετοῦσαν γιὰ τὸν Σωτήρα, λέγοντας· «δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ; δὲν γνωρίζουμε τὴ μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς του;»⁴³.

Σκέψου τὰ αὐτὰ καλὰ καὶ ὑπόμεινέ τα μέχρι τὸ τέλος.

42. Ἰούδα 9.

43. Ἰω. 6,42.

ΙΕ'

*Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν
οὕτω καθαρεύσαντα τῆς αὐτῆς ἀθυμίας.*

Ε ἰπέ τῷ ἀδελφῷ· ἐμνήσθην τῆς προφητείας τοῦ ἁγίου
Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· «τίς δώσει τῇ κε-
5 φαλῇ μου ὕδωρ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴ δακρύ-
ων, καὶ κλαύσομαι τὸν λαὸν τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτός;». *Προσεδόκων γάρ σε τὴν στερεὰν τροφὴν διαθρέψαι, καὶ βλέπω
σε πάλιν χηρῶν τοῦ γάλακτος· βλέπε, τί γέγραπται· «καὶ ἀπὸ
τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με»· βλέπε, μὴ κλέψωσί σε οἱ πο-
10 νηροὶ δράκοντες, καὶ ἐμβάλωσιν εἰς σὲ τὸν ἰὸν αὐτῶν· ἔστι γὰρ
θανάσιμος. Οὐδεὶς γάρ ποτε διορθοῦται διὰ κακοῦ τὸ ἀγαθόν,
ἠττᾶται γὰρ τῷ κακῷ· ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ διορθοῦται τὸ κα-
κόν.*

*Ἴδου οὖν στήκεις εἰς τὸ στάδιον, θηριομαχῆσαι ὀφείλεις,
15 κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐν Ἐφέσῳ· νικήσας γὰρ τὰ θηρία ἐκαυχᾶ-
το. Εἰς τὴν ζάλην ἐβλήθης τῆς θαλάσσης ὑπομεῖναι κινδύνους
πολλούς, καὶ συναθλῆσαι πρὸς τὴν τρικυμίαν τῶν κυμάτων· καὶ
οὕτω νικήσας, βοηθοῦντος τοῦ Θεοῦ, συνέρχη ἡμῖν εἰς τὸν τῆς
γαλήνης λιμένα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα
20 εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.*

ΙΣ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν

*μέλλοντα ταρασσεσθαι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τῷ γενο-
μένῳ ἀφανισμῷ τῶν πλίνθων ἐκ τῆς βροχῆς· τοῦτο γὰρ
ἐπέγραψε τῇ αὐτῷ ραθυμίας· προβλέπων δέ, ὅτι καὶ τῷ
25 ἀββᾶ μέλλει περὶ τούτου μέμφεσθαι, προασφαλίζεται αὐ-
τὸν καὶ ἐξυπνίζει πρὸς ἀσφάλειαν τῶν λογισμῶν, ὑπομι-*

44. Ἰερ. 8,23.

45. Ἐβρ. 5,12.

15

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο
ἐπειδὴ δὲν ἀπαλλάχθηκε ἀπὸ τὴν ἴδια ἀθυμία.

Πἔς στὸν ἀδελφό· Θυμήθηκα τὴν προφητεία τοῦ ἁγίου προφήτη Ἰερεμία πού λέγει· «ποιός θὰ δώσει νερὸ στὸ κεφάλι μου καὶ στὰ μάτια μου πηγὴ δακρῶν, ὥστε νὰ κλάψω γι' αὐτὸν τὸν λαὸ μέρα καὶ νύχτα;»⁴⁴. Διότι περίμενα νὰ τρέφεσαι μὲ στερεὴ τροφή καὶ σὲ βλέπω πάλι νὰ χρειάζεσαι γάλα⁴⁵. Πρόσεχε τί ἔχει γραφεῖ· «καθάρίσέ με καὶ ἀπὸ τὰ κρυφὰ μου»⁴⁶. Πρόσεχε νὰ μὴ σὲ κλέψουν οἱ πονηροὶ δράκοντες καὶ βάλουν μέσα σου τὸ δηλητήριό τους· καθόσον εἶναι θανάσιμο. Διότι κανένας ποτὲ δὲ διορθώνει τὸ καλὸ μὲ τὸ κακό, διότι νικιέται ἀπὸ τὸ κακό· ἀλλὰ τὸ κακό διορθώνει μὲ τὸ καλό.

Νὰ λοιπόν, βρίσκεσαι μέσα στὸ στάδιο καὶ ὀφείλεις νὰ θηριομαχήσεις, σύμφωνα μὲ τὸν Ἀπόστολο στὴν Ἔφεσο⁴⁷· διότι, ἀφοῦ νίκησε τὰ θηρία, καυχιόταν. Μπῆκες στὴν ταραχὴ τῆς θάλασσας, θὰ ὑπομείνεις πολλοὺς κινδύνους, θὰ παλαίψεις μὲ τὴν τρικυμία τῶν κυμάτων, καὶ ἔτσι, ἀφοῦ νικήσεις μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, θὰ ἔλθεις κοντά μας στὸ λιμάνι τῆς γαλήνης, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνῆκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

16

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

πού ἐπρόκειτο νὰ ταραχθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς γιὰ τὴ γενόμενὴ καταστροφὴ τῶν πλίνθων ἀπὸ τὴ βροχὴ· διότι αὐτὸ τὸ ἀπέδωσε στὴ ραθυμία του· προβλέποντας ὅτι καὶ ἀπὸ τὸν Ἀββά πρόκειται νὰ κατηγορηθεῖ γι' αὐτό, τὸν ἀσφαλίζει ἀπὸ πρὶν καὶ τὸν ἀφυπνίζει πρὸς ἀσφάλεια τῶν

46. Ψαλμ. 18,13.

47. Α' Κορ. 15,32.

μνήσκων καὶ τῆς γνησίας ἀγάπης, ἣν πρὸς αὐτὸν ὁ Ἄβ-
βᾶς κέκτηται, ἵνα τῇ τοιαύτῃ μνήμῃ τὸν ἐναντίον ἀπόση-
ται λογισμόν.

5 **Π**οίησον ἀγάπην τέκνον καὶ τάχυνον τοῦ ἐνεγκεῖν χαρ-
τίον καὶ μέλαν, ἄφες τὴν ἀπόκρισιν δι' ἣν ἀνῆλθες, καὶ
γράψον τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ πρῶτον ἀσπασμὸν ἐξ ἐ-
μοῦ· ἐνεργεῖται γὰρ τοῦ ταραῶσαι ἄλλους καὶ ταραχθῆναι ὑπ' ἄλ-
λων καὶ εἶπε αὐτῷ· Χαίρεις ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ μου. Εἰ πολλὰ τὰ
κύματα τῆς θαλάσσης, οὐκ ἔστιν ὁ ἐξυπνίζων τὸν Ἰησοῦν, ἵνα ἐ-
10 πιτιμήσῃ τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ καὶ γένηται γαλήνη τοῦ
συνιέναι καὶ προσκυνῆσαι τῷ Ἰησοῦ; Εἰ πάντα μάταια καὶ πρόσ-
καιρα, τί δι' αὐτῶν ἐνεργεῖται ἡμῶν ἢ καρδία, τοῦ λήθην λαβεῖν
περὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, ὅτι, «τί ὠφελήθη ἄνθρωπος ἐὰν τὸν
κόσμον ὅλον κερδίσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ;».

15 **Μ**άθε, ἀδελφέ μου, ὅτι, ἐὰν τις θλίβῃ τινᾶ, εἴτε ἔργῳ, εἴτε
λόγῳ, ὑστερον αὐτὸς θλίβεται ἑκατονταπλασίονα. Καὶ πολλάκις
ἐγράφησαν ἐξ ἐμοῦ τὰ τῆς Γραφῆς ρήματα τοῦ Κυρίου, τὸ μα-
κροθυμεῖν ἐν πᾶσι, καὶ προσέχειν τοῦ μὴ εἶναι μεμιγμένον σου
τὸ θέλημα τινί. Ἄλλ' ἐὰν πέμψῃς μοι τὴν ἐρώτησιν μετὰ τοῦ
20 ἀγαπητοῦ μου υἱοῦ Σεριδου, τοῦ ἀεὶ θλιβομένου ἐν τῷ βλέπειν
σε θλιβόμενον, σπούδασον ἀκριβεύσασθαι μετὰ τῶν λογισμῶν
σου, μήποτε ἐμβάλωσι θανάσιμον ἰὸν εἰς τὴν καρδίαν σου τοῦ
πλανηθῆναι σε, νομίζοντα κάμηλον τὸν κώνωπα, καὶ τὸ βιζά-
κιον λίθον. Καὶ εὐρίσκεται ὁ ἄνθρωπος ἔχων τὴν δοκὸν καὶ
25 προσέχων τῷ κάρφει ὡς τῇ ψυχῇ μου ἔγραψά σοι· εἶδα γὰρ ὅτι
χαρῆναι ἔχει ἡ καρδία σου εἰς ταῦτα· «ἔλεγξον γάρ», φησί, «σο-
φόν», καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ οἶδας πῶς ἔχω σε ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ
ἀγάπῃ, ἀδελφέ.

48. Ματθ. 8,26.

49. Ματθ. 16,26.

λογισμῶν, ὑπενθυμίζοντας καὶ τὴ γνήσια ἀγάπη, τὴν ὁποία τρέφει ὁ Ἄββὰς πρὸς αὐτόν, ὥστε ν' ἀπομακρύνει μὲ αὐτὴ τὴ ὑπόμνηση τὸν ἐχθρικό λογισμό.

Δ εἶξε ἀγάπη, τέκνο μου, καὶ βιάσου νὰ φέρεις χαρτὶ καὶ μελάνη· ἄφησε τὴν ἀπάντηση γιὰ τὴν ὁποία ἦλθες, καὶ γράψε στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη, πρῶτον ἀσπασμὸ ἀπὸ ἐμένα· διότι ἐνεργεῖται στὸ νὰ ταράσσει ἄλλους καὶ νὰ ταράσσεται ἀπὸ ἄλλους, καὶ πὲς του, χαῖρε, ἀδελφέ μου, ἐν Κυρίῳ. Ἐὰν εἶναι πολλὰ τὰ κύματα τῆς θάλασσας, δὲν ὑπάρχει ἐκεῖνος ποὺ ξυπνᾷ τὸν Ἰησοῦ, γιὰ νὰ ἐπιτιμήσει τοὺς ἀνέμους καὶ τὴ θάλασσα καὶ νὰ γίνεи γαλήνη⁴⁸ γιὰ νὰ προσέλθει κανεὶς καὶ νὰ προσκυνήσει τὸν Ἰησοῦ; Ἐὰν ὅλα εἶναι μάταια καὶ πρόσκαιρα, γιατί ἡ καρδιά μας δέχεται ἐνέργειες ἀπὸ αὐτά, ὥστε νὰ λησμονήσει τὸν εὐαγγελικό λόγο, «τί θὰ ὠφεληθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐὰν κερδίσει ὅλο τὸν κόσμον, βλάψει ὁμως τὴν ψυχὴ του;»⁴⁹.

Μάθε, ἀδελφέ μου, ὅτι, ἐὰν κανεὶς θλίβει κάποιον, εἴτε μὲ ἔργα εἴτε μὲ λόγια, ὕστερα καὶ ὁ ἴδιος θὰ θλιβεῖ ἐκατονταπλάσια. Καὶ πολλές φορές ἐγὼ ἔγραψα τὰ τῆς Γραφῆς λόγια τοῦ Κυρίου, τὸ νὰ δείχνεις μακροθυμία σὲ ὅλα καὶ νὰ προσέχεις νὰ μὴ εἶναι ἡ θέλησή σου ἀναμιγμένη μὲ κάτι. Ἀλλά, ἐὰν μοῦ στείλεις τὴν ἐρώτηση μὲ τὸν ἀγαπητό μου υἱὸ Σέριδο, αὐτὸν ποὺ πάντοτε στενοχωριέται ποὺ σὲ βλέπει θλιμμένο, φρόντισε νὰ ἐξετάσεις μὲ ἀκρίβεια τοὺς λογισμοὺς σου, μήπως κάποτε σοῦ βάλουν στὴν καρδιά σου θανάσιμο δηλητήριο γιὰ νὰ σὲ πλανήσουν, ὥστε νὰ θεωρεῖς τὸ κουνούπι⁵⁰ καμήλα καὶ τὸ λιθαρᾶκι πέτρα. Καὶ ὑπάρχει ἄνθρωπος ποὺ ἔχει τὸ δοκάρι καὶ προσέχει τὸ καρφί, ὅπως σοῦ ἔγραψα, σὰν νὰ ἔγραψα στὴν ψυχὴ μου· διότι γνωρίζω ὅτι ἡ καρδιά σου εἶναι δυνατὸ νὰ χαρεῖ μ' αὐτά· διότι λέγει, «νὰ ἐλέγχεις τὸν σοφό»⁵¹, καὶ τὰ ὑπόλοιπα· Καὶ γνωρίζεις πῶς σὲ ἔχω στὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἀδελφέ.

50. Ματθ. 23,24.

51. Παρμ. 9,8.

Ἐλπίζω ὅτι ἐγγὺς εἶ τοῦ ἀμεριμνήσαι λοιπὸν ἀπὸ τῶν γηϊνῶν πραγμάτων καὶ εὐρεθῆναι εἰς τὴν τῶν Πατέρων πνευματικὴν ἐργασίαν· οὐ μὴ γὰρ καταισχύνη με ὁ Κύριός μου Χριστός, δεόμενον αὐτοῦ ἡμέρας καὶ νυκτὸς περὶ σοῦ.

ΙΖ'

5 Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Οἶδα, παῖτερ, ὅτι ταῦτα γίνεται μοι διὰ τὰς ἀμαρτίας μου· ὅτι ἄφρων εἰμὶ καὶ αἴτιος κακῶν· ὁ δὲ φέρων με εἰς ταύτην τὴν θλίψιν, ὁ ἀββᾶς ἐστίν, ὅτι ἀμελεῖ καὶ παραβλέπει τὰ πράγματα, καὶ ἀφανίζονται ἐκ τῆς αἰτίας αὐτοῦ, καὶ οὐ
10 βαστάζω. Τί δὲ ποιήσω ὅτι ἀποκρίνομαι πρὸς τοὺς λογισμοὺς καὶ οὐ λαμβάνω δύναμιν; καὶ συγχώρησόν μοι, ὅτι ἅπαξ ἐλάλησα. Ἐπὶ δὲ τῷ δευτέρῳ οὐ προσθήσω· θαυμάζω δὲ πῶς ἐψύγη ἐκείνη ἡ θερμότης τῆς ἀγάπης, ἧς εἶχον πρὸς τοὺς ἀδελφούς, καὶ εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὸν Κύ-
15 ριον.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, μιμνήσκων ὅτι εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Κύριος, ὅτι «καὶ ὑμεῖς ἀνόητοι ἐστέ»; ἔγραψά σοι λέγων ἀκριβεῦσαι μετὰ τῶν λογισμῶν σου· εἰ ἐπόνησας τοῦ
20 ἀκριβεύσασθαι, μαθεῖν εἶχες, ὅτι τὴν δύναμιν ὧν ἀρτίως μοι ἔγραψας, προέγραψά σοι ἐγὼ καὶ οὐκ ἦν μοι χρεῖα τοῦ γράψαι, ἀλλ' ὁμῶς προσθήσω σοι πρὸς τὰς ἐπερωτήσεις. Πρῶτον δὲ ἐλέγχω σε· εἶπας γὰρ σεαυτὸν ἀμαρτωλόν, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις οὐκ ἔχεις σεαυτὸν οὕτως· ὁ γὰρ ἔχων ὅτι ἀμαρτωλός ἐστι καὶ
25 αἴτιος κακῶν, οὐκ ἀντιλέγει τινί, οὐ μάχεται, οὐκ ὀργίζεται κατὰ

Ἐλπίζω ὅτι βρίσκεσαι κοντὰ στὸ νὰ ἀμεριμνήσεις στὸ ἐξῆς γιὰ τὰ γήϊνα πράγματα καὶ νὰ βρεθεῖς στὴν πνευματικὴ ἐργασία τῶν Πατέρων· διότι δὲν θὰ μὲ καταντροπιᾶσει ὁ Κύριός μου ὁ Χριστός, ποὺ τὸν παρακαλῶ γιὰ σένα μέρα καὶ νύχτα.

17

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Γνωρίζω, πάτερ, ὅτι αὐτὰ μοῦ συμβαίνουν γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου, ὅτι εἶμαι ἄφρονas καὶ αἴτιος κακῶν, καὶ αὐτὸς ποὺ μὲ ὀδηγεῖ σ' αὐτὴ τὴ θλίψη εἶναι ὁ Ἄββᾶς, ἐπειδὴ ἀμελεῖ καὶ παραβλέπει τὰ πράγματα καὶ καταστρέφονται ἐξαιτίας του καὶ δὲν τὸ ἀνέχομαι. Τί νὰ κάνω ὅμως, ποὺ ἀπευθύνομαι στοὺς λογισμοὺς καὶ δὲν παίρνω δύναμη; Καὶ συγχώρεσέ με, ποὺ μία φορᾶ μίλησα. Δὲ θὰ προσθέσω δεύτερη φορᾶ. Ἀπορῶ πῶς πάγωσε ἐκείνη ἡ θέρμη τῆς ἀγάπης ποὺ εἶχα πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ προσευχήσου γιὰ μένα στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.

Ἐπίκριση

Αδελφέ, ἐνθυμούμενος ὅτι ὁ Κύριος εἶπε στοὺς μαθητές του, «καὶ ἐσεῖς εἶσθε ἀνόητοι;»⁵², σοῦ ἔγραψα, λέγοντάς σου νὰ ἐξετάσεις μὲ ἀκρίβεια τοὺς λογισμοὺς σου· ἐὰν κατέβαλλες ἐπίπονη προσπάθεια στὴν ἀκριβῆ αὐτὴ ἐξέταση, θὰ μπορούσες νὰ μάθεις, ὅτι τὴ δύναμη αὐτῶν γιὰ τοὺς ὁποίους τώρα μοῦ ἔγραψες, σοῦ τὴν ἔγραψα ἐγὼ ἀπὸ πρὶν καὶ δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ σοῦ ξαναγράψω· ἀλλ' ὅμως θὰ προσθέσω κάτι στὶς ἐρωτήσεις σου. Καὶ πρῶτα σὲ ἐλέγχω· διότι ἀποκάλεσες τὸν ἑαυτό σου ἁμαρτωλό, ἐνῶ στὰ ἔργα σου δὲν εἶσαι τέτοιος· διότι αὐτὸς ποὺ εἶναι ἁμαρτωλὸς καὶ αἴτιος κακῶν δὲν φέρει ἀντίρρηση σὲ κανέναν, οὔτε μάχεται οὔτε ὀργίζεται ἐνα-

52. Γαλ. 3,3.

· τινος, ἀλλ' ἔχει ὄλους βελτίους· καὶ εἰ χλευάζουσί σε οἱ λογισμοὶ οὕτως ἔχειν, πῶς κινουσί σου τὴν καρδίαν κατὰ τῶν βελτιόνων σου;

Πρόσχε, ἀδελφέ· οὐκ ἔστιν ἀλήθεια, ἀκμὴν γὰρ οὐκ ἐφθά-
5 σαμεν ἔχειν ἑαυτοὺς ἀμαρτωλούς. Εἴ τις ἀγαπᾷ τὸν ἐλέγχοντα αὐτόν, σοφός ἐστι· εἴ τις δὲ ἀγαπᾷ καὶ οὐ ποιεῖ ἃ ἀκούει παρ' αὐτοῦ, μᾶλλον τοῦτο μῖσός ἐστιν. Εἰ ἀμαρτωλὸς εἶ, τί μέμφῃ τὸν πλησίον καὶ αἰτιᾶσαι αὐτόν, ὅτι δι' αὐτοῦ γίνεται σοι ἡ θλιψίς; Οὐκ οἶδας ὅτι ἕκαστος πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας συνειδήσεως,
10 καὶ τοῦτο τίκει αὐτῷ τὴν θλιψίν; Καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ ἔγραψά σοι περὶ τῶν ἀδελφῶν, ὅτι 'μὴ δείξωσί σοι κάμηλον τὸν κώνωπα' καὶ τὰ λοιπά, εὖξαι δὲ μᾶλλον ἵνα συμμετοχὸς ἦ αἰεὶ εἰς τὸ φόβον τοῦ Θεοῦ.

"Ὅτι δὲ εἶπας σεαυτὸν ἄφρονα, μὴ χλαυασθῆς, ἀλλ' ἐρεῦνη-
15 σον καὶ εὐρήσεις ὅτι οὐκ ἔχεις οὕτως· εἰ γὰρ κατέχεις οὕτως, οὐδὲ ὀργισθῆναι ὀφείλεις, μὴ δυνάμενος διακρίναι, ἢ καλῶς ἢ κακῶς ἐγένετο τὸ πρᾶγμα· ὁ γὰρ ἄφρων μωρὸς ἀκούει· καὶ ὁ ἄφρων καὶ μωρὸς ἐρμηνεύεται ἄναλος· καὶ ὁ ἄναλος, πῶς ἄλλοι ἀρτύει καὶ ἀλίξει; Βλέπε, ἀδελφέ, ὅτι χλευαζόμενοι λαλοῦ-
20 μεν στόματι μόνον καὶ τὰ ἔργα δεικνύουσιν." Ὅτε ἀποκρινόμεθα πρὸς τοὺς λογισμοὺς, οὐ λαμβάνομεν δύναμιν, ἐπειδὴ πρῶτον δεχόμεθα τὸ κατακρίναι τὸν πλησίον καὶ ἐκνευροῦται ἡμῶν ἡ δύναμις τοῦ πνεύματος καὶ αἰτιώμεθα τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, αὐτοὶ αἴτιοι ὄντες.

25 Ἐὰν ἔχῃς ὅτι τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ ἐστὶ τὸ πᾶν, καὶ οὔτε τοῦ θέλοντος, οὔτε τοῦ τρέχοντος, τί οὐ κατανοεῖς καὶ ἀγαπᾷς τὸν ἀδελφόν σου ἐν τελείᾳ ἀγάπῃ; πόσοι γὰρ ἠθέλον ἡμᾶς τοὺς γέροντας καὶ ἔτρεχον, καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς; καὶ καθημένου αὐτοῦ

ντίον κάποιου, ἀλλὰ τοὺς θεωρεῖ ὄλους πολὺ καλοὺς. Καὶ ἂν οἱ λογισμοὶ σὲ χλευάζουν γιὰ τὸ ὅτι εἶσαι τέτοιος, πῶς κινοῦν τὴν καρδιά σου ἐναντίον τῶν καλυτέρων σου;

Πρόσεχε, ἀδελφέ· δὲν εἶναι ἀλήθεια, διότι δὲν φθάσαμε ἀκόμα στὸν καιρὸ νὰ θεωροῦμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ἁμαρτωλοὺς. Ἐὰν κάποιος ἀγαπᾷ ἐκεῖνον ποὺ τὸν ἐλέγχει εἶναι σοφός· ἐὰν κάποιος ἀγαπᾷ καὶ δὲν κάνει αὐτὰ ποὺ ἀκούει ἀπὸ ἐκεῖνον, αὐτὸ μᾶλλον εἶναι μίσος. Ἐὰν εἶσαι ἁμαρτωλός, γιατίη κατηγορεῖς τὸν πλησίον καὶ τὸν ἐνοχοποιεῖς, ἐπειδὴ αὐτὸς σοῦ προκαλεῖ τὴ θλίψη; Δὲν γνωρίζεις ὅτι ὁ καθένας πειράζεται ἀπὸ τὴ δική του συνείδηση καὶ αὐτὸ τοῦ γεννᾷ τὴ θλίψη; Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ σοῦ ἔγραψα γιὰ τοὺς ἀδελφούς, 'νὰ μὴ σοῦ παρουσιάσουν τὸ κουνούπι γιὰ καμήλα' καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ νὰ εὐχέσαι μᾶλλον νὰ εἶσαι πάντα συμμέτοχος στὸ φόβο τοῦ Θεοῦ.

Γιὰ τὸ ὅτι ἀποκάλεσες τὸν ἑαυτὸ σου ἄφρονα, μὴ χλευασθεῖς, ἀλλὰ ἐρεύνησε καὶ θὰ βρεῖς ὅτι δὲν εἶσαι τέτοιος· διότι ἐὰν εἶσαι τέτοιος, ὀφείλεις οὔτε νὰ ὀργισθεῖς, ἀφοῦ δὲν μπορεῖς νὰ διακρίνεις ἂν ἔγινε καλὰ ἢ κακὰ τὸ πρᾶγμα· διότι ὁ ἄφρων ὀνομάζεται μωρός· καὶ ὁ ἄφρων καὶ ὁ μωρός ἐρμηνεύονται ἀνάλατος· καὶ ὁ ἀνάλατος πῶς μπορεῖ νὰ ἀρτύσει καὶ νὰ ἀλατίσει ἄλλους; Πρόσεχε, ἀδελφέ, ὅτι ὅταν χλευαζόμεστε μιλοῦμε μόνο μὲ τὸ στόμα καὶ τὰ ἔργα δείχνουν. Ὅταν ἀνταποκρινόμεστε στοὺς λογισμοὺς, δὲν παίρνουμε δύναμη, ἐπειδὴ πρῶτα δεχόμεστε τὴν κατάκριση τοῦ πλησίον καὶ ἀδυνατίζει ἡ δύναμη τοῦ πνεύματός μας καὶ κατηγοροῦμε τὸν ἀδελφὸ μας, ἐνῶ οἱ ἴδιοι εἴμαστε αἴτιοι.

Ἐὰν γνωρίζεις ὅτι τὸ πᾶν εἶναι τοῦ ἐλεήμονα Θεοῦ καὶ οὔτε ἐκείνου ποὺ θέλει, οὔτε αὐτοῦ ποὺ τρέχει⁵³, γιατίη δὲν κατανοεῖς καὶ δὲν ἀγαπᾷς τὸν ἀδελφὸ σου μὲ τέλεια ἀγάπη; Διότι πόσοι ἤθελαν ἐμᾶς τοὺς γέροντες καὶ ἔτρεχαν καὶ δὲν τοὺς δόθηκε; καὶ ἐνῶ κάποιος καθόταν, ὁ Θεὸς μᾶς ἔστειλε σ' αὐτὸν

53. Ρωμ. 9,16.

ἔπεμψεν ἡμᾶς πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, καὶ τέκνον γνήσιον ἡμῶν αὐτὸν ἐποίησε· τὴν ἔσω γὰρ προαίρεσιν ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

Τὸ δὲ εἰπεῖν, 'ἄπαξ ἐλάλησα', καὶ τὰ ἐξῆς, ἐὰν πικτεύης τοῦ κτήσασθαι, μακάριος εἶ· οὐ γὰρ πᾶσι δέδοται. Καὶ περὶ τῶν 5 λοιπῶν λογισμῶν, ἀνάθου εἰς τὸν Θεὸν πάντα λογισμὸν, λέγων· 'ὁ Θεὸς οἶδε τὸ συμφέρον καὶ ἀναπαύη'· καὶ κατὰ μικρὸν ἔρχεται σοι δύναμις τοῦ ὑπενεγκεῖν, καὶ μὴ παντελῶς κόψης τὸ λαλῆσαι. Κἂν δὲ λαλήσης καὶ μὴ εἰσακουσθῆς μηδὲ εὐρῆς χάριν ἐν τῷ λόγῳ σου, μὴ λυπηθῆς, ὠφελῆσαι γὰρ μᾶλλον.

10 Περὶ δὲ ὧν θαυμάζεις, ἡ τελεία ἀγάπη ἄπτωτός ἐστι, καὶ ὁ κτώμενος αὐτὴν μένει ἐν τῇ θερμότητι, κατακλειόμενος τῇ ἀγάπῃ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον.

Περὶ δὲ ὧν ἐσχάτως ἔγραψας δεήσεων, ὀφείλεις ἀρκεσθῆναι ἢ ἔγραψά σοι λέξει· ὅτι νύκτα καὶ ἡμέραν εὐχομαι περὶ σοῦ 15 ἀδιαλείπτως πρὸς τὸν Θεόν. Ἐκ περισσοῦ οὖν καὶ τοῦτο ἔγραψας. Ἔχεις οὖν παρ' ἐμοῦ τροφὴν κατὰ Θεὸν ἐπὶ πολλὸν χρόνον.

Καρτέρησον καὶ ὑπόμεινον τὸν Κύριον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΙΗ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν

20 ἐρωτήσαντα πόθεν ἐστὶν ἡ θερμότης καὶ ἡ ψυχρότης, καὶ ἡ σκληροκαρδία, καὶ περὶ τοῦ σωματικοῦ πολέμου.

Περὶ τῆς θερμῆς καὶ τῆς ψυχρότητος, δῆλόν ἐστι, ὅτι ὁ Κύριος πῦρ ὀνομάσθη, θερμαῖνον καὶ ἐμπυρίζον καρδίαν καὶ νεφρούς· ἐὰν οὕτω, καὶ ὁ διάβολος ψυχρός

54. Α' Κορ. 13,8.

55. Ἐβρ. 12,29.

καὶ τὸν ἔκανε γνήσιο τέκνο μας· διότι ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τὴν ἐσωτερικὴ προαίρεση.

Τὸ νὰ πεῖς 'μιά φορά μίλησα' καὶ τὰ ἐπόμενα, ἐὰν ἀγωνίζεσαι νὰ τ' ἀποκτήσεις, εἶσαι μακάριος· διότι αὐτὸ δὲν δίνεται σ' ὄλους. Καὶ γιὰ τοὺς ὑπόλοιπους λογισμοὺς, κάθε λογισμὸ ἀνάθεσέ τον στὸ Θεό, λέγοντας· 'ὁ Θεὸς γνωρίζει τὸ συμφέρον καὶ ἀναπαύει'· καὶ σοῦ ἔρχεται σιγὰ σιγὰ ἡ δύναμη νὰ ὑποφέρεις καὶ νὰ μὴ σταματήσεις ἐντελῶς νὰ ὁμιλεῖς. Καὶ ἂν μιλήσεις καὶ δὲν εἰσακουσθεῖς, οὔτε βρεῖς χάρη στὸ λόγο σου, μὴ στενοχωρηθεῖς, διότι ὠφελεῖσαι περισσότερο.

Σχετικὰ μ' αὐτὰ ποὺ ἀπορεῖς, ἡ τέλεια ἀγάπη εἶναι ἄπτωτη⁵⁴ καὶ αὐτὸς ποὺ τὴν ἀποκτᾷ μένει στὴ θέρμη, περιτειχισμένος μὲ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸ Θεὸ καὶ πρὸς τὸν πλησίον.

Γιὰ τίς αἰτήσεις ποὺ μοῦ ἔγραψες τελευταῖα, ὀφείλεις νὰ ἀρκεσθεῖς στὰ λόγια ποὺ σοῦ ἔγραψα· ὅτι προσεύχομαι γιὰ σένα στὸ Θεὸ ἀδιάλειπτα νύχτα καὶ μέρα. Ἦταν περιττὸ λοιπὸν νὰ μοῦ γράψεις καὶ γι' αὐτό. Ἐχεις λοιπὸν ἀπὸ μένα τροφή κατὰ Θεὸν γιὰ πολὺν καιρό.

Δεῖξε καρτερία καὶ ὑπομονὴ πρὸς τὸν Κύριο, στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

18

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ποὺ τὸν ἐρώτησε ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἡ θερμότητα καὶ ἡ ψυχρότητα καὶ ἡ σκληροκαρδία, καθὼς καὶ γιὰ τὸν σωματικὸ πόλεμο.

Γιὰ τὴ θερμότητα καὶ τὴν ψυχρότητα εἶναι φανερό, ὅτι ὁ Κύριος ὀνομάσθηκε φωτιά⁵⁵, διότι θερμαίνει καὶ φλογίζει τὴν καρδιά καὶ τὰ νεφρά⁵⁶· ἐὰν μὲ τὸν ἴδιο

56. Ψαλμ. 25,2.

ἐστι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ψυχρότης ὄλη· εἰ μὴ γὰρ οὕτως εἶχε, πῶς λέγει, ὅτι «τότε ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν»; Τὸ δὲ «τότε» τί ἐστίν, εἰ μὴ ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ ἀντιδίκου; Ἐὰν οὖν αἰσθανώμεθα ψυχρείας, ἐπικαλεσώμεθα τὸν Θεόν, καὶ ἐρχόμενος 5 θερμαίνει ἡμῶν τὴν καρδίαν εἰς τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀγάπην, οὐ μόνον πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν πλησίον· καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς θερμῆς αὐτοῦ ἐξορίζεται ἡ τοῦ μισοκάλου ψυχρεία. Εἰ γὰρ ἐξήρανε τὴν πηγὴν τῶν δακρύων τῆς καρδίας σου, ὕγρανέ σου τὴν ὑπὸ γαστέρα. Ἄλλ' ἐστίασον τὸν Κύριον ἐν τῷ σῶ 10 οἴκῳ, καὶ ταύτην ξηρανεῖ, καὶ τὴν πηγὴν τῶν δακρύων καθαρίζει πρὸς τὴν ρύσιν τοῦ ὕδατος τοῦ νοητοῦ.

Ὁ θέλων ἐλθεῖν εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, δι' ὑπομονῆς ἐρχεται· φησὶ γάρ, «ὑπομένωνν ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι, καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου»· καὶ τί; «καὶ ἀνήγαγέ με 15 ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος». Ἀπὸ δὲ τοῦ τοιούτου λάκκου λογίζεται καὶ ἡ σκληροκαρδία. Ὅπερ οὖν ποθεῖς, κτῆσαι, καὶ σῶζῃ ἐν Κυρίῳ.

10'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐρωτήσαντα περὶ μακροθυμίας.

20 **Ε** ἰπέ τῷ ἀδελφῷ· ἔγραψά σοι περὶ τῆς μακροθυμίας. Καὶ νῦν λέγω σοι. Εἶπεν ὁ δεσπότης ἡμῶν Θεὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· «ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ». Γενοῦ οὖν ὡς ὁ

57. Ματθ. 24,12.

58. Ψαλμ. 39,1.

τρόπο και ὁ διάβολος εἶναι ψυχρός, ἀπ' αὐτὸν προέρχεται και ὄλη ἡ ψυχρότητα· ἐὰν τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχε ἔτσι, πῶς λέγει ὅτι, «τότε ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν θὰ παγώσει»⁵⁷; Τὸ «τότε» τί σημαίνει, ἐὰν δὲν σημαίνει 'στὶς ἡμέρες τοῦ ἀντιχρίστου'; Ἐὰν λοιπὸν αἰσθανόμαστε ψυχρότητα, ἃς ἐπικαλεσθοῦμε τὸ Θεό, και ἐρχόμενος ἐκεῖνος θὰ ζεστάνει τὴν καρδιά μας πρὸς τὴν τέλεια ἀγάπη του, ὄχι μόνο πρὸς Αὐτὸν, ἀλλὰ και πρὸς τὸν πλησίον, και ἡ ψυχρότητα τοῦ μισόκαλου φεύγει ἀπὸ τὴν παρουσία τῆς θερμότητος αὐτοῦ. Διότι, ἂν ξήραινεν τὴν πηγὴ τῶν δακρῶν τῆς καρδιάς σου, τότε θὰ ὕγραινεν τὴν πηγὴ τοῦ ὑπογαστρίου σου. Ἄλλὰ δέξου τὸν Κύριο στὸν οἶκο σου και αὐτὸς και αὐτὴν θὰ ξηράνει και θὰ καθαρῖσει τὴν πηγὴ τῶν δακρῶν γιὰ τὴ ροὴ τοῦ νοητοῦ ὕδατος.

Ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ φθάσει στὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, φθάνει μὲ ὑπομονή· διότι λέγει, «μὲ ὑπομονὴν περίμενα τὸν Κύριο και μὲ πρόσεξε και εἰσάκουσε τὴ δέησή μου»⁵⁸· και τί ἄλλο; «και μὲ ἀνέβασεν ἀπὸ τὸν λάκκο τῆς ταλαιπωρίας και τὴ λάσπη τοῦ βούρκου»⁵⁹. Και ἀπὸ ἓναν τέτοιο λάκκο προέρχεται ἡ σκληροκαρδία. Ἐκεῖνο λοιπὸν ποὺ ποθεῖς, ἀπόκτησέ το, και μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ σωθεῖς.

19

Ἄποκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο ποὺ ἐρώτησε γιὰ μακροθυμία.

Πές στὸν ἀδελφό· Σοῦ ἔγραψα γιὰ τὴ μακροθυμία. Και τῶρα σοῦ λέγω· ὁ Δεσπότης μας Θεὸς εἶπε στοὺς μαθητὲς του· «νά, σᾶς ἔχω δώσει τὴν ἐξουσία νὰ πατᾶτε ἐπάνω σὲ φίδια και σκορπιούς, και σὲ ὄλη τὴ δύναμη τοῦ ἐχθροῦ και τίποτε δὲν θὰ σᾶς ἀδικήσει»⁶⁰. Γίνε λοιπὸν ὅπως ὁ

59. Ψαλμ. 39,2.

60. Λουκᾶ 10,19.

Ἰὼβ ἐκπίνων μυκτηρισμὸν ἴσα ποτῶ. Ταῦτα ποιήσον καὶ εἰς ταῦτα μελέτησον διὰ παντός.

Κ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

ἔρωτήσαντα, 'εἰ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω
5 ὄφρων καὶ σκορπίων, πῶς κινουῖμαι;'

Τίς λαβὼν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, ἀδικεῖται ἔτι ὑπ' αὐτῶν, ἢ κατακυριεύεται; Ἐρεύνησον οὖν τὴν καρδίαν σου ἀπὸ παντὸς πράγματος, καὶ εἰ δύναται κινήσαι τὴν καρδίαν σου, κἄν ροπήν, μάθε 10 ὅτι ἀκμὴν μακρὰν εἶ τοῦ λαβεῖν κατὰ τούτων ἐξουσίαν, καὶ μὴ ἀμελήσης εἰς ἑαυτόν, μήποτε προκαταλάβῃ σε ὁ καιρὸς. Ἄλλ' εἶ τι ἐὰν ἴδῃς πρᾶγμα γινόμενον (τί λέγω περὶ τῶν τοῦ κόσμου, ὅτι προερχόμενά εἰσιν, ἀλλὰ περὶ φοβερῶν πραγμάτων, εἴτε ἐν οὐρανῶ, εἴτε ἐν τῇ γῆ), πρόθου τὸν Θεὸν καὶ τὴν κρίσιν πρὸ 15 ὀφθαλμῶν σου, καὶ ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχομεν ἐν τῷ κόσμῳ ποιῆσαι· καὶ ἀνάπαυσον τὴν πραότητα εἰς τὴν καρδίαν σου, μιμνησκόμενος τοῦ προβάτου καὶ ἀμνοῦ ἀκάκου Χριστοῦ, πόσα ὑπέμεινεν ἀνεύθυνος ὢν, ὕβρεις, δαρμούς, καὶ τὰ λοιπά· ἡμεῖς δὲ καὶ ὅτι ὑπεύθυνοί ἐσμεν, τί κινούμεθα πρὸς τὸν πλησίον μηδὲν 20 παρ' αὐτοῦ παθόντες; Μνήσθητι ὅτι ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ εὗξαι τοῦ φθάσαι εἰς τὰ προκείμενά σοι, ἵνα μὴ εἰς κενὸν ἔσται σου ὁ κόπος. Κολλήθητι οὖν ἀδιστακτως τῷ ἡμᾶς ἀγαπήσοντι Χριστῶ.

Αὐτῶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

61. Ἰὼβ 34,7.

62. Τὸ κινουῖμαι ἐδῶ ὅπως καὶ παρακάτω ἡ λέξις 'κίνηση' σημαίνει τὴν ψυχικὴ διαταραχὴν, τὴν δαιμονικὴν ἐπίδρασην.

Ἰὼβ πού ἔπινε τὸ περιχλεύασμα σὰν ποτό⁶¹. αὐτὰ νὰ κάνεις καὶ σ' αὐτὰ νὰ μελετᾷς γιὰ πάντα.

20

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

πού τὸν ἐρώτησε, 'ἐὰν ὁ Θεὸς μοῦ ἔδωσε τὴ δύναμη νὰ πατῶ πάνω σὲ φίδια καὶ σὲ σκορπιούς, πῶς κινουῦμαι;'⁶².

Ποιὸς ἐπῆρε τὴ δύναμη νὰ πατᾷ ἐπάνω στὰ φίδια καὶ στοὺς σκορπιούς⁶³ καὶ ἀδικεῖται ἀκόμα ἀπὸ αὐτὰ ἢ κατακυριεύεται; Ἐρεύνησε λοιπὸν τὴν καρδιά σου, ἀπὸ κάθε πρᾶγμα, καὶ ἐὰν μπορεῖ νὰ κινήσει τὴν καρδιά σου, ἔστω καὶ ἐλαφρά, μάθε ὅτι εἶσαι ἀκόμα μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ λάβεις ἐξουσία ἐναντίον αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ δείξεις ἀμέλεια γιὰ τὸν ἑαυτό σου οὔτε ποτὲ νὰ σὲ προκαταλάβει ὁ καιρὸς. Ἀλλά, ἐὰν δεῖς κάποιο πρᾶγμα νὰ συμβαίνει (δὲν ὀμιλῶ γιὰ τὰ ἐγκόσμια, πού εἶναι παρερχόμενα, ἀλλὰ γιὰ φοβερὰ πράγματα, εἴτε στὸν οὐρανὸ εἴτε στὴ γῆ), τοποθέτησε τὸ Θεὸ καὶ τὴν κρίση μπροστὰ στὰ μάτια σου, καὶ ὅτι ἔχουμε λίγον καιρὸ στὸν κόσμον νὰ τὰ κάνουμε· καὶ ἀνάπαυσε τὴν πραότητα στὴν καρδιά σου, ἐνθυμούμενος τὸ πρόβατο καὶ τὸν ἄκακο ἀμνὸ⁶⁴ Χριστό, πόσα ὑπέφερε, ἂν καὶ δὲν εὐθυνόταν, ὕβρεις, δαρμούς καὶ τὰ λοιπὰ. Ἐνῶ ἐμεῖς, πού εἴμαστε καὶ ὑπεύθυνοι, γιὰτί κινουῦμαστε ἐναντίον τοῦ πλησίον μας, ἀφοῦ δὲν πάθαμε τίποτε ἀπὸ αὐτόν; Θυμήσου ὅτι ἡ ἀγάπη δὲν ἀλαζονεύεται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ⁶⁵ καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ εὐχήσου νὰ φθάσεις σ' αὐτὰ πού βρίσκονται μπροστὰ σου, γιὰ νὰ μὴ πέσει ὁ κόπος σου στὸ κενό⁶⁶. Προσκολλήσου λοιπὸν ἀδίστακτα στὸν Χριστὸ πού μᾶς ἀγάπησε.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

63. Λουκᾶ 10,19.

64. Ἦσ. 53,7.

65. Α' Κορ. 13,4/

66. Α' Τιμ. 3,5.

ΚΑ'

*Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν
 ἐνθυμηθέντα μηδενὶ ἐπιτάξαι τίποτε, ἀλλ' ἑαυτῷ ὀρίσαι
 φανερόν πρᾶγμα, ἵνα αὐτοῦ καὶ μόνου φροντίζη.*

5 **Α** δελφέ, ὅσον πλεονάζω τοῦ γράψαι σοι, τοσοῦτον
 σπούδασον κατανοῆσαι τὰ παρ' ἐμοῦ γραφόμενά σοι,
 καὶ μὴ ἀκυρώσης αὐτά· λαλοῦνται γὰρ ἐν συνέσει καὶ
 καταστάσει ψυχῆς. Οἶδας, ἀδελφέ, ὅτι εἴ τις οὐ βαστάζει ὕβρεις,
 οὐ βλέπει τὴν δόξαν· καὶ εἴ τις οὐκ ἀποτίθεται τὴν χολήν, οὐ
 γεύεται τῆς γλυκύτητος. Ἐδόθης εἰς τὸ μέσον τῶν ἀδελφῶν καὶ
 10 τῶν πραγμάτων πυρωθῆναι καὶ δοκιμασθῆναι· ἐὰν γὰρ διὰ πυ-
 ρὸς οὐ δοκιμάζεται τὸ χρυσίον, μηδὲν παντελῶς σεαυτῷ δια-
 τάξης, ἐπεὶ εἰς πόλεμον καὶ μέριμναν ἔρχη. Ἀλλὰ τὰ κατὰ και-
 ρὸν δοκιμάζων κατὰ φόβον Θεοῦ καὶ μηδὲν ὀλως κατ' ἐρίθειαν,
 ἀλλὰ ποιῶν σου τὴν δύναμιν ἀλλότριον εἶναι τῆς ὀργῆς καὶ τύ-
 15 πος γινόμενος ὠφέλιμος πᾶσι, μὴ κρίνων τινά, μηδὲ κατακρί-
 νων, ἀλλὰ νοουθετῶν ὡς ἀδελφοὺς γνησίους, καὶ μᾶλλον ἀγάπη-
 σον τοὺς σὲ πειράζοντας· κἀγὼ γὰρ πολλάκις ἠγάπων τοὺς πει-
 ράζοντάς με. Ἐὰν γὰρ συνιῶμεν, οἱ τοιοῦτοι φέρουσιν ἡμᾶς εἰς
 προκοπὴν.

20 *Μηδὲν οὖν σεαυτῷ διατάξης, γενοῦ ὑπήκοος καὶ ταπεινὸς
 καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν σεαυτὸν ἀπαίτει· καὶ γὰρ ὁ προφήτης
 σημαίνων τὸ καθ' ἡμέραν ἔλεγε· «καὶ εἶπα, νῦν ἠρξάμην»· καὶ
 Μωϋσῆς, «καὶ νῦν, Ἰσραήλ». Τὸ οὖν 'νῦν' καὶ σὺ κράτει· εἰ δὲ
 καὶ γίνεται σοι ἀνάγκη προστάξαι τινί, δοκίμασόν σου τὸν λογι-*

21

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

ποῦ σκέφθηκε νὰ μὴ διατάξει τίποτε σὲ κανέναν, ἀλλὰ νὰ ὀρίσει γιὰ τὸν ἑαυτὸ του κάποιο φανερό πρᾶγμα, ὥστε νὰ φροντίζει μόνο γι' αὐτό.

Αδελφέ, ὅσο περισσότερα σοῦ γράφω, τόσο φρόντισε νὰ κατανοήσεις αὐτὰ ποῦ σοῦ γράφω καὶ μὴ τὰ ἀκυρώσεις· διότι λέγονται μὲ σύνεση καὶ ἤρεμη κατάσταση ψυχῆς. Γνωρίζεις, ἀδελφέ, ὅτι, ἐὰν κάποιος δὲν ὑπομείνει τὶς ὕβρεις, δὲν βλέπει τὴ δόξα· καὶ ἐὰν κάποιος δὲν παραμερίσει τὴν πίκρα, δὲν γεύεται τὴ γλυκύτητα. Παραδόθηκες ἀνάμεσα στοὺς ἀδελφοὺς καὶ στὰ πράγματα γιὰ νὰ πυρωθεῖς καὶ νὰ δοκιμασθεῖς· διότι, ἐὰν ὁ χρυσὸς δὲν δοκιμάζεται μὲ τὴ φωτία, νὰ μὴ διατάξεις τίποτε στὸν ἑαυτὸ σου, διότι ἔρχεσαι σὲ πόλεμο καὶ φροντίδα. Ἄλλὰ δοκιμάζοντας τὰ πράγματα στὸν καιρὸ τους σύμφωνα μὲ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ καθόλου μὲ ἐριστικότητα, καὶ ἀπαλλάσσοντας τὴ δύναμή σου ἀπὸ τὴν ὀργὴ καὶ γινόμενος τύπος ὠφέλιμος, χωρὶς νὰ κρίνεις κανένα οὔτε καὶ νὰ κατακρίνεις, ἀλλὰ συμβουλευόντας σὰν γνήσιους ἀδελφοὺς, ἀγάπησε περισσότερο αὐτοὺς ποῦ σὲ πειράζουν· διότι καὶ ἐγὼ πολλές φορές ἀγάπησα ἐκείνους ποῦ μὲ πείραζαν. Διότι, ἐὰν δείχνουμε σύνεση, αὐτοὶ θὰ μᾶς ὀδηγήσουν στὴν προκοπή.

Μὴ διατάξεις λοιπὸν τίποτε στὸν ἑαυτὸ σου, ἀλλὰ γίνε ὑπάκοος καὶ ταπεινὸς καὶ κάθε ἡμέρα νὰ ἀπαιτεῖς ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σου· διότι καὶ ὁ προφήτης δηλώνοντας τὸ «κάθε ἡμέρα», ἔλεγε· «Καὶ εἶπα, τώρα ἄρχισα»⁶⁷. καὶ ὁ Μωϋσῆς, «καὶ τώρα, Ἰσραήλ»⁶⁸. Τὸ 'τώρα' λοιπὸν καὶ ἐσὺ ἐφάρμοξε· καὶ ἐὰν ὑπάρχει γιὰ σένα ἀνάγκη νὰ διατάξεις κάποιον, δοκίμασε τὸν λογισμό

67. Ψαλμ. 76, 10.

68. Δευτ. 10,12.

σμόν, εἰ κατὰ κίνησιν μέλλει ἐξελθεῖν. *Κἄν οὐ δοκῇ σοι ὠφέλιμος εἶναι κρύψον αὐτὸν ὑπὸ τὴν γλῶσσαν, μεμνημένος εὐθὺς τοῦ εἰπόντος· «τί ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ;».*

5 *Τοῦτο δὲ μάθε, ἀδελφέ μου· ὅτι πᾶς λογισμὸς μὴ προηγουμένως τὴν γαλήνην τῆς ταπεινώσεως ἔχων, κατὰ Θεὸν οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ φανερώς τῶν ἀριστερῶν ἔστιν, ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν μετὰ γαληνότητος ἔρχεται· ὅλα δὲ τὰ τοῦ ἀντιδίκου μετὰ ταραχῆς καὶ κινήσεως. *Κἄν δοκῶσιν ἐνδύεσθαι ἔνδυμα προβάτων, ὅτι ἔσω-**

10 *θὲν εἰσι λύκοι ἄρπαγες, ἀπὸ τῆς ταραχῆς αὐτῶν φανεροῦνται· φησὶ γάρ, «ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς». Δῶν ἡμῖν πᾶσιν ὁ Θεὸς συνιέναι τοῦ μὴ πλανηθῆναι εἰς τὰς δικαιοσύνας αὐτῶν· «πάντα γὰρ γυμνὰ αὐτῷ καὶ τετραχλισμένα.».*

Σὺ οὖν, ἀγαπητέ, πᾶν τὸ κατευοδούμενον ἐν ταῖς χερσί σου

15 *ποίησον, προτιθεὶς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν σου καὶ εὐχαριστῶν αὐτῷ· αὐτοῦ γὰρ ἔστιν ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.*

ΚΒ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

παραψυχὴν ἔχουσα καὶ ἀνακαλουμένη αὐτὸν εἰς πνευματικὴν εὐφροσύνην ἐκ τῆς διαφόρως συμβάσης αὐτῷ ἀθυμίας.

20

Γ *ράψον τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ προσηγορίαν πνευματικὴν εὐφραίνουσαν τὴν αὐτοῦ καρδίαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν καὶ εἶπε αὐτῷ. Ἐπειδὴ καθὼς ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖς ἡμᾶς*

69. Ματθ. 16,26.

70. Ματθ. 7,15.

σου, ἂν πρόκειται νὰ ἐξέλθει μὲ κίνηση. Καὶ ἂν δὲν σοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ὠφέλιμος, κρύψε τον κάτω ἀπὸ τὴ γλώσσα, ἐνθυμούμενος ἀμέσως αὐτὸν ποὺ εἶπε· «τί θὰ ὠφεληθεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἂν κερδίσει ὅλο τὸν κόσμον, χάσει ὁμῶς τὴν ψυχὴν του;»⁶⁹.

Μάθε καὶ αὐτό, ἀδελφέ μου· ὅτι κάθε λογισμὸς, ἂν δὲν ἔχει προηγουμένως τὴ γαλήνη τῆς ταπεινώσεως, δὲν εἶναι κατὰ Θεόν, ἀλλὰ εἶναι φανερὰ ἀπὸ τὰ ἀριστερά· διότι ὁ Κύριός μας ἔρχεται μὲ γαλήνη, ἐνῶ ὅλα τὰ τοῦ ἀντιδίκου μὲ ταραχὴ καὶ κίνηση. Καὶ ἂν ἀκόμα φαίνονται ὅτι φοροῦν ἔνδυμα προβάτων, τὸ ὅτι ἀπὸ μέσα εἶναι λύκοι ἄρπαγες, γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὴν ταραχὴ τους⁷⁰. διότι λέγει, «ἀπὸ τοὺς καρπούς τους θὰ τοὺς γνωρίσετε»⁷¹. Ἄς μᾶς βοηθήσει ὁ Θεὸς ὅλους νὰ ἀποκτήσουμε σύνεση, ὥστε νὰ μὴ πλανηθοῦμε στὶς δικαιοσύνες τους· «διότι ὅλα σ' αὐτὸν εἶναι γυμνὰ καὶ ὀλοφάνερα»⁷².

Ἐσὺ λοιπόν, ἀδελφέ, νὰ κάνεις κάθε τι ποὺ εἶναι στὸ χέρι σου, τοποθετώντας τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ μπροστὰ στὰ μάτια σου καὶ εὐχαριστώντας αὐτόν· διότι σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

22

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ποὺ περιέχει παρηγοριὰ καὶ τὸν ἀνακαλεῖ σὲ πνευματικὴ εὐφροσύνη ἀπὸ τὴν ἀθυμία ποὺ τοῦ συνέβηκε.

Γράψε στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη πνευματικὴ προσφώνηση ποὺ εὐφραίνει τὴν καρδιά του στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας καὶ πὲς του. Ἐπειδὴ, ὅπως τὸ ἐλάφι ποθεῖ τὶς πηγὲς τῶν ὑδάτων, ἔτσι καὶ σὺ ποθεῖς ἐμᾶς⁷³,

71. Ματθ. 7,16.

72. Ἐβρ. 4,13.

73. Ψαλμ. 41,1.

ἀλλ' οὐχ ὡς ἡμεῖς σέ, οὕτω μὴ στέγων, καθὼς εἶπεν ὁ θειότατος Ἀπόστολος Παῦλος, ἔγραψα τῇ ὑμετέρα ἀγάπῃ ταῦτα τὰ παρ' ἐμοῦ εἰρημένα, μᾶλλον δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Καρποφορήσοι ἡ ἄμπελός σου σταφυλὴν πατουμένην, καὶ ποιούσαν οἶνον πνευματικόν, εὐφραίνοντα ψυχὴν τεθλιμμένην, καὶ εὐφορήσοι ἡ χῶρα σου καλὸν σπέρμα, ὡς τὸ σπαρὲν εἰς τὴν καλὴν γῆν, καὶ ποιῆσαν ἔν ἑκατόν, ἔν ἑξήκοντα, ἔν τριάκοντα, καὶ θερμανθεῖη τὸ πνευματικὸν πῦρ ἐν τῇ καρδίᾳ σου διὰ παντός, ὃ εἶπεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστός, «πῦρ ἤλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν»· καὶ 10 βραβευθεῖη ἡ τοῦ Κυρίου εἰρήνη ἐν τῇ σῆ καρδίᾳ, κατὰ τὸν ἀποστολικὸν λόγον, καὶ ὑψωθείη σου ὁ φοῖνιξ ἐν τοῖς αὐτοῦ λευκάδοις», κατὰ τὸν Δαβὶδ τὸν λέγοντα· «δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει»· καὶ καθαρισθεῖς ἀπὸ τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ θυμοῦ τῶν δεινῶν παθῶν ὡς οἱ τέλειοι ἅγιοι, παρ' οἷς οὐδόλως φαίνεται ἡ 15 τούτων κίνησις, οὐδὲ πρὸς ροπήν.

Καταξιώσαι δὲ ὁ Κύριος τὴν ψυχὴν σου ἀύλισθῆναι ἐν τῇ ἀκακίᾳ καὶ πραότητι· ὡς εἶναι σε θρέμμα Χριστοῦ, πρόβατον ἄκακον· καταλάβοις δὲ τὰ ἴχνη ἡμῶν ὡς ἰχνηλάτης φρόνιμος· φθάσαις δὲ τὸν κανόνα ἡμῶν ὡς κληρονόμος καλὸς τῶν ἐμῶν 20 χαρισμάτων. Ἰδέτωσαν δέ σου οἱ ὀφθαλμοὶ τὸν Θεὸν ὡς καθαρὸς τῇ καρδίᾳ· εἴης δὲ μακρόθυμος ἐν ταῖς θλίψεσιν, ὡς καταντήσας εἰς τὴν δεσποτικὴν παραγγελίαν τὴν λέγουσαν, «ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον»· φθάσαις δὲ τὴν ἀήττητον ἀγάπην τὴν εἰσφέρουσαν τοὺς 25 αὐτὴν κεκτημένους εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλὰς, καὶ ἀδελφοὺς ποιήσασαν τοῦ Χριστοῦ. Εἰ οὖν συμπάσχεις τῷ Χριστῷ, ἵνα συνδο-

74. Α' Θεσ. 3,5.

75. Ματθ. 13,8.22.

76. Λουκᾶ 12,49.

77. Ψαλμ. 91,12.

ἀλλὰ ὄχι ὅπως ἐμεῖς ἐσένα, γι' αὐτὸ ἀνυπόμονα⁷⁴, ὅπως εἶπε καὶ ὁ θειότατος Ἀπόστολος Παῦλος, ἔγραψα στή δική σου ἀγάπη αὐτὰ πού λέχθηκαν ἀπὸ μένα, ἢ καλύτερα ἀπὸ τὸ Θεό. Εἶθε τὸ ἀμπέλι σου νὰ καρποφορήσει μὲ σταφύλια, τὰ ὁποῖα πατούμενα κάνουν πνευματικὸ οἶνο, πού εὐφραίνει τὴ θλιμμένη ψυχὴ, καὶ εἶθε ἡ χώρα σου νὰ καρποφορήσει καλὸ σπέρμα, ὅπως ἐκεῖνο πού σπάρθηκε στὴν καλὴ γῆ καὶ ἔκανε τὸ ἓνα ἑκατό, τὸ ἓνα ἑξήντα, τὸ ἓνα τριάντα⁷⁵. καὶ εἶθε ἡ πνευματικὴ φωτιὰ νὰ θερμανθεῖ στὴν καρδιά σου γιὰ πάντα, πρᾶγμα πού εἶπε καὶ ὁ Δεσπότης μας Χριστός, «φωτιὰ ἦρθα νὰ βάλω στὴ γῆ»⁷⁶. εἶθε καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου νὰ βραβευθεῖ στὴν καρδιά σου, σύμφωνα μὲ τὸν ἀποστολικὸ λόγο, καὶ ὁ φοίνικας σου νὰ ὑψωθεῖ στὶς λεῦκες του, σύμφωνα μὲ τὸν Δαβὶδ πού λέγει· «ὁ δίκαιος θὰ ἀνθήσει ὅπως ὁ φοίνικας»⁷⁷. εἶθε νὰ καθαρισθεῖς ἀπὸ τὴν ὀργὴ καὶ τὸ θυμὸ τῶν φοβερῶν παθῶν ὅπως οἱ τέλειοι ἅγιοι, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους δὲν φαίνεται καθόλου ἡ κίνησή τους, οὔτε πρὸς στιγμὴ.

Καὶ εἶθε ὁ Κύριος νὰ καταξιώσει τὴν ψυχὴ σου νὰ αὐλισθεῖ⁷⁸ στὴν ἀκακία καὶ τὴν πραότητα, γιὰ νὰ εἶσαι θρέμμα Χριστοῦ, ἄκακο πρόβατο, καὶ νὰ φθάσεις τὰ ἴχνη μας σὰν φρόνιμος ἰχνηλάτης, καὶ νὰ φθάσεις τὸν κανόνα μας σὰν καλὸς κληρονόμος τῶν χαρισμάτων μου. Εἶθε τὰ μάτια σου νὰ δοῦν τὸ Θεό, ἐπειδὴ εἶσαι καθαρὸς στὴν καρδιά⁷⁹. νὰ εἶσαι μακρόθυμος στὶς θλίψεις, διότι κατέληξες στὴ δεσποτικὴ παραγγελία πού λέγει, «στὸν κόσμον θὰ ἔχετε θλίψη, ἀλλὰ νὰ ἔχετε θάρρος, ἐγὼ ἔχω νικήσει τὸν κόσμον»⁸⁰. Εὐχομαὶ νὰ φθάσεις στὴν ἀνίκητη ἀγάπη πού ὀδηγεῖ ἐκείνους πού τὴν ἔχουν ἀποκτήσει στὶς βασιλικὲς αὐλὲς καὶ τοὺς κάνει ἀδελφούς τοῦ Χριστοῦ. Ἄν συμπάσχεις λοιπὸν μὲ τὸν Χριστό, γιὰ νὰ συνδοξασθεῖς⁸¹ μαζί του, ἐὰν πε-

78. Ψαλμ. 24,13.

79. Ματθ. 5,8.

80. Ἰω. 16,33.

81. Ρωμ. 8,17.

ξασθῆς αὐτῷ· εἰ συναποθνήσκεις αὐτῷ, ἵνα συνεγερθῆς αὐτῷ, μὴ ἀμελήσης τοῦ προκειμένου ἔμπροσθέν σου θησαυροῦ· ἀκμὴν γὰρ οὐ κατέλαβες τὴν δύναμιν αὐτοῦ τί ἐστίν. Ὅταν δὲ φθάσης τὴν τελείαν ἡσυχίαν, τότε γνώσῃ αὐτόν, καὶ θαυμάσης τὴν τοῦ
5 Χριστοῦ δωρεᾶν· πῶς ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.

Ταῦτα γὰρ μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὦν, οὐ δύνασαι καταλαβεῖν, ἀλλ' ὅταν καθήσης ἀμέριμνος ὡς καὶ ἡμεῖς, τότε καταλαμβάνεις τὰ εἰρημένα· δέομαι γὰρ τοῦ Θεοῦ νύκτα καὶ ἡμέραν, ἵνα ὅπου ἐσμέν, ὁμοθυμαδόν, μεθ' ἡμῶν ἦς ἐν τῇ χαρᾷ τῶν ἁγίων
10 τῇ ἀνεκλαλήτῳ καὶ ἐν τῷ φωτὶ τῷ αἰωνίῳ, ὅπως εὖρης τὴν σὴν μερίδα εἰς τὴν ἐπαγγελίαν τὴν ἐπηγγελμένην τοῖς ἁγίοις, «ὅπου ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν, οὐδὲ οὖς ἤκουσεν, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν».

Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ· χαίροις. Ἀμήν.

ΚΓ'

15 **Ἐρώτησις** τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Παρακαλῶ σε, πάτερ καὶ διδάσκαλε, μὴ ὀργισθῆναι μοι ἐφ' οἷς πταίω, καὶ δοῦναί μοι κανόνα, πῶς δεῖ χρήσασθαι ἐν τῇ ψαλμωδίᾳ καὶ νηστείᾳ καὶ προσευχῇ· καὶ εἰ δεῖ διαφορὰν ἔχειν ἡμερῶν.

20 **Ἀπόκρισις**

Α

δελφέ, εἰ προσέσχες τοῖς λόγοις τῶν αἰτήσεών σου, κατανοῆσαι εἶχες συνέσεως δύναμιν· ἔχων με πατέρα καὶ διδάσκαλον, διὰ τί καὶ ὀργίλον; ὁ γὰρ πατὴρ οἶ-

θαίνεις μαζί μ' αὐτόν, γιὰ ν' ἀναστηθεῖς μ' αὐτόν⁸², μὴν ἀμελήσεις τὸν θησαυρὸ πού βρίσκεται μπροστά σου· διότι ἀκόμα δὲν κατάλαβες ποιά εἶναι ἡ δύναμή του. Ὅταν ὁμως φθάσεις στὴν τέλεια ἡσυχία, τότε θὰ τὸν γνωρίσεις καὶ θὰ θαυμάσεις τὴ δωρεὰ τοῦ Χριστοῦ· πῶς οἱ δρόμοι του εἶναι ἀνεξιχνίαστοι⁸³.

Αὐτὰ δὲν μπορεῖς νὰ τὰ καταλάβεις ὅταν βρίσκεσαι μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ὅταν καθίσεις ἀμέριμνος ὅπως καὶ μεῖς, τότε καταλαβαίνεις τὰ λεχθέντα. Καὶ παρακαλῶ τὸ Θεὸ νύχτα καὶ μέρα, ὥστε, ὅπου εἴμαστε ἐμεῖς, νὰ εἶσαι καὶ σὺ μαζί μας μὲ μία ψυχὴ, στὴν ἀνεκδιήγητη χαρὰ τῶν ἀγίων καὶ στὸ αἰώνιο φῶς, γιὰ νὰ βρεῖς τὸ μερίδιό σου στὴν ἐπαγγελία πού ἐπαγγέλθηκε στοὺς ἀγίους· ἐκεῖ «ὅπου μάτι δὲν εἶδε, οὔτε αὐτὶ ἄκουσε, οὔτε ἀνέβηκαν στὴν καρδιὰ ἀνθρώπου, ἐκεῖνα πού ἐτοίμασε ὁ Θεὸς γιὰ ἐκείνους πού τὸν ἀγαποῦν»⁸⁴.

Ἐγίαινε ἐν Κυρίῳ καὶ χαῖρε. Γένοιτο.

23

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Σὲ παρακαλῶ, πατέρα καὶ διδάσκαλε, νὰ μὴ ὀργισθεῖς μαζί μου, ἐξαιτίας τῶν πταισμάτων μου, καὶ νὰ μοῦ δῶσεις κανόνα, πῶς πρέπει νὰ συμπεριφέρομαι κατὰ τὴν ψαλμωδία, τὴ νηστεία καὶ τὴν προσευχή· καὶ ἐὰν πρέπει νὰ κάνω διάκριση ἡμερῶν.

Ἀπόκριση

Αδελφέ, ἐὰν πρόσεχες τὰ λόγια τῶν αἰτήσεών σου, θὰ μποροῦσες νὰ κατανοήσεις τὴ δύναμη τῆς συνέσεως. Ἄφοῦ μὲ ἔχεις πατέρα καὶ διδάσκαλο, γιατί θὰ μὲ εἶχες καὶ ὀργίλο; διότι ὁ πατέρας εἶναι οἰκτίρμων, μὴ ἔχοντας κα-

83. Ρωμ. 11,13.

84. Α' Κορ. 2,9.

κτίρμων ἐστὶ μὴ ἔχων ὄλως ὄργην. Καὶ ὁ διδάσκαλος μακρόθυ-
μὸς ἐστὶ καὶ ἀλλότριος ὄργῆς τυγχάνει.

Περὶ δὲ οὗ ἠρώτησας κανόνος, διὰ πολλῶν κλαδίων πλεο-
νάζει εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.
5 Ἴδοὺ ἐν συντόμῳ λέγει σοι ὁ Χριστός, πῶς δεῖ εἰσελθεῖν· ἄφες
τοὺς τῶν ἀνθρώπων κανόνας, καὶ ἀκουσον τοῦ λέγοντος· «ὁ
ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται»· ἐὰν οὖν μὴ ἔχη ἄνθρω-
πος ὑπομονήν, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν ζωὴν. Μὴ οὖν θελήσης
διαταγὴν, οὐ γὰρ θέλω σε ὑπὸ νόμον εἶναι, ἀλλ' ὑπὸ χάριν· φησὶ
10 γὰρ «δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται». Θέλομεν δέ σε εἶναι μετὰ τῶν
δικαίων.

Διάκρισιν κράτει, ὡς κυβερνήτης πρὸς τοὺς ἀνέμους τὸ
σκάφος κυβερνῶν· καὶ ὅτε ἀσθενεῖς πρὸς αὐτό, ποιήσον ἐν πᾶ-
σιν οἷς ἔγραψα, καὶ ὅτε ὑγιαίνεις πρὸς αὐτό. Ἐπεὶ καὶ ὅτε ἀσθε-
15 νεῖ τὸ σῶμα, οὐ κατὰ τὸ εἰωθὸς δέχεται τροφήν. Οὐκοῦν
ἠργησε καὶ ἐν τούτῳ ὁ κανὼν.

Καὶ περὶ τῶν ἡμερῶν, ἔχε αὐτὰς ἴσας, ἀγίας, καλὰς.

Πάντα οὖν συνετῶς πράττε καὶ ἀποβαίνει σοι εἰς ζωὴν, ἐν
Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΚΔ'

20 Ἀμφιβολίας γενομένης μεταξὺ τοῦ ἀββᾶ καὶ αὐτοῦ περὶ γράμ-
ματος καὶ ἐκάστου αὐτῶν ἀγωνιζομένου μακροθυμῆσαι,
ἐπεμψεν αὐτοῖς ὁ Γέρων τὴν ἀπόκρισιν ταύτην, δεικνύων

85. Ματθ. 7,13.

86. Ματθ. 10,22.

θόλου ὀργή. Καὶ ὁ διδάσκαλος εἶναι μακρόθυμος καὶ ξένος πρὸς τὴν ὀργή.

“Ὅσο γιὰ τὸν κανόνα πὺ ἐρώτησες, ἐξαιτίας τῶν πολλῶν κλαδιῶν εἶναι πολὺ πλατὺς· πρέπει νὰ εἰσέλθει κανεὶς ἀπὸ τὴ στενὴ πύλη στὴν αἰώνια ζωὴ⁸⁵. Νά, ὁ Χριστὸς σοῦ λέγει μὲ συντομία πῶς πρέπει νὰ μπεῖς· ἄφησε τοὺς κανόνες τῶν ἀνθρώπων καὶ ἄκουσε αὐτὸν πὺ σοῦ λέγει· «αὐτὸς πὺ θὰ δείξει ὑπομονὴ μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁸⁶. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ὑπομονή, δὲν θὰ εἰσέλθει στὴ ζωὴ. Νὰ μὴ θελήσεις λοιπὸν διαταγή, διότι δὲν θέλω νὰ εἶσαι κάτω ἀπὸ νόμο, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ χάρη⁸⁷. Διότι λέγει, «δὲν ὑπάρχει νόμος γιὰ τὸν δίκαιο»⁸⁸. Καὶ θέλουμε ἐσὺ νὰ εἶσαι μὲ τοὺς δίκαιους.

Κράτα τὴ διάκριση, ὅπως ὁ κυβερνήτης κυβερνᾷ τὸ σκάφος ἐνάντια στοὺς ἀνέμους· καὶ πράττε σύμφωνα μὲ ὅλα αὐτὰ πὺ ἔγραψα καὶ ὅταν ἀδυνατεῖς γι' αὐτὸ καὶ ὅταν ἔχεις τὴ δύναμη γι' αὐτό. Διότι καὶ τὸ σῶμα ὅταν ἀσθενεῖ δὲ δέχεται τὴ συνηθισμένη τροφή. Ἐπομένως ὁ κανόνας ἔμεινε ἀργὸς καὶ σ' αὐτό.

“Ὅσο γιὰ τὶς ἡμέρες, νὰ τὶς θεωρεῖς ἴσες, ἅγιες καὶ καλές.

“Ὅλα λοιπὸν νὰ τὰ κάνεις μὲ σύνεση καὶ αὐτὸ θὰ σὲ ὀδηγήσει στὴ ζωὴ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

24

Ἐπειδὴ μεταξὺ τοῦ Ἀββᾶ καὶ αὐτοῦ δημιουργήθηκε ἀμφιβολία γιὰ ἓνα γράμμα, καὶ ὁ καθένας τοὺς προσπαθοῦσε νὰ μακροθυμήσει, ὁ Γέροντας τοὺς ἔστειλε αὐτὴ τὴν ἀπάντηση, γιὰ νὰ δείξει ὅτι ἡ μακροθυμία τοὺς δὲν ἦταν ἀπαλλαγμένη

87. Ρωμ. 6,14.

88. Α' Τιμ. 1,9.

ὅτι οὐκ ἦν καθαρὰ ταραχῆς αὐτῶν ἢ μακροθυμία, ἵνα πάντοτε νήφωσι πρὸς τὸ τελείως ἀτάραχον.

Τέκνον ἀγαπητόν, μὴ νομίσης ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν ἐπέγνωτε τὸ χθεσινὸν κεφάλαιον τὸ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς Παύλου τοῦ Ἀποστόλου· ἀλλ' ἐγὼ εἰδὼς τὸ πέρπερον τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, ὅτι μετ' ὀργῆς ἐστί μεμιγμένον, ἐδεήθην ὑπὲρ ὑμῶν τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἂν γνῶτε αὐτὸ τὸ κεφάλαιον· εἰς αὐτὸ γὰρ κεῖται ὅλη ἡ δύναμις τῶν ἐπιστολῶν τῶν παρ' ἐμοῦ διὰ σοῦ γραφεισῶν τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ προσέχετε οἷς μέλλετε σήμερον ἀναγνῶναι κεφαλαίοις· λέγω δὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου, ὅτι ἐκείνην ἔχουσι τὴν δύναμιν· καὶ ἀνάγνωτε αὐτὰ τρίτον, ἀνακρίνοντες τὴν τῶν λόγων δύναμιν, ὡφελείας ψυχικῆς χάριν· πάνυ γὰρ βαστάζω καὶ φροντίζω ὑμῶν κατὰ Θεόν. Συγκοπιάσατε οὖν μοι καὶ συναθλήσατε κόψαι ἀφ' ὑμῶν τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμόν· ἀγῶνος γὰρ χρεῖα συμβοηθοῦντος τοῦ Θεοῦ.

Εἰσὶ δὲ τὰ κεφάλαια ταῦτα ἐκ τῆς πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτης· ἀπὸ τοῦ, «ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναί τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ», ἕως τοῦ τέλους τῆς ἐπιστολῆς. Ὡς ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης, ἀπὸ τοῦ, «περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν οὐ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, οἶδατε ὅτε ἦτε ἔθνη», ἕως τοῦ, «ἀλλὰ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους ἐν τῷ νοῖ μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχῆσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσση». Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, ἀπὸ τοῦ, «ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἶδε πολὺν ὄχλον καὶ εὐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους αὐ-

89. Α' Θεσ. 5,12.

90. Α' Κορ. 12,1-2.

ἀπὸ ταραχῆ, καὶ νὰ τοὺς συστήσει, ὥστε πάντοτε νὰ νήφουν πρὸς τὸ ἐντελῶς ἀτάραχο.

Αγαπητό μου τέκνο, μὴ νομίσεις ὅτι κατανόησατε ἀπὸ μόνοι σας τὸ χθεσινὸ κεφάλαιο ποὺ ὑπάρχει στὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς Θεσσαλονικεῖς· ἀλλὰ ἐγώ, γνωρίζοντας τὴν ἀλαζονεῖα τῆς ὑπομονῆς σας, ὅτι εἶναι ἀναμιγμένη μὲ ὀργή, παρακάλεσα γιὰ σᾶς τὸ Θεό, γιὰ νὰ μπορέσετε νὰ κατανόησετε αὐτὸ τὸ κεφάλαιο· διότι σ' αὐτὸ στηρίζεται ὅλη ἡ δύναμη τῶν ἐπιστολῶν ποὺ γράφηκαν ἀπὸ μένα διὰ σοῦ στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη. Καὶ ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ προσέχετε καὶ τὰ κεφάλαια τὰ ὅποια πρόκειται νὰ διαβάσετε σήμερα, ἐννοῶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου, διότι ἔχουν ἐκείνη τὴ δύναμη· καὶ διαβάστε τα τρεῖς φορές, ἐξετάζοντας τὴ δύναμη τῶν λόγων πρὸς χάριν ψυχικῆς ὠφέλειας· διότι πολὺ ὑποφέρω καὶ φροντίζω γιὰ σᾶς κατὰ Θεόν. Κοπιάστε λοιπὸν καὶ ἀγωνισθεῖτε μαζί μου γιὰ νὰ ἀποκόψετε ἀπὸ ἐπάνω σας τὴν ὀργὴν καὶ τὸ θυμὸ· διότι χρειάζεται ἀγώνας μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Τὰ κεφάλαια αὐτὰ εἶναι ἀπὸ τὴν Α' πρὸς Θεσσαλονικεῖς, ἀπὸ τὸ χωρίο, «σᾶς παρακαλοῦμε, ἀδελφοί, νὰ σέβεσθε ἐκείνους ποὺ κοπιᾶζουν ἀνάμεσά σας καὶ εἶναι προϊστάμενοί σας κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου»⁸⁹, μέχρι τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς. Ἐπίσης ἀπὸ τὴν Α' πρὸς Κορινθίους, ἀπὸ τό, «δὲν θέλουμε νὰ ἔχετε ἄγνοια, ἀδελφοί, γιὰ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα· διότι γνωρίζετε ὅταν ἦσασταν ἐθνικοί»⁹⁰, μέχρι τό, «ἀλλὰ μέσα στὴν ἐκκλησία θέλω νὰ πῶ πέντε λόγους ποὺ εἶναι κατανοητοί, γιὰ νὰ κατηγήσω καὶ ἄλλους, παρὰ μύριους λόγους μὲ γλῶσσα ἀκατανόητη»⁹¹. Ἀπὸ τὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιο, ἀπὸ τό, «ὅταν βγῆκε ὁ Ἰησοῦς εἶδε πολὺν ὄχλο, τοὺς ὁποίους εὐσπλαχνίσθηκε καὶ θεράπευσε τοὺς ἀρρώστους τους»⁹², μέχρι τό, «ἐκεῖνοι

91. Α' Κορ. 14,19.

92. Ματθ. 14,14.

τῶν», ἕως τοῦ, «οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ὄντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες, ἄληθῶς Θεοῦ Υἱός εἶ'».

ΚΕ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

καὶ πρὸς τὸν ἀββᾶν, βουλόμενον ἐφάπαξ σφίγξαι τὸν κα-
5 νόνα κατὰ τῶν ἀδελφῶν.

Κ αὶ σοὶ λέγω, τέκνον, καὶ τῷ ἀδελφῷ, προεγράφη ὑμῖν περὶ τῆς μακροθυμίας· καὶ νῦν λέγω ὅτι «ἀμέλγησον γάλα καὶ ἔσται βούτυρον, ἐὰν σφίγξης χεῖρα εἰς μαζὸν ἐξέρχεται αἷμα». Καὶ πάλιν ὁ ἅγιος Παῦλος λέγει, «ἐγενόμην
10 τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω» καὶ τὰ ἐξῆς. Ὑστερον λέγει· «τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω». Εἴ τις γὰρ θέλει ἀνακλάσαι δένδρον ἢ ἄμπελον, κατὰ πρόσβασιν ἀνακλᾷ καὶ οὐ κλᾷται· ἐὰν δὲ ἐφάπαξ ἐλκύσῃ σφοδρῶς, κλᾷται εὐθὺς τὸ πρᾶγμα.

15 Νόησον τὸ λεγόμενον.

ΚΣ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς αὐτόν,

ἐκφάναντα τινά, περὶ ὧν αὐτῷ παρήγγειλε μηδενὶ εἰπεῖν, καὶ διὰ τοῦτο πειρασμῷ περιπεσόντα. Καὶ περὶ τελείας μακροθυμίας.

20 **Ε** ἰπέ τῷ ἀδελφῷ· «γέγραπται, εἴ τις πνεῦμα Θεοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ». Πρόσεχε πόθεν σοι γέγονεν ἡ διχοστασία τῆς συνοχῆς τῆς θλίψεως τῶν λογισμῶν τούτων, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς γεγυμνασίας προδοσίας τῆς παραβά-

93. Ματθ. 14,33.

94. Παρμ. 14,33.

95. Α' Κορ. 9,20.

πού βρίσκονταν στο πλοίο τὸν προσκύνησαν, λέγοντας, 'ἀληθινὰ εἶναι Υἱὸς Θεοῦ»⁹³.

25

'Απάντηση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

καὶ πρὸς τὸν Ἀββᾶ, ἐπειδὴ ἤθελε ἀπότομα νὰ σφίξει τὸν κανόνα στοὺς ἀδελφούς.

Καὶ σὲ σένα τὸ λέγω, τέκνο μου, καὶ στὸν ἀδελφό, ὅτι γράφηκε προηγουμένως σὲ σᾶς γιὰ τὴν μακροθυμία· καὶ τώρα σᾶς λέγω, «ἄρμεξε γάλα καὶ θὰ βγάλεις βούτυρο· ἐὰν σφίξεις τὸ χέρι στὸ μαστὸ βγαίνει αἷμα»⁹⁴. Καὶ πάλι ὁ ἅγιος Παῦλος λέγει, «συμπεριφέρθηκα στοὺς Ἰουδαίους σὰν Ἰουδαῖος, γιὰ νὰ κερδίσω τοὺς Ἰουδαίους»⁹⁵, καὶ τὰ λοιπὰ. Στὴ συνέχεια λέγει· «ἔχω γίνεи τὰ πάντα σὲ ὄλους, γιὰ νὰ σώσω ὅπως ὅποτε μερικούς»⁹⁶. ὅπως δηλαδῆ, ἐὰν κάποιος θέλει νὰ λυγίσει δένδρο ἢ ἀμπέλι, τὸ λυγίζει σιγὰ σιγὰ καὶ δὲν σπάζει· ἐὰν τὸ τραβήξει ἀπότομα δυνατά, ἀμέσως τὸ πρᾶγμα σπάζει.

Σκέψου βαθειὰ τὸ λεγόμενο.

26

'Απόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

πού φανέρωσε κάτι ἀπὸ αὐτὰ πού τοῦ παρήγγειλε νὰ μὴ τὰ πεῖ σὲ κανένα καὶ γι' αὐτὸ ἔπεσε σὲ πειρασμό. Καὶ γιὰ τέλεια μακροθυμία.

Πὲς στὸν ἀδελφό· «ἔχει γραφεῖ, ἐὰν κανεὶς δὲν ἔχει Πνεῦμα Θεοῦ, αὐτὸς δὲν εἶναι δικός του»⁹⁷. πρόσεχε ἀπὸ ποῦ σοῦ ἔχει γίνεи ἡ διχοστασία τῆς συνοχῆς τῆς θλίψεως αὐτῶν τῶν λογισμῶν, ἐὰν ὄχι ἀπὸ τὴν προδοσία πού

96. Α' Κορ. 9,22.

97. Ρωμ. 8,9.

σεως τῆς ἐμῆς ἐντολῆς. Πολλάκις γὰρ ἐνετειλάμην σοι μηδενὶ λέγειν τὸ μυστήριον, καὶ εὐφήμησας αὐτὸ πολλοῖς. Μήτι ἐγὼ εἶμι ὁ Χριστός, ὅτι ὅτε ἐνετείλατο μηδενὶ εἰπεῖν, τότε τοῖς ὄχλοις καὶ πᾶσιν ὑπερευφήμησαν τὸν λόγον; Ἄλλ' ὁμως τοῦ μὴ πληῆξαι τὸν πλησίον, αὕτη ἐστὶν ἡ ὁδὸς τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐν πολλῇ 5 πραότητι καὶ ἐπιεικείᾳ ἐλθόντος εἰς σωτηρίαν ἀνθρώπων. Ἐὰν γὰρ μὴ γένηται ὡς ψυχίον ὁ ἄνθρωπος, οἰκῆσαι μετὰ ἀνθρώπων οὐ δύναται. Βλέπε δὲ ὅτι εἶπεν ὁ Χριστὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· «οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς».

10 Εἰ οὖν ἡ κλησις τῆς ἀγάπης σου πρὸς ἡμᾶς ἐκ Θεοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἐστίν, κοπίασον μεγάλην ὑπομονὴν κτήσασθαι· ἐγράφη γὰρ σοι τὰ πάλαι γεγραμμένα, «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν». Βάλε οὖν ἀρχὴν πάλιν εἰς τήρησιν καὶ φυλακὴν τῶν παρ' ἐμοῦ σοι λεγομένων· οὐ γὰρ ἐστὶ 15 καιρὸς τοῦ φανερωῦσαι ἄρτι.

Εὐθύμει οὖν ἐν Κυρίῳ.

KZ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν

λυπούμενον ὅτι ἐχρόνισε γράψαι αὐτῷ, καὶ ἐκ τούτου νομίζοντα, ὅτι ἀπέβαλεν αὐτὸν τῆς μνήμης.

20 **Γ**ράψον διὰ χρόνου τῷ ἀδελφῷ, πρῶτον χαρὰν καὶ εὐφροσύνην καὶ ἀσπασμὸν ἐν Κυρίῳ, καὶ εἶπε αὐτῷ· Μὴ νομίσης, ἀγαπητέ μου, ὅτι εἰς λήθην παρέδωκά σου τὴν μνήμην ἀπὸ τῆς καρδίας μου καὶ τὴν ἀναβολὴν τοῦ γράψαι σοι, ἀλλὰ προσέχων τῇ σῇ ἀναστροφῇ, ἐμακροθύμησα ἕως τοῦ 25 νῦν. Τοῦτο δὲ πληροφορήθητι, ὅτι, καθὼς οὐκ ἐπιλανθάνεται ὁ

ἔχει γίνει σχετικὰ μὲ τὴν παράβαση τῆς ἐντολῆς μου. Διότι πολλές φορές σοῦ παρήγγειλα νὰ μὴ πεῖς σὲ κανένα τὸ μυστικὸ καὶ σὺ τὸ διέδωσες σὲ πολλούς. Μήπως ἐγὼ εἶμαι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος, ὅταν παρήγγειλε νὰ μὴ τὸ ποῦν σὲ κανέναν, τότε διέδοσαν τὸ λόγο στοὺς ὄχλους καὶ σ' ὄλους; Ἄλλ' ὅμως τὸ νὰ μὴ χτυπήσει κανεὶς τὸν πλησίον, αὐτὴ εἶναι ἡ ὁδὸς τοῦ Χριστοῦ, πού ἦλθε μὲ πολλὴ πραότητα καὶ ἐπιείκεια γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Διότι, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν γίνει σὰν ψίχουλο, δὲν μπορεῖ νὰ κατοικήσει μὲ ἀνθρώπους. Πρόσεχε τί εἶπε ὁ Χριστός στοὺς μαθητές του· «δὲν μὲ διαλέξατε ἐσεῖς, ἐγὼ σᾶς διάλεξα»⁹⁸.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ κλήση τῆς ἀγάπης σου πρὸς ἐμᾶς δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ Θεό, κοπίασε ν' ἀποκτήσεις μεγάλη ὑπομονή· διότι σοῦ γράφηκαν αὐτὰ πού ἔχουν γραφεῖ ἀπὸ παλαιὰ, «μὲ τὴν ὑπομονή σας ἀποκτῆστε τίς ψυχές σας»⁹⁹. Βάλε λοιπὸν ἀρχὴ πάλι γιὰ νὰ τηρήσεις καὶ νὰ φυλάξεις αὐτὰ πού σοῦ λέγω· διότι δὲν εἶναι ἀκόμα καιρὸς νὰ τὰ φανερώσεις.

Ἔχε χαρὰ ἐν Κυρίῳ.

27

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

πού λυπόταν ἐπειδὴ ἄργισε νὰ τοῦ γράψει, καὶ ἀπὸ αὐτὸ νόμιζε ὅτι τὸν λησμόνησε.

Γράψε ἀμέσως στὸν ἀδελφό, πρῶτα χαρὰ καὶ εὐφροσύνη καὶ ἀσπασμὸ ἐν Κυρίῳ καὶ πὲς του· Μὴ νομίσεις, ἀγαπητέ μου, ὅτι παρέδωσα τὴν ἀνάμνησή σου ἀπὸ τὴν καρδιά μου στὴν λησμονιὰ καὶ γι' αὐτὸ ἀνέβαλα νὰ σοῦ γράψω, ἀλλὰ προσέχοντας τὴ συμπεριφορά σου, μακροθύμησα μέχρι τώρα. Θέλω νὰ μάθεις αὐτό, ὅτι, ὅπως ὁ Θεός μας δὲν ξε-

98. Ἰω. 15,16.

99. Λουκᾶ 21,19.

Θεὸς ἡμῶν τοῦ ἐλεῆσαι τὸν κόσμον, οὐδὲ ἐγὼ τῆς ἀγάπης σου, δεόμενος νύκτα καὶ ἡμέραν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς σου, ὅπως φθάσης εἰς ἃ προέγραψά σοι μέτρα· καὶ τοῦτο μάθε, ὅτι ὅτε ὑπάγεις εἰς διακονίαν τοῦ κοινοβίου, πάντως ὑπά-
5 γει μετὰ σοῦ ἡ καρδιά μου, συνευδοκοῦντος τοῦ Θεοῦ.

Ἐν μηδενὶ οὖν ὀλιγορήσης, ἀδελφέ μου· ἐλπίζω γὰρ ὅτι φθάνουσί σε πάντα ἃ ἔγραψά σοι· οὐ γὰρ ψεύδεται ὁ Θεός· «ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται»· νόησον τί εἶπον καὶ τί ἀπόκειται σοι· «διὰ πολλῶν γὰρ θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν
10 εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». «Χαῖρε ἐν Κυρίῳ»· πάλιν λέγω χαῖρε.

Μηδεὶς οὖν μάθη τὸ μυστήριον· γέγραπται γὰρ καὶ ἐφάνη αὐτοῖς ὡσεὶ λῆρος τὰ ρήματα ταῦτα· ἐὰν γὰρ μὴ ἔχη τις καρδίαν στερεάν, βαστάσαι οὐ δύναται.

ΚΗ'

15 Ἐνεθυμήθη ὀρίσαι ἑαυτῷ μὴ ἐξελθεῖν εἰς τὰς νηστείας πούποτε· καὶ ἀπηγόρευσεν αὐτῷ ὁ Γέρων τοῦτο, ἵνα μὴ τῆς κατὰ Θεὸν χρείας ἀπαιτούσης αὐτὸν ἐξελθεῖν θλίβηται ὡς παραβαίνων τὸν ὄρον.

20 **Ε** ἰπέ τῷ ἀδελφῷ, οὐκ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ ὅτι, ὅπου δ' ἂν ἀπέλθης καὶ εἴ τι ἂν ποιήσης κατὰ Θεόν, ἡ καρδιά μου μετὰ σοῦ ὑπάγει; Καὶ νῦν, ἀδελφέ, καθὼς προήκουσας, μηδὲν σεαυτῷ διορίσης· ἀλλὰ ἀνάγκης γενομένης, ἐὰν ἐκβαίνης, οὐχ εὐρίσκεις θλίψιν τῷ λογισμῷ. Κατανόησον οὖν

1. Ματθ. 10,22.

1α. Πράξ. 14,22.

2. Φιλ. 3,1.

χνᾶ νὰ ἐλεήσει τὸν κόσμον, ἔτσι οὔτε ἐγὼ δὲν ξεχνῶ τὴν ἀγάπη σου, ἀλλὰ παρακαλῶ τὸ Θεὸ νύχτα καὶ μέρα γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς σου, γιὰ νὰ φθάσεις στὰ μέτρα ποὺ σοῦ ἔγραψα προηγουμένως. Μάθε κι αὐτό, ὅτι, ὅταν πηγαίνεις γιὰ διακονία τοῦ κοινοβίου, ὅπως δὴποτε πηγαίνει μαζί σου καὶ ἡ καρδιά μου, μὲ τὴν εὐδοκία τοῦ Θεοῦ.

Ἄδελφέ μου, νὰ μὴν ὀλιγορήσεις σὲ τίποτα· διότι ἐλπίζω ὅτι σοῦ φθάνουν ὅλα ὅσα σοῦ ἔγραψα· ὁ Θεὸς δὲν λέγει ψέματα· «διότι αὐτὸς ποὺ θὰ δείξει ὑπομονὴ μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»¹. Σκέψου βαθειὰ τί σοῦ εἶπα καὶ τί σοῦ ἐπιφυλάσσεται· «διότι ἐμεῖς πρέπει νὰ εἰσέλθουμε στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν μὲ πολλὰς θλίψεις»^{1α}. «Χαίρε ἐν Κυρίῳ»²· πάλι λέγω, χαῖρε.

Κανένας λοιπὸν νὰ μὴ μάθει τὸ μυστικόν· διότι ἔχει γραφεῖ «καὶ αὐτὰ τὰ λόγια φάνηκαν σ' αὐτοὺς σὰν ἀνοησία»³· διότι, ἐὰν κάποιος δὲν ἔχει στερεὴ καρδιά, δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξει.

28

Σκέφθηκε⁴ νὰ ὀρίσει στὸν ἑαυτό του νὰ μὴ διακόψει ποτὲ τις νηστεῖες, καὶ ὁ Γέροντας τοῦ τὸ ἀπαγόρευσε, γιὰ νὰ μὴ στενοχωριέται, ὅταν ἢ κατὰ Θεὸν ἀνάγκη ἀπαιτεῖ νὰ τις διακόψει, ὅτι παραβαίνει τὸν ὄρο.

Π ἔς στὸν ἀδελφό, δὲν ἄκουσες ἀπὸ μένα ὅτι, ὅπου κι ἂν πᾶς καὶ ὅ,τι κι' ἂν κάνεις σύμφωνο μὲ τὸ Θεόν, ἢ καρδιά μου θὰ εἶναι μαζί σου; Καὶ τώρα, ἀδελφέ, ὅπως ἄκουσες προηγουμένως, νὰ μὴ ὀρίσεις τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτό σου, ὥστε, ἐὰν ἐξέρχεσαι ἀπὸ τὸν κανόνα λόγῳ ἀνάγκης ποὺ θὰ προκύπτει, νὰ μὴ εὐρίσκεις θλίψη στὸ λογισμό. Κατανόησε

3. Λουκᾶ 24,11.

4. Ὁ Ἰωάννης δηλαδὴ ἀπὸ τὴ Μηρωσάβη.

τὴν δύναμιν τῶν παρ' ἐμοῦ σοὶ γραφομένων· καὶ οὕτω ποιήσον καὶ ἀναπαύη.

Εἶη σοὶ εἰρήνη παρ' ἐμοῦ, μᾶλλον δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ.

ΚΘ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

5 · βεβαιούσα τὴν αὐτοῦ πίστιν εἰς τὰ αὐτῷ ἐπηγγελμένα· καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης πληροφορίας πρὸς μείζονα αὐτὸν ἄγουσα προθυμίαν.

10 **Ε** ἰπὲ τῶ ἀδελφῶ· Ἡ ἀνάπαυσις καὶ πᾶν δόμα ἀγαθὸν καὶ πᾶν χάρισμα θεϊκόν, διὰ πίστεως ἔρχεται τῷ ἀνθρώπῳ· μὴ οὖν ἀναίσθητος ᾗς τῆς καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐπελθούσης ἐπὶ σὲ δυνάμεως παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως. Καὶ μάθε ὅτι οὐ μικρῶς ἐθαυμαστώθη ἡ ἔλευσίς σου πρὸς ἡμᾶς.

Τρέχε οὖν πρὸς τὰ προκείμενά σοι ἵνα καταλάβῃς, καὶ μι-
15 μνήσκου διαπαντὸς ὅθεν ἐρρύσατό σε ὁ Θεός, καὶ δὸς αὐτῷ εὐχαριστίαν εἰς πάντα, δεόμενος ἵνα πληρώσῃ μετὰ σοῦ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἕως τέλους. Ἀμήν.

Λ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸ αὐτόν

20 ἐρωτήσαντα, εἰ ὀφείλει συμπλεῦσαι τοῖς ἀδελφοῖς διὰ τὸ ἐργόχειρον εἰς Αἴγυπτον· εὐλαβεῖτο γὰρ ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἄπειροὶ ἦσαν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν τόπων.

Ε ἰπὲ τῶ ἀδελφῶ· Ὅσον ἔξω εἶ, κοπιάσαι ἔχεις διὰ τὸν Θεόν, μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Πρόθου οὖν τὰς τοῦ Ἀποστόλου θλίψεις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου· «ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται», ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ

λοιπὸν τὴν δύναμη ἐκείνων ποῦ σοῦ εἰπώθηκαν ἀπὸ μένα, καὶ πράττε ἔτσι καὶ θ' ἀναπαύεσαι.

Νὰ ἔχεις ἀπὸ μένα εἰρήνη, ἢ καλύτερα ἀπὸ τὸ Θεό.

29

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

ποῦ βεβαιώνει τὴν πίστη του στὰ παραγγέλματά του, καὶ μὲ αὐτὴ τὴ βεβαιότητα τὸν ὀδηγεῖ σὲ μεγαλύτερη προθυμία

Π ἔς στὸν ἀδελφό· Ἡ ἀνάπαυση καὶ κάθε ἀγαθὴ δόση καὶ κάθε θεϊκὸ χάρισμα ἔρχεται στὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν πίστη. Νὰ μὴ εἶσαι λοιπὸν ἀναίσθητος ἀπέναντι στὴ δύναμη ποῦ δίνεται σὲ σένα κάθε ἡμέρα ἀπὸ τὸ Θεὸ διὰ τῆς δικῆς μου ταπεινώσεως. Καὶ μάθε ὅτι ὁ ἐρχομός σου σὲ μᾶς δὲν ἦταν μικρὸ θαῦμα.

Τρέχε λοιπὸν πρὸς αὐτὰ ποῦ βρίσκονται μπροστά σου γιὰ νὰ τὰ ἀποκτήσεις⁵ καὶ νὰ θυμᾶσαι πάντοτε ἐκεῖνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα σὲ ἔσωσε ὁ Θεός. Καὶ εὐχαρίστησέ τον γιὰ ὅλα, παρακαλώντας τον νὰ ἐκπληρώσει τὸ ἔλεός του σένα ὡς τὸ τέλος. Γένοιτο.

30

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

ποῦ τὸν ἐρώτησε, ἐὰν πρέπει νὰ πλεύσει μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς γιὰ τὸ ἐργόχειρο στὴν Αἴγυπτο· διότι φοβόταν ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦταν ἄπειροι τῆς θάλασσας καὶ τῶν τόπων.

Π ἔς στὸν ἀδελφό· Ὅσο εἶσαι ἔξω, μπορείς νὰ κοπιάζεις μὲ τοὺς ἀδελφοὺς γιὰ τὸ Θεό. Θέσε λοιπὸν τὶς θλίψεις τοῦ Ἀποστόλου μπροστὰ στὰ μάτια σου· «διότι ἐκεῖνος ποῦ θὰ δείξει ὑπομονὴ μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁶, μὲ

6. Ματθ. 10,22.

Κυρίῳ ἡμῶν.

ᾠ. ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΑ'

Πολλὰ περιελθόντων αὐτῶν ἐν Αἰγύπτῳ πρὶν εὐρεῖν ἐργόχει-
ρον, καὶ πολλὴν διαφόρως ὑπομεινάντων θλίψιν καὶ δια-
5 στροφήν, καὶ ἐντεῦθεν ὀλιγωρίας αὐτῶ συμβάσης, προθε-
ωρήσας ὁ Γέρων ταῦτα τῷ πνεύματι, προετοιμάζει αὐτῶ
ἀπόκρισιν ἔχουσαν οὕτω.

10 **Γ**ράψον, τέκνον, τὰ λεγόμενα παρ' ἐμοῦ, μᾶλλον δὲ
παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐτοίμασον αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ
Ἰωάννῃ. Πρῶτον ἀσπασμὸν ἐν Κυρίῳ· μετὰ ταῦτα
εἶπε αὐτῷ· ὅτι ὀλιγωρεῖς ἐν ταῖς θλίψεσιν ὡς ἄνθρωπος σαρκι-
κός, μὴ ἀκούσας ὅτι πρόκεινται σοι θλίψεις, ὡς καὶ τὸ Πνεῦμα
εἶπε τῷ Παύλῳ, καὶ λοιπὸν παρεκάλει τοὺς ὄντας μετ' αὐτοῦ ἐν
τῷ πλοίῳ χαίρειν, οὐκ οἶδας ὅτι πολλαί εἰσιν αἱ θλίψεις τῶν δι-
15 καίων, καὶ ἐν αὐταῖς δοκιμάζονται ὡς ἐν πυρὶ χρυσίον· εἰ μὲν
δίκαιοί ἐσμεν, δοκιμασθῶμεν ἐν ταῖς θλίψεσιν· εἰ δὲ πάλιν
ἀμαρτωλοί, ὡς ἄξιοι αὐτῶν ὑπομείνωμεν· ἡ γὰρ δοκιμὴ ὑπομο-
νὴν ἐργάζεται.

Λάβωμεν κατὰ νοῦν τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἀγίους πάντας, καὶ ἴδω-
20 μεν, τί ὑπέμειναν· καὶ ἀγαθοποιοῦντες καὶ ἀγαθολαλοῦντες καὶ
ἀληθείᾳ ὄλη στήκοντες, μισούμενοι καὶ θλιβόμενοι ἦσαν ἀπὸ
τῶν ἀνθρώπων ἕως τῆς τελευτῆς αὐτῶν, καὶ ὑπερηύχοντο τῶν
ἐχθρῶν καὶ τῶν ἐπηρεαζόντων αὐτούς, κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος

7. Πράξ. 20,23.

8. Πράξ. 27, 21-26.

τῆ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

31

Ἐπειδὴ περιτρυγύρισαν πολὺ στὴν Αἴγυπτο πρὶν βροῦν ἐργόχειρο καὶ ὑπέφεραν πολλὴ θλίψη καὶ κόπωση, τοῦ δημιουργήθηκε ἀπὸ αὐτὸ ὀλιγωρία. Ὁ Γέροντας, γνωρίζοντας αὐτὰ ἀπὸ πρὶν μὲ τὸ Πνεῦμα, τοῦ προετοιμάζει ἀπόκριση πὺ ἔχει ὡς ἐξῆς.

Γράψε, τέκνο μου, τὰ λεγόμενα ἀπὸ μένα, ἢ καλῦτερα ἀπὸ τὸ Θεό, καὶ ἐτοιμάσε τα γιὰ τὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη. Πρῶτα ἀσπασμὸ ἐν Κυρίῳ· μετὰ ἀπὸ αὐτὰ πὺς του· Ὀλιγωρεῖς στὶς θλίψεις σὰν σαρκικὸς ἄνθρωπος, διότι δὲν κατανόησες ὅτι οἱ θλίψεις βρίσκονται μπροστά σου, ὅπως καὶ τὸ Πνεῦμα εἶπε στὸν Παῦλο⁷, καὶ γι' αὐτὸ παρακάλεσε αὐτοὺς πὺς βρίσκονταν μαζί του στὸ πλοῖο νὰ χαίρονται⁸. Δὲν γνώρισες ὅτι οἱ θλίψεις τῶν δικαίων⁹ εἶναι πολλὲς καὶ δοκιμάζονται σ' αὐτὲς ὅπως ὁ χρυσὸς στὴ φωτιά; Ἐὰν εἶμαστε δίκαιοι, θὰ δοκιμασθοῦμε στὶς θλίψεις· ἐὰν πάλι εἶμαστε ἁμαρτωλοί, θὰ ὑπομείνουμε αὐτὲς σὰν ἄξιοι γι' αὐτὲς· διότι ἡ δοκιμασία καλλιεργεῖ τὴν ὑπομονή¹⁰.

Ἄς φέρουμε στὸ νοῦ μας ὄλους τοὺς ἀξίους ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ ἄς δοῦμε τί ὑπέμειναν. Ἄν καὶ ἀγαθοποιούσαν καὶ ἀγαθολαλοῦσαν καὶ ἔλεγαν τὴν ἀλήθεια, ἐν τούτοις μισοῦνταν καὶ θλίβονταν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μέχρι τὸ θάνατό τους καὶ προσεύχονταν γιὰ τοὺς ἐχθροὺς καὶ γιὰ ἐκείνους πὺς τοὺς ἐβλαπταν, σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ Σωτήρα. Μήπως πουλήθηκες

9. Ψαλμ. 33,19.

10. Ρωμ. 5,4.

φωνήν. Μὴ οὖν καὶ σὺ κατὰ τὸν σεμνὸν Ἰωσήφ ἐπράθης; καὶ αἱ
 χεῖρές σου ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν; καὶ εἰς λάκκους δύο κα-
 ταβέβηκας; ἢ κατὰ τὸν Μωσέα, ἀπὸ παιδὸς καὶ μέχρι γήρως
 ἐκακουχήθης; Τί ὑπέμεινας, νωθρέ; Ἦ ὡς Δαβὶδ διωκόμενος
 5 ἀπὸ Σαοὺλ καὶ τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἐπένθει ὑπὲρ αὐτῶν θανόντων; ἢ
 κατὰ τὸν Ἰωνᾶν ἐρρίφης εἰς τὴν θάλασσαν;

Λήθαργε καὶ ἀγαπητέ, τί ἐκλύεται σου ὁ λογισμός; Μὴ φο-
 βηθῆς καὶ δειλανθῆς ὡς ἄνανδρος, μήποτε ὑστερηθῆς ἀπὸ τῶν
 τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελιῶν· μὴ πτοηθῆς ὡς ἄπιστος, ἀλλὰ θαρσοποιί-
 10 ησον τοὺς ὀλιγοπίστους σου λογισμούς. Ἀγάπησον τὰς θλίψεις
 ἐν πᾶσι, ἵνα γένη υἱὸς δόκιμος τῶν ἀγίων. Μιμνήσκου τῆς ὑπο-
 μονῆς Ἰὼβ καὶ τῶν καθεξῆς καὶ ζήλωσον ἐλθεῖν εἰς τὰ ἴχνη αὐ-
 τῶν. Μιμνήσκου ὧν ὑπέμεινε Παῦλος κινδύνων καὶ θλίψεων
 καὶ δεσμῶν καὶ λιμῶν καὶ ἄλλων κακῶν πλήθους, καὶ εἶπε τῇ
 15 μικροψυχίᾳ· ἀλλότριός σου εἰμί. Μιμνήσκου γράψαντός σοι,
 ‘ἐὰν κατευοδοθῇ τὸ πρᾶγμα ἔμπροσθέν σου, ἐὰν μὴ, εὐχαρίστη-
 σον τῷ Θεῷ’. Κατανόησον τὰ πράγματα, ὅτι φθαρτὰ καὶ παρερ-
 χόμενά εἰσιν· ἢ δὲ κατὰ Θεὸν ὑπομονὴ σώζει τὸν κτησάμενον
 αὐτήν. Ἴδου πυκτεύεις ἐνεγκεῖν ἐργόχειρον καὶ ἐργάσασθαι.

20 Ἴνα οὖν δείξω σοι τὸν ἀποστολικὸν λόγον, ὅτι οὔτε τοῦ θέ-
 λοντος, οὔτε τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ, ἰδοὺ πέμ-
 πει ἡμῖν ὁ Θεὸς ἀνθρώπους ἔχοντας τὴν χρείαν τοῦ κόσμου, οὓς
 δεξάμενοι μὴ εἶπητε ὅτι ἐλάλησα δι’ αὐτοὺς τίποτε, μήποτε λά-
 βωσι κενοδοξίαν. Ἀγαπήσατε αὐτοὺς ὡς ἀδελφοὺς γνησίους,

11. Ἐννοεῖ τὸν Ἰωσήφ τῆς Π. Διαθήκης, Γεν. κεφ. 37.

12. Ψαλμ. 80,6.

13. Γεν. 37,24, 40,15.

14. Ἐβρ. 11,25.

λοιπὸν καὶ σὺ ὅπως ὁ σεμνὸς Ἰωσήφ¹¹, καὶ τὰ χέρια σου δούλε-
ψαν σὲ κοφίνι¹²; μήπως κατέβηκες σὲ δύο λάκκους¹³, ἢ ταλαι-
πωρήθηκες ἀπὸ παιδὶ ὡς τὰ γηρατειὰ σὰν τὸν Μωϋσῆ¹⁴; Τί ὑπέ-
μεινες, ὀκνηρέ; Μήπως ὑπέφερες σὰν τὸν Δαβίδ, πού, ἐνῶ διω-
κόταν ἀπὸ τὸν Σαοὺλ καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο του τὸν υἱό, πενθοῦσε γι'
αὐτοὺς ὅταν πέθαναν¹⁵; ἢ μήπως ρίχτηκες στὴ θάλασσα ὅπως ὁ
Ἰωνᾶς¹⁶;

Λήθαργε καὶ ἀγαπητέ, γιατί παραλύει ὁ λογισμὸς σου; Μὴ
φοβηθεῖς καὶ δειλιάσεις σὰν ἄνανδρος, μήπως κάποτε στερη-
θεῖς τὶς ἐπαγγελίες¹⁷ τοῦ Θεοῦ. Μὴ πτοηθεῖς σὰν ἄπιστος, ἀλλὰ
ἐνθάρρυνε τοὺς ὀλιγόπιστους λογισμοὺς σου. Ἀγάπησε τὶς θλί-
ψεις σὲ ὅλα, γιὰ νὰ γίνεις υἱὸς δόκιμος τῶν ἁγίων. Νὰ θυμᾶσαι
τὴν ὑπομονὴ τοῦ Ἰῶβ¹⁸ καὶ τῶν ἄλλων στὴ συνέχεια, καὶ δεῖξε
ζῆλο ν' ἀκολουθήσεις τὰ ἴχνη τους. Νὰ θυμᾶσαι ποιούς κινδύ-
νους ὑπέμεινε ὁ Παῦλος καὶ θλίψεις καὶ φυλακίσεις καὶ λιμοὺς
καὶ πλῆθος ἄλλων κακῶν¹⁹ καὶ πὲς στὴ μικροψυχία: 'εἶμαι
ἐχθρὸς σου'. Νὰ θυμᾶσαι ἐκεῖνο πού σοῦ ἔγραψα, εἴτε σοῦ συμ-
βοῦν τὰ πράγματα εὐνοϊκά, εἴτε ὄχι, εὐχαρίστησε τὸ Θεό. Σκέ-
ψου βαθιὰ ὅτι τὰ πράγματα εἶναι φθαρτὰ καὶ παρερχόμενα, ἐνῶ
ἢ κατὰ Θεὸν ὑπομονὴ σώζει ἐκεῖνον πού τὴν ἀπόκτησε. Νά,
ἀγωνίζεσαι νὰ ὑποφέρεις τὸ ἐργόχειρο καὶ τὴν ἐργασία.

Γιὰ νὰ σοῦ δείξω λοιπὸν τὸν ἀποστολικὸ λόγον, ὅτι δὲν
ἐξαρτᾶται οὔτε ἀπὸ αὐτὸν πού θέλει, οὔτε ἀπὸ αὐτὸν πού τρέ-
χει, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἐλεήμονα Θεό²⁰, νά, ὁ Θεὸς μᾶς στέλνει ἄν-
θρώπους πού ἔχουν τὴν ἀνάγκη τοῦ κόσμου, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ
τοὺς δεχθεῖτε νὰ μὴ πεῖτε ὅτι εἶπα τίποτα γι' αὐτούς, γιὰ νὰ μὴ
λάβουν κενοδοξία. Ἀγαπήσατέ τους σὰν γνήσιους ἀδελφούς
καὶ κάνετε τὸ λογισμό σας νὰ ἀναπαύσει τὸν λογισμό τους: διῶ-

15. Β' Βασ. 1,11-27.

16. Ἰω. 1,15.

17. Ἐβρ. 4,1.

18. Ἰακ. 5,11.

19. Β' Κορ. 11,24-27.

20. Ρωμ. 9,10.

καὶ ποιήσατε τὸν λογισμὸν ὑμῶν ἀναπαῦσαι τὸν λογισμῶν αὐτῶν· τοῦ κόσμου γὰρ καταφρονοῦσι, σῶσαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν θέλοντες καὶ ὁ Θεὸς δι' ἐμοῦ. Κατὰ πρόγνωσιν γράφω, ἄγει αὐτοὺς ὧδε πρὸς ὑμᾶς, ἵνα μάθητε ὅτι πάνυ κατεφρόνησαν.

5 Σὺ οὖν, ἀδελφέ, κρατούμενος τῇ ἐμῇ χειρὶ, περιπάτει εἰς τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδόν, τὴν ἀπάγουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΒ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

10 ἐρωτήσαντα, εἰ ὀφείλει καθ' ἑαυτὸν τρώγειν, καὶ τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴν μὴ ἐξιέναι εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν· καὶ εἰ χρὴ αὐτὸν ἀποκόψαι τῆς φροντίδος τῶν ἔργων· καὶ ἐὰν συμβῇ αὐτὸν εἰς τὸ ἡσυχάζειν ἀσθενῆσαι, εἰ δεῖ χρήσασθαι θεραπείᾳ τινὶ καὶ ὥστε δοθῆναι αὐτῷ ἐν-
15 τολᾶς εἰς σωτηρίαν.

Οὐ θέλω τὴν ἀγάπην σου ἀγνοεῖν περὶ τῆς γινομένης μετὰ σοῦ εὐεργεσίας παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ· καὶ γὰρ ἰδοὺ αἱ ὠδῖνες ἔφθασαν· καὶ ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιῆσαι μετὰ σοῦ καὶ εἰσενεγκεῖν σε κατὰ τάξιν εἰς τὴν εὐλογημέ-
20 νην αὐτοῦ ἡσυχίαν καὶ εἰς τὴν ἀνεπαίσχυντον ὑπομονήν. Κἂν οὖν ἀτονία ἢ ἄλλη ἀσθένεια παρακολουθήσῃ σοι, ὄλην τὴν ἐλπίδα σου βάλε ἐπὶ τὸν σὸν δεσπότην καὶ ἀναπαύη· καὶ γὰρ ἐλπίζω εἰς τὸν Θεόν μου, ὅτι οὐ μακρὰν εἶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ.

Περὶ δὲ τοῦ καθ' ἑαυτὸν φαγεῖν ἐν τῷ κελλίῳ σου, συμφέ-
25 ρει σοι καὶ ὠφελεῖ· προφάσεως δὲ γενομένης τοῦ καὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν φαγεῖν, μὴ διστάσης μηδὲ δυσχεράνης καὶ κατὰ μικρὸν σύστελλε σεαυτόν· τὴν δὲ κοινωνίαν ὅσον εἰσέρχη καὶ

τι περιφρονοῦν τὸν κόσμον, θέλοντας νὰ σώσουν τὶς ψυχές τους· καὶ ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ δι' ἐμοῦ. Γράφω σύμφωνα μὲ πρόγνωση, τοὺς φέρνει ἐκεῖ σὲ σᾶς, γιὰ νὰ μάθετε ὅτι πολὺ περιφρόνησαν τὰ κοσμικά.

Ἐσὺ λοιπὸν ἀδελφέ, πιασμένος ἀπὸ τὸ χέρι μου, περπάτα στὸ στενὸ καὶ θλιμμένο δρόμο πὺ ὁδηγεῖ στὴν αἰώνια ζωή²¹, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

32

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

πὺ τὸν ἐρώτησε, ἐὰν πρέπει νὰ τρώγει μόνος του, καὶ τὴν Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ νὰ μὴ πηγαίνει γιὰ τὴν ἀγία Κοινωνία. Ἐπίσης ἐὰν πρέπει νὰ σταματήσει τὴ φροντίδα τῶν ἔργων, καὶ ἐὰν, ἐνῶ ἡσυχάζει, συμβεῖ νὰ ἀσθενήσει, ἂν πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦν κάποια θεραπεία, ὥστε νὰ τοῦ δοθοῦν ἐντολές γιὰ σωτηρία.

Δ ἐν θέλω νὰ ἀγνοῶ τὴν ἀγάπη σου γιὰ τὴν εὐεργεσία πὺ ἔγινε μὲ σένα ἀπὸ τὸν φιλάνθρωπο Θεό. Πράγματι νά, ἔφθασαν οἱ ὠδίνες· καὶ ὁ Ἰησοῦς ἄρχισε νὰ ἀσχολεῖται μὲ σένα καὶ νὰ σὲ ὁδηγεῖ κατὰ σειρά στὴν εὐλογημένη του ἡσυχία καὶ στὴν ὑπομονή πὺ δὲν ἐντροπιάζει. Ἄν λοιπὸν ἡ ἀτονία ἢ ἄλλη ἀσθένεια σὲ καταλάβει, θέσε ὅλη τὴν ἐλπίδα σου στὸν Δεσπότη σου καὶ θὰ ἀναπαυθεῖς· διότι ἐλπίζω στὸ Θεό μου, ὅτι δὲν εἶσαι μακριὰ ἀπὸ τὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ.

Ὅσο γιὰ τὸ νὰ τρώγεις μόνος σου στὸ κελλί σου, σὲ συμφέρει καὶ σὲ ὠφελεῖ· ὅταν ὁμως ὑπάρξει ἀφορμὴ νὰ φᾶς μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς, νὰ μὴ διστάσεις, οὔτε νὰ δυσανασχετίσεις, καὶ σιγᾶ σιγᾶ περιορίσε τὸν ἑαυτό σου. Τὴν κοινωνία ὁμως ὅσον

21. Ματθ. 7,14.

ἐξέρχη, μὴ κωλύσης· σκάνδαλον γὰρ ἔχει ἄλλοις τὸ πρᾶγμα. Καὶ πρόσχες πῶς ποιεῖς σου τὸ κάθισμα κατὰ ταπείνωσιν καὶ φόβον Θεοῦ καὶ ἀγάπην πρὸς πάντας ἀνυποκρίτως καὶ οἰκοδομεῖς τὴν οἰκίαν σου ἐπὶ τὴν στερεὰν καὶ ἀσάλευτον πέτραν· φησὶ 5 γάρ, «ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός».

Περὶ δὲ ἄλλων ἐντολῶν τινων οὐ χρεῖα ἄρτι· ἀρκοῦν ἐγγράφη σοι ἐξ ἐμοῦ· ἔχουσι γὰρ ἰκανότητα ἀγαγεῖν ἀπὸ ἀρχαρίου ἀνθρώπων εἰς τέλειον· μελέτησον αὐτὰ καὶ μιμηθήσκου καὶ μὴ ἐπιλάθη· ὅλην γὰρ ἔχουσι τὴν βιβλιοθήκην.

10 Ἔρρωσο ἐν Κυρίῳ διαπαντὸς ταπεινοφρονῶν, ἐν λόγοις καὶ ἔργοις καὶ κινήμασι.

ΛΓ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

ὅτι ὁ κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἀδελφὸς διασκεπτόμενος εἰς τὸν μονήρη βίον ἀναχωρῆσαι, ἠρώτησε δι' αὐτοῦ τὸν Γέροντα περὶ τούτου.

15 **Ε** Ἰπεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· «οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς με, εἰ μὴ ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος ἐλκύσῃ αὐτόν»· «κἀγὼ ἐγείρω αὐτόν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ» «καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν»· «βλέπετε ὅτι αἱ χῶραι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμόν, καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς 20 ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ θερίζων χαίρῃ καὶ ὁ σπείρων· ἐν τούτῳ γὰρ ὁ λόγος ὁ ἀληθινὸς ἐστίν, ὅτι ἄλλος ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων».

Ἀδελφέ, οὐδεὶς θέλων εἰσελθεῖν εἰς πόλιν κοιμᾶται· καὶ

22. Ματθ. 7,24.

23. Α' Κορ. 10,4.

καιρὸ εἰσέρχεσαι καὶ ἐξέρχεσαι, μὴ τὴν ἐμποδίσεις· διότι διαφορετικὰ τὸ πρᾶγμα γίνεται σκάνδαλο γιὰ τοὺς ἄλλους. Καὶ πρόσεχε πῶς θὰ καθίσεις, μὲ ταπείνωση καὶ φόβο Θεοῦ καὶ ἀγάπη πρὸς ὄλους, χωρὶς ὑποκρισία, καὶ ἔτσι θὰ κτίσεις τὸ σπίτι σου στὴ στερεὴ καὶ ἀσάλευτη πέτρα²². διότι λέγει, «ἡ πέτρα ἦταν ὁ Χριστός»²³.

Γιὰ ἄλλες ἐντολὲς δὲν εἶναι ἀκόμα ἀνάγκη· ἀρκετὰ σοῦ ἔγραψα· διότι ἔχουν τὴν ἰκανότητα νὰ σὲ κάνουν ἀπὸ ἀρχάριο, τέλειο ἄνθρωπο. Μελέτησε αὐτὰ καὶ νὰ τὰ θυμᾶσαι καὶ νὰ μὴ τὰ ξεχνᾶς· διότι περιέχουν ὅλη τὴν βιβλιοθήκη.

Ἵγίαινε πάντοτε ἐν Κυρίῳ, δείχνοντας ταπεινοφροσύνη μὲ λόγια καὶ ἔργα καὶ κινήσεις.

33.

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

διότι ὁ κατὰ σάρκα ἀδελφός του, σκεπτόμενος νὰ ἀναχωρήσει στὴ μοναχικὴ ζωὴ, ἐρώτησε δι' αὐτοῦ τὸν Γέροντα γι' αὐτό.

Ο Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε· «κανένας δὲν ἔρχεται πρὸς ἐμένα, ἐὰν ὁ οὐράνιος Πατέρας μου δὲν τὸν προσελκύσει· καὶ ἐγὼ θὰ τὸν ἀναστήσω κατὰ τὴν ἔσχατη μέρα»²⁴ «καὶ θὰ τοῦ φανερώσω τὸν ἑαυτό μου»²⁵. «βλέπετε ὅτι τὰ χωράφια εἶναι ἔτοιμα γιὰ θερισμό, καὶ ἐκεῖνος ποὺ θερίζει παίρνει μισθὸ καὶ συνάγει καρπὸ γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ, γιὰ νὰ χαίρεται ὁ θεριστής καὶ ὁ σπορέας· διότι σ' αὐτὸ συνίσταται ὁ ἀληθινὸς λόγος, ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ σπορέας καὶ ἄλλος ὁ θεριστής»²⁶.

Ἄδελφέ, κανένας ποὺ θέλει νὰ μπεῖ στὴν πόλη δὲν κοιμᾶ-

24. Ἰω. 6,39.

25. Ἰω. 14,21.

26. Ἰω. 4,35-37.

οὐδείς θέλων ἐργάσασθαι, βλέπων τὸν ἥλιον ραθυμεῖ· καὶ οὐδείς θέλων φιλοκαλῆσαι τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ ἀμελεῖ· ὁ γὰρ θέλων εἰς πόλιν εἰσελθεῖν ὄξυποδήσει πρὸ τοῦ ὀψίσαι, καὶ ὁ βλέπων τὸν ἥλιον ἐξελεύσεται εἰς ἐργασίαν μετὰ γοργότητος, μήποτε ἐμ-
5 ποδισθῆ· καὶ ὁ θέλων τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ φιλοκαλῆσαι, σπουδάσει πρὸ τοῦ διαφθαρῆναι ἀπὸ ἐρυσίβης. «Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω».

ΛΔ'

Πάλιν ἐκ δευτέρου ἐλθόντος τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς αὐτόν, ἐθλίβετο διὰ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν· καὶ ὑπεμίμνησκεν αὐτόν τῆς
10 προτέρας αὐτοῦ ὑποσχέσεως· αὐτὸς δὲ ἤτησε σημεῖον αὐτῷ δοθῆναι περὶ τούτου παρὰ τοῦ Γέροντος καὶ ἐδήλωσεν ὁ Γέροντα ταῦτα.

15 **Π**ερὶ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ σου οὗ εἶπας, ἡ ἀπιστία πολεμεῖ αὐτῷ, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ φαρισαϊκὴ αἵρεσις, πρὸς οὗς εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι, «ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ». Οὐκ ἔχω εἰπεῖν αὐτῷ, ἀλλὰ καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος, «τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά»· καὶ τὸ «νῦν, Ἰσραήλ»· καὶ τὸ «οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου»· καὶ τὸ «σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ
20 ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ἡμῶν». «Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω».

Εὐ̅ξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΛΕ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

27. Ματθ. 11,15.

28. Ματθ. 12,39.

29. Β' Κορ. 5,17.

ται και κανέννας πού θέλει νά καλλιεργήσει τόν άγρό του, δέν άμελεῖ· διότι ἐκεῖνος πού θέλει νά μπεῖ σέ πόλη, θά τρέξει πρὶν βραδυάσει, και ὅποιος βλέπει τόν ἥλιο νά βγαίνει τρέχει γρήγορα σέ ἐργασία, μὴ τυχόν ἐμποδισθεῖ· και ὅποιος θέλει νά καλλιεργήσει τόν άγρό του θά φροντίσει πρὶν νά καταστραφεῖ ἀπὸ τὴν ἐρυσίβη. «Αὐτὸς πού ἔχει αὐτιά νά ἀκούει, ἃς ἀκούει»²⁷.

34

Ἐπειδὴ ὁ ἀδελφός του, πού γιὰ δεύτερη φορά ἦλθε πάλι πρὸς αὐτόν, στενοχωριόταν γιὰ τὴ σωτηρία του, τοῦ ὑπενθύμισε τὴν προηγούμενὴ του ὑπόσχεση· αὐτὸς τότε τοῦ ζήτησε νά τοῦ δοθεῖ ἀπόδειξη γι' αὐτὸ ἀπὸ τὸν Γέροντα, και ὁ Γέροντας εἶπε αὐτά.

Γιὰ τὸν ἀδελφό σου πού εἶπες, τὸν πολεμεῖ ἢ ἀπιστία και αὐτὴ εἶναι ἢ φαρισαϊκὴ αἵρεση, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶπε ὁ Κύριος ὅτι «αὐτὴ ἢ γενιὰ ζητεῖ θαῦμα πού νά μαρτυρεῖ τὴ θεότητά μου, ἀλλὰ τέτοιο θαῦμα δέν θά τῆς δοθεῖ»²⁸. Δέν ἔχω νά πῶ τίποτα γι' αὐτόν, ἀλλά, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος, «τὰ παλαιὰ πέρασαν, νά, τὰ πάντα ἔχουν γίνει καινούρια»²⁹· και τὸ «τώρα, Ἰσραήλ»³⁰, και τὸ «νά μὴ πειράξεις τὸν Κύριο, τὸ Θεό σου»³¹, και τὸ «εἶθε ν' ἀκούσετε σήμερα τὴ φωνὴ του νά μὴ σκληρύνετε τὶς καρδιές σας»³². «Αὐτὸς πού ἔχει αὐτιά νά ἀκούει, ἃς ἀκούει»³³.

Προσευχῆσου γιὰ μένα.

35

Ἄποκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

30. Δευτ. 10,12.

31. Δευτ. 6,16 και Ματθ. 4,7.

32. Ψαλμ. 94,8.

33. Ματθ. 11,15.

ἔρωτήσαντα περὶ ἀδελφῶν ἀσθενούντων τῷ σώματι, καὶ
 περὶ ἄλλων ἀσθενούντων τῷ λογισμῷ, εἰ ὀφείλει αὐτοὺς
 παρ' ἑαυτῷ προσλαβέσθαι· καὶ εἰ δεῖ εἰπεῖν τῷ ἀββᾶ
 κουφίσει μικρὸν τοὺς ἀρχαρίους ἐκ τῆς ἀγρυπνίας· καὶ
 5 περὶ τῆς χρονίας αὐτοῦ σιωπῆς.

Αδελφέ, ἡ ἀπόκρισις τῶν τριῶν λογισμῶν μία ἐστί· μὴ
 ἀναγκάσης τὴν προαίρεσιν, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίδι σπεῖρον·
 καὶ γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν οὐκ ἠνάγκασέ τινα, ἀλλ' εὐηγ-
 γελίσσατο· καὶ εἴ τις ἤθελεν ἤκουσεν. Οἶδα, ὅτι οἶδας, ὅτι οὐκ
 10 ἀμελῶ οὐδὲ καταφρονῶ τῆς σῆς ἀγάπης, ἀλλὰ ἡ ἀνοχὴ πρὸς τὸ
 συμφέρον γίνεται· καὶ γὰρ ὅταν εὐχόμεθα καὶ μακροθυμεῖ ὁ
 Θεὸς τοῦ ἀκοῦσαι, τὸ συμφέρον ποιεῖ, ἵνα μάθωμεν τὴν μακρο-
 θυμίαν καὶ μὴ ἐκκακῶμεν, λέγοντες, 'ὅτι ηὐξάμεθα καὶ οὐκ
 εἰσηκούσθημεν'· ὁ Θεὸς γὰρ οἶδε τί συμφέρει τῷ ἀνθρώπῳ.

15 Χαίροις ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ μου, καὶ ἀμερίμνησον ἀπὸ παν-
 τός, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀγαπητέ μου ὁμόψυχε.

ΑΣ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν

ἐπιτρέπουσα αὐτῷ ἄρξασθαι τῆς ἡσυχίας ἐν πάσῃ ἀμερι-
 μνίᾳ· καὶ πρὸς τὸν ἐπελθόντα αὐτῷ λογισμὸν, ὅτι ἐσχάτη
 20 ὥρα ἐστί· καὶ ὅτι συντυχῶν τινι τῶν πατέρων ἐπὶ πολλὴν
 ὥραν, ἐλογίζετο, εἰ ἄρα καλῶς ἐποίησεν ἢ οὐ.

Αδελφέ, ἄκουσον παρ' ἐμοῦ τοῦ ἀγαπῶντός σε ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ. Περὶ μὲν τοῦ κελλίου, εἶπεν ὁ Κύριος
 ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, «ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἔστιν,
 25 ὅταν ἀκούσωσιν οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ

πού τὸν ἐρώτησε γιὰ τοὺς ἀδελφοὺς πού ἀσθενοῦν ὡς πρὸς τὸ σῶμα καὶ γιὰ ἄλλους πού ἀσθενοῦν ὡς πρὸς τὸν λογισμό, ἐὰν ὀφείλει νὰ τοὺς πάρει κοντὰ του· καὶ ἐὰν πρέπει στὸν Ἄββᾶ νὰ ἀνακουφίσει λίγο τοὺς ἀρχάριους ἀπὸ τὴν ἀγρυπνία· καὶ γιὰ τὴν χρόνια σιωπὴ του.

Αδελφέ, ἡ ἀπάντηση τῶν τριῶν λογισμῶν εἶναι μία· μὴ ἀναγκάσεις τὴν προαίρεση, ἀλλὰ σπεῖρε μὲ ἐλπίδα³⁴· διότι καὶ ὁ Κύριος δὲν ἐξανάγκασε κανένα, ἀλλὰ εὐαγγελίσθηκε· καὶ ἐὰν κάποιος ἠθέλε, ἄκουσε. Γνωρίζω ὅτι ξέρεις ὅτι δὲν ἀμελῶ, οὔτε περιφρονῶ τὴν ἀγάπη σου, ἀλλὰ ἡ ἀνοχὴ γίνεται γιὰ τὸ συμφέρον σου· διότι καὶ ὅταν προσευχόμαστε καὶ ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ νὰ ἀκούσει, τὸ κάνει γιὰ τὸ συμφέρον μας, γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὴ μακροθυμία καὶ νὰ μὴ ὀλιγοψυχοῦμε, λέγοντας, 'προσευχηθῆκαμε καὶ δὲν εἰσακουσθήκαμε'· διότι ὁ Θεὸς γνωρίζει τί συμφέρει στὸν ἄνθρωπο.

Νὰ χαίρεσαι ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ μου, καὶ δεῖξε ἀμεριμνησία γιὰ κάθε πρᾶγμα καὶ προσευχήσου γιὰ μένα, ἀγαπητέ μου ὁμόψυχε.

36

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

πού τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀρχίσει τὴν ἡσυχία μὲ κάθε ἀμεριμνησία· ἐπίσης πρὸς τὸν λογισμό πού τοῦ ἐπῆλθε, ὅτι εἶναι ἔσχατη ὥρα· καὶ ὅτι μετὰ ἀπὸ συνάντηση καὶ συνομιλία μὲ κάποιον ἀπὸ τοὺς Πατέρες γιὰ πολλὴ ὥρα, σκεπτόταν ἐὰν ἔκαμε καλὰ ἢ ὄχι

Αδελφέ, ἄκουσε ἀπὸ μένα πού σ' ἀγαπῶ στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: "Ὅσο γιὰ τὸ κελλί, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε, «ἔρχεται ἡ ὥρα καὶ ἡ ὥρα αὐτὴ εἶναι τώρα, πού οἱ νεκροὶ θὰ ἀκούσουν τὴ φωνὴ τοῦ Υἱοῦ τοῦ

34. Α' Κορ 9,10.

ἀκούσαντες ζήσονται· ὡσπερ γὰρ ὁ Πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ Υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ»· κἀγὼ σοι λέγω ὁ καιρὸς τοῦ εἰσελθεῖν σε σὺν Θεῷ πάρεστι. Κατάστησόν σου τὸ νέον κελλίον καὶ εἰσελθε, ἔχων τὸν Θεὸν ὁδηγόν· καὶ ὅτε
5 καθέζη μὴ μεριμνήσης τίποτε· καὶ γὰρ ἡ χρεία τῶν πραγμάτων καὶ ἡ δοκιμασία καλεῖ ἑαυτόν.

Περὶ δὲ τοῦ σπαρέντος λογισμοῦ, ἀργός ἐστι, παρεισφέρων κενοδοξίαν· τίς γὰρ οὐκ ἔγνω ὅτι ἐν ἐσχάτῃ ὥρᾳ ἐσμέν;

Περὶ δὲ τῆς λαλιᾶς, ὅταν βλέπῃς σεαυτὸν σχεδὸν θεολο-
10 γοῦντα, μάθε ὅτι ἡ σιωπὴ θαυμαστοτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα ἐστὶν αὐτῆς· τίποτε οὖν περισσὸν οὐ χρῆζεις ἵνα γράψω· ἀπὸ γὰρ ἄλλα ἕως ὠμέγα σοι ἔγραψα, καθὼς ἐπίσταται ἡ σὴ ἀγάπη.

Παρατίθεμαί σε οὖν τῷ Θεῷ· αὐτοῦ γὰρ ἐστὶν ἡ βοήθεια καὶ τὸ ἔλεος. Ἀμήν.

AZ'

15 Κοσμικός τις φιλόχριστος ἔπεμψεν ἐρωτῶν τὸν Ἀββᾶν Ἰωάν-
νην περὶ πράγματος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀπόκρισιν· καὶ με-
ταμεληθεὶς ἐδήλωσε τῷ αὐτῷ μεγάλῳ Γέροντι, λέγων·
'συγχώρησόν μοι, ὅτι μεθύω καὶ οὐκ οἶδα τί ποιῶ'.

20 **Π**ολλάκις λέγω σοι, «ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς», καὶ μᾶλλον οὐκ ἀηδιάζη τῆς αὐτῶν ἀκμὴν δυσωδίας; Βλέπε τί λέγεις· οὐ γὰρ οἶδας τί λέγεις. Ὁ γὰρ μεθύων μυκτηρίζεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, δέρεται, καταφρονεῖται· οὐ ψηφίζει ἑαυτόν, οὐ παρέχει γνώμας, οὐ διδάσκει ἄλλους, οὐ συμβουλεύει περί τινων· οὐ διακρίνει ὅτι τοῦτο

Θεοῦ καὶ ἐκεῖνοι πού θὰ ἀκούσουν θὰ ζήσουν· διότι, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Πατέρας ἔχει μέσα του ζωὴ, ἔτσι ἔδωσε καὶ στὸν Υἱό του νὰ ἔχει ζωὴ μέσα του»³⁵. Καὶ ἐγὼ σοῦ λέγω ὅτι ἔφθασε ὁ καιρὸς νὰ μπεῖς μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Στῆσε τὸ καινούργιο σου κελλὶ καὶ εἰσελθε, ἔχοντας ὁδηγὸ τὸ Θεό. Καὶ ὅταν καθίσεις νὰ μὴ μεριμνήσεις γιὰ τίποτε, διότι σὲ καλεῖ καὶ ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων καὶ ἡ δοκιμασία.

Γιὰ τὸν λογισμὸ πάλι πού σπάρθηκε μέσα σου εἶναι ἀργός, καὶ δημιουργεῖ κενοδοξία· διότι ποιὸς δὲν γνωρίζει ὅτι βρισκόμαστε στὴν ἔσχατη ὥρα;

Ὅσο γιὰ τὴν ὁμιλία, ὅταν βλέπεις τὸν ἑαυτό σου σχεδὸν νὰ θεολογεῖ, μάθε ὅτι ἡ σιωπὴ εἶναι περισσότερο θαυμαστὴ καὶ ἔνδοξη ἀπὸ αὐτήν. Δὲν σοῦ χρειάζεται λοιπὸν νὰ σοῦ γράψω τίποτε περισσότερο· διότι, ὅπως τὸ γνωρίζει ἡ ἀγάπη σου, σοῦ ἔγραψα ἀπὸ τὸ ἄλφα μέχρι τὸ ὦμέγα.

Σὲ παραδίνω λοιπὸν στὸν Θεό· διότι ἡ βοήθεια καὶ τὸ ἔλεος εἶναι δικό του. Γένοιτο.

37

Κάποιος κοσμικὸς φιλόχριστος ἔστειλε νὰ ἐρωτήσῃ γιὰ κάτι τὸν Ἀββᾶ Ἰωάννη, καὶ τοῦ ἔδωσε ἀπάντηση· μετανοιώνοντας ὅμως δήλωσε στὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα, λέγοντας· συγχώρεσέ με, διότι μεθῶ καὶ δὲν ξέρω τί κάνω.

Πολλὲς φορές σοῦ εἶπα, «ἄφησε τοὺς νεκροὺς νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς τους»³⁶, καὶ δὲν ἀηδιάζεις ἀκόμη ἀπὸ τὴν πολλὴ δυσωδία τους; Πρόσεχε τί λέγεις· διότι δὲν ξέρεις τί λέγεις. Πράγματι ἐκεῖνος πού μεθᾶ χλευάζεται³⁷ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, δέρνεται, περιφρονεῖται· δὲν λογαριάζει τὸν ἑαυτό του, δὲν δίνει γνῶμες, δὲν διδάσκει ἄλλους, δὲν συμ-

36. Ματθ. 8,22.

37. 25,6.

καλὸν ἢ τοῦτο κακόν. Εἰ ἄλλα τῷ στόματι λέγεις καὶ ἄλλα δεικνύεις ἐν τοῖς ἔργοις, ἐν ἀγνωσίᾳ λαλεῖς. Μὴ ὑπνώσης, μήποτε ἐξαίφνης ἔλθῃ εἰς τὰ ὦτα σου, «ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέλθετε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ»· καὶ ποῦ λέγεις τότε ἀσχολοῦμαι; Ἐποίησέ σε 5 ἀμερίμνον, καὶ οὐ θέλεις; ἤρέ σου τὴν φροντίδα, καὶ σεαυτὸν περιπλέκεις; ἀνέπαυσέ σε, καὶ θέλεις μοχθῆσαι;

Οὐ μένει σε χρόνος τοῦ πενθῆσαι καὶ κλαῦσαιί σου τὰς ἀμαρτίας. Μιμνήσκου ὅτι εἶπέ σοι περὶ τῆς θύρας, ὅτι κλείεται γόργευσαι, ἵνα μὴ ἔξω μείνης μετὰ τῶν μωρῶν παρθένων· με- 10 τάβηθι τῷ λογισμῷ ἀπὸ τοῦ ματαίου κόσμου τούτου εἰς ἄλλον αἰῶνα. Ἄφες τὰ γήϊνα καὶ ζήτησον τὰ οὐράνια· ἐγκατάλειψον τὰ φθαρτά, καὶ εὐρίσκεις τὰ ἀφθαρτα· φεῦγε τῇ διανοίᾳ ἀπὸ τῶν προσκαιρῶν, καὶ ἀπαντᾷς εἰς τὰ αἰώνια· ἀπόθανε τελείως, ἵνα ζήσης τελείως, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα 15 εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΗ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ἐπιθυμοῦντα συχνῶς δέχεσθαι παρ' αὐτοῦ ἀπόκρισιν εἰς βοήθειαν καὶ σωτηρίαν ψυχῆς, καὶ ζητοῦντα μαθεῖν, εἰ δεῖ συντυγχάνειν τινὶ τῶν ἀδελφῶν, ἢ λογισμὸν παρ' αὐτῶν 20 ἐρωτᾶσθαι.

Επειδὴ οἶδα τίνι παρεθέμην σε, καὶ οἶαν τροφήν παρέθηκά σοι, ἐὰν συνιῆς οὐ πυκνάζω τοῦ γράφειν σοι· ᾧ γὰρ παρεθέμην σε, καὶ πρὸ τοῦ αἰτῆσαι αὐτὸν οἶδεν ὧν χρεῖαν ἔχεις. Ὡν οὖν ἤκουσας ἀμερίμνει· τὸ γὰρ ἀμεριμνησαι 25 ἀπὸ παντὸς πράγματος, ποιεῖ σε προσεγγίσει τῇ πόλει· καὶ τὸ

βουλεύει για κάτι· δὲν διακρίνει ὅτι αὐτὸ εἶναι καλὸ ἢ αὐτὸ κακό. Ἐὰν ἄλλα λέγεις μὲ τὸ στόμα καὶ ἄλλα δείχνεις μὲ τὰ ἔργα μιᾶς μὲ ἀγνωσία. Μὴ παραδοθεῖς στὸν ὕπνο, μήπως ἔλθει κάποτε ξαφνικὰ στὰ αὐτιά σου τὸ ἄκουσμα, «νὰ ὁ νυμφίος, βγεῖτε νὰ τὸν συναντήσετε»³⁸ καὶ λέγεις τότε, ποῦ νὰ ἡσυχάσω. Σὲ ἔκαμε ἀμεριμνο, καὶ δὲν θέλεις; σοῦ ἀφαίρεσε τὴ φροντίδα, καὶ περιπλέκεις τὸν ἑαυτὸ σου σ' αὐτήν; Σὲ ἀνάπαυσε, καὶ θέλεις νὰ κουράζεσαι;

Δὲν σοῦ μένει χρόνος νὰ πενθήσεις καὶ νὰ κλάψεις γιὰ τὶς ἁμαρτίες σου. Θυμήσου ὅτι σοῦ εἶπε γιὰ τὴ θύρα ὅτι κλείνει βιάσου, γιὰ νὰ μὴ μείνεις ἔξω μαζί μὲ τὶς μωρὲς παρθένες· πήγαινε μὲ τὸν λογισμό ἀπὸ αὐτὸν τὸν μάταιο κόσμο σὲ ἄλλον αἰώνα. Ἐφησε τὰ γήινα καὶ ζήτησε τὰ οὐράνια· ἐγκατάλειψε τὰ φθαρτά, καὶ θὰ βρεῖς τὰ ἀφθαρτά· φεῦγε μὲ τὴ διάνοια ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα, καὶ θὰ φθάσεις στὰ αἰώνια· πέθανε τέλεια, γιὰ νὰ ζήσεις τέλεια στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

38

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ποῦ ἐπιθυμοῦσε συχνὰ νὰ δέχεται τὴν ἀπάντησή του γιὰ βοήθεια καὶ σωτηρία τῆς ψυχῆς καὶ ζητοῦσε νὰ μάθει, ἐὰν πρέπει νὰ συναντᾶ κάποιον ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς ἢ νὰ τοῦ ζητοῦν αὐτοῖ λογισμό.

Ε πειδὴ γνωρίζω σὲ ποιόν σὲ παρέδωσα καὶ ποιά τροφή σοῦ πρόσφερα, ἐὰν τὸ ἔχεις καταλάβει, γι' αὐτὸ δὲν σοῦ γράφω συχνά· διότι αὐτὸς στὸν ὁποῖο σὲ παρέδωσα γνωρίζει αὐτὰ ποῦ χρειάζεσαι πρὶν τοῦ τὰ ζητήσεις³⁹. Γι' αὐτὰ ποῦ ἄκουσες δείχνε ἀμεριμνησία· διότι τὸ νὰ ἀμεριμνεῖς

38. Ματθ. 25,10.

39. Ματθ. 6,8.

μη ψηφισθῆναι ἐν ἀνθρώποις, ποιεῖ σε οἰκῆσαι τὴν πόλιν· καὶ τὸ ἀποθανεῖν ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου, ποιεῖ σε κληρονομηῆσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς θησαυρούς. Καὶ ἐπειδὴ πολλάκις αἰεὶ θέλεις τὸν αὐτὸν λόγον ἀκούειν περὶ συντυχίας, ἢ περὶ λογισμοῦ ἀδελφῶν, χρείας γενομένης, ἐγὼ σοι λέγω τί δεῖ ποιῆσαι. Σὺ οὖν μηδὲν φροντίσης, εἰ μὴ τὸ ἀνῶσαι τὴν ὁδοιπορίαν.

Ἀσπάζομαί σου τὴν ἀγάπην ἀδιαλείπτως· καὶ ἀπὸ τοῦ σβεσθῆναι κατὰ μικρὸν ἀπὸ σοῦ τὴν τῆς δεινοτάτης ὀργῆς κίνησιν ἔστι σοι μαθεῖν. Εἰρήνη σοι ἔσται, ἀδελφέ μου καὶ ἀγαπητὲ Ἰωάννη.

ΛΘ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, βουληθέντα κόψαι τὴν συντυχίαν καὶ τοῦ ἰδίου ὑπηρέτου, διὰ τὸ ρηθὲν αὐτῷ, ὅτι 'τὸ ἀμεριμνήσαι ποιεῖ σε προσεγγίσει τῇ πόλει'· καὶ πρὸς τὸν αὐτόν λογισμὸν ἀναζητοῦντα τὰς αἰτίας τῶν διαφόρως ἐπανισταμένων αὐτῷ πειρασμῶν.

Ἐπὲ τῷ ἀδελφῷ· ἐκδεξαι ἄλλο μικρόν· καὶ γὰρ οὐκ ἔστι καιρός· καὶ γὰρ ἐγὼ φροντίζω σου περισσώτερόν σου· μᾶλλον δὲ ὁ Θεός. Ἀδελφὲ Ἰωάννη, μηδὲν φοβηθῆς ἀπὸ τῶν ἐπαναστάντων πειρασμῶν πρὸς δοκιμασίαν σὴν· οὐ γὰρ παραδίδωσί σε ὁ Θεός. Ὅταν οὖν ἔλθῃ σοι τίποτε τοιοῦτον, μὴ κοπιήσῃς ἐρευνᾶν πράγματα, ἀλλὰ κράζε τὸ ὄνομα Ἰησοῦ, λέγων, «Ἰησοῦ, βοήθει μοι», καὶ ἐπακούει, ἐγγυὲς γάρ ἐστι

για κάθε πράγμα σε κάνει να πλησιάσεις στην πόλη· και τὸ νὰ μὴ ὑπολογίζεσαι ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, σε κάνει νὰ κατοικήσεις στὴν πόλη⁴⁰· και τὸ νὰ πεθάνεις ἀπὸ κάθε ἄνθρωπο, σε κάνει νὰ κληρονομήσεις τὴν πόλη και τοὺς θησαυροὺς. Και ἐπειδὴ πολλὲς φορές θέλεις διαρκῶς νὰ ἀκοῦς τὸν ἴδιο λόγο για συνάντηση ἢ για λογισμό ἀδελφῶν, ὅταν ὑπάρχει ἀνάγκη, ἐγὼ σοῦ λέγω τί πρέπει νὰ κάνεις. Ἐσὺ λοιπὸν νὰ μὴ φροντίσεις για τίποτε, παρὰ μόνο νὰ διανύσεις τὴν ὁδοιπορία.

Ἀσπάζομαι ἀδείλειπτα τὴν ἀγάπη σου. Αὐτὸ μπορεῖς νὰ τὸ μάθεις ἀπὸ τὸ βαθμιαῖο σβήσιμο ἀπὸ μέσα σου τῆς κινήσεως τῆς φοβερωτάτης ὀργῆς. Νὰ ἔχεις εἰρήνη, ἀδελφέ μου και ἀγαπητὲ Ἰωάννη.

39

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ἐπειδὴ ἤθελε νὰ κόψει τὴν συναναστροφή και τοῦ ὑπηρέτη του ἀκόμα, ἐξαιτίας τοῦ λεχθέντος πρὸς αὐτόν, ὅτι ἡ ἀμεριμνησία σε κάνει νὰ πλησιάσεις τὴν πόλη· και πρὸς τὸν ἴδιο λογισμό πὸ ἀναζητεῖ τις αἰτίες τῶν πειρασμῶν πὸ μὲ διαφόρους τρόπους ἐπαναστατοῦν ἐναντίον του.

Π ἐς στὸν ἀδελφό. Δέξου κάτι ἄλλο σύντομο· καθόσον δὲν ὑπάρχει καιρός· διότι ἐγὼ φροντίζω για σένα περισσότερο, ἢ καλύτερα ὁ Θεός. Ἀδελφέ Ἰωάννη, νὰ μὴ φοβηθεῖς καθόλου ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς πὸ ἐπαναστατοῦν πρὸς δοκιμασία σου· διότι ὁ Θεός δὲν σε παραδίδει. Ὅταν λοιπὸν σοῦ συμβεῖ κάτι τέτοιο, μὴ κοπιᾶσεις νὰ ἐρευνᾶς τὰ πράγματα, ἀλλὰ φώναξε δυνατὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, λέγοντας «Ἰησοῦ, βοήθα με», και θὰ σ' ἀκούσει, διότι βρίσκεται κοντὰ σ' ἐκείνους πὸ τὸν ἐπικαλοῦνται⁴¹· μὴ ὀλιγοψυχῆσεις, ἀλλὰ τρέξε

40. Ἐννοεῖται ἐδῶ ἡ ιδεώδης πόλη τῆς μοναχικῆς ἀναχωρήσεως ἢ ἡ οὐράνια πόλη.

41. Φιλ. 4,5.

τῶν ἐπικαλουμένων αὐτόν· μὴ ὀλιγοψυχῆσης, ἀλλὰ δράμε προθύμως καὶ καταλαμβάνεις· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Μ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα,

5 εἰ ὀφείλει διδάξαι τὸν ἴδιον ὑπηρέτην τὴν σειράν, καὶ περὶ τινος ἀδελφοῦ ἐρωτήσαντος περὶ τῶν ἰδίων λογισμῶν οὐ σαφῶς, ἀλλὰ δι' αἰνιγμάτων, εἰ καλῶς ἐποίησεν.

10 **Λ**αμπροτάτη διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν αὕτη ἐστὶ «γενηθήτω τὸ θέλημά σου». Εἴ τις οὖν λέγει τὴν προσευχὴν ταύτην μετὰ εἰλικρινείας, τὸ ἴδιον αὐτοῦ θέλημα ἀπολύει, καὶ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ κρεμᾷ τὰ πάντα. Τὸ οὖν διδάξαι τὸν ἀδελφὸν συμφέρει μὲν, ἔχει δὲ τὸ πρᾶγμα φθόνον· ἀλλὰ δύναται ἀραίως ἅπαξ ἅπαξ, καὶ σκεπάζεται τὸ πρᾶγμα διὰ τὴν συνείδησιν τῶν ἀδελφῶν.

15 Περὶ δὲ τῆς δι' αἰνιγμάτων ἐρωτήσεως, ἰδιοσκοπία ἐστὶ, μὴ ἔχουσα διάκρισιν, καὶ χρῆζει ὁ τοιοῦτος πολλῶν εὐχῶν· τὰ γὰρ σημεῖα οὐ τοῖς πιστοῖς, ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις γίνεται.

ΜΑ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

20 εἰς πολλοὺς ἐμπεσόντα λογισμοὺς καὶ φροντίδας περὶ τῆς τοῦ Μοναστηρίου συστάσεως.

Πολλὰ τὰ βλύζοντα ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Καὶ φησιν, «ἐξαριθμήσομαι αὐτούς, καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται». Ἀδελφέ, οὐδεὶς οἶδε ποῦ μέλλει ὁ τόπος οὗτος ἐλθεῖν, εἰ μὴ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς μόνος· καὶ ἐπληροφόρησεν. Ἔχε

42. Α' Κορ. 9,24.

42α. Εἶναι τὸ ἐργόχειρο τῆς σχοινοποιίας, ἀλλὰ καὶ ἡ προσευχὴ ποὺ γίνεται κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐργασίας.

πρόθυμα και θα φθάσεις⁴², με τη βοήθεια του Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

40

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα

ἐὰν ὀφείλει νὰ διδάξει τὴν σειρά^{42α} στὸν ὑπηρέτη του, και γιὰ κάποιον ἀδελφὸ πὺ ἐρώτησε γιὰ τοὺς ἴδιους λογισμοὺς ὄχι με σαφήνεια, ἀλλὰ με αἰνίγματα, ἐὰν ἐνήργησε σωστά.

Η λαμπρότατη διδασκαλία τοῦ Σωτήρα μας εἶναι αὐτὴ: «ὡς γίνεῖ τὸ θέλημά σου»⁴³. Ἐὰν λοιπὸν λέγει κάποιος με εἰλικρίνεια αὐτὴν τὴν προσευχή, ἀφήνει κατὰ μέρος τὸ δικό του θέλημα και κρεμᾷ τὰ πάντα στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τὸ νὰ διδάξεις λοιπὸν τὸν ἀδελφὸ συμφέρει βέβαια, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἔχει φθόνον· μπορεῖ ὅμως νὰ γίνεῖται κάπου κάπου χάριν τῆς συνειδήσεως τῶν ἀδελφῶν.

Γιὰ τὴν αἰνιγματικὴ ἐρώτηση, εἶναι ἰδιορρυθμία μὴ ἔχοντας διάκριση, και ὁ τέτοιος ἄνθρωπος χρειάζεται πολλές εὐχές· διότι τὰ θαύματα δὲν γίνονται γιὰ τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ γιὰ τοὺς ἀπίστους⁴⁴.

41

Ἀπάντηση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

πὺ ἔπεσε σὲ πολλοὺς λογισμοὺς και φροντίδες γιὰ τὴ σύσταση τοῦ Μοναστηριοῦ.

Π ολλὰ εἶναι τὰ ἀναβλύζοντα στὴν καρδιά σου. Και λέγει, «θα τοὺς μετρήσω και θα ἀύξηθοῦν περισσότερο ἀπὸ τὴν ἄμμο»⁴⁵. Ἀδελφέ, κανεῖς δὲν ξέρεῖ πὺ πρόκειται νὰ φθάσει αὐτὸς ὁ τόπος, παρὰ μόνο ὁ καρδιογνώστης

43. Ματθ. 6,10.

44. Α' Κορ. 14,22.

45. Ψαλμ. 138,18.

οὖν ὅτι οὐκ ἐγκαταλιμπάνει αὐτὸν ὁ Κύριος, ἀλλὰ φυλάττει καὶ
δοξάζει αὐτὸν εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματος τῆς δόξης αὐτοῦ. Αὐτῷ ἡ
δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΜΒ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

5 ἐρωτήσαντα περὶ τῆς συμβάσης αὐτῷ ἀσθενείας, πόθεν
ἐστὶ καὶ εἰ χρὴ εἰπεῖν τοῖς ἀπερχομένοις ἀδελφοῖς εἰς τὴν
Αἴγυπτον, πῶς χρήσασθαι καὶ μεριμνᾶν τὰ περὶ αὐτῶν,
μήπως θλιβῶσι διὰ τὴν αὐτῶν πρὸς τοὺς τρόπους ἀπει-
ριαν.

10 **Ε**ἰπέ τῷ ἀδελφῷ, μεμιγμένοι εἰσὶν οἱ παρὰ σοὶ Αἰγύπτιοι
καὶ Ἱεροσολυμίται, ἀλλὰ μὴ φροντίσης, μέλλει γὰρ τῷ
Θεῷ περὶ σοῦ· τὸ δὲ ἐνθύμημά σου, ποιήσον κατὰ φό-
βον Θεοῦ καὶ μὴ θλιβῆς κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ μόνον εὐξαι,
καὶ ὁδηγεῖ αὐτοὺς Κύριος κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ περὶ παντὸς
15 πράγματος, πάρεξ γὰρ τοῦ Θεοῦ οὐδὲν γίνεται, μάλιστα ἐν τῷ
τόπῳ τούτῳ, εἰ κατὰ φόβον Θεοῦ πρὸς ἀνάπαυσίν ἐστι καὶ
ὠφέλειαν ψυχῶν.

ΜΓ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

ὥστε πάντα τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀναθεῖναι Θεῷ.

Θεός⁴⁶, πού πληροφορήσε καὶ μένα. Γνώριζε λοιπὸν ὅτι ὁ Κύριος δὲ τὸν ἐγκαταλείπει, ἀλλὰ τὸν φυλάγει καὶ τὸν δοξάζει στὴ δόξα τοῦ ὀνόματος τῆς δόξας του. Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

42

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

πού τὸν ἐρώτησε γιὰ τὴν ἀρρώστια πού τοῦ συνέβηκε, ἀπὸ ποῦ προῆλθε. Ἐπίσης ἐὰν πρέπει νὰ πεῖ στοὺς ἀδελφούς, πού πηγαίνουν στὴν Αἴγυπτο, πῶς νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ νὰ μεριμνοῦν γιὰ τὰ σχετικὰ μ' αὐτούς, μήπως στενοχωρηθοῦν ἐξαιτίας τῆς ἀπειρίας τους στοὺς τρόπους.

Π ἐς στὸν ἀδελφό, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Ἱεροσολυμίτες πού εἶναι κοντὰ σου εἶναι ἀναμιγμένοι, ἀλλὰ μὴ στενοχωρηθεῖς, διότι ἐνδιαφέρεται ὁ Θεὸς γιὰ σένα. Κάνε αὐτὰ πού σκέπτεσαι σύμφωνα μὲ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ στενοχωριέσαι κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ μόνο προσευχήσου, καὶ ὁ Κύριος θὰ τοὺς ὀδηγεῖ σὲ κάθε πρᾶγμα σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά του, διότι τίποτε δὲν γίνεται χωρὶς τὸ Θεό· κυρίως μάλιστα σ' αὐτὸν τὸν τόπο, ἂν γίνεται σύμφωνα μὲ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, ὀδηγεῖ σὲ ἀνάπαυση καὶ ὠφέλεια ψυχῶν.

43

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ὥστε ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν ἑαυτό του νὰ τὰ ἀναθέσει στὸ Θεό.

46. Πράξ. 15, 8.

Εἴ τις πίνει ἐκ τοῦ ὕδατος, οὐ̄ ἐπεμψά σοι δι' ἐπιστολῶν, οὐ̄ διψᾷ εἰς τὸν αἰῶνα. Σὺ δὲ ὄφειλες προσδοκᾶν καὶ ἐλπίζειν ἀνάπαυσιν διὰ πίστεως Χριστοῦ. Λάβε τὸν ἄρτον τοῦτον ἐκ τῆς ἐμῆς τροφῆς, καὶ ἀμερίμνει. Μηδὲν φοβηθῆς, ἀλλὰ λάβε δύναμιν διὰ τοῦ ἀγίου Πνεύματος καὶ ἐλπίδα· πιστευσον ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ μετὰ σοῦ ἐστίν.

ΜΔ'

Ἐκ τῆς πεμφθείσης αὐτῷ εὐλογίας δέδωκε τῷ αὐτοῦ ὑπηρέτῃ, οὐκ ἀπὸ χειρός, ὡς μὴ ὢν κληρικός, ἀλλ' ἔθηκε, κάκεινος ἑαυτῷ ἔλαβε· καὶ δεξάμενος ἐκ δευτέρου καὶ τρίτου
 10 εὐλογίαν, τὸ αὐτὸ ἐποίησε καὶ ποιῶν τοῦτο δίχα ἐπιτροπῆς, οὐκ ἐνόει τὸ ἀμάρτημα. Καὶ πάλιν ὅτε εἶδε ταῖς εὐχαῖς τοῦ Γέροντος ἑαυτὸν κουφισθέντα ἐκ τῶν παθῶν, εἶπεν, 'ἠτόνησαν ἐξ ἐμοῦ τὰ πάθη'. Καὶ μετὰ ταῦτα ἔπεμψεν ἐρωτῶν περὶ λογισμῶν βλασφημίας, καὶ οὐκ ἔλαβεν ἀπόκρισιν.
 15 Καὶ ἐν τῷ θαυμάζειν αὐτὸν τὴν αἰτίαν, ἐξαίφνης κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ πρὸς παιδείαν ὄφθη αὐτῷ φάντασμα φοβερόν, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς, καὶ παρὰ χρῆμα ἀπῆλθε· καὶ πολλοῦ πληρωθεὶς θορύβου καὶ ταραχῆς, ἐμνήσθη τὸ σφάλμα μόνου τοῦ ἄρτου, ἐπιλαθόμενος τὸ παρ' αὐτοῦ
 20 ρηθὲν ἐπὶ τῆς ἀσθενείας τῶν παθῶν. Καὶ φορέσας τὸ πεμφθὲν αὐτῷ ποτε παρὰ τοῦ Γέροντος κουκούλιον, πολλὰ προσέπιπτε καὶ παρεκάλει τυχεῖν ἐλέους. Καὶ γράφει αὐτῷ ὁ Γέρον περὶ τῶν δύο πταισμάτων, ἔτι δὲ καὶ περὶ τοῦ λογισμοῦ τῆς βλασφημίας καὶ ὅτι τὸ θεῖναι τὰς εὐλογίας τῷ ὑπηρέτῃ, ὡς τε αὐτὸν λαβεῖν οὐκ ἦν ταπεινώσις,
 25 ἀλλὰ μᾶλλον φυσίωσις καὶ παιδικῆς διανοίας.

Αν κάποιος πίνει από τὸ νερὸ ποῦ σοῦ ἔστειλα μὲ τὶς ἐπιστολές, δὲν διψᾷ στὸν αἰῶνα⁴⁷. Ἐσὺ λοιπὸν ἔπρεπε νὰ περιμένεις καὶ νὰ ἐλπίζεις στὴν ἀνάπαυση μὲ τὴν πίστη στὸ Χριστό. Πάρε αὐτὸν τὸν ἄρτο ἀπὸ τὴ δική μου τροφή καὶ μείνε ἀμέριμος. Μὴ φοβηθεῖς τίποτε, ἀλλὰ πάρε δύναμη καὶ ἐλπίδα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Πίστευε, ὅτι τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ εἶναι μαζί σου.

44

Ἐκτὸς τὴν εὐλογία ποῦ τοῦ στάλθηκε, εἶχε δώσει στὸν ὑπηρέτη του ὄχι μὲ τὸ χέρι, ἐπειδὴ δὲν ἦταν κληρικὸς, ἀλλὰ τὴν ἄφησε καὶ ἐκεῖνος πῆρε γιὰ τὸν ἑαυτό του· καὶ ἀφοῦ δέχθηκε γιὰ δεῦτερη καὶ τρίτη φορὰ εὐλογία, ἔκανε τὸ ἴδιο καὶ κάμνοντάς το αὐτὸ χωρὶς παραγγελία, δὲν ἀντιλαμβανόταν τὴν ἁμαρτία. Καὶ πάλι ὅταν εἶδε μὲ τὶς εὐχές τοῦ Γέροντα νὰ ἀνακουφίζεται ἀπὸ τὰ πάθη, εἶπε, 'τὰ πάθη ἀτόνισαν μέσα μου'. Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἔστειλε νὰ ρωτήσῃ γιὰ τοὺς λογισμοὺς τῆς βλασφημίας καὶ δὲν πῆρε ἀπάντηση. Καὶ ἐνῶ ἀποροῦσε γιὰ τὴν αἰτία, ξαφνικὰ κατὰ παραχώρηση τοῦ Θεοῦ γιὰ παιδεία, τοῦ φανερώθηκε φοβερὸ φάντασμα μία καὶ δύο φορές, καὶ ἀμέσως ἔφυγε, καὶ ἀφοῦ τὸν γέμισε μὲ πολὺ θόρυβο καὶ ταραχή, θυμήθηκε μόνο τὸ σφάλμα τοῦ ἄρτου, ξεχνώντας ἐκεῖνο ποῦ λέχθηκε ἀπὸ αὐτὸν γιὰ τὴν ἀσθένεια τῶν παθῶν. Ἀφοῦ φόρεσε τὸ κουκούλιο ποῦ τοῦ ἔστειλε κάποτε ὁ Γέροντας, ἔκαμνε πολλὰ προσκυνήματα καὶ παρακαλοῦσε νὰ λάβῃ ἔλεος. Ὁ Γέροντας τότε τοῦ γράφει γιὰ τὰ δύο σφάλματα καθὼς καὶ γιὰ τὸν λογισμὸ τῆς βλασφημίας, καὶ ὅτι τὸ νὰ τοποθετεῖ κάπου τὶς εὐλογίες γιὰ νὰ τὶς πάρῃ ὁ ἴδιος ὁ ὑπηρέτης, δὲν ἦταν ταπείνωση, ἀλλὰ μᾶλλον ἀλαζονεία καὶ δεῖγμα παιδικῆς σκέψεως.

47. Ἰω. 4, 14.

Εἴ τις οἶδεν ὅτι παραβαίνει τὴν ἐντολήν, τεκμήριον ἐν δεικνύει γνώσεως· καὶ ὁ γινώσκων διορθοῦται. Ἄλλ' ἀπλῶς λαλοῦμεν, ὡς δήποτε ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Θεοῦ παρέθηκά σε καὶ ἐκκλίνεις ἀπ' αὐτῆς; Καὶ ἡ Γραφή λέγει ἐκ στόματος τοῦ Θεοῦ, «ὅτι οἱ δίκαιοι οὐκ ἐκκλινουσι»· τί δοκιμάζεις; εἶπω. Καὶ πάλιν λέγει· «μηδὲ ἐξελθέτω μεγαλορρημοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν». Καὶ ἐτόλμησας ἀνοῖξαι τὸ στόμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ εἰπεῖν ὅτι ἠτόνησαν ἀπ' ἐμοῦ τὰ πάθη' καὶ οὐχὶ μᾶλλον εἶπας ὅτι ἔνθησαυρῶ κεῖνται ἐν ἐμοὶ ὄλα';

10 Διὰ τοῦτο μικρὸν ἐγκατελείφθης καὶ ἐφάνη σου ὀλη ἡ ταιπωρία καὶ εἰ μὴ ἦ ὁ εἶλες σκέπασμα, κοπιάσαι εἶχες. Ἄλλὰ πιστὸς ὁ Θεὸς φησιν, ὃς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, πρὸς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν. Καὶ τὸ ἀκαίρως ποιῆσαι πρᾶγμα, 15 ἐκ θελήματός ἐστιν ἰδίου τοῦ φυσιοῦσθαι, μὴ ἔχων χειροτονίαν, καὶ τὸ δοῦναι ἄλλοις εὐλογίαν ὡς ἀρχιεπίσκοπος, οὐκ οἶδα ἐγὼ πῶς ταῦτα ἐκφράσω. Τί οὖν ἐγὼ οὐκ ἤδειν τοῦ πᾶσι πέμψαι εὐλογίας; ἢ σοὶ πάντως ἔπεμψα. Ἴδου οὖν μικρὸν ὑπὲρ μεγάλων καὶ πολλῶν ἐπαιδεύθης.

20 Νῆψαι λοιπὸν τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τὰ ὀκτῶ ἔθνη τὰ ἀλλόφυλα στερεῶς καὶ μὴ καθίσης παιδικοῖς συρόμενος πράγμασι, καὶ κτήσαι στυφότητα, ἢ γὰρ ἀπλότητα· καὶ γὰρ πολλάκις ἤκουσας, ὅτι «μετὰ βουλῆς πάντα ποίει». Καὶ περὶ παντὸς πάθους καὶ βλασφημίας, δεήθητι τοῦ Θεοῦ, καὶ συναντιλαμβάνεταιί σου 25 κατὰ μικρόν. Καὶ νῆψον τοῦ λοιποῦ καὶ τήρησον αὐτὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Καὶ οὐ χρεῖα ἵνα τις μάθῃ, ἀλλ' ὁ γέγονε, γέγονε. Ἔσται οὖν Ἰησοῦς μετὰ σοῦ.

48. Παρμ. 18,5.

49. Α' Βασ. 2,3.

Εάν κάποιος γνωρίζει ότι παραβαίνει την έντολή, παρουσιάζει μία απόδειξη γνώσεως· και εκείνος που το γνωρίζει, διορθώνεται. Ἄλλα ἀπλῶς τὸ λέμε, ὅτι δηλαδή σὲ παρέθεσα στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπομακρύνεσαι ἀπ' αὐτό; Καὶ ἡ Γραφή μὲ τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ λέγει, «οἱ δίκαιοι δὲν παρεκκλίνουν»⁴⁸. Ἐρωτῶ λοιπόν. Τί ἐπιχειρεῖς; Καὶ πάλι λέγει· «νὰ μὴ βγεῖ λόγος καυχήσεως ἀπὸ τὸ στόμα σας»⁴⁹. Καὶ σὺ τόλμησες νὰ ἀνοίξεις τὸ στόμα σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ πεῖς ὅτι 'ἀτόνησαν ἀπὸ μένα τὰ πάθη', καὶ δὲν εἶπες καλύτερα ὅτι 'ὅλα βρίσκονται γιὰ μένα στὸ θησαυρό';

Γι' αὐτὸ ἐγκαταλείφθηκες γιὰ λίγο καὶ σοῦ παρουσιάσθηκε ὄλη ἡ ταλαιπωρία. Ἄν δὲν ὑπῆρχε τὸ σκέπασμα ποῦ ἀφαιρέσεις, θὰ κοπιάζεις πολὺ. Ἄλλα λέγει «ὁ Θεὸς εἶναι πιστὸς»⁵⁰ καὶ δὲν θὰ μᾶς ἀφήσει νὰ πειρασθοῦμε παραπάνω ἀπ' ὅ,τι μπορούμε, ἀλλὰ θὰ βάλει μαζὶ μὲ τὸν πειρασμὸ καὶ τὴν ἔξοδο ἀπ' αὐτόν, γιὰ νὰ μπορούμε νὰ τὸν ὑπομείνουμε⁵¹. Καὶ τὸ νὰ κάνεις κατὰ ἀκαίρως, προέρχεται ἀπὸ τὸ θέλημά σου τῆς ἀλαζονείας, ἐνῶ δὲν ἔχεις χειροτονία, καὶ τὸ νὰ δίνεις σὲ ἄλλους εὐλογία σὰν ἀρχιεπίσκοπος, δὲν ξέρω ἐγὼ πῶς νὰ τὸ ἐξηγήσω. Γιατί δηλαδή, ἐγὼ δὲν γνώριζα νὰ στείλω εὐλογία σὲ ὄλους; ἀλλ' ὅμως τὴν ἔστειλα σὲ σένα. Νὰ λοιπόν, παιδεύτηκες λίγο γιὰ πολλὰ καὶ μεγάλα.

Ἀνάνηψε λοιπόν, γιὰ νὰ ἐξολοθρεύσεις τὰ ὀκτῶ ἀλλόφυλα ἔθνη σταθερὰ καὶ νὰ μὴ καθίσεις συρόμενος ἀπὸ παιδικὰ πράγματα, ἀλλὰ ἀπόκτησε συστολή ἢ ἀπλότητα. Διότι πολλὲς φορὲς ἄκουσες ὅτι «ὅλα νὰ τὰ κάνεις μὲ περίσκεψη»⁵², καὶ γιὰ κάθε πάθος καὶ βλασφημία νὰ παρακαλεῖς τὸ Θεὸ καὶ σύντομα θὰ σὲ βοηθάει. Ἀνάνηψε ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα καὶ φύλαξε αὐτὰ στὴν καρδιά σου. Καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ μάθει κανεὶς, ἀλλὰ ὅ,τι ἔγινε, ἔγινε. Ἄς εἶναι λοιπόν ὁ Ἰησοῦς μαζὶ σου.

50. Α' Κορ. 1,9.

51. Α' Κορ. 10,13.

52. Παρμ. 31,4.

Συγχώρησόν μοι τὰ παρελθόντα καὶ διορθοῦμαι τὰ μέλλοντα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΜΕ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

5 ὅτε εἰς μεγάλην ἐμπεσὼν ἀρρωστίαν καὶ σφοδροτάτῳ κρατούμενος πυρετῷ, καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας μήτε τραφεὶς μήτε καθευδήσας, ἔκραζεν ἐρίζων πρὸς τὸν ἀββᾶν καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτῷ ἀδελφούς, κατ' ἐνέργειαν διαβόλου.

10 **Α** δελφέ, τί ἐξυδαρώθη σου ἡ καρδιά τοῦ ἀφεῖναι τὸν ἀγαπητόν, καὶ τρέχειν ὀπίσω τοῦ ἐχθροῦ; ἀφήκας τὴν φωνὴν τοῦ ποιμένου Χριστοῦ, καὶ ἐξηκολούθησας ὀπίσω τοῦ λύκου διαβόλου; Τί ἔπαθες; τί ὑπέμεινας; τί εἰσιν αἱ κραυγαὶ αὐταί, ἃς ἠρίθμησεν ὁ Ἀπόστολος μετὰ τῶν δυσφήμων ἐκείνων; «πᾶσα κραυγὴ καὶ βλασφημία καὶ ὀργὴ ἀρθήτω ἀφ' 15 ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ». Ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἔπαθες οὐδέν, τοῦ Ἀποστόλου βοῶντος· «πιστὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα» καὶ τὰ λοιπά. Ἐξυπνίσθητι ἀπὸ τῆς ταραχῆς ταύτης τῶν κακῶν λογισμῶν. Λάβε τὴν ράβδον τοῦ σταυροῦ, ἐν ᾗ ἀπελαύνεις τοὺς λύκους, τούτέστι τοὺς δαίμονας· 20 καὶ μνήσθητι τοῦ εἰπεῖν· «ἵνα τί περίλυπτος εἶ ἡ ψυχὴ μου» καὶ «ἵνα τί συνταράσσης με;». Ἐλπισον ἐπὶ τὸν Θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου, καὶ ὁ Θεός μου.

Νῆψον τοῦ λοιποῦ καὶ μὴ ἐκκαυθῆς ὡς ἄφρον παιδίον μὴ ἔχον αἴσθησιν, χρεωστῶν ἀνελθεῖν μετὰ Χριστοῦ εἰς τὸν σταυ-

53. Ἐννοεῖται ὁ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου Σέριδος.

54. Ἀφήνεις τὸν ἀγαπητὸ Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τρέχεις πίσω ἀπὸ τὸν διάβολο.

Συγχώρεσέ μου τὰ περασμένα καὶ θὰ σὲ ἀσφαλίσω ἀπὸ τὰ μέλλοντα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

45

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ὅταν ἔπεσε σὲ μεγάλη ἀρρώστια καὶ κυριεύθηκε ἀπὸ φοβερῶτατο πυρετό, καὶ γιὰ πολλὰς ἡμέρας χωρὶς νὰ τρώγει οὔτε νὰ κοιμᾶται φώναζε φιλονικώντας μὲ τὸν Ἀββᾶ⁵³ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς πὸ τὸν ὑπηρετοῦσαν ἐξαιτίας τῆς ἐπενέργειας τοῦ διαβόλου.

Αδελφέ, γιατί ἡ καρδιά σου ἀτόνησε, ὥστε νὰ ἀφήνεις τὸν ἀγαπητὸ καὶ νὰ τρέχεις πίσω ἀπὸ τὸν ἐχθρό⁵⁴; ἄφησες τὴ φωνὴ τοῦ ποιμένα Χριστοῦ καὶ ἀκολούθησες τοῦ λύκου διαβόλου; Τί ἔπαθες; τί ὑπέμεινες; τί εἶναι αὐτὲς οἱ κραυγές, τίς ὁποῖες ἀπαρίθμησε ὁ Ἀπόστολος μαζί μ' ἐκεῖνες τίς βλασφημίες; «κάθε κραυγὴ καὶ βλασφημία καὶ ὀργὴ νὰ φύγει ἀπὸ σᾶς μαζί μὲ κάθε κακία⁵⁵. Δὲν ἔπαθες τίποτα πάνω ἀπὸ τὴ δύναμή σου, ἀφοῦ ὁ Ἀπόστολος βροντοφωνάζει· «ὁ Θεὸς εἶναι πιστός, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ μᾶς ἀφήσει νὰ πειρασθοῦμε πᾶνω ἀπὸ ὅσο μποροῦμε»⁵⁶ καὶ τὰ λοιπὰ. Ξύπνα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ταραχὴ τῶν κακῶν λογισμῶν. Πάρε τὴν ράβδο τοῦ σταυροῦ, μὲ τὴν ὁποία διώχνεις τοὺς λύκους, δηλαδὴ τοὺς δαίμονες, καὶ θυμήσου τὰ λόγια, 'γιατί εἶναι λυπημένη ἡ ψυχὴ μου· καὶ γιατί μὲ ταρασσεῖς;' Στήριξε τὴν ἐλπίδα στὸ Θεό, διότι λέγει, «θὰ ἐξομολογηθῶ σ' αὐτόν, πὸ εἶναι σωτηρία τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ Θεός μου»⁵⁷.

Ἀνάνηψε στὸ ἐξῆς καὶ νὰ μὴ μεγαλαυχῆσεις σὰν ἀνόητο παιδί πὸ δὲν ἔχει αἴσθησι, διότι ὀφείλεις ν' ἀνεβεῖς μαζί μὲ

55. Ἐφ 4,31.

56. Α' Κορ. 10,13.

57. Ψαλμ. 42,5.

πανουργία αὐτοῦ, ὡς εἶδεν ὅτι, οὐ παραδίδωσί σε ὁ Κύριος πειρασθῆναι εἰς τέλος, οὐδὲ ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου, ἐποίησέ σε ἰδεῖν ἐκκλησίαν καὶ μοναστήριον δῆθεν βοηθείας. Σὺ οὖν ἀσφαλίσαι τὴν καρδίαν σου σφραγίζων ἀταράχως ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ πιστεύω ὅτι βοηθεῖ ἡμῖν τοῦ καταπατῆσαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Κτήσαι οὖν ταπεινὴν καρδίαν καὶ δὸς δόξαν τῷ σώσαντί σε ἀπὸ τῆς παγίδος τοῦ διαβόλου· σὺ γὰρ ἀπὸ ἀμελείας ταῦτα ἔπαθες.

MZ'

10 Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

ἐμπεσόντα εἰς πόλεμον ἐκ διαφόρων συστάντα λογισμῶν, καὶ σφόδρα ὄντα βαρύτετον καὶ τοῖς πολλοῖς ἀκατάληπτον.

15 **Ε**ἰπέ τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννη, θαυμάζω τὴν ἀγάπην σου, πῶς οὐ νοεῖς τὰ πράγματα. Ἐγὼ γὰρ βλέπων τὰς θλίψεις σου πολλὰς πολλάκις, ἀπ' ἐμαυτοῦ ἔπεμψά σοι εὐλογίας, ἵνα λάβῃς δι' αὐτῶν δύναμιν κατὰ Θεόν· ἀλλ' ὀφείλεις μελετᾶν πάντοτε τὸν ρς' ψαλμόν. Ὅθεν λέγει, «εἶπε καὶ ἔστη πνεῦμα καταιγίδος, καὶ ὑψώθη τὰ κύματα αὐτῆς· ἀναβαίνουνσιν 20 ἕως τῶν οὐρανῶν καὶ καταβαίνουνσιν ἕως τῶν ἀβύσσων»· καὶ πάλιν, «ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν κακοῖς ἐτήκετο». Ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ ὀφείλομεν ὑπενεγκεῖν τοὺς τοιούτους κινδύνους, ἕως οὗ φθάσωμεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ θελήματος αὐτοῦ, καθὼς προέγραψά σοι.

ναι πονηρὸς στὴν πανουργία του, μόλις εἶδε ὅτι ὁ Κύριος δὲ σὲ ἀφήνει νὰ πειρασθεῖς μέχρι τὸ τέλος οὔτε πάνω ἀπὸ τὴ δύναμή σου⁶⁴, σὲ ἔκανε νὰ δεῖς, δῆθεν γιὰ βοήθεια, ἐκκλησία καὶ μοναστήρι. Ἐσὺ λοιπὸν ἀσφάλισε τὴν καρδιά σου, σφραγίζοντάς τὴν ἀτάραχα στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ πιστεῦω ὅτι μᾶς βοηθεῖ γιὰ νὰ καταπατήσουμε τὸ κεφάλι του.

Ἄποκτησε λοιπὸν ταπεινὴ καρδιά καὶ δῶσε δόξα σ' Ἐκεῖνον ποὺ σὲ ἔσωσε ἀπὸ τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου. Διότι σὺ τὰ ἔπαθες αὐτὰ ἀπὸ ἀμέλεια.

47

Ἄπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ὅταν ἔπεσε σὲ πόλεμο ποὺ τὸν δημιούργησαν διάφοροι λογισμοί, καὶ ἦταν βαρύτετος καὶ ἀκατανόητος στοὺς πολλούς.

Π ἔς στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη, ἀπορῶ τὴν ἀγάπη σου, πῶς δὲν καταλαβαίνεις τὰ πράγματα. Διότι ἐγὼ πολλές φορές, βλέποντας τὶς πολλές θλίψεις σου, σοῦ ἔστειλα ἀπὸ μόνος μου εὐλογίες, γιὰ νὰ πάρεις μ' αὐτὲς δύναμη μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ ὀφείλεις νὰ μελετᾷς πάντοτε τὸν 106^ο ψαλμό, ὅπου λέγει, «εἶπε καὶ στάθηκε πνεῦμα καταιγίδας καὶ σηκώθηκαν τὰ κύματά της· ἀνεβαίνουν μέχρι τοὺς οὐρανοὺς καὶ κατεβαίνουν μέχρι τὴν ἄβυσσο»· καὶ πάλι «ἡ ψυχὴ τους ἔλειωσε μέσα στὰ κακά»⁶⁵. Αὐτὰ συνέβηκαν σὲ μᾶς καὶ ὀφείλουμε νὰ ὑποφέρουμε αὐτοὺς τοὺς κινδύνους, ὡς ποὺ νὰ φθάσουμε στὸ λιμάνι τοῦ θελήματος αὐτοῦ⁶⁶, ὅπως σοῦ ἔγραψα προηγουμένως.

65. Ψαλμ. 106,25.

66. Ψαλμ. 106,26.

Λοιπὸν ὁ Θεὸς οὐ παρέδωκέ σε εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν σου καὶ μὴ παραδῶς σεαυτὸν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν· κἄν οὕτω ποιῆς, ὁ Θεὸς οὐ παραδίδωσί σε. Θέλεις δὲ λυτρωθῆναι ἀπὸ τῶν θλίψεων καὶ μὴ κοπιᾶν εἰς αὐτάς; προσδόκα χεῖρονα καὶ 5 ἀναπαύη. Μιμνήσκου τοῦ Ἰὼβ καὶ τῶν καθεξῆς ἀγίων πόσας ὑπέμειναν θλίψεις καὶ τὴν ὑπομονὴν αὐτῶν κτήσαι καὶ παρακαλεῖται σου τὸ πνεῦμα.

Ἄνδρίζου καὶ ἴσχυε καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, μνημονεύων τῶν λόγων μου· καὶ ἡ ψυχὴ μου ἀνανεοῦται.

ΜΗ'

10 Τοῦ ἀββᾶ βραδύναντος κατὰ τινὰ πρόφασιν ἀπενεγκεῖν αὐτῷ τὴν προρρηθεῖσαν ἀπόκρισιν, σφόδρα αὐτῷ ἐνεκάλεσε καὶ εἰς πολλὴν αὐτὸν ἐνέθηκεν ἀθυμίαν. Καὶ τινῶν ἀδελφῶν τῶν διὰ τὴν ἀσθένειαν ἐξυπηρετουμένων, εἰπόντων αὐτῷ περὶ τινῶν πραγμάτων ὡς ἀργῶς καὶ ἀνωφελῶς ἐν τῷ κοινοβίῳ γινομέ- 15 νων, ἀντὶ τοῦ νουθετῆσαι καὶ διορθῶσαι αὐτοὺς τῆς τοιαύτης καταλαλιᾶς, εἶπε ἄλλοτε αὐτῷ ἀρέσκειν ταῦτα· καὶ τοῦ ἀββᾶ μετὰ ταῦτα εἰπόντος αὐτῷ, ὅτι κατὰ γνώμην τοῦ Γέροντος καὶ ταῦτα ἐποίησα, εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἄλλοτε σου ἀφῆκέ σε ὁ Γέροντος πορεύεσθαι· καὶ πρὸς ταῦτα πέμπει αὐτῷ τὴν ἀπόκρισιν 20 ταύτην, σημαίνων αὐτῷ ἐν αὐτῇ, ὅτι τὰ δοκοῦντα ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς γίνεσθαι, οἰκονομικῶς πράττεται ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν ὄντα κατάληψιν.

25 **Π**άλιν διὰ χρόνου ἠγείρεν ἡμᾶς ἡ ἀγάπη τοῦ κροταφῆσαι τῇ ράβδῳ τοῦ Χριστοῦ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἐπιτιμίας, ἵνα πληρωθῆ καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ γραφικὸς λόγος, λέγων· «ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου» καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ πάλιν, «ἐὰν παιδεύσωμέν σε μὴ ἐκλυθῆς»· μιμνησκόμενος τῆς παροιμίας

Λοιπὸν ὁ Θεὸς δὲν σὲ παρέδωσε στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν σου⁶⁷ καὶ μὴ παραδώσεις τὸν ἑαυτὸ σου στὰ χέρια τους· καὶ ἂν τὸ κάνεις αὐτό, ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ παραδώσει. Θέλεις νὰ λυτρωθεῖς ἀπὸ τὶς θλίψεις καὶ νὰ μὴ κοπιάζεις σ' αὐτές; Περίμενε χειρότερα καὶ θὰ βρεῖς ἀνάπαυση· θυμήσου τὸν Ἰῶβ καὶ τοὺς στὴ συνέχεια ἀγίους, πόσες θλίψεις ὑπέμειναν, καὶ ἀπόκτησε τὴν ὑπομονή τους καὶ τὸ πνεῦμα σου θὰ παρηγορηθεῖ.

Γίνε ἀνδρεῖος καὶ δυνατὸς⁶⁸ καὶ προσευχήσου γιὰ μένα, ἐνθυμούμενος τὰ λόγια μου. Καὶ ἡ ψυχὴ μου θὰ ἀνανεωθεῖ.

48

Ἐπειδὴ ὁ Ἀββᾶς ἄργησε ἀπὸ κάποια αἰτία νὰ τοῦ στείλει τὴν ἀπάντηση ποὺ λέχθηκε πρὶν, τὸν κατηγόρησε πολὺ καὶ τοῦ προξένησε πολλὴ ἀθυμία. Καὶ ὅταν μερικοὶ ἀδελφοί, ποὺ τὸν ἐξυπηρετοῦσαν ἐξαιτίας τῆς ἀρρώστιας, τοῦ εἶπαν, ὅτι μερικὰ πράγματα γίνονται ἀργὰ καὶ ἀνώφελα στὸ κοινόβιο, ἀντὶ νὰ τοὺς συμβουλέψει καὶ νὰ τοὺς διορθώσει ἀπὸ αὐτὴ τὴν καταλαλιά, εἶπε, ὅτι οὔτε σ' ἐκεῖνον ἀρέσουν αὐτά· καὶ ὅταν ὁ Ἀββᾶς μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τοῦ εἶπε, 'σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη τοῦ Γέροντα τὰ ἔκανα καὶ αὐτά', τοῦ εἶπε, 'ὁ Γέροντας σὲ ἄφησε νὰ βαδίζεις σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά σου', γιὰ ὅλα αὐτὰ τοῦ στέλλει αὐτὴν τὴν ἀπάντηση, τονίζοντάς του σ' αὐτὴν, ὅτι ἐκεῖνα ποὺ νομίζουμε ὅτι δὲν γίνονται σωστά, πραγματοποιοῦνται κατ' οἰκονομία ἐπάνω ἀπὸ τὴ δική μας κατάληψη.

Πάλι, ἔπειτα ἀπὸ καιρό, μὲ παρακίνησε ἡ ἀγάπη νὰ σὲ χτυπήσουμε μὲ τὴ ράβδο τοῦ Χριστοῦ, τῆς παιδαγωγίας καὶ τῆς ἐπιτιμήσεως, γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ σὲ μᾶς ὁ γραφικὸς λόγος ποὺ λέγει, «τὰ τραύματα τοῦ φίλου εἶναι ἀξιοπιστότερα»⁶⁹ καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ πάλι «ἐὰν σὲ παιδεύσουμε

68. Ἰησ. Ναυῆ 1,6.

69. Παρμ. 26,6.

τοῦ λέγοντος· «υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὄν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὄν παραδέχεται»· κῆν δὲ ἐπιτιμήσω σοι, οὐκ ἀγνοεῖς πῶς λέγει ὁ Ἀπόστολος, «ἐλεγξον, ἐπιτίμησον, πα-
5 ρακάλεσον»;

Ποῦ ἐστὶν ὁ νοῦς σου, νωθρέ; ἢ ποῦ διάγει ὁ λογισμὸς σου, ὀκνηρέ; διατί οἱ κύριοι τοῦ νοῦ σου ἀντιλέγουσιν ἐν σοὶ τοῖς μαθηταῖς τοῦ δεσπότη μὴ λαβεῖν αὐτὸν πρὸς τὸ ἐπιβῆναι ἐπ' αὐτοῖς τὸν δεσπότην, ἵνα εἰσέλθῃ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐκβάλῃ ἐκ
10 τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας καὶ κατασχύνῃ τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους; Διατί οἰκῆσαι ὀφείλοντός σου τὴν Ἱερουσαλήμ, ἔλκουσί σε εἰς Βαβυλῶνα; Διατί ἀφεις τὸ ὕδωρ τοῦ Σιλωάμ, θέλεις πιεῖν ἐκ τῶν θολερῶν ὑδάτων τῶν Αἴγυπτίων; Διατί πλαγιάζεις ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς ταπεινώσεως τῆς
15 λεγούσης, 'ἐγὼ τίς εἰμι', καὶ θέλεις βαδίζειν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν διεστραμμένην, τὴν γέμουσαν θλίψεων καὶ κινδύνων;

Ποῦ ἔβαλές μου τοὺς λόγους τοὺς πρὸς σὲ εἰρημένους νύκτα καὶ ἡμέραν; Ποῦ ἐστὶν ὃ λέγω σοι ὡς ἐμαυτῷ τοῦ καταντῆσαι καὶ ποῦ βλέπεις σεαυτὸν κατανοῦντα; Ποῦ θέλω σε εἶναι
20 καὶ ποῦ εἶ; διὰ τὸ ἀκατάσχετον ἔχειν τὴν γλῶτταν καὶ ἀπολύειν αὐτὴν ἀφαιρεί. Καὶ εἰ δώσης τῷ πλησίον λογισμὸν, οὐκ ἀκριβᾶζῃ τοῦ κατανοῆσαι· μάλιστα τῷ μετὰ τὸν Θεὸν σκεπάζοντι ἡμᾶς καὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν θήσαντι, ᾧ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν καὶ ὑπερεύχεσθαι τοῦ φυλαχθῆναι ἀπὸ παντὸς κα-
25 κοῦ πρὸς ὠφέλειαν ἡμῶν καὶ πολλῶν· μαθόντες τοῦτο παρὰ

70. Παρμ. 3,11,12.

71. Β' Τμ. 4,2.

νά μὴ χαυνωθεῖς», ἐνθυμούμενος τὴν παροιμία ἐκείνου ποῦ λέγει· «υἱέ μου, νά μὴ περιφρονήσεις τὴν παιδαγωγία τοῦ Κυρίου οὔτε νά στενοχωρηθεῖς ὅταν ἐλέγχεσαι ἀπὸ αὐτόν· διότι ὁ Κύριος παιδεύει ὅποιον ἀγαπᾷ, καὶ μαστιγώνει κάθε υἱὸ τὸν ὁποῖο παραδέχεται»⁷⁰· καὶ ἂν ἀκόμα σὲ ἐπιτιμήσω, δὲν ἀγνοεῖς αὐτὸ ποῦ λέγει ὁ Ἀπόστολος «ἐλέγξε, ἐπιτίμησε, παρακάλεσε»⁷¹.

Ποῦ εἶναι ὁ νοῦς σου, νωθρέ; ἢ ποῦ τρέχει ὁ λογισμός σου, ὀκνηρέ; Γιατί οἱ κύριοι τοῦ νοῦ σου ἀντιλέγουν μέσα σου με τοὺς μαθητῆς τοῦ Δεσπότη νά μὴ τὸν πάρεις, ὥστε νά ἀνεβεῖ ὁ Δεσπότης⁷² σ' αὐτοὺς γιὰ νά μπεῖ στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ νά βγάλει ἔξω ἀπὸ τὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ αὐτοὺς ποῦ πωλοῦν καὶ ἀγοράζουν⁷³ καὶ νά καταντροπιάσει τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους; Γιατί, ἐνῶ ὀφείλεις νά κατοικεῖς στὰ Ἱεροσόλυμα, σὲ παρασύρουν στὴ Βαβυλώνα; Γιατί, ἀφήνοντας τὸ νερὸ τοῦ Σιλωάμ⁷⁴, θέλεις νά πιεῖς ἀπὸ τὰ θολωμένα νερὰ τῶν Αἰγυπτίων; Γιατί παρεκκλίνεις ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς ταπεινώσεως ποῦ λέγει, «ἐγὼ ποιός εἶμαι;»⁷⁵, καὶ θέλεις νά βαδίζεις στὸ δρόμο τὸν διεστραμμένο, ποῦ εἶναι γεμᾶτος θλίψεις καὶ κινδύνους;

Ποῦ ἔβαλες τοὺς λόγους μου ποῦ λέγονταν πρὸς ἐσένα νύχτα καὶ μέρα; Ποῦ εἶναι αὐτὸ ποῦ σοῦ λέγω, τὸ νά φθάσεις ἐδῶ ὅπου εἶμαι ἐγώ, καὶ ποῦ βλέπεις ἐσὺ νά καταντᾷς; Ποῦ σὲ θέλω νά εἶσαι καὶ ποῦ εἶσαι, ἐπειδὴ ἔχεις τὴ γλῶσσα ἀκράτητη καὶ τὴν ἀφήνεις νά μιλάει ἀπρόσεκτα; Καὶ ἐὰν δώσεις λογισμὸ στὸν πλησίον, δὲν προσέχεις νά τὸν κατανοήσεις μὲ ἀκρίβεια· μάλιστα σ' ἐκεῖνον ποῦ μᾶς προστατεύει μαζί μὲ τὸ Θεὸ καὶ ἔθεσε τὸν τράχηλό του γιὰ μᾶς, ὀφείλουμε νά τὸν εὐχαριστοῦμε καὶ νά εὐχόμεσθε νά φυλαχθεῖ ἀπὸ κάθε κακὸ γιὰ τὴν δική μας ὠφέλεια καὶ τῶν πολλῶν, πρᾶγμα ποῦ τὸ μάθαμε ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἀπόστολο, ὁ ὁποῖος γιὰ νά τονίσει τὴν εὐχαριστία του πρὸς

72. Λουκᾶ 19,33-35.

73. Ματθ. 21,12.

74. Ἦσ. 8,6.

75. Β' Βασ. 7,18.

τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου, πῶς εὐχαριστῶν περί τινων, ἔλεγεν· «οἷ-
τινες ὑπὲρ ἐμοῦ ἔθηκαν τὸν ἑαυτῶν τράχηλον».

Ποίου οὖν οὐ μνημονεύεις; τῆς ἀμεριμνίας, ἧς δι' αὐτοῦ
ἔδωκέ σοι ὁ Θεός; ἀλλὰ τοῦ καθίσματος, οὗ μετέχεις ἐν ἡσυχίᾳ
5 ὡς βασιλεύς, καὶ αὐτὸς τὸ βάρος τῶν ἐρχομένων πρὸς ἡμᾶς καὶ
ἀπερχομένων βαστάζει, καὶ ἀνενοχλήτους ἡμᾶς ποιεῖ; Εἰ γὰρ δι'
ἡμᾶς ἐρχονται, ἡμεῖς ὀφείλομεν βαστάζειν αὐτῶν τὴν μέριμναν,
καὶ μὴ αὐτός· ὥστε οὖν πολλὰς χάριτας ἔχω τῷ Θεῷ τῷ δόντι
ἡμῖν υἱὸν γνήσιον κατὰ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ὡς ἠθέλησε· καὶ ἀντι
10 τούτων εἶπας αὐτῷ ἀνοήτως, ἔνιψά μου τὰς χεῖρας ἀπὸ σοῦ·
καὶ τοῦτο οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ πολλάκις, καταποντίζων αὐτοῦ τὴν
ψυχὴν ἐν πολλῇ λύπῃ καὶ οὐκ ἐμνημόνευσας τοῦ Ἀποστόλου
λέγοντος· «ἵνα μὴ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῆ ὁ τοιοῦτος»·
καὶ εἰ μὴ ἦν ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐχὴ τῶν Πατέρων αὐτοῦ,
15 σχισθῆναι εἶχεν ἡ καρδιά αὐτοῦ.

Ποῦ εἰσιν αἱ ἐντολαί μου αἱ πρὸς σέ; ὅτι κλαῦσον, πένθη-
σον, μὴ ζητήσης ψηφισθῆναι, καὶ ἐν μηδενὶ μετρήσης σεαυτόν,
εἰς ἄλλην ὁδὸν ἐλκύων σου τὴν ἀγάπην; Μετάβηθι ἀπὸ τοῦ κό-
σμου λοιπόν, ἀνάβηθι εἰς τὸν σταυρόν, κουφίσθητι ἀπὸ τῆς γῆς,
20 ἐκτίναξον τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν σου, καταφρόνησον
αἰσχύνῃς, μὴ συγκαύσης μετὰ τῶν Χαλδαίων τὴν κάμινον, ἵνα
μὴ συμφλογισθῆς αὐτοῖς τῇ ὀργῇ τοῦ Θεοῦ. Ὑπερέχοντα σεαυ-
τοῦ ἔχε πάντα ἄνθρωπον· κλαῦσον τὸν νεκρὸν σου· ἐκβαλε τὴν
δοκὸν σου· οἰκοδόμησόν σου τὸν διεστραμμένον οἶκον· κράζον,
25 «ἐλέησόν με, υἱὲ Δαβίδ, ἵνα ἀναβλέψω»· μάθε «ἵνα πᾶν στόμα
φραγῆσεται» καὶ μὴ μεγαλορρημονήσης· ἀπόκλεισον τὴν θύραν

76. Ρωμ. 16,4.

77. Β' Κορ. 2,7.

78. Ματθ. 10,14.

79. Ἐβρ. 12,2.

80. Δαν. 3,23.

81. Φιλ. 2,3.

κάποιους, ἔλεγε· «οἱ ὅποιοι ἔθεσαν τὸν τράχηλό τους γιὰ μένα»⁷⁶.

Ποιό λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνο ποῦ δὲν θυμᾶσαι; τὴν ἀμεριμνησία, ποῦ σοῦ ἔδωσε ὁ Θεὸς μὲ αὐτόν; Μήπως τὸ κάθισμα, στὸ ὅποιο μετέχεις μὲ ἡσυχία σὰν βασιλιάς, ἐνῶ ὁ ἴδιος βαστάζει τὸ βάρος τῶν ἐρχομένων σὲ μᾶς καὶ τῶν ἀπερχομένων, καὶ μᾶς ἀφήνει ἀνενόχλητους; Διότι, ἐὰν ἔρχονται γιὰ μᾶς, ἐμεῖς ὀφείλουμε νὰ ὑπομένουμε τὴν μέριμνα αὐτῶν καὶ ὄχι ἐκεῖνος. Ὡστε λοιπὸν χρωστῶ πολλές χάρες στὸ Θεό, ποῦ μᾶς ἔδωσε, ὅπως αὐτὸς θέλησε, γνήσιο υἱὸ σύμφωνα μὲ τὴν ψυχὴ μας· καὶ ἀντὶ αὐτῶν τοῦ εἶπες ἀνόητα, ‘ἐνῖσα τὰ χέρια μου ἀπὸ σένα’ καὶ αὐτὸ ὄχι μία φορά, ἀλλὰ πολλές, καταποντίζοντας τὴν ψυχὴ του σὲ πολλὴ λύπη. Καὶ δὲν θυμήθηκες τὸν Ἀπόστολο ποῦ λέγει· «γιὰ νὰ μὴ κατοθεῖ αὐτὸς ἀπὸ τὴν περισσότερη λύπη»⁷⁷· καὶ ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐχὴ τῶν Πατέρων αὐτοῦ, θὰ μπορούσε νὰ κομματιασθεῖ ἡ καρδιά του.

Ποῦ εἶναι οἱ ἐντολές μου πρὸς ἐσένα, ‘κλάψε, πένθησε, μὴ θελήσεις νὰ ἐκφέρεις γνώμη, καὶ νὰ μὴ ἀναμετρήσεις τὸν ἑαυτό σου μὲ κανέναν’, μεταφέροντας τὴν ἀγάπη σου σὲ ἄλλο δρόμο; Φύγε λοιπὸν ἀπὸ τὸν κόσμο, ἀνέβα στὸ σταυρό, ἀπαλλάξου ἀπὸ τὴ γῆ, τίναξε τὴ σκόνη ἀπὸ τὰ πόδια σου⁷⁸, περιφρόνησε τὴ ντροπὴ⁷⁹, μὴ κάψεις τὴν κάμινο μαζί μὲ τοὺς Χαλδαίους, γιὰ νὰ μὴ φλογισθεῖς⁸⁰ μαζί μ’ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. Θεώρα ἀνώτερό σου⁸¹ κάθε ἄνθρωπο, κλάψε τὸν νεκρό σου, βγάλε τὸ δοκάρι σου⁸³, οἰκοδόμησε τὸν καταστραμμένο οἶκο σου, φώναξε, «ἐλέησόν με, υἱὲ τοῦ Δαβίδ, γιὰ νὰ δῶ»⁸⁴· μάθε, τὸ «γιὰ νὰ κλείσει κάθε στόμα»⁸⁵ καὶ νὰ μὴ μεγαλορρημονήσεις⁸⁶. Κλείσε τὴ θύρα σου στὸν ἐχθρό⁸⁷, ζύγιζε τὰ λόγια σου καὶ το-

82. Ἰω. 11,31.

83. Ματθ. 7,5.

84. Μαρκ. 10,47-51, Λουκᾶ 18,38-41.

85. Ρωμ. 3,19.

86. Ὁβδιού 12.

87. Ἦσ. 26,20.

σου τῷ ἐχθρῷ· στήσον ἐν τῷ ζυγῷ τοὺς λόγους σου καὶ τῇ θύρᾳ σου μοχλὸν ποιήσον. Σὺ οἶδας πῶς λαλῶ σοι.

Νόησον τὰ λεγόμενα, πόνεσον ἀκριβευόμενος αὐτὰ καὶ εὐρήσεις τοὺς ἐν αὐτοῖς καρποὺς ἀξίους τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ καταίσχύνης μου τὰς πολιὰς ὑπερευχομένου σου ἡμέρας καὶ νυκτός. Ὁ Κύριος δώη σοι νοῆσαι καὶ ποιῆσαι ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ. Ἀμήν. Καὶ ἐπειδὴ εἶπας αὐτῷ κατὰ τὸ θέλημά σου ἀφῆ σε ὁ Γέρον ἀπέρχεσθαι· οὐκοῦν ἐγὼ μόνος βαστάζω τὸ κρῖμα, ὃ εἶπεν ὁ Κύριος διὰ τοῦ προφήτου· «ἀμήν λέγω σοι, ὅτι ἐὰν ἴδῃς τὸν ἀδελφόν σου πορευόμενον ἐν ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ καὶ μὴ εἶπῃς αὐτῷ, ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη κακὴ ἐστίν, ἐκ τῆς χειρός σου ἀπαιτῶ αὐτοῦ τὸ αἷμα»· μὴ χλευασθῆς, ἀλλὰ πείσθητι τῷ Ἀποστόλῳ, ὅτι λόγον δώσομεν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀλλ' ὑμεῖς οὐ νοεῖτε τὰ γινόμενα τί ἐστίν.

ΜΘ'

15 Εὐχαριστήσας τῷ Γέροντι ἐπὶ τῇ διορθώσει,

ἤτησεν αὐτόν, ὥστε πολλάκις αὐτῷ γράφειν περὶ σωτηρίας ψυχῆς· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ λογισμοῦ οὗ ἐζήτηε εἰπεῖν τῷ ἀββᾷ ἐδεήθη τοῦ Γέροντος, ἵνα αὐτὸς εἶπῃ αὐτῷ.

20 **Α**δελφὲ Ἰωάννη, τί ἐστὶ τοῦτο οὐκ οἶδα. Ἐγράφοι σοι ἀπὸ τοῦ ἄλφα ἕως τοῦ ὦμέγα· ἀπὸ ἀρχαρίου καταστάσεως μέχρι τελείου, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὁδοῦ μέχρι τοῦ τέλους αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ ἐκδύσασθαι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, μέχρι τοῦ ἐνδύσασθαι τὸν νέον τὸν κατὰ

ποθέτησε στὴ θύρα σου μοχλό⁸⁸. Ἐσὺ γνωρίζεις, μὲ ποιό νόημα σοῦ τὰ λέγω.

Σκέψου βαθιὰ τὰ λεγόμενα, κόπιασε νὰ τὰ ἐξετάσεις μὲ προσοχή, καὶ θὰ βρεῖς τοὺς καρποὺς ποὺ εἶναι σ' αὐτὰ ἀντάξιους τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ντροπιᾶζεις τὰ ἄσπρα μαλλιά μου ποὺ προσεύχομαι γιὰ σένα ἡμέρα καὶ νύχτα. Εἶθε ὁ Κύριος νὰ σοῦ δώσει νὰ κατανοήσεις καὶ νὰ ἐνεργήσεις μὲ τὸ φόβο αὐτοῦ. Γένοιτο. Καὶ ἐπειδὴ εἶπες σ' αὐτόν, νὰ σ' ἀφήσει ὁ Γέροντας, κατὰ τὸ θέλημά σου, νὰ φύγεις, ἐγὼ λοιπὸν μόνος βαστάζω τὸ κρίμα, τὸ ὁποῖο εἶπε ὁ Κύριος μὲ τὸν Προφήτη· «ἀλήθεια σοῦ λέγω, ὅτι, ἐὰν δεῖς τὸν ἀδελφό σου νὰ βαδίζει σὲ δρόμο ὄχι καλὸ, καὶ δὲν τοῦ πεῖς ὅτι ὁ δρόμος αὐτὸς εἶναι κακός, ἀπαιτῶ τὸ αἷμα του ἀπὸ τὸ χέρι σου»⁸⁹. Μὴ περιγελάσεις, ἀλλὰ πίστεψε στὸν Ἀπόστολο, διότι θὰ δώσουμε λόγο⁹⁰ γι' αὐτό. Ἀλλὰ ἐσεῖς δὲν καταλαβαίνετε τί σημαίνουν αὐτὰ ποὺ γίνονται.

49

Ἄφοῦ εὐχαρίστησε τὸν Γέροντα γιὰ τὴ συμβουλή,

τὸν παρακάλεσε νὰ τοῦ γράφει πολλές φορές γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς· ἐπίσης καὶ γιὰ τὸν λογισμό, τὸν ὁποῖο ἤθελε νὰ πεῖ στὸν Ἀββᾶ, παρακάλεσε τὸν Γέροντα νὰ τὸν πεῖ αὐτὸς σ' αὐτόν.

Αδελφὲ Ἰωάννη, δὲν γνωρίζω τί εἶναι αὐτό. Σοῦ γράφηκε ἀπὸ τὸ ἄλφα ὡς τὸ ὠμέγα, ἀπὸ τὴν ἀρχαία μέχρι τὴν τέλεια κατάσταση, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ δρόμου μέχρι τὸ τέλος του· ἀπὸ τὸ νὰ ἀποδυθεῖς τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο μὲ τίς ἐπιθυμίες του⁹¹, μέχρι τοῦ νὰ ντυθεῖς τὸν νέο ποὺ κτίσθηκε σύμ-

89. Ἰεζ. 3,18.

90. Ἐβρ. 13,17.

91. Κολ. 3,10, Ἐφ. 4,22.

Θεὸν κτισθέντα· ἀπὸ τοῦ γενέσθαι τῆς γῆς ἀλλότριον τῆς αἰσθη-
τῆς, γενέσθαι δὲ οὐρανοπολίτην καὶ κληρονόμον τῆς νοητῆς γῆς
τῶν Ἐπαγγελιῶν.

Μηρύκησον εἰς τὰς Ἐπιστολάς καὶ σῶζῃ· ἔχεις γὰρ ἐν αὐ-
5 ταῖς, ἐὰν συνιῆς, τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν· καὶ νοῶν αὐτάς,
οὐ χρεῖαν ἔχεις ἄλλου βιβλίου. Ἐκτίναξαι τὴν λήθην καὶ ἀπόστα
τοῦ σκότους, ἵνα εἰρηνεύσῃ ἡ καρδιά σου μετὰ τῶν αἰσθητη-
ρίων σου, καὶ ταῦτα πάντα ἔρχονται σοι. Ἐκλείψει σοι καπνὸς
τῶν εἰδωλοθύτων ἀπὸ τῆς νοητῆς Νινευῖ σου· καὶ σκορπισθή-
10 σεται ἐν ταῖς πλατεῖαις αὐτῆς ὁσμή τοῦ θυμιάματος τῆς πνευμα-
τικῆς μετανοίας, καὶ κωλύει τὴν ἀπειλοῦσαν αὐτῇ ἀπειλὴν εἰς
καταστροφὴν.

Ποῦ κοιμᾶσαι; τί προσκεφάλαια ἔβαλες τὰς ἀποκρίσεις τὰς
πρὸς σωτηρίαν, οὐ μὴν δέ, ἀλλὰ καὶ πρὸς σωτηρίαν τῶν μετὰ
15 πίστεως ἐγκυπτόντων; Παῦσαι τῶν ὀνείρων λοιπόν· ἐξυπνί-
σθητι ἀπὸ τοῦ βαρυτάτου ὕπνου· γόργευσον τοὺς πόδας· κατά-
λαβε τὴν Σιγῶρ, ἵνα μὴ καταλάβῃ σε ἡ καταστροφὴ τῶν πέντε
πόλεων, καὶ μὴ στραφῆς εἰς τὰ ὀπίσω, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι σε
στήλην ἀλός· καὶ γενοῦ φρόνιμος ὡς ὁ ὄφις, ἵνα μὴ πλανήσωσί
20 σε οἱ ἐχθροί σου· ἀκέραιος δὲ ὡς αἱ περιστεραί, ἵνα μὴ πολε-
μήσῃ σε ἡ ἀνταπόδοσις. Γενοῦ δουλὸς γνήσιος δεσπότου, ἐπεὶ
δουλωθῆναι ἔχεις πολλοῖς· μὴ χωρίσης σεαυτὸν ἀπ' αὐτοῦ· ὁ
ἄπιστος γὰρ ἔλαβε περὶ τούτου τὴν ἀπόφασιν. Βλέπε πῶς κα-
θέξῃ· εἶπέ σεαυτῷ, 'τί κάθημαι οὕτω; τί ἐκέρδανα ἀπὸ τοῦ κα-
25 θίσματος τούτου;' καὶ ὁ Θεὸς ὁ φιλόανθρωπος φωτίζει σου τὴν
καρδίαν τοῦ συνιέναι. Ἴδου τέως ἐποίησέ σε ἀμέριμνον ἀπὸ πά-
σης φροντίδος γηϊνῆς· πρόσεχε σεαυτῷ ποῦ εἶ καὶ τί θέλεις, καὶ
ὁ Θεὸς συναντιλαμβάνεται σοι εἰς πάντα, ἀδελφέ μου.

92. Ἐφ. 4,24.

93. Ἰωνᾶς κ. 3.

94. Γεν. 3,1.

φωνα μὲ τὸ Θεό⁹². ἀπὸ τὸ νὰ γίνεις ξένος πρὸς τὴν αἰσθητὴ γῆ, καὶ νὰ γίνεις οὐρανοπολίτης καὶ κληρονόμος τῆς νοητῆς γῆς τῶν Ἐπαγγελιῶν.

Μελέτησε στὶς Ἐπιστολές καὶ θὰ σωθεῖς· διότι ἔχεις σ' αὐτές, ἐὰν τὸ κατανοεῖς, τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη, καὶ ἐὰν κατανοήσεις αὐτές, δὲν ἔχεις ἀνάγκη ἄλλου βιβλίου. Διῶξε τὴ λησμονιὰ καὶ ἀπομακρύνσου ἀπὸ τὸ σκοτάδι, γιὰ νὰ εἰρηνεύσει ἡ καρδιά σου μαζὶ μὲ τὰ αἰσθητήριά σου, καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ ἔλθουν σὲ σένα. Θὰ ἐκλείψει ἀπὸ ἐσένα ὁ καπνὸς τῶν εἰδωλοθύτων ἀπὸ τὴν νοητὴ Νινευί σου, καὶ θὰ σκορπισθεῖ στὶς πλατεῖες τῆς ἡ μυρωδιὰ τοῦ θυμιάματος τῆς πνευματικῆς μετάνοιας καὶ θὰ ἐμποδίσει τὸν κίνδυνο ποὺ τὴν ἀπειλεῖ γιὰ καταστροφή⁹³.

Ποῦ κοιμᾶσαι; Γιατί ἔβαλες μαξιλάρια τὶς ἀπαντήσεις γιὰ σωτηρία καὶ ὄχι μόνο, ἀλλὰ καὶ γιὰ σωτηρία ἐκείνων ποὺ μελετοῦν αὐτές μὲ πίστη; Σταμάτησε πλέον τὰ ὄνειρα· ξύπνησε ἀπὸ τὸν βαρύτερο ὕπνο· γίνε γρήγορος στὰ πόδια· φθάσε στὴν Σιγώρ, γιὰ νὰ μὴ σὲ προφθάσει ἡ καταστροφή τῶν πέντε πόλεων⁹⁴, καὶ μὴ στραφεῖς πρὸς τὰ πίσω, γιὰ νὰ μὴ γίνεις στήλη ἄλατος⁹⁵. καὶ γίνε φρόνιμος ὅπως τὸ φίδι⁹⁶, γιὰ νὰ μὴ σὲ πλανήσουν οἱ ἐχθροί σου, καὶ ἀκέραιος ὅπως τὰ περιστέρια⁹⁷, γιὰ νὰ μὴ σὲ πολεμήσει ἡ ἀνταπόδοση. Γίνε γνήσιος δοῦλος τοῦ Δεσπότη, ἐπειδὴ μπορεῖς νὰ ὑποδουλωθεῖς σὲ πολλούς. Μὴ χωρίσεις τὸν ἑαυτό σου ἀπὸ αὐτόν· διότι ὁ ἄπιστος πῆρε τὴν ἀπόφαση αὐτή. Πρόσεχε πῶς κάθεσαι· πὲς στὸν ἑαυτό σου, 'γιατί κάθουμαι ἔτσι; τί κέρδισα ἀπὸ αὐτὸ τὸ κάθισμα; καὶ ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς θὰ φωτίσει τὴν καρδιά σου νὰ καταλάβει. Νά, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ σὲ ἔκανε ἀμέριμνο ἀπὸ κάθε γήϊνη φροντίδα. Πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου ποῦ εἶσαι καὶ τί θέλεις, καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ βοηθήσει σὲ ὅλα, ἀδελφέ μου.

95. Γεν. 19,26.

96. Ματθ. 10,16.

97. Ματθ. 10,16.

Καὶ περὶ οὗ εἶπας λογισμοῦ εἶπεῖν τῷ υἱῷ μου, ἡδυνάμην μὲν εἶπεῖν αὐτῷ, ἀλλ' ἐὰν σὺ μὴ εἶπης αὐτῷ ἰδίῳ στόματι, ἀλλοτριοῖς σαυτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν τελείας καὶ γνησίας ἀγάπης. Εἰ ψυχὴ μία, καὶ καρδία ἐστὲ μία, κατὰ τὴν Γραφήν, καὶ οὐδεὶς κρύπτει ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ τίποτε.

Συνετίσθητι ὁ ἀκμὴν βαρυκάρδιος· ὁ Κύριος συγχωρήσοι σοι.

Ν'

Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσαντα,

εἰ ὀφείλει ἐκ τῆς ἀγίας Μεγάλης Ἑβδομάδος μηκέτι συντυχεῖν τι.

10

Μετὰ τὴν ἑορτὴν, ἡσύχασον πέντε ἡμέρας τὴν ἑβδομάδα, καὶ δύο ἡμέρας ἐντύγγανε ἀνάγκης γινομένης. Καὶ πάλιν λέγω σοί τι ἵνα ποιήσης. Ποίησον τὴν δυνάμιν σου ἀμεριμνησαι ἀπὸ παντὸς πράγματος· ὁ Θεὸς γὰρ ποιεῖ πρόνοιαν παντὸς ἀνθρώπου πρὸς τὸ συμφέρον· εἴτε κατανύσσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ, εἴτε ἐξυπνίζει αὐτὸν δι' ἄλλου πρὸς ὠφέλειαν.

15

ΝΑ'

Μετὰ τὴν ἑορτὴν ἐλθὼν τις Ἐπίσκοπος ἐζήτηε συντυχεῖν αὐτῷ· καὶ τινες δὲ ἄλλοι ἀρχάριοι ἐβούλοντο αὐτὸν ἐρωτῆσαι περὶ λογισμῶν· καὶ ἔπεμψε περὶ τούτου, τὸν αὐτὸν ἐρωτῶν μέγαν Γέροντα.

20

Οἶδας, ὅτι οὐδέποτε ἐβάλλομεν δεσμὸν ἐπάνω τινός, οὐδὲ ἑαυτοῖς. Καὶ ἐπειδὴ εἶπόν σοι, 'ἡσύχασον πέντε ἡμέρας εἰς τὴν ἑβδομάδα καὶ δύο ἡμέρας συντύχαινε', ἀμερίμνησον καὶ ἐκ τούτου· καὶ ὅτε λέγω σε συντύγγανε, καὶ ὅτε συντυγχάνεις, ἀμερίμνησον τί εἶπης, καὶ τί λαλήσης. Ὁ Χρι-

30

“Όσο για τὸν λογισμό πού εἶπες νὰ τὸν πῶ στὸν υἱό μου, μποροῦσα βέβαια νὰ τοῦ τὸν πῶ, ἀλλὰ ἐὰν ἐσὺ δὲν τοῦ τὸν πεῖς μὲ τὸ ἴδιο σου τὸ στόμα, θὰ ἀποξενώσεις τὸν ἑαυτό σου ἀπὸ τὴν τέλεια καὶ γνήσια ἀγάπη πρὸς αὐτόν. Ἐὰν ἡ ψυχὴ εἶναι μία καὶ ἡ καρδιά νὰ εἶναι μία, σύμφωνα μὲ τὴ Γραφή, καὶ κανένας δὲν κρύβει ἀπὸ τὴν καρδιά του τίποτα.

Δεῖξε σύνεση, ἐσὺ πού ἔχεις ἀκόμα βαρεῖα καρδιά· ὁ Κύριος νὰ σὲ συγχωρήσει.

50

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

πού τὸν ἐρώτησε, ἐὰν ὀφείλει ἐξαιτίας τῆς ἁγίας Μεγάλης Ἑβδομάδας νὰ μὴ συναντήσῃ κανένα.

Μετὰ τὴν ἑορτὴ ἡσύχασε πέντε ἡμέρες τὴν βδομάδα καὶ δύο μέρες νὰ συναντᾷ κάποιους, ἂν ὑπάρχει ἀνάγκη. Καὶ πάλι σοῦ λέγω νὰ κάνεις κάτι. Προσπάθησε νὰ ἀμεριμνήσεις γιὰ κάθε πρᾶγμα· διότι ὁ Θεὸς προνοεῖ γιὰ κάθε ἄνθρωπο πρὸς τὸ συμφέρον· εἴτε ὀδηγεῖ τὴν καρδιά του σὲ κατάνυξη, εἴτε τὸν ἀφυπνίζει μὲ ἄλλον πρὸς ὠφέλεια.

51

Μετὰ τὴν ἑορτὴ, ἦλθε κάποιος ἐπίσκοπος καὶ ζήτησε νὰ τὸν συναντήσῃ· μερικοὶ ἄλλοι τότε ἀρχάριοι ἤθελαν νὰ τὸν ἐρωτήσουν γιὰ τοὺς λογισμούς· καὶ ἔστειλε γιὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα σχετικὰ μ' αὐτό.

Γνωρίζεις, ὅτι ποτέ δὲν βάλαμε δεσμό πάνω σὲ κάποιον, οὔτε στοὺς ἑαυτούς μας. Καὶ ἐφόσον σοῦ εἶπα νὰ ἡσυχάζεις πέντε ἡμέρες τὴν ἑβδομάδα καὶ δύο ἡμέρες νὰ συναντᾷς ἀνθρώπους, μὴ μεριμνήσεις καὶ γι' αὐτό· καὶ ὅταν σοῦ λέγω νὰ συναντᾷς, καὶ ὅταν συναντᾷς, μὴ μεριμνήσεις γιὰ τὸ τί

στός γὰρ εἶπεν, ὅτι «τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν ἐστὶ τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν».

Περὶ δὲ ὧν εἶπας ἀδελφῶν, ἀνάγκης γινομένης μὴ παραιτήσης, καὶ ὁ Θεὸς βοηθεῖ. Ἀμήν.

NB'

5 Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,
λαλοῦντα περὶ τῆς ἀκαταστασίας τοῦ κόσμου.

A δελφέ, ὡς ἔχομεν τὸν καιρόν, προσέχωμεν ἑαυτοῖς, ὅτι τετάρακται τὰ σύμπαντα, καὶ ἀσκήσωμεν τὸ σιωπᾶν, καὶ ἐὰν θέλῃς ἀναπαυῆναι κατὰ πάντα, γενοῦ νεκρὸς ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου καὶ ἀναπαύῃ. Νόησον ὅτι περὶ τῶν λογισμῶν καὶ περὶ παντὸς πράγματος καὶ διαγωγῆς καὶ φροντίδος λέγω σοι, ἡσύχασον ἐν εἰρήνῃ.

NG'

15 Μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ἐζήτηει κόψαι τελείως τὰς συντυχίας· καὶ εἷς ἀδελφὸς πάνυ διὰ τοῦτο ἐθλίβετο· καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα, εἰ χρεῖα γένηται, συντύχη αὐτῷ, καὶ σπλαγχνισθεὶς ὑπέσχετο· καὶ ἠρώτησε περὶ τούτου καὶ περὶ κολοβίου, πεμφθέντος αὐτῷ παρά τινος ἀδελφοῦ, εἰ ὀφείλει δέξασθαι.

20 **A** δελφέ, ἐπεμψά σοι λόγον ἄμερίμνησον· τί θέλεις σεαυτῷ πρόσχες, πολὺς ἐστὶν ὁ θερισμὸς· μὴ ἀφήσης αὐτὸν καὶ βάλῃς καλαμᾶσθαι ράγας ὀπίσω τῶν τρυγητῶν. Σὺ δὲ ἄφες ὄλα καὶ σχόλασον τοῦ θερίσαι καὶ τρυγῆσαι, ἵνα ἔχῃς τοὺς καρποὺς ἀπὸ σίτου καὶ οἴνου, ἵνα στερεωθῇ καὶ

98. Ματθ. 10,20.

99. Γαλ. 6,10.

θὰ πεῖς καὶ τί θὰ μιλήσεις. Διότι ὁ Χριστὸς εἶπε, ὅτι «τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς μας εἶναι αὐτὸ ποὺ ὁμιλεῖ μέσα μας»⁹⁸.

“Ὅσο γιὰ τοὺς ἀδελφοὺς ποὺ εἶπες, ἂν παραστεῖ ἀνάγκη, μὴ τὸ ἀρνηθεῖς σ’ αὐτούς, καὶ ὁ Θεὸς βοηθεῖ. Γένοιτο.

52

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο
ποὺ μιλοῦσε γιὰ τὴν ἀκαταστασία τοῦ κόσμου.

Αδελφέ, ὅσο ἔχουμε τὸν καιρό⁹⁹, ἄς προσέχουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἐπειδὴ ἔχουν ταραχθεῖ τὰ σύμπαντα, καὶ ἄς ἀσκήσουμε τὴ σιωπὴ. Καὶ ἐὰν θέλεις νὰ ἀναπαυθεῖς ἀπ’ ὅλα, γίνε νεκρὸς ἀπὸ κάθε ἄνθρωπο καὶ θὰ ἀναπαυθεῖς. Κατάλαβε ὅτι σοῦ λέγω γιὰ τοὺς λογισμοὺς καὶ γιὰ κάθε πρᾶγμα καὶ διαγωγὴ καὶ φροντίδα, καὶ ἡσύχαζε μὲ εἰρήνη.

53

Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπάντηση ζητοῦσε νὰ κόψει τελείως τὶς συναντήσεις, καὶ ἓνας ἀδελφὸς στενοχωριόταν πολὺ γι’ αὐτό· τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὸν συναντήσῃ ἐπειδὴ ὑπῆρχε ἀνάγκη, καὶ ἐπειδὴ τὸν λυπήθηκε, τοῦ ὑποσχέθηκε· καὶ ἐρῶτησε γι’ αὐτό καὶ γιὰ τὸ κολόβιο ποὺ τοῦ στάλθηκε ἀπὸ κάποιον ἀδελφό, ἐὰν πρέπει νὰ τὸ δεχθεῖ.

Αδελφέ, σοῦ ἔστειλα λόγο νὰ ἀμεριμνήσεις. Τί θέλεις· πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου· εἶναι πολὺς ὁ θερισμός¹· μὴ ἀφήσεις αὐτὸν καὶ ἀρχίσεις νὰ μαζεύεις ράγες πίσω ἀπὸ τοὺς τρυγητές^{1α}. Ἐφησέ τα ἐσὺ ὅλα καὶ ἀσχολήσου μὲ τὸν θερισμὸ καὶ τὸν τρύγο, γιὰ νὰ ἔχεις τοὺς καρποὺς ἀπὸ σιτάρι καὶ κρασί², ὥστε νὰ στερεωθεῖ καὶ νὰ εὐφρανθεῖ ἡ καρδιά σου

1. Ματθ. 9,37.

1α. Σοφία Σειράχ 33,16.

εὐφρανθῆ ἡ καρδία σου ἐν Κυρίῳ· μελέτησον τὰς ἐπιστολάς αἱς ἔγραψά σοι, ὅτι ἀργαὶ οὐκ εἰσι.

Περὶ δὲ τοῦ κολοβίου, ἐὰν θέλῃ ὁ ἀδελφὸς δοῦναί σοι ἐξ ὄλης τῆς καρδίας αὐτοῦ, δέξαι, κατακρίων σεαυτὸν ὡς ἀνάξιον.

ΝΔ'

5 Ἀδελφὸς ἔχων πόλεμον βαρύτετον καὶ αἰσχυρόμενος αὐτὸν
θαρρῆσαι τῷ Ἀββᾶ, ἐπεμψε παρακαλῶν τὸν αὐτὸν Ἀβ-
βᾶν Ἰωάννην δέξασθαι αὐτὸν λάθρα τοῦ Ἀββᾶ καὶ ἀκού-
σαι τὸν λογισμὸν αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐθλίβετο κατὰ δύο τρόπους·
10 μῆτε θέλων δέξασθαι αὐτὸν δίχα γνώμης, ἵνα μὴ σκάνδα-
λον παρέχῃ τοῖς ἄλλοις, μῆτε πάλιν θέλων λυπῆσαι αὐ-
τόν· καὶ ἀπορῶν τί ποιῆσαι, ἠρώτησε κατὰ διάνοιαν τὸν
αὐτὸν μέγαν Γέροντα, καὶ εἰ δεῖ φράξαι τὴν αὐτοῦ θύραν.

15 **Ε**ἰπέ τῷ ἀδελφῷ· τίς ἐστὶν ἀσύνητος τοῦ ἐπιλέξασθαι
ἑαυτῷ τὸ ἐπιζήμιον πρᾶγμα καὶ τὸ θλιβερότερον, καὶ
μὴ τὸ κουφότερον καὶ ἀνεκτότερον, μετὰ ταπεινώσεως
καὶ προσευχῆς; Μὴ φράξῃς τὴν θύραν· οὐ γὰρ ἐν τῇ φράξει τῆς
θύρας ἐστὶν ἡ νέκρωσις, ἀλλ' ἐν τῇ φράξει τοῦ στόματος.

Ἀσπάζομαί σε ἐν φιλήματι ἀγίῳ.

ΝΕ'

20 Γέρων τις Αἰγύπτιος ἐλθὼν οἰκῆσαι ἐν τῷ Μοναστηρίῳ, ἐνθα
ὁ Πατέρες ἦσαν, γράμμασιν ἐχρήσατο αἰγυπτιστὶ γεγραμ-
μένοις πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα (ἦν γὰρ καὶ αὐτὸς Αἰγύ-
πτιος), αἰτῶν εὐχὴν καὶ λόγον περὶ ὠφελείας ψυχῆς καὶ εἰ

2. Ψαλμ. 4,7.

3. Α' Βασ. 2,1.

έν Κυρίω³. Μελέτησε τὶς ἐπιστολὰς ποῦ σοῦ ἔγραψα, διότι δὲν εἶναι ἄχρηστες.

Γιὰ τὸ κολόβιο, ἐὰν θέλει ὁ ἀδελφὸς νὰ σοῦ τὸ δώσει μὲ ὄλη τὴν καρδιά του, νὰ τὸ δεχθεῖς, κατακρίνοντας τὸν ἑαυτό του σὰν ἀνάξιον.

54

Κάποιος ἀδελφός, ποῦ εἶχε βαρύτατο πόλεμον καὶ ντρεπόταν νὰ τὸν ἐμπιστευθεῖ στὸν Ἀββᾶ⁴, ἔστειλε νὰ παρακαλέσει τὸν ἴδιον Ἀββᾶ Ἰωάννη νὰ τὸν δεχθεῖ κρυφὰ ἀπὸ τὸν ἀββᾶ καὶ νὰ ἀκούσει τὸν λογισμό του· καὶ αὐτὸς στενοχωριόταν μὲ δύο τρόπους· οὔτε ἤθελε νὰ τὸν δεχθεῖ χωρὶς γνώμη, γιὰ νὰ μὴ σκανδαλίσει τοὺς ἄλλους, οὔτε πάλι ἤθελε νὰ τὸν λυπήσει· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤξερε τί νὰ κάνει, ἐρώτησε κατὰ διάνοια τὸν ἴδιον μεγάλο Γέροντα καὶ ἐὰν πρέπει νὰ κλείσει τὴ θύρα του.

Π ἔς στὸν ἀδελφὸ· ποιὸς εἶναι ἀσύνητος, ὥστε νὰ διαλέξει γιὰ τὸν ἑαυτό του μὲ ταπείνωση καὶ προσευχὴ τὸ ἐπιζήμιον πρᾶγμα καὶ τὸ θλιβερώτερον καὶ ὄχι τὸ ἐλαφρότερον καὶ ἀνεκτότερον; Μὴ κλείσεις τὴ θύρα· διότι ἡ νέκρωσις δὲν βρίσκεται στὸ κλείσιμο τῆς θύρας, ἀλλὰ στὸ κλείσιμο τοῦ στόματος.

Σὲ ἀσπάζομαι μὲ ἅγιον φίλημα⁵.

55

Κάποιος Αἰγύπτιος γέροντας ποῦ ἦλθε νὰ κατοικήσει στὸ Μοναστήρι ὅπου ἦταν οἱ Πατέρες, ἔγραψε γράμματα στὸν μεγάλο Γέροντα στὰ αἰγυπτιακὰ (διότι ἦταν καὶ αὐτὸς Αἰγύπτιος), ζητώντας εὐχὴ καὶ λόγο γιὰ ὠφέλεια τῆς ψυχῆς,

4. Στὸν ἀββᾶ Σέριδο.

5. Ρωμ. 16,16, Α' Κορ. 16,20.

δυνατὸν ἀξιωθῆναι τῆς αὐτοῦ συντυχίας· ὁ δὲ ἑλληνιστὶ τὴν ἀπόκρισιν ἔγραψεν, ἔχουσαν οὕτως.

5 **Ε**πειδὴ ἔταξα ἑμαυτὸν τοῦ μὴ γράψαι τινί, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀββᾶ πέμπειν τὴν ἀπόκρισιν, διὰ τοῦτο οὐκ ἔγραψά σοι αἰγυπτιστί, ἀλλ' ἠναγκάσθην ἑλληνιστὶ εἰπεῖν αὐτῷ γράψαι σοι· οὐ γὰρ ἐπίσταται αἰγυπτιστὶ λέγειν. Εἰ ἀγαπητόν σου καὶ πατέρα ἐν Κυρίῳ ἔταξάς με ἐν τοῖς σοῖς γράμμασιν ἐπιστάμενον τὸν κάματον καὶ τὰς ἀνάγκας καὶ τὸν κίνδυνον τῆς ψυχῆς, ἢ πατήρ σου εἰμι ὡς ἔγραψας, ἐντολήν σοι δίδωμι μὴ 10 ὀχλήσης μοι περὶ συντυχίας· οὐ γὰρ ποιῶ διαφορὰν ἀνθρώπου καὶ ζῶ. Ἄλλ' ἐὰν ἀνοίξω σοί, καὶ πᾶσι, καὶ ἐὰν μὴ σοί, οὐδ' ἄλλῳ τινί. Τοῦτο δέ σοι ἔγραψα, ἐπειδὴ ἔγραψας λέγων· 'ποίησόν με ἄξιον τῆς σῆς πραότητος, καὶ ποιήσον ἔλεος μετὰ τῆς ψυχῆς μου τῆς ταλαιπώρου'. Καὶ πάλιν ὅτι εἶπας ἐν αὐτῇ τῇ 15 ἐπιστολῇ, ὅτι 'ἡ ἁμαρτία μου ἀφώρισέ με ἀπὸ σοῦ τοῦ δεσπότου μου', ἐγὼ τέως χάριτι Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀφωρίσθην ἀπὸ σοῦ, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀγάπης σου εἰμι ἀεὶ ἐν τῷ πνεύματι.

Καὶ τὸ ὕστερον γράψαι μοι ἐν τῷ αὐτῷ γράμματι, ὅτι 'εὗξαι 20 ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν μου', κἀγὼ σοι τὸ αὐτὸ λέγω· 'εὗξαι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν μου'· φησὶ γάρ· «καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς»· ἐγὼ τέως κἄν ταλαιπώρος καὶ ἐλαχιστότερός εἰμι πάντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ ποιῶ τὴν δυνάμιν μου διὰ τὸν λέγοντα, «εὗξασθε ὑπὲρ ἀλλήλων, 25 ὅπως ἰαθῆτε».

Ἀδελφέ, ξένοι ἐσμέν, ξένοι γεννώμεθα· καὶ μὴ μετρήσωμεν ἑαυτοὺς ἐν τινι, καὶ οὐδεὶς ἡμᾶς ψηφίζει καὶ ἀναπαυόμεθα. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς ἡμᾶς, πύκτευσον τοῦ ὑπομεῖναι· φησὶ γάρ, «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται». Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀγώνισαι

6. Ματθ. 7,12.

7. Ἰακ. 5,16.

καὶ ἐὰν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀξιωθεῖ νὰ τὸν συναντήσῃ· καὶ ἐκεῖνος ἔγραψε στὰ ἑλληνικά τὴν ἀπάντησιν ποὺ ἔχει ὡς ἐξῆς.

Επειδὴ ἔταξα στὸν ἑαυτό μου νὰ μὴ γράψω μὲ τὸ χέρι μου σὲ κανένα, ἀλλὰ νὰ στέλνω τὴν ἀπάντησιν μὲ τὸν Ἄββᾶ, γι' αὐτὸ δὲν σοῦ ἔγραψα στὰ Αἰγυπτιακά, ἀλλὰ ἀναγκάσθηκε νὰ τοῦ πῶ νὰ σοῦ γράψῃ στὰ ἑλληνικά· διότι αὐτὸς δὲν γνωρίζει νὰ μιλᾶ αἰγυπτιακά. Ἐὰν μὲ ὀνόμασες στὰ γράμματά σου ἀγαπητό σου καὶ πατέρα ἐν Κυρίῳ ποὺ γνωρίζω τὴν κούρασιν καὶ τὶς ἀνάγκες καὶ τὸν κίνδυνον τῆς ψυχῆς, ἢ εἶμαι πατέρας σου, ὅπως ἔγραψες, καὶ σοῦ δίνω ἐντολὴ νὰ μὴ μὲ ἐνοχλήσεις γιὰ συνάντησιν· διότι ζῶ χωρὶς νὰ κάνω διάκρισιν ἀνθρώπων. Ἔτσι, ἐὰν ἀνοίξω σὲ σένα, θὰ ἀνοίξω σὲ ὅλους, καὶ ἐὰν ὄχι σὲ σένα, οὔτε σὲ κανέναν ἄλλο. Καὶ αὐτὸ σοῦ τὸ ἔγραψα, ἐπειδὴ ἔγραψες λέγοντας· 'κάνε με ἄξιο τῆς πραότητάς σου καὶ εὐσπλαχνίσου τὴν ταλαίπωρην ψυχὴ μου'. Καὶ πάλι, ἐπειδὴ εἶπες σ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν, ὅτι 'ἡ ἁμαρτία μου μὲ χῶρισε ἀπὸ σένα τὸν δεσπότη μου', ἐγὼ μέχρι τώρα μὲ τὴ χάρις τοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, δὲ χωρίσθηκα ἀπὸ σένα, ἀλλὰ εἶμαι πάντοτε μὲ τὴν ἀγάπην σου κατὰ τὸ πνεῦμα.

Καὶ αὐτὸ ποὺ στή συνέχεια μοῦ ἔγραψες στὸ ἴδιο γράμμα, 'προσευχῆσου γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου', καὶ ἐγὼ σοῦ λέγω τὸ ἴδιο· προσευχῆσου γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου· διότι λέγει, «ὅπως θέλετε νὰ κάνουν σὲ σᾶς οἱ ἄνθρωποι, τὸ ἴδιο καὶ ἐσεῖς νὰ κάνετε σ' αὐτούς»⁶. Ἐγὼ μέχρι τώρα ἂν καὶ εἶμαι ταλαίπωρος καὶ μικρότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅμως κάνω ὅ,τι εἶναι δυνατό ἐξαιτίας ἐκείνου ποὺ λέγει, «νὰ προσεύχεσθε ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο, γιὰ νὰ θεραπευθεῖτε»⁷.

Ἄδελφέ, εἶμαστε ξένοι, γεννηθήκαμε ξένοι· ἄς μὴ θεωροῦμε τοὺς ἑαυτούς μας κάτι καὶ ἄς μὴ μᾶς ὑπολογίζει κανένας, καὶ τότε θὰ ἀναπαυόμαστε. Ὄταν ἔρθῃς κοντὰ μας, ἀγωνίσου νὰ δείξεις ὑπομονή· διότι, λέγει «ἐκεῖνος ποὺ θὰ δείξει ὑπομονὴν μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁸. Ἀγωνίσου σὲ ὅλα ὥστε νὰ

8. Ματθ. 24,13.

τοῦ ἀποθανεῖν ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου καὶ σωθήσῃ. Καὶ εἶπε τῷ λογισμῷ, 'ἀπέθανον, καὶ ἐν τῷ τάφῳ κεῖμαι'.

Πείσθητί μοι, ἀγαπητέ· ὅτι ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ὑπερέβην μου τὰ μέτρα τοῦ εἰπεῖν ταῦτα πρὸς τὴν ἀγάπην σου· τίς γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος; Διὰ τοῦτο αἰτῶν συγχώρησιν λέγω· συγχώρησόν μοι τῷ φλυάρῳ διὰ τὸν Κύριον· καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, δοῦλε τοῦ Θεοῦ Ἀβραάμ.

NS'

Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν ἀββᾶν Παῦλον γέροντα, ἡσυχάζοντα αὐτῷ τινα ἀδελφὸν τυφλὸν προσλαβέσθαι καὶ ὑπηρετεῖν αὐτῷ.

Αδελφὲ Παῦλε, ἔστι παροιμία λέγουσα· 'εἶδες νεώτερον τρέχοντα; μάθε, ὅτι γέρων αὐτὸν ἐδελέασε'· παρ' ἡμῖν οὖν ὁ δελεάζων ἡμᾶς, ὁ γέρων ὁ σατανᾶς ἐστι· καὶ φθονῶν θέλει ἡμᾶς βαλεῖν εἰς κακὰς ἡμέρας προφάσει δικαιοματος. Καὶ οὐκ οἶδαμεν, ὅτι πολλοὶ θέλοντες ἀνασπᾶσαι τινὰς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ συγκατεποντίσθησαν αὐτοῖς. Βλέπε ἀπὸ πότε σε θέλει παγιδεῦσαι. Καὶ ὅταν ἐρωτᾷς καὶ λαμβάνῃς ἀπόκρισιν, στρέφει τὸ μάγγανον εἰς ἄλλο κακώτερον ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου. Οὐκ ἀπαιτεῖ σε ὁ Θεὸς ἀγαθοποιῆσαι τῷ πλησίον· οὕτω γὰρ καὶ λέγει, «καθ' ὃ ἂν εὕρισκει ἡ χεὶρ σου». Ἦλθεν ὁ τυφλός, ἠρρώστησας καὶ σὺ μεγάλως· τίς ὑπηρετεῖ καὶ σὲ κάκεινον;

'Ἄλλ' ὁ φέρων σοι τὰ δικαιώματα ταῦτα, αἰεὶ λέγει σοι, ἴδε ἡνεγκας τῷ κοινοβίῳ βάρος, καὶ ἔστιν ὁ ἄνθρωπος ὡς οἶδας δυσβάστακτος. Ὡς ἡ Γραφή λέγει· «ἄνδρα ἢ καὶ γέροντα μικροψυχον τίς ὑποίσει;». Εἰ δὲ χρειά γεύσασθαι ὀλίγων ἡμερῶν κα-

πεθάνεις ἀπὸ κάθε ἄνθρωπο καὶ θὰ σωθεῖς. Καὶ πὲς στὸ λογι-
σμό, 'πέθανα, καὶ βρίσκομαι μέσα στὸ τάφο'.

Πίστεψέ με, ἀγαπητέ· ἐπειδὴ ἀναγκάσθηκα ἀπὸ τὴν ἀγάπη
τοῦ Θεοῦ, ξεπέρασα τὰ μέτρα μου, καὶ εἶπα αὐτὰ πρὸς τὴν ἀγά-
πη σου· διότι ποιός εἶμαι ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος; Γι' αὐτό, ζητώντας
συγγνώμη, λέγω· 'Στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου συγχώρησέ με τὸν
φλύαρο καὶ προσευχήσου γιὰ μένα, δοῦλε τοῦ Θεοῦ 'Αβραάμ'.

56

Τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν γέροντα 'Αββὰ Παῦλο,

ποῦ ἠσύχαζε καὶ ζητοῦσε νὰ πάρει κοντά του ἓνα τυφλὸ
ἀδελφὸ καὶ νὰ τὸν ἐξυπηρετεῖ.

Αδελφὲ Παῦλε, ὑπάρχει παροιμία ποῦ λέγει· εἶδες νεώ-
τερο νὰ τρέχει; μάθε ὅτι γέροντας τὸν δελέασε. Σὲ μᾶς
λοιπόν, ἐκεῖνος ποῦ μᾶς δελεάζει εἶναι ὁ γέρος ὁ σατα-
νᾶς· καὶ ἐπειδὴ μᾶς φθονεῖ θέλει νὰ μᾶς ὀδηγήσει σὲ κακὲς
ἡμέρες μὲ πρόφαση τῆ δικαιοσύνη. Καὶ δὲν γνωρίζουμε, ὅτι
πολλοὶ ποῦ ἠθελαν νὰ τραβήξουν κάποιους ἀπὸ τὸ ποτάμι, πνί-
γηκαν μᾶζι μ' ἐκείνους. Πρόσεχε ἀπὸ πότε θέλει νὰ σὲ παγιδέ-
ψει. Καὶ ὅταν ἐρωτᾶς καὶ παίρνεις ἀπάντηση, στρέφει τὴν παγί-
δα σὲ ἄλλο χειρότερο, ποῦ ξεπερνᾶ τὴ δύναμή σου. Ὁ Θεὸς δὲν
ἀπαιτεῖ ἀπὸ σένα νὰ ἀγαθοποιήσεις τὸν πλησίον σου· διότι λέ-
γει τοῦτο· «σύμφωνα μ' αὐτὸ ποῦ βρίσκει τὸ χέρι σου»⁹. Ἦρθε
ὁ τυφλός, ἀρρώστησες καὶ σὺ πολὺ· ποιός θὰ περιποιηῖται καὶ
ἐσένα καὶ ἐκεῖνον;

'Αλλὰ ἐκεῖνος ποῦ σοῦ δίνει αὐτὲς τὶς ἐντολές, πάντα σοῦ
λέγει· 'βλέπε, ἔφερες βάρος στὸ κοινόβιο, καὶ ὅπως ξέρεις, ὁ
ἄνθρωπος εἶναι δυσβάστακτος', ὅπως λέγει καὶ ἡ Γραφή·
«ποιός θὰ ὑποφέρει ἄνδρα ἢ καὶ μικρόψυχο γέροντα;»¹⁰ Ἐὰν εἶ-

9. Παρμ. 3,27.

10. Παρμ. 18,14.

κῶν, ποιήσον ὃ θέλεις, εἰ μὴ ἠρωτήθην οὐκ εἶχον λαλῆσαι. Ἄ
 δὲ πάλιν ἐλάλησα, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἐλάλησα, ἵνα μὴ
 πλανηθῆ ὁ ἀδελφός μου. Εἰ δὲ συμπάσχεις αὐτῷ διὰ τὸν Θεὸν
 καὶ πιστεύεις ὅτι δυνατός ἐστιν ὁ Θεὸς βοηθῆσαι αὐτῷ, δεήθητι
 5 αὐτοῦ καὶ ὡς θέλει ποιεῖ μετ' αὐτοῦ.

Οὐκ ἔδησά σε, ἀδελφέ, οὐδὲ ἐντολὴν σοι δέδωκα, ἀλλὰ
 γνώμην. Ὡς θέλεις οὖν ποιήσον· καὶ συγχώρησόν μοι διὰ τὸν
 Κύριον, καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου.

NZ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,
 10 κινήσαντα λόγον πρὸς τινὰ περὶ πίστεως καὶ μὴ ὄντα ἱκα-
 νὸν πρὸς τοιαύτην ζήτησιν καὶ ταρασσόμενον εἰς τὴν ἀντι-
 βολήν.

15 **Ο** θεῖος Ἀπόστολος, διὰ Πνεύματος ἀγίου κινηθεὶς εἶπε·
 «πιστὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ
 δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἐκ-
 βασιν πρὸς τὸ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν». Ὁμόψυχε ἀδελφὲ καὶ
 γνήσιε ἀγαπητέ, πληροφορήθητι ἐν Κυρίῳ, ὅτι βλέπων τὴν θλι-
 ψιν καὶ τὴν ταραχὴν τοῦ φθάσαντός σε πειρασμοῦ, οὕτως
 ἤλγησα δεινῶς ὡς οὐδέποτε. Μάλιστα μνησθεὶς τοῦ Ἀποστό-
 20 λου λέγοντος, «τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται
 καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;». Καὶ πάλιν, «εἰ πάσχει ἐν μέλος, συμ-
 πάσχει πάντα τὰ μέλη». Εἰ γὰρ οὐ πράττω τὰ τοῦ Ἀποστόλου,
 ἀλλ' ἤκουσα αὐτοῦ λέγοντος, «κλαίειν μετὰ κλαιόντων, καὶ χαί-

ναι ανάγκη νὰ γευθεῖς κακὰ λίγων ἡμερῶν, κάνε ἐκεῖνο ποῦ θέλεις, σὰν νὰ μὴ ἐρωτήθηκα καὶ νὰ μὴ μίλησα. Καὶ αὐτὰ πάλι ποῦ εἶπα, τὰ εἶπα ἐξαιτίας τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ μὴ πλανηθεῖ ὁ ἀδελφός μου. Ἐὰν συμπάσχεις μ' αὐτὸν γιὰ τὸ Θεὸ καὶ πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δυνατὸς νὰ τὸν βοηθήσει, παρακάλεσέ τον καὶ ὅπως θέλει θὰ κάνει μ' αὐτόν.

Δὲν σὲ ἔδωσα, ἀδελφέ, οὔτε ἐντολὴ σοῦ ἔδωσα, ἀλλὰ γνώμη. Ὅπως θέλεις λοιπὸν πρᾶξε· καὶ στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου συγχώρεσέ με καὶ προσευχήσου γιὰ μένα τὸν ἐλάχιστο.

57

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ἐπειδὴ κίνησε λόγο πρὸς κάποιον γιὰ τὴ πίστη καὶ δὲν ἦταν ἱκανὸς γιὰ τέτοια συζήτηση καὶ ταραχθῆκε στὴν ἀντιπαράθεση.

Ο θεῖος Ἀπόστολος, ὑποκινούμενος ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, εἶπε· «εἶναι ἀξιόπιστος ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ σᾶς ἀφήσει νὰ πειραχθεῖτε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι μπορεῖτε ἀλλὰ θὰ ὀρίσει μαζί μὲ τὸν πειρασμὸ καὶ τὴ διέξοδο, γιὰ νὰ μπορεῖτε νὰ τὸν ὑπομείνετε»¹¹. Ὁμόψυχε ἀδελφέ καὶ γνήσιε ἀγαπητέ, μάθε ἐν Κυρίῳ, ὅτι βλέποντας τὴ θλίψη καὶ τὴν ταραχὴ τοῦ πειρασμοῦ ποῦ ἔφθασε σὲ σένα, λυπήθηκα τόσο πολὺ ὅσο ποτὲ ἄλλοτε. Μάλιστα θυμήθηκα τὸν Ἀπόστολο ποῦ λέγει, «ποιὸς ἀσθενεῖ καὶ δὲν ἀσθενῶ καὶ ἐγώ; ποιὸς σκανδαλίζεται καὶ δὲν καίγομαι καὶ ἐγώ;»¹². Καὶ πάλι, «ἐὰν πονᾷ ἓνα μέλος, συμπάσχουν ὅλα τὰ μέλη»¹³. Διότι, ἐὰν δὲν κάμνω ἐκεῖνα ποῦ λέγει ὁ Ἀπόστολος, ὅμως τὸν ἄκουσα νὰ λέγει, «νὰ κλαῖμε μαζί μ' αὐτοὺς ποῦ κλαῖνε καὶ νὰ χαιρόμαστε μ' ἐκείνους ποῦ

11. Α' Κορ. 10,13.

12. Β' Κορ. 11,29.

13. Α' Κορ. 12,26.

ρειν μετὰ χαιρόντων». Ἀλλὰ δόξα τῷ ὑψίστῳ Θεῷ, τῷ μὴ παραχωρήσαντι τῷ μισοκάλῳ ἐχθρῷ πληρῶσαι εἰς σὲ πᾶσαν τὴν κακίαν αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ θέλημα· οὕτω γὰρ θέλει ζῶντας καταπιεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ὡς μαρτυρεῖ ὁ κορυφαῖος
5 τῶν Ἀποστόλων Πέτρος, λέγων, ὅτι «ὡς λέων ὠρύεται, ζητῶν τίνα καταπίη».

Δέσποτά μου, μὴ διὰ τάχους αἰεὶ δεχόμεθα τὴν ταραχὴν τῶν πονηρῶν λογισμῶν, τῶν οὕτω κινεῖσθαι καὶ ταρασσεσθαι πρὸς τὸν πλησίον ἡμῶν· τοῦτο γὰρ τῆς διαβόλου ἐνεργείας ἐστί,
10 καὶ οὐδὲν ἄλλο. Καὶ ποῦ ἐθήκαμεν ὅτι, «μακάριος ὁ ὑπομένων πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γίνεται» καὶ τὰ ἐξῆς; Ταῦτα οὖν οὐκ ἔγραψα τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ὡς χρήζοντι διδασκαλίας· ἐὰν γὰρ ἐρευνήσης τὰς Γραφάς, περισσότερόν μου καὶ νήφεις καὶ φρονεῖς. Εἰμὶ γὰρ ταλαίπωρος καὶ ἀσθενής καὶ ὄνομα μόνον ἔχων
15 διακενῆς. Ἀπὸ δὲ πόνου καρδίας καὶ ἀγάπης περισσοτέρας εἰς Θεόν, ἔγραψά σοι διὰ πολλῶν δακρῶν. Στηρίξοι οὖν τὴν καρδίαν σου ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ, «ὁ στερεώσας τὸν οὐρανὸν καὶ πῆξας αὐτόν»· καὶ θεμελιώσοι σου τὴν οἰκοδομὴν ἐπὶ τὴν στερεὰν πέτραν, «ὁ θεμελιώσας τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων»· καὶ ἐπι-
20 τιμήσοι τοῖς πειρατηρίοις σου, «ὁ ἐπιτιμήσας τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ»· μακρύνοι ἀπὸ σοῦ τὴν λήθην τῶν ἐντολῶν, ὁ μακρύνας ἀπὸ δυσμῶν τὰς ἀνατολάς· οἰκτειρήσοι σου τὴν ψυχὴν, «ὡς οἰκτεῖρει πατὴρ υἱούς», καὶ φωτίσοι σου τὴν καρδίαν, «ὁ φωτίσας τὰ πρὶν ἐσκοτισμένα».

25 Καὶ δώῃ σοι ὑπομονὴν τοῦ οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τοῦ ἀγαπητοῦ σου μετ' εἰρήνης ἕως ὑστερας ἀναπνοῆς, καθὼς καὶ πρὸ

14. Ρωμ. 12,15.

15. Α' Πέτρ. 5,8.

16. Ἰάκ. 1,12.

17. Β' Κορ. 2,4.

18. Ὡσηὲ 13,4.

χαίρονται»¹⁴. Ἀλλὰ δόξα στὸν ὕψιστο Θεό, πὸν δὲν ἐπέτρεψε στὸν μισόκαλο ἐχθρὸ νὰ ἐκπληρώσει σὲ σένα ὅλη τὴν κακία του, σύμφωνα μὲ τὸ τὸ θέλημα του· διότι τόσο πολὺ θέλει νὰ καταπιεῖ ζωντανοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅπως μαρτυρεῖ ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος, λέγοντας, ὅτι «σὰν λιοντάρι οὐρλιάζει, ζητώντας ποιόν νὰ καταπιεῖ»¹⁵.

Δέσποτά μου, ἄς μὴ δεχόμαστε πάντοτε βιαστικὰ τὴν ταραχὴ τῶν πονηρῶν λογισμῶν, ὥστε νὰ κινουῦμαστε καὶ νὰ ταραζόμαστε τόσο πολὺ πρὸς τὸν πλησίον μας· διότι αὐτὸ εἶναι τῆς ἐνέργειας τοῦ διαβόλου καὶ τίποτε ἄλλο. Καὶ ποῦ ἀφήσαμε τὸ «μακάριος ἐκεῖνος πὸν ὑπομένει τὸν πειρασμό, ἐπειδὴ γίνεται ἄξιος»¹⁶ καὶ τὰ ἐξῆς; Αὐτὰ λοιπὸν δὲν τὰ ἔγραψα στὴν δική σου ἀγάπη ἐπειδὴ χρειάζεται διδασκαλία· διότι, ἐὰν ἐρευνήσεις τὶς Γραφές, θὰ ἀποκτήσεις μεγαλύτερη νηφαλιότητα καὶ φρόνηση ἀπὸ μένα. Διότι εἶμαι ταλαίπωρος καὶ ἀσθενής καὶ ὄνομα ἔχω μόνο ματαίως. Ἀλλὰ σοῦ ἔγραψα ἀπὸ πόνο καρδιάς καὶ ἀγάπης πρὸς τὸ Θεό, μὲ πολλὰ δάκρυα¹⁷. Εἶθε λοιπὸν νὰ σοῦ στηρίξει τὴν καρδιά σου στὸ φόβο του, «αὐτὸς πὸν στερέωσε τὸν οὐρανὸ καὶ τὸν κατασκεύασε»¹⁸· καὶ εἶθε νὰ θεμελιώσῃ τὴν οἰκοδομὴ σου ἐπάνω σὲ στερεὴ πέτρα, «αὐτὸς πὸν θεμελίωσε τὴ γῆ πάνω στὰ νερά»¹⁹. Καὶ εἶθε νὰ ἐπιτιμήσῃ ἐκείνους πὸν σὲ πειράζουν, «αὐτὸς πὸν ἐπιτίμησε τοὺς ἀνέμους καὶ τὴ θάλασσα»²⁰. Εἶθε νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ σένα τὴ λησμονιὰ τῶν ἐντολῶν, «αὐτὸς πὸν ἀπομάκρυνε τὴν ἀνατολὴ ἀπὸ τὴ δύση»²¹· εἶθε νὰ εὐσπλαχνισθεῖ τὴν ψυχὴ σου, ὅπως εὐσπλαχνίζεται ὁ πατέρας τοὺς υἱοὺς του»²²· καὶ νὰ φωτίσει τὴν καρδιά σου, αὐτὸς πὸν φώτισε ἐκεῖνα πὸν ἦταν πρὶν σκοτεινά²³.

Εἶθε νὰ σοῦ δώσει ὑπομονὴ νὰ κατοικήσεις μὲ μένα τὸν ἀγαπητό σου εἰρηνικὰ μέχρι τὴν τελευταία ἀναπνοή, καθὼς καὶ

19. Ψαλμ. 135 (136),6.

20. Ματθ. 8,26.

21. Ψαλμ. 102,12.

22. Ψαλμ. 102 (103) 13.

23. Ἐφεσ. 5,8.

χρόνου ἐδήλωσεν ἡμῖν διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ὁ φήσας, «ὁ ὑπο-
 μείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται»· καὶ δώη ἡμῖν τὴν εἰρήνην
 μετ' ἀλλήλων ἕως τέλους, ἣν ἔδωκε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· καὶ
 δώη ἡμῖν ἐλθεῖν εἰς τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀγάπην, ὁ εἰπών, «εἰ
 5 ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε»· καὶ πάλιν εἶπεν, «ἐν
 τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην
 ἔχητε ἐν ἀλλήλοις».

Εἰ εἶχομεν τοιαύτην ἀγάπην, οὐδὲν ἡμᾶς ἐχώριζεν ἀπ' ἀλ-
 λήλων ἕως θανάτου· ἀλλ' ὁμῶς γέγραπται «καὶ νῦν, Ἰσραήλ»·
 10 καὶ πάλιν «ἐὰν τὸ πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἐπαναστῆ ἐπὶ σέ,
 τόπον σου μὴ ἀφῆς». Ἐγὼ τὸν λόγον τῆς Ρουθ λέγω σοι, «μὴ
 μοι εἶη ἀποχωρισθῆναί σου· ἀλλ' ὁ θάνατος ἀποχωρίζει ἀναμέ-
 σον ἐμοῦ καὶ σοῦ». Εἰ δέ σύ τι παρασαλεύεις ἀπὸ τούτων, ἐγὼ
 ἀθῶός εἰμι κατὰ πάντα, σὺ ὄψει καὶ ἀπολογήσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
 15 φοβερᾷ. Καὶ γὰρ ἐγὼ τὴν ψυχὴν μου ἠδέως τίθημι εἰς θάνατον
 ὑπὲρ σοῦ, τοῦ ἀδελφοῦ μου· καὶ οὐκ ἔστιν ἐντολή. Ἡσύχασον
 πεποιθώς, θαυμάζων καὶ δοξάζων τὸν λυτρωσάμενόν σε Θεὸν
 ἀπὸ κινδύνων μεγάλων καὶ θλίψεων καὶ πειρασμῶν ποικίλων.
 Αὐτῷ ἡ δόξα, ἀμήν.

20 Συγχώρησόν μοι πολλὰ φλυαρήσαντι· ἀπὸ γὰρ λύπης πολ-
 λῆς καὶ χαρᾶς μεγάλης ἐπλάτυνά σοι τὸν λόγον.

ΝΗ'

Ταύτην δεξάμενος τὴν ἀπόκρισιν ἀντεδήλωσεν αὐτῷ ταῦτα.

25 ἔσποτα Κύριε, συγχώρησόν μοι διὰ τὸ Κύριον καὶ εὖ-
 ξαι ὑπὲρ ἐμοῦ. Περὶ δὲ τῆς λύπης μου καὶ ταραχῆς ὅτι
 ἀπὸ τοῦ διαβόλου ἐστίν, οἶδας, ὦ δέσποτα, ὅτι ἐκ παι-
 δὸς τὴν πίστιν τῶν ἀγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ θεοφόρων

24. Ματθ. 10,22.

25. Ἰω. 14,27.

26. Ἰω. 14,15.

πρὶν ἀπὸ καιροῦ μᾶς δήλωσε μετὰ τὴν χάριν τοῦ ἐκεῖνος ποῦ εἶπε, «αὐτὸς ποῦ θὰ δείξει ὑπομονὴν μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»²⁴, καὶ νὰ δώσει ἀνάμεσά μας μέχρι τὸ τέλος τὴν εἰρήνην, τὴν ὁποία ἔδωσε στοὺς μαθητὲς του²⁵. Νὰ μᾶς ἀξιώσει νὰ φθάσουμε στὴν τέλεια ἀγάπη του, αὐτὸς ποῦ εἶπε «μὲν αὐτὸ θὰ καταλάβουν ὅλοι ὅτι εἶστε μαθητὲς μου, ἐὰν ἔχετε ἀγάπη μεταξὺ σας»²⁶.

Ἐὰν εἶχαμε τέτοια ἀγάπη, τίποτε δὲν θα μᾶς χωρίζε ἀναμεταξύ μας μέχρι τὸ θάνατο· ἀλλ' ὅμως ἔχει γραφεῖ, «καὶ τώρα, Ἰσραήλ»²⁷. καὶ πάλι, «ἐὰν τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ ποῦ ἐξουσιάζει ἐπαναστατεῖ ἐναντίον σου, μὴ ἀφήνεις τὸν τόπο σου»²⁹. Ἐγὼ σοῦ λέγω τὸν λόγο τῆς Ρούθ, «εἶθε νὰ μὴ συμβεῖ νὰ σε ἀποχωρισθῶ· ἀλλὰ ὁ θάνατος θὰ ἀποχωρίσει ἐμένα ἀπὸ σένα»³⁰. Ἐὰν ὅμως ἐσὺ παρασαλεύσεις κάτι ἀπὸ αὐτά, ἐγὼ εἶμαι ἀθῶος ἐξ ὀλοκλήρου· ἐσὺ θὰ εἶσαι ὑπεύθυνος καὶ θὰ ἀπολογηθεῖς τὴν φοβερὴν μέρα. Διότι ἐγὼ με εὐχαρίστηση βάζω σὲ θάνατο τὴν ψυχὴ μου γιὰ σένα τὸν ἀδελφὸ μου· καὶ δὲν εἶναι ἐντολή. Ἠσύχασε, ἔχοντας πεποίθησιν, θαυμάζοντας καὶ δοξάζοντας τὸ Θεὸ ποῦ σε λύτρωσε ἀπὸ μεγάλους κινδύνους καὶ θλίψεις καὶ ποικίλους πειρασμούς. Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα· γένοιτο.

Συγχώρησέ με ποῦ φλυᾶρησα πολὺ· διότι ἀπὸ πολλῆ λύπη καὶ μεγάλη χαρὰ μακρυνα τὸν λόγο πρὸς ἐσένα.

58

Ἀφοῦ δέχθηκε αὐτὴ τὴν ἀπάντησιν, τοῦ δήλωσε καὶ πάλι αὐτά.

Δέσποτα κύριε, στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου συγχώρεσέ με καὶ προσευχήσου γιὰ μένα. Γιὰ τὴν λύπη καὶ τὴν ταραχὴ μου ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὸν διάβολο, γνωρίζεις, δέσποτα, ὅτι ἔλαβα ἀπὸ παιδὶ τὴν πίστη τῶν τριακοσίων δέκα

27. Ἰω. 13,35.

28. Δευτ. 4,1. 10,12.

29. Ἐκκλ. 10,4.

30. Ρουθ 1,16-17.

Πατέρων ἐξέλαβον, καὶ οὐδέποτε ἐδεξάμην πλὴν ταύτης ἐτέραν διδασκαλίαν, καὶ ταράσσομαι. Εἰ οὖν οἶδας, ὦ πάτερ, ὅτι ἀκαίρως ταράσσομαι, δός μοι λόγον ὅτι ἀπολογεῖται ὁ Κύριός μου ὑπὲρ ἐμοῦ τῷ Θεῷ καὶ οὐκ ἔστι μοι βλάβος, καὶ παύσομαι τῆς 5 λύπης καὶ ταραχῆς· δεινῶς γὰρ βασανίζομαι περὶ τούτων. Ἰδιώτης γάρ εἰμι καὶ πλήρης ἀφροσύνης καὶ ἐταζόμενος ἐπὶ πολλαῖς ἁμαρτίαις. Μὴ οὖν λάβης κατ' ἐμοῦ δέσποτα· ἀλλ' ἀντίγραφόν μοι τὴν συγχώρησιν. Καὶ περὶ τούτων συμβοήθησόν μοι ἐν ταῖς εὐχαῖς σου ταῖς εὐπροσδέκτοις, καὶ πιστεύω τῷ Θεῷ, ὅτι κερ- 10 δαίνεις τὴν ἀθλίαν μου ψυχὴν.

ΝΘ'

Ἀπόκρισις

Εἰ κατενόησας τὰ γραφέντα σοι παρ' ἐμοῦ, εἶχες μαθεῖν, ὅτι ἀπ' ἐμαυτοῦ ἔγραψά σοι τοῦτο· τὸ γὰρ εἶπεῖν 'τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ σοῦ', τὸ ἀπολογοῦμαι ὑπὲρ τῆς 15 ἀγάπης σου ἔστιν ἐρμηνευόμενον· οὐκ αἰσχύνομαι εἶπεῖν σοὶ τῷ ἀδελφῷ μου, ὅτι οὐ δύνασαι ἐρευνᾶν τὰ περὶ πίστεως· μὴ δυνάμενος οὖν μὴ ἐρευνήσης, ἐπειδὴ θλίψιν σεαυτῷ ἐπισπᾶσαι καὶ ταραχὴν. Κἄν γὰρ πρὸς αἰρετικούς ἢ ἀπίστους λαλήσῃ ἢ ἀντιβάλλῃ πιστός, εἰς τὸν αἰῶνα οὐ ταράσσεται· ἔχει γὰρ ἔσωθεν τὸν 20 τῆς εἰρήνης ἀρχηγὸν καὶ τῆς γαλήνης Ἰησοῦν· καὶ ὁ τοιοῦτος δύναται εἰρηνικῶς ἀντιβαλὼν, μετὰ ἀγάπης ἐνεγκεῖν εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αἰρετικούς καὶ ἀπίστους πολλούς.

Λοιπόν, ἀδελφέ, ἐπειδὴ ὑπὲρ σέ ἐστι τὸ ἐρευνᾶν ὑπὲρ ἄλ- 25 λων πραγμάτων, κάτεχε τὴν βασιλικὴν ὁδόν, τὴν πίστιν λέγω τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ ἀγίων Πατέρων, εἰς ἣν καὶ ἐβαπτίσθης· πάντα γὰρ ἔχει μετὰ ἀκριβείας τοῖς νοοῦσι τὸ τέ-

ὀκτῶ ἁγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων, καὶ ποτὲ μέχρι τῶρα δὲ δέχθηκα ἄλλη διδασκαλία ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὴν, καὶ ὁμῶς ταράσσομαι. Ἐὰν λοιπὸν γνωρίζεις, Πάτερ, ὅτι ἄκαιρα ταράσσομαι, δῶσε μου λόγο ὅτι ὁ Κύριός μου ἀπολογεῖται στὸ Θεὸ γιὰ μένα καὶ δὲν ὑπάρχει βλάβη μου καὶ θὰ σταματήσω τὴ λύπη καὶ τὴν ταραχὴ, διότι βασανίζομαι πολὺ γι' αὐτά. Πράγματι εἶμαι ἀμαθῆς καὶ γεμᾶτος ἀφροσύνη καὶ ὑπεύθυνος πολλῶν ἁμαρτιῶν. Μὴ τις ὑπολογίσεις ἐναντίον μου, δέσποτα, ἀλλὰ ἀπάντησέ μου, παρέχοντάς μου τὴ συγχώρηση. Καὶ βοήθησέ με σ' αὐτά μὲ τις εὐπρόσδεκτες εὐχές σου, καὶ ἔχω ἐμπιστοσύνη στὸ Θεό, ὅτι κερδίζεις τὴν ἄθλια ψυχὴ μου.

59

Ἐπίκριση

Εὰν κατανοοῦσες αὐτὰ ποὺ σοῦ ἔγραψα, θὰ μάθαινες ὅτι ἀπὸ μόνος μου σοῦ ἔγραψα αὐτό· διότι τὸ νὰ πῶ, ὅτι θυσιάζω τὴν ψυχὴ μου γιὰ σένα, σημαίνει ὅτι ἀπολογοῦμαι γιὰ τὴν ἀγάπη σου· δὲν ντρέπομαι νὰ πῶ σὲ σένα τὸν ἀδελφό μου, ὅτι δὲν μορεῖς νὰ ἐρευνᾷς τὰ σχετικὰ μὲ τὴν πίστη· ἀφοῦ λοιπὸν δὲν μορεῖς, νὰ μὴ τὰ ἐρευνήσεις, διότι συγκεντρώνεις γιὰ τὸν ἑαυτό σου θλίψη καὶ ταραχὴ. Ὁ πιστὸς δηλαδὴ καὶ ἂν ἀκόμη μιλήσει σὲ αἰρετικούς ἢ ἀπίστους ἢ ἀντιπαρετεθεῖ, δὲν ταράσσεται στὸν αἰῶνα· διότι ἔχει μέσα τὸν Ἰησοῦ, τὸν ἀρχηγὸ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς γαλήνης³¹· καὶ ὁ τέτοιος μορεῖ ἀντιλέγοντας εἰρηνικὰ νὰ ὀδηγήσει πολλοὺς αἰρετικούς καὶ ἀπίστους σὲ ἐπίγνωση τοῦ Σωτῆρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Λοιπὸν, ἀδελφέ, ἐπειδὴ εἶναι πᾶνω ἀπὸ τὴ δύναμή σου ἡ ἐρευνα γιὰ ἄλλα πράγματα, κράτα τὴν βασιλικὴ ὁδὸ, ἐννοῶ τὴν πίστη τῶν τριακοσίων δέκα ὀκτῶ ἁγίων Πατέρων, στὴν ὁποία καὶ βαπτίσθηκες· διότι ἔχει τὰ πάντα μὲ ἀκρίβεια γι' αὐτοὺς ποὺ

31. Ἦσ. 9,6.

λειον. Ἠσύχασον οὖν προσέχων ταῖς σαῖς ἀμαρτίαις, καὶ πῶς ἔχεις ἀπαντῆσαι τῷ Θεῷ· κἄν οὕτω κατάσχῃς μου τὴν ἐντολήν, μᾶλλον δὲ τοῦ Θεοῦ, ὁμολογῶ ὅτι ἀπολογοῦμαι ὑπὲρ σοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐν ἣ κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων.

5 Μὴ οὖν διστάσης καὶ εἰς χεῖρονα φέρῃς σεαυτὸν· τὰ γὰρ γλυκέα εἰς πικρὰ στρέφει ὁ ἐχθρὸς, ὃν καταργήσοι ἀφ' ἡμῶν ὁ Κύριος Ἰησοῦς τὰ πρῶτα. Μὴ μεριμνήσης ἀπ' ἄρτι περὶ ἄλλων πραγμάτων· ἦρε γὰρ τὴν μέριμναν ἀπὸ σοῦ ὁ Κύριος, καὶ βλέπων ὁ πονηρὸς δαίμων, ὅτι εὐχαῖς ἀγίων ἐρρύσθης, ἐζήτησεν
10 ἔᾶσαι μετὰ σοῦ ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τοῦ τοιούτου πειρασμοῦ μέρος. Εὕξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ, ἵνα μὴ κάμοι εἶπη, «ὁ διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις;». Μὴ πάλιν προσκόψῃς ἐν τούτοις καὶ λυπήσῃς με τὸν ἀγαπητόν σου.

Ὁ Κύριος σκεπάσοι ἡμᾶς ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ. Ἀμήν.

Ξ'

15 Ἐτερος ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγα Γέροντα·

πῶς δύναμαι εἰδέναί τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ λογισμὸν καὶ τὸν ἐκ τῶν δαιμόνων;

20 **Τ**έκνον Θεόδωρε, αἰτῶν, κατανόησον τί αἰτεῖς καὶ ἐτοίμασον σεαυτὸν εἰς ἐργασίαν· γέγραπται γάρ, «μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι». Τὸ αἴτημά σου, ἀδελφέ, τοῦ μεγάλου ἐστὶ μέτρου. Ἐὰν οὖν μὴ καθαρισθῇ ὁ ὀφθαλμὸς ὁ ἔσωθεν διὰ πολλῶν ἰατρειῶν, οὐ δύναται ἀποστῆναι τῶν ἀκανθῶν καὶ τριβόλων καὶ καταλαβεῖν

κατανοοῦν τὸ τέλειο. Ἦσύχασε λοιπὸν προσέχοντας τὶς ἀμαρτίες σου καὶ πῶς μπορεῖς νὰ συναντήσεις τὸ Θεό. Καὶ ἐὰν μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο φυλάξεις τὴ δική μου ἐντολή ἢ καλύτερα τοῦ Θεοῦ, ὁμολογῶ ὅτι θὰ ἀπολογηθῶ γιὰ σένα ἐκείνη τὴν ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς θὰ κρίνει τὰ κρυπτά τῶν ἀνθρώπων³².

Μὴ διστάσεις λοιπὸν καὶ ὀδηγήσεις τὸν ἑαυτό σου καὶ σὲ χειρότερα· διότι ὁ ἐχθρὸς, τὸν ὁποῖο θὰ καταργήσει ἀπὸ μᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἀπὸ τὴν ἀρχή, μεταστρέφει τὰ γλυκὰ σὲ πικρά. Μὴ μεριμνήσεις ἀμέσως γιὰ ἄλλα πράγματα· διότι ὁ Κύριος ἀφήρεσε τὴ μέριμνα ἀπὸ σένα καὶ βλέποντας ὁ πονηρὸς δαίμονας ὅτι ἐλευθερώθηκες μὲ τὶς εὐχὲς τῶν ἁγίων, ζήτησε νὰ ἀφήσεις μέρος ἀπὸ τὸν καπνὸ αὐτοῦ τοῦ πειρασμοῦ. Προσευχῆσου γιὰ μένα, ἀδελφέ, γιὰ νὰ μὴ πεῖ καὶ σὲ μένα, «ἐσὺ ποὺ διδάσκεις ἄλλον, δὲν διδάσκεις τὸν ἑαυτό σου»³³. Μὴ ὑποπέσεις πάλι σ' αὐτὰ καὶ λυπήσεις ἐμένα τὸν ἀγαπητό σου.

Εἶθε ὁ Κύριος νὰ μᾶς σκεπάσει μὲ τὶς πτέρυγές του. Γένοιτο.

60

Ἄλλος ἀδελφὸς ἐρώτησε τὸν μεγάλο Γέροντα.

Πῶς μπορῶ νὰ γνωρίζω τὸν λογισμό ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ αὐτὸν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τοὺς δαίμονες;

Τέκνο μου Θεόδωρε, ζητώντας, σψέψου καλὰ τί ζητᾷς καὶ ἐτοίμασε τὸν ἑαυτό σου γιὰ ἐργασία· διότι ἔχει γραφεῖ, «νὰ μὴν ὑψηλοφρονεῖτε, ἀλλὰ νὰ πηγαίνετε μαζὶ μὲ τοὺς ταπεινοὺς»³⁴. Τὸ αἴτημά σου, ἀδελφέ, εἶναι τοῦ μεγάλου μέτρου. Ἐὰν λοιπὸν δὲν καθαρισθεῖ τὸ ἐσωτερικό σου μάτι μὲ πολλὰς γιαιτριές, δὲν μπορεῖ νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὰ

32. Ρωμ. 2,16.

33. Ρωμ. 2,21.

34. Ρωμ. 11,20.

τὴν σταφυλὴν τὴν στύφουσαν καρδίαν καὶ εὐφραίνουσιν. Ἐὰν μὴ καταλάβῃ ὁ ἄνθρωπος τοῦτο τὸ μέτρον, διακρίναι οὐ δύναται, μήποτε χλευασθῆ ὑπὸ δαιμόνων καὶ πλανηθῆ πιστεύων αὐτοῖς· μετασχηματίζουσι γὰρ τὰ πράγματα ὡς θέλουσι, καὶ μάλιστα 5 τοῖς τὰς τέχνας αὐτῶν μὴ ἐπισταμένοις. Ἀγαπητέ, ἔλπισον ἐπὶ Κύριον, καὶ δώῃ σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου καὶ εἶπε αὐτῷ ἐν πᾶσι, «γενέσθω, Κύριε, οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ», καὶ ποιεῖ μετὰ σοῦ κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα.

Ἄκουσον, τέκνον, τὴν διάκρισιν ὧν ἠρώτησας λογισμῶν. 10 Ὅτε ὑποβάλλει σοι ὁ λογισμὸς ποιῆσαι τι κατὰ τὸ θέλημα τοῦτο καὶ εὐρίσκεις χαρὰν ἐν τῷ πράγματι καὶ θλιψὶν ἀντιστήκουσαν, μάθε ὅτι τοῦ Θεοῦ ἐστὶ καὶ πύκτευσον ὑπομεῖναι κατὰ τὸν λέγοντα Ἀπόστολον· «δουλαγωγῶ μου τὸ σῶμα καὶ ὑπωπιάζω, μήπως, ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι», καὶ 15 πλήρωσον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ φυσικὸς λογισμὸς ἔλθῃ σοι, πρόσχε μετὰ ἀκριβείας καὶ εὐρήσεις τὴν διάκρισιν· φησὶ γὰρ ἡ θεία Γραφή· «διὰ τοῦτο καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν». Εἰδὼς οὖν ὁ Ἀπόστολος ὅτι θέλημά ἐστι Θεοῦ, οὐ μόνον τὰ τῶν δαιμόνων, ἀλλὰ καὶ τὰ φυσικὰ ἐγκαταλείπειν, ἔφησεν, ὅτι ἡ σὰρξ οὐδὲν ὠφελεῖ· «ὁ κολλώμενος οὖν πρὸς τὴν γυναῖκα, σὰρξ ἐστίν, ὁ δὲ τῷ Κυρίῳ, πνεῦμά ἐστι».

Τοῖς οὖν θέλουσι πνευματικοῖς εἶναι, ἀποβάλλειν χρὴ τὴν 25 σάρκα· τὸ γὰρ μὴ ὠφελοῦν, καὶ βλαβερόν ἐστι· τὸ δὲ βλάπτον, ἀπόβλητόν ἐστι· τοῖς δὲ ἐν τῷ κόσμῳ εὐσεβῶς ζῆν ἐθέλουσιν, ἐκήρυξεν, ὅτι «τίμιος ὁ γάμος» καὶ τὰ λοιπά. Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν

ἀγκάθια καὶ τὰ τριβόλια καὶ νὰ φθάσει τὸ σταφύλι πὺ στύφει καὶ εὐφραίνει τὴν καρδιά. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν φθάσει αὐτὸ τὸ μέτρο δὲν μπορεῖ νὰ διακρίνει, μήπως χλευασθεῖ κάποτε ἀπὸ τοὺς δαίμονες καὶ πλανηθεῖ πιστεύοντας σ' αὐτούς· διότι μεταβάλλουν τὰ πράγματα ὅπως θέλουν καὶ μάλιστα σ' αὐτούς πὺ δὲν γνωρίζουν καλὰ τὶς μηχανορραφίες τους. Ἀγαπητέ, στήριξε τὶς ἐλπίδες σου στὸν Κύριο καὶ θὰ σοῦ δώσει τὰ αἰτήματα τῆς καρδιάς σου, καὶ πὲς του σὲ ὅλα, «ἄς γίνει, Κύριε, ὅχι ὅπως θέλω ἐγὼ, ἀλλὰ ὅπως θέλεις ἐσύ»³⁵· καὶ τότε ἐνεργεῖ μὲ σένα σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά του.

Ἄκουσε, τέκνο μου, τὴν διάκριση τῶν λογισμῶν γιὰ τοὺς ὁποίους ἐρώτησες. Ὄταν ὁ λογισμὸς σοῦ ὑποβάλλει νὰ κάνεις κάτι σύμφωνα μ' αὐτὸ τὸ θέλημα καὶ βρίσκεις χαρὰ στὸ πρᾶγμα καὶ θλίψη πὺ ἀντιστέκεται, μάθε ὅτι εἶναι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀγωνίσου νὰ τὸν ὑπομείνεις, σύμφωνα μὲ τὸν Ἀπόστολο πὺ λέγει, «δουλαγωγῶ καὶ ταλαιπωρῶ τὸ σῶμα, γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ, ἐνῶ ἐκήρυξα σὲ ἄλλους, νὰ γίνω ἐγὼ ἀνάξιος»³⁶, καὶ ἐκπλήρωσε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν σοῦ ἔλθει φυσικὸς λογισμὸς, πρόσεχε μὲ ἀκρίβεια καὶ θὰ βρεῖς τὴν διάκριση· διότι ἡ θεία Γραφή λέγει, «γι' αὐτὸ θὰ ἐγκαταλείψει ὁ ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του, καὶ θὰ προσκολληθεῖ στὴ γυναῖκα του καὶ θὰ εἶναι οἱ δύο σὲ μία σάρκα»³⁷. Γνωρίζοντας λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος ὅτι εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ ἐγκαταλείψεις ὅχι μόνο τὰ τῶν δαιμόνων, ἀλλὰ καὶ τὰ φυσικά, εἶπε, ὅτι ἡ σάρκα δὲν ὠφελεῖ καθόλου· «αὐτὸς λοιπὸν πὺ προσκολλᾶται στὴ γυναῖκα εἶναι σάρκα, ἐνῶ ἐκεῖνος πὺ ἐνώνεται μὲ τὸν Κύριο, εἶναι πνεῦμα».

Ἐκεῖνοι λοιπὸν πὺ θέλουν νὰ εἶναι πνευματικοὶ πρέπει νὰ ἀποβάλλουν τὴν σάρκα· διότι ἐκεῖνο πὺ δὲν ὠφελεῖ, εἶναι καὶ βλαβερό, ἐνῶ ἐκεῖνο πὺ βλάπτει εἶναι ἀπόβλητο· σ' αὐτούς ὅμως πὺ θέλουν νὰ ζοῦν μέσα στὸν κόσμον μὲ εὐσέβεια, κήρυ-

35. Ματθ. 26,39-42.

36. Α' Κορ. 9,27.

37. Ματθ. 19,5.

δαιμόνων λογισμοί, πρῶτον τεταραγμένοι εἰσὶ καὶ λύπης μεμεστωμένοι, καὶ κρυφίως καὶ λεπτῶς ἐπὶ τὰ ὀπίσω ἔλκουσιν· ἐνδύονται ἐνδύματα προβάτων, τούτέστιν ὑποβάλλουσι λογισμοὺς δικαιοσύνης, εἰσὶ δὲ ἔσωθεν λύκοι ἄρπαγες· τοῦτ' ἔστι διὰ τῶν
5 φαινομένων χρηστῶν, μᾶλλον δὲ ἀχρήστων, ἐξαρπάζουσι καὶ ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. Ἐπεὶ οὖν ἐγράφη περὶ τοῦ ὄψεως ὅτι φρονιμώτατός ἐστιν, αἰεὶ αὐτοῦ τήρει τὴν κεφαλὴν, μήποτε αὐτὸς εἶρη παρὰ σοὶ φωλεὸν καὶ δι' αὐτοῦ οἴκησιν, καὶ λοιπὸν ἐνεργήσει τὴν ἐρήμωσιν.

10 Εἰ οὖν καὶ σὺ πνευματικὸς ἐπιθυμεῖς γενέσθαι, ἀπόθου τὰ τῆς σαρκός· ἅτινα γὰρ ἀρνεῖται τις, ταῦτα καὶ ἀποβάλλεται. Καὶ ἄκουσον αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος· «εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι». Πῶς δὲ ἑαυτόν ἀρνεῖται ὁ ἄνθρωπος, εἰ
15 μὴ ἀφείς τὰ θελήματα αὐτοῦ τὰ φυσικά, καὶ αὐτῶ ἀκολουθήσας; Διὰ τοῦτο γὰρ εἰδικῶς περὶ τῶν φυσικῶν λέγει, καὶ οὐ τῶν παρὰ φύσιν· ἐὰν γὰρ τὰ παρὰ φύσιν ἀφήσῃ τις, τῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἀφήκε διὰ τὸν Θεόν· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ εἰσιν. Ὁ δὲ τὰ φυσικὰ αὐτοῦ ἀφείς, ὁ τοιοῦτος μετὰ τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου Πέτρου αἰεὶ
20 βοᾷ· «ἰδοὺ, ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;». Καὶ ἀκούει τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς, καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς τὴν ἐπαγγελίαν πληροφορεῖται.

Τί οὖν ἀφείς ὁ Πέτρος, μὴ ὢν πλούσιος, ἐκαυχᾶτο, εἰ μὴ τὰ φυσικὰ αὐτοῦ θελήματα; Ἐὰν γὰρ μὴ ἀποθάνῃ ἄνθρωπος τῇ
25 σαρκὶ τῶ πνεύματι ζῶν, ἐγερθῆναι οὐ δύναται. Καθὼς οὐ μένει μετὰ τοῦ νεκροῦ τὰ φυσικὰ αὐτοῦ παντελῶς, οὕτως οὐδὲ μετὰ τοῦ νεκρωθέντος τῇ σαρκὶ πνευματικῶς. Εἰ οὖν ἀπέθανες τῇ

ξε, ὅτι «ὁ γάμος εἶναι τίμιος»³⁸ καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐνῶ οἱ λογισμοὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονες, πρῶτα εἶναι ταραγμένοι καὶ γεμᾶτοι λύπη καὶ σύρουν πρὸς τὰ πίσω κρυφὰ καὶ ἀνεπαίσθητα. Ντύνονται ἐνδύματα προβάτων, δηλαδή ὑποβάλλουν τοὺς λογισμούς τῆς δικαιοσύνης, ἐνῶ ἀπὸ μέσα εἶναι ἄρπαγες λύκοι· δηλαδή μ' ἐκεῖνα ποὺ φαίνονται χρηστοὶ ἢ καλύτερα ἄχρηστοι, ἀρπάζουν καὶ ἐξαπατοῦν τὶς καρδιὰς τῶν ἀκάκων. Ἐπειδὴ λοιπὸν γράφηκε γιὰ τὸ φίδι, ὅτι εἶναι φρονιμώτατο, σύνθλιβε πάντα τὸ κεφάλι του, μήπως κάποτε βρεῖ κοντά σου φωλιὰ καὶ κατοικία ἔτσι, καὶ ἔπειτα ἐνεργήσει τὴν ἐρήμωση.

Ἐὰν λοιπὸν ἐπιθυμεῖς καὶ σὺ νὰ γίνεις πνευματικός, ἀπομάκρυνε τὰ τῆς σάρκας· ἐκεῖνα ποὺ ἀρνεῖται κανεῖς, αὐτὰ καὶ τὰ ἀποβάλλει. Καὶ ἄκουσε τὸν ἴδιο τὸν Κύριο ποὺ λέγει· «ἐὰν κάποιος θέλει νὰ ἔλθει ὀπίσω μου, ν' ἀπαρνηθεῖ τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ σηκώσῃ τὸ σταυρὸ του καὶ νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ»³⁹. Καὶ πῶς ἀρνεῖται ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτό του, παρὰ ἀφήνοντας τὰ φυσικά του θελήματα καὶ ἀκολουθώντας αὐτόν; Γι' αὐτὸ λέγει εἰδικὰ γιὰ τὰ φυσικά καὶ ὄχι γιὰ τὰ ἀντίθετα μὲ τὴ φύση· διότι ἐὰν κανεῖς ἀφήσῃ τὰ παρὰ φύση, δὲν ἄφησε τίποτα ἀπὸ τὰ δικά του γιὰ τὸ Θεό· διότι δὲν εἶναι ἐκεῖνα δικά του. Ἐκεῖνος ποὺ ἄφησε τὰ φυσικά του θελήματα, αὐτὸς μὲ τὸν ἅγιο Ἀπόστολο Πέτρο πάντοτε φωνάζει, «νά, τὰ ἀφήσαμε ὅλα καὶ σὲ ἀκολουθήσαμε· τί λοιπὸν θὰ ὑπάρξει γιὰ μᾶς;»⁴⁰. Καὶ ἀκούει τὴν μακάρια ἐκείνη φωνὴ καὶ πληροφορεῖται τὴν ἐπαγγελία τῆς μέλλουσας ζωῆς.

Τί λοιπὸν ἄφησε ὁ Πέτρος, ἐνῶ δὲν ἦταν πλούσιος, καὶ καυχιόταν, ἂν ὄχι τὰ φυσικά του θελήματα; Διότι, ἐὰν δὲν πεθάνει ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴ σάρκα, ἐνῶ μὲ τὸ πνεῦμα νὰ ζεῖ, δὲν μπορεῖ νὰ ἀναστηθεῖ. Ὅπως δὲν μένουν μὲ τὸν νεκρὸ ἐντελῶς καθόλου τὰ φυσικά θελήματα, ἔτσι δὲν μένουν στὴ σάρκα οὔτε ἐκεῖνου ποὺ νεκρώθηκε πνευματικά. Ἐὰν λοιπὸν πέθανες ὡς

38. Ἐβρ. 13,4.

39. Ματθ. 16,24.

40. Ματθ. 19,27.

σαρκί, πῶς ζῶσιν ἐν σοὶ τὰ φυσικά; Εἰ δὲ οὐκ ἦς τοῦ πνευματικοῦ μέτρου, ἀλλὰ νήπιος ἔτι τῷ νοῖ, ταπεινώθητι τῷ διδασκάλῳ, ἵνα παιδεύσῃ σε ἐν ἐλέει, κἄν δοκῇ σοι καλὸν τὸ φαινόμενον· τὸ γὰρ φῶς τῶν δαιμόνων σκότος γίνεται ὕστερον· εἴ τι οὖν ἀκούεις ἢ λογίζῃ ἢ βλέπεις κἄν μικρὸν ταραχθῇ ἡ καρδιά σου, τῶν δαιμόνων ἐστὶ τοῦτο.

Δέξαι οὖν τὰ ἐν συντόμῳ γραφέντα, πιστεύων ὅτι, ἐὰν ἰδρώσης ἐν τούτοις, προκόψαι χαρίζεται σοι ὁ πᾶσι δωρούμενος Θεὸς τὸ εἶναι διὰ παντὸς μετὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ, συλλειτουργογεῖν, χαίρειν καὶ συγκληρονομεῖν τῶν αὐτοῦ ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΑ'

Τοῦ Γέροντος μηδενὶ συντυγχάνοντος, εἰ μὴ τῷ ἰδίῳ ὑπηρέτῃ τῷ ἀββᾶ, ὁ αὐτὸς ἀδελφὸς διὰ γραμμάτων συντυχεῖν αὐτῷ παρεκάλει, λέγων, ὅτι 'καὶ ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Πατέρων συνετύγγανον τοῖς δεομένοις'. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ Γέροντὸν διὰ γραμμάτων καὶ μετὰ προρρήσεως, ὧν τὴν ἔκβασιν αὐτῇ τῇ πείρᾳ ἡμεῖς ἔγνωμεν· εἶπε γὰρ ὀφθήσεσθαι αὐτῷ ποίῳ τρόπῳ καὶ τίνος χάριν ἔνεκεν τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Μετὰ χρόνον γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ ἐμπεσόντος εἰς πειρασμόν, δυσπιστοῦντος καὶ λέγοντος μὴ εἶναι ὄλωσ ἐν τῷ κελλίῳ τὸν Γέροντα, ἀλλὰ πλάττεσθαι τὸν ἀββᾶν τὴν αὐτοῦ παρουσίαν, καλέσας ὁ Γέροντὸν τὸν αὐτὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐν τῷ τόπῳ, ἐνιψε πάντων τοὺς πόδας (κἀγὼ δὲ ὁ ἁμαρτωλὸς ἤξιώθη τῷ νίμματι) καὶ οὕτως ἀνανήψας ὁ ἀδελφός, καὶ ταύτης τῆς ἀποκρίσεως ἀναμνησθεῖς, ἐξω-

πρὸς τὴ σάρκα, πῶς ζοῦνε σ' ἐσένα τὰ φυσικὰ θελήματα; Καὶ ἐὰν δὲν εἶσαι τοῦ πνευματικοῦ μέτρου, ἀλλὰ νήπιος ἀκόμα στοῦ νοῦ, ταπεινώσου στον διδάσκαλο, γιὰ νὰ σὲ παιδεύσει μὲ ἔλεος, κι ἂν ἀκόμα σοῦ φαίνεται καλὸ τὸ φαινόμενο· διότι τὸ φῶς τῶν δαιμόνων γίνεται ὕστερα σκοτάδι. Ἐὰν λοιπὸν ἀκοῦς κάτι ἢ σκέφτεσαι ἢ βλέπεις, ἀκόμα καὶ ἂν ταραχθεῖ λίγο ἡ καρδιά σου, αὐτὸ εἶναι τῶν δαιμόνων.

Δέξου λοιπὸν αὐτὰ ποὺ γράφηκαν μὲ συντομία, πιστεύοντας, ὅτι, ἐὰν κοπιᾶσεις σ' αὐτά, ὁ Θεός, ποὺ δωρίζει σὲ ὄλους τὸ νὰ ὑπάρχουν, θὰ σοῦ χαρίσει προκοπὴ γιὰ πάντα μαζί μὲ τοὺς ἀγίου του, ὥστε νὰ συλλειτουργεῖς, νὰ χαίρεσαι καὶ νὰ συγκληρονομήσεις τὰ ἀγαθὰ του, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στον ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

61

Ἐπειδὴ ὁ γέροντας δὲ συνομιλοῦσε μὲ κανένα, παρὰ μόνο μὲ τὸν ὑπηρέτη του τὸν Ἀββᾶ, ὁ ἴδιος ἀδελφὸς τὸν παρακαλοῦσε μὲ γράμματα νὰ τὸν δεχθεῖ νὰ συνομιλήσει, λέγοντας ὅτι καὶ ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς καὶ οἱ ἄλλοι Πατέρες συνομιλοῦσαν μὲ ὄσους εἶχαν ἀνάγκη. Τοῦ ἀπάντησε λοιπὸν ὁ Γέροντας μὲ γράμματα καὶ μὲ πρόρρηση, τῶν ὁποίων τὸ ἀποτέλεσμα τὸ γνωρίσαμε μὲ τὴν ἴδια τὴν πείρα. Εἶπε δηλαδὴ ὅτι θὰ παρουσιασθεῖ σ' αὐτὸν καὶ μὲ ποιὸ τρόπο θὰ φανεῖ, ἐξαιτίας ἐκείνων ποὺ ἀπειθοῦν στὴν Ἰουδαία. Πράγματι μετὰ ἀπὸ καιρὸ ὁ ἴδιος ἀδελφὸς πέφτοντας σὲ πειρασμό, δισπιστοῦσε καὶ ἔλεγε ὅτι ὁ Γέροντας δὲν ὑπάρχει καθόλου στοῦ κελλί, ἀλλ' ὅτι ὁ Ἀββᾶς προσποιεῖται τὴν παρουσία του. Τότε ὁ Γέροντας, ἀφοῦ κάλεσε τὸν ἴδιο ἀδελφὸ καὶ ὄσους βρέθηκαν στον τόπο, ἔνιψε τὰ πόδια ὄλων (καὶ ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς ἀξιώθηκα τὸ νίψιμο)⁴¹ καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀφοῦ ἀνένηψε ὁ ἀδελφὸς καὶ θυμήθη-

41. Αὐτὸ εἶναι σημείωση τοῦ ἡγουμένου Σέριδου.

μολογήσατο ἡμῖν τὴν ἰδίαν ἀπιστίαν, καὶ τὴν πρόρρησιν τοῦ Γέροντος, καὶ πάντες ἐδοξάσαμεν τὸν Θεόν. Ἔστι δὲ ἡ ἀπόκρισις αὕτη.

5 **Α** δελφέ, «οὐδεὶς οἶδε τὰ τοῦ ἐτέρου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ». Ἐκαστος οἶδε τί ἔχει ἐν τῇ αὐτοῦ οἰκίᾳ καὶ τί κέκτηται ἐν τῷ βαλαντίῳ καὶ πρὸς τοῦτο ἀναλίσκει καὶ εἰς ἄλλων διατροφήν. Καὶ πρόσταξιν ἔχομεν δεσποτικὴν. μὴ οἰκοδομεῖν πύργον, ἐὰν μὴ πρότερον ψηφίσωμεν τὰς δαπάνας. Ἐψηφισάς μοι τοὺς ἀγίους τοὺς πλου-
10 τήσαντας κατὰ πνεῦμα καὶ εὐφρανάς με ἐν τῇ σῇ γνώσει, ἐὰν μᾶλλον καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. Ἐρευνῶ δὲ αὐτοὺς καὶ εὐρίσκω ὅτι, κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν καλῶν αὐτῶν πράξεων, τοσοῦτόν εἰμι κάγῳ ἐν ταῖς κακαῖς μου πράξεσι. Κάκεῖνοι θαρροῦντες ἐ-
ποιοῦν, ἐγὼ δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ ποιῆσαι, τρέμω γινώσκων τὰ ἐ-
15 μοὶ πεπραγμένα διὰ τὸν λέγοντα «ὁ διδάσκων ἕτερον, σευατὸν οὐ διδάσκεις;». Πυκτεύω δὲ μὴ ἀκοῦσαι τοῦ ὄνειδίζοντός με καὶ λέγοντος· «ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου» καὶ τὰ λοιπά· κοπιῶ δὲ ἐκβαλεῖν καὶ οὐκ ἰσχύω, οὐκ ἀπογινώσκω δὲ ἀλλ' ἐλπίζω ἐπιτυχεῖν.

20 **Εἶπέ μοι, ἀδελφέ, ἐάν τις εἶπη τινὶ πτωχῷ ὅτι, ἀνθρωποὶ τινες ὑπαιτίαν δεδώκασι, δὸς καὶ αὐτὸς μηδὲν εὐπορῶν, μὴ δύναται τοῦτο ποιῆσαι; Τί δὲ πρὸς τοῦτο; ὅτι πολλοὶ διψῶντες καὶ εὐρίσκοντες τὴν τοῦ ὕδατος ἀπόλαυσιν, οὐ περιεργάζονται περὶ τῆς πηγῆς ἢ τοῦ ὑέτου ἢ τοῦ ποταμοῦ πόθεν ἔρχονται. Καὶ πολ-
25 λοι ἀπολαύουσι τῆς φαιδρότητος τοῦ ἡλίου, καὶ οὐ περιεργάζονται ἢ μακρὸς ἐστίν, ἢ κοντός, ἢ ἀναίσθητος, ἢ αἰσθητικός. Καὶ περὶ ἄλλων στοιχείων ὡσαύτως. Καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ ἔγραψαν οἱ Πατέρες ἐρωτηθέντες, ὅτι, ἴζηται τὸν Κύριον καὶ μὴ ἐρεῦνα ποῦ οἰκεῖ· τί δὲ πρὸς σὲ τὸν ἀφέντα τὴν ἐπιζητουμένην σπουδὴν τὴν**

42. Α' Κορ. 2,11.

43. Λουκᾶ 14,28.

κε αὐτὴ τὴν ἀπάντησιν, μᾶς ἐξομολογήθηκε τὴν ἀπιστίαν του καὶ τὴν πρόρρησιν τοῦ Γέροντα, καὶ ὅλοι δοξάσαμε τὸ Θεό. Ἡ ἀπόκρισις εἶναι αὐτή.

Αδελφέ, «κανένας δὲ γνωρίζει τὰ τοῦ ἄλλου παρὰ μόνον τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ βρίσκεται σ' αὐτόν»⁴². Ὁ καθένας γνωρίζει τί ἔχει στὸ σπῖτι του καὶ τί ἔχει ἀποκτήσει στὸ βαλάντιό του καὶ σύμφωνα μ' αὐτὸ ξοδεύει καὶ γιὰ τὴ διατροφή ἄλλων. Ἔχουμε δεσποτικὴ διαταγὴ νὰ μὴ χτίζουμε πύργο, ἐὰν δὲν ὑπολογίσουμε ἀπὸ πρὶν τίς δαπάνες⁴³. Μὲ λογάριασες μεταξὺ τῶν ἀγίων ποὺ πλούτισαν πνευματικὰ καὶ μὲ εὐφρανες μὲ τὴ γνώση σου, καὶ περισσότερο θὰ μὲ εὐφρανες μὲ τὰ ἔργα. Ἐξετάζω αὐτοὺς καὶ βρίσκω ὅτι ὅσο ὑπερβολικὲς εἶναι οἱ καλὲς πράξεις ἐκείνων, τόσο ὑπερβολικὲς εἶναι οἱ δικές μου κακὲς πράξεις. Ἐκεῖνοι ἐνεργοῦσαν μὲ θάρρος καὶ ἐγὼ καὶ ὅταν δὲν ἐνεργῶ τρέμω, γνωρίζοντας τίς δικές μου πράξεις ἐξαιτίας τοῦ λόγου· «ἐσὺ ποὺ διδάσκεις ἄλλον, δὲν διδάσκεις τὸν ἑαυτό σου;»⁴⁴. Ἀγωνίζομαι νὰ μὴ ἀκούσω αὐτόν ποὺ μὲ ὄνειδίζει καὶ λέγει· «ὑποκριτὴ, βγάλε πρῶτα τὸ δοκάρι ἀπὸ τὸ μάτι σου»⁴⁵ καὶ τὰ λοιπὰ· κοπιᾶζω νὰ τὸ βγάλω καὶ δὲν ἔχω τὴ δύναμη· δὲν ἀπελπίζομαι ὅμως, ἀλλὰ ἐλπίζω νὰ τὸ ἐπιτύχω.

Πῆς μου, ἀδελφέ, ἐὰν κανεῖς πεῖ σὲ κάποιον φτωχό, ὅτι μερικοὶ ἄνθρωποι ἔδωσαν ὑπαιτία, δῶσε καὶ σὺ ποὺ δὲν ἔχεις τίποτε, μήπως μπορεῖ νὰ τὸ κάνει αὐτό; Σ' αὐτὸ τί θὰ ποῦμε; Ὅτι πολλοὶ ποὺ διψοῦν καὶ βρίσκουν τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ νεροῦ, δὲν ἐξετάζουν τὴν πηγὴ ἢ τὴ βροχὴ ἢ τὸ ποτάμι ἀπὸ ποῦ ἔρχονται. Καὶ πολλοὶ ἀπολαμβάνουν τὴ λάμψη τοῦ ἡλίου καὶ δὲν ἐξετάζουν ἂν εἶναι ψηλὸς ἢ κοντὸς ἢ ἀνεπαίσθητος ἢ αἰσθητικός. Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ ἄλλα στοιχεῖα. Οἱ πατέρες, ἀφοῦ ἐρωτήθηκαν, ἔγραψαν γιὰ τὸ Θεό, νὰ ζητᾶς τὸν Κύριο καὶ νὰ μὴ ἐρευνᾶς ποῦ κατοικεῖ. Τί θὰ πῶ πρὸς ἐσένα, ποὺ ἄφησες τὴν ἀπαιτούμενη

44. Ρωμ. 2,21.

45. Ματθ. 7,5.

περὶ τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ ἐπιποθοῦντά με ἰδεῖν, σκώληκα ὄζοντα, γῆν καὶ σποδόν;

Ὅμως κἀγώ, ἄφρων ὢν, χαίρων ἐπεμψά σοι τὴν ἀπόκρισιν, πλανώμενος καὶ δοκῶν εἶναι τι, καὶ εἰς λήθην ἔβαλον τὸ 5 γεγραμμένον ὅτι, «ὁ δοκῶν εἶναι τι μηδὲν ὢν, ἑαυτὸν ἐξαπατᾷ», καὶ ἐπλανήθην εἰς τοῦτο καὶ ἐλάλησα μὴ ὢν ἄξιος. Σὺ ὁμοῦς ὡς καλὸς ἐργάτης καὶ ὑπήκοος ἔργασαι, καὶ μὴ ἐπιζητήσης τοῦτο παρ' ἐμοῦ, ἐπιποθοῦντος ἰδεῖν καὶ ἀσπάσασθαι σε, καὶ πάντας ἀπὸ τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης, καιρῷ δέ, ἐὰν πληροφορήσῃ με ὁ 10 Θεός, ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐπιρρίπτω καὶ καταφιλῶ πάντων ὑμῶν τὰ πέλματα, ἰκεσίας καὶ εὐχῆς χάριν τοῦ ρυσθῆναι ἀπὸ τῶν ἀπειθούτων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ.

Μὴ ἐν μετεωρισμῷ, ἀδελφέ, δαπανήσωμεν ἡμῶν τὰς ἡμέρας, ἀλλὰ κτησώμεθα τὸ πένθος τὸ μεμεστωμένον δακρῶν, 15 ἵνα μακαρισθῶμεν καὶ ἀδολεσχήσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ πρᾶεῖς, ἵνα συγκληρονόμοι γενώμεθα αὐτῶν καὶ διώξωμεν τὴν εἰρήνην μετὰ παντων, ἵνα εὐρεθῶμεν μετὰ τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ καὶ βαστάσωμεν ὄνειδισμὸν καὶ ὕβριν, ἵνα πληθυνθῇ ὁ μισθὸς ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ σπουδάσωμεν ἔργοις ἀγαθοῖς ὀφθῆ- 20 ναι αὐτῷ, «ὅπως ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Οὐχ ὡς κατηγορῶν σου ἔγραψά σοι ταῦτα, καὶ γὰρ χρεώστην ἐμαυτὸν ἐν πολλοῖς ὀφλήμασι βλέπω, ἀλλὰ ἀδιαλείπτως προσπίπτω δεόμενος τοῦ Θεοῦ χαρίσασθαι ἐμοί τε καὶ σοὶ ἄφε- 25 σιν ἀμαρτιῶν, εὐχαῖς ἀγίων. Ἀμήν.

ΞΒ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

μακαρίσαντα αὐτὸν τῆς τοιαύτης ἀρετῆς καὶ εἰπόντα

φροντίδα σχετικὰ μὲ τὶς ἁμαρτίες, καὶ ἐπιθυμεῖς νὰ μὲ δεῖς, ἔμένα πὺ εἶμαι σκουλήκι πὺ μυρίζει, χῶμα καὶ στάχτη;

Ὅμως καὶ ἐγώ, ὄντας ἄμυαλος, γεμᾶτος χαρὰ σοῦ ἔστειλα τὴν ἀπάντηση, ἐπειδὴ πλανήθηκα καὶ νόμιζα ὅτι εἶμαι κάτι, καὶ ξέχασα αὐτὸ πὺ ἔχει γραφεῖ, ὅτι «ἐκεῖνος πὺ νομίζει ὅτι εἶναι κάτι, ἐνῶ δὲν εἶναι τίποτε, ἐξαπατᾷ τὸν ἑαυτό του»⁴⁶, καὶ πλανήθηκα σ' αὐτὸ καὶ μίλησα, ἐνῶ δὲν ἦμουν ἄξιος. Ἐσὺ ὁμως σὰν καλὸς ἐργάτης καὶ ὑπήκοος νὰ ἐργάζεσαι καὶ νὰ μὴ ζητήσεις αὐτὸ ἀπὸ μένα, πὺ ποθῶ νὰ δῶ καὶ νὰ ἀσπασθῶ ἐσένα καὶ ὄλους μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν καιρὸ πὺ τυχὸν θὰ πληροφορήσει ὁ Θεός, ἀπὸ ἄλλο μου πέφτω καὶ φιλῶ τὰ πέλατα ὄλων σας, πρὸς ἰκεσία καὶ προσευχή, γιὰ νὰ λυτρωθῶ ἀπὸ τοὺς ἀπειθεῖς στὴν Ἰουδαία.

Ἄδελφέ, νὰ μὴ ξοδέψουμε τὶς μέρες μας σὲ ἔπαρση, ἀλλὰ ν' ἀποκτήσουμε τὸ πένθος πὺ εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ δάκρυα, γιὰ νὰ μακαρισθοῦμε, καὶ νὰ καταγίνομε ἐπίμονα μὲ τοὺς φτωχοὺς καὶ πρᾶους, γιὰ νὰ γίνουμε συγκληρονόμοι τους, νὰ ἐπιδιώξουμε τὴν εἰρήνη μὲ ὄλους, γιὰ νὰ βρεθοῦμε μαζί μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ὑπομείνουμε ὄνειδισμό καὶ ὕβρη γιὰ νὰ αὐξηθεῖ ἡ ἀμοιβή μας στοὺς οὐρανοὺς. Καὶ ἄς φροντίσουμε μὲ ἀγαθὰ ἔργα νὰ παρουσιασθοῦμε σ' αὐτόν, «γιὰ νὰ δοῦν οἱ ἄνθρωποι τὰ καλά μας ἔργα καὶ νὰ δοξάσουν τὸν οὐράνιο Πατέρα μας»⁴⁷.

Δὲν σοῦ ἔγραψα αὐτὰ τὰ πράγματα γιὰ νὰ σὲ κατηγορήσω, διότι βλέπω τὸν ἑαυτό μου χρεώστη σὲ πολλὰ πράγματα, ἀλλὰ πέφτω συνέχεια καὶ παρακαλῶ τὸ Θεὸ νὰ χαρίσει σὲ μένα καὶ σὲ σένα ἄφεση ἁμαρτιῶν, μὲ τὶς εὐχὲς τῶν ἁγίων. Γένοιτο.

62

Ἄπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

πὺ τὸν μακάρισε γι' αὐτὴ τὴν ἀρετὴ καὶ εἶπε φράσεις

46. Γαλ. 6,3.

47. Ματθ. 5,16.

ρήσεις ἀπὸ Γραφῆς· καὶ ἐρωτήσαντα, εἰ δεῖ παραιτεῖσθαι τὰς ὁπώρας καὶ πιστῶς καὶ εὐσχημόνως κατὰ τοὺς πατέρας διάγειν· καὶ περὶ εὐχῆς τοῦ φωτισθῆναι τοὺς ἀσθενήσαντας αὐτῷ ὀφθαλμούς.

5 **Α** δελφέ, εἰς ἐμὲ ἐπληρώθη διὰ σοῦ ἡ Γραφή λέγουσα· «λαός μου, οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς πλανῶσιν ὑμᾶς» καὶ τὰ λοιπά. Ὁ τοιοῦτος μακαρισμὸς οὐκ ἐᾷ ἡμᾶς ἰδεῖν τὴν αἰσχύνην τῶν ἔργων ἡμῶν, βλάπτει γὰρ ὡς νομίζω καὶ τοὺς ἐν μέτρῳ καὶ τῆς εἰς Θεὸν πίστεως ἀφίστησι. Φησὶ γάρ·
10 «πῶς δύνασθε πιστεῦειν εἰς ἐμὲ δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες;». Ὁ καταλαμβάνων τὴν ταπείνωσιν τοῦ Ἀποστόλου, ἐπιλέξεται μᾶλλον τὴν μωρίαν, ἢν' ὕστερον γένηται σοφός· ὁ γὰρ γνωστικὸν ἑαυτὸν δεικνύων καὶ οὐ μᾶλλον πνευματικόν, θαυμάζω, εἰ ἐκφεύζεται τὴν ἐκ φύσεως ὀρισθεῖσαν κατάκρισιν.
15 Περὶ δὲ ταπεινῶν γράφει, ὅτι λαμβάνουσι χάριν. Εἴ τις ὁμολογεῖ γλυκύτητα τῶν τοῦ Θεοῦ λογίων, μὴ ἐσθίῃ δὲ ἀπ' αὐτῆς, ὁ τοιοῦτος πικρὰν αὐτὴν δείκνυσι.

Μὴ πικρὸς ὁ λόγος, ὅτι «εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι»; Εἰ δὲ γλυκύς, διατί, θέλοντες πληρῶσαι τὸ ἴδιον θέλημα, ἀποβάλλομεν αὐτόν; Ὁ δεικνύων ἑαυτὸν γνωρίζοντα τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν πόλιν ἀπάγουσαν, ἢ ὡς καταφρονῶν ἐρωτᾷ, ἢ πειράζει καταγελῶν. Ἐὰν δὲ γινώσκη τὴν ὁδόν, μὴ θέλῃ δὲ διοδεῦσαι ἐν αὐτῇ, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀμελέστερος κρίνεται.
25 Εἶχε δὲ καὶ ὁ ἀββᾶς Ἀρσένιος γνῶσιν, ἀλλ' οὐκ ἐφανέρωσε· ταπεινοφρονῶν γὰρ ἔλεγε, «θέλω σωθῆναι καὶ οὐ γινώσκω πῶς».

Ἐὰν οὖν δείξῃ τις τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν ὁδὸν καὶ ἀμελήσῃ τοῦ πορευθῆναι ἐν αὐτῇ, αἴτιος εὐρίσκεται. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ

48. Ἦσ. 3,12.

49. Ἰω. 5,44.

ἀπὸ τῆ Γραφῆ· καὶ τὸν ἐρώτησε, ἐὰν πρέπει νὰ ἀποφύγει τὰ ὄπωρικά καὶ νὰ ζεῖ πιστῶς καὶ εὐσχημόνως μὲ τοὺς πατέρες· καὶ περὶ προσευχῆς γιὰ νὰ φωτισθοῦν τὰ ἀρρωστημένα μάτια του.

Α δελφέ, μέσω σοῦ ἐκπληρώθηκε σὲ μένα ἡ Γραφῆ ποὺ λέγει· «λαέ μου, ἐκεῖνοι ποὺ σᾶς μακαρίζουν, σᾶς πλανοῦν»⁴⁸ καὶ τὰ λοιπὰ. Αὐτὸς ὁ μακαρισμὸς δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ δοῦμε τὴν ἐντροπὴ τῶν ἔργων μας, διότι, ὅπως νομίζω, βλάπτει καὶ αὐτοὺς ποὺ ζοῦν μὲ μετριοφροσύνη καὶ τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν πίστη στὸ Θεό. Διότι λέγει, «πῶς μπορεῖτε νὰ πιστεύετε σὲ μένα, ἀφοῦ δέχεσθε τιμὲς ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον;»⁴⁹. Ἐκεῖνος ποὺ φθάνει τὴν ταπείνωση τοῦ Ἀποστόλου, θὰ προτιμήσει μᾶλλον τὴ μωρία, γιὰ νὰ γίνει ὕστερα σοφός⁵⁰. διότι αὐτὸς ποὺ δείχνει τὸν ἑαυτό του γνωστικὸ καὶ ὄχι μᾶλλον πνευματικὸ, ἀπορῶ ἐὰν θὰ ἀποφύγει τὴν κατάκριση τὴν ὀρισμένη ἀπὸ τὴ φύση. Ἐνῶ γιὰ τοὺς ταπεινοὺς γράφει ὅτι λαμβάνουν χάρη. Ἐὰν κάποιος ὁμολογεῖ τὴ γλυκύτητα τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ, ὅμως δὲν τρώγει ἀπ' αὐτὴ, αὐτὸς τὴν δείχνει πικρὴ.

Μήπως εἶναι πικρὸς ὁ λόγος, «ὅποιος θέλει νὰ ἔρθει ὀπίσω μου, ν' ἀπαρνηθεῖ τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ σηκώσει τὸν σταυρὸ του καὶ νὰ μὲ ἀκολουθήσει»⁵¹; Καὶ ἐὰν εἶναι γλυκός, γιατί, θέλοντας νὰ ἐκπληρώσουμε τὸ θέλημά μας, τὸν ἀπορρίπτουμε; Ἐκεῖνος ποὺ δείχνει τὸν ἑαυτό του ὅτι γνωρίζει τὴν ὁδὸ ποὺ ὀδηγεῖ στὴν πόλη ἢ ἐρωτᾷ ἀπὸ περιφρόνηση ἢ πειράζει κοροϊδεύοντας. Ἄν ὅμως γνωρίζει τὴν ὁδὸ καὶ δὲ θέλει νὰ βαδίσει σ' αὐτὴν, αὐτὸς κρίνεται σὰν πολὺ ἀμελής. Καὶ ὁ ἀββᾶς Ἀρσένιος εἶχε γνώση, ὅμως δὲν τὴ φανέρωσε· διότι ταπεινοφρονώντας ἔλεγε· «Θέλω νὰ σωθῶ καὶ δὲν γνωρίζω πῶς».

Ἐὰν λοιπὸν κανεὶς δείξει τὴν ὁδὸ στὸν ἀδελφὸ του καὶ δὲν φροντίσει νὰ πορευτεῖ σ' αὐτὴν, εἶναι ἔνοχος. Αὐτὴ λοιπὸν εἶ-

50. Α' Κορ. 3,19.

51. Ματθ. 16,24.

ὁδός, ἵνα τὰ ὀδεύόμενα καὶ ὀπίσω βαλλόμενα παρ' ἡμῶν, μὴ ἐλκύσωσιν ἡμᾶς εἰς τὰ ὀπίσω· ἐπεὶ εὕρισκόμεθα εἰς τὸν τόπον ὅθεν ἐξήλθομεν, καταγνώσεως ἄξιοι καὶ εἰκῆ ποιήσαντες τὸν κόπον. Ὁ γὰρ θέλων γινῶναι τελείως τὴν ὁδόν, ἐὰν μὴ συνο-
5 δεύσῃ τῷ εἰδῶτι τελείως τὴν ὁδόν, οὐδέποτε φθάνει εἰς τὴν πό-
λιν. Βάλε τὸ θέλημά σου ὀπίσω σου καὶ ταπεινώθητι ἐν πάσῃ
ζωῇ καὶ σῶζῃ.

Περὶ δὲ τῶν ὀπωρῶν, μὴ ἀπὸ σαυτοῦ ζητήσης· εἰ δὲ
δώσουσι λάβε καὶ φάγε, στενάζων διὰ τὴν κατάκρισιν τῆς ἡδο-
10 νῆς· εἰ δὲ προφέρεις τοὺς ἀγίους μίμησαι καὶ τὴν ἔκβασιν τῆς
ἀποταγῆς καὶ τὴν ἐν τοῖς ἔργοις συγκεκραμένην πίστιν, «χωρὶς
γὰρ ἔργων» ἀπεφήναντο ὅτι «νεκρά ἐστι»· καὶ ἐπειδὴ λέγεις εὐ-
σχημόνως, οὐχ εὕρισκεις εὐπρεπέστερον τοῦ καθ' ὑποταγὴν γι-
νομένου, ὑπακοὴ γάρ ἐστι· καὶ ἔφησέ τις, «ὅτι υἱὸς ὑπῆκοος, εἰς
15 ζωήν».

Περὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν, δυνατὸς ἐστὶν ὁ πλάσας αὐτούς,
φωτίσαι σὺν τοῖς ἔσω ὀφθαλμοῖς· οἷς, ἐὰν συνιῶμεν κατὰ τὴν
Σωτῆρος φωνήν, οὐ χρῆζομεν τούτων, βλεπόντων τὴν τοῦ κό-
σμου ματαιότητα· δυνατὸς οὖν ὁ Θεὸς ποιῆσαι εὐρεθῆναι ἡμᾶς
20 μετὰ τῶν σωζομένων, εἰς δόξαν τοῦ παναγίου αὐτοῦ ὀνόματος.
Ἀμήν.

ΞΓ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,

ἐρωτήσαντα μεθ' ἐτέρων, 'τίς ἔδωκε τῷ διαβόλῳ τὴν ἀρ-
χὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν'.

25 **Ε**ἰ νοῆσαι θέλετε τὸ μὴ ὄν ὑμῖν ἀναγκαῖον, 'τίς ἔδωκε
τῷ διαβόλῳ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν', ἐκ τούτου
κατανοήσατε, καὶ μὴ ποιήσητε διὰ τὴν ἀγνωσίαν ὑμῶν
τὸν Θεὸν αἴτιον εἶναι τῶν κακῶν. Ἀφ' ἑαυτῶν λάβετε τὸ ὑπό-
δειγμα· ἐὰν τις ὑμῶν ἰδίᾳ προαιρέσει ἐκκλίνῃ εἰς τὸ κακόν, καὶ

ναι ἡ ὁδός, ὥστε νὰ μὴ μᾶς σύρουν πρὸς τὰ πίσω τὰ ὀδευόμενα καὶ ἐκεῖνα ποὺ ρίπτονται πίσω ἀπὸ ἐμᾶς, διότι ἀλλιῶς βρισκόμαστε στὸν τόπο ἀπ' ὅπου βγήκαμε ἄξιοι περιφρονήσεως καὶ κοπιάσαμε στὰ χαμένα. Διότι ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ γνωρίζει τέλεια τὴν ὁδὸ, ἐὰν δὲν ἀκολουθήσει αὐτὸν ποὺ γνωρίζει τέλεια τὴν ὁδὸ, ποτὲ δὲν φθάνει στὴν πόλη. Βάλε τὸ θέλημά σου πίσω σου καὶ ταπεινώσου σὲ ὅλη τὴ ζωὴ καὶ θὰ σωθεῖς.

Ὡς πρὸς τὰ ὀπωρικά, νὰ μὴ τὰ ζητήσεις σὺ ὁ ἴδιος· ἐὰν ὁμως σοῦ δώσουν, πάρε καὶ φάγε, στενάζοντας γιὰ τὴν κατάκριση τῆς ἡδονῆς· καὶ ἂν προφέρεις τοὺς ἁγίους, νὰ μιμεῖσαι καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποταγῆς καὶ τὴν πίστη ποὺ εἶναι ἀναμιγμένη μὲ τὰ ἔργα, διότι χωρὶς τὰ ἔργα διακήρυξαν ὅτι εἶναι νεκρὴ· καὶ ἐπειδὴ τὸ λέγεις μὲ εὐσχημοσύνη, γι' αὐτὸ δὲν τὸ θεωρεῖς εὐπρεπέστερο ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ γίνεται μὲ ὑποταγὴ· διότι εἶναι ὑπακοή· καὶ εἶπε κάποιος «ὅτι ὁ υἱὸς ποὺ εἶναι ὑπάκουος, ἔχει ζωή».

Ὅσο γιὰ τὰ μάτια, αὐτὸς ποὺ τὰ ἔπλασε, μπορεῖ νὰ τὰ φωτίσει μαζὶ μὲ τὰ ἐσωτερικὰ μάτια, ποὺ ἐὰν ἔχουμε αὐτὰ μὲ σύνεση, σύμφωνα μὲ τὰ λεγόμενα τοῦ Σωτήρα, δὲν χρειαζόμαστε τὰ ἄλλα ποὺ βλέπουν τὴ ματαιότητα τοῦ κόσμου. Ὁ Θεὸς λοιπὸν μπορεῖ νὰ βοηθήσει, ὥστε νὰ βρεθοῦμε μαζὶ μ' αὐτοὺς ποὺ σώζονται, πρὸς δόξα τοῦ παναγίου ὀνόματός του. Γένοιτο.

63

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ποὺ ἐρώτησε μαζὶ μὲ ἄλλους, ποιὸς ἔδωσε στὸν διάβολο τὴν ἀρχὴ καὶ τὴν ἐξουσία.

Ε ἂν θέλετε νὰ κατανοήσετε ἐκεῖνο ποὺ δὲν σᾶς εἶναι ἀναγκαῖο, ποιὸς ἔδωσε στὸν διάβολο τὴν ἀρχὴ καὶ τὴν ἐξουσία, θὰ τὸ κατανοήσετε ἀπὸ αὐτό, καὶ νὰ μὴ θεωρήσετε τὸ Θεὸ αἴτιο τῶν κακῶν ἐξαιτίας τῆς ἀγνωσίας σας· ἀπὸ

κρίνεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὡς ποιήσας τὸ κακὸν ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. Τίς δὲ τὴν ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ; Οὐχ ὁ Θεός; Διατί γὰρ αὐτὸν κρίνεις; Μὴ δείξητε διὰ τὴν στρέβλωσιν τοῦ διαβόλου τὸν Θεὸν θελητὴν εἶναι κακοῦ· οὐ γὰρ ἐστὶ τοῦτο, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ κἂν εἴπὸν τινες τῶν ἀγίων, ὑμεῖς τελείως οὐ νοεῖτε πῶς εἶπον. Κατὰ τοῦτο γὰρ εἴρηται, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν, παρὰ τοῦ μὴ κωλύσαι αὐτὸν ἢ ἐμποδίσαι, πρὸς ἀποτέλεσμα τοῦ κακοῦ. Καὶ νοήσατε ἐκ τούτου· «ἐγὼ ἐσκλήρυνα τὴν καρδίαν Φαραώ».

10 Εἰ οὖν τοῦτό ἐστι, πῶς αὐτὸν κατακρίνει; Ἀλλὰ τοῦτο φάσκει, ὅτι οὐ προεπαίδευσεν αὐτόν. Ἀπὸ τῆς βίβλου Ἰὼβ τοῦτό ἐστι γινῶναι τινα· περιέχει γάρ, ὅτι ὁ διάβολος ἀπώλεσεν αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὰ τέκνα, καὶ νόησον αὐτὸν λέγοντα· «ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο, ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω 15 καὶ ἐγένετο· εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας». Τί οὖν οὐκ ὀνομάζει τὸν ἀπολέσαντα, ἀλλὰ τὸν μακροθυμήσαντα καὶ δυνάμενον ἐμποδίσαι καὶ κωλύσαι τὸν κακόν;

Καὶ πρόσχες, δι' οὐδὲν ἄλλο εἶπεν αὐτῷ, «ἰδοὺ δίδωμι αὐτὸν εἰς τὰς χεῖράς σου», ἀλλ' ὅτι τὸν Θεὸν κατηγορήσεν αἴτιον 20 εἶναι τῆς ἐξομολογήσεως τοῦ δικαίου περὶ τῶν εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν. Μὴ κωλύσας οὖν ὁ Θεός, ὀνομάζεται ὡς ἑδωκὼς αὐτῷ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν· ὁ Θεὸς γὰρ ἀπ' ἀρχῆς, καλὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἐνεπίστευσε καὶ δόξας οὐκ ἀφείλετο· ὁ δὲ λαβὼν ἀπέθετο, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἐνεδύσατο τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν. Μὴ 25 κωλύσας οὖν ὁ Θεὸς ὀνομάζεται ἑδωκὼς. Μὴ γράφει, 'καὶ οὐκ ἠθέλησεν εὐλογίαν, καὶ ἐμάκρυνεν αὐτὴν ἀπ' αὐτοῦ ὁ Θεός', ἀλλ' ὅτι «καὶ μακρυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ».

σᾶς τοὺς ἴδιους λάβετε τὸ παράδειγμα. Ἐὰν κάποιος ἀπὸ σᾶς μὲ δική του προαίρεση κλίνει στὸ κακὸ, κάνει τὸ κακὸ οἰκειοθελῶς καὶ κρίνεται ἀπὸ τὸ Θεὸ, ἐπειδὴ ἔκανε τὸ κακὸ μὲ τὴ δική του ἐξουσία. Ποιὸς ἔδωσε τὴν ἐξουσία σ' αὐτόν; ὄχι ὁ Θεός; Γιατί λοιπὸν τὸν κρίνει; Μὴ δείξετε, ἐξαιτίας τῆς τυραννίας τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι θελητῆς τοῦ κακοῦ· διότι δὲν συμβαίνει αὐτό, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ καὶ ἂν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἁγίους τὸ εἶπαν, ἐσεῖς δὲν καταλαβαίνετε τελείως πῶς τὸ εἶπαν. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ἔχει λεχθεῖ ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωσε σ' αὐτόν τὴν ἀρχὴ καὶ τὴν ἐξουσία, ὅτι δὲν τὸν ἐμποδίζει στὴν ἐπιτέλεση τοῦ κακοῦ. Καὶ θὰ τὸ καταλάβετε ἀπὸ αὐτό· «ἐγὼ σκλήρυνα τὴν καρδιά τοῦ Φαραώ»⁵².

Ἐὰν λοιπὸν συμβαίνει αὐτό, πῶς τὸν κατακρίνει; Ἀλλὰ λέγει αὐτό, ὅτι δὲν τὸν προπαίδευσε. Αὐτὸ εἶναι δυνατὸ νὰ τὸ μάθει κανεὶς ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ· διότι λέγει ὅτι ὁ διάβολος κατέστρεψε τὰ ὑπάρχοντά του καὶ τὰ παιδιά του, καὶ σκέψου αὐτόν ποὺ λέγει· «ὁ Κύριος τὰ ἔδωσε, ὁ Κύριος τὰ ἀφαίρεσε· ὅπως ἤθελε ὁ Κύριος, ἔτσι καὶ ἔγινε· ὡς εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένο στοὺς αἰῶνες»⁵³. Γιατί λοιπὸν δὲν ἀναφέρει ἐκεῖνον ποὺ τὰ κατέστρεψε, ἀλλὰ αὐτόν ποὺ μακροθυμεῖ καὶ μπορεῖ νὰ ἐμποδίσει καὶ νὰ τιμωρήσει τὸ κακὸ;

Καὶ πρόσεχε, δὲν εἶπε σ' αὐτόν γιὰ κανένα ἄλλο λόγο, «νά, τὸν δίνω στὰ χέρια σου», ἀλλὰ διότι κατηγόρησε τὸ Θεὸ ὅτι εἶναι αἷτιος τῆς ἐξομολογήσεως τοῦ δικαίου γιὰ τὶς εὐεργεσίες σ' αὐτόν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Θεὸς δὲν ἐμπόδισε, λέγεται, ὅτι ἔχει δώσει σ' αὐτόν τὴν ἀρχὴ καὶ τὴν ἐξουσία· διότι ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἐμπιστεύτηκε καλὴ ἀρχὴ καὶ ἀφοῦ τοῦ τὴν ἔδωσε, δὲν τοῦ τὴν πῆρε· ἐκεῖνος ὅμως μόλις τὴν ἔλαβε τὴν ἀπέβαλε, καὶ ἀντὶ αὐτῆς ντύθηκε τὴν ἀρχὴ τῶν κακῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Θεὸς δὲν τὸν ἐμπόδισε, λέγεται ὅτι τὴν ἔχει δώσει. Δὲν γράφει «καὶ δὲν θέλησε εὐλογία», καὶ τὴν ἀπομάκρυνε ὁ Θεὸς ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ ὅτι «θὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπ' αὐτόν»⁵⁴.

53. Ἰώβ 1,21.

54. Ψαλμ. 108,17.

Ἑμεῖς οὖν μὴ ἔχετε τὸν Θεὸν αἴτιον εἶναι τῶν κακῶν, ἐπεὶ κατακρινεῖ ὑμᾶς τοῦτο· ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ. Ἐπελέξατο τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν, καὶ οὐκ ἐνεπόδισεν αὐτῷ ὁ Θεός. Καὶ γὰρ λέγει, «καὶ ἠγάπησε κατάραν, καὶ ἤξεν αὐτῷ», καὶ οὐ λέγει, ὅτι ὁ
5 Θεὸς ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ. Ἑμεῖς οὖν στήτε ἀσάλευτοι ἐν Κυρίῳ, πιστεύοντες, ὅτι ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ. Καὶ συγχωρήσατέ μοι συρέντι ὑπὸ ζητημάτων παιδικῶν, ἀφήσαντι τὴν προκειμένην τελειότητα, τέκνα.

Εὐλογῆσαι καὶ αὐξήσαι τοὺς καρποὺς ὑμῶν ὁ Κύριος Ἰη-
10 σοῦς Χριστὸς ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

ΣΧΟΛΙΟΝ

Παριστᾶ διὰ τούτων σαφῶς οὕτωσιν ὁ θεοφόρος Πατήρ, ὅτι ὁ δειῖ ὄλως ἐπερωτᾶν γνώσεως χάριν τὸν σωθῆναι σπουδάζοντα· «ἢ γὰρ γνῶσις φυσιοῖ», ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολος. Περὶ παθῶν μέντοι ἐρωτᾶν καὶ ὅπως χρῆ τὸν ἑαυ-
15 τοῦ διεξάγειν τὸν βίον, ἡγουν πῶς δεῖ σωθῆναι καὶ πάνυ προσῆκόν ἐστιν, ἀναγκαῖον γὰρ καὶ εἰς ταπεινώσιν φέρει· ἢ ταπεινώσις σωτηρία σύντομος· «ἐταπεινώθη γὰρ καὶ ἔσωσέ με ὁ Κύριος»· φησὶ δὲ καὶ τῶν ἁγίων τις, «μοναχὸς ταπεινόφρων, οὐ πολυπραγμονήσει κρίματα». Τὸν νοσοκόμον δὲ ἐρωτήσαντα, ἑί-
20 χρῆ ἐν τοῖς ἰατρικοῖς βιβλίοις ἀδολεσχεῖν, εἶρηκεν, ἑν τούτοις μᾶλλον ἀδολεσχεῖν ἢ τοῖς πάθεσιν, ἐπειδὴ φησὶν, οὕτω ἤλθομεν εἰς τελειότητα, ἵνα τελείως ἀπαλλαγῶμεν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν παθῶν. Ἀμφοτέροις οὖν πρεπόντως καὶ διακριτικῶς ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος· εἰπὼν δέ, ἑσυγχωρήσατέ μοι συρέντι ὑπὸ ζητημάτων

Ἔσεῖς λοιπὸν νὰ μὴ θεωρεῖτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι αἴτιος τῶν κακῶν, διότι αὐτὸ θὰ σᾶς κατακρίνει· ἀλλὰ αὐτὸς ἀπὸ μόνος του διάλεξε τὴν ἀρχὴ τῶν κακῶν, καὶ δὲν τὸν ἐμπόδισε ὁ Θεός. Διότι λέγει, «καὶ ἀγάπησε τὴν κατὰρα καὶ θὰ ἔλθει αὐτὴ κατ' αὐτοῦ»⁵⁵, καὶ δὲν λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωσε αὐτὴν σ' αὐτόν. Ἔσεῖς λοιπὸν σταθεῖτε ἀπαρασάλευτοι ἐν Κυρίῳ, πιστεύοντας ὅτι εἶναι ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς μας καὶ ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Καὶ συγχωρήστε με, τέκνα μου, πού παρασύρθηκα ἀπὸ παιδικὰ ζητήματα καὶ παρέλειψα τὴν προκείμενη τελειότητα.

Εἴθε νὰ εὐλογῆσει καὶ νὰ αὐξήσει τοὺς καρπούς μας ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς μαζί καὶ μετὰ τὴ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

ΣΧΟΛΙΟ

Αυτὸς ὁ θεοφόρος Πατέρας δείχνει μ' αὐτὰ τὰ λόγια ὅτι, ὁποῖος ἐνδιαφέρεται νὰ σωθεῖ, δὲν πρέπει καθόλου νὰ ἐρωτᾷ χάριν γνώσεως· διότι ἡ γνώση δημιουργεῖ ὑπεροψία, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος. Ἀλλὰ νὰ ἐρωτᾷ γιὰ πάθη καὶ πῶς νὰ ρυθμίζει τὴ ζωὴ του, δηλαδή πῶς πρέπει νὰ σωθεῖ, διότι εἶναι πολὺ ἀπαραίτητο καὶ ἀναγκαῖο καὶ ὀδηγεῖ στὴν ταπείνωση καὶ ἡ ταπείνωση εἶναι σύντομη σωτηρία· διότι λέγει, «ταπεινώθηκα καὶ με ἔσωσε ὁ Κύριος»⁵⁶. Καὶ κάποιος ἀπὸ τοὺς ἁγίους λέγει· «ὁ ταπεινόφρονος μοναχὸς δὲν θ' ἀσχοληθεῖ μὲ ἀνεκδιήγητα, ἐνῶ ὁ ὑπερήφανος θ' ἀσχοληθεῖ μὲ κρίματα»⁵⁷. Καὶ ὅταν ὁ νοσοκόμος ἐρώτησε, ἐὰν πρέπει νὰ ἀσχολούμαστε μὲ τὰ ἱατρικὰ βιβλία· τοῦ εἶπε, νὰ ἀσχολούμαστε περισσότερο μ' αὐτὰ παρὰ μὲ τὰ πάθη, ἐπειδὴ, λέγει, δὲν φθάσαμε ἀκόμα στὴν τελειότητα, ὥστε ν' ἀπαλλαγοῦμε ἐντελῶς ἀπὸ τὴν αἰχμηλωσίαν τῶν παθῶν. Καὶ στοὺς δύο λοιπὸν ἀπάντησε ὁ ἅγιος κατάλληλα καὶ διακριτικά· ὅταν λέγει, 'νὰ μὲ συγχωρήσετε ἐπειδὴ

55. Ψαλμ. 108(109), 17.

56. Ψαλμ. 114(116), 6.

57. Πρόκειται γιὰ τὸν Ἰωάννη τῆς Κλίμακος.

παιδικῶν', αἰνίττεται, ἢ μᾶλλον φανερώς δεικνύει, ὅτι ὄντως νηπίας φρενὸς καὶ ἀγνωσίας πολλῆς εἰσι πεπληρωμένα τὰ τοιαῦτα ζητήματα, πρὸς δὲ καὶ τῆς δεινῆς ὑπερηφανίας.

ΞΔ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον γέροντα.

5 **Τί ποιήσω, πάτερ, ὅτι θλίβομαι, ὡς καταλιπὼν τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀπρονοήτους;**

Γέγραπται εἰς τοὺς Γέροντας, ὅτι, ἀδικηθεῖς τις ὑπό τινος, ἀπῆλθε πρὸς τινὰ γέροντα, λέγων, ὅτι ἠδίκηθήν παρ' αὐτοῦ καὶ θέλω ἑμαυτὸν ἐκδικῆσαι'. Καὶ εἶπεν 10 αὐτῷ· 'μή, τέκνον, ἀλλὰ τῷ Θεῷ τὰ τῆς ἐκδικήσεως καταλίπωμεν'. Ὡς δὲ οὐκ ἔπεισεν αὐτόν, εἶπε, 'ποιήσωμεν εὐχὴν'. Γινομένης δὲ τῆς εὐχῆς, ὁ γέρον ἤρξατο λέγειν ἀκούοντος τοῦ ἀδελφοῦ. 'Ὁ Θεός, οὐκ ἔτι σου χρεῖαν ἔχομεν φροντίζειν περὶ ἡμῶν, ἡμεῖς γὰρ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦμεν'. Ὁ δὲ κατανοήσας ἐπὶ τῷ 15 λόγῳ εἶπεν, ὅτι 'συγχώρησόν μοι, ἀββᾶ, οὐκ ἔτι γὰρ ἐκδικῶ ἑμαυτόν'. Τοῦτο δὲ λέγω σοι, ἀδελφέ, εἰ ἡμεῖς φροντίζομεν τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ὁ Θεὸς αὐτῶν οὐκ ἔτι φροντίζει· εἰ δὲ ἀφῶμεν, ὁ Θεὸς φροντίζει καὶ αὐτῶν καὶ ἡμῶν.

Μὴ οὖν δόξη σοι φροντίζειν ἢ εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα μὴ 20 λάβῃς αὐτοὺς εἰς μνήμην καὶ γένηται πάθος ἐν τῇ ψυχῇ σου.

ΞΕ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν γέροντα.

Τί οὖν ποιήσω, ὅτι ἐπιμένει μοι σφοδρῶς ἡ λύπη περὶ τοῦ χωρισμοῦ τῆς γυναικός;

παρασύρθηκα από παιδικὰ ζητήματα', υπαινίσσεται, ἢ καλύτερα δείχνει φανερά, ὅτι πράγματι αὐτὰ τὰ ζητήματα εἶναι γεμᾶτα μὲ νηπιακὸ μυαλὸ καὶ πολλὴ ἀγνωσία, καὶ ἀκόμα καὶ ἀπὸ φοβερὴ ὑπερηφάνεια.

64

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἄλλο γέροντα.

Τί νὰ κάνω, πάτερ, πὺ στενοχωριέμαι διότι ἄφησα τὰ παιδιά καὶ τὴ γυναῖκα ἀπροστάτευτους.

Εχει γραφεῖ στὸ Γεροντικό, ὅτι κάποιος πὺ ἀδικήθηκε ἀπὸ ἓναν ἄλλο πῆγε σὲ ἓνα γέροντα, λέγοντας, 'ἐπειδὴ ἀδικήθηκα ἀπὸ κάποιον, θέλω καὶ ἐγὼ νὰ τὸν ἐκδικηθῶ'. Καὶ εἶπε σ' αὐτόν, ὄχι τέκνο μου, ἀλλὰ θὰ ἀφήσωμε τὰ τῆς ἐκδίκησης στὸ Θεό. Ἐπειδὴ ὄμως δὲν τὸν ἔπεισε, εἶπε, 'θὰ κάνομε προσευχή'. Ἐνῶ γινόταν ἡ προσευχή, καὶ ἄκουγε ὁ ἀδελφός, ὁ γέροντας ἄρχισε νὰ λέγει 'Θεέ μας δὲν σὲ ἔχομε πλέον ἀνάγκη νὰ φροντίζεις γιὰ μᾶς, διότι ἐμεῖς τιμωροῦμαστε ἀναμεταξύ μας'. Αὐτὸς συντετριμμένος τότε ἀπὸ τὸ λόγο εἶπε, 'συγχῶρεσέ με, Ἀββᾶ, διότι δὲν παίρνω πλέον ἐκδίκηση μόνος μου'. Αὐτὸ σοῦ τὸ λέγω, ἀδελφέ, γιὰ τὰ ἐξῆς. Ἐὰν ἐμεῖς φροντίζουμε τὴ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά, ὁ Θεὸς δὲν θὰ φροντίσει πιά γι' αὐτούς· ἐὰν ὄμως τοὺς ἀφήσουμε, ὁ Θεὸς θὰ φροντίσει καὶ γι' αὐτοὺς καὶ γιὰ μᾶς.

Μὴ σκεφθεῖς λοιπὸν νὰ φροντίζεις ἢ νὰ προσεύχεσαι γι' αὐτούς, γιὰ νὰ μὴ τοὺς βάλεις στὴ μνήμη σου καὶ σοῦ γίνει πάθος στὴ ψυχῇ σου.

65

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο Γέροντα.

Τί νὰ κάνω λοιπὸν, ἐπειδὴ ἐπιμένει μέσα μου δυνατὰ ἡ λύπη γιὰ τὸ χωρισμὸ τῆς γυναῖκας;

Γ έγραπται περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός, ὅτι «ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν». Ὡσπερ οὖν ἀπὸ τῆς σαρκός σου ἐὰν κοπῆ μέρος τι ὀδυνᾶται τὸ λοιπὸν σῶμα ἄχρις οὗ θεραπευθῆ τὸ τραῦμα καὶ παύσῃται ἡ ὀδύνη, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτου ἀνάγκη σοὶ ἐστὶν ὡς τῆς σαρκὸς ἀποκοπείσης ὀδυνᾶσθαι.

ΞΣ'

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν περὶ τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως.

Ε *ὶ πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι, ποῦ ἔστιν ἡ πίστις; Εἰ τόπον νεκροῦ ἐπελέξω σεαυτῷ, ἐρώτησον τὸν νεκρόν, εἰ ἐπιθυμεῖ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα· εἰ κρίνεται ὑπὲρ αὐτῆς, ἐὰν ἀπελθοῦσα πορνεύσῃ. Εἰ ἀφῆκας τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, τί οὐκ εὐαγγελίζῃ τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν; Ἔως πότε καθεύδεις; Γρηγόρησον καὶ φώνησον μετὰ τοῦ Δαβίδ· «μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρίας, τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις». Ἡ ὑπὲρ πάντας τοὺς διδάσκοντάς σε συνῆκας; Νοοῦνται δὲ πονηροὶ δαίμονες οἱ ἐμβάλλοντες εἰς τὴν σὴν καρδίαν, ὅτι σφοδρότερος προστεθήσεται ὁ τῆς γυναικὸς πόλεμος. Ποῦ ἐκρύβῃ ἀπὸ σοῦ ὁ γραφικὸς λόγος, «ὅτι πιστὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι» καὶ τὰ λοιπά;*

Εἰ δὲ ἀπὸ τῆς ἡμῶν ἀσθενείας ταῦτα πάσχομεν, μηδεὶς τυφλὸς ὢν, αἰτιάσθω τὸν ἥλιον μὴ φωτίσαντα, ἢ βοηθήσαντα αὐτῷ. Εἰ πιστεύεις, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι «ἐκτακῆσεται ὡς ἀράχνη τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ παιδευομένου ὑπὲρ ἀνομίας», τί ἐκλύονται αἱ χεῖρές σου πρὶν ἀπάρξῃ τῶν πολέμων; Εἰ δυνατὸς

58. Ματθ. 19,5.

59. Ματθ. 8,22.

Ε χει γραφεῖ γιὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὴ γυναῖκα, «ὅτι θὰ εἶναι οἱ δύο σὲ μία σάρκα»⁵⁸. Ὅπως λοιπὸν, ἐὰν κοπεῖ ἓνα μέρος ἀπὸ τὴ σάρκα σου, πονᾷ τὸ ὑπόλοιπο σῶμα μέχρι νὰ θεραπευθεῖ ἡ πληγὴ του καὶ νὰ σταματήσῃ ὁ πόνος, ἔτσι καὶ στὴν περίπτωσή σου εἶναι ἀνάγκη νὰ πονᾷς, ἀφοῦ σοῦ κόπηκε ἡ σάρκα.

66

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο γιὰ τὴν ἴδια ἐρώτηση.

Ε ἂν ὅλα εἶναι δυνατὰ σ' αὐτὸν ποὺ πιστεύει, ποῦ εἶναι ἡ πίστη; Ἄν διάλεξες γιὰ τὸν ἑαυτό σου τόπο νεκροῦ, ρώτησε τὸν νεκρὸ ἐὰν ἐπιθυμεῖ τὴ γυναῖκα του· ἐὰν κατακρίνεται γι' αὐτή, σὲ περίπτωσῃ ποὺ θὰ πάει νὰ πορνεύσει. Ἄν ἄφησες τοὺς νεκροὺς νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς τους⁵⁹, γιατί δὲν εὐαγγελίζεσαι τὴ δική σου βασιλεία; Ἔως πότε θὰ κοιμᾷσαι; ξύπνα καὶ φώναξε μαζί μὲ τὸν Δαβὶδ· «μὴ παρασύρεις τὴν καρδιά μου σὲ λόγους πονηρίας, ὥστε νὰ προφασίζομαι προφάσεις στὶς ἀμαρτίες»⁶⁰. Ἦ τὰ κατανόησες ἐσὺ περισσότερο ἀπ' ὄλους τοὺς διδασκάλους σου; Θεωροῦνται πονηροὶ δαίμονες αὐτοὶ ποὺ ὀρμοῦν στὴν καρδιά σου, ἐπειδὴ θὰ γίνῃ σφοδρότερος ὁ πόλεμος τῆς γυναῖκας. Ποῦ κρύφτηκε ἀπὸ σένα ὁ γραφικὸς λόγος ὅτι, «ὁ Θεὸς εἶναι ἀξιόπιστος, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ πειραχθοῦμε»⁶¹, καὶ τὰ λοιπά;

Ἄν ὅμως αὐτὰ τὰ παθαίνουμε ἀπὸ τὴν δική μας ἀδυναμία, κανένας τυφλὸς δὲν κατηγορεῖ τὸν ἥλιο ὅτι δὲν τὸν φώτισε ἢ δὲν τὸν βοήθησε. Ἄν πιστεύεις σύμφωνα μ' αὐτὸ ποὺ ἔχει γραφεῖ ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τιμωρεῖται γιὰ παρανομία θὰ λειώσῃ σὰν ἀράχνη, γιατί παραλύουν τὰ χέρια σου πρὶν ἀρχί-

60. Ψαλμ. 140 (141), 4.

61. Α' Κορ. 10,13.

ὁ μεθ' ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν συντρίψαι πάντας τοὺς ἐχθρούς, τί διαβάλλομεν αὐτὸν ἀπέχοντα ἀφ' ἡμῶν διὰ τὴν ἡμῶν ἀπιστίαν καὶ ἀεργίαν; Εἰ δυνατώτερος αὐτοῦ οὐδεὶς καὶ καυχᾶσαι λέγων, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ, ἔχων μετὰ σευατοῦ τὸν δυνατὸν, τίνα φοβῆ καὶ
5 τρέμεις;

Ἄλλὰ ποιήσας ἀγάπην, λάβε μικρὸν ἀπὸ τοῦ οὐρανόου πυρός, οὗ ἦλθε βαλεῖν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ τῶν ἀπάντων Δεσπότης, ἵνα, ὅταν σπεύρωνται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ζιζάνια, φλέξῃ τὸ πῦρ καὶ καταφάγῃ αὐτά. Θυμιάσον οὖν ἀπ' ἐκείνου τοῦ πυρός, ἵνα ὁ-
10 σφρανθῇ σου τῶν θυμιαμάτων ὁ Χριστὸς καὶ ἀγάγῃ τῷ αὐτοῦ Πατρὶ σὺν τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, καὶ μονὴν παρὰ σοὶ ποιήσῃ ἐν τῷ σῶ ναῶ, ὃν παρέστησας αὐτῷ θυσίαν ζῶσαν, ἀγίαν, εὐάρεστον αὐτῷ, καὶ τότε θερμανθεὶς ἀπὸ τοῦ τοιούτου πυρός, ἀεὶ ποθήσεις συνοδοιπόρος καὶ συμπολίτης καὶ συγκληρονόμος
15 τῶν ταῦτα κατωρθωκότων ἀγίων γενέσθαι, «ὅπου ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν».

ΕΖ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον γέροντα.

Τί ποιήσω, Πάτερ, ὅτι δειλιῶ τὰς νύκτας;

20 **Ε**ως τότε φοβοῦνται οἱ τῆς πόλεως τοὺς βαρβάρους, ἐφ' ὅσον οὐκ ἔχουσι τὴν βοήθειαν τοῦ βασιλέως· ἐπὰν δὲ πληροφορηθῶσιν, ὅτι ἐφθασεν ἐν τῇ πόλει ὁ δοῦξ ἢ ὁ στρατηλάτης, οὐκ ἔτι φροντίζουσιν, εἰδότες ὅτι ἐκεῖνοι μεριμνῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν. Ἄλλὰ κἂν ἀκούσωσιν, ὅτι ἐπέστησαν βάρβα-
25 ροὶ, οὐ φροντίζουσιν, ἔχοντες τὸν ὑπὲρ αὐτῶν πολεμοῦντα.

σεις τούς πολέμους; Ἐὰν αὐτὸς ποὺ εἶναι μαζί μας ἔχει τὴ δύναμη νὰ συντρίψει ὄλους τούς ἐχθροὺς γιὰ χάρη μας, γιατί τὸν διαβάλλουμε ὅτι εἶναι μακριὰ μας ἐξαιτίας τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἀπραξίας μας; Ἄν κανένας δὲν εἶναι δυνατώτερος ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἐσὺ καυχιέσαι λέγοντας, «ἐσὺ εἶσαι μαζί μου», ἀφοῦ ἔχεις μαζί σου τὸν δυνατὸ, ποιὸν φοβᾶσαι καὶ τρέμεις;

Ἄλλὰ δείχνοντας ἀγάπη, πάρε λίγο ἀπὸ τὴν οὐράνια φωτιὰ τὴν ὁποία ἦλθε νὰ βάλει στὴ γῆ ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων, ὥστε, ὅταν σπείρονται ἀπὸ τὸν ἐχθρὸ ζιζάνια, νὰ τὰ κατακάψει ἢ φωτιὰ καὶ νὰ τὰ καταφάγει. Θυμίασε λοιπὸν ἀπὸ ἐκείνη τὴ φωτιὰ, γιὰ νὰ μυρίσει ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὰ θυμιάματά σου καὶ νὰ τὰ φέρει στὸν Πατέρα του μαζί μὲ τὸ ζωοποιὸ Πνεῦμα, καὶ νὰ κάνει κοντά σου κατοικία στὸ ναὸ σου, τὸν ὁποῖο τοῦ παρουσίασες σὰν ζωντανή, ἀγία, εὐάρεστη σ' αὐτὸν θυσία· καὶ τότε, ἀφοῦ ζεσταθεῖς ἀπὸ αὐτὴ τὴ φωτιὰ, θὰ ποθήσεις νὰ γίνεις πάντα συνοδοιπόρος καὶ συμπολίτης καὶ συγκληρονόμος τῶν ἁγίων ποὺ ἔχουν κατορθώσει αὐτὰ «ποὺ μάτι δὲν τὰ εἶδε, οὔτε αὐτὶ τὰ ἄκουσε καὶ σὲ καρδιὰ ἀνθρώπου δὲν ἀνέβηκαν, τὰ ὁποῖα ἐτοίμασε ὁ Θεὸς γι' αὐτοὺς ποὺ τὸν ἀγαποῦν»⁶².

67

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἄλλο γέροντα.

Τί νὰ κάνω, πάτερ, ποὺ φοβᾶμαι τὶς νύχτες;

Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως φοβοῦνται τοὺς βαρβάρους ὅσον καιρὸ δὲν ἔχουν τὴ βοήθεια τοῦ βασιλιᾶ· ὅταν ὅμως πληροφορηθοῦν ὅτι ἐφθασε στὴν πόλη ὁ δούκας ἢ ὁ στρατηλάτης, δὲν ἀνησυχοῦν πλέον, διότι γνωρίζουν ὅτι ἐκεῖνοι μεριμνοῦν γι' αὐτούς. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἀκούσουν ὅτι ἐφθασαν οἱ βάρβαροι, δὲν ἀνησυχοῦν, ἐπειδὴ ἔχουν ἐκεῖνον ποὺ πολεμᾷ γι' αὐτούς.

62. Α' Κορ. 2,9.

Καὶ ἡμεῖς οὖν, ἐὰν πιστεύωμεν εἰς τὸν Θεόν, οὐ φοβούμεθα τοὺς δαίμονας· πέμπει γὰρ ἡμῖν τὴν βοήθειαν αὐτοῦ.

ΞΗ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα

ἀποσταλεῖσα διὰ γραμμάτων.

5 **Σ**υγχώρησόν με, πάτερ. «Παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με», φησὶν ἡ θεία Γραφή· ὡσπερ ὁ ἰατρὸς καίων ἢ τέμνων, γινώσκει ὅτι τὴν θεραπείαν ὁ ἄρρωστος καρποῦται, οὕτω καὶ ὁ νοσῶν, οἶδε μὲν ὅτι τεμνόμενος ἀλγεῖ, τὴν δὲ θεραπείαν ἐκδέχεται. Ἴδου τῷ Θεῷ καὶ τῇ ὀσιότητι 10 ὑμῶν ἐμαυτὸν παραδίδωμι· ἐγὼ γὰρ ὑπολαμβάνω, ὅτι ἀπ' ἐμαυτοῦ ὧδε οὐκ ἤλθον. Λοιπὸν οὖν αὐτὸς τὰ κατ' ἐμὲ πάντα εἰδῶς, φανέρωσον, πάτερ, ἐπειδὴ ἐν συγχύσει πολλῇ παθῶν καὶ λογισμῶν ἡ καρδιά μου ἀπολέλειπται· πάντα γὰρ ἔτοιμός εἰμι τὰ παρὰ σοῦ, Θεοῦ θέλοντος, δέξασθαι προθύμως μετὰ χαρᾶς, εὐ- 15 χομένου σου ὑπὲρ ἡμῶν. Κἀγὼ δὲ ὡς ἐκέλευσας γράφω ἢ λέγω, διὰ τοῦ κυροῦ τοῦ Ἀββᾶ.

Ἀπόκρισις

20 **Α**δελφέ, ἰδου δευτέρον σοι τοῦτο ἐπιστόλιον πέμπω ἐπιτρέποντος τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ παρακαλῶ τὴν σὴν ἐν τῷ Θεῷ ἀγάπην ἐξυπνίσαι σου τὸν νοητὸν ὀφθαλμὸν τὸν νυστάξαντα ἀπὸ ἀκηδίας, ἵνα μὴ ὑπνώσῃ εἰς θάνατον. Καὶ σὺ οὖν γρηγόρησον τοῦ συνιέναι τὸν νοῦν χωροβατῆσαί σου τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, μήποτε βλαστήσωσιν ἄκανθαι καὶ πνίξωσι τὸν σπόρον, κατὰ τὸ εἰρημένον, «κύκλω οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσιν». 25 Ἄλλ' ἰσχυρὸς ἐστὶν ὁ δυνάμενος τὸν ζυγὸν καὶ τὸ κέρασ αὐτῶν συντρίψαι διὰ τάχους. Ἀμήν.

Και ἔμεῖς λοιπὸν, ἐὰν πιστεύουμε στὸ Θεό, δὲν φοβόμαστε τοὺς δαίμονες, διότι μᾶς στέλνει τὴ βοήθειά του.

68

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν μεγάλο Γέροντα
ποὺ στάλθηκε μὲ γράμματα.

Συγχώρεσέ με, πάτερ. Ἡ θεία Γραφή λέγει, «ὁ δίκαιος θὰ μὲ παιδεύσει μὲ ἔλεος καὶ θὰ μὲ ἐλέγξει»^{62α}. ὅπως ἀκριβῶς ὁ γιατρὸς καυτηριάζοντας ἢ ἐγχειρίζοντας γνωρίζει ὅτι ὁ ἄρρωστος καρποῦται τὴ θεραπεία, ἔτσι καὶ ὁ ἀσθενής, γνωρίζει βέβαια ὅτι πονᾷ ἐγχειριζόμενος, ἀλλ' ὅμως δέχεται τὴ θεραπεία. Νά, παραδίδω τὸν ἑαυτὸ μου στὸ Θεὸ καὶ στὴν ὀσιότητά σας· διότι ἐγὼ νομίζω ὅτι δὲν ἦλθα ἀπὸ μόνος μου ἐδῶ. Στὸ ἐξῆς λοιπὸν νὰ φανερώσεις, πάτερ, ἐὰν γνωρίζεις ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ μένα, ἐπειδὴ ἡ καρδιά μου κουράσθηκε μέσα στὴν πολλὴ σύγχυση τῶν παθῶν καὶ τῶν λογισμῶν· διότι εἶμαι ἔτοιμος νὰ δεχθῶ πρόθυμα μὲ χαρὰ ὅλα τὰ προερχόμενα ἀπὸ σένα, ἂν θέλει ὁ Θεός, ὅταν προσεύχεσαι γιὰ μᾶς. Καὶ ἐγὼ, ὅπως παρήγγειλες, γράφω ἢ λέγω μέσω τοῦ Ἀββᾶ.

Ἀπόκριση

Αδελφέ, νά, σοῦ στέλνω τὴ δεύτερη αὐτὴ ἐπιστολὴ μὲ τὴν ἄδεια τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ὁποία παρακαλῶ τὴν ἀγάπη σου κατὰ Θεὸ νὰ ξυπνήσει τὸ νοητὸ μάτι σου ποὺ νύσταξε ἀπὸ τὴν ἀκηδία, γιὰ νὰ μὴ νυστάζει μέχρι τὸ θάνατο. Καὶ σὺ λοιπὸν βιάσου νὰ καταλάβεις μὲ τὸ νοῦ, ὥστε νὰ ἐλέγξεις τὴν ἀγαθὴ γῆ, μήπως βλαστήσουν ἀγκάθια καὶ πνίξουν τὸν σπόρο, κατὰ τὸ λεγόμενον, «οἱ ἀσεβεῖς περπατοῦν κυκλικά»⁶³. Ἀλλὰ εἶναι ἰσχυρὸς αὐτὸς ποὺ μπορεῖ νὰ συντρίψει γρήγορα τὸ ζυγὸ καὶ τὸ τόξο. Γένοιτο.

62α. Ψαλμ. 140,5.

63. Ψαλμ. 11(12),9.

ΞΘ'

Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τινα ἡσυχάζοντα,

ἔρωτήσαντα περὶ τοῦ διακονοῦντος αὐτῷ· καὶ περὶ παρα-
δοχῆς λογισμῶν· καὶ περὶ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν.

5 **Α** δελφέ, ὡς τῇ ψυχῇ μου λαλῶ σοι. Γέγραπται γάρ,
«μήποτε ἡ γνῶσις ὑμῶν πρόσκομμα γένηται τοῖς
ἀσθενοῦσιν ἀδελφοῖς». Ὁ ἀδελφὸς ὁ διακονῶν σοι,
ἀκεραιότητα ἔχει, μὴ θελήσης διδάξαι αὐτὸν φρόνησιν, ἐπεὶ
ἐγείρεις ἐπάνω αὐτοῦ ὄργην· ἀλλ' ἀρκέσθητι πρὸς αὐτὸν τῷ
ποιῆσαί σου τὴν χρείαν, μὴ παρέχων αὐτῷ περὶ φρονήσεως λο-
10 γισμὸν, καλῶς ἔχει· μὴ ταραξῆς αὐτοῦ τὴν καρδίαν. Τῶν τε-
λείων ἐστὶ τὸ ἐᾶσαι τὸν λογισμὸν αὐτὸν εἰσελθεῖν, καὶ πάλιν αὐ-
τὸν ἐκβαλεῖν. Λοιπὸν σύ, μὴ εἰσενέγκῃς τὸ λαμπρὸν κατακαῦσαι
σου τὸν δρυμῶνα· μὴ ἀφήσης ληφθῆναι τὰ ἱμάτιά σου, ἵνα μὴ
μετὰ μάχης λάβῃς αὐτά· μὴ πειράσῃς σεαυτὸν ταραχθῆναι, οὐ
15 γὰρ στήκεις εἰς τὸν τοιοῦτον πειρασμὸν. Λοιπὸν πρόσεχε σε-
αυτῷ, καὶ εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ.

Περὶ δὲ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν, εἰπόντος τοῦ Κυρίου,
'τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ τίνες οἱ ἀδελφοί μου', οὐ δύνασαι πα-
ραβῆναι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχειν φιλίαν μετὰ σαρκικῶν
20 ἀδελφῶν. Εἰ δὲ ἱματίων δέονται, διατί οὐκ ἐμνήσθης τῶν
πτωχῶν, «γυμνὸς ἤμην καὶ περιεβάλετέ με», ἀλλὰ χλευαζόμε-
νος ὑπὸ τῶν δαιμόνων, μνημονεύεις πάλιν ὧν ἀφήκας διὰ τὸν
Θεόν, ἵνα γένης παραβάτης; Οὐαὶ ἡμῖν, ἀδελφέ, πῶς ἐργάζονται
μεθ' ἡμῶν. Θέλεις δὲ τὴν ἀγάπην αὐτῶν, ἣν καὶ πρὸς πάντας
25 χρεωστεῖς; Εὐξαι ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωθῶσι χάριτι

69

Τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς κάποιον ποὺ ἠσύχαζε,

ποὺ τὸν ἐρώτησε γιὰ ἐκεῖνον ποὺ τὸν διακονεῖ· ἐπίσης γιὰ τὴν ἐπιδοκιμασία τῶν λογισμῶν καὶ γιὰ τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς.

Αδελφέ, σοῦ μιλῶ ὅπως στήν ψυχὴ μου. Διότι ἔχει γραφεῖ, ποτὲ ἡ γνῶση μας νὰ μὴ γίνεῖ βλάβη γιὰ τοὺς ἀσθενεῖς ἀδελφούς. Ὁ ἀδελφὸς ποὺ σὲ διακονεῖ, ἔχει ἀκεραιότητα, καὶ νὰ μὴ θελήσεις νὰ τὸν διδάξεις φρόνηση, ἐπειδὴ μπορεῖ νὰ προξενήσεις πάνω του ὀργή· ἀλλὰ νὰ ἀρκεσθεῖς νὰ σοῦ κάνει τὰ ἀναγκαῖα χωρὶς νὰ τοῦ προσφέρεις τὸν λογισμό γιὰ φρόνηση, μήπως ταραξεῖς τὴν καρδιά του. Στους τελείους ἀνήκει ν' ἀφήνουν τὸ λογισμό τους νὰ μπεῖ στήν καρδιά καὶ πάλι νὰ τὸν βγάλουν. Ἐσὺ λοιπὸν μὴ βάλεις μέσα σου τὴ λάμψη, γιὰ νὰ σοῦ κατακάψει τὸ δάσος· νὰ μὴ ἀφήσεις νὰ σοῦ πάρουν τὰ ροῦχα σου, γιὰ νὰ μὴ τὰ πάρεις μὲ πόλεμο. Νὰ μὴν πειράζεις τὸν ἑαυτό σου, ὥστε νὰ ταρασσεσαι, διότι δὲν ἀντέχεις σ' αὐτὸν τὸν πειρασμό. «Πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτό σου»⁶⁴ καὶ νὰ προσεύχεσαι γιὰ μένα.

Γιὰ τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς εἶπε ὁ Κύριος, ποιά εἶναι ἡ μητέρα μου, καὶ ποιά τ' ἀδέλφια μου⁶⁵. Δὲν μπορεῖς νὰ παραβαίνεις τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἔχεις φιλία μὲ σαρκικὰ ἀδέλφια. Ἐὰν χρειάζονται ἐνδύματα γιατί δὲν θυμήθηκες τοὺς φτωχοὺς, «γυμνὸς ἦμουν καὶ μὲ ντύσατε», ἀλλὰ χλευαζόμενος ἀπὸ τοὺς δαίμονες, θυμᾶσαι πάλι αὐτὰ ποὺ ἄφησες γιὰ τὸ Θεό, γιὰ νὰ γίνεις παραβάτης; Ἀλλοίμονό μας, ἀδελφέ, πῶς ἐνεργοῦν μὲ μᾶς. Θέλεις τὴν ἀγάπη τους, τὴν ὁποία χρωστᾶς σὲ ὄλους; Νὰ προσεύχεσαι γι' αὐτούς, γιὰ νὰ σωθοῦν καὶ αὐτοὶ μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ. Πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτό σου, νὰ μὴ

64. Λουκᾶ 12,1.

65. Ματθ. 12,48.

Χριστοῦ. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ μηκέτι χλευασθῆναι· ἀφέντες γὰρ τὰ συλλάβεια, εἰς τὸν ἀλφάβητον ὑπεστρέψαμεν.

Πύκτευσον οὖν τοῦ ἀποθανεῖν, εἰ σωθῆναι θέλεις· τὸ ἀψήφιστον κράτει, καὶ τρέχε πρὸς τὸ προκείμενον· μὴ προφάσει δικαιοσύνης ἐνέγκῃ σοι ὁ διάβολος ἄκαιρον φροντίδα. Ἀμερίμνησον ἀπὸ παντὸς πράγματος· κἄν τε ζῶσι κἄν τε ἀποθνήσκωσι, μὴ πέμψῃς ἐκεῖ. Μνήσθητι τοῦ Κυρίου λέγοντος, «ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς». Σεαυτῷ πρόσεχε· ἐκεῖνοι γὰρ οὐ ρύονται σε ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ· πολλάκις λέγω σοι·
10 ἐξυπνίσθητι ἀπὸ τοῦ βαρυτάτου ὕπνου· οὐκ οἶδας γὰρ ποία ὥρα ὁ Κύριος ἔρχεται, ἵνα εὖρη σε ἔτοιμον.

Περὶ δὲ τῶν μολυσμῶν, πτωσίς ἐστι τῇ ψυχῇ· ἀγάπησον τὸν Ἰησοῦν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ οὐ πίπτεις εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰρήνη σοι ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ· εἰρήνη σοι ἐν φιλήματι ἁγίῳ.

Ο'

15 Τῶν πατέρων τις ἠσυχάζων ἠτήσατο τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ.

Οταν πέμπῃ ἀνθρωπὸς τινα σχολαστικὸν συνηγορῆσαι ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ, αἰεὶ εὐχεται ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα εἰσακουσθῇ· οὐκ ἔτι ὁ σχολαστικὸς εἰσακούεται, ἀλλ' 20 ἡ δέησις ἦν ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα. Τὸ αὐτὸ οὖν καὶ ὑμεῖς εὐξασθε, ἵνα εἰσακουσθῶ. Καὶ δεικνύων ὑμῖν ὑπακοὴν εὐχομαι συντόμως ὑπὲρ τε ὑγιείας καὶ σωτηρίας ψυχῆς καὶ σώματος ὑμῶν· ἔὰν γὰρ εἰσακουσθῶ (εἰσακούει γὰρ ὁ Θεὸς πάντων), τοῦτο ἐπιγράφω ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς. Οὔτε γὰρ σχολαστικὸς 25 ἐγενόμην τοῦ συνηγορῆσαι, τοῦτ' ἔστι δίκαιος, οὔτε παρρησίαν ἔχω· ἀλλ' ἔχω ἑμαυτὸν ὡς δοῦλον πεμπόμενον».

Ὁ Κύριος οὖν εἰσακούσαι τῶν εὐχῶν. Ὑπὲρ τῆς ταλαιπωρίας μου εὐξασθε.

χλευασθεῖς πλέον· διότι, ἀφοῦ ἀφήσαμε τὰ συλλαβάρια, ἐπιστρέψαμε στοῦ ἀλφάβητο.

Ἄγωνίσου λοιπὸν νὰ πεθάνεις, ἐὰν θέλεις νὰ σωθεῖς· κράτα το ἀψήφιστο καὶ τρέχα στοῦ προκείμενο· νὰ μὴ σοῦ φέρει ὁ διάβολος ἄκαιρη φροντίδα μὲ τὴν πρόφαση ἐντολῆς. Ἀμερίμνησε γιὰ κάθε πρᾶγμα· εἴτε ζοῦν, εἴτε πέθαναν νὰ μὴ στείλεις ἐκεῖ. Θυμήσου τὸν Κύριο πὺ λέγει, «ἄφησε τοὺς νεκροὺς νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς τους»⁶⁶. Πρόσεχε τὸν ἑαυτὸ σου, διότι δὲ θὰ σὲ σώσουν ἐκεῖνοι κατὰ τὴ φοβερὴ ἡμέρα. Πολλὲς φορὲς σοῦ λέγω· ξύπνα ἀπὸ τὸν βαρῦτατο ὕπνο, διότι δὲν ξέρεις, τί ὥρα ἔρχεται ὁ Κύριος, γιὰ νὰ σὲ βρεῖ ἕτοιμο.

Ὡς πρὸς τοὺς μολυσμοὺς, εἶναι πτώση στὴν ψυχὴ. Ἀγάπησε τὸν Ἰησοῦ μὲ ὅλη τὴν καρδιά σου, καὶ δὲν πέφτεις στὸν αἰῶνα. Εἰρήνη σὲ σένα στοῦ ὄνομα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ· εἰρήνη σὲ σένα μαζί μὲ ἅγιο φίλημα.

70

Κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες πὺ ἠσύχαζε ζήτησε ἀπὸ τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα νὰ προσευχηθεῖ γι' αὐτόν.

Οταν ἓνας ἄνθρωπος στέλνει κάποιον δικηγόρο νὰ συνηγορήσει γι' αὐτόν στοῦ βασιλέα, πάντα προσεύχεται γι' αὐτόν, ὥστε νὰ εἰσακουσθεῖ· δὲν εἰσακούεται ὁ δικηγόρος, ἀλλὰ ἡ δέηση τὴν ὁποία ἔστειλε στοῦ βασιλιά. Καὶ ἐσεῖς λοιπὸν νὰ εὐχεσθε τὸ ἴδιο, γιὰ νὰ εἰσακουσθῶ. Καὶ δείχνοντας ὑπακοὴ σὲ σᾶς εὐχομαι σύντομα γιὰ ὑγεία καὶ σωτηρία τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός σας, διότι, ἐὰν εἰσακουσθῶ (ὁ Θεὸς ὅλων ἀκούει), τὸ ἀποδίδω στις δικές σας εὐχές. Διότι οὔτε δικηγόρος ἔγινα, ὥστε νὰ συνηγορῶ, δηλαδὴ δίκαιος, οὔτε παρρησία ἔχω· ἀλλὰ ἔχω τὸν ἑαυτὸ μου σὰν δοῦλο πὺ στέλλεται.

Ὁ Κύριος λοιπὸν ἂς ἀκούσει τις εὐχές. Προσευχηθεῖτε γιὰ μένα τὸν ταλαίπωρο.

66. Ματθ. 8,22.

ΟΑ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

5 Πῶς δὴ προσεύχεσθαι, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, τὸ «Πάτερ ἡμῶν» ἢ ὡς εἶπεν ὁ ἀββᾶς Μακάριος ὁ Σκητιώτης, 'Κύριε, ὡς θέλεις ἐλέησον', καὶ ἐὰν ἐπίκηται πόλεμος, 'Κύριε, ὡς κελεύεις βοήθησον'; Μήποτε τοῖς τελείοις μόνοις εἴρηται τό, «Πάτερ ἡμῶν»· καὶ τὰ λοιπά.

Τὸ, «Πάτερ ἡμῶν», καὶ τελείοις προσετάγη καὶ ἀμαρτωλοῖς· ἵνα οἱ μὲν τέλειοι, γνόντες τίνος γεγόνασιν υἱοί, σπουδάσωμεν αὐτοῦ μὴ ἐκπεσεῖν· οἱ δὲ ἀμαρτωλοὶ 10 μετ' αἰσχύνῃς αὐτὸν καλοῦντες Πατέρα τὸν παρ' αὐτοῖς πολλακίς ὑβριζόμενον, ἐντραπῶσι καὶ ἔλθωσιν εἰς μετάνοιαν. Ὡς δὲ ὑπολαμβάνω, πλεῖον τοῖς ἀμαρτωλοῖς ἀρμόζει· τὸ γὰρ εἶπεῖν, «ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν», ἀμαρτωλῶν ἐστὶ. Ποῖα γὰρ ὀφειλήματα ἔχουσιν οἱ τέλειοι, υἱοὶ γενόμενοι τοῦ ἐν οὐρανοῖς 15 Πατρὸς; Τὸ δὲ εἶπεῖν, «μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ», ἰσοδυναμεῖ τοῖς τοῦ ἀββᾶ Μακαρίου ρήμασιν, εἰπόντος ἐκείνου, 'ἐλέησον' καὶ 'βοήθησον'.

ΟΒ'

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν

αἰτήσαντα εὐλογίαν, καὶ περὶ ἀπαθείας ἐρώτησις.

20 **Α**δελφέ, ὁ Θεὸς οἶδε τὸ συμφέρον. Ἦτησας ἄρτον λαβεῖν παρὰ τῆς ἐμῆς ἀσθενείας· καὶ ἐπέκεινα τῶν τεταγμένων τριῶν ἄρτων τὴν ἐβδομάδα οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κοιμητήριόν μου. Νῦν δὴ κατ' οἰκονομίαν τάχα Θεοῦ, ὅπερ οὐδέποτε ἀφ' ἑαυτοῦ ἐποίησε, καὶ πρὸ τοῦ ἀρκοῦσαι παρ' ἐμοῦ ὁ

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Πῶς πρέπει νὰ προσευχόμαστε; ὅπως ὁ Κύριος εἶπε, τὸ «Πάτερ ἡμῶν», ἢ ὅπως εἶπε ὁ ἄββᾶς Μακάριος ὁ Σκητιώτης, 'Κύριε, ὅπως θέλεις, ἐλέησε', καὶ ἐὰν ἐπίκειται πόλεμος, 'Κύριε, ὅπως διατάσσεις βοήθησε'; Μήπως τὸ «Πάτερ ἡμῶν» ἔχει εἰπωθεῖ μόνο γιὰ τοὺς τέλειους; καὶ τὰ λοιπά.

Τὸ «Πάτερ ἡμῶν», προστάχθηκε καὶ στοὺς τέλειους καὶ στοὺς ἁμαρτωλούς· ἔτσι οἱ τέλειοι, ἀφοῦ γνωρίσουν ποιοῦ υἱοὶ εἶναι, νὰ φροντίσουν νὰ μὴ ἐκπέσουν ἀπὸ αὐτόν· καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀποκαλώντας τὸν μὲ ντροπὴ Πατέρα, αὐτόν ποὺ πολλὰς φορὲς βρίζουν, νὰ ντραποῦν καὶ νὰ μετανοήσουν. Ὅπως νομίζω δηλαδὴ ἡ μετάνοια ἀρμόζει περισσότερο στοὺς ἁμαρτωλούς· διότι τὸ νὰ πεῖς «συγχῶρησέ μας τὰ ὀφειλήματα», εἶναι τῶν ἁμαρτωλῶν. Διότι ποιά ὀφειλήματα ἔχουν οἱ τέλειοι, οἱ ὁποῖοι ἔγιναν υἱοὶ τοῦ ἐπουράνιου Πατέρα; Τὸ νὰ πεῖς ὅμως, «μὴ μᾶς ἀφήνεις νὰ πέσουμε σὲ πειρασμό, ἀλλὰ σῶσε μας ἀπὸ τὸν πονηρό», ἰσοδυναμεῖ μὲ τὰ λόγια τοῦ ἄββᾶ Μακαρίου, ποὺ ἐκεῖνος εἶπε, 'ἐλέησε' καὶ 'βοήθησε'.

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ποὺ ζήτησε εὐλογία· ἐπίσης ἐρώτηση γιὰ ἀπάθεια.

Αδελφέ, ὁ Θεὸς γνωρίζει τὸ συμφέρον. Ζήτησες νὰ πάρεις ἄρτο ἀπὸ τὴ δική μου ἀσθένεια, ἀλλὰ δὲν μπῆκε στὸ κοιμητήριό μου περισσότερο ἀπὸ τοὺς τρεῖς καθορισμένους ἄρτους τὴν ἐβδομάδα. Τῶρα ὅμως ἴσως κατ' οἰκονομία Θεοῦ, ὁ γλυκύτερος ἀπὸ τὸ μέλι υἱὸς τῶν ὠδίνων μου, αὐ-

γλυκύτερος τοῦ μέλιτος υἱὸς τῶν ὠδίνων μου, ὁ πάντα ἔχων ὁμοψύχους καὶ τὴν ὠφέλειαν πάντων ἑαυτοῦ λογιζόμενος, ἀνῆλθε φέρων ἄρτον· καὶ ἠδυνήθη ἀποστρέψαι λέγων, συμφέρει, καὶ ἐν τούτῳ κόψαι τὸ ἴδιον θέλημα, καὶ ἔκλασα αὐτὸν καὶ
5 ἔπεμψα τῇ ἀγάπῃ σου, κατακρίνων ἑμαυτὸν ὡς ἀνάξιον οὐ
ἐποίησα, ὁ Κύριος δὲ κατὰ τὴν πίστιν σου ποιήσει αὐτόν, κἀμὲ
μὴ κατακρίνη.

Ἐὰν ᾖν δὲ ὁ περὶ τούτου λόγος μέχρι σοῦ, καὶ τῶν εἰσερχομένων πρὸς σὲ δύο ἀδελφῶν, συγκεχώρηταί σοι δηλῶσαι αὐ-
10 τοῖς.

Περὶ δὲ τῆς ἀπαθείας τοῦτο χάρισμά ἐστι Θεοῦ καὶ τῷ βουλομένῳ παρέχει αὐτό. Ὁ Θεὸς δώη σοι χεῖρα εἰς ἃ σεαυτὸν ἐπεκτείνεις κατὰ φόβον καὶ κατὰ θέλημα αὐτοῦ. Ἀμήν.

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ΟΓ'

15 Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον γέροντα Ἰωάννην.

Διατί, πάτερ, ἐκάλεσε τὸ κελλίον αὐτοῦ 'κοιμητήριον' ὁ καλόγηρος;

20 **Ο**τι ἀνεπαύσατο ἀπὸ τῶν παθῶν ὄλων· ἀπέθανε γὰρ τελείως τῇ ἁμαρτίᾳ. Καὶ τὸ κελλίον αὐτοῦ ἐν ᾧ ἐζώγηται, ὡς ἐν τάφῳ, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, τόπος ἀναπαύσεώς ἐστιν· ἐνθα οὐ πατεῖ δαίμων, οὐδὲ ὁ ἄρχων αὐτοῦ διάβολος· ἁγιαστήριον γὰρ ἐγένετο, ὅτι ἐχώρησε τὸ κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ.

Ἐν πᾶσιν οὖν δοξάσωμεν πάντες ὁμοθυμαδὸν τὸν Θεόν.

ΟΔ'

25 Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Γέροντα.

Ἐπειδὴ ἐν τοῖς βίοις τῶν Γερόντων γέγραπται, ὅτι ὁδὸς μὲν

τὸς πού ἔχει ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ὁμόψυχους καὶ σκέφτεται τὴν ὠφέλεια ὄλων, ἀνέβηκε γιὰ νὰ φέρει ἄρτο, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο ποτὲ μέχρι τώρα δὲν ἔκανε μόνος του· καὶ μπόρεσα νὰ γυρίσω πίσω λέγοντας, 'συμφέρει καὶ σ' αὐτὸ νὰ κόψω τὴν θέλησή μου'. ἔκοψα τὸν ἄρτο καὶ ἔστειλα στὴν ἀγάπη σου, κατακρίνοντας τὸν ἑαυτό μου σὰν ἀνάξιο αὐτοῦ πού ἔκανα, ὁ Κύριος ὁμως ἄς τὸ κάνει σύμφωνα μὲ τὴν πίστη σου, καὶ ἐμένα ἄς μὴ μὲ κατακρίνει.

Ἐὰν ὁ λόγος ὁ σχετικὸς μ' αὐτὸν ἦταν μόνο γιὰ ἐσένα καὶ τοὺς δύο ἀδελφοὺς πού ἔρχονται σὲ σένα, ἐπιτρέπεται νὰ τοὺς τὸ φανερώσεις.

Ὅσο γιὰ τὴν ἀπάθεια, αὐτὸ εἶναι χάρισμα Θεοῦ καὶ τὸ παρέχει σ' αὐτὸν πού τὴ θέλει. Ὁ Θεὸς εἶθε νὰ σὲ βοηθήσει σὲ ὅσα ἐπεκτείνεσαι μὲ φόβο καὶ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά του. Γένοιτο.

Προσευχῆσου γιὰ μένα, ἀδελφέ.

73

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἄλλο γέροντα Ἰωάννη.

Γιατί, πάτερ, ὁ καλόγηρος ὀνόμασε τὸ κελλί του 'κοιμητήριο';

Διότι ἀναπαύθηκε ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη· πραγματικὰ πέθανε τελείως ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία. Τὸ κελλί μέσα στὸ ὁποῖο εἶναι αἰχμαλωτισμένος σὰν σὲ τάφο, γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, εἶναι τόπος ἀναπαύσεως, ὅπου δὲν πατεῖ δαίμονας, οὔτε ὁ ἄρχοντας αὐτοῦ ὁ διάβολος· διότι ἐγινε ἀγιαστήριο, ἐπειδὴ χάρεσε τὸ κατοικητήριο τοῦ Θεοῦ.

Σὲ ὅλα λοιπὸν ἄς δοξάσουμε ὄλοι μὲ μιὰ ψυχὴ τὸ Θεό.

74

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο γέροντα.

Ἐπειδὴ ἔχει γραφεῖ στοὺς βίους τῶν γερόντων ὅτι ὁ ἕνας

ἐποίει εὐχὰς ἑκατόν, ὅς δὲ τόσας, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς εὐ-
 χόμενοι ἔχειν μέτρον, ἢ οὐ· καὶ πῶς δεῖ ποιεῖσθαι τὰς εὐ-
 χὰς, ἐκτεταμένας, ἢ λέγειν τὸ «Πάτερ ἡμῶν» καὶ καθῆ-
 σθαι εἰς τὸ ἐργόχειρον; Καὶ ἐν τῷ ἐργάζεσθαι τί δεῖ
 5 ποιεῖν; Ὁμοίως περὶ τῶν ἑσπερινῶν καὶ νυκτερινῶν,
 πῶς ὀφείλει διάγειν ὁ κατὰ μόνας; καὶ εἰ δεῖ λέγειν τὰς
 ᾠδὰς ἢ ὕμνους.

Ἀποκρίσις

10 **Α**ὶ ὥραι καὶ αἱ ᾠδαὶ ἐκκλησιαστικαὶ εἰσι παραδόσεις,
 καὶ καλαὶ διὰ τὴν συμφωνίαν παντὸς τοῦ λαοῦ· καὶ εἰς
 τὰ κοινόβια τὸ αὐτὸ διὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ πλήθους.
 Οἱ δὲ Σκητιῶται, οὔτε ὥρας ἔχουσιν, οὔτε ᾠδὰς λέγουσιν, ἀλλὰ
 κατὰ μόνας ἐργόχειρον καὶ μελέτην, καὶ κατ' ὀλίγον εὐχὴν.
 Στήκων δὲ εἰς εὐχὴν ὀφείλεις παρακαλέσαι ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ
 15 τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, ἢ λέγειν τὸ «Πάτερ ἡμῶν», ἢ καὶ τὰ
 ἀμφοτέρω, καὶ καθῆσθαι εἰς τὸ ἐργόχειρον. Περὶ δὲ τοῦ ἐκτεί-
 νειν τὴν εὐχὴν ὅταν στήκης ἢ ἀδιαλείπτως εὐχη, κατὰ τὸν Ἀπό-
 στολον, οὐ χρὴ ἐκτεῖναι ὅταν ἐγειρή. Ἐν ὅλῃ γὰρ ἡμέρᾳ ὁ νοῦς
 σου εἰς τὴν εὐχὴν ἔστιν· ἔαν δὲ καθέζη εἰς τὸ ἐργόχειρον, χρὴ
 20 ἀποστηθίζειν ἢ λέγειν ψαλμούς. Ἐπὶ δὲ τέλει ἑνὸς ἐκάστου
 ψαλμοῦ, εὐχεσθαι καθήμενον, ὅτι «ὁ Θεός, ἐλέησόν με τὸν τα-
 λαίπωρον»· εἰ δὲ καὶ ὀλλῆ τοῖς λογισμοῖς ἐπιλέγειν, «ὁ Θεός, σὺ
 ὀρᾷς τὴν θλιψίν μου, βοήθησόν μοι», ὡς οὖν ἐργάζη τρεῖς στί-
 χους εἰς τὸ δίκτυον, ἔγειραι εἰς τὴν εὐχὴν· καὶ κλίνας γόνυ
 25 ὁμοίως καὶ ἰστάμενος, ποίει τὴν εἰρημένην εὐχὴν.

ἔκανε ἑκατὸ εὐχῆς καὶ ὁ ἄλλος τόσες, πρέπει καὶ ἐμεῖς ὅταν προσευχόμεστε νὰ ἔχουμε μέτρο ἢ ὄχι, καὶ πῶς πρέπει νὰ κάνουμε τίς προσευχές, ἐκτεταμένες, ἢ νὰ λέμε τὸ «Πάτερ ἡμῶν» καὶ νὰ καθόμαστε στὸ ἐργόχειρο; Καὶ ἐνῶ ἐργαζόμεστε τί πρέπει νὰ κάνουμε; Ὅμοια καὶ γιὰ τίς ἐσπερινές καὶ νυχτερινές ἀκολουθίες, πῶς πρέπει νὰ ἐνεργεῖ αὐτὸς ποὺ μονάζει; καὶ ἐὰν πρέπει νὰ λέγει τίς ᾠδές ἢ τοὺς ὕμνους.

Ἄποκριση

Οἱ ᾠρες καὶ οἱ ᾠδές εἶναι ἐκκλησιαστικὲς παραδόσεις, καὶ καλές γιὰ τὴ συμφωνία κάθε λαοῦ· καὶ στὰ κοινόβια τὸ ἴδιο, γιὰ τὴ συμφωνία τοῦ πλήθους. Οἱ Σκητιῶτες δὲν ἔχουν οὔτε ᾠρες, οὔτε λένε ᾠδές, ἀλλὰ ἐκτελοῦν μεμονωμένα ἐργόχειρο καὶ μελέτη καὶ γιὰ λίγο προσευχή. Ὅταν στέκεσαι νὰ προσευχηθεῖς, ὀφείλεις νὰ παρακαλέσεις τὸ Θεὸ γιὰ νὰ ἐλευθερωθεῖς ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο ἢ νὰ λέγεις τὸ «Πάτερ ἡμῶν» ἢ καὶ τὰ δύο καὶ νὰ κάθῃσαι στὸ ἐργόχειρο. Γιὰ τὸ ἂν πρέπει νὰ ἐκτείνεις τὴν προσευχή ὅταν στέκεσαι νὰ προσευχηθεῖς, ἢ νὰ προσεύχεσαι ἀδιάλειπτα, σύμφωνα μὲ τὸν Ἀπόστολο⁶⁷, δὲν πρέπει νὰ τὴν ἐκτείνεις ὅταν σηκώνεσαι ἀπὸ τὸν ὕπνο. Διότι ὁ νοῦς σου ὅλη τὴν ἡμέρα εἶναι στὴν προσευχή· ἐὰν κάθῃσαι στὸ ἐργόχειρο, πρέπει νὰ ἀποστηθίζεις ἢ νὰ λέγεις ψαλμούς. Καὶ στὸ τέλος κάθε ψαλμοῦ νὰ προσεύχεσαι καθήμενος, λέγοντας, «Θεέ μου, ἐλέησέ με τὸν ταλαίπωρο». Καὶ ἐὰν πάλι βασανίζεσαι μὲ τοὺς λογισμοὺς νὰ προσθέτεις καὶ νὰ λέγεις: «Θεέ μου, ἐσὺ βλέπεις τὴ θλίψη μου, βοήθησέ με»⁶⁸. Μόλις λοιπὸν πλέξεις τρεῖς σειρὲς στὸ δίχτυ, νὰ σηκώνεσαι γιὰ προσευχή· καὶ ἀφοῦ γονατίσεις καὶ σταθεῖς, κάμνε μὲ ὅμοιο τρόπο τὴν ἀναφερθεῖσα προσευχή.

67. Α' Θεσ. 5,17.

68. Ψαλμ. 118 (119),86.

Περὶ δὲ ἐσπερινῶν, δώδεκα ψαλμοὺς λέγουσιν οἱ Σκητιῶ-
 ται καθ' ἕκαστον τέλος ἀντὶ δοξολογίας, 'Ἀλληλουῖα' λέγοντες,
 καὶ ποιῶντες μίαν εὐχὴν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν νύκτα, δώδεκα
 ψαλμοὺς, καὶ μετὰ τοὺς ψαλμοὺς καθέζονται εἰς τὸ ἐργόχειρον·
 5 καὶ εἴ τις θέλει ἀποστηθίζει, ἄλλος ἐρευνᾷ τοὺς ἑαυτοῦ λογι-
 σμοὺς καὶ τοὺς βίους τῶν Πατέρων· ὁ δὲ ἀναγινώσκων πέντε ἢ
 ὀκτὼ φύλλα, λέγει καὶ τὸ ἐργόχειρον. Ὁ δὲ ψάλλον ἢ ἀποστη-
 θίζων, διὰ τῶν χειλέων ὀφείλει ψάλλειν, εἰ οὐκ ἔστι πλησίον
 αὐτοῦ ἄλλος καὶ θέλει παρατηρήσαι, ἵνα μηδεὶς μάθῃ τί ποιεῖ.

ΟΕ'

10 **Ἐρώτησις** τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Γέροντα.

Περὶ τοῦ ὕπνου, πόσον δεῖ κοιμηθῆναι, καὶ πόσον ἀγρυ-
 πνήσαι, καὶ πόσοις δεῖ ἀρκεῖσθαι ἱματίοις;

Ἀπόκρισις

15 **Π**ερὶ τοῦ ὕπνου τοῦ νυκτερινοῦ, εὐχου δύο ὥρας ἀφ'
 ἐσπέρας, λογιζόμενος αὐτὰς ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ
 ἡλίου. Καὶ δοξάσας κοιμῶ ἐξ ὥρας· καὶ ἐγείρου εἰς
 τὴν ἀγρυπνίαν, καὶ ποιήσον τὰς ἄλλας τέσσαρας ὥρας. Καὶ τῷ
 θέρει ὡσαύτως, πλὴν μετὰ συντομίας ἐν τῷ θέρει καὶ ὀλίγους
 ψαλμοὺς διὰ τὴν σμικρότητα τῶν νυκτῶν. Καὶ περὶ τῶν ἱμα-
 20 τίων, ὁ ἀσθενὴς διὰ τὴν χαννότητα τοῦ σώματος αὐτοῦ ὀφείλει
 ἔχειν χειμερινὰ καὶ θερινά. Ὁ δὲ φθάσας τὸν τοῦ Ἀποστόλου
 λόγον πεινῆν καὶ διψῆν καὶ γυμνητεῦειν, παρέρχεται τὸν χρόνον
 αὐτοῦ μεθ' ἐνὸς χιτῶνος.

Λοιπόν, ἀδελφέ, μὴ ὑψηλοφρονήσωμεν, ἀλλὰ τοῖς ταπει-
 25 νοῖς συναπαχθῶμεν· καὶ μὴ γογγύσωμεν ἔχοντες ἀνὰ δύο καὶ
 τρία ἱμάτια.

“Όσο γιά τίς ἔσπερινές, οἱ Σκητιῶτες λένε δώδεκα ψαλμοὺς καὶ στὸ τέλος τοῦ κάθε ψαλμοῦ ἀντὶ γιά δοξολογία λέγουν “Ἀλληλούϊα”, καὶ κάνουν μία προσευχή. Ὅμοια καὶ τῆ νύχτα, λένε δώδεκα ψαλμοὺς καὶ μετὰ τοὺς ψαλμοὺς κάθονται στὸ ἐργόχειρο· καὶ ἂν κανεὶς θέλει ἀποστηθίζει, ἄλλος ἐξετάζει τοὺς λογισμοὺς του καὶ τοὺς βίους τῶν Πατέρων· καὶ αὐτὸς πού διαβάσει πέντε ἢ ὀκτῶ φύλλα, λέγει καὶ τὴν εὐχή τοῦ ἐργόχειρου. Καὶ ἐκεῖνος πού ψάλλει ἢ ἀποστηθίζει, ὀφείλει νὰ ψάλλει μετὰ χεῖλη, ἐὰν δὲν εἶναι κοντὰ του ἄλλος πού νὰ θέλει νὰ παρακολουθήσει, γιὰ νὰ μὴ μάθει κανένας τί κάνει.

75

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο Γέροντα.

Γιὰ τὸν ὕπνο, πόσο πρέπει νὰ κοιμᾶμαι καὶ πόσο νὰ ἀγρυπνῶ, καὶ σὲ πόσα ἐνδύματα πρέπει νὰ ἀρκεσθῶ;

Ἀπόκριση

Γιὰ τὸ νυχτερινὸ ὕπνο νὰ προσεύχεσαι δύο ὥρες τὸ βράδυ, ὑπολογίζοντάς τες ἀπὸ τῆ δύση τοῦ ἡλίου. Καὶ ἀφοῦ τὸν δοξάσεις, κοιμήσου ἕξι ὥρες· καὶ σήκω γιά ἀγρυπνία καὶ κάμε τίς ἄλλες τέσσερις ὥρες. Τὸ ἴδιο καὶ τὸ καλοκαίρι, μόνο πού τὸ καλοκαίρι μὲ συντομία καὶ λίγους ψαλμοὺς, ἐπειδὴ οἱ νύχτες εἶναι μικρές. Καὶ γιά τὰ ἱμάτια, ὁ ἀσθενὴς ἐξαιτίας τῆς χαννότητος τοῦ σώματός του ὀφείλει νὰ ἔχει χειμερινὰ καὶ καλοκαιρινὰ. Καὶ ἐκεῖνος πού ἔφθασε τὸν λόγο τοῦ Ἀποστόλου, νὰ πεινᾶ, καὶ νὰ διψᾶ καὶ νὰ εἶναι γυμνός, περνᾶ τὸ χρόνο του μὲ ἓνα χιτῶνα.

Λοιπόν, ἀδελφέ, νὰ μὴ ὑψηλοφρονήσουμε, ἀλλὰ νὰ συγκαταλεγοῦμε μὲ τοὺς ταπεινοὺς· καὶ νὰ μὴ δυσανασχετήσουμε, ἔχοντας ἀπὸ δύο καὶ τρία ἐνδύματα.

ΟΣ'

Ἐρωτήσεις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Γέροντα.

Ἐπειδὴ εἶπάς μοι, πάτερ, ὅτι ἐξ ὥρας ἀγρύπνει, πῶς δύναμαι γνῶναι ὅτι ἐξ ἡγρύπνησα ὥρας;

Ἀποκρίσις

5 **Ε**ὶ μετὰ ἀκριβείας μαθεῖν βούλει τὰς ὥρας, κοιμηθεὶς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ διὰ τὴν στέρησιν τοῦ σώματος, καὶ ἀγρυπνήσας μίαν νύκτα ἀπὸ ἐσπέρας ἕως πρωί, μάθε τί ἀποστηθίζεις στιχισμὸν· εἰς τὰς ὥρας δὲ μερίσας τὸν στιχισμὸν, μανθάνεις ἀκριβῶς· καὶ τὸ θέρει ποιήσον οὕτως, καὶ φανεραὶ
10 σοι γίνονται αἱ ὥραι.

ΟΖ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Πάτερ, εὔξαι ὑπὲρ ἐμοῦ ὅτι ἀσθενῶ καὶ ἵνα δυνηθῶ μετὰ χαρᾶς τὴν ἀσθένειαν βαστάσαι· καὶ εἶπέ μοι πῶς πλύνω τοὺς μολυσμούς.

15 **Ἀποκρίσις**

Αδελφὲ ποθεινότατε, χαροποιεῖς με τοῖς λόγοις σου, ὅτι μᾶλλον καὶ ἐμέ, μὴ νοῶν τὰ λεγόμενα παρὰ σοῦ, εἶπας σεαυτὸν 'ἀμαρτωλὸν' ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι· καὶ ὁ ἀμαρτωλὸς κακὸς ἐστὶ δούλος, καὶ νῦν εἶπας, ὅτι ἔχεις ἀσθένειαν καὶ ἡ
20 ἡ ἀσθένεια παιδεία ἐστὶν ὁμολογουμένη· ὥστε οὖν ἡ παιδεία ἐπέμφθη τῷ κακῷ δούλῳ. Εἰ οὖν ἀκηδιᾶς δέξασθαι τὴν παιδείαν, παῦσαι τοῦ εἶναι κακός· εἰ δὲ κακὸς εἶ, παιδεύθητι. Ἐἰ δὲ

76

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο Γέροντα.

Ἐπειδὴ Πάτερ, μοῦ εἶπες νὰ ἀγρυπνῶ ἕξι ὥρες, πῶς μπορῶ νὰ γνωρίζω ὅτι ἀγρύπνησα ἕξι ὥρες;

Ἀπόκριση

Εὰν θέλεις νὰ μάθεις μὲ ἀκρίβεια τίς ὥρες, ἀφοῦ κοιμηθεῖς μία μέρα ἐξαιτίας τῆς στέρησης τοῦ σώματος, καὶ ἀφοῦ ἀγρυπνήσεις μία νύχτα ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα μέχρι τὸ πρωί, μάθε πόσους στίχους ἀποστηθίζεις· καὶ ἀφοῦ διαιρέσεις τὸν στιχισμό μὲ τίς ὥρες, μαθαίνεις ἀκριβῶς· καὶ τὸ καλοκαίρι κάνε τὸ ἴδιο. Ἔτσι οἱ ὥρες σοῦ γίνονται φανερές.

77

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν μεγάλο Γέροντα.

Πάτερ, νὰ προσεύχεσαι γιὰ μένα, διότι ἀσθενῶ καὶ γιὰ νὰ μπορέσω νὰ ὑπομείνω μὲ χαρὰ τὴν ἀσθένεια· καὶ πὲς μου πῶς νὰ πλύνω τοὺς μολυσμούς.

Ἀπόκριση

Αδελφὲ ποθεινότατε, μὲ χαροποιεῖς μὲ τὰ λόγια σου, διότι μᾶλλον, κατὰ τὴν ἄποψή μου, μὴ καταλαβαίνοντας τὰ λεγόμενά σου, ὀνόμασες στίς ἐρωτήσεις τὸν ἑαυτό σου ἄμαρτωλό· καὶ ὁ ἄμαρτωλὸς εἶναι κακὸς δοῦλος. Τῶρα λοιπὸν εἶπες, ὅτι ἔχεις ἀσθένεια, καὶ ἡ ἀσθένεια εἶναι ἀγνωρισμένη παιδεία· ὥστε λοιπὸν ἡ παιδεία⁶⁹ στάλθηκε στὸν κακὸ δοῦλο. Ἐὰν λοιπὸν στενοχωριέσαι πὺ δέχεσαι τὴν παιδαγωγία, σταμάτησε νὰ εἶσαι κακός, ἐὰν ὁμως εἶσαι κακός,

69. Μὲ τὴν ἔννοια τῆς διορθώσεως ἀπὸ τιμωρίας.

χαίρεις παιδευόμενος, οὐκ εἶ κακός· ὁ δὲ μὴ ὦν κακός, ἀγαπητός ἐστι· «ὄν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει». Ἴδε οὖν μετὰ ἀληθείας τίς εἶ καὶ ἐπίλεξαι σεαυτῷ ἐν τῶν ρηθέντων σοι· γινώσκει δὲ ὁ Θεός, ὅτι, εἰ τῆς ἐμῆς καταφρονῶ σωτηρίας, πῶς ποιῶ τὴν
5 δύναμίν μου ὑπὲρ ὑμῶν, φοβούμενος τὴν ἐντολήν.

Τοὺς δὲ μολυσμοὺς εἰ θέλεις νίψασθαι, δάκρυσι νίψον, πᾶν γὰρ σπίλωμα νίπτουσι καθαρῶς. Βόησον τῷ Ἰησοῦ· βραγχιᾶσαι σου ὁ λάρυγξ· «ἐπιστάτα, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα». Ἐπαρον τὴν τέφραν ἀπὸ τῆς καρδίας σου καὶ ἄψον τὸ πῦρ, ὃ ὁ Κύριος ἤλθε βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἀναλίσκει ὅλα τοῦτα καὶ εἴριζον ἐκβάλλει σου τὸ χρυσίον καὶ δόκιμον τὸ χωνευτήριον. Νήψεως πολλῆς χρεία.

ΟΗ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

15 Παρακαλῶ μαθεῖν πόθεν γίνεται ἡ χαύνωσις τοῦ σώματος καὶ ἡ τῆξις τῆς καρδίας καὶ διατί οὐχ ἴσταμαι εἰς μίαν δίαιταν.

Ἀπόκρισις

20 **Α**δελφέ, θαυμάζω καὶ ἐκπλήττομαι, πῶς οἱ κατὰ κόσμον ἐπιθυμοῦντες κερδαίνειν ἢ στρατεύεσθαι καταφρονουσι καὶ ἀγρίων θηρίων καὶ ληστῶν ἐπιβούλων καὶ κινδύνων θαλάσσης καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου καὶ οὐκ ὀλιγοροῦσι τῇ ψυχῇ διὰ τὸν ποθούμενον πλοῦτον, καὶ τοῦτο ἄδηλον ἔχοντες, ἡμεῖς δὲ οἱ ταλαίπωροι καὶ χαῦνοι, «οἱ λαβόντες ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν

νά παιδευτεῖς. Ἐὰν πάλι χαίρεσαι ὅταν παιδεύεσαι, δὲν εἶσαι κακός, καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν εἶναι κακός, εἶναι ἀγαπητός· διότι ὁ Κύριος παιδεύει ἐκεῖνον ποὺ ἀγαπᾷ. Δὲς λοιπὸν μὲ εἰλικρίνεια ποιός εἶσαι καὶ διάλεξε γιὰ τὸν ἑαυτο σου ἓνα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ εἰπῶθησαν σὲ σένα, καὶ ὁ Θεὸς γνωρίζει ὅτι, ἐὰν περιφρονῶ τὴ σωτηρία μου, πῶς χρησιμοποιῶ τὴ δύναμή μου γιὰ σᾶς, φοβούμενος τὴν ἐντολή.

Ἐὰν τῶρα θέλεις νὰ πλύνεις τοὺς μολυσμούς, πλύνε τοὺς μὲ δάκρυα, διότι πλένουν καθαρὰ κάθε σπίλωμα. Φῶναξε δυνατὰ πρὸς τὸν Ἰησοῦ, ὥστε νὰ βραχνιάσει ὁ λάρυγγάς σου· «Κύριε, σῶσε μας, χανόμεστέ»⁷⁰. Ἀφαίρεσε τὴ στάχτη ἀπὸ τὴν καρδιά σου καὶ ἄναψε τὴ φωτιά, τὴν ὁποία ἤλθε νὰ βάλει ὁ Κύριος στὴ γῆ, ἡ ὁποία θὰ σοῦ καταστρέψει ὅλα αὐτὰ καὶ θὰ βγάλει τὸν χρυσό σου καθαρὸ καὶ τὸ χωνευτήρι θὰ τὸ ἀποδείξει δοκιμασμένο. Χρειάζεται πολλή νήψη.

78

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Παρακαλῶ νὰ μάθω ἀπὸ ποῦ προκαλεῖται ἡ χαύνωση τοῦ σώματος καὶ τὸ πάγωμα τῆς καρδιάς καὶ γιατί δὲν στέκομαι σὲ ἓνα τρόπο ζωῆς.

Ἀπόκριση

Αδελφέ, ἀπορῶ καὶ ἐκπλήσσομαι, πῶς ἐκεῖνοι ποὺ κατὰ κόσμον ἐπιθυμοῦν νὰ κερδίζουν ἢ νὰ στρατεύονται περιφρονοῦν καὶ ἄγρια θηρία καὶ ἐπίβουλους ληστὲς καὶ θαλάσσιους κινδύνους καὶ τὸν ἴδιο τὸν θάνατο καὶ δὲν ἀδιαφοροῦν γιὰ τὴ ζωὴ, ἐξαιτίας τοῦ πλούτου ποὺ ποθοῦν, τὴ στιγμή μάλιστα ποὺ τὸν ἔχουν ἀβέβαιο. Ἐνῶ ἐμεῖς οἱ ταλαίπωροι καὶ χαῦνοι, ποὺ πήραμε ἐξουσία νὰ πατοῦμε πάνω σὲ φίδια καὶ

70. Ματθ. 8,25.

δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ», οἱ ἀκούσαντες, «ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε», οἱ σαφῶς εἰδότες ὅτι οὐκ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει πολεμοῦμεν, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ δυναμοῦντος καὶ ὀπλίζοντος ἡμᾶς Θεοῦ, ὀλιγωροῦμεν καὶ ἀκηδιῶμεν.

5 Καὶ πόθεν τοῦτο; Ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθηλώθησαν αἱ σάρκες ἡμῶν ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ καὶ οὐδέποτε ἐπελαθόμεθα τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον ἡμῶν ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ ἡμῶν, διὰ τοῦτο μετατρέπομεθα ἀπὸ τούτου εἰς τοῦτο καὶ ἀπὸ διαίτης εἰς δίαιταν, ὅτι οὐκ ἐλάβομεν τελείως τὸ πῦρ, ὃ ὁ Κύριος ἤλθε βαλεῖν
10 ἐπὶ τὴν γῆν, ἐπεὶ εἶχε καταναλῶσαι καὶ καταφαγεῖν τὰς ἀκάνθας ἀπὸ τοῦ νοητοῦ ἡμῶν χωρίου. Ἡ χαυνότης ἡμῶν καὶ ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ φιλοσωματία, οὐκ ἀφῶσιν ἡμᾶς ἀνανεῦσαι· καὶ μαρτυρεῖ μοι ὁ Κύριος, ὅτι οἶδα ἄνθρωπον καὶ ὧδέ ἐστιν ἐν τῷ εὐλογημένῳ κοινοβίῳ τούτῳ, ἵνα μὴ εἴπη τις ὅτι περὶ ἑμαυτοῦ λέγω
15 καὶ ἔχει μέ τι μηδὲν ὄντα· ὅτι, ἐὰν μείνη οὗτος ὧς ἐστι, μηδὲν τρώγων, μηδὲν πίνων, μήτε ἱμάτιον ἐνδυόμενος ἕως ἡμέρας ἐπισκοπῆς Κυρίου πρὸς αὐτόν, οὐ μὴ τούτων δεηθῆ εἰς τὸν αἰῶνα· ἡ τροφή γὰρ αὐτοῦ καὶ ἡ πόσις καὶ τὸ ἔνδυμα, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιόν ἐστιν.

20 Εἰ θέλεις οὖν ζηλῶσαι, πόνησον, σπούδασον, φοβοῦ τὸν Θεὸν καὶ ποιεῖ τὸ θέλημά σου· εἶπε γάρ, ὅτι «θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει». Κἄγὼ γὰρ κἄν οὐδὲν ᾧ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐντολὴν ποιῶ τὴν δυνάμιν μου. Τοῦ δὲ Θεοῦ ἐστι στηρίζαι καὶ ἐνδυναμῶσαι καὶ ἀγαγεῖν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καὶ φυλάξαι ἀπὸ
25 παντὸς κακοῦ καὶ σῶσαι εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

σκορπιούς και πάνω σε κάθε δύναμη του ἔχθρου⁷¹, πού ἀκούσαμε, «ἐγὼ εἶμαι, μὴ φοβᾶσθε»⁷², ἐμεῖς πού γνωρίζουμε μὲ σαφήνεια ὅτι δὲν πολεμοῦμε μὲ τὴ δική μας δύναμη, ἀλλὰ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ πού μᾶς δυναμώνει καὶ μᾶς ὀπλίζει, ἀδιαφοροῦμε καὶ δὲν φροντίζουμε.

Ἄπο ποῦ προέρχεται αὐτό; Ἐπειδὴ δὲν καθηλώθηκαν οἱ σάρκες μας ἀπὸ τὸ φόβο του καὶ οὐδέποτε λησμονήσαμε νὰ φᾶμε τὸ ψωμί μας ἀπὸ τὴ φωνὴ τοῦ στεναγμοῦ μας⁷³, γι' αὐτὸ γυρίζουμε ἀπὸ αὐτὸ σ' ἐκεῖνο, καὶ ἀπὸ διαγωγὴ σὲ διαγωγὴ, διότι δὲν πήραμε τέλεια τὴν φωτιὰ τὴν ὁποία ἦλθε νὰ βάλει ὁ Κύριος πάνω στὴ γῆ, ἢ ὁποία θὰ μπορούσε νὰ καταστρέψει καὶ νὰ καταφάγει τὰ ἀγκάθια ἀπὸ τὸν νοητὸ τόπο μας. Ἡ χαύνωσή μας καὶ ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ φιλοσωματία δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ προβάλλουμε ἄρνηση· καὶ μάρτυράς μου εἶναι ὁ Κύριος, διότι γνωρίζω ἄνθρωπο, καὶ αὐτὸς εἶναι ἐδῶ στὸ εὐλογημένο αὐτὸ κοινόβιο, γιὰ νὰ μὴ πεῖ κανεὶς ὅτι μιλάω γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου καὶ νομίζει ὅτι κάτι ἀξίζω, ἐνῶ δὲν εἶμαι τίποτε. Ἐὰν λοιπὸν αὐτὸς μείνει ὅπως εἶναι, χωρὶς νὰ τρώγει, οὔτε νὰ πίνει τίποτε, οὔτε νὰ φορᾶ ἔνδυμα μέχρι τὴν ἡμέρα τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Κυρίου σ' αὐτόν, δὲν θὰ χρειασθεῖ αὐτὰ στὸν αἰῶνα· διότι ἡ τροφή του καὶ τὸ ποτὸ καὶ τὸ ἔνδυμα εἶναι τὸ ἅγιο Πνεῦμα.

Ἐὰν θέλεις λοιπὸν νὰ τὸν μιμηθεῖς, κοπίασε, φρόντισε, φοβήσου τὸ Θεό, καὶ αὐτὸς θὰ κάνει τὸ θέλημά σου· διότι εἶπε, ὅτι θὰ κάνει τὸ θέλημα ἐκείνων πού τὸν φοβοῦνται. Διότι καὶ ἐγὼ, ἂν καὶ δὲν εἶμαι τίποτα, ὅμως βρίσκω τὴ δύναμή μου ἐξ αἰτίας τῆς ἐντολῆς. Διότι στὸ Θεὸ ἀνήκει νὰ σὲ στηρίξει καὶ νὰ σὲ δυναμώσει, νὰ σὲ ὀδηγήσει σὲ κάθε ἀγαθὸ ἔργο, νὰ σὲ φυλάξει ἀπὸ κάθε κακὸ καὶ νὰ σὲ σώσει στὴν βασιλεία του. Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

71. Λουκᾶ 10,19.

72. Ματθ. 14,27.

73. Ψαλμ. 101(102),4.

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ παρακάλεσον τὸν Γέροντα τὸ αὐτὸ
συνεῦξασθαί σοι.

ΘΘ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

5 Παρακαλῶ σε, πάτερ, εἶπέ μοι πῶς κτᾶται τις ταπεινο-
φροσύνην ἢ προσευχὴν τελείαν, καὶ τί ποιῶν τις οὐ δοκεῖ
ρέμβεσθαι· καὶ εἰ συμφέρει ἀναγινώσκειν.

Ἀπόκρισις

10 **Τ**ὸ κτήσασθαι τελειάν ταπεινοφροσύνην, ἀδελφέ, ἐδίδα-
ξεν ὁ Κύριος λέγων· «μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι
καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς
ψυχαῖς ὑμῶν». Εἰ οὖν κτήσασθαι θέλεις 'τελείαν ἀνάπαυσιν',
μάθε τί ὑπέμεινε καὶ ὑπόμεινον, κόψον ἐν πᾶσι τὸ θέλημά σου·
αὐτὸς γὰρ εἶπε, «κατῆλθον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ποιῆσαι» 'οὐ τὸ θέλη-
μά μου', ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς».

15 Αὕτη ἐστὶ τελεία ταπεινοφροσύνη, τὸ βαστάσαι ὕβρεις καὶ
ὄνειδισμούς, καὶ ὅσα ἔπαθεν ὁ διδάσκαλος ἡμῶν Ἰησοῦς· εὐχὴ
δὲ τελεία ἐστὶ, τὸ λαλεῖν τῷ Θεῷ ἀρεμβάστως, ἐν τῷ συνάγειν
ὄλους τοὺς λογισμοὺς ἀρεμβάστως μετὰ τῶν αἰσθητηρίων· ὁδη-
γεῖ δὲ εἰς τοῦτο τὸν ἄνθρωπον, τὸ ἀποθανεῖν ἀπὸ παντὸς ἄν-
20 θρώπου καὶ τῷ κόσμῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῷ. Οὐδὲν δὲ περισ-
σότερον ὀφείλεις λέγειν τῷ Θεῷ ἐν τῇ εὐχῇ, εἰ μὴ τοῦτο· 'ρῦσαι
με ἀπὸ τοῦ πονηροῦ'· 'γενηθήτω τὸ θέλημά σου ἐν ἐμοί'· ἔχειν
δὲ τὸν νοῦν τῷ Θεῷ παριστάμενον, καὶ λαλοῦντα αὐτῷ. Ἐπιγι-

74. Ματθ. 11,29.

75. Ἰω.. 4,34 καὶ 5,30.

Προσευχῆσου καὶ παρακάλεσε τὸν Γέροντα νὰ προσευχηθεῖ μὲ σένα γιὰ τὸ ἴδιο αὐτὸ πρᾶγμα.

79

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Σὲ παρακαλῶ, πάτερ, νὰ μοῦ πεῖς πῶς ἀποκτᾶ κανεὶς τὴν ταπεινοφροσύνη ἢ τὴν τέλεια προσευχή, καὶ τί κάνοντας κανεὶς, δὲν φαίνεται νὰ ὄνειροπολεῖ· ἐπίσης ἐὰν συμφέρει νὰ διαβάσει.

Ἀπόκριση

Α δελφέ, τὸ ν' ἀποκτήσει κανεὶς τέλεια ταπεινοφροσύνη τὸ δίδαξε ὁ Κύριος λέγοντας· «μάθετε ἀπὸ μένα ὅτι εἶμαι πρᾶος καὶ ταπεινὸς στὴν καρδιά καὶ θὰ βρεῖτε ἀνάπαυση στὶς ψυχές σας»⁷⁴. Ἐὰν λοιπὸν θέλεις ν' ἀποκτήσεις τέλεια ἀνάπαυση, μάθε τί ὑπέμεινε ἐκεῖνος καὶ ὑπόμεινέ το, κόψε σὲ ὅλα τὸ θέλημά σου· διότι αὐτὸς εἶπε, κατέβηκα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ νὰ κάνω ὄχι τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ «τὸ θέλημα τοῦ ἐπουράνιου Πατέρα μου»⁷⁵.

Αὐτὴ εἶναι τέλεια ταπεινοφροσύνη, τὸ νὰ ὑπομένεις δηλαδὴ ὕβρεις καὶ ὄνειδισμοὺς καὶ ὅσα ἔπαθε ὁ διδάσκαλός μας Ἰησοῦς· καὶ τέλεια προσευχὴ εἶναι, τὸ νὰ μιλᾷς στὸ Θεὸ χωρὶς ὄνειροπολήματα, τὸ νὰ συγκεντρώνεις χωρὶς ὄνειροπολήσεις ὅλους τοὺς λογισμοὺς μαζί μὲ τὰ αἰσθητήρια· καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο σ' αὐτό, τὸ νὰ πεθάνει γιὰ κάθε ἄνθρωπο καὶ γιὰ τὸν κόσμον καὶ γιὰ ὅλα ὅσα εἶναι σ' αὐτόν. Δὲ χρειάζεται νὰ λέγεις στὸ Θεὸ κατὰ τὴν προσευχὴ τίποτε περισσότερο⁷⁶, παρὰ αὐτό· 'προστάτεψέ με ἀπὸ τὸν πονηρό, ἅς γίνει τὸ θέλημά σου σ' ἐμένα', καὶ νὰ ἔχεις τὸ νοῦ σου στραμμένο στὸ Θεὸ καὶ νὰ ὁμιλεῖς μ' αὐτόν. Καὶ ἡ προσευχὴ ἀναγνωρίζεται ὅταν ἀπαλλάσσεται

76. Ματθ. 6,13.

νώσκεται δὲ ἡ εὐχή, ὅταν ἀπαλλάσσηται ρεμβασμοῦ καὶ βλέπη, ὅτι εὐφραίνεται ὁ νοῦς φωτισθεὶς ἐν Κυρίῳ. Τὸ σημεῖον δὲ ὅτι ἤψατο αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔτι ταράσσεται, ἐὰν πειράσῃ αὐτὸν ὁλος ὁ κόσμος. Ὁ τελείως δὲ προσευχόμενός ἐστὶν ὁ νεκρούμενος τῷ
5 κόσμῳ καὶ τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ· ὁ ποιῶν δὲ διὰ τὸν Θεὸν ἐπιμελῶς τὸ ἔργον αὐτοῦ, τοῦτο οὐκ ἔστι ρεμβασμός, ἀλλὰ σπουδὴ κατὰ Θεόν.

Συμφέρον δὲ ἐστὶ τὸ ἀναγινώσκειν τοὺς βίους τῶν Πατέρων· οὕτω γὰρ φωτίζεται ὁ νοῦς ἐν Κυρίῳ.

Π'

10 **Αἴτησις** εὐχῆς τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν περὶ τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Παιδία ἀγαπητά, ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, δεόμενος αὐτοῦ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ δοῦναι ὑμῖν ὑπομονὴν ὡς τῷ Ἰὼβ καὶ χάριν ὡς τῷ Ἰωσήφ·
15 τὴν πραότητα ὡς τῷ Μωϋσῆ καὶ τὴν ἀνδρείαν ἐν τοῖς πολέμοις ὡς τῷ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· τὴν ἡγεμονίαν τῶν λογισμῶν ὡς τοῖς κριταῖς, καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν ἐχθρῶν ὡς τῷ Δαβὶδ καὶ Σολομῶντι τοῖς βασιλεῦσι· καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς ὡς τοῖς Ἰσραηλίταις ἐν τῇ καταλλαγῇ αὐτοῦ τῇ πρὸς ὑμᾶς, δοθῆναι τῶν ἀμαρ-
20 τιῶν ὑμῶν ἄφεσιν· τῇ ὑγείᾳ τοῦ σώματος ὡς τῷ παραλυτικῷ.

Καὶ σώσοι ὑμᾶς ἀπὸ κλύδωνος ὡς τὸν Πέτρον, καὶ ρύσεται ὑμᾶς ἀπὸ θλίψεως ὡς τὸν Παῦλον, καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους· καὶ σκεπάσοι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ὡς τέκνα αὐτοῦ γνήσια. Καὶ δώῃ ὑμῖν τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας ὑμῶν πρὸς τὸ
25 συμφέρον τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Ἀμήν.

ἀπὸ τὰ ὄνειροπολήματα καὶ βλέπει ὁ προσευχόμενος ὅτι ὁ νοῦς εὐφραίνεται, φωτιζόμενος ἐν Κυρίῳ. Καὶ ἀπόδειξη ὅτι τὸν ἔγ-
γισε τὸ φῶς τοῦ Κυρίου, εἶναι ὅτι δὲν ταρασσεται πλέον, κι ἂν
ἀκόμα τὸν πειράξει ὄλος ὁ κόσμος. Αὐτὸς ποὺ προσεύχεται τέ-
λεια, εἶναι ἐκεῖνος ποὺ εἶναι νεκρὸς ὡς πρὸς τὸν κόσμο καὶ τὴν
ἀνάπαυση αὐτοῦ· ἐκεῖνος ποὺ κάνει μὲ ἐπιμέλεια τὸ ἔργο του
γιὰ τὸ Θεό, αὐτὸ δὲν εἶναι ρεμβασμός, ἀλλὰ φροντίδα ποὺ γίνε-
ται στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Ἐπίσης ἔχεις συμφέρον νὰ διαβάξεις τοὺς βίους τῶν Πατέ-
ρων· διότι ἔτσι φωτίζεται ὁ νοῦς σου ἐν Κυρίῳ.

80

Παράκληση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο γιὰ προσευχὴ γιὰ τὸν ἑαυ-
τό του καὶ τοὺς μαζὶ μ' αὐτόν.

Αγαπητά μου παιδιά, σᾶς ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ, καὶ πα-
ρακαλῶ Αὐτὸν νὰ σᾶς φυλάξει ἀπὸ κάθε κακὸ καὶ νὰ
σᾶς δώσει ὑπομονὴ ὅπως ἔδωσε στὸν Ἰώβ, καὶ χάρη
ὅπως στὸν Ἰωσήφ· τὴν πραότητα ὅπως στὸ Μωϋσῆ καὶ τὴν ἀν-
δρεία στοὺς πολέμους ὅπως στὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· τὴν ἡγεμο-
νία τῶν λογισμῶν ὅπως στοὺς Κριτῆς καὶ τὴν ὑποταγὴ τῶν
ἐχθρῶν ὅπως στοὺς βασιλιάδες Δαβὶδ καὶ Σολομώντα· καὶ τὴν
ἰσχὺ τῆς γῆς ὅπως στοὺς Ἰσραηλίτες, ὥστε μὲ τὴ συμφιλίωσή
του πρὸς ἐσᾶς, νὰ συγχωρηθοῦν οἱ ἁμαρτίες σας, καὶ τὴν ὑγεία
τοῦ σώματος ὅπως στὸν παραλυτικό.

Εἶθε νὰ σᾶς σώσει ἀπὸ τὴ θαλασσοταραχὴ ὅπως τὸν Πέ-
τρο, νὰ σᾶς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴ θλίψη ὅπως τὸν Παῦλο καὶ τοὺς
ὑπόλοιπους ἀποστόλους, νὰ σᾶς προστατέψει ἀπὸ κάθε κακὸ
σὰν γνήσια τέκνα του, καὶ νὰ σᾶς δώσει τὰ αἰτήματα τῆς καρ-
διάς σας πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος στὸ
ὄνομά του. Γένοιτο.

ΠΑ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον γέροντα, ὥστε σαφηνίσαι αὐτῷ περὶ τοῦ μέτρου τῆς ἐγκρατείας.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου

5 **Ο**ἱ Πατέρες λέγουσι περὶ τοῦ μέτρου τῆς ἐγκρατείας, τὸ εἶναι παραμικρόν, εἴτε ἀπὸ τοῦ φαγεῖν, εἴτε ἀπὸ τοῦ πιεῖν, τοῦτ' ἔστι πεπληρωμένην τὴν κοιλίαν μὴ ἔχοντα· καὶ λογίσασθαι ὀφείλει τις τὸ ἐψητὸν καὶ τὸν οἶνον· καιρῷ δὲ τοῦ χειμῶνος, οὗ πίνει τις πολὺ καὶ πρὸς αὐτὸ ὀφείλει εἶναι παραμικρόν· καὶ ἐν τῷ ἐσθίειν ὁμοίως. Οὐκ ἔστι δὲ ἐν τούτοις μό-
10 νοις τὸ μέτρον τῆς ἐγκρατείας, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ λαλεῖν καὶ ἐν τῷ κοιμηθῆναι καὶ ἐν τῇ περιβολῇ καὶ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν. Ἐν τούτοις εὐρίσκεται τὸ μέτρον τῆς ἐγκρατείας.

ΠΒ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

15 **Εἶπέ μοι, πάτερ, τὸ παραμικρόν βρώματος, ἢ πόματος, ἢ κανισκίου, ἢ ὀπώρας πόσον ἐστί;**

Ἀπόκρισις

Απὸ ὅλης τῆς ὀλκῆς, λέγω δὴ τοῦ ἄρτου καὶ τῶν ἐδεσμάτων, ἢ κανισκίου, ἢ τοῦ ὀπώρας, ἕως παρὰ μίαν οὐγγίαν. Περὶ δὲ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος ἀπὸ τῶν ἀμ-
20 φοτέρων παρὰ ἡμισυ ποτηρίου· καὶ ἐὰν στήκη μετὰ σοῦ, καὶ οὐ κοπιᾷς, τὸ εἰσάπαξ πιεῖν καλὸν σοί ἐστιν· εἰ δὲ οὐ δυνατόν, ἀλλὰ δῖς, καθάπαξ παραμικρόν. Ἐν τοῖς κινήμασι δὲ καὶ πολέμοις τῶν λογισμῶν, ἀπὸ τῆς συνηθείας δεῖ κόπτειν παραμικρόν, τοῦτ' ἔστι μίαν οὐγγίαν τῆς τροφῆς καὶ ἡμισυ ποτηρίου τῆς ὀμά-
25 δος τοῦ πόματος· ὥστε ὁμοῦ εἶναι παρὰ δύο οὐγγίας τῆς τροφῆς.

81

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἄλλο γέροντα, ὥστε νὰ τοῦ διασαφήσει σχετικὰ μὲ τὸ μέτρο τῆς ἐγκράτειας.

Ἀπόκριση Ἰωάννου.

Ο ἰ Πατέρες λέγουν γιὰ τὸ μέτρο τῆς ἐγκράτειας ὅτι εἶναι τὸ 'παρὰ λίγο', εἴτε ἀπὸ τὸ φαγητό, εἴτε ἀπὸ τὸ ποτό, δηλαδή νὰ μὴ ἔχει κανεὶς γεμάτη τὴν κοιλιὰ του· καὶ πρέπει κανεὶς νὰ ἐφαρμόζει μέτρο στὸ φαγητό καὶ τὸ κρασί. Τὴν ἐποχὴ τοῦ χειμῶνα, ὅταν πίνει κανεὶς πολὺ, καὶ σ' αὐτὸ ὀφείλει νὰ πίνει λίγο λιγώτερο· καὶ στὸ φαγητὸ παρόμοια. Καὶ δὲν βρίσκεται μόνο σ' αὐτὰ τὸ μέτρο τῆς ἐγκράτειας, ἀλλὰ καὶ στὴν ὁμιλία καὶ στὸν ὕπνο καὶ στὴν ἐνδυμασία καὶ σὲ ὅλα τὰ αἰσθητήρια. Σ' αὐτὰ βρίσκεται τὸ μέτρο τῆς ἐγκράτειας.

82

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Πές μου, Πάτερ, πόσο εἶναι τὸ λίγο παρακάτω ἀπὸ τὸ ἀρκετὸ μέτρο τοῦ φαγητοῦ ἢ τοῦ ποτοῦ ἢ τοῦ κανισκιοῦ ἢ τῶν ὀπωρικῶν;

Ἀπόκριση

Α π' ὅλη δηλαδή τὴν ποσότητα τοῦ ἄρτου καὶ τῶν φαγητῶν ἢ τοῦ κανισκιοῦ, ἢτοι ὀπωρικῶν, μέχρι μία οὐγγιὰ λειψά. Γιὰ τὸ κρασί καὶ τὸ νερό, μισὸ ποτήρι λειψὸ ἀπὸ τὸ καθένα, καὶ ἂν σοῦ ἀρκεῖ καὶ δὲν κοπιάζεις, καλὸ εἶναι γιὰ σένα νὰ πίνεις μία φορά· ἐὰν δὲν εἶναι δυνατὸ, δύο φορές, κάθε φορά ἀπὸ λίγο. Στὰ κινήματα πάλι καὶ στοὺς πολέμους τῶν λογισμῶν, πρέπει νὰ κόπτεις λίγο ἀπὸ τὰ συνηθισμένα, δηλαδή μία οὐγγιὰ ἀπὸ τὴν τροφή καὶ μισὸ ποτήρι ἀπὸ τὸ σύνολο τοῦ ποτοῦ· ὥστε νὰ εἶναι μαζὶ δύο οὐγγιὲς λιγώτερο ἀπὸ

καὶ παρὰ ἐν ποτήριον τοῦ πόματος.
 Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ΠΓ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πῶς τις ἐπιγινώσκει πόσον χρήζει φαγεῖν καὶ πιεῖν;

5 Ἀπόκρισις

Απὸ ὅλης τῆς ὀλκῆς, λέγω δὴ τοῦ ἄρτου καὶ τῶν ἐδεσμάτων, ἢ κανισκίου, ἤτοι ὀπώρας, ἐκ τῆς δοκιμασίας ὅλων τῶν ἡμερῶν, δυνατόν ἐστι μαθεῖν, τί δέχεται τὸ σῶμα, βρώματος ἢ πόματος, οἷον πίνει τις τρία ποτήρια τῆς 10 ἡμέρας, καὶ τρώγει μίαν λίτραν ἄρτου. Ἐὰν ἴδῃ ὅτι ἀπαιτεῖ πλεῖον τῶν τριῶν τὸ σῶμα, ἐκτὸς αἰτίας ἢ κόπου περισσοτέρου ἢ ὅτι ἀλικὰ ἔφαγε, τοῦτό ἐστι πόλεμος. Ἐκ τῶν τριῶν οὖν ἐὰν δύνηται, κρατήσῃ ἐνὸς ποτηρίου τὸ ἥμισυ ἐκτὸς πολέμου· καὶ εἰς τὴν βρωσὴν ὁμοίως ἀπὸ τῆς λίτρας μίαν οὐγγίαν.

ΠΔ'

15 **Ἑρώτησις** τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Παρακαλοῦμεν, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς τὸ κατὰ δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου πόσον ἐστὶ δ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, μήποτε μίγνυται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς ἰδίας χαυνότητος, καὶ νομίζει τις ὅτι τὸ κατὰ δύναμιν ὅλον ποιεῖ· πῶς οὖν νοήσωμεν τὸ 20 κατὰ δύναμιν ἀληθῶς;

Ἀπόκρισις

Δέδωκεν ὁ Θεὸς σύνεσιν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ διακρίναι τὰ πράγματα. Ἐὰν ἦ τις ἀπὸ κόπου ὀδοιπορίας, ἢ ἀπὸ ἄλλων ἔργων βαρυτάτων, οὐ δύναται τὴν ἰσότητα τῶν 25 ἄλλων ἡμερῶν φυλάξαι, ἀλλὰ συγκαταβαίνει ὀλίγον τῷ σώμα-

τὴν τροφή καὶ ἓνα ποτήρι λιγώτερο ἀπὸ τὸ ποτό.
 Προσευχῆσου γιὰ μένα, ἀδελφέ.

83

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Πῶς γνωρίζει κανεὶς πόσο πρέπει νὰ φάγει καὶ νὰ πιεῖ;

Ἀπόκριση

Απ' ὅλη τὴν ποσότητα, δηλαδή τοῦ ἄρτου καὶ τῶν φαγητῶν, ἢ τοῦ κανισκιοῦ, δηλαδή τῶν ὀπωρικῶν, μὲ τὴν ἐξέταση ὅλων τῶν ἡμερῶν, εἶναι δυνατὸ νὰ μάθει κανεὶς τί δέχεται τὸ σῶμα, τροφή ἢ ποτό, ἀπὸ τὸ ὁποῖο πίνει κανεὶς τρία ποτήρια τὴν ἡμέρα καὶ τρώγει μία λίτρα ἄρτο. Ἐὰν δεῖ ὅτι τὸ σῶμα ἀπαιτεῖ περισσότερο ἀπὸ τρία, χωρὶς αἰτία ἢ περισσότερο κόπο ἢ ὅτι ἔφαγε ἀλμυρά, αὐτὸ εἶναι πόλεμος. Ἀπὸ τὰ τρία λοιπὸν ἐὰν μπορεῖ, θὰ κρατήσῃ χωρὶς πόλεμο τὸ μισὸ ἀπὸ ἓνα ποτήρι· καὶ στὸ φαγητὸ ὅμοια, μιὰ οὐγγιὰ ἀπὸ τὴ λίτρα.

84

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν μέγαλο Γέροντα.

Παρακαλοῦμε, νὰ μᾶς πεῖς τὸ κατὰ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου, πόσο εἶναι αὐτὸ ποὺ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὸ Θεό, μήπως κάποτε ἀναμιγνύεται κάτι ἀπὸ τὴ χαινότητά του καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι κάνει ὅλο τὸ κατὰ δύναμη· πῶς λοιπὸν θὰ ἐκλάβουμε πραγματικὰ τὸ κατὰ δύναμη;

Ἀπόκριση

Ο Θεὸς ἔχει δώσει σύνεση στὸν ἄνθρωπο, ὥστε νὰ διακρίνει τὰ πράγματα. Ἐὰν εἶναι κάποιος ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸν κόπο τῆς ὁδοιπορίας ἢ ἄλλα βαρύτατα ἔργα, δὲ μπορεῖ νὰ φυλάξῃ τὴν ἰσότητά τῶν ἄλλων ἡμερῶν, ἀλλὰ συγ-

τι, ἡγουν τρώγει ἡμέριον ἡμισυ λίτρας ψωμίου, ἐὰν διὰ τὸν κόπον φάγη ἄλλην μίαν οὐγγίαν, τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐποίησε τοῦ φαγεῖν περισσότερον. Ἀγρυπνεῖ ἀπὸ μεσονυκτίου καθ' ἡμέρας, ἐὰν ἀναπαῖ ἄλλην μίαν ὥραν διὰ τὸν κόπον, τὸ κατὰ δύναμιν 5 ἐποίησεν· ὁ κόπος οὖν σημεῖον ἐστὶ τοῦ ἀναπαῦσαι αὐτὸν ὀλίγον ὡς εἴρηται, καὶ πάλιν ἀγρυπνήσαι τὴν συνήθη ἀγρυπνίαν. Τὸ οὖν ποιεῖν κατὰ δύναμιν ἐστὶ τὸ εἶναι παραμικρόν, εἴτε τροφῆς, εἴτε ὕπνου.

Ἐὰν δὲ εἴπῃς, 'καὶ πόσον ἐστὶ τὸ μέτρον τοῦ ὕπνου;' Ἐτα-
10 ζαν οἱ Πατέρες τὸ ἡμισυ τῆς νυκτός· τὸ δὲ τῆς τροφῆς, τὸ βλέπειν ἑαυτὸν ἔτι θέλοντα, μικρὸν διὰ παντὸς λαμβάνειν.

ΠΕ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον γέροντα.

Τί δὲ ὀφείλει τὸ καλῶς εἶναι, ἔχων μέτρον οἴνου καὶ ἐψη-
τοῦ καθ' ἡμέραν τῷ καθ' ἑαυτὸν διάγοντι; Καὶ πῶς οἱ
15 Πατέρες σκληροτάτη ἐχρήσαντο διαίτη; Καὶ εἰ πᾶσιν ὁ
αὐτὸς κανὼν τῆς ἐγκρατείας ὀφείλει εἶναι, ὃν εἶπας μοι, ἢ
πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ ἐρωτῶντος;

Ἀπόκρισις

20 **Π**ερὶ οἴνου, τῷ ὑγιαίνοντι καὶ θέλοντι ἐγκρατεῦεσθαι,
ἀρκεῖ τὸ ἐν καθ' ἡμέραν ποτήριον, μηδὲν κρατοῦντι
παρ' αὐτό· ἐὰν δὲ ἔχη πυκνὰς ἀσθενείας, λάβῃ δύο
ὀλόκληρα. Ὁμοίως καὶ περὶ ἐψητοῦ, ἐν ἐμβάφιον ὀφείλει ἔχειν,
καὶ γίνεται ἀμέριμνος περὶ τούτου. Περὶ δὲ τῶν Πατέρων τὸ
πῶς ἐχρήσαντο σκληροτάτη διαίτη, εὔρον τὰ σώματα αὐτῶν
ὑπακούοντα. Λοιπὸν οἱ καλῶς κυβερνῶντες ἑαυτοὺς καὶ μετὰ
25 διακρίσεως, πρὸς τὸ σῶμά καὶ τὴν ἕξιν ποιοῦσιν. Εὐζαὶ ὑπὲρ
ἐμοῦ, ἀδελφέ.

καταβαίνει λίγο πρὸς τὸ σῶμα, δηλαδή τρώγει καθημερινὰ μισὴ λίτρα ψωμί, ἐὰν ὁμως ἐξαιτίας τοῦ κόπου φάγει ἄλλη μία οὐγγιά, ἔκαμε τὴ δύναμή του ὥστε νὰ φάγει περισσότερο. Ἄγρυπνεῖ κάθε μέρα ἀπὸ τὰ μεσάνυκτα, ἐὰν ἀναπαυθεῖ ἄλλη μία ὥρα ἐξαιτίας τοῦ κόπου, ἔκανε τὸ κατὰ δύναμη· ὁ κόπος λοιπὸν εἶναι σημάδι, ὥστε νὰ ἀναπαυθεῖ λίγο, ὅπως ἔχει εἰπωθεῖ, καὶ πάλι νὰ ἀγρυπνήσει τὴ συνηθισμένη ἀγρυπνία. Τὸ νὰ ἐνεργεῖ λοιπὸν κάνεις κατὰ δύναμή, εἶναι τὸ παραμικρὸ, εἴτε τροφῆς, εἴτε ὕπνου.

Ἐὰν ὁμως πεῖς, καὶ πόσο εἶναι τὸ μέτρο τοῦ ὕπνου; Οἱ Πατέρες ὄρισαν τὴ μισὴ νύχτα· ἐνῶ τῆς τροφῆς, τὸ νὰ βλέπει κανεὶς τὸν ἑαυτό του πάντοτε νὰ θέλει νὰ πάρει λίγο ἀκόμα.

85

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἄλλο γέροντα.

Ποιό εἶναι τὸ σωστὸ γιὰ τὸ μέτρο κρασιοῦ καὶ βραστοῦ κάθε μέρα γιὰ ἐκεῖνον ποὺ ζεῖ μόνος του; Καὶ πῶς οἱ Πατέρες ἔκαμαν τὴ σκληρότατη δίαιτα; Ἐπίσης ἐὰν ὁ κανόνας τῆς ἐγκράτειας, τὸν ὁποῖο ὄρισες σὲ μένα, πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἴδιος σὲ ὄλους ἢ νὰ εἶναι ἀνάλογος μὲ τὴν κατάστασιν αὐτοῦ ποῦ ἐρωτᾷ.

Απόκριση

Γιὰ τὸ κρασί, ἀρκεῖ τὸ ἓνα ποτήρι κάθε μέρα σ' ἐκεῖνον ποὺ εἶναι ὑγιῆς καὶ θέλει νὰ ἐγκρατεῦεται, τίποτα παραπάνω ἀπὸ αὐτό· ἐὰν ὁμως ἔχει πυκνὲς ἀσθένειες νὰ πάρει δύο ὀλόκληρα. Ὅμοια καὶ γιὰ τὸ φαγητὸ, ὀφείλει νὰ ἔχει ἓνα πιάτο καὶ νὰ δείχνει ἀμεριμνησία γι' αὐτό. Ὅσο γιὰ τὸ λόγο, ποῦ οἱ Πατέρες ἔκαναν σκληρότατη δίαιτα, εἶναι ὅτι κατέστησαν τὰ σώματά τους ὑπάκουα. Λοιπὸν αὐτοὶ ποὺ κυβερνοῦν καλὰ τοὺς ἑαυτούς τους καὶ μὲ διάκριση, κάνουν καὶ τὴν ἀγωγή σύμφωνα μὲ τὸ σῶμα. Ἀδελφέ, προσευχήσου γιὰ μένα.

Ἄ εἶπον τῇ ἀγάπῃ σου περὶ ἐγκρατείας, τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ κατὰ τὸ μέτρον μου ἐλάλησα. Ἐὰν οὖν κατορθώσωμεν τὰ μέσα, ἐρχόμεθα κατὰ προκοπὴν ἐπὶ τὰ μείζονα· ἵνα μὴ, βαλόντες ἐπὶ τὸ πρῶτον βαθμίδιον τῆς κλίμακος τὸν πόδα, εὐθέως θελήσωμεν ἀνελθεῖν εἰς τὸ ἀνώτερον· οἱ ἐρχόμενοι γὰρ εἰς τὸ μέτρον ὃ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, δύνανται καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινῆν· ἐν πᾶσι γὰρ μεμύηται.

Σὺ δὲ οἶδας τὰ μέτρα σου, ἀδελφέ· ὅταν γὰρ γίνεται πόλεμος, εἶπόν σοι ἐλαττώσαι ἄλλην μίαν οὐγγίαν· καὶ ἀπὸ τοῦ πό-
10 ματος ὁμοίως.

ΠΣ'

Ὁ αὐτὸς ἀδελφὸς ἔτι ἠρώτησε τὸν αὐτὸν Γέροντα.

Τί ἐστι τὸ κατ' ἐπιθυμίαν λαβεῖν βρῶμα, ἢ τὸ καθ' ἕξιν;

Ἀπόκρισις

15 **Τ**ὸ κατ' ἐπιθυμίαν ἐστὶ, τὸ ἐπιποθεῖν λαβεῖν βρῶμα, οὐ διὰ χρεῖαν σώματος, ἀλλὰ διὰ γαστριμαργίαν. Ἐὰν δὲ ἴδῃς ὅτι δέχεται ἢ ἕξις πρὸς ὀλίγον, οἶον λάχανον πε-
ρισσότερον τοῦ ὄσπριδιου οὐ κατ' ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ κατὰ ἐλα-
φρότητα, αὕτη ἐστὶν ἡ διαφορὰ· εἰσὶν ἕξεις δεχόμεναι τὰ γλυκέα,
καὶ ἄλλαι τὰ ἀλμυρά, καὶ ἄλλαι τὰ δριμέα· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι
20 πάθος, οὐδὲ ἐπιθυμία, οὐδὲ γαστριμαργία· τὸ δὲ ἐπιθυμεῖν καὶ
ἐπιποθεῖν βρώματος, αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπιθυμία ἢ ὑπηρέτις τῆς γα-
στριμαργίας. Ἐὰν οὖν ἀντιπράττης αὐτῇ καὶ εὐτάκτως κέχρησαι
τῇ τροφῇ διὰ τὴν χρεῖαν, τοῦτο οὐκ ἔστι γαστριμαργία.

ΠΖ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Αὐτὰ πού εἶπα στήν ἀγάπη σου γιά ἐγκράτεια, τὰ εἶπα σύμφωνα μέ αὐτὰ πού ἐφαρμόζουν οἱ δικοί μας καί μέ τὸ μέτρο μου. Ἐάν λοιπόν κατορθώσουμε τὰ μεσαῖα, θὰ προχωρήσουμε μέ προκοπή στὰ μεγαλύτερα. Καί νὰ μὴ συμβεῖ, ἀφοῦ βάλουμε τὸ πόδι μας στὸ πρῶτο σκαλί τῆς σκάλας, νὰ θελήσουμε νὰ ἀνέβουμε ἀμέσως στὸ ἀνώτερο· διότι αὐτοὶ πού ἔρχονται στὸ μέτρο τὸ ὁποῖον εἶπε ὁ Ἀπόστολος, μποροῦν καί χορτασμένοι νὰ εἶναι καί νὰ πεινοῦν· διότι ἔχουν μνηθεῖ σὲ ὅλα.

Ἐσὺ ὁμως, ἀδελφέ, γνωρίζεις τὰ μέτρα σου· διότι ὅταν γίνεται πόλεμος, σοῦ εἶπα νὰ ἐλατώσεις τὴν τροφή ἄλλη μία οὐγιά· ὁμοια καί ἀπὸ τὸ ποτό.

86

Ὁ ἴδιος ἀδελφὸς ἐρώτησε πάλι τὸν ἴδιο Γέροντα.

Τί σημαίνει τὸ νὰ πάρεις τροφή ἀπὸ ἐπιθυμία καί τί τὸ νὰ πάρεις ἀπὸ συνήθεια;

Ἀπόκριση

Τὸ ἀπὸ ἐπιθυμία σημαίνει νὰ ἐπιθυμεῖς νὰ πάρεις τροφή ὄχι ἀπὸ ἀνάγκη τοῦ σώματος, ἀλλὰ ἀπὸ γαστριμαργία. Καί ἐάν δεῖς ὅτι ἡ συνήθεια δέχεται λίγο λάχανο· περισσότερο ἀπὸ τὰ ὄσπρια ὄχι ἀπὸ ἐπιθυμία ἀλλὰ ἀπὸ ἐλαφρότητα, αὐτὴ εἶναι ἡ διαφορὰ· ὑπάρχουν συνήθειες πού δέχονται τὰ γλυκά, ἄλλες τὰ ἀλμυρὰ καί ἄλλες τὰ ξυνά· αὐτὸ δὲν εἶναι πάθος, οὔτε ἐπιθυμία, οὔτε γαστριμαργία· τὸ νὰ ἐπιθυμεῖς ὁμως καί νὰ ποθεῖς τροφή, αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπιθυμία ἢ ὑπηρέτρια τῆς γαστριμαργίας. Ἐάν λοιπόν ἀντιδρᾷς σ' αὐτὴν καί χρησιμοποιεῖς σωστὰ τὴν τροφή σύμφωνα μέ τὴν ἀνάγκη, αὐτὸ δὲν εἶναι γαστριμαργία.

87

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Τί οὖν, πάτερ, ὅτε οὐ πρόκειται μὲν τὸ πάθος, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ τῆς μεταλήψεως ὑποβάλλεται; Τί ποιήσω; Ἀποστῶ τῆς τροφῆς ἢ οὐ;

Ἀπόκρισις

5 **Ε**ὐθέως μὴ ἀφίστασο, ἀλλ' ἀντίπραττε τῷ λογισμῷ, μιμησκόμενος, ὅτι δυσωδία γίνεται ἢ τροφή, καὶ ὅτι κατακρινόμεθα ἡμεῖς τρώγοντες, ἄλλων παντελῶς ἀπεχομένων. Καὶ εἰ μὲν ἀποστῆ, μετάλαβε κατακρίνων σεαυτόν· ἐὰν δὲ ἐπιμεῖνη, ἐπικάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς βοήθειαν καὶ
10 ἀναπαύη. Ἐὰν δὲ κατακυριεύσῃ σου, ὥστε μὴ δύνασθαι τρώγειν εὐτάκτως, τότε κόψον τὴν τροφήν. Ἐὰν δέ τινες συγκαθέζονται σοι πρὸς τὸ μὴ νοῆσαι αὐτούς, λάμβανε κατὰ μικρόν· εἰ δὲ συμβῆ σε πεινῆν, ποιήσον τὴν χρεῖαν σου ἀπὸ τοῦ ἄρτου, ἢ ἀπὸ ἄλλου βρώματος, εἰς οἶον οὐκ ἔχεις πόλεμον.

ΠΗ'

15 Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Τὸ σημεῖον τῆς γαστριμαργίας ὁποῖόν ἐστι σαφήνισόν μοι.

Ἀπόκρισις

20 **Ο**ταν βλέπῃς τὸν λογισμὸν σου ἡδυνόμενον ἐν βρώμασι, καὶ διώκοντα σχεδὸν τοῦ προλαμβάνειν πάντα ἢ ἐλκύσαι εἰς τὸ ἔμπροσθέν σου τὸ βρῶμα, τοῦτο γαστριμαργία ἐστὶ. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ καὶ ποιήσον τὴν δύναμίν σου ἀγξαι σεαυτὸν τοῦ μὴ μετὰ σπουδῆς λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν εὐταξίᾳ, καὶ ὠθῆσαι μᾶλλον τὸ βρῶμα τοῦτο ἔμπροσθεν τῶν συγκαθημένων. Οὐ χρὴ δέ, ὡς εἶπον, προφάσει τῆς γαστριμαργίας, εὐθέως παραιτεῖσθαι τοῦ μεταλαβεῖν τοῦ βρώματος, ἀλλὰ

Τί νά κάνω λοιπόν, πάτερ, πού δέν ὑπάρχει βέβαια τὸ πάθος, τὸν καιρὸ ὅμως τῆς μεταλήψεως ἐπέρχεται; Τί νά κάνω; Νά ἀπέχω ἀπὸ τὴν τροφή ἢ ὄχι;

Ἀπόκριση

Νὰ μὴν ἀπέχεις ἀμέσως, ἀλλὰ νὰ ἀντιδρᾷς στὸ λογισμό, ἐνθυμούμενος ὅτι ἡ τροφή γίνεται δυσωδία καὶ ὅτι ὅταν ἐμεῖς τρῶμε, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἀπέχουν ἐντελῶς, κατακρινόμαστε. Καὶ ἐὰν ἀπομακρυνθεῖ, μετᾶλαβε τότε, κατακρίνοντας τὸν ἑαυτό σου· ἐὰν ὅμως ἐπιμένει, ἐπικαλέσου γιὰ βοήθεια τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ἀναπαυθεῖς. Ἐὰν πάλι σὲ κατακυριεύσει, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖς νὰ τρῶγεις κανονικά, τότε κόψε τὴν τροφή. Ἐὰν κάθονται μερικοὶ μαζί σου, γιὰ νὰ μὴ καταλάβουν, παίρνει λίγο. Καὶ ἐὰν σοῦ συμβεῖ νὰ πεινᾷς, ἱκανοποίησε τὴν ἀνάγκη μὲ τὸ ψωμί ἢ μὲ ἄλλη τροφή, στὴν ὁποία δέν ἔχεις πόλεμο.

88

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Διασαφήνισέ μου ποιό εἶναι τὸ γνῶρισμα τῆς γαστριμαργίας.

Ἀπόκριση

Οταν βλέπεις τὸν λογισμό σου νὰ εὐχαριστεῖται μὲ τὶς τροφές καὶ νὰ προσπαθεῖ νὰ τοὺς περάσει σχεδὸν ὅλους ἢ νὰ τραβᾷς μπροστὰ σου τὴν τροφή, αὐτὸ εἶναι γαστριμαργία. Πρόσεχε λοιπόν τὸν ἑαυτό σου καὶ κάνε τὴ δύναμή σου νὰ πιέσει τὸν ἑαυτό σου, ὥστε νὰ μὴ πάρεις μὲ βιασύνη ἀπὸ αὐτὸ ἀλλὰ μὲ εὐταξία, καὶ μᾶλλον νὰ ὠθήσεις αὐτὴν τὴν τροφή μπροστὰ σ' αὐτοὺς πού κάθονται μαζί σου. Δέν πρέπει ὅμως, ὅπως εἶπα, μὲ πρόφαση τῆς γαστριμαργίας, νὰ παραιτεῖσαι ἀμέσως ἀπὸ τὴν μετάληψη τῆς τροφῆς, ἀλλὰ πρέπει νὰ φυλάγε-

δεῖ παραφυλάττεσθαι τοῦ μὴ ἀτάκτως χρήσασθαι τῇ μεταλήψει αὐτοῦ· καὶ δίχα γὰρ γαστριμαργίας γράφουσιν οἱ Πατέρες, μὴ ἐκτεῖναι χεῖρα ἐν τραπέζῃ ἔμπροσθεν ἄλλου, ἀπρεπὲς γὰρ ὑπάρχει τοῦτο καὶ τῆς κοινῆς εὐταξίας ἀλλότριον. Ὅτε δὲ τοιοῦτόν 5 ἐστὶ τὸ προκείμενον βρῶμα, ὥστε μὴ εἶναι δῆλον τὸ μέρος ἐκάστου, ἀλλὰ κοινῶς αὐτὸ πάντα ἐσθίειν, τότε οὐκ ἄτοπον λαμβάνειν τινὰ ἐξ αὐτοῦ μετὰ πάντων· ἐν εὐταξίᾳ δέ, διὰ τὸ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τὴν γαστριμαργίαν καὶ εἰς κατάγνωσιν.

Ἔτερον δὲ σημεῖον γαστριμαργίας, τὸ πρὸ τῆς ὥρας θέλειν 10 ἐσθίειν, ὅπερ οὐ δεῖ ποιεῖν, εἰ μὴ τι ἄρα πρόκειται εὐλογος αἰτία. Ἐν πᾶσι δὲ χρεῖα ἐπικαλεῖσθαι τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν καὶ αὐτὸς ἡμῶν ἀντιλαμβάνεται.

ΠΘ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἡ κίνησις τοῦ σώματος πόθεν γίνεται;

15 Ἀπόκρισις

Η κίνησις τοῦ σώματος γίνεται ἀπὸ ἀμελείας· καὶ γὰρ ἡ ἀμέλεια ἀρπάζει σε λεληθότως εἰς τὸ κρίνειν καὶ κατακρίνειν, καὶ διὰ τούτων σε προδίδωσιν. Ὅτε γὰρ ὁ Ἰσραὴλ γνησίως ἐδούλευε τῷ Θεῷ, ἐφύλαττεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν 20 ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὅτε δὲ ἡμέλει τῆς γνησίας δουλείας, ἤφιεν ὁ Θεὸς τοὺς ἐχθροὺς πατάξαι αὐτόν.

4'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἰ δεῖ περὶ πάντων τῶν φυομένων ἐν τῇ καρδίᾳ λογισμῶν ἐπερωτᾶν τοὺς Γέροντας· καὶ εἰ δεῖ τὸν προσευχόμενον καὶ ψάλλοντα μετὰ φωνῆς τοῦτο ποιεῖν· καὶ περὶ 25

σαι, ὥστε νὰ μὴ μεταλάβεις ἀπὸ αὐτὸ μὲ ἀταξία· διότι καὶ οἱ Πατέρες γράφουν ὅτι καὶ χωρὶς γαστριμαργία νὰ μὴ ἀπλώνετε τὸ χέρι στὸ τραπέζι μπροστὰ σὲ ἄλλον, γιὰτὶ αὐτὸ εἶναι ἀπρεπὲς καὶ ξένο πρὸς τὴν κοινὴ εὐταξία. Ὅταν ἡ τροφὴ ποὺ βρίσκεται μπροστὰ εἶναι τέτοια, ὥστε νὰ μὴ εἶναι φανερὸ τὸ μερίδιο τοῦ καθενός, ἀλλὰ νὰ τρῶγουν ὅλοι κοινὰ ἀπ' αὐτό, τότε δὲν εἶναι ἄτοπο νὰ παίρνετε κάτι ἀπ' αὐτὴ μαζὶ μὲ ὄλους, μὲ εὐταξία ὁμως, γιὰ νὰ μὴ πέσετε σὲ γαστριμαργία καὶ κατάκριση.

Ἄλλο γνώρισμα τῆς γαστριμαργίας εἶναι τὸ νὰ θέλεις νὰ τρῶγεις πρὶν ἀπὸ τὴν ὥρα, πρᾶγμα ποὺ δὲν πρέπει νὰ κάνεις, ἐκτὸς κι ἂν ὑπάρχει εὐλογη αἰτία. Σὲ καθε ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεῖσαι τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὸς μᾶς βοηθᾷ.

89

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἄπὸ ποῦ προέρχεται ἡ κίνηση τοῦ σώματος;

Ἀπόκριση

Η κίνηση τοῦ σώματος προέρχεται ἀπὸ ἀμέλεια· διότι ἡ ἀμέλεια σὲ ἀρπάζει ἀσυναίσθητα καὶ σὲ ὀδηγεῖ στὴν κρίση καὶ κατάκριση, καὶ μ' αὐτὰ σὲ προδίδει. Διότι ὅταν ὁ Ἰσραὴλ ὑπηρετοῦσε γνήσια τὸ Θεό, ὁ Θεὸς τὸν φύλαγε ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του· ὅταν ὁμως παραμελοῦσε τὴ γνήσια δουλεία, ὁ Θεὸς ἄφηνε τοὺς ἐχθροὺς νὰ τὸν πατάξουν.

90

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἐὰν πρέπει νὰ ἐρωτᾶμε τοὺς γέροντες γιὰ ὄλους τοὺς λογισμοὺς ποὺ βρίσκονται στὴν καρδιά· καὶ ἐὰν πρέπει νὰ κάνει αὐτὸ ἐκεῖνος ποὺ προσεύχεται καὶ ψάλλει δυνατὰ. Ἐπίσης γιὰ τὴν ἀνάμνηση ἐκείνων ποὺ ἔκανε κάποιος καὶ

μνήμης ὧν τε ἔπραξέ τις, ὧν τε ἤκουσεν ἢ ἐλάλησε· καὶ εἰ δεῖ γυμνάζεσθαι μετὰ τῶν Πατέρων.

Ἀποκρίσις

5 **Α**δελφέ, περὶ πάντων τῶν φουομένων λογισμῶν, οὐ χρὴ ἐρωτᾶν, παρερχόμενοι γὰρ εἰσιν, ἀλλὰ περὶ τῶν μενόντων καὶ πολεμούντων τὸν ἄνθρωπον. Ὡς γὰρ ἄνθρωπος ὑπὸ πολλῶν ὑβριζόμενος καταφρονεῖ τῶν ὑβρεων καὶ γίνεται ἀμέριμος ἀπάντων, ἐὰν δέ τις κινήσῃ κατ' αὐτοῦ ἢ πολεμήσῃ αὐτόν, τότε αἰτιᾶται πρὸς τὸν ἄρχοντα, οὕτω καὶ τὸ πρᾶ-
10 γμα τοῦτο.

Περὶ δὲ προσευχῆς ἢ ψαλμωδίας, οὐ μόνον διὰ τοῦ νοός, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν χειλέων χρεία· ὁ γὰρ προφήτης Δαβὶδ λέγει, «Κύριε, τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου»· καὶ ὁ Ἀπόστολος, δεικνύων ὅτι ζητοῦνται τὰ χεῖ-
15 λη, εἶπε, «καρδίαν καὶ καρπὸν χειλέων», καὶ τὰ λοιπά. Περὶ δὲ ὧν εἶδες ἢ ἤκουσας ἢ ἔπραξας καὶ λογίζῃ αὐτά, οὐδὲν κόπτει αὐτά, εἰ μὴ προσευχὴ μετὰ ταπεινώσεως καὶ κόπων καὶ δακρύων, ἢ μὴ ἔχουσα θέλημα. Οἱ κατορθώσαντες δὲ Πατέρες, ἄνευ κόπων καὶ δακρύων καὶ ἐκκοπῆς θελήματος οὐ κατώρθωσαν.

20 Τὸ δὲ γυμνάζεσθαι, ψήφισμά ἐστι καὶ ἰσότης· τὸ δὲ ἐρωτᾶν, καὶ πιστεύειν ταῖς ἀποκρίσεσι, ταπεινώσις ἐστι καὶ προκοπὴ ἐν Κυρίῳ.

Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

· 4A ·

Ἄλλος τις τῶν Πατέρων ἠρώτησε τὸν αὐτὸν Γέροντα.

25 Πῶς τις τηρεῖ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ποίῳ τρόπῳ γίνεται ὁ πόλεμος τοῦ ἐχθροῦ, καὶ εἰ ὀφείλει τις ἀντιλέγειν

ἐκείνων πού ἄκουσε ἢ εἶπε, καὶ ἐὰν πρέπει νὰ ἀσκούμα-
μαστε μαζί μὲ τοὺς Πατέρες.

Ἐπίκριση

Αδελφέ, δὲ χρειάζεται νὰ ἐρωτᾶς γιὰ ὄλους τοὺς λογι-
σμούς, διότι εἶναι παρερχόμενοι, ἀλλὰ γι' αὐτοὺς πού
μένουν καὶ πολεμοῦν τὸν ἄνθρωπο. Διότι, ὅπως ὁ ἄν-
θρωπος ὅταν ὑβρίζεται ἀπὸ πολλοὺς, περιφρονεῖ τὶς ὑβρεις καὶ
γίνεται ἀμέριμνος γιὰ ὅλα γενικά, καὶ ἐὰν κανεὶς κινηθεῖ ἐνα-
ντίον του ἢ τὸν πολεμήσει, τότε τρέχει στὸν ἄρχοντα, τὸ ἴδιο
συμβαίνει καὶ μ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Γιὰ τὴν προσευχὴ ἢ τὴν ψαλμωδία χρειάζονται ὄχι μόνο ὁ
νοῦς, ἀλλὰ καὶ τὰ χεῖλη· διότι ὁ προφήτης Δαβὶδ λέγει, «Κύριε
θα ἀνοίξεις τὰ χεῖλη μου καὶ τὸ στόμα μου θα ἀναγγεῖλει τὴν
ἐξύμνησὴ σου»⁷⁷. Καὶ ὁ Ἀπόστολος, δείχνοντας ὅτι τὰ χεῖλη
ζητοῦνται, εἶπε, «καρδιὰ καὶ καρπὸ χειλέων»⁷⁸ καὶ τὰ λοιπά.
Γιὰ ὅσα εἶδες ἢ ἄκουσες ἢ ἐπραξες καὶ σκέφτεσαι αὐτά, τίποτε
δὲν τὰ κόβει, παρὰ μόνο ἡ προσευχὴ μὲ ταπείνωση καὶ κόπους
καὶ δάκρυα, πού δὲν ἔχει θελήματα. Οἱ Πατέρες πού κατόρθω-
σαν κάτι δὲν τὸ κατόρθωσαν χωρὶς κόπους καὶ δάκρυα καὶ κῶ-
ψιμο τοῦ θελήματος.

Ἡ ἄσκηση πάλι εἶναι ἀπόφαση καὶ ἰσότητα, ἐνῶ τὸ νὰ
ἐρωτᾶ κανεὶς καὶ νὰ πιστεύει στὶς ἀπαντήσεις εἶναι ταπείνωση
καὶ προκοπὴ ἐν Κυρίῳ.

Ἐδελφέ, προσευχήσου γιὰ μένα.

91

Ἐνας ἄλλος ἀπὸ τοὺς Πατέρες ἐρώτησε τὸν ἴδιο Γέροντα.

Πῶς προσέχει κανεὶς τὴν καρδιά του, καὶ μὲ ποιό τρόπο
γίνεται ὁ πόλεμος τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπίσης ἐὰν ὀφείλει κανεὶς

77. Ψαλμ. 50(51),17.

78. Ἐβρ. 13,15.

πρὸς τὸν πολεμοῦντα. Καὶ περὶ τοῦ λογιμοῦ τῆς πορνείας, εἰ δεῖ φράζει τὴν εἴσοδον αὐτοῦ· ἐὰν δὲ εἰσέλθῃ, τί δεῖ ποιῆσαι. Καὶ περὶ βρώσεως εἰ οὐγγίαις ὀφείλει τις κεχρῆσθαι ἢ στοχασμῶ καὶ φυλακῇ.

5 Ἀπόκρισις

Τὸ τηρῆσαι τὴν καρδίαν ἐστί, τὸ ἔχειν νηφάλιον τὸν νοῦν καὶ καθαρὸν τοῦ πολεμουμένου. Πρῶτον δὲ γίνεται ἐν καταφρονῆσει ὁ λογισμὸς αὐτοῦ· καὶ ὅταν βλέπῃ ὁ ἐχθρὸς τὴν καταφρόνησιν, σπουδάζει εἰσενεγκεῖν τὸν πόλεμον.
 10 Καὶ εἰ μαθεῖν θέλεις εἰ ἐχθρὸς ἐστὶν ἢ φίλος, βάλε εὐχὴν καὶ ἐρώτησον αὐτόν· 'ἡμέτερος εἶ, ἢ τῶν ὑπεναντίων;' καὶ ἀποκρίνεταιί σοι τὴν ἀλήθειαν. Ἡ προδοσία οὖν γίνεται ἀπὸ ἀμελείας. Μὴ ἀντείπησ δέ, 'τοῦτο γὰρ θέλουσι καὶ οὐ παύσονται', ἀλλὰ πρόσελθε τῷ Κυρίῳ κατ' αὐτῶν, ρίπτων ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν
 15 ἀδυναμίαν σου· καὶ αὐτὸς δύναται οὐ μόνον ἀποστῆσαι, ἀλλὰ καὶ καταργῆσαι αὐτούς.

Περὶ δὲ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας, καλὸν μὲν ἐστί πάνυ τοῦ φράζει τὴν εἴσοδον αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ἀρπάξῃ καὶ εἰσέλθῃ, πύκτευσον αὐτῷ, ρίπτων τὴν ἀδυναμίαν σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ,
 20 δεόμενος αὐτοῦ, καὶ ἐκβάλλει αὐτόν.

Περὶ δὲ ἧς εἴπας βρώσεως, ἀπὸ στοχασμοῦ καὶ φυλακῆς στῆσον τὸν βίον, καὶ εὔξαι ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὴν ἀγάπην.

4B'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πόθεν βαρεῖται ἡ καρδία μου καὶ ἔστιν ἐν ἐμοὶ ὕπνος
 25 ἄμετρος, καὶ οὐδεμία ὑπάρχει μοι κατάνυξις;

νά ἀντιλέγει πρὸς ἐκεῖνον πού πολεμεῖ· καὶ γιὰ τὸν λογισμό τῆς πορνείας, ἐὰν πρέπει νὰ κλείσει τὴν εἴσοδό του, καὶ ἐὰν μπεῖ, τί πρέπει νὰ κάνει. Ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν τροφή, ἐὰν πρέπει κανεὶς νὰ χρησιμοποιεῖ οὐγγιές ἢ νὰ τρώγει μὲ στοχασμὸ καὶ προφύλαξη.

Ἀπόκριση

Τὸ νὰ προσέχει κανεὶς τὴν καρδιά σημαίνει, νὰ ἔχει νηφάλιο τὸν νοῦ καὶ καθαρὸ ἀπὸ αὐτὸν πού πολεμεῖται. Καὶ πρῶτα περιφρονεῖται ὁ λογισμὸς του, καὶ ὅταν ὁ ἐχθρὸς βλέπει τὴν περιφρόνηση, βιάζεται νὰ ἀρχίσει τὸν πόλεμο. Καὶ ἐὰν θέλεις νὰ μάθεις, ἂν εἶναι ἐχθρὸς ἢ φίλος, κάνε προσευχὴ καὶ ρώτησέ τον· 'εἶσαι δικός μας ἢ ἐχθρός;' καὶ θὰ σοῦ πεῖ τὴν ἀλήθεια. Ἡ προδοσία λοιπὸν γίνεται ἀπὸ ἀμέλεια. Καὶ νὰ μὴ φέρεις ἀντίρρηση σ' αὐτό, διότι αὐτὸ θέλουν καὶ δὲν θὰ σταματήσουν. Σὺ ὅμως πρόσελθε στὸν Κύριο ἐναντίον τους, ρίχνοντας ἐνώπιόν του τὴν ἀδυναμία σου· καὶ αὐτὸς μπορεῖ ὄχι μόνο νὰ τοὺς ἀπομακρύνει, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς καταστρέψει.

Ὅσο γιὰ τὸν δαίμονα τῆς πορνείας, εἶναι καλὸ νὰ τοῦ κλείσεις τὴν εἴσοδο· ἐὰν ὅμως ὀρμήσει καὶ μπεῖ, ἀγωνίσου ἐναντίον του, ρίχνοντας τὴν ἀδυναμία σου μπροστὰ στὸ Θεό, προσευχόμενος σ' αὐτόν, καὶ αὐτὸς θὰ τὸν διώξει.

Γιὰ τὴν τροφή πάλι πού ἐρώτησες, ρύθμισε τὴ ζωὴ σου μὲ στοχασμὸ καὶ προφύλαξη καὶ προσευχήσου γιὰ μένα ἀπὸ ἀγάπη.

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἀπὸ ποῦ πιέζεται ἡ καρδιά μου καὶ ἔρχεται σὲ μένα ἄμμετρος ὕπνος, καὶ δὲν ὑπάρχει σὲ μένα καμμία συντριβὴ καρδιάς;

Ἀπόκρισις

Τ αὔτα ἔρχονται τῷ ἡσυχάζοντι πάντως, ἵνα ἀκηδιάσας, φύγη, τὸ στάδιον καὶ ἀπογνῶ ἑαυτοῦ· ἡμεῖς δὲ ρίψωμεν τὴν ἀδυναμίαν ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ δυναμένου ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, ἕως οὗ συντρίψει 5 τὰς συναγωγὰς Ἀμμορραίων ἐμπροσθεν ἡμῶν· καὶ μὴ ἐάσῃ τὸν Μαδιάμ καὶ τὸν Ἀμαλήκ καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνατολῶν ἀφανίσαι ὑμῶν τὰ γεννήματα. Ἄλλ' ὑπομείνωμεν τῇ βοηθείᾳ τοῦ Δεσπότητος ἡμῶν Θεοῦ· δυνατώτερος γάρ ἐστιν αὐτῶν καὶ σωθησόμεθα.

4Γ'

10 Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πόθεν τὴν νύκτα εἰς ἄλλα φαντάζομαι πρόσωπα, τὴν δὲ ἡμέραν εἰς ἄλλα πολεμοῦμαι; Συμβαίνει δέ, ὅτι καὶ ἐκτὸς προσώπου· καὶ πάλιν συμβαίνει, ὡς μετὰ ἡδύτητος καὶ ἐκτὸς ἡδύτητος φαντάζεσθαι.

15 Ἀπόκρισις

Ο ἰ πολιορκοῦντες ἡμέρας, αὐτοὶ πολιορκοῦσι καὶ νυκτός, δεικνύοντες, ὅτι ἀκμὴν ἔχουσί σε εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ αὐτοὶ μεταμορφοῦνται εἰς ἄλλα καὶ ἄλλα.

Τὸ δέ, ποτὲ μὲν μετὰ ἡδύτητος γίνεσθαι, ποτὲ δὲ ἐκτὸς ἡδύτη-
20 τος, ἐκ τῆς μεταμορφώσεως αὐτῶν ἐστίν, ὡς ἤδη εἶπον, ἵνα ἔλθῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἀπορίαν καὶ ταραχήν.

Διπλοῦς δὲ ἐστίν ὁ τῆς νυκτός πόλεμος· ἐστίν ἀπὸ ἡδονῶν παθεῖν αὐτὸν καὶ ἔστι ἀπὸ πειρασμοῦ διαβόλου, εἰς τὸ ἐνέγκαι τινὰ εἰς ἀπόγνωσιν, ὡς νομίσαι αὐτόν, μηκέτι ἔχειν σωτηρίαν.

25 Ὅταν οὖν συμβῇ σοι πειρασμὸς τοῦ πολέμου τούτου, ποίει ἐπτάκις ἀπὸ ἐπτὰ γονυκλισιῶν, τοῦτ' ἐστὶ τεσσαράκοντα ἐννέα γονυκλισίας, λέγων κατὰ μίαν, «Κύριε, συγχώρησόν μοι διὰ τὸ

Ἀπόκριση

Αὐτὰ ἔρχονται σ' αὐτὸν ποὺ ἠσυχάζει ὅπως δὴποτε γιὰ νὰ ἀδιαφορήσει καὶ νὰ φύγει ἀπὸ τὸ στάδιο, καὶ νὰ ἀπογοητευθεῖ. Ἐμεῖς ὅμως νὰ ρίξουμε τὴν ἀδυναμία μας μπροστὰ σ' ἐκεῖνον ποὺ μπορεῖ περισσότερα ἀπ' ὅσα ζητοῦμε ἢ καταλαβαίνουμε, ὡς ποὺ νὰ συντρίψει μπροστὰ μας τὶς συναγωγὰς τῶν Ἀμοραίων· δὲ θὰ ἀφήσει τὸν Μαδιάμ καὶ τὸν Ἀμαλήκ καὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀνατολῆς νὰ καταστρέψουν τὰ γεννήματά σας. Ἀλλὰ ἄς δείξουμε ὑπομονὴ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Δεσπότη μας Θεοῦ· διότι εἶναι πιὸ δυνατὸς ἀπὸ αὐτοὺς καὶ θὰ σωθοῦμε.

93

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Πῶς ἄλλα πρόσωπα φαντάζομαι τὴ νύχτα καὶ ἀπὸ ἄλλα πολεμοῦμαι τὴν ἡμέρα; Καὶ συμβαίνει ἄλλοτε χωρὶς νὰ φαντάζομαι πρόσωπα καὶ ἄλλοτε νὰ φαντάζομαι μὲ γλυκύτητα καὶ ἄλλοτε χωρὶς γλυκύτητα.

Ἀπόκριση

Αὐτοὶ ποὺ σὲ πολιορκοῦν τὴν ἡμέρα, οἱ ἴδιοι σὲ πολιορκοῦν καὶ τὴ νύχτα, δείχνοντας ὅτι σ' ἔχουν ἀκόμα στὰ χέρια τους καὶ οἱ ἴδιοι μεταμορφώνονται σὲ ἄλλα καὶ ἄλλα. Τὸ ὅτι, ἄλλοτε γίνεται αὐτὸ μὲ γλυκύτητα καὶ ἄλλοτε χωρὶς γλυκύτητα, προέρχεται ἀπὸ τὴ μεταμόρφωσή τους, ὅπως προεῖπα, γιὰ νὰ φθάσει ὁ ἄνθρωπος σὲ ἀπορία καὶ ταραχὴ.

Ὁ πόλεμος τῆς νύχτας εἶναι διπλός· εἶναι δυνατὸν νὰ συμβεῖ αὐτὸς ἀπὸ ἡδονῆς καὶ εἶναι δυνατὸν ἀπὸ πειρασμὸ διαβόλου, ὥστε νὰ ὀδηγήσει κάποιον σὲ ἀπόγνωση καὶ νὰ νομίσει αὐτὸς ὅτι δὲν ἔχει πλέον σωτηρία.

Ὅταν λοιπὸν σοῦ συμβεῖ πειρασμὸς αὐτοῦ τοῦ πολέμου, κάνε ἑπτὰ φορές ἀπὸ ἑπτὰ μετάνοιες, δηλαδὴ σαράντα ἐνιαὶ μετάνοιες, λέγοντας κάθε φορά, 'Κύριε συγχώρεσέ με χάριν τοῦ

ὄνομά σου τὸ ἅγιον»· ἐὰν δὲ πρόσκηται ἀσθένεια ἢ Κυριακή, ὅτε οὐκ ἐξὸν ποιῆσαι γονυκλισίας, λέγε τὸν λόγον τοῦτον ἀντὶ τῶν τεσσαράκοντα ἐννέα γονυκλισιῶν.

Ἡ δὲ διαφορὰ τῶν πειρασμῶν αὕτη ἐστὶ· τὸ πειρασθῆναι ἀπὸ διαβόλου, ἀπὸ ἐπάρσεως γίνεται· τὸ δὲ ἀπὸ ἡδονῶν, ἀπὸ γαστριμαργίας.

4Δ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐὰν γενομένης μοι τῆς νυκτερινῆς φαντασίας, φθάση τῇ ἐξῆς ἡ ἀγία κοινωνία, τί δεῖ ποιῆσαι;

10 Ἀπόκρισις

Προσέλθωμεν ὡς τετραυματισμένοι, καὶ μῆ ὡς καταφρονοῦντες, ἀλλ' ὡς χρεῖαν ἔχοντες ἰατροῦ, καὶ ἰᾶται ἡμᾶς ὁ ἰασάμενος τὴν αἰμορροοῦσαν. Καὶ ἀγαπήσωμεν πολλά, ἵνα καὶ πολὺ ἀφεθῇ ἡμῖν. Καὶ ὅταν θέλῃς κοινωνεῖν, λέγε· μὴ εἶη μοι τὰ ἅγια ταῦτα, Δέσποτα, εἰς κρῖμα ἢ εἰς κατάκριμα, ἀλλ' εἰς ἀγιασμὸν ψυχῆς τε καὶ σώματος', καὶ τότε πρόσσελθε μετὰ φόβου· καὶ φιλόανθρωπός ἐστιν ὁ Δεσπότης ἡμῶν τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἀμήν.

4Ε'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

20 Ἐπειδὴ εἶπας μοι, πάτερ, ἐν τῇ ἀποκρίσει ὅτι τὰ ὑπὸ νύκτα συμβαίνοντα τῷ ἀνθρώπῳ, τὰ μὲν εἰσιν ἀπὸ ἐπάρσεως, κατὰ πειρασμὸν τοῦ διαβόλου, τὰ δὲ ἀπὸ ἡδονῶν, γαστριμαργίας, ἄρα δυνατὸν τὸν διάβολον κινήσαι τοῦτο τῷ

ἀγίου ὀνόματός σου'. Ἐὰν ὅμως ὑπάρχει ἀσθένεια ἢ εἶναι Κυριακή, πὺ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κάνεις μετάνοιες, λέγε αὐτὰ τὰ λόγια ἀντὶ γιὰ τὶς σαράντα ἐνιαὶ μετάνοιες.

Ἡ διαφορὰ πάλι τῶν πειρασμῶν εἶναι αὐτή· ὁ πειρασμὸς ἀπὸ τὸν διάβολο γίνεται ἀπὸ ἔπαρση, ἐνῶ ὁ πειρασμὸς ἀπὸ τὶς ἡδονὲς γίνεται ἀπὸ γαστριμαργία.

94

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἐάν, ὅταν συμβεῖ σὲ μένα ἢ νυχτερινὴ φαντασία, συμπέσει τὴν ἐπόμενη ἡμέρα νὰ εἶναι κοινωνία, τί πρέπει νὰ κάνω;

Ἀπόκριση

Νὰ προσέλθουμε σ' αὐτὴν σὰν τραυματισμένοι καὶ ὄχι σὰν περιφρονητές, σὰν νὰ ἔχουμε ἀνάγκη γιὰτροῦ, καὶ Ἐκεῖνος πὺ θεράπευσε ἐκείνη πὺ αἰμορραγοῦσε, θὰ μᾶς θεραπεύσει. Καὶ νὰ δείξουμε πολλὴ ἀγάπη, γιὰ νὰ συγχωρηθοῦμε πολὺ. Καὶ ὅταν θέλεις νὰ κοινωνήσεις νὰ λές: 'Δέσποτα, ὡς μὴ γίνουν αὐτὰ τὰ ἅγια γιὰ μένα πρὸς κρίμα καὶ καταδίκη, ἀλλὰ πρὸς ἀγιασμὸ ψυχῆς καὶ σώματος', καὶ τότε νὰ προσέλθεις μὲ φόβο. Καὶ ὁ Δεσπότης μας εἶναι φιλόανθρωπος, ὥστε νὰ μᾶς ἐλεήσει. Γένοιτο.

95

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἐπειδὴ, Πάτερ, μοῦ εἶπες στὴν ἀπάντηση, ὅτι αὐτὰ πὺ συμβαίνουν στὸν ἄνθρωπο τὴ νύχτα, ἀλλὰ προέρχονται ἀπὸ ἔπαρση, σύμφωνα μὲ τὸν πειρασμὸ τοῦ διαβόλου, καὶ ἀλλὰ ἀπὸ ἡδονὲς, ἐξαιτίας τῆς γαστριμαργίας, ἄραγε ὁ διάβολος εἶναι δυνατὸς νὰ προκαλέσει αὐτὸ στὸν ἄνθρωπο;

ἀνθρώπῳ ἀπὸ φθόνου μόνον, μήτε ἐπαιρουμένου αὐτοῦ,
 μήτε φιληδονουῦντος; Καὶ πῶς τις ὀφείλει γινῶναι, εἴ φυσι-
 κῶς γίνεται αὐτῷ ἡ κίνησις ἐν τῇ νυκτί, καὶ εἴ τὴν φυσι-
 κὴν κίνησιν ὑπομένουσιν οἱ τέλειοι, καὶ εἴ ὀφείλει κλίνειν
 5 γόνυ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ ἢ οὐ.

Ἀπόκρισις

Δύναται μὲν κινῆσαι ὁ διάβολος ἀπὸ φθόνου· ἀλλὰ μὴ
 παρούσης ἐπάρσεως ἢ ἡδονῆς, οὐ δύναται ἐπὶ πλεῖον.
 Ὡσπερ γὰρ τις θέλων οἰκοδομῆσαι οἶκον, ἂν μὴ εὐ-
 10 ρίσκη τὰς ὑπουργούσας ὕλας, εἰς μάτην κοπιᾷ, οὕτω καὶ ὁ διά-
 βολος. Τὸ σημεῖον δὲ τῆς φυσικῆς κινήσεώς ἐστιν, ὅταν βλέπη
 τις ὅτι οὔτε ἀπὸ ἐπάρσεως, οὔτε ἀπὸ ἡδονῆς, οὔτε ἀπὸ φθόνου
 τοῦ διαβόλου συμβαίνει αὐτῷ ἡ κίνησις. Τὸ δὲ μαθεῖν ὅτι οὐκ
 ἐστιν ἀπὸ φθόνου, ἀλλ' ἀπὸ φυσικοῦ, ὅταν πεποιθῶς καὶ δι' εὐ-
 15 χῶν πολλῶν κοιμηθῇ τις, ὀνομάζων τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον
 Τριάδα κατασφραγίζων ἑαυτόν, καὶ πάθη τοῦτο· οἱ δὲ τέλειοι οὐ
 πάσχουσιν οὐδὲ τοῦτο, ἔσβεσαν γὰρ καὶ τὸ φυσικόν, ὅτι εὐνούχι-
 σαν ἑαυτοὺς πνευματικῶς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τοῦτ'
 ἐστιν ἐνέκρωσαν τὰ ἑαυτῶν μέλη.

20 Περὶ δὲ τοῦ κλίνειν γόνυ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, ἤδη ἐρρέθη
 σοι καὶ ἄλλοτε, ὥστε κλίνειν ἐν τῷ σῶ κελλίῳ.

Εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

45'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

25 Πῶς θέλω κρατῆσαι τῆς κοιλίας μου καὶ ἐλθεῖν εἰς ὀλι-
 γοτροφίαν καὶ οὐ δύναμαι; ἀλλὰ καὶ ἐὰν λάβω παραμι-

πο μόνο από φόβο, χωρίς να έπαίρεται αυτός ούτε να αγαπά την ήδονή; Και πώς μπορεί κανείς να γνωρίζει, αν η κίνηση γίνεται σ' αυτόν φυσιολογικά τή νύχτα. Επίσης αν οί τέλειοι υπομένουν τή φυσική κίνηση, καθώς και αν πρέπει κανείς να κάνει μετάνοιες τήν Πεντηκοστή ή όχι.

Ἀπόκριση

Μπορεί ο διάβολος να τὰ κινήσει από φθόνο, αλλά, εάν δέν υπάρχει έπαρση ή ήδονή δε μπορεί να συνεχίσει περισσότερο. Διότι, όπως ακριβώς όταν θέλει κανείς να κτίσει σπίτι, κοπιάζει μάταια, εάν δε βρει τις βοηθητικές ύλες, τὸ ἴδιο και ο διάβολος. Τὸ σημάδι τῆς φυσικῆς κινήσεως εἶναι, όταν βλέπει κανείς ὅτι η κίνηση συμβαίνει σ' αυτόν ὄχι από έπαρση, ούτε από ήδονή, ούτε από φθόνο τοῦ διαβόλου. Θα καταλάβουμε ὅτι δέν εἶναι από φθόνο, αλλά από φυσικοῦ, όταν κανείς κοιμηθεῖ με πεποίθηση και πολλές εὐχές, επικαλούμενος τήν ἁγία και ὁμοούσια Τριάδα και κατασφραγίζοντας τὸν ἑαυτό του⁷⁹, και πάθει αυτό· οί τέλειοι ὅμως δέν παθαίνουν ούτε αυτό, διότι ἔσβησαν και τὸ φυσικό, ἐπειδὴ εὐνούχισαν πνευματικά τὸς ἑαυτοῦς τὸς για τή βασιλεία τῶν οὐρανῶν, δηλαδή νέκρωσαν τὰ μέλη τους.

Ὅσο για τὸ γονάτισμα τήν Πεντηκοστή, ἤδη σοῦ εἰπώθηκε και ἄλλη φορά, να γονατίζεις στο κελλί σου.

Προσευχῆσου για μένα, ἀδελφέ.

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἐνῶ θέλω να συγκρατήσω τήν κοιλιά μου και να φθάσω σε ὀλιγοτροφία, δε μπορῶ ὅμως, εάν πάρω λειψὸ φαγη-

79. Τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ.

κρόν, πάλιν μετ' ὀλίγον ἔρχομαι εἰς τὸ πρῶτον μου μέτρον· καὶ εἰς τὸ πιεῖν ὁμοίως.

Ἀπόκρισις

5 **Γ**νησθείη ἡ ἀγάπη σου, ἀδελφέ μου, ὅτι ὅσα ἔχω πάθη εἶπάς μοι· κἀγὼ γὰρ τὰ αὐτὰ πάσχω· οὐδεὶς δὲ ἀπαλλάσσεται τούτων, εἰμὴ ὁ ἐλθὼν εἰς τὸ μέτρον τοῦ λέγοντος, «ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου· ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου, ἐκολλήθη τὸ ὄστον μου τῇ σαρκί μου». Ὁ τοιοῦτος διὰ τάχους ἔρχεται εἰς ὀλιγοτροφίαν καὶ ὀλιγοποσίαν·
10 τὰ γὰρ δάκρυα εἰς ἄρτον γίνεται αὐτῷ· καὶ λοιπὸν ἔρχεται τρέφεται διὰ τοῦ Πνεύματος. Πείσθητί μοι, ἀδελφέ, ὅτι οἶδα ἄνθρωπον, ὃν ὁ Κύριος γινώσκει, τοιούτου μέτρου· καὶ καθ' ἑβδομάδα ἅπαξ ἢ δεύτερον καὶ πλεῖον αἰχμαλωτίζεται εἰς τὴν πνευματικὴν τροφήν καὶ ἀπὸ γλυκύτητος ἐπιλανθάνεται τῆς αἰσθη-
15 τῆς τροφῆς καὶ ὅταν ἔρχεται μεταλαβεῖν, ὥσπερ τις κεχορτασμένος ἢ ἠηδισμένος, οὐ θέλει μεταλαβεῖν, μεταλαμβάνων δὲ κατακρίνει ἑαυτὸν λέγων, 'διατί πάντοτε οὐκ εἰμι οὕτως;' Καὶ ἐπιποθεῖ τοῦ ἔτι καταλαβεῖν. Ποῦ ἐσμεν, ἀδελφέ; Ἀπέλθωμεν, ἀποθάνωμεν.

20 Συγχώρησόν μοι. Ὅτι μὴ εὐρίσκων εἰς τι τῶν ἐμῶν καυχᾶσθαι, εἰς ἀλλοτρίους πόνους καυχῶμαι, καὶ τοῦτο εἰς ἐμὴν κατάκρισιν.

4Z'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

25 Παρακαλῶ σε, πάτερ, ἵνα σαφηνίσῃς μοι τὴν δύναμιν τοῦ πράγματος· πῶς ἔρχεταιί τις εἰς ἃ εἶπας; Ἐγὼ γὰρ ἀγνοῶ· ὁσάκις γὰρ ἐπεχείρησα ὀλιγοτροφεῖσθαι, ἢ ἀκηδία καὶ ἢ

τό, μετὰ ἀπὸ λίγο ἔρχομαι πάλι στὸ πρῶτο μου μέτρο· τὸ ἴδιο μοῦ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ποτό.

Ἀπόκριση

Η ἀγάπη σου, ἀδελφέ μου, ἄς θυμηθεῖ ὅτι μοῦ εἶπες ὅσα ἔχω πάθει· διότι καὶ ἐγὼ τὰ ἴδια παθαίνω καὶ κανέννας δὲν ἀπαλλάσσεται ἀπὸ αὐτά, παρὰ μόνο ἐκεῖνος ποὺ ἦρθε στὸ μέτρο αὐτοῦ ποὺ λέγει, «ξέχασα νὰ φάγω τὸ ψωμί μου· ἀπὸ τῆ φωνῆ τοῦ στεναγμοῦ μου, τὸ κόκκαλό μου κόλλησε στὴ σάρκα μου»⁸⁰. Αὐτὸς φθάνει γρήγορα στὴν ὀλιγοτροφία καὶ ὀλιγοποσία· διότι τὰ δάκρυα γίνονται ψωμί γι' αὐτὸν καὶ στὸ ἐξῆς τρέφεται μὲ τὸ Πνεῦμα. Πίστεψέ με, ἀδελφέ, ὅτι γνωρίζω ἄνθρωπο⁸¹ τέτοιου μέτρου, τὸν ὁποῖο γνωρίζει ὁ Κύριος· καὶ μία φορὰ τὴν ἐβδομάδα ἢ δύο καὶ περισσότερο αἰχμαλωτίζεται στὴν πνευματικὴ τροφή καὶ ἀπὸ τὴ γλυκύτητά της ξεχνᾷ τὴν αἰσθητὴ τροφή καὶ ὅταν ἔρχεται νὰ μεταλάβει δὲ θέλει νὰ μεταλαμβάνει σὰν κάποιος χορτασμένος ἢ ἀηδιασμένος, καὶ ὅταν μεταλαμβάνει κατακρίνει τὸν ἑαυτό του λέγοντας, 'Γιατί δὲν εἶμαι πάντα ἔτσι;' καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ φθάσει παραπέρα. Ποῦ εἴμαστε, ἀδελφέ; Ἄς φύγουμε, ἄς πεθάνουμε.

Συγχῶρεσέ με ποὺ δὲ βρίσκω νὰ καυχηθῶ γιὰ τίποτα ἀπὸ τὰ δικά μου, ἀλλὰ καυχίεμαι γιὰ τοὺς ξένους κόπους, καὶ αὐτὸ εἶναι πρὸς κατάκρισή μου.

97

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Πάτερ, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ διασαφήσεις τὴ δύναμη τοῦ πράγματος· πῶς φθάνει κανεὶς σ' αὐτὰ ποὺ εἶπες; Διότι ἐγὼ δὲν ξέρω· ὅσες φορές ἐπιχείρησα νὰ ὀλιγοτροφήσω,

80. Ψαλμ. 101(102), 6.

81. Εἶναι βέβαιο ὅτι ὁ Βαρσανούφιος ἐδῶ ἐννοεῖ τὸν ἑαυτό του.

ἀτονία οὐκ ἀφῆκέ με, ἕως οὗ ἤλθον εἰς τὸ πρῶτον μου μέτρον· καὶ πῶς εἶπας, ὅτι ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸ μέτρον τοῦ εἰπόντος, «έκολλήθη τὸ ὄστοῦν μου τῇ σαρκί μου», οὗτος ἔρχεται εἰς ὀλιγοδείαν, καὶ πῶς πρὸ τῆς ὀλιγοτροφίας
5 κολλᾶται τὸ ὄστοῦν τῇ σαρκί;

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, ἀναγκάζεις με λαλήσαι τὰ ὑπὲρ μέτρον μου· καὶ φοβοῦμαι μήποτε κατακριθῶ λέγων τὰ ἀλλότρια κατορθώματα. Γέγραπται ὅτι «έκολλήθη τὸ ὄστοῦν μου
10 τῇ σαρκί μου»· τοῦτ' ἔστιν, ὅτι γίνεται τὰ ὅστᾶ ὅλα τοῦ ἀνθρώπου ἐν, ἡγουν ὅλοι οἱ λογισμοὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐν κατὰ Θεόν. Καὶ τότε γίνεται ἡ σὰρξ ἐξακολουθοῦσα τῷ κατὰ Θεὸν λογισμῷ καὶ ἐγγίνεται ἡ χαρὰ τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ, τρέφουσα τὴν ψυχὴν καὶ παιίνουσα τὸ σῶμα καὶ ἐνδυναμοῦσα τὰ ἀμφοτέρα
15 καὶ οὐκ ἔτι ἀτονεῖ οὔτε ἀκηδιᾷ. Ἰησοῦς γὰρ λοιπὸν γίνεται μεσίτης καὶ παριστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἐγγὺς τῶν προφυλαίων, ὅθεν ἐφυγεν ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός, καὶ πληροῦται εἰς αὐτὸν ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος, «ὅπου ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία σου»· φέρει δὲ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, ἢ τελεία τα-
20 πείνωσις.

4Η'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Πῶς τις ἔρχεται εἰς ἐγκράτειαν, καὶ πῶς γινώσκεται ἡ φυσικὴ ἀσθένεια καὶ ἡ τῶν δαιμόνων, καὶ πόσον δεῖ ἐσθίειν;

82. Ψαλμ. 101(102),6.

83. Ψαλμ. 101(102),6.

ἡ ἀκηδία καὶ ἡ ἀτονία δὲν μὲ ἄφησε, ὡς πού ἦρθα στὸ πρῶτο μου μέτρο. καὶ πῶς εἶπες, ὅτι ἐκεῖνος πού φθάνει στὸ μέτρο ἐκείνου πού εἶπε, «κόλλησε τὸ κόκκαλό μου στὴ σάρκα μου»⁸², αὐτὸς φθάνει στὴν ὀλιγοτροφία, καὶ πῶς πρὶν ἀπὸ τὴν ὀλιγοτροφία τὸ κόκκαλο κολλάει στὴ σάρκα;

Ἄποκριση

Α δελφέ, μὲ ἀναγκάζεις νὰ πῶ ἐκεῖνα πού ξεπερνοῦν τὸ μέτρο μου· καὶ φοβᾶμαι μὴπως καὶ κατακριθῶ, ἐπειδὴ λέγω τὰ ξένα κατορθώματα. Ἔχει γραφεῖ ὅτι «τὸ κόκκαλό μου κόλλησε στὴ σάρκα μου»⁸³. αὐτὸ συμβαίνει ἐπειδὴ ὅλα τὰ κόκκαλα τοῦ ἀνθρώπου γίνονται ἓνα, δηλαδὴ ὅλοι οἱ λογισμοὶ τοῦ ἀνθρώπου γίνονται ἓνα κατὰ Θεόν. Καὶ τότε ἡ σάρκα ἀκολουθεῖ τὸν κατὰ Θεὸ λογισμό καὶ γεννιέται ἡ χαρὰ τοῦ Πνεύματος στὴν καρδιά πού τρέφει τὴν ψυχὴ καὶ παχαίνει τὸ σῶμα καὶ ἐνδυναμώνει καὶ τὰ δύο καὶ δὲν ἀτονεῖ πιά οὔτε ἀδιαφορεῖ. Διότι ὁ Ἰησοῦς στὸ ἐξῆς γίνεται μεσίτης καὶ παρουσιάζει τὸν ἄνθρωπο κοντὰ στὰ προπύλαια, ἀπ' ὅσου ἔφυγε ἡ ὀδύνη ἢ λύπη καὶ ὁ στεναγμὸς⁸⁴, καὶ πραγματοποιεῖται σ' αὐτὸν ὁ λόγος πού ἔχει γραφεῖ, «ὅπου ὁ θησαυρὸς σου, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά σου»⁸⁵. καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο σ' αὐτὸ τὸ μέτρο, ἢ τέλεια ταπεινὴ ἄσκηση.

98

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν μεγάλο Γέροντα.

Πῶς φθάνει κανεὶς σὲ ἐγκράτεια, καὶ πῶς γνωρίζεται ἡ φυσικὴ ἀσθένεια καὶ ἡ ἀσθένεια τῶν δαιμόνων, καθὼς καὶ πόσο πρέπει νὰ τρώγει κανεὶς;

84. Τροπᾶριο τῆς νεκρώσιμης ἀκολουθίας.

85. Ματθ. 6,19-21.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, κατὰ μικρὸν ζύεις ἀποκαλύψαι πράγματα κε-
κρυμμένα, κἀγὼ μωρὸς ἔτι, νομίζω ὅτι, ὃ αἰτεῖ παρ'
ἐμοῦ, οὐδεὶς δύναται διακρίναι, εἰ μὴ ὁ ἐρχόμενος εἰς
5 τὸ μέτρον τοῦτο. Ζῶν γὰρ ἄνθρωπος, αἴσθησιν ἔχει τῆς ψυχρό-
τητος καὶ τῆς θερμότητος τῶν προσφερομένων αὐτῷ· ὁ δὲ νε-
κρὸς οὐκ αἰσθάνεται τούτων, ἀπώλεσε γὰρ τὴν αἴσθησιν. Καὶ
καθὼς ἔρχεται εἰς τὸ μέτρον τῆς ἐπιστήμης τῶν πραγμάτων ὁ
μανθάνων αὐτά, καὶ οἶδεν αὐτὰ διακρίναι· ὁ δὲ μὴ μαθὼν μηδὲ
10 ἐλθὼν εἰς αὐτά, μυριάκις ἐὰν ἐρωτήσῃ τί εἰσι καὶ ἀκούσῃ,
ἀκμὴν καταλαβεῖν αὐτῶν τὴν δύναμιν οὐ δύναται· οὕτως ἐστὶ
καὶ τοῦτο· ὅσον λέγεις τινὶ χρεῖα μᾶλλον τῆς πείρας.

Περὶ δὲ τῆς ἀσθενείας, ἐὰν δέχεται τὸ σῶμα τὴν καθημερι-
νὴν τροφήν καὶ χαννωθῆ, τῶν δαιμόνων ἐστὶ· ἐὰν δὲ μὴ, ἀσθέ-
15 νειά ἐστὶ. Τὸ δὲ ἐγκρατεῦεσθαί ἐστὶ τὸ ἐγερθῆναι παραμικρὸν
ὡς ἔταξαν οἱ γέροντες τοῖς ὑποδεεστέροις· ὅταν δὲ φθάσῃ ὁ ἄν-
θρωπος εἰς τὸ μέτρον τοῦ λέγοντος, «οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα
ἀγνοοῦμεν», οὐ δύναται αὐτὸν λαθεῖν τὸ πόσον δεῖ ἐσθίειν, γεγυ-
μνασμένος γάρ ἐστιν. Ἀναγκάζομαι εἰπεῖν πράγματα ὑπὲρ ἐμέ,
20 καὶ οὐ χρεῖα· τάχα δὲ οὐδέ ἐστὶν ὁ δυνάμενος δέξασθαι καὶ νοῆ-
σαι, εἰ μὴ σπάνιοί τινες.

Ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν ἐνέγκοι σε εἰς τὴν χαρὰν ταύ-
την· ἔχει γὰρ φῶς ἀνεκκλάλητον, τηλαυγῆς ἐστὶ καὶ γλυκεῖα· οὐ
μνημονεύει σωματικῆς τροφῆς· τὰ ἄνω ζητεῖ· τὰ ἄνω φρονεῖ· τὰ
25 ἄνω μελετᾷ· ὅπου ὁ Χριστὸς ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς καθέζεται.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἀπόκριση

Αδελφέ, ξύνεις λίγο λίγο για να ἀποκαλύψεις κρυμμένα πράγματα, και ἐγὼ ὁ μωρός ἀκόμα, νομίζω ὅτι αὐτὸ πὸ ζητεῖς ἀπὸ μένα δὲν μπορεῖ νὰ τὸ διακρίνει κανένας, παρὰ μόνο ὁ ἐρχόμενος σ' αὐτὸ τὸ μέτρο. Διότι ὁ ζωντανὸς ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ψυχρότητα και τὴ θερμότητα αὐτῶν πὸ τοῦ προσφέρονται, ὁ νεκρὸς ὅμως δὲν τὰ αἰσθάνεται, διότι ἔχασε τὴν αἴσθηση. Καὶ καθὼς φθάνει στὸ μέτρο τῆς γνώσεως τῶν πραγμάτων, ἐκεῖνος πὸ ἔμαθε αὐτά, γνωρίζει νὰ τὰ διακρίνει, ἐνῶ ἐκεῖνος πὸ δὲν ἔμαθε οὔτε ἔφθασε σ' αὐτά, χιλιάδες φορές ἂν ἐρωτήσῃ και ἀκούσῃ τί εἶναι, δὲ μπορεῖ ἀκόμα νὰ καταλάβῃ τὴ δύναμή τους. Τὸ ἴδιο συμβαίνει και μὲ αὐτό· ὅσο περισσότερα λέγεις σὲ κάποιον, τόσο περισσότερη πείρα χρειάζεται.

Ὅσο για τὴν ἀσθένεια, ἐὰν τὸ σῶμα δέχεται τὴν καθημερινὴ τροφή και χαυνωθεῖ, εἶναι ἀσθένεια τῶν δαιμόνων· ἐὰν ὄχι, εἶναι ἀσθένεια. Ἐνῶ ἡ ἐγκράτεια εἶναι τὸ ν' ἀφυπνισθεῖ κανεὶς λίγο ὅπως οἱ γέροντες ὄρισαν στοὺς ὑποδεέστερους· ὅταν ὅμως ὁ ἄνθρωπος φθάσῃ στὸ μέτρο ἐκείνου πὸ λέγει, «δὲν ἀγνοοῦμε τὰ νοήματα αὐτοῦ»⁸⁶, δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοεῖ τὸ πόσο πρέπει νὰ τρῶγῃ, διότι εἶναι γυμνασμένος. Ἀναγκάζομαι νὰ πῶ πράγματα πὸ εἶναι πάνω ἀπὸ τὴ δύναμή μου, χωρὶς νὰ ὑπάρχει ἀνάγκη· και ἴσως οὔτε ὑπάρχει ἐκεῖνος πὸ μπορεῖ νὰ τὰ δεχθεῖ και νὰ τὰ καταλάβῃ, παρὰ ἐλάχιστοι.

Ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων μας εἶθε νὰ σὲ ὀδηγήσῃ σ' αὐτὴ τὴν χαρά· διότι ἔχει ἀνεκδιήγητο φῶς, εἶναι γεμάτη ἀκτινοβολία και γλυκειά, δὲ θυμᾶται σωματικὴ τροφή, ἐπιζητεῖ τὰ οὐράνια, σκέφτεται τὰ οὐράνια και μελετᾶ τὰ οὐράνια⁸⁷, ὅπου Χριστὸς κάθεται στὰ δεξιὰ τοῦ Πατρός.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

86. Β' Κορ. 2,11.

87. Κολ. 3,1.

4Θ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον γέροντα.

ἘΑρα καλὸν ἐστίν, ἀββᾶ, τὸ ὁμολογεῖν τινι τῶν ἀδελφῶν
περὶ τῆς φαντασίας, καὶ βαλεῖν αὐτῷ μετάνοιαν εὐξασθαι
ὑπὲρ αὐτοῦ;

5 Ἀπόκρισις

Περὶ τοῦ νυκτερινοῦ φαντασμοῦ, καλὸν ἐστὶν εἰπεῖν τῷ
δυναμένῳ ἀκοῦσαι· βαλὼν δὲ μετάνοιαν, ὀφείλει αἰτεῖν
εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ· γραφικὸς γὰρ ὁ λόγος, «ἐξομο-
λογεῖσθε ἀλλήλοις τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν, καὶ εὐξασθε ὑπὲρ ἀλλή-
10 λων, ὅπως ἰαθῆτε».

ΣΧΟΛΙΟΝ

Εἰπὼν γὰρ ὁ πατήρ, 'καλὸν ἐστὶν εἰπεῖν τῷ δυναμένῳ
ἀκοῦσαι', ἐδήλωσεν ὅτι οὐ συμφέρει πᾶσι καὶ τοῖς τυ-
χοῦσι τὰ τοιαῦτα λαλεῖν.

Ρ'

15 Τῶν Πατέρων τις ἡσυχάζων ἠρώτησε τὸν αὐτόν.

Πῶς ἐστὶ τὸ καθίσαι ἐν τῷ κελλίῳ;

Ἀπόκρισις

Τὸ καθίσαι ἐν τῷ κελλίῳ ἐστὶ, τὸ μνημονεύειν τῶν
ιδίων ἀμαρτημάτων καὶ τὸ κλαίειν περὶ αὐτῶν καὶ
20 πενθεῖν· νήφειν δὲ μὴ αἰχμαλωτισθῆναι τὸν νοῦν· εἰ δὲ
αἰχμαλωτισθῆ, ταχέως πάλιν ἀγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὸν τόπον αὐ-
τοῦ.

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἄλλο γέροντα.

Ἄραγε, Ἄββᾶ, εἶναι καλὸ νὰ ἐξομολογεῖται κανεὶς σὲ κάποιον ἀδελφὸ γιὰ τὴ φαντασίωση καὶ νὰ τοῦ βάλει μετάνοια γιὰ νὰ εὐχηθεῖ γι' αὐτόν;

Ἀπόκριση

Γιὰ τὸ νυχτερινὸ ὄνειρο, εἶναι καλὸ νὰ πεῖ κανεὶς σ' αὐτὸν ποὺ μπορεῖ ν' ἀκούσει· ἐνῶ κάνοντας μετάνοια, ὀφείλει νὰ ζητεῖ νὰ προσεύχεται γι' αὐτόν· διότι γραφικὸς εἶναι ὁ λόγος· «νὰ ἐξομολογεῖσθε τὶς ἁμαρτίες μεταξύ σας καὶ νὰ εὐχεσθε ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον, ὥστε νὰ θεραπευθεῖτε»⁸⁸.

ΣΧΟΛΙΟ

Λέγοντας ὁ Πατέρας, ὅτι «εἶναι καλὸ νὰ τὸ πεῖ σ' αὐτόν ποὺ μπορεῖ νὰ ἀκούσει», φανέρωσε ὅτι δὲ συμφέρει σὲ ὅλους καὶ στοὺς τυχαίους νὰ λέμε τὰ πράγματα αὐτά.

Κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες ποὺ ἠσύχαζε τὸν ἐρώτησε.

Τί σημαίνει τὸ νὰ κάθεται κανεὶς μέσα στὸ κελλί;

Ἀπόκριση

Τὸ νὰ κάθεται κανεὶς στὸ κελλί σημαίνει, τὸ νὰ φέρνει στὴ μνήμη του τὰ ἁμαρτήματά του καὶ νὰ κλαίει γι' αὐτὰ καὶ νὰ πενθεῖ· ἡ νήψη πάλι εἶναι νὰ μὴ αἰχμαλωτισθεῖ ὁ νοῦς· ἂν ὁμοίως αἰχμαλωτισθεῖ, γρήγορα νὰ τὸν ὀδηγήσει πάλι στὸν τόπο του.

88. Ἰάκ. 5,16.

ΡΑ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ὁ λογισμὸς λέγει μοι, ὅτι ἡ μελέτη ποιεῖ καθαρὰν προσευχήν· ἄρα οὕτως ἔχει;

Ἀπόκρισις

5 **Α** δελφέ, μὴ χλευασθῆς ὑπὸ τῶν δαιμόνων καὶ εἶπης ὅτι ἡ μελέτη ποιεῖ καθαρὰν προσευχήν· καὶ πῶς μένουσι τὰ πάθη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἔχοντι ἁγίαν προσευχήν;

ΡΒ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πῶς γίνεται τὸ νόημα θηριάλωτον;

10 **Ἀπόκρισις**

Τὸ νόημα θηριάλωτον γίνεται, εἰ μὴ προλάβῃ ἄνθρωπος καὶ μέμψηται ἑαυτόν· καὶ τὸ δῆγμα τῶν ὀδόντων ἔχει καὶ τὸν ἀφανισμόν τῶν ὀνύχων· λοιπὸν ἐμπλάστρου χρεία, τοῦτ' ἔστι μετανοίας.

ΡΓ'

15 **Ἐρώτησις** τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἰ δεῖ καμμεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν ταῖς μεθοδείαις τοῦ ἐχθροῦ· καὶ ὅταν ἐπανίσταται μοι τὸ σῶμα, τί δεῖ ποιεῖν.

Ἀπόκρισις

20 **Δ** εικνεῖ ὁ διάβολος τῷ ἀνθρώπῳ πράγματα καὶ αἰσθητῶς καὶ ἀναισθήτως. Ὁ ἀσθενὴς ὢν καμμεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἵνα μὴ ἴδῃ, ὁ δὲ δυνατὸς καὶ βλέπων αὐτῶν

101

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ὁ λογισμὸς μου λέγει ὅτι ἡ μελέτη συντελεῖ σὲ καθαρὴ προσευχή· ἄραγε εἶναι ἔτσι;

Ἀπόκριση

Αδελφέ, νὰ μὴ χλευασθεῖς ἀπὸ τοὺς δαίμονες καὶ πεῖς 'ὅτι ἡ μελέτη συντελεῖ σὲ καθαρὴ προσευχή'· καὶ πῶς τὰ πάθη μένουν στὸν ἄνθρωπο ποὺ εἶναι καθαρὴ ἡ προσευχή του;

102

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Πῶς γίνεται τὸ νόημα θηριάλωτο;

Ἀπόκριση

Οστοχασμὸς γίνεται θηριάλωτος, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν προλάβει καὶ δὲν κατηγορήσει τὸν ἑαυτό του· καὶ ἔχει καὶ τὸ δάγκωμα τῶν δοντιῶν καὶ τὴν καταστροφή τῶν νυχιῶν· λοιπὸν χρειάζεται ἐμπλαστρο, δηλαδὴ μετάνοια.

103

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἐὰν πρέπει νὰ κλείνω τὰ μάτια στὶς μηχανορραφίες τοῦ ἐχθροῦ καὶ τί πρέπει νὰ κάνω ὅταν ἐπαναστατεῖ τὸ σῶμα μου.

Ἀπόκριση

Οδιάβολος δείχνει στὸν ἄνθρωπο πράγματα καὶ αἰσθητῶς καὶ ἀναισθήτως. Αὐτὸς ποὺ εἶναι ἀσθενής, κλείνει τὰ μάτια γιὰ νὰ μὴ δεῖ· ὁ δυνατὸς ὁμως καὶ ὅταν τὰ

καταφρονεῖ· «δίκαιος γὰρ ὡς λέων πέποιθε». Περὶ δὲ τῆς ἐπανάστασεως τοῦ σώματος, φεῦγε γοργῶς πρὸς τὸν Ἰησοῦν διὰ προσευχῆς, καὶ ἀναπαύη.

ΡΔ'

Ἑρώτησις

5 Πόθεν συμβαίνει μοι μετὰ τὴν ἐρώτησιν κατακρίνειν ἄλλον;

Ἀπόκρισις

10 **Τ**ὸ κατακρίνειν μετὰ τὴν ἐρώτησιν ἄλλον, ὑπομένεις διὰ τὸ μὴ ἀποθανεῖν τὸ δικαίωμα ἀπὸ σοῦ· κατάκρινον σεαυτὸν καὶ ὑπάγει ἀπὸ σοῦ τὸ εἰς ἄλλους κατάκριμα.

ΡΕ'

Ὁ αὐτὸς ὄχληθεῖς ὑπὸ ληστῶν καὶ πάνυ δειλιάσας, χάριτι δὲ Θεοῦ σκεπασθεῖς ἀπὸ τῆς αὐτῶν βλάβης, ἀνήγγειλε τῷ αὐτῷ Γέροντι περὶ τῆς δειλίας, αἰτῶν ἅμα καὶ εὐχὴν πρὸς φυλακὴν τῶν ἐμπροσθεν.

15 Ἀπόκρισις

Ο Θεὸς οὐ παραδίδωσί τινα, ὁ λέγων, «οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλείπω», ἀλλ' ἡ ἀπιστία ἡμῶν ἐστὶν ἡ παραδιδούσα ἡμᾶς, ὁμοῦς δὲ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ἔρχονται πειρασμοὶ πρὸς δοκιμὴν τῆς πίστεως τῶν ἐχόντων τελείως εἰς Θεὸν τὴν ἐλπίδα. Μὴ περισσότεροί εἰσιν οἱ λησταὶ οἱ ἐρχόμενοι, τῶν ἀρμάτων καὶ δυνάμεων τοῦ Φαραώ; Καὶ φανερὸν ἐγένετο ὅτι ἐνὶ ῥήματι καὶ νεύματι Κυρίου κατε-

βλέπει τὰ περιφρονεῖ· διότι λέγει, «ὁ δίκαιος σὰν λιοντάρι στηρίζει τὴν πεποίθησή του στὸ Θεό»⁸⁹. Ὅσο γιὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ σώματος, νὰ καταφύγεις γρήγορα μὲ προσευχὴ στὸν Ἰησοῦ καὶ θ' ἀναπαυθεῖς.

104

Ἑρώτηση

Πῶς μοῦ συμβαίνει μετὰ τὴν ἐρώτηση νὰ κατακρίνω ἄλλον;

Ἀπόκριση

Τὸ νὰ κατακρίνεις ἄλλον μετὰ τὴν ἐρώτηση, τὸ ὑπομένεις γιὰ νὰ μὴ πεθάνει ἡ δικαίωμά σου. Κατάκρινε τὸν ἑαυτὸ σου καὶ φεύγει ἔτσι ἀπὸ σένα ἢ κατάκριση πρὸς τοὺς ἄλλους.

105

Ὁ ἴδιος ἐπειδὴ ἐνοχλήθηκε ἀπὸ ληστὲς καὶ δειλίασε πολὺ, ἀλλὰ προφυλάχτηκε μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴ βλάβη τους, εἶπε στὸν ἴδιο Γέροντα γιὰ τὴ δειλία, ζητώντας συγχρόνως καὶ προσευχὴ νὰ φυλακισθοῦν οἱ προηγούμενοι.

Ἀπόκριση

Ο Θεὸς δὲν παραδίδει κάποιον, αὐτὸς ποὺ λέγει, «δὲ θὰ σὲ στενοχωρήσω, οὔτε θὰ σὲ ἐγκαταλείψω⁹⁰, ἀλλὰ ἡ ἀπιστία μας εἶναι αὐτὴ ποὺ μᾶς παραδίδει· ὅμως κατὰ παραχώρηση τοῦ Θεοῦ ἔρχονται πειρασμοὶ γιὰ δοκιμὴ τῆς πίστεως ἐκείνων ποὺ ἔχουν στηριγμένη τὴν ἐλπίδα τους τελείως στὸ Θεό. Μήπως οἱ ληστὲς ποὺ ἔρχονται εἶναι περισσότεροι ἀπὸ τὰ ἄρματα καὶ τὶς δυνάμεις τοῦ Φαραώ; Καὶ ἔγινε φανερό

89. Παρμ. 28,1.

90. Ἐβρ. 13,5.

ποντίσθησαν ἀθρώως. Οὐ μνημονεύεις πῶς ἐτύφλωσε τοὺς ἐπελθόντας κατὰ τοῦ Ἐλισσαίου; Τίς ἐτύφλωσεν αὐτούς; Καὶ διὰ τί ὁ εἰδὼς ρύσασθαι ἀπὸ πειρασμοῦ εὐσεβεῖς, ταῦτα πάντα ἐποίησε καὶ ποιεῖ; Πῶς ἐπελαθόμεθα τῆς λεγούσης Γραφῆς,
 5 «Κύριος φυλάξει σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ· φυλάξει τὴν ψυχὴν σου ὁ Κύριος»; Καὶ πῶς εἰς λήθην παρεδώκαμεν τό, «ὕμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἠριθμημέναι εἰσί», καὶ ὅτι «στρουθίον οὐ πεσεῖται εἰς παγίδα ἄνευ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν· οὐ πολλῶ μᾶλλον διαφέρει ἄνθρωπος στρουθίου»; Ὡ τῆς δειλίας, τῆς θυγατρὸς
 10 τῆς ἀπιστίας! ποῦ ἡμᾶς κατήνεγκε! δεινοτάτη ἐστὶ πάνυ, τυφλοῖ τὸν νοῦν, χανοῖ τὴν καρδίαν, ἀποσπᾷ ἀπὸ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους, ἀδελφὴ ἐστὶν ἀνελπιστίας, ἐξορίζει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν χώραν τῆς ἀπωλείας.

Ἀδελφέ, φύγωμεν αὐτὴν καὶ ἐξυπνίσωμεν τὸν ἐν ἡμῖν κοι-
 15 μώμενον Ἰησοῦν, λέγοντες, «ἐπιστάτα, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα», καὶ ἐγερθεὶς ἐπιτιμᾷ τῇ προσβολῇ τοῦ ἀνέμου αὐτῶν καὶ ἡσυχάζει. Ἡμῖν δὲ λέγει, «ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε». Ἀφήσωμεν τὴν καλαμίνην ράβδον καὶ λάβωμεν τὴν ράβδον τοῦ σταυροῦ, ἐν ἧ ἐπιστηρίζονται οἱ χωλοί, ἐν ἧ ἐγείρονται οἱ νεκροί, ἐν ἧ γίνε-
 20 ται ἡ τοῦ Ἀποστόλου καύχησις, ἐν ἧ ἐλυτρώθημεν ἀπὸ προδοσίαν, παραστήσαντες ἑαυτοὺς τῷ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντι. Αὐτὸς γὰρ ἐν αὐτῇ ποιμαίνει ἡμᾶς τὰ αὐτοῦ πρόβατα, καὶ ἐν αὐτῇ ἀπελαύνει ἀφ' ἡμῶν τοὺς αἰμοβόρους λύκους.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

PS'

25 Ὁμοίως ὁ μέγας Γέρων ἐρωτηθεὶς περὶ αὐτοῦ εἶπεν.

91. Ψαλμ. 120(121),7.

92. Ματθ. 10,29-31.

ὅτι μὲ ἓνα λόγο καὶ νεῦμα τοῦ Κυρίου καταποντίσθησαν μέσα σὲ μιὰ στιγμή. Δὲν θυμᾶσαι πῶς τύφλωσε ἐκείνους ποὺ πῆγαν ἐναντίον τοῦ Ἐλισσαίου; Ποιὸς τοὺς τύφλωσε; Καὶ γιατί αὐτὸς ποὺ γνωρίζει νὰ σώζει τοὺς εὐσεβεῖς ἀπὸ πειρασμό, ἔκανε ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ κάνει; Πῶς ξεχάσαμε τὴ Γραφή ποὺ λέγει, «ὁ Κύριος θὰ σὲ φυλάξει ἀπὸ κάθε κακό· θὰ φυλάξει τὴν ψυχὴ σου ὁ Κύριος»⁹¹; καὶ πῶς ξεχάσαμε καὶ τὸ «οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σας εἶναι μετρημένες», καὶ ὅτι «τὸ σπυργίτι δὲν πέφτει στὴν παγίδα χωρὶς τὸν Πατέρα σας»⁹²; Δὲ διαφέρει πολὺ περισσότερο ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ σπυργίτι; Πῶ πῶ δειλία, θυγατέρα τῆς ἀπιστίας! ποῦ μᾶς ὁδήγησε! Εἶναι πολὺ φοβερὴ, τυφλώνει τὸν νοῦ, χαυνώνει τὴν καρδιά, ἀπομακρύνει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ στὴ χώρα τῆς ἀπώλειας.

Ἄδελφέ, ἄς φύγουμε ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἄς ξυπνήσουμε τὸν Ἰησοῦ ποὺ κοιμᾶται μέσα μας, λέγοντας, «ἐπιστάτη, σῶσε μας, διότι χανόμεσθε»⁹³, καὶ μόλις ξυπνήσει θὰ ἐπιτιμήσει τὴν προσβολὴ τοῦ ἀνέμου αὐτῶν καὶ θὰ ἡσυχάσεις. Καὶ σὲ ἐμᾶς λέγει, «ἐγὼ εἶμαι, μὴ φοβᾶσθε»⁹⁴. Ἄς ἀφήσουμε τὴν καλαμῆνια ράβδο καὶ ἄς πάρουμε τὴ ράβδο τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὴν ὁποία στηρίζονται οἱ χωλοὶ, μὲ τὴν ὁποία ἀνασταίνονται οἱ νεκροί, μὲ τὴν ὁποία γίνεται ἡ καύχησις τοῦ Ἀποστόλου, μὲ τὴν ὁποία λυτρωθήκαμε ἀπὸ τὴν προδοσίαν, ἀφοῦ στήσαμε τοὺς ἑαυτοὺς μας κοντὰ σ' αὐτὸν ποὺ σταυρώθηκε γιὰ μᾶς. Διότι αὐτὸς μὲ αὐτὴν ποιμαίνει ἐμᾶς τὰ πρόβατά του καὶ μ' αὐτὴν διώχνει μακριὰ μας τοὺς αἰμοβόρους λύκους.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο

Ἐπίσης ὁ ἴδιος Γέροντας, ἀφοῦ ἐρωτήθηκε γι' αὐτό, εἶπε.

93. Ματθ. 8,25.

94. Ματθ. 14,27.

Ἀπόκρισις

Αδελφὲ κοιμῶμενε, ἐρεῦνησον τὴν χαύνην σου καρδίαν, ἣν ἐγὼ θαυμάζω φοβουμένην τοὺς δούλους τοὺς ἔξω στήκοντας καὶ μὴ βλέπουσαν τοὺς δεσπότας αὐτῶν τοὺς ἔσω μένοντας. Οἱ αἰσθητοὶ λησταιὶ δοῦλοι εἰσι τῶν νοητῶν 5 ληστῶν, τῶν δαιμόνων λέγω, τῶν ἐνεργούντων ἐν αὐτοῖς· χάριν ὀφείλεις ἔχειν τοῖς ἐλθοῦσιν ἐπάνω σου λησταῖς, ὅτι ἐλθόντες ἐξύπνισαν τοὺς δεσπότας αὐτῶν τοὺς ἐν σοὶ κοιμωμένους ληστές. Ποῦ ἀπῆλθε μακρὰν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα ἀπέλθῃς πρὸς αὐτὸν καὶ παρακαλέσῃς αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βοήθειαν; Μὴ οὐκ ἀκούει σου 10 τὸ οὖς τί ψάλλει σου τὸ στόμα; «Ἐγγὺς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ· θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει, καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούσεται καὶ σώσει αὐτούς». Αὐτῷ κολλήθητι, καὶ τοὺς ἔσω δεσπότας καὶ τοὺς ἔξω δούλους καταργήσει ἀπὸ σοῦ.

15 Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

PZ'

Ὁ αὐτὸς ἠρώτησε τὸν ἄλλον Γέροντα.

Δύο λογισμοὶ ὄχλησάν με περὶ τῶν ληστῶν. Ὁ εἷς κατακρίνει μὲ λέγων, ὅτι τοῦ κοινοβίου ἐστὶν ἃ ἔχεις, καὶ ἁμαρτία ἐστὶν ἂν ταῦτα ἀφήσῃς αὐτοὺς λαβεῖν, ἀλλ' ὀφείλεις κροῦσαι καὶ κράξαι. Ὁ δὲ ἕτερος λογισμὸς κατακρίνει 20 με λέγων· ὅτι ὁ Κύριος εἶπε· «τῷ θέλοντί σοι λαβεῖν τὸν χιτῶνα, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον». Πῶς οὖν κελεύεις Δέσποτα ποιῆσαί με; Ἐπεὶ ἀμφιβάλλω καὶ συγχώρησόν μοι· ὅτι τοὺς νοητοὺς ληστὰς ἀφεις εἰσέρχεσθαι καὶ ἐξέρχεσθαι καὶ συλᾶν τὴν καρδίαν μου, περὶ τῶν αἰσθητῶν 25 ἐρωτῶ.

Εὐῖξαι οὖν ἵνα προηγουμένως ἐκείνους καταργήσῃ ὁ Κύριος.

Ἐπίκριση

Αδελφὲ κοιμώμενε, ἐρεῦνησε τὴν ἀποχαυνομένη σου καρδιά, τὴν ὅποια ἐγὼ θαυμάζω, ποὺ φοβᾶται τοὺς δούλους ποὺ στέκονται ἔξω καὶ δὲν βλέπει τοὺς δεσπότες αὐτῶν ποὺ μένουν μέσα. Οἱ αἰσθητοὶ ληστὲς εἶναι δοῦλοι τῶν νοητῶν ληστῶν, ἐννοῶ τῶν δαιμόνων ποὺ ἐνεργοῦν μέσα σ' αὐτοὺς. Πρέπει νὰ χρωστᾶς χάρη στοὺς ληστὲς ποὺ ἦρθαν καταπάνω σου, ἐπειδὴ ἐρχόμενοι ξύπνησαν τοὺς δεσπότες αὐτῶν ποὺ κοιμοῦνται μέσα σου. Ποῦ μακριὰ πῆγε ὁ Ἰησοῦς, γιὰ νὰ πᾶς σ' αὐτὸν νὰ τὸν παρακαλέσεις νὰ ἔρθει γιὰ βοήθεια; Μήπως τὸ αὐτί σου δὲν ἀκούει τί ψάλλει τὸ στόμα σου; «ὁ Κύριος εἶναι κοντὰ σὲ ὅλους ὅσοι τὸν καλοῦν μὲ εἰλικρίνεια· θὰ κάνει τὸ θέλημα ἐκείνων ποὺ τὸν φοβοῦνται, καὶ θὰ ἀκούσει τὴ δέησή τους καὶ θὰ τοὺς σώσει»⁹⁵. Προσκολλήσου σ' αὐτὸν καὶ θὰ διώξει ἀπὸ σένα καὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς δεσπότες καὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς δούλους.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

107

Ὁ ἴδιος ἐρώτησε τὸν ἄλλο γέροντα.

Δύο λογισμοὶ μὲ ἐνόχλησαν γιὰ τοὺς ληστὲς. Ὁ ἓνας μὲ κατακρίνει λέγοντας, ὅτι αὐτὰ ποὺ ἔχεις εἶναι τοῦ κοινοβίου καὶ εἶναι ἁμαρτία νὰ τοὺς ἀφήσεις νὰ τὰ πάρουν, ἀλλὰ ὀφείλεις νὰ τοὺς ἀποκροῦσεις καὶ νὰ φωνάξεις. Ὁ ἄλλος λογισμὸς μὲ κατακρίνει λέγοντας, ὅτι ὁ Κύριος εἶπε· «σ' αὐτὸν ποὺ θέλει νὰ σοῦ πάρει τὸν χιτῶνα, ἄφησέ του καὶ τὸ ἱμάτιο». Τί μὲ συμβουλευεῖς λοιπόν, Δέσποτα, νὰ κάνω; Ἐπειδὴ ἔχω ἀμφιβολίες, καὶ συγχώρησέ με· διότι ἀφήνω τοὺς νοητοὺς ληστὲς νὰ μπαίνουν καὶ νὰ βγαίνουν καὶ νὰ κλέβουν τὴν καρδιά μου, καὶ ἐρωτῶ γιὰ τοὺς αἰσθητοὺς. Προσευχῆσου λοιπόν, ὥστε νὰ ἐξαφανίσει προηγουμένως ἐκείνους ὁ Κύριος.

Ἀπόκρισις

Εί οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν τινός, μὴ καταφρόνει ὧν λαμβάνεις ἀγάπην ἀπὸ τοῦ κοινοβίου, ἐπεὶ κατάκρισιν ἔχεις· ἄνθρωπος γὰρ ὑπὸ ἐξουσίαν ὧν οὐκ ἔστιν ὑπὸ ἐντολῆν. Λοιπὸν ἀταράχως κροῦσον καὶ κράζον λέγων· 'εὐλόγησον ὁ ἐπιὼν καὶ βοήθει', καὶ σκεπάζει σε ὁ Θεός.

Περὶ δὲ τῶν νοητῶν ληστῶν, ὁ Κύριος καὶ τούτους καὶ ἐκείνους καταργήσει.

Ἄνδρίζου καὶ ἴσχυε καὶ εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΗ'

10 Ὁ αὐτὸς ἀνέγνω εἰς γεροντικά, ὅτι ὀφείλει, ὁ θέλων ἐν ἀληθείᾳ σωθῆναι, πρῶτον μετὰ τῶν ἀνθρώπων βαστάσαι ὑβρεις, ἀτιμίας, ζημίας, ἐξουθενώσεις, τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ ἐλευθερωθῆναι, καὶ οὕτως ἀνελθεῖν ἐπὶ τὴν τελείαν ἡσυχίαν· ὡσπερ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐποίησε.

15 Ταῦτα γὰρ πάντα βαστάσας, οὕτως ἦλθεν ἐπὶ τὸν ἅγιον σταυρόν, ὃ ἔστι νέκρωσις σαρκὸς καὶ τῶν παθῶν, καὶ κατάπαυσις τελεία, ἀγία. Καὶ εἶπε πρὸς ἑαυτόν· 'ἐγὼ ὁ ἄθλιος ἐν τούτων οὐκ ἐποίησα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀσθενείας μου σκανδαλίζων ἅπαντας ἀνεχώρησα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων·

20 τάχα οὖν ὀφείλω πάλιν εἰς τὸ μέσον ἐλθεῖν τῶν ἀνθρώπων; Καὶ βοηθοῦντος τοῦ Θεοῦ ποιῆσαι ὡς εἶπον οἱ Πατέρες καὶ οὕτως εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἡσυχίαν, ἵνα μὴ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος μου'. Καὶ ἀνήγγειλε ταῦτα τῷ Γέροντι τῷ μεγάλῳ.

25 Ἀπόκρισις

Καλῶς εἶπον οἱ Πατέρες καὶ ἄλλως οὐκ ἔστιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλὰ γίνονται προφάσεις, ἐν αἷς νομίζει ὁ ἄνθρωπος καλῶς ποιεῖν καὶ εὐρίσκεται βλαπτόμενος δι' ἑτέρας προφάσεις, χρὴ ἀσφαλιζέσθαι ἑαυτόν. Ἐφθασας γὰρ κα-

Ἀπόκριση

Εὰν δὲν ἔχεις ἐξουσία σὲ κάτι, νὰ μὴ περιφρονεῖς ἐκεῖνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα παίρνεις ὡς ἀγάπη ἀπὸ τὸ κοινόβιο, διότι ἀλλιῶς ἔχεις κατάκριση. Ὁ ἄνθρωπος δηλαδὴ ποὺ ἔχει ἐξουσία, δὲν εἶναι κάτω ἀπὸ ἐντολή. Κτύπα λοιπὸν ἀτάραχα καὶ φώναξε δυνατὰ, λέγοντας· 'εὐλόγησε, σὺ ποὺ σπεύδεις πρὸς βοήθεια, βοήθησέ με'· καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ προστατεύσει.

Ὅσο γιὰ τοὺς νοητοὺς ληστές, ὁ Κύριος θὰ διώξει καὶ αὐτοὺς καὶ ἐκείνους.

Γίνε ἀνδρεῖος καὶ πάρε δύναμη καὶ προσευχήσου γιὰ μένα.

108

Ὁ ἴδιος διάβασε στὰ γεροντικά, ὅτι, ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ σωθεῖ πραγματικά, ὀφείλει πρῶτα νὰ ὑποφέρει μαζί μὲ τοὺς ἀνθρώπους ὕβρεις, ἀτιμίες, ζημίες, ἐξουθενώσεις, νὰ ἐλευθερώσει τὶς αἰσθήσεις του καὶ νὰ φθάσει ἔτσι στὴν τέλεια ἡσυχία· ὅπως ἀκριβῶς ἔκανε καὶ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Διότι, ἀφοῦ ὑπέφερε ὅλα αὐτά, ἦλθε τότε στὸν ἅγιο σταυρό, ὁ ὁποῖος εἶναι νέκρωση τῆς σάρκας καὶ τῶν παθῶν καὶ τέλεια καὶ ἅγια ἡσυχία. Καὶ εἶπε στὸν ἑαυτό του· ἐγὼ ὁ ἄθλιος δὲν ἔκανα κανένα ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ ἀναχώρησα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ τοὺς σκανδάλισα ὅλους γενικὰ μὲ τὴν ἀσθένειά μου. Ἴσως λοιπὸν ὀφείλω νὰ ἔλθω πάλι ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ νὰ κάνω ὅπως εἶπαν οἱ Πατέρες καὶ ἔτσι νὰ φθάσω στὴν ἡσυχία, γιὰ νὰ μὴ εἶναι μάταιος ὁ κόπος μου. Καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ στὸν μεγάλο Γέροντα.

Ἀπόκριση

Ορθὰ τὸ εἶπαν οἱ Πατέρες καὶ δὲν συμβαίνει αὐτὸ διαφορετικά. Ἀλλὰ ἐπειδὴ δημιουργοῦνται πολλὲς προφάσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ ἄνθρωπος νομίζει ὅτι πράττει σωστὰ καὶ βλάπτεται μὲ ἄλλες προφάσεις, πρέπει νὰ ἐξα-

θίσαι, καὶ ἂν ἔλθῃς εἰς τὸ μέσον γεννᾶται σοι κενοδοξία καὶ τάχα οὐδὲ στήκει μετὰ σοῦ οὗτος ὁ λογισμός, ἤγουν τὸ εἶναι ἐν τῷ μέσῳ, καὶ δύο κακὰ γίνεται· ἀλλ' ἂν μέμψη σεαυτὸν ὡς μὴ ποιήσαντα τὸ ὀφειλόμενον τῇ ἀνόδῳ τοῦ σταυροῦ, λέγων, 'ἐν 5 ἀγνωσίᾳ ἐκάθισα', οἶδεν ἢ μέμψις ὑβρίσαι καὶ ἀτιμάσαι ἑαυτὴν καὶ εἶθ' οὕτως ἐνεργεῖν τὸν αὐτὴν δεχόμενον εἰς τὸ μέτρον τοῦ σταυροῦ ἐν ἀληθείᾳ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΘ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

10 Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ ὅτι πάνυ θλίβομαι.

Ἀποκρίσις

Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς δώη ὑμῖν, διὰ τῶν εὐ-
Οχῶν τῶν ἁγίων αὐτοῦ, τὰ αἰτήματα, ἃ αἰτῶ αὐτὸν ὑμῖν
 παρασχεῖν. Ἐπειδὴ οὖν ἀκοῦσαι θέλετε καὶ χαρῆναι,
 15 ὑμεῖς ἐστε οἱ ἀναγκάζοντές με εἰπεῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ πληρωθῇ τὸ
 «ἐγενόμην ἄφρων, ἡμεῖς με ἠναγκάσατε». Ἐγὼ καὶ πρὸ τοῦ αἰ-
 τήσασθαί με, διὰ τὴν κατακαιομένην ὡς σφοδροτάτου πυρὸς
 φλόγα ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἐν ἐμοί, τοῦ εἰπόντος, «ζήτησον τὸν
 πλησίον σου ὡς σεαυτόν», ἀπὸ τῆς καύσεως καὶ τοῦ ζέειν τῷ
 20 πνεύματι, οὐ παύομαι νύκτα καὶ ἡμέραν δεόμενος τοῦ Θεοῦ,
 ποιῆσαι ὑμᾶς θεοφόρους καὶ οἰκῆσαι ἐν ὑμῖν καὶ ἐμπεριπατῆ-
 σαι, καὶ καταπέμψαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑμῖν, τὸ Πνεῦμα τῆς
 ἀληθείας, ἵνα ὅταν ἔλθῃ διδάξῃ ὑμᾶς τὰ πάντα καὶ ὁδηγήσῃ

σφαλίζει τὸν ἑαυτό του. Διότι ἔφθασες στὸ σημεῖο νὰ καθίσεις, καὶ ἐὰν ἔλθεις στὴ μέση σου γεννιέται κενοδοξία καὶ ἴσως αὐτὸς ὁ λογισμὸς δὲ στέκεται μαζί σου, δηλαδή νὰ εἶναι στὴ μέση, καὶ δημιουργοῦνται δύο κακά· ἀλλὰ ἐὰν κατακρίνεις τὸν ἑαυτό σου, ἐπειδὴ δὲν ἔκανες κατὰ τὴν ἄνοδο τοῦ σταυροῦ τὸ ὀφειλόμενο, λέγοντας, 'κάθισα μέσα στὴν ἀγνωσία', ἡ κατηγορία γνωρίζει νὰ ὑβρίσει καὶ νὰ ἀτιμάσει τὸν ἑαυτό της καὶ ἔτσι στὴ συνέχεια νὰ φέρει πραγματικὰ αὐτὸν πὺρ τὴ δέχεται στὸ μέτρο τοῦ σταυροῦ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

109

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Προσευχῆσου γιὰ μένα, διότι θλίβομαι πολύ.

Ἀπόκριση

Ο Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς νὰ σᾶς δώσει, μὲ τίς προσευχὰς τῶν ἁγίων του, τὰ αἰτήματα, τὰ ὁποῖα τὸν παρακαλῶ νὰ σᾶς παράσχει. Ἐπειδὴ λοιπὸν θέλετε νὰ ἀκούσετε καὶ νὰ χαρεῖτε, ἐσεῖς εἴσθε αὐτοὶ πὺρ μὲ ἀναγκάζετε νὰ πῶ, γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ σὲ μένα τὸ «ἔγινα ἄφρονος, ἐσεῖς μὲ ἀναγκάσατε»⁹⁶. Ἐγὼ καὶ πρὶν νὰ μοῦ ζητήσετε, γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, πὺρ καίει σὰν πολλὴ δυνατὴ φλόγα φωτιᾶς μέσα μου, πὺρ εἶπε «ζήτησε γιὰ τὸν πλησίον σου σὰν γιὰ τὸν ἑαυτό σου»⁹⁷, ἀπὸ τὴν καύση καὶ τὴ βράση τοῦ πνεύματος δὲν σταματῶ νύχτα καὶ μέρα νὰ παρακαλῶ τὸ Θεό, νὰ σᾶς κάμει θεοφόρους καὶ νὰ κατοικήσει μέσα σας καὶ νὰ περπατήσῃ ἀνάμεσά σας καὶ νὰ σᾶς στείλει τὸ ἅγιο Πνεῦμα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, γιὰ νὰ σᾶς διδάξῃ, ὅταν ἔλθῃ, τὰ πάντα καὶ νὰ σᾶς ὀδη-

96. Β' Κορ. 12,11.

97. Ματθ. 5,43. Μαρκ. 12,31· 33.

ὕμᾱς ἐν ἀληθείᾳ, τοῦ γενέσθαι κληρονόμους τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, «ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη». Καὶ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς ὡς πατὴρ σπουδάζων στρατεῦσαι τὰ τέκνα αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ, ἐν στρα-
5 τείαις λαμπραῖς, αὐτῶν ἀμεριμνούντων.

Δώη ὁ Θεὸς ὑμῖν τὴν καὖσιν τῆς ἀγάπης ταύτης. Πληροφω-
ρήσει γὰρ ὑμῶν ὁ Κύριος, ὅτι εἰς τὸν ἕβδομον οὐρανὸν ἀναφέρει
τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας αὐτήν, καθὼς τινες ἤδη μετὰ
παρρησίας ἀνέρχονται καὶ εὐλογοῦνται «εἴτε ἐν σώματι, οὐκ
10 οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς γὰρ ἐστὶν ὁ εἶ-
δώς». Καὶ ἵνα μάθητε τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ τῆς χαρᾶς ταύτης,
ἀκούσατε.

Πρῶτον ἔρχεται τῷ ἀνθρώπῳ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διδά-
σκον αὐτὸν τὰ πάντα, καὶ πῶς δεῖ ταπεινοφρονεῖν, ἃ οὐ δύνασθε
15 ἄρτι ἀκοῦσαι. Εἶτα ὁδηγούμενος τῇ πρώτῃ καύσει ἐκείνη, ἀνέρ-
χεται εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν πρῶτον, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν δεύτε-
ρον, καὶ κατὰ πρόσβασιν ἕως τοῦ ἕβδομου, κἀκεῖ ἐστὶ θεωρηῆ-
σαι ἄρρητα πράγματα καὶ φοβερά, ἃ οὐδεὶς δύναται ἀκοῦσαι, εἰ
μὴ οἱ ἐρχόμενοι εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, οὗ ὁ Κύριος καταξιώσει
20 ὑμᾶς. Οἱ ἀποθνήσκοντες τελείως τῷ κόσμῳ δι' ὑπομονῆς καὶ
θλίψεων πολλῶν, δύνανται εἰς τοῦτο ἐλθεῖν.

Ὡ ἀδελφὲ ἀγαπητέ, ὁ Κύριος σταυρὸν ὑπέμεινε καὶ σὺ οὐ
χαίρεις ἐν ταῖς θλίψεσιν, ὧν ἡ ὑπομονὴ εἰς τὴν βασιλείαν ἄγει
τῶν οὐρανῶν; Καλῶς δὲ εἶπας 'ὅτι θλίβῃ', οὐκ οἶδας ὅτι, ὅταν
25 τις αἰτῆ τὸς Πατέρας εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ τὸν Θεὸν δοῦναι
βοήθειαν αὐτῷ, τότε πληθύνονται αὐτῷ αἱ θλίψεις καὶ οἱ πειρα-
σμοὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ δοκιμὴν; Μὴ οὖν ζητήσης σωματικὴν ἀνά-
παυσιν, ἐὰν μὴ δώῃ σοι αὐτήν ὁ Κύριος· βδελυκτὴ γὰρ ἐνώπιον
Κυρίου ἀνάπαυσις σαρκός. Καὶ ὁ Κύριος εἶπεν· ἐν τῷ κόσμῳ

γήσει στην ἀλήθεια, ὥστε νὰ γίνετε κληρονόμοι τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, «τὰ ὅποια μάτι δὲν εἶδε καὶ αὐτὶ δὲν ἄκουσε καὶ σὲ καρδιὰ ἀνθρώπου δὲν ἀνέβηκαν». Καὶ ἔγινε γιὰ σᾶς πατέρας πὺ φροντίζει νὰ στρατολογήσει τὰ παιδιὰ του γιὰ τὸν βασιλιά, σὲ λαμπρὲς ἐκστρατεῖες, ἐνῶ αὐτὰ ἀμεριμνοῦν.

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δώσει τὴ θέρμη αὐτῆς τῆς ἀγάπης. Διότι ὁ Κύριος θὰ σᾶς πληροφορήσει ὅτι ἀνεβάζει στὸν ἑβδομο οὐρανὸ τοὺς ἀνθρώπους πὺ τὴν ἔχουν, ὅπως μερικοὶ ἤδη ἀνέρχονται μὲ παρρησία καὶ εὐλογοῦνται «εἶτε μέσα στὸ σῶμα, δὲν ξέρω, εἶτε ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα, δὲν ξέρω, διότι ὁ Θεὸς εἶναι αὐτὸς πὺ γνωρίζει». Καὶ γιὰ νὰ μάθετε τὴν ἀρχὴ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς τῆς χαρᾶς, ἀκοῦστε.

Πρῶτα ἔρχεται στὸν ἄνθρωπο τὸ ἅγιο Πνεῦμα πὺ τὸν διδάσκει τὰ πάντα καὶ πῶς πρέπει νὰ ταπεινοφρονεῖ, πράγματα πὺ δὲν μπορεῖτε νὰ τὰ ἀκοῦσετε τώρα. Ἔπειτα, ὀδηγούμενος ἀπὸ τὴν πρώτη ἐκείνη θέρμη, ἀνέρχεται στὸν πρῶτο οὐρανὸ καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸ στὸν δεύτερο καὶ προοδευτικὰ μέχρι τὸν ἑβδομο, καὶ ἐκεῖ μπορεῖ νὰ δεῖ ἄρρητα καὶ φοβερὰ πράγματα, τὰ ὅποια κανένας δὲ μπορεῖ νὰ ἀκούσει, παρὰ μόνον ἐκεῖνοι πὺ φθάνουν σ' αὐτὸ τὸ μέτρο, στὸ ὅποιο εἶθε ὁ Κύριος νὰ σᾶς καταξιώσει νὰ φθάσετε. Αὐτοὶ πὺ πεθαίνουν ἐντελῶς ὡς πρὸς τὸν κόσμον μὲ ὑπομονὴ καὶ πολλές θλίψεις, μποροῦν νὰ φθάσουν σ' αὐτό.

Ἀγαπητὲ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ὑπέφερε τὸ σταυρὸ καὶ ἐσὺ δὲ χαίρεσαι μέσα στὶς θλίψεις, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἡ ὑπομονὴ ὀδηγεῖ στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν; Σωστὰ εἶπες, ὅτι στενοχωριέσαι· δὲν γνωρίζεις ὅτι, ὅταν κάποιος ζητεῖ ἀπὸ τοὺς Πατέρες νὰ προσευχηθοῦν γι' αὐτὸν ἢ ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ τοῦ δώσει τὴ βοήθειά του, τότε αὐξάνονται οἱ θλίψεις του καὶ οἱ πειρασμοὶ γιὰ τὴ δοκιμασία του; Μὴ ζητήσεις λοιπὸν σωματικὴ ἀνάπαυση, ἐὰν ὁ Κύριος δὲν σοῦ τὴ δώσει· διότι ἡ ἀνάπαυση τῆς σάρκας εἶναι βδελυρὴ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Καὶ ὁ Κύριος εἶπε· «στὸν κόσμον

θλιῖψιν ἔξετε. Ὁ Κύριος βοηθήσοι σοι κατὰ πάντα.

Εὕξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

PI'

Ὁ αὐτὸς ὑποπτεύσας τὸν θάνατον τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος
 ἐγγὺς εἶναι καὶ λυπηθεὶς ἕνεκεν τῆς ἰδίας σωτηρίας καὶ
 5 παντὸς τοῦ κοινοβίου, ἐγνώρισε τοῦτο τῷ αὐτῷ μεγάλῳ
 Γέροντι, ὃς καὶ δηλοῖ αὐτῷ ταῦτα.

Ἀπόκρισις

10 **Α** δελφὲ ποθεινότατε, κινηθεὶς κατὰ θεϊαν ἀγάπην, ἐλά-
 λησας ῥήματα ταπεινώσεως, ἐλκύνοντα εἰς συμπάθειαν
 καὶ τοὺς ἀνελεήμονας ἀνθρώπους πρὸς ἄνθρωπον
 ἁμαρτωλὸν καὶ ἐλάχιστον· καὶ τί ἔχω σοι εἰπεῖν, ἄνθρωπος μὴ
 ἔχων συμπάθειαν μηδὲ εὐσπλαγχνίαν; Συνέχομαι ἐκ τῶν λόγων
 σου καὶ τί δώσω σοι οὐκ ἔχω· εἰ εἶχον τίποτε, εἶχόν σε εἰπεῖν·
 Ὅκ ἀφῶ ὑμᾶς τέως εἰς ταῦτα τὰ ἔτη, οὐδὲ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ-
 15 τον ὀρφανούς. Ἄλλ' ἰδοὺ μενῶ μεθ' ὑμῶν προστάζει Θεοῦ, τοῦ
 πρὸς τὸ συμφέρον ποιῶντος τὰ πάντα πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυ-
 χῶν ἡμῶν τῶν δούλων αὐτοῦ· οὐ δι' ἐμέ, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς τοὺς
 ταῦτα αἰτήσαντας, ἵνα καρποφορήσητε τῷ Θεῷ δι' ἐμοῦ, προσ-
 φερόμενοι τὴν ὑμῶν σωτηρίαν. Κάγῳ εἶπω· «ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ
 20 παιδία, ἃ μοι ἔδωκας», φύλαξον αὐτὰ ἐν τῷ ὀνόματί σου· σκέ-
 πασον αὐτοὺς τῇ δεξιᾷ σου. Ὁδήγησον ἡμᾶς ἐπὶ λιμένα θελήμα-
 τός σου καὶ γράψον τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῇ σῆ βίβλῳ· δὸς αὐ-
 τοῖς τὸν ἀρραβῶνα τῆς ζωῆς, χαροποιῶν αὐτοὺς καὶ λέγων· μὴ
 φοβοῦ τὸ μικρὸν ποιμνιον· εὐδόκησε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν δοῦναι

θά έχετε θλίψη»⁹⁸. 'Ο Κύριος νά σε βοηθήσει σε όλα.
Προσευχήσου για μένα.

110

'Ο ίδιος, έπειδή ύποπτεύθηκε ότι ό θάνατος του ίδιου μεγάλου Γέροντα πλησιάζει και λυπήθηκε για τή δική του σωτηρία και για όλο τó κοινόβιο, γνώρισε τουτό στον μεγάλο Γέροντα, ό όποϊος και του δηλώνει αυτά.

'Απόκριση

Πολυπόθητε αδελφέ, κινούμενος από θεία αγάπη, είπες λόγια ταπεινώσεως, που έλκύουν και τους άσπλαχνους ανθρώπους να συμπαθήσουν τον άμαρτωλό και έλάχιστο άνθρωπο· και τί μπορώ να σου πώ έγώ, άνθρωπος που δεν έχει συμπάθεια ούτε εύσπλαχνία; Στενοχωριέμαι από τά λόγια σου και δεν έχω τί να σου δώσω· εάν είχα κάτι, θά μπορούσα να σου πώ. Δέ θα σάς αφήσω τότε όρφανούς ούτε αυτόν τον καιρό. 'Αλλά νά, θα μείνω μαζί σας με τήν προσταγή του Θεού που κάνει τά πάντα για τó συμφέρον και για τή σωτηρία των ψυχών ήμών, των δούλων του· όχι για μένα, αλλά για σάς που ζητήσατε αυτά, για να καρποφορήσετε δι' έμου στο Θεό, προσφερόμενοι τή σωτηρία σας. Και έγώ θα πώ· «νά έγώ και τά παιδιά που μου έδωσες»⁹⁹, φύλαξέ τα στο όνομά σου· προστάτεψέ τα με τó δεξί σου χέρι. 'Οδήγησέ μας στο λιμάνι του θελήματός σου και γράψε τά όνόματά τους στη βίβλο σου· 'δωσε τους τήν ύπόσχεση τής ζωής, χαροποιώντας τους και λέγοντας· μη φοβάσαι τó μικρό ποίμνιο!¹· διότι ό Πατέρας μας ευδόκησε να μās δώσει τή βασιλεία· και να εύχεσαι και να πείς να μου τή

98. 'Ιω. 16,33.

99. 'Ησ. 8,18.

1. Λουκά 12,32.

ὑμῖν τὴν βασιλείαν· καὶ εὖξαι ἵνα δώῃ μοι εἰπεῖν· Πάτερ, δός μοι, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ὧσι καὶ τὰ ἐμὰ τέκνα·

Πείσθητί μοι, ἀδελφέ, ὅτι τὸ πνεῦμα πρόθυμόν ἐστιν εἰπεῖν τῷ ἐμῷ Δεσπότη, χαίροντι ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν δούλων αὐτοῦ·
 5 Ἐσπота, ἣ συνεισένεγκέ μοι τὰ τέκνα μου εἰς τὴν βασιλείαν σου ἢ κάμῃ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου σου· Ἡ δὲ ἀσθένειά μου καὶ ἡ ἀμέλεια κωλύει με ἔχειν τοιαύτην παρρησίαν· ἀλλ' ὅμως τὸ ἔλεος αὐτοῦ μέγα ἐστίν. Ἐχοντες οὖν τοιοῦτον δεσπότην παρακληθῶμεν, πιστεύοντες ὅτι πάντως ποιεῖ τὸ ἔλεος αὐτοῦ μεθ'
 10 ἡμῶν· οὐκ ἔχει ὁ Θεὸς παριδεῖν τὸν κόπον τῆς ἀσκήσεως τῶν Πατέρων ἡμῶν τῶν κοιμηθέντων καὶ τῶν νῦν ζώντων, ἀλλ' εἶπη· φείσομαι τοῦ τόπου τούτου δι' ἐμὲ καὶ τοὺς δουλεύοντάς μοι γνησίως ἐν αὐτῷ· Ἐγὼ γὰρ πιστεύω ἀδιστακτως, ὅτι εἰσίτινες ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δυνάμενοι δυσωπῆσαι τὸν Θεὸν ὑπὲρ
 15 μυριάδων ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἀθετοῦνται· θέλημα γὰρ αὐτῶν ποιήσει Κύριος καὶ αἰτῆσαι ἔχουσιν, ἵνα οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ὧσιν ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον. Αἱ γὰρ προσευχαὶ αὐτῶν ἀνέρχονται πρὸς αὐτόν, ὡς ἀστραπαὶ ἀστράπτουσαι καὶ ὡς ἀκτῖνες ἡλίου, ἐν αἷς εὐφραίνεται ὁ Πατὴρ καὶ χαίρει ὁ Υἱὸς καὶ ἀγάλλεται τὸ
 20 Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ἐαυτοῖς οὖν προσέχωμεν μόνον, ἀδελφέ, τῷ Θεῷ γὰρ μέλλει περὶ τοῦ τόπου τούτου· κατάπαυσις γὰρ ἐγένετο τῶν δούλων αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς πληροῦται τό, «φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων». Λοιπὸν τῆς δεξιᾶς Κυρίου ἐστὶ
 25 τὸ ποιῆσαι δύναμιν· τὸ δοῦναι ἡμῖν ἰσχύ, τὸ χαρίσασθαι ἡμῖν ἔξακολουθῆσαι τοῖς ἰχνεσι τῶν Πατέρων ἡμῶν, τῇ διδασκαλίᾳ,

δώσει'. Πατέρα, δός μου, ὥστε, ὅπου εἶμαι ἐγώ, νὰ εἶναι καὶ τὰ τέκνα μου.

Πίστεψέ με, ἀδελφέ, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι πρόθυμο νὰ πεῖ στὸ Δεσπότη μου ποὺ χαίρεται ἀπὸ τὴν παράκληση τῶν δούλων του, 'Δέσποτα, ἡ ὁδήγησε μαζί μὲ μένα τὰ τέκνα μου στὴ βασιλεία σου, ἡ σβῆσε καὶ μένα ἀπὸ τὴ βίβλο σου', ἡ ἀσθένειά μου ὅμως καὶ ἡ ἀμέλεια μὲ ἐμποδίζει νὰ ἔχω τέτοια παρρησία· ἀλλ' ὅμως τὸ ἔλεός του εἶναι μεγάλο. Ἔχοντας λοιπὸν τέτοιο Δεσπότη, ἄς παρηγορηθοῦμε, πιστεύοντας ὅτι ὅπωςδήποτε πραγματοποιεῖ τὸ ἔλεός του σὲ μᾶς. Ὁ Θεὸς δὲν μπορεῖ νὰ παραβλέψει τὸν κόπο τῆς ἀσκήσεως τῶν Πατέρων μας, ἐκείνων ποὺ πέθαναν καὶ αὐτῶν ποὺ ζοῦν τώρα, ἀλλὰ θὰ πεῖ, 'θὰ λυπηθῶ αὐτὸν τὸν τόπο γιὰ μένα καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ δουλεύουν γνήσια γιὰ μένα μέσα σ' αὐτόν'. Διότι ἐγὼ πιστεύω ἀδίστακτα, ὅτι ὑπάρχουν μερικοὶ μέσα σ' αὐτόν τὸν τόπο ποὺ μποροῦν νὰ ἰκετεύσουν τὸ Θεὸ γιὰ χιλιάδες ἀνθρώπους, χωρὶς ν' ἀγνοηθοῦν· διότι ὁ Κύριος θὰ κάνει τὸ θέλημά τους, καὶ μποροῦν νὰ ζητήσουν νὰ εἶναι τὰ μάτια τοῦ Κυρίου πάνω σ' αὐτόν τὸν τόπο. Διότι οἱ προσευχῆς τους ἀνεβαίνουν πρὸς αὐτόν σὰν ἀστραπὲς ποὺ ἀστράφτουν καὶ σὰν ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, μὲ τίς ὁποῖες εὐφραίνεται ὁ Πατέρας καὶ χαίρεται ὁ Υἱὸς καὶ ἀγάλλεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο.

Λοιπὸν, ἀδελφέ, νὰ προσέχουμε μόνο τοὺς ἑαυτοὺς μας, διότι ὁ Θεὸς ἐνδιαφέρεται γι' αὐτόν τὸν τόπο, καθόσον ἔγινε ἀνάπαυση τῶν δούλων του καὶ σ' αὐτοὺς ἐκπληρώνεται τὸ λόγιο, «φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας στὶς σκηνὲς τῶν δικαίων»^{1α}. Λοιπὸν τὸ νὰ δώσει δύναμη ἀνήκει στὴ δεξιὰ τοῦ Κυρίου, ὥστε νὰ μᾶς δώσει ἰσχύ, νὰ μᾶς χαρίσει νὰ ἀκολουθήσουμε τὰ ἴχνη τῶν Πατέρων μας, τὴ διδασκαλία, τὴν ἀγωγή, τὴ μακροθυμία, τὴν ἀγάπη, τὴν ὑπομονή, τοὺς διωγμούς, τὰ παθήματα, ὅσα ἔγιναν σ' αὐτοὺς αἰσθητὰ καὶ νοητὰ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Διότι, ἐὰν δὲν ἀποκτήσουμε κάτι ἀπὸ τὴ ζωὴ τους, πῶς θὰ γίνουμε τέ-

1α. Ψαλμ. 117(118),15.

τῇ ἀγωγῇ, τῇ μακροθυμίᾳ, τοῖς παθήμασιν, ὅσα ἐγένετο αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ αἰσθητῶς καὶ νοητῶς. Ἐὰν γὰρ μὴ κτησώμεθά τι τοῦ βίου αὐτῶν, πῶς ἐσόμεθα τέκνα αὐτῶν, τοῦ Κυρίου λέγοντος, «εἰ τέκνα Ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα Ἀβραὰμ ἐποι-
5 ἦτε ἄν»; Ἐὰν μὴ συμπάσχωμεν αὐτοῖς κατὰ τὴν δύναμιν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν, πῶς συνδοξασθῶμεν αὐτοῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ; Ἐὰν μὴ συναποθάνωμεν αὐτοῖς κόπτοντες τὸ θέλημα, πῶς συνεγερθῶμεν αὐτοῖς, προσδοκῶντες ἀκοῦσαι τό, «δεῦτε οἱ εὐλο-
γημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑ-
10 μῖν βασιλείαν» καὶ τὰ λοιπὰ;

Ἀδελφέ, εἰ τὰ αἰτήματα ἡμῶν ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, ἵνα ἔχωμεν τοὺς Πατέρας ἡμῶν ὀδηγοῦντας ἡμᾶς, πρόσχωμεν, μὴ ἢ ὀκνηρία ἡμῶν ἢ ἢ χαυνότης ἢ ἢ ραθυμία ἢ ἢ ἀπιστία ἡμῶν χωρίση ἡμᾶς ἀπ' αὐτῶν. Φησὶ γάρ, «εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται,
15 χωριζέσθω. Μνημονεύσωμεν τοῦ εἰπόντος, ὅτι «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται»· εὐξώμεθα τῷ Θεῷ ἀδιαλείπτως, τοῦ μὴ χωρισθῆναι ἐνδὸς τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, μήτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ μήτε ἐν τῷ μέλλοντι. Μὴ ἀφήσωμεν τὸ φῶς καὶ ζητήσωμεν τὸ σκότος· μὴ ἐάσωμεν τὴν γλυκύτητα τοῦ μέλιτος
20 καὶ λάβωμεν τὴν πικρότητα τοῦ ὄφεως· μὴ φθονήσωμεν ἡμῖν αὐτοῖς καὶ ἀγαπήσωμεν τὸν θάνατον· μὴ ἀντὶ εὐλογιῶν δεξώμεθα τὰς κατάρας· μὴ παροργίσωμεν τὸν Χριστὸν θεραπεύοντες τὸν ἐχθρόν· νήψωμεν, γρηγορήσωμεν, ὄξυποδήσωμεν, ἔτοιμοι γενώμεθα, ἐξυπνήσωμεν ἐκ τοῦ βαθυτάτου ὕπνου.

25 Νοήσωμεν τί ἡμῖν ἐχαρίσατο ὁ Θεός, οὐ τὸ εἶναι ἡμᾶς ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ τέκνα καὶ συγκληρονόμους. Μακαρία ἡ ψυχὴ ἢ γευσαμένη τούτων· μακαρία ἡ ψυχὴ ἢ τρωθεῖσα εἰς τὴν τοιαύτην ἀγάπην· μακαρία ἡ ψυχὴ ἢ κολληθεῖσα τούτοις· μακαρία ἡ ψυχὴ ἢ τελειωθεῖσα ἐν τούτοις· ἐκδέχεται
30 γὰρ αὐτὴν ἢ χαρὰ καὶ ἢ ἀγαλλίασις καὶ ἢ μισθαποδοσία ἐν τῇ

2. Ἰω. 8,39.

3. Ματθ. 25,34.

κνα τους, τὴ στιγμὴ πού ὁ Κύριος λέγει, «ἐάν ἦσασαν παιδιά τοῦ Ἀβραάμ θὰ κάνατε τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ»²; Ἐάν δὲν συμπάσχουμε μ' αὐτοὺς σύμφωνα μὲ τὴ δύναμη τῆς ἀδυναμίας μας, πῶς θὰ δοξασθοῦμε μαζί τους ἐκείνη τὴν ὥρα; Ἐάν δὲν πεθάνουμε μαζί τους κόβοντας τὸ θέλημά μας, πῶς θὰ ἀναστηθοῦμε μαζί τους, περιμένοντας νὰ ἀκούσουμε τὸ «ἐλάτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομήστε τὴν ἐτοιμασμένη γιὰ σᾶς βασιλεία»³, καὶ τὰ λοιπά;

Ἀδελφέ, ἐάν ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε τὰ αἰτήματά μας γιὰ νὰ ἔχουμε τοὺς Πατέρες μας νὰ μᾶς ὀδηγοῦν, ἄς προσέξουμε, μήπως ἡ ὀκνηρία μας ἢ ἡ χαυνότητα ἢ ἡ ραθυμία ἢ ἡ ἀπιστία μας, μᾶς χωρίσει ἀπ' αὐτοὺς. Διότι λέγει, «ἐάν ὁ ἄπιστος χωρίζεται, ἄς χωρισθεῖ»⁴. Ἄς θυμηθοῦμε ἐκεῖνον πού εἶπε ὅτι, «ἐκεῖνος πού θὰ ὑποφέρει μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁵. Ἄς προσευχηθοῦμε ἀδιάλειπτα στὸ Θεό, ὥστε νὰ μὴ χωρισθοῦμε ἀπὸ κανέναν ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες μας οὔτε σ' αὐτὸν τὸν αἰῶνα, οὔτε στὸν μέλλοντα. Ἄς μὴ ἀφήσουμε τὸ φῶς καὶ νὰ ζητήσουμε τὸ σκοτάδι· ἄς μὴ ἀφήσουμε τὴ γλυκύτητα τοῦ μελιοῦ καὶ νὰ λάβουμε τὴν πικρότητα τοῦ φιδιοῦ· ἄς μὴ φθονήσουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ ν' ἀγαπήσουμε τὸν θάνατο· ἄς μὴ δεχθοῦμε ἀντὶ γιὰ εὐλογίες, τὶς κατάρεις· ἄς μὴ ὀργίσουμε τὸν Χριστό, προσκυνώντας τὸν ἐχθρό· ἄς καταστοῦμε ἄγρυπνοι, ἄς βιασθοῦμε, ἄς τρέξουμε, ἄς γίνουμε ἔτοιμοι, ἄς ξυπνήσουμε ἀπὸ τὸν βαθύτατο ὕπνο.

Ἄς σκεφθοῦμε τί μᾶς χάρισε ὁ Θεός, ὄχι τὸ νὰ εἴμαστε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν ἁγίων, ἀλλὰ νὰ εἴμαστε καὶ τέκνα καὶ συγκληρονόμοι. Μακάρια ἡ ψυχὴ πού γεύθηκε αὐτὰ τὰ πράγματα· μακάρια ἡ ψυχὴ πού πληγώθηκε σ' αὐτὴν τὴν ἀγάπη· μακάρια ἡ ψυχὴ πού προσκολλήθηκε σ' αὐτά· μακάρια ἡ ψυχὴ πού τελείωσε μέσα σ' αὐτά· διότι τὴν ἀκολουθεῖ ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλ-

4. Α' Κορ. 7,14.

5. Ματθ. 10,22.

βασιλεία τῶν οὐρανῶν, εἰς δόξαν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

PIA'

Αἴτησις εὐχῆς τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα, ἵνα χα-
5 ρίσηται αὐτῷ ὁ Θεὸς προκοπήν.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, παρακάλεσον τὴν ἀγαθότητα τοῦ «πάντας ἀν-
θρώπους θέλοντος σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀλη-
θείας ἐλθεῖν», τοῦ δοῦναί σοι γρήγορσιν πνευματικὴν,
10 τὴν ἀνάπτουσαν τὸ πνευματικὸν πῦρ, ὃ ὁ Κύριος ἤλθε βαλεῖν
ἐπὶ τὴν γῆν, ὁ Δεσπότης οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ συμπαρακαλῶ
κἀγὼ κατὰ τὴν δύναμίν μου, ἵνα χαρίσηται αὐτὴν ὁ Θεός, ὁ πα-
ρέχων πᾶσι τοῖς πόνῳ καὶ πόθῳ αἰτοῦσιν χάριν. Καὶ ἐλθοῦσα
ὁδηγήσοι σε ἐν τῇ ἀληθείᾳ· φωτίζει γὰρ ὀφθαλμούς· ἀνορθοῖ
15 τὸν νοῦν· ἐξορίζει τὸν ὕπνον τῆς χαννότητος καὶ τῆς ἀμελείας·
στιλβοῖ τὰ ἰωθέντα ἐν τῷ χῶματι τῆς ραθυμίας ὄπλα· λαμπρύνει
τὰ ρυπωθέντα ἱμάτια ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τῶν βαρβάρων καὶ
ποιεῖ τοῦ μισῆσαι τὰ βδελύγματα τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, καὶ
ποθῆσαι τοῦ ἐμφορηθῆναι τῆς πνευματικῆς θυσίας τῆς τυθείσης
20 διὰ τοῦ μεγάλου ἡμῶν Ἀρχιερέως, περὶ ἧς ἤκουσεν ὁ προφή-
της, ὅτι καθαίρει ἀμαρτίας καὶ ἀφαιρεῖ ἀνομίας. Τοῖς πενθοῦσι
χαρίζεται, τοῖς ταπεινοῖς δωρεῖται· ἐν τοῖς ἀξίοις ἀποτίθεται καὶ
ζωὴν αἰῶνιον δι' αὐτῆς κληρονομοῦσιν. Ἐν ὀνόματι Πατρὸς,
Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

25 Ἐὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

PIB'

Ὁ αὐτὸς ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα εὐξασθαι ὑπὲρ αὐ-

λίαση και ἡ ἀνταμοιβὴ στῆ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, πρὸς δόξα τοῦ Πατέρα καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Γένοιτο.

Προσευχῆσου, ἀδελφέ, γιὰ μένα.

111

Αἴτηση προσευχῆς τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα, γιὰ νὰ τοῦ χαρίσει ὁ Θεὸς προκοπή.

Ἀπόκριση

Αδελφέ, παρακάλεσε τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ ποῦ θέλει νὰ σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθεια, νὰ σοῦ δώσει πνευματικὴ ἐγρηγορήση, ποῦ ἀνάβει τὴν πνευματικὴ φωτιὰ, τὴν ὁποία ὁ Κύριος, ὁ Δεσπότης τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἦλθε νὰ βάλει πάνω στὴ γῆ. Παρακαλῶ κι ἐγὼ μαζί σου, σύμφωνα μὲ τὴ δύναμή μου, νὰ σοῦ χαρίσει ὁ Θεὸς αὐτήν, αὐτὸς ποῦ δίδει χάρη σὲ ὅλους ποῦ ζητοῦν μὲ πόνο καὶ πῶθο. Καὶ ἀφοῦ ἔλθει θὰ σὲ ὀδηγήσει στὴν ἀλήθεια· διότι φωτίζει τὰ μάτια, ξυπνᾷ τὸν νοῦ, ἐξορίζει τὸν ὕπνο τῆς χαυνότητος καὶ τῆς ἀμέλειας, γυαλίζει τὰ σκουριασμένα μέσα στὸ χῶμα τῆς ραθυμίας ὅπλα, λαμπρύνει τὰ ἐνδύματα ποῦ λερώθηκαν στὴν αἰχμαλωσία τῶν βαρβάρων, καὶ κάνει νὰ μισήσουν τὰ βδελυρὰ πράγματα αὐτῶν τῶν θνησιμαίων καὶ νὰ ποθήσουν τὴν ἀπόλαυση τῆς πνευματικῆς θυσίας ποῦ ἔγινε μὲ τὸν μεγάλο μας Ἀρχιερέα, γιὰ τὴν ὁποία ὁ προφήτης ἄκουσε ὅτι καθαρίζει ἀμαρτίες καὶ ἀφαιρεῖ ἀνομίες. Χαρίζεται σ' ἐκείνους ποῦ πενθοῦν, δωρίζεται στοὺς ταπεινοὺς· φυλάσσεται μέσα στοὺς ἄξιους καὶ κληρονομοῦν μ' αὐτὴν ζωὴ αἰῶνια, στὸ ὄνομα τοῦ Πατέρα καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Γένοιτο.

Προσευχῆσου γιὰ μένα, ἀδελφέ.

112

Ὁ ἴδιος παρακάλεσε τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα νὰ προσευχηθεῖ.

τοῦ, ὅπως καταξιωθῆ τῇ νεκρώσει τοῦ Ἰησοῦ ἑαυτὸν κα-
τορθῶσαι.

Ἀπόκρισις

5 **Π** ἂν αἴτημα ἀγαθόν, χαίρων αἰτῶ τὸν Θεὸν παρασχεῖν
ὑμῖν· καὶ πιστεύω ὅτι παρέχει, οὐ ψεύδεται ὁ λέγων,
«αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν». Ὁ Θεὸς οὖν παράσχοι
τὰ αἰτήματα ὑμῶν. Ἀμήν. Ὅμως μὴ ἀμεριμνήσης εἰς τὸ καὶ αὐ-
τὸς κοπιάσαι μικρόν· καὶ γὰρ οἱ θέλοντες ἀρχὰς παρὰ τοῦ βασι-
λέως, κἄν ἔχωσι πολλοὺς προΐσταμένους, ὑπομένουσι καὶ αὐτοὶ
10 θλίψεις καὶ κινδύνους καὶ πόνους ἕως ἂν ἐπιτύχωσιν. Οὕτως
οὖν καὶ αὐτὸς συνεισένεγκε μικρὸν πόνον, ἵνα εὕρῃς τὸ μέγα
ἔλεος· «πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέησις τοῦ δικαίου ἐνεργουμένη».
Εἶπε τῷ ἀδελφῷ τῷ μετὰ σοῦ, τῷ ἀγαπητῷ ἐν Κυρίῳ τῷ ἀεί-
σε παιδεύοντι κἀκεῖ σοι παρέχοντι ἔλεος μέγα· μὴ ραθυμῆση
15 παιδεύων· «ὄν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει».

Ἀσπάζομαι πάντας ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, καὶ παρακαλῶ εἰσα-
σθε ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὴν ἀγάπην.

ΡΙΓ'

Ὁ αὐτὸς παρεκάλεσε τὸν μέγαν Γέροντα εἰσασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ
τοῦ ἐξελεθεῖν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου.

20 Ἀπόκρισις

Ακουσον, ἀδελφὲ ἀγαπητέ, καὶ δὸς τὴν καρδίαν σου φυ-
λάξαι τὰ λαλούμενά σοι θεῖα ρήματα, οὐκ ἐξ ἀνθρώ-
που, ἀλλ' ἐκ Πνεύματος ἁγίου. Ὁ Ἰησοῦς ἰατρός ἐστι
τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων. Εἰ τραῦμα ἔχεις, εἰσάγω σε

γι' αὐτόν, γιά νά καταξιωθεῖ νά διορθώσει μέ τή νέκρωση τοῦ Ἰησοῦ τὸν ἑαυτό του.

Ἀπόκριση

Μὲ χαρὰ παρακαλῶ τὸ Θεὸ νά σᾶς δῶσει κάθε ἀγαθὸ αἴτημα καὶ πιστεύω ὅτι θὰ τὸ δώσει, διότι δὲν ψεύδεται αὐτὸς ποὺ λέγει, «ζητᾶτε καὶ θὰ σᾶς δοθεῖ»⁶. Ὁ Θεὸς λοιπὸν θὰ πραγματοποιήσει τὰ αἰτήματά σας. Γένοιτο. Ὅμως νὰ μὴ ἀμεριμνήσεις νὰ κοπιᾶσεις λίγο καὶ σὺ ὁ ἴδιος· διότι καὶ αὐτοὶ ποὺ θέλουν ἐξουσίες ἀπὸ τὸν βασιλιά, ἀκόμα καὶ ἐὰν ἔχουν πολλοὺς προϊσταμένους, ὑποφέρουν καὶ οἱ ἴδιοι θλίψεις καὶ κινδύνους καὶ κόπους μέχρι νὰ ἐπιτύχουν. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐσὺ ὁ ἴδιος νὰ κοπιᾶσεις λίγο, γιά νὰ βρεῖς τὸ μεγάλο ἔλεος· «διότι ἡ δέηση ποὺ γίνεται ἀπὸ τὸν δίκαιο, ἔχει πολλή δύναμη»⁷. Πὲς στὸν ἀδελφὸ ποὺ εἶναι μαζί σου, στὸν ἀγαπητὸ ἐν Κυρίῳ ποὺ σὲ παιδεύει πάντα καὶ μ' αὐτὸ σοῦ δίνει μεγάλο ἔλεος, νὰ μὴ ἀδιαφορήσει νὰ σὲ παιδεύει· «διότι ὁ Κύριος παιδεύει ὅποιον ἀγαπᾷ»⁸.

Σᾶς ἀσπάζομαι ὄλους ἐν Κυρίῳ καὶ σᾶς παρακαλῶ προσευχηθεῖτε γιά μένα ἀπὸ ἀγάπη.

113

Ὁ ἴδιος παρακάλεσε τὸν μεγάλο Γέροντα νὰ προσευχηθεῖ γι' αὐτόν, ὥστε νὰ ἀπαλλαχθεῖ ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο.

Ἑρώτηση

Ακουσε, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, καὶ δῶσε τὴν καρδιά σου νὰ φυλάξει τὰ θεῖα λόγια ποὺ λέγονται σὲ σένα ὄχι ἀπὸ ἄνθρωπο, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι γιὰ τὸν ἰατρὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων. Ἐὰν ἔχεις πληγὴ, σὲ

7. Ἰακ. 5,16.

8. Ἐβρ. 12,6.

πρὸς αὐτὸν καὶ δέομαι αὐτοῦ θεραπεῦσαι σε, ἂν καὶ σὺ θελήσης. Δοτὴρ γάρ ἐστι πάντων τῶν ἀγαθῶν δωρημάτων, παρέχει δέ σοι οὐ μόνον τὰ αἰτήματά σου, ἀλλ' ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτεῖς. Υἱὸς Θεοῦ καὶ φῶς καὶ δύναμις ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἐκ τῆς ἀγίας 5 Παρθένου σαρκωθεὶς Μαρίας, «ὃς ἐπὶ γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη»· καὶ ἑαυτὸν προσήνεγκε θυσίαν ζῶσαν εὐάρεστον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡμῶν, τοῦ κατασκευάσαι ἡμᾶς ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον. Ὁ ταῦτα δι' ἡμᾶς ὑπομείνας, ὑπογραμμὸν 10 ἡμῖν κατέλιπεν ὑπομονῆς καὶ χαίρει ὅταν αἰτῶμεν αὐτόν· αἰτῶ αὐτὸν φωτίσαι σου τὴν καρδίαν, συγκοπίασον καὶ ἰδρωσον καὶ αὐτός. Λέγει γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· «δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀνάπαύσω ὑμᾶς».

Προσέρχομαι οὖν αὐτῷ ὑπὲρ σοῦ μετὰ ἀναιδεΐας πολλῆς, 15 ἂν μὴ καὶ σὺ προσέρχη, αἰσχύνῃ ἐστὶ μεγάλη. Ἰησοῦς οὐδένα ἀποβάλλεται· καὶ γὰρ τῇ ἐνδεκάτῃ ὥρᾳ ἐμισθώσατο ἐργάτας εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἀμπελῶνα. Κολλήθητι αὐτῷ καὶ ποιήσον μικρὸν κόπον, ἵνα ἀπολάβῃς τὸν μισθὸν τοῖς ἅπασιν ἴσως· ἄνθρωπος γέγονεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ σέ, γενοῦ καὶ σὺ δι' αὐτὸν θεός. Νοῦν 20 σοὶ ἔδωκεν ὁ Θεός, αὐτὸν αὐτῷ δὸς εἰς τὸν οὐρανόν, τὰ ἄνω ζητῶν, τὰ ἄνω φρονῶν, ὅπου αὐτὸς τυγχάνει. Ἐκεῖ γὰρ δυσωπῶ ἵνα φθάσης, σὺν πᾶσι τοῖς ἀγαπῶσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ ἐλευθεροῦταί τις τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς Ἀποστόλοις· «ὕμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς 25 γῆς»· «γῆν» τὸ σῶμα ἐκάλεσε· φησὶ γάρ, «γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση». Γενοῦ σεαυτῷ ἅλας ἀλίζον καὶ ἀναξηραῖνον τὰς σηπε-

ὁδηγῶ σ' αὐτόν, καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ σὲ θεραπεύσει, ἂν τὸ θελήσεις καὶ σὺ· διότι εἶναι δωρητὴς ὅλων τῶν ἀγαθῶν δώρων καὶ σοῦ δίνει ὄχι μόνο τὰ αἰτήματά σου, ἀλλὰ καὶ περισσότερα ἀπ' ὅσα ζητᾷς. Ὁ Ἰησοῦς, ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὴ Μαρία, τὴν ἁγία Παρθένο, εἶναι Υἱὸς Θεοῦ καὶ φῶς καὶ δύναμη, «ὁ ὁποῖος φανερώθηκε πάνω στὴ γῆ καὶ συναναστράφηκε μὲ τοὺς ἀνθρώπους»⁹, καὶ πρόσφερε τὸν ἑαυτό του ζωντανὴ θυσία, εὐάρεστη στὸ Θεὸ καὶ Πατέρα μας, γιὰ νὰ μᾶς κάνει γιὰ τὸν ἑαυτό περιούσιο λαό, ζηλωτὴ καλῶν ἔργων, βασιλικὸ ἱερατεῖο, ἅγιο ἔθνος¹⁰. Αὐτὸς ποὺ ὑπέφερε γιὰ μᾶς αὐτὰ τὰ πράγματα, μᾶς ἄφησε πρότυπο ὑπομονῆς καὶ χαίρεται ὅταν τὸν παρακαλοῦμε. Τὸν παρακαλῶ λοιπὸν νὰ φωτίσει τὴν καρδιά σου, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος νὰ κοπιᾷσεις καὶ νὰ ιδρώσεις μαζί μ' αὐτόν. Διότι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ λέγει· «ἐλᾶτε κοντά μου ὅλοι οἱ κουρασμένοι καὶ φορτωμένοι, καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς ἀναπαύσω»¹¹.

Προσέρχομαι λοιπὸν σ' αὐτόν γιὰ σένα μὲ πολλὴ παρρησία, καὶ ἐὰν δὲν προσέρχεσαι καὶ σὺ, εἶναι μεγάλη ντροπὴ. Ὁ Ἰησοῦς δὲν διώχνει κανένα, διότι τὴν ἐνδέκατη ὥρα πῆρε ἐργάτες στὸ ἀμπέλι του. Προσκολλήσου σ' αὐτόν καὶ κόπιασε λίγο, γιὰ ν' ἀπολαύσεις ἐξ ἴσου μὲ ὅλους τὴν ἀμοιβή. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔχει γίνει γιὰ σένα ἄνθρωπος· γίνε καὶ σὺ γι' αὐτόν θεός. Ὁ Θεὸς σοῦ ἔδωσε νοῦ, δός του αὐτόν στὸν οὐρανό, ἐπιζητῶντας τὰ ἄνω, φρονώνοντας τὰ ἄνω, ὅπου ὁ ἴδιος βρίσκεται. Διότι θέλω νὰ φθάσεις ἐκεῖ μαζί μὲ ὅλους αὐτοὺς ποὺ ἀγαποῦν τὸ ὄνομά του· καθόσον μ' αὐτόν τὸν τρόπο ἐλευθερώνεται κανεὶς ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο.

Ὁ Ἰησοῦς εἶπε στοὺς Ἀποστόλους, «ἐσεῖς εἶσθε τὸ ἀλάτι τῆς γῆς»¹²· γῆ ὀνόμασε τὸ σῶμα, διότι λέγει, «χῶμα εἶσαι καὶ στὸ χῶμα θὰ ἐπιστρέψεις»¹³. Γίνε ἀλάτι ποὺ ἀλατίζει καὶ κατα-

10. Α' Πέτρ. 2,9.

11. Ματθ. 11,28.

12. Ματθ. 5,13.

13. Γεν. 3,19.

δόνας καὶ τοὺς σκώληκας, τοῦτ' ἔστι τοὺς κακοὺς λογισμοὺς. Καὶ εἰ τοῦτο ποιήσεις, συγκοπιῶ καὶ συναυλίζω σοι, ἵνα μὴ ὀξέσωσι καὶ ἀηδίσωσιν ἀλλήλους. Σωθῆναι ἡμᾶς θέλει ὁ Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν, ἀλλ' ἡμῶν ἔστι τὸ βοᾶν ἀδιαλείπτως, 5 «σῶσόν με, Κύριε», καὶ σώζει σε· καὶ γὰρ ἐβόησάν τινες καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν λιμένα τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς ὃν ἐλπίζω σε εἰσελθεῖν, ἐὰν δώσης μοι χεῖρα κατὰ τὸ δυνατόν. Νόησον τὰ ρηθέντα καὶ ἀκολουθήσας, φθάνεις κατὰ τὸν εἰπόντα, «οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε».

10 Εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μὴ κατακριθῶ λαλῶν καὶ μὴ ποιῶν.

ΡΙΑ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Περὶ διαφορῶν λογισμῶν καὶ περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἀπόκρισις

15 **Ο**λα ἃ ἔγραψας αἰτῶν τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐμῆς εὐτελείας, ἀδελφὲ λήθαργε, εἰς ἓν συντείνει, τὸ ἐλευθερωθῆναι τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, καὶ εὐρεθῆναι τῷ ἁγιασμῷ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ σωθῆναι μετὰ τῶν ἁγίων εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν. Τοῦτο γὰρ ἔστιν ὃ εἶπόν σοι μέτρον τοῦ 20 ἀπαλλαγῆναι καὶ καθαρισθῆναι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Ὑπερεκπερισσοῦ δὲ ὧν αἰτεῖς αἰτῶ τὸν Θεὸν ἐγώ, συνεχόμενος τῇ ἀγάπῃ, τοῦ παρασχεῖν σοι· καὶ ἐὰν μὴ ἐμποδίσης διὰ τὴν χαννότητά σου καὶ ἀμέλειαν, θαυμάσαι ἔχεις καὶ δοξάσαι τὸν Θεόν, πῶς καταλλάσσει σε ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ εἶναι. Ὁ 25 Θεὸς συγχωρήσοι σοι ἃ ἡμαρτες, καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ἐτοιμάσοι σοι συγχώρησιν.

ξηραίνει τις σαπίλες και τὰ σκουλήκια, δηλαδή τούς κακούς λογισμούς. Και ἂν τὸ κάνεις αὐτό, θὰ κοπιάσω και θὰ κατοικήσω μαζί σου για νὰ μὴ βρωμίσουν και ἀηδιάσουν ἕνας τὸν ἄλλο. Ὁ Θεὸς και σωτήρας μας θέλει νὰ σωθοῦμε, ἀλλ' εἶναι δικό μας τὸ νὰ φωνάζουμε ἀδιάλειπτα, 'Κύριε, σῶσε με', και θὰ σὲ σώσει· διότι μερικοὶ και φώναξαν και μπῆκαν στὸ λιμάνι τοῦ θελήματός του, στὸ ὁποῖο ἐλπίζω νὰ μπεῖς και σύ, ἐὰν μὲ βοηθήσεις κατὰ τὸ δυνατό. Σκέψου βαθιὰ τὰ λεγόμενα και ἂν ἀκολουθήσεις, φθάνεις σύμφωνα μ' αὐτὸν ποὺ εἶπε, «ἔτσι νὰ τρέχετε για νὰ φθάσετε».

Νὰ προσεύχεσαι για μένα για νὰ μὴ κατηγορηθῶ ὅτι λέγω και δὲν τὰ κάνω.

114

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Για διάφορους λογισμούς και για τὴν ἀκρίβεια τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἀπόκριση

Ναρκωμένε ἀδελφέ, ὅλα ὅσα ἔγραψες, παρακαλώντας τὸ Θεὸ μέσω τῆς δικῆς μου εὐτέλειας, ἀποσκοποῦν σὲ ἕνα πρᾶγμα, στὸ νὰ ἐλευθερωθεῖς ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο και νὰ βρεθεῖς στὸν ἁγιασμὸ τῆς ψυχῆς και τοῦ σώματος, και νὰ σωθεῖς μαζί μὲ τούς ἁγίους στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ μέτρο ποὺ σοῦ εἶπα για ν' ἀπαλλαγεῖς και νὰ καθαρισθεῖς ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο. Ἐγὼ ὅμως κυριευμένος ἀπὸ ἀγάπη, παρακαλῶ τὸ Θεὸ νὰ σοῦ δώσει περισσότερα ἀπ' ὅσα ζητεῖς· και ἐὰν δὲν ἐμποδίσεις μὲ τὴ χωνυότητά σου και τὴν ἀμέλεια, μπορείς νὰ θαυμάσεις και νὰ δοξάσεις τὸ Θεό, πῶς θὰ σὲ μεταφέρει ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία στὴν ὑπαρξη. Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ σοῦ συγχωρήσει ὅσα ἀμάρτησες και για τὰ μετέπειτα θὰ σοῦ ἐτοιμάσει συγχώρηση.

Περὶ δὲ τῶν νυκτερινῶν φαντασιῶν, κατὰ φθόνον πειράζει σε ὁ διάβολος· διότι μετανοεῖς τῷ Θεῷ, θέλων χλευάσαι σε, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἢ πάντα ἰσχύουσα μετάνοια, ἀλλὰ σὺ μὴ ἐνδύσης· καὶ γὰρ πολλὴν ἔχεις βοήθειαν, δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων. Σπουδῆ 5 ἐστὶν ἂν συναρπαγῆς ἐν λόγῳ, ἢ ἔργῳ εἰς τινα ἁμαρτήσας, ἵνα ἀπέλθῃς καὶ βάλῃς μετάνοιαν αὐτῷ καὶ βλέπων ὁ Θεὸς σκεπάζει σε ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου.

Περὶ δὲ τῶν βρωμάτων, μὴ πάνυ φροντίσωμεν τοῦ σώματος, συμβαίνει γὰρ εἶναι τοῦτο πόλεμον τῶν δαιμόνων, ἵνα βάλ- 10 λωσιν ἡμᾶς εἰς μέριμναν, καὶ ἐν ταύτῃ ἀδολεσχοῦντες, ἀφήσωμεν τὰ προκείμενα ἡμῖν ἀγαθὰ.

Περὶ δὲ τῆς ἀκριβείας τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ, οὐ χρὴ εἰπεῖν ἄρτι, ἵνα μὴ εἰς ἀπόγνωσιν φέρω σε· ἀλλὰ πιστεύσον, ὅτι δωρε- 15 ἂν σε σώζει ὁ Θεὸς δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων· δύνανται γὰρ αὐτὸν δυσωπῆσαι.

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

PIE'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα,
περὶ ἀκηδίας καὶ ἄλλων τινῶν λογισμῶν.

Ἀπόκρισις

20 **Ο** Θεὸς ὁ μόνος ἀναμάρτητος, ὁ σώζων τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν, ἐνδυναμώσοι σου τὴν ἀγάπην, λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἐν τῷ ναῷ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἔσω ἀνθρώπου· ἐν ᾧ νοηταὶ θυσίαι προσφέρονται τῷ Θεῷ, χρυσὸς καὶ λίβανος 25 καὶ σμύρνα· ἐν ᾧ θύεται ὁ μόσχος ὁ σιτευτὸς καὶ ραντίζεται τὸ τίμιον αἷμα τοῦ ἀμώμου ἀμνοῦ· ἐν ᾧ κραυγαὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων μετὰ συμφωνίας γίνονται· «τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους».

“Όσο για τὰ νυχτερινὰ ὄνειρα, ὁ διάβολος σὲ πειράζει ἀπὸ φθόνο, διότι μετανοεῖς στὸ Θεό, θέλοντας νὰ σὲ χλευάσει, ὅτι ἢ πάντα ἰσχύουσα μετάνοια δὲν ὠφελεῖ καθόλου· σὺ ὅμως νὰ μὴ ὑποχωρήσεις· διότι ἔχεις πολλή βοήθεια μὲ τὶς εὐχὲς τῶν ἁγίων. Ἐὰν παρασυρθεῖς στὸ λόγο ἢ στὸ ἔργο καὶ ἀμαρτήσεις σὲ κάποιον, σπεῦσε νὰ πᾶς σ' αὐτὸν καὶ νὰ βάλεις μετάνοια καὶ βλέποντας ὁ Θεὸς θὰ σὲ προστατεύει ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς σου.

“Όσο για τὶς τροφές νὰ μὴ φροντίσουμε πολὺ τὸ σῶμα, διότι συμβαίνει αὐτὸ νὰ εἶναι πόλεμος τῶν δαιμόνων, γιὰ νὰ μᾶς βάλλουν σὲ μέριμνα, καὶ φλυαρώνοντας σ' αὐτή, ν' ἀφήσουμε τὰ ἀγαθὰ ποὺ βρίσκονται μπροστά μας.

Γιὰ τὴν ἀκρίβεια πάλι τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ, δὲ χρειάζεται νὰ πῶ τίποτε τώρα, γιὰ νὰ μὴ σὲ φέρω σὲ ἀπόγνωση· ἀλλὰ πίστεψε ὅτι ὁ Θεὸς σώζει δωρεὰν μὲ τὶς εὐχὲς τῶν ἁγίων· διότι μποροῦν νὰ παρακαλέσουν πειστικά.

Προσευχήσου, ἀδελφέ, γιὰ μένα.

115

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα

γιὰ τὴν ἀκηδία καὶ μερικὸς ἄλλους λογισμούς.

Ἀπόκριση

Ο Θεός, ὁ μόνος ἀναμάρτητος, ποὺ σώζει αὐτοὺς ποὺ ἐλπίζουν σ' αὐτόν, θὰ σοῦ δυναμώσει τὴν ἀγάπη, γιὰ νὰ τὸν λατρεύεις μὲ ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνη ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς σου, στὸ ναὸ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, μέσα στὸν ὁποῖο νοητὲς θυσίες προσφέρονται στὸ Θεό, χρυσὸς καὶ λιβάνι καὶ σμύρνα, μέσα στὸν ὁποῖο θυσιάζεται ὁ μόσχος ὁ σιτευτὸς καὶ ραντίζεται τὸ τίμιο αἷμα τοῦ ἁμωμοῦ ἁμνοῦ· μέσα στὸν ὁποῖο γίνονται μὲ συμφωνία κραυγὲς τῶν ἁγίων ἀγγέλων· «τότε θὰ ἀνυψῶσουν μόσχους στὸ θυσιαστήριό σου»¹⁴.

14. Ψαλμ. 50(51),21.

«Τότε», πότε; Ὅτε παραγίνεται ὁ Κύριος ἡμῶν ὁ μέγας Ἀρχιερεύς, ὁ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν προσφέρων καὶ προσδεχόμενος, ὅταν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἀκουστῆ γένηται ἐν τοῖς ὡσὶ τοῦ παρὰ τὴν ὠραίαν πύλην καθημένου παραλυτικοῦ, ἢ φωνῆ 5 τῆς χαρᾶς· «ἔγειρε καὶ περιπάτει». Τότε εἰσέρχεται εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν· τότε παύεται ὁ ὕπνος τῆς ἀκηδίας καὶ τῆς ἀμαθείας· τότε καταργεῖται ἡ νύσταξις τῆς ἀκηδίας καὶ τῆς ραθυμίας ἀπὸ τῶν βλεφάρων· τότε ἄπτουσιν αἱ φρόνιμοι πέντε παρθένοι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, καὶ 10 συχγορεύουσι τῷ νυμφίῳ ἐν τῇ ἀγίᾳ παστάδι, συνάδουσαι ἀλλήλαις ἀθορύβως· «γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι Χριστὸς ὁ Κύριος, μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν». Τότε καταργοῦνται οἱ πόλεμοι καὶ οἱ μολυσμοὶ καὶ αἱ κινήσεις, καὶ βραβεύει ἡ ἀγία εἰρήνη τῆς ἀγίας Τριάδος, καὶ σφραγίζεται ὁ θησαυρὸς καὶ ἄσυλος μέ- 15 νει.

Εὐξαι ἵνα νοήσης καὶ φθάσης καὶ χαρῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

PIS'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα, περὶ πειρασμοῦ κρυπτοῦ καὶ περὶ προκοπῆς.

20 Ἀπόκρισις

Θαυμάζω σου τὴν ἀγάπην, ἀδελφέ, πῶς ἀγνοεῖς τὰς τέχνας τῶν δαιμόνων· ὅτι ὡς ἐμαρτύρησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἰῶβ, παρωξύνθησαν κατ' αὐτοῦ· καὶ ὡς ἔμαθον ὅτι ἐγγὺς ἦν τοῦ καθαρισθῆναι ὁ παῖς, ἐσπάραξαν αὐτόν. Οὕτω καὶ 25 ὅταν ἴδωσί τινα εἰς προκοπὴν ἐλθόντα, πειράζουσιν αὐτόν φθόνῳ, οὐ πειράζουσι δὲ τὸν ἐλθόντα εἰς προκοπὴν ἀπὸ τῶν

«Τότε» πότε; "Όταν φθάνει ο Κύριός μας ο μεγάλος Ἄρχιερέας, ο οποίος προσφέρει και δέχεται την ἀναίμακτη θυσία, όταν με τὸ ὄνομά του γίνει ξακουστή ἡ φωνὴ τῆς χαρᾶς στὰ αὐτιά τοῦ παραλυτικοῦ ποὺ κάθεται στὴν ὠραία πύλη, «σῆκω και περπάτα»¹⁵. Τότε μπαίνει στὸ ἱερὸ περπατώντας και πηδώντας και δοξάζοντας τὸ Θεό· τότε σταματᾷ ὁ ὕπνος τῆς ἀκηδίας και τῆς ἀμάθειας· τότε ἀπομακρύνεται ἡ νύστα τῆς ἀκηδίας και τῆς ραθυμίας ἀπὸ τὰ βλέφαρα· τότε οἱ πέντε φρόνιμες παρθένες ἀνάβουν τὶς λαμπάδες τους και χορεύουν μαζί με τὸν νυμφίο στὸν ἅγιο νυμφικὸ θάλαμο, τραγουδώντας ἀθόρυβα μεταξύ τους· «γευθεῖτε και δεῖτε, ὅτι ὁ Κύριος εἶναι χρηστός, και μακάριος ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐλπίζει σ' αὐτόν»¹⁶. Τότε καταργοῦνται οἱ πόλεμοι και οἱ μολύνσεις και οἱ κινήσεις, και βραβεύεται ἡ ἁγία εἰρήνη τῆς ἁγίας Τριάδας, και ὁ θησαυρὸς σφραγίζεται και μένει ἄσυλος.

Προσευχῆσου νὰ τὰ κατανοήσεις αὐτὰ και νὰ φθάσεις και νὰ χαρεῖς με τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

116

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα, γιὰ τὸν κρυφὸ πειρασμὸ και τὴν προκοπή.

Ἀπόκριση

Θαυμάζω, ἀδελφέ, τὴν ἀγάπη σου, πῶς ἀγνοεῖς τὶς μηχανορραφίες τῶν δαιμόνων· διότι, ὅταν ὁ Θεὸς ἔδωσε μαρτυρία στὸν Ἰώβ, ὀργίσθηκαν ἐναντίον του· και ὅταν ἔμαθαν ὅτι τὸ παιδί εἶναι κοντὰ στὴν κάθαρση, τὸ σπάραξαν. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο και ὅταν δοῦν κάποιον νὰ προκόβει, τὸν πειράζουν με φθόνο· δὲν πειράζουν ὁμως ἐκεῖνον ποὺ ἔφθασε

15. Ματθ. 9,5.

16. Α' Πέτρ. 2,3.

αὐτοῦ ἔργων, οὗτος γὰρ ἐνίκησεν αὐτούς· ἀλλὰ τὸν ἐλθόντα δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων χάριτι, κατὰ συγχῶρησιν Θεοῦ, ἵνα γνῶ τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν καὶ μὴ ἐπαρθῇ ἐπὶ τῷ χαρίσματι. Καθὼς στρατιαὶ πολλαὶ εἰσιν ὑπερέχουσαι ἀλλήλων, οὕτως εἰσὶ μοναὶ 5 παρὰ τῷ Πατρὶ τῶν φωτῶν ὑπερέχουσαι ἀλλήλων· εἰ μὴ γὰρ οὕτω, διατί πολλαί;

Ὁ Θεὸς ἐνισχύσει σε ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ.

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

PIZ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα

10 περὶ προκοπῆς ψυχῆς καὶ περὶ νουθεσίας πρὸς ἀδελφὸν
καὶ περὶ πίστεως πρὸς τὸν κοινὸν Πατέρα.

Ἀπόκρισις

15 **Π**ίστευσόν μοι, ποθεινότατε, ὅτι σὺν Θεῷ οὐκ ἔξω
στήκεις τῶν πυλῶν τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας.
Ἄλλὰ καλῶς προσέχων σεαυτῷ μετὰ ἀκριβείας τοῦ
μὴ ἐκεῖθεν ἐξωσθῆναι· τοῦ γὰρ Θεοῦ ἐστὶ τὸ εἰσενεγκεῖν τὸν ἄν-
θρωπον διὰ τῶν δεομένων αὐτοῦ ἁγίων, τοῦ δὲ ἀνθρώπου ἐστὶ
τὸ μεῖναι ἢ ἐξωσθῆναι. Καὶ κατὰ πρόσβασιν θελήματι Θεοῦ εἰς
ὑπεροχάς σε ἄγω. Εὐθύμει οὖν ἐν Κυρίῳ καὶ προθύμως βιάδιζε
20 ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ καὶ λαμβάνεις παρ' αὐτοῦ βοήθειαν ἐν τῷ ὀνό-
ματι αὐτοῦ.

Περὶ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, ταπεινῇ καρδίᾳ δέξαι αὐτὸν καὶ λά-
λησον αὐτῷ, εἴ τι πέμψει ὁ Θεὸς ἐν τῇ καρδίᾳ σου εἰπεῖν· προσ-
έχων ὅτι χρείας γενομένης καὶ τὸ στόμα ἤνοιξε τῆς ὄνου. Καὶ
25 εἰ ἐξ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ πᾶν, τὴν διὰ σοῦ γενομένην ὠφέλειαν αὐτῷ

σὲ προκοπή ἀπὸ τὰ ἔργα του, διότι αὐτὸς τοὺς νίκησε, ἀλλὰ ἐκεῖνον ποὺ ἔφθασε στὴ χάρη μὲ τὶς εὐχὲς τῶν ἁγίων, κατὰ παραχώρηση Θεοῦ, γιὰ νὰ γνωρίσει τὴν ἀδυναμία του καὶ γιὰ νὰ μὴ ὑπερηφανευθεῖ γιὰ τὸ χάρισμα. Ὅπως ὑπάρχουν πολλές στρατιᾶς ποὺ ὑπερέχουν ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἔτσι ὑπάρχουν μονὲς κοντὰ στὸν Πατέρα τῶν φώτων ποὺ ὑπερέχουν ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη. Διότι, ἐὰν δὲ συμβαίνει αὐτό, γιατί εἶναι πολλές;

Εἶθε νὰ σὲ ἐνισχύσει ὁ Θεὸς πρὸς τὸν φόβο αὐτοῦ.

Προσευχῆσου γιὰ μένα.

117

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα

γιὰ προκοπή ψυχῆς καὶ γιὰ νουθεσία πρὸς ἀδελφὸ καὶ γιὰ πίστη πρὸς τὸν κοινὸ Πατέρα.

Ἀπόκριση

Πίστεψέ με, πολυπόθητέ μου, ὅτι μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ δὲν εἶσαι ἔξω ἀπὸ τὶς πύλες τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἀλλὰ νὰ προσέχεις καλὰ τὸν ἑαυτό σου μὲ ἀκρίβεια γιὰ νὰ μὴ βγεῖς ἀπὸ ἐκεῖ· διότι τοῦ Θεοῦ ἔργο εἶναι νὰ βάλει μέσα τὸν ἄνθρωπο, διὰ τῶν ἁγίων ποὺ τὸν ἱκετεύουν, καὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ἐξαρτᾶται ἡ παραμονὴ ἢ ἡ ἔξωσή του. Καὶ κατὰ τὴν πρόοδο μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ σὲ ὀδηγῶ σὲ ὑπεροχές. Νὰ χαίρεσαι λοιπὸν ἐν Κυρίῳ καὶ νὰ βαδίζεις πρόθυμα μέσα στὸ δρόμο του καὶ θὰ πάρεις ἀπ' αὐτὸν βοήθεια στὸ ὄνομά του.

Ὅσο γιὰ τὸν ἀδελφό, νὰ τὸν δεχθεῖς μὲ ταπεινὴ καρδιά καὶ πὲς του, ἐὰν ὁ Θεὸς στείλει κάτι, νὰ τὸ πεῖ στὴν καρδιά σου, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη ὅτι, ὅταν χρειάσθηκε, ἀνοίξε καὶ τῆς ὄνου τὸ στόμα¹⁷. Καὶ ἂν τὸ πᾶν προέρχεται ἀπὸ αὐτόν, ἀπόδω-

17. Τῆς ὄνου δηλαδὴ τοῦ Βαλαάμ, Ἄριθμ. 22,22 ἐ.

ἐπίγραφον. Καὶ ἐὰν ἴδῃ σου τὴν ταπείνωσιν ὁ Θεός, σοὶ ἐπιγρά-
φει τὸν μισθὸν τῆς νοουθεσίας, ὁ δὸς ἐν τῷ στόματί σου τὸν λό-
γον καὶ πληροῦται εἰς ἡμᾶς τὸ γεγραμμένον· «ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελ-
φοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὄχυρὰ καὶ τετειχισμένη». Ὁ Κύριος
5 Ἰησοῦς Χριστὸς συνεργήσει ἡμῖν πάντα εἰς ἀγαθόν.

Περὶ δὲ τοῦ ἐλαχίστου δούλου, εἰ ὁ Θεὸς ἐδωρήσατό σοι
τὴν πίστιν, αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἀύξάνων καὶ φυλάσσω· οὐ γὰρ δύνα-
ταί τις ἐλάχιστος ἀποκαλύψαι μυστήριον ἀνθρώποις, ἀλλ' ὁ
Θεὸς γίνεται τὰ πάντα ἐν πᾶσι.

10 Συγχώρησον, ἀδελφέ, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΙΗ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον γέροντα.

Τί ποιήσει ὁ θέλων ἡσυχάζειν, διὰ τὸ ὄνομα τὸ γινόμενον
αὐτῷ; μήποτε τὸ ὑπὲρ αὐτὸν βλάβη αὐτόν, καθὼς εἶπον
οἱ Πατέρες, ὅτι 'οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, οὗ τὸ ὄνομα
15 μεῖζόν ἐστι τοῦ ἔργου αὐτοῦ'. Καὶ εἰ ὀφείλει τισὶ συντυγ-
χάνειν, ἢ μηδενὶ παντελῶς.

Ἀπόκρισις

20 **Τ**ὸ ἔχειν τινὰ ὄνομα ἢ δόξαν ὑπὲρ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ,
οὐδὲν βλάπτει τὸν μὴ συνηδόμενον ἢ συγκαταθέμενον
τοῖς λεγομένοις· ὡσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ συκοφαντουμένου
εἰς φόνον, μηδὲν δὲ τοιοῦτον πεπραχότος. Ὄφείλει δὲ ὁ τοιοῦτος
λογίζεσθαι ὅτι ἔχουσι περὶ ἐμοῦ οἱ ἄνθρωποι ὑπόληψιν, καὶ οὐκ
οἶδασι τίς εἰμι. Τὸ δὲ τισὶ συντυγχάνειν, τισὶ δὲ οὐ, ἢ ἀποβάλ-

σε σ' αὐτὸν τὴν ὠφέλεια πού ἔγινε διὰ σοῦ. Καὶ ἂν δεῖ τὴν ταπεινώσή σου ὁ Θεὸς θὰ σοῦ ἀποδώσει τὸν μισθὸ τῆς νουθεσίας, αὐτὸς πού ἔδωσε τὸ λόγο στὸ στόμα σου, καὶ ἐκπληρώνεται σὲ μᾶς αὐτὸ πού ἔχει γραφεῖ: «ὁ ἀδελφὸς πού βοηθεῖται ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ εἶναι σὰν ὄχυρὴ καὶ περιτειχισμένη πόλη»¹⁸. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ βοηθήσει ὅλα νὰ ἀποβοῦν πρὸς τὸ καλὸ.

Ὅσο γιὰ τὸν ἐλάχιστο δοῦλο, ἐὰν ὁ Θεὸς σοῦ δώρισε τὴν πίστη, ὁ ἴδιος θὰ σοῦ τὴν αὐξήσει καὶ θὰ σοῦ τὴ φυλάξει· διότι ἓνας ἐλάχιστος δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκαλύψει τὸ μυστήριον στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ὁ Θεὸς γίνεται τὰ πάντα σὲ ὄλους.

Συγχώρησέ με, ἀδελφέ, καὶ προσευχήσου γιὰ μένα.

118

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἄλλο γέροντα.

Τί θὰ κάνει ἐκεῖνος πού θέλει νὰ ἡσυχάζει, ἐξαιτίας τῆς φήμης πού ἀποκτᾷ; Μήπως τὸ παραπάνω ἀπὸ αὐτὸν τὸν βλάψει, ὅπως εἶπαν οἱ Πατέρες: «ἄλλοίμονο σ' ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπο τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ ἔργο του». Καὶ ἐὰν ὀφείλει νὰ συναντᾷ μερικοὺς ἢ τελείως κανέναν.

Ἀπόκριση

Τὸ νὰ ἔχει κανεὶς ὄνομα ἢ δόξα μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ ἔργο δὲ βλάπτει καθόλου αὐτὸν πού δὲ συνευχαριστεῖται καὶ δὲ συμφωνεῖ μ' αὐτὰ πού λέγονται· ὅπως ἀκριβῶς καὶ σ' αὐτὸν πού συκοφαντεῖται γιὰ φόνο, ἐνῶ δὲν ἔκανε τίποτε τέτοιο. Αὐτὸς λοιπὸν ὀφείλει νὰ σκέπτεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ὑπόληψη γιὰ μένα καὶ δὲ γνωρίζουν ποιὸς εἶμαι. Τὸ νὰ συναντᾷ πάλι μερικοὺς, καὶ ἄλλους νὰ μὴ συναντᾷ ἢ νὰ διώχνει

18. Παρμ. 18,19.

λειν τινάς, τινὰς δὲ ἀποδέχεσθαι, φέρει τοῦτό τινα εἰς τὸ διακριῖ-
ναι τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ οὖν δυνάμενος ἀμεριμνήσαι, κατὰ τὴν ἀφροσύνην μου
λέγω, καλῶς ποιεῖ, ἐπιγνοὺς τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν.

ΡΙΘ'

5 Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Παρακαλῶ σε, τίμιε πάτερ, συγκαταβῆναί μου τῇ ἀσθενείᾳ
καὶ ἐπιτρέψαι μοι, ἐάν τις τῶν πατέρων θελήσῃ ἐλθεῖν ἐν
τῷ κελλίῳ τοῦ ποιῆσαι μοι εὐχὴν, ἵνα δέξωμαι αὐτὸν (εἴ-
δον γὰρ ἑμαυτὸν βαρυνθέντα ἐκ τῆς ἀκηδίας), ἕως οὗ ὁ
10 Θεὸς διὰ τῶν εὐχῶν ὑμῶν στερεῶσῃ μου τὴν ψυχὴν.

Ἀπόκρισις

Παρακαλῶ τὴν ἀγάπην σου, ἀδελφέ μου, μὴ βάλλῃς με
ἄνω, ἄφρων γὰρ εἰμι καὶ ἐπαίρομαι, καὶ ὄφειλον
γινῶναι ὅτι κάτω εἰμί. Τὸ γὰρ εἰπεῖν 'συγκατάβηθι',
15 σημαίνει ὅτι ἄνω κάθημαι ἐν τῷ ὕψει. Καὶ οὐκ οἶδας ὅτι ἀπαι-
τοῦμαι εἶναι ὑπὸ κάτω παντὸς ἀνθρώπου· ὁ ὑποκάτω ὢν, οὐκ
ἔχει ποῦ κατελθεῖν· τὴν νοθεσίαν ἔχεις τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου
λέγοντος· «πάντα δοκιμάζοντες τὸ καλὸν κατέχετε». Πᾶν πρά-
γμα, ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος κατὰ φόβον Θεοῦ, τοῦτο ὠφελεῖ
20 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Εἰ οὖν ὠφελεῖ σε ἡ συντυχία, ἐγὼ οὐ κωλύω ἀπὸ σοῦ τὴν
ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ περίφημά εἰμι τῶν ἐρχομένων ὑπερεύξα-
σθαί σου καὶ ὠφελῆσαι. Εἴτε οὖν συντυγχάνεις, εἴτε μὴ, ὁ Κύ-
ριος Ἰησοῦς ἐνδυναμώσοι τὴν σὴν γνησίαν ἀγάπην. Τί γὰρ
25 ψηφίζομαι ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα καὶ τοῦτο ἑμαυτὸν ἀπαιτήσω;

μερικούς και να δέχεται άλλους, αυτό οδηγεί στη διάκριση τῶν ἀνθρώπων.

Αὐτὸς λοιπὸν ποὺ μπορεῖ νὰ ἀμεριμνήσει, κατὰ τὴν ἀφροσύνη μου τὸ λέγω, κάνει καλά, ἀναγνωρίζοντας τὴν ἀδυναμία του.

119

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν μεγάλο Γέροντα.

Τίμιε Πάτερ, σὲ παρακαλῶ νὰ συγκαταβεῖς στὴν ἀδυναμία μου καὶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψεις, ἐὰν κανεὶς ἀπὸ τοὺς Πατέρες θελήσει νὰ ἔλθει στὸ κελλὶ γιὰ νὰ μοῦ εὐχηθεῖ, νὰ τὸν δεχθῶ (διότι εἶδα τὸν ἑαυτό μου νὰ βαριέται ἀπὸ τὴν ἀκηδία) ὡς ποὺ ὁ Θεὸς νὰ στερεῶσει μὲ τὶς εὐχὲς σας τὴν ψυχὴ μου.

Ἀπόκριση

Παρακαλῶ τὴν ἀγάπη σου, ἀδελφέ μου, μὴ μὲ βάλλεις ψηλά, διότι εἶμαι ἄφρονas καὶ ἐπαίρομαι, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ γνωρίζω ὅτι εἶμαι κάτω. Διότι τὸ νὰ πεῖς 'δεῖξε συγκατάβαση', σημαίνει ὅτι κάθομαι στὸ ὕψος, καὶ δὲ γνωρίζεις ὅτι πρέπει νὰ εἶμαι κάτω ἀπὸ κάθε ἄνθρωπο. Αὐτὸς ποὺ βρίσκεται κάτω, δὲν ἔχει ποῦ νὰ κατεβεῖ. Ἔχεις τὴ νουθεσία τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου ποὺ λέγει: «δοκιμάζοντας ὅλα, νὰ κρατᾶτε τὸ καλόν»¹⁹. Κάθε πράγμα τὸ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος θὰ κάνει μὲ φόβο Θεοῦ, αὐτὸ ὠφελεῖ τὴν ψυχὴ του.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ συνάντησή σε ὠφελεῖ, ἐγὼ δὲν σοῦ ἐμποδίζω τὴν ὠφέλεια, ἄλλωστε ἐγὼ εἶμαι τιποτένιος μπροστὰ σ' αὐτοὺς ποὺ ἔρχονται νὰ προσευχηθοῦν γιὰ σένα καὶ νὰ σὲ ὠφελήσουν. Εἴτε λοιπὸν συναντᾶς κάποιον, εἴτε ὄχι, ὁ Κύριος Ἰησοῦς νὰ δυναμώσει τὴ γνήσια ἀγάπη σου. Πράγματι τί εἶμαι ἀνάμεσα

19. Α' Θεσ. 5,21.

τὸ κέρδος σου ἐμὴ χαρὰ ἐστὶ. Συντυγχάνων οὖν τοῖς ἐρχομένοις ἀγίοις καὶ ὠφελούμενος, παρακάλεσον αὐτοὺς εὐξασθαι ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὴν ἀγάπην· τοῦτο δὲ λογίζομαι, ὅτι τὸ συντυγχάνειν διὰ τὸν Θεόν, καλόν ἐστίν, καὶ τὸ μὴ συντυγχάνειν διὰ τὸν Θεὸν 5 καλόν ἐστι.

Ἔρρωσο.

PK'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Αἴτησις εὐχῆς καὶ περὶ τελείας ἡσυχίας.

Ἀπόκρισις

10 **Ο** Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογημένου καὶ Ὑψίστου Θεοῦ, ἐνδυναμώσοι καὶ ἐνισχύσοι ὑμᾶς εἰς ὑποδοχὴν τοῦ ἀγίου αὐτοῦ Πνεύματος, ἵνα τῇ ἀγαθῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ διδάξῃ ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ φωτίσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ ὁδηγήσῃ ὑμᾶς ἐν ἀληθείᾳ· καὶ ἵνα ἴδω ὑμᾶς ὡς 15 φοίνικας θάλλοντας ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐρεθῆτε ὡς ἐλαία κατάκαρπος ἐν μέσῳ τῶν ἀγίων, καὶ ὡς ἄμπελος καρποφόρος ἐν τῷ θείῳ χώρῳ, ὅλη ἀληθινή. Καταξιώσοι δὲ ὑμᾶς ὁ Κύριος πιεῖν ἐκ τῆς πηγῆς τῆς σοφίας· ὅσοι γὰρ ἔπιον ἐξ αὐτῆς ἐπελάθοντο ἑαυτῶν, ὅλοι ἔξω γενόμενοι τοῦ παλαιοῦ ἀν- 20 θρώπου, καὶ ἀπὸ τῆς πηγῆς τῆς σοφίας, ὠδηγήθησαν εἰς ἄλλην πηγὴν ἀγάπης, τῆς μηδέποτε πιπτούσης. Καὶ ἐν ταύτῃ γενόμενοι τῇ τάξει, κατέλαβον τὸ ἀρέμβαστον καὶ ἀμετέωρον μέτρον, ὅλοι νοῦς γενόμενοι, ὅλοι ὀφθαλμός, ὅλοι ζῶντες, ὅλοι φωτεινοί, ὅλοι τέλειοι, ὅλοι θεοί. Ἐπόνησαν, ἐμεγαλύνθησαν, ἐδοξάσθη- 25 σαν, ἐλαμπρύνθησαν, ἔζησαν, ἐπειδὴ πρῶτον ἀπέθανον. Εὐφραίνονται καὶ εὐφραίνουσιν· εὐφραίνονται ἐν τῇ ἀχωρίστῳ Τριάδι, καὶ εὐφραίνουσι τὰς ἄνω δυνάμεις.

στοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ ἀπαιτήσω καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μου; Τὸ κέρδος σου εἶναι δική μου χαρά. Συναντώντας λοιπὸν τοὺς ἁγίους πὺ ἔρχονται καὶ ὠφελούμενος, παρακάλεσέ τους νὰ προσευχηθοῦν γιὰ μένα ἀπὸ ἀγάπη. Καὶ σκέφτομαι αὐτό, ὅτι καὶ ἡ συνάντηση γιὰ τὸ Θεὸ εἶναι καλὴ, καὶ ἡ μὴ συνάντηση γιὰ τὸ Θεὸ εἶναι καλὴ.

Ἵγίαινε.

120

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Αἴτηση προσευχῆς καὶ περὶ τελείας ἡσυχίας.

Ἀπόκριση

Ο Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογημένου καὶ Ἵψίστου Θεοῦ, εἶθε νὰ σᾶς δυναμῶσει καὶ νὰ σᾶς ἐνισχύσει στὴν ὑποδοχὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, γιὰ νὰ σᾶς διδάξει μὲ τὴν ἀγαθὴ παρουσία του γιὰ ὅλα, καὶ νὰ φωτίσει, τὶς καρδιές σας καὶ νὰ σᾶς ὀδηγήσει στὴν ἀλήθεια, ὥστε νὰ σᾶς δῶ σὰν φουντωμένους φοίνικες στὸν παράδεισο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ βρεθεῖτε σὰν κατάκαρπη ἐλιά ἀνάμεσα στοὺς ἁγίους καὶ σὰν καρποφόρο ἀμπέλι μέσα στὸν θεῖο χῶρο, ὅλη ἀληθινὴ. Ὁ Κύριος νὰ σᾶς καταξιώσει νὰ πιεῖτε ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς σοφίας· διότι ὅσοι ἤπιαν ἀπὸ αὐτὴν, ξέχασαν τοὺς ἑαυτοὺς τους, ἀφοῦ ὅλοι βγῆκαν ἔξω ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο, καὶ ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς σοφίας ὀδηγήθηκαν σὲ ἄλλη πηγὴ ἀγάπης, πὺ δὲν πέφτει ποτέ. Καὶ ἀφοῦ μπῆκαν σ' αὐτὴ τὴν τάξη, ἔφθασαν στὸ ἀρέμβαστο καὶ ἀκλόνητο μέτρο, ἀφοῦ ἔγιναν ὅλοι νοῦς, ὅλοι μάτι, ὅλοι ζωντανοί, ὅλοι φωτεινοί, ὅλοι τέλειοι, ὅλοι θεοί. Κοπίασαν, ἐγκωμιάσθηκαν, δοξάσθηκαν, λαμπρύνθηκαν, ἔζησαν, ἐπειδὴ πρῶτα πέθαναν. Εὐφραίνονται καὶ εὐφραίνουν· εὐφραίνονται μέσα στὴν ἀδιαίρετη Τριάδα, καὶ εὐφραίνουν τὶς ἐπουράνιες δυνάμεις.

Ποθήσατε τὴν αὐτῶν τάξιν, δράμετε τὸν αὐτῶν δρόμον, ζηλώσατε τὴν αὐτῶν πίστιν, κτήσασθε αὐτῶν τὴν ταπείνωσιν, τὴν ὑπομονὴν ἐν πᾶσιν, ἵνα καταλάβητε αὐτῶν τὴν κληρονομίαν. Τὴν ἄπτωτον αὐτῶν ἀγάπην κρατήσατε, ἵνα εὐρεθῆτε ἐν 5 τοῖς ἀνεκλαλήτοις ἀγαθοῖς, «ἃ ὄφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε», καὶ τὰ ἐξῆς.

Περὶ δὲ τῆς ἡσυχίας, τέως γύμνασον σεαυτὸν ἔτι μικρόν, καὶ ὁ Θεὸς ποιεῖ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

ΡΚΑ'

Πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα,

10 εἰ ἐπιτρέπει αὐτῷ τὴν τελείαν ἡσυχίαν.

Ἀπόκρισις

Εἶπον τῇ ἀγάπῃ σου, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, περὶ τῆς ἡσυχίας, τῷ τέως ἐκδέξασθαι, οὐχ ὡς μὴ θέλων σε ἐλθεῖν εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ τοιοῦτου μέτρου, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ 15 θέλων καὶ εὐχόμενος, ἵνα χαρίσῃται σοι αὐτὴν ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πλεῖον· καὶ γὰρ ἡ χαρὰ μου ἡ μεγάλη ἐστίν, ἡ ὑμῶν πάντων προκοπή. Χαρίσματα δὲ εἰσι πνευματικά, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διδόμενα καιροῖς ἰδίοις, καὶ αὐτὸς καλεῖ καὶ βοηθεῖ καὶ φυλάττει· φησὶ γὰρ «οὐχ ὁ συνιστάνων ἑαυτὸν, οὗτος δόκιμὸς ἐστίν, ἀλλ' ὃν ὁ 20 Κύριος συνίστησιν».

Εἰ οὖν τὸν οἶκόν σου θέλεις οἰκοδομῆσαι, πρῶτον ἐτοιμάσον τὴν ὕλην καὶ ὄλα τὰ ἐπιτήδεια· καὶ τοῦ τεχνίτου λοιπὸν ἐστὶ τὸ ἐλθεῖν καὶ οἰκοδομῆσαι. Εἰσὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια τῆς τοιαύτης οἰκοδομῆς, ἡ στερρὰ πίστις εἰς οἰκοδομὴν τῶν τοίχων· ξύλινα 25 θυρίδες φωτοειδεῖς εἰσφέρουσαι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου πρὸς τὸ καταυγάζειν τὸν οἶκον, ἵνα μηδεμία σκοτία εὐρεθῆ ἐν αὐτῇ· αἱ δὲ ξύλινα θυρίδες εἰσὶ τὰ πέντε αἰσθητήρια τὰ ἐν τῷ τιμίῳ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ἡσφαλισμένα, καὶ εἰσφέροντα τὸ φῶς τοῦ

Ποθεΐστε τὴν τάξην τους, τρέξτε τὸν δρόμον τους, μιμηθεΐτε τὴν πίστην τους, ἀποκτῆστε τὴν ταπείνωσίν τους, τὴν ὑπομονὴν σὲ ὄλα, γιὰ νὰ λάβετε τὴν κληρονομίαν τους. Κρατῆστε τὴν ἄπτωτην ἀγάπην τους, γιὰ νὰ βρεθεΐτε μέσα στὰ ἀνεκδιήγητα ἀγαθά, «τὰ ὁποῖα μάτι δὲν εἶδε καὶ αὐτὶ δὲν ἄκουσε»²⁰ καὶ τὰ ἐξῆς.

Ὅσο γιὰ τὴν ἡσυχίαν, γύμνασε τώρα τὸν ἑαυτὸ σου ἀκόμα λίγο καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ ἐλεήσῃ.

121

Πρὸς τὸν μεγάλο Γέροντα

ἐὰν τοῦ ἐπιτρέπει τὴν τέλεια ἡσυχία.

Ἀπόκριση

Αγαπητὲ ἀδελφέ, εἶπα στὴν ἀγάπην σου γιὰ τὴν ἡσυχίαν, νὰ τὴ δεχθεῖς στὸ τέλος, ὄχι ἐπειδὴ δὲ θέλω νὰ ἔρθῃς στὴν κατάστασιν αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ μέτρου, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ θέλω καὶ εὐχομαι νὰ σοῦ τὴ χαρίσῃ ὁ Θεὸς μὲ τὸ παράπαν· διότι ἡ προκοπὴ ὄλων σας εἶναι ἡ μεγάλη χαρὰ μου. Εἶναι πνευματικὰ χαρίσματα ποὺ δίνονται ἀπὸ τὸ Θεὸ στὸν καιρὸν τους καὶ ὁ ἴδιος εἶναι ποὺ καλεῖ καὶ βοηθεῖ καὶ φυλάγει· διότι λέγει «ἄξιός εἶναι ὄχι ἐκεῖνος ποὺ αὐτοαναγνωρίζεται, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἀναγνωρίζει ὁ Κύριος»²¹.

Ἐὰν λοιπὸν θέλεις νὰ κτίσῃς τὸν οἶκόν σου, ἐτοίμασε πρῶτα τὰ ὑλικά καὶ ὄλα τὰ ἀπαραίτητα· καὶ ἔπειτα εἶναι ἡ ὥρα τοῦ τεχνίτη νὰ ἔρθῃ καὶ νὰ κτίσῃ. Τὰ ἀπαραίτητα αὐτῆς τῆς οἰκοδομῆς εἶναι ἡ στερεὴ πίστις γιὰ τὴν οἰκοδομὴν τῶν τοίχων· τὰ ξύλινα φωτεινὰ παράθυρα ποὺ βάζουν μέσα τὸ φῶς τοῦ ἡλίου γιὰ νὰ καταφωτίσουν τὸν οἶκόν, ὥστε νὰ μὴ βρεθεῖ καθόλου σκοτάδι σ' αὐτόν· καὶ τὰ ξύλινα παράθυρα εἶναι τὰ πάντα αἰσθητήρια, ποὺ εἶναι ἀσφαλισμένα μέσα στὸν τίμιον σταυρὸν τοῦ

21. Β' Κορ. 18,18.

νοητοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, καὶ μὴ συγχωροῦντα μηδεμίαν φαίνεσθαι σκοτίαν ἐν τῷ οἴκῳ, τοῦ ἐχθροῦ λέγω καὶ μισοκάλου.

Λοιπὸν θέλεις στέγην σκέπουσας τὸν οἶκον, «ἵνα μὴ ἡμέρας ὁ ἥλιος συγκαύσῃ σε, μηδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα». Ἐρμηνεύεται δὲ ἡ στέγη, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, ἣτις οὐδέποτε πίπτει, σκεπάζουσα τὸν οἶκον καὶ μὴ ἐῶσα τὸν ἥλιον δύναι ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ἡμῶν, ἵνα μὴ εὔρωμεν αὐτὸν κατήγορον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, καίοντα ἡμᾶς ἐν πυρὶ τῆς γεέννης· μηδὲ τὴν σελήνην μαρτυρῆσαι τῇ τῆς νυκτὸς ἡμῶν χαννότητι καὶ ραθυμίᾳ. Χρῆζει λοιπὸν ἔχειν θύραν ὁ οἶκος εἰσφέρουσας καὶ φυλάττουσας τὸν ἔσω μένοντα. Ὅταν δὲ εἶπω 'θύραν', νόησον σύ, ἀδελφέ, τὴν νοητὴν θύραν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν λέγοντα, «ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα».

15 Ἐὰν οὕτως ἐτοιμάσῃς τὸν οἶκόν σου, μὴ ἔχοντά τι τῶν μισουμένων ὑπ' αὐτοῦ, ἔρχεται μετὰ τοῦ εὐλογημένου Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, καὶ μονὴν παρὰ σοὶ ποιεῖ, καὶ διδάσκει σε τί ἐστὶν ἡσυχία, καὶ φωτίζει σου τὴν καρδίαν ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ. Ἀμήν.

PKB'

20 Αἵτησις εὐχῆς καὶ διδασκαλίας πρὸς τὸν ἐνάρετον βίον.

Ἀπόκρισις

Ο Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς φωτίζει σου τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας, υἱὲ ποθεινότητε καὶ ἀγαπητέ, πρὸς τὸ καταυγᾶσαι ἐν αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τῆς ἀγίας μονάρχου καὶ ζωοποιοῦ καὶ προσκυνητῆς Τριάδος· πρὸς τὸ ὀδηγηθῆναι τοῦ νοῆσαι τὰ ἅγια αὐτοῦ μυστήρια, καὶ χαρῆσαι αἰωνίως, καὶ ἐξελθεῖν τῆς Αἰγύπτου, καὶ σχίσαι ράβδῳ τὴν θάλασ-

Χριστοῦ καὶ φέρουν μέσα τὸ φῶς τοῦ νοητοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης καὶ δὲν ἐπιτρέπουν νὰ φαίνεται μέσα στὸν οἶκο καθόλου σκοτάδι, ἐννοῶ τὸ σκοτάδι τοῦ ἐχθροῦ καὶ μισόκαλου.

Θέλεις λοιπὸν καὶ στέγη νὰ σκεπάζει τὸν οἶκο, «γιὰ νὰ μὴ σὲ κάψει τὴν ἡμέρα ὁ ἥλιος οὔτε τὴ νύχτα ἢ σελήνη»²². Καὶ ὡς στέγη ἐρμηνεύεται ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεό, ἡ ὁποία δὲν πέφτει ποτέ, σκεπάζει τὸν οἶκο καὶ δὲν ἀφήνει τὸν ἥλιο νὰ δύσει μὲ τὴν ὀργή μας, γιὰ νὰ μὴ τὸν βροῦμε κατήγορο τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως, ὥστε νὰ μᾶς καίει μέσα στὴ φωτιὰ τῆς κολάσεως, οὔτε ἡ σελήνη νὰ μαρτυρήσει τὴ χαυνότητα καὶ τὴ ραθυμία μας τὴ νύχτα. Ὁ οἶκος λοιπὸν χρειάζεται νὰ ἔχει θύρα γιὰ νὰ βάζει μέσα καὶ νὰ φυλάγει αὐτὸν ποὺ μένει μέσα. Ὅταν λέγω θύρα, ἐσύ, ἀδελφέ, ἐνόησε τὴ νοητὴ θύρα, τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ ποὺ λέγει, «ἐγὼ εἶμαι ἡ θύρα»²³.

Ἐὰν ἐτοιμάσεις μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸν οἶκο σου, χωρὶς νὰ ἔχει τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ποὺ μισοῦνται ἀπ' αὐτόν, θὰ ἔρθει μαζί μὲ τὸν εὐλογημένο Πατέρα καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα καὶ θὰ κατοικήσει μέσα σὲ σένα, καὶ θὰ σὲ διδάξει τί εἶναι ἡσυχία καὶ θὰ φωτίσει τὴν καρδιά σου μὲ ἀνείπωτη χαρά. Γένοιτο.

122

Αἴτηση προσευχῆς καὶ διδασκαλίας γιὰ ἐνάρετη ζωὴ.

Ἀπόκριση

Αγαπητέ καὶ ποθητέ υἱέ, ὁ Θεός μας Ἰησοῦς Χριστὸς εἶθε νὰ φωτίσει τὰ μάτια τῆς καρδιάς σου, ὥστε νὰ δεῖς μέσα σ' αὐτὰ τὸν φωτισμὸ τῆς ἀγίας, μοναρχικῆς καὶ ζωοποιοῦ καὶ προσκυνητῆς Τριάδας, ὥστε νὰ κατανοήσεις τὰ ἅγια μυστήριά του καὶ νὰ χαίρεσαι αἰώνια, νὰ βγεῖς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ νὰ σχίσεις μὲ τὴ ράβδο τὴ θάλασσα καὶ νὰ ξεφύ-

22. Ψαλμ. 120(121), 6.

23. Ἰω. 10,7.

σαν καὶ ἐξειλῆσαι τὰς χεῖρας τοῦ βαρβάρου Φαραώ, καὶ πονη-
 γυρίζειν Θεῷ θύοντα, καὶ ἐσθίοντα ἐν ἀγιασμῶ τὸ πάσχα, φοι-
 κίζοντά τε τὰ χεῖλη σου, ἐν τῷ ἀγίῳ καὶ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι, πε-
 ριεζωσμένον τὰς ὀσφύας καὶ τὴν ράβδον κατέχοντα χερσὶ καθα-
 5 ραῖς, καὶ ὑποδήματα φοροῦντα ἐν ποσὶν ἀπροσκόπτως· καὶ μαν-
 νατροφοθήσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῶν συνδούλων σου νεφελῶν.

Μηκέτι παλαιωθείῃ σου τὸ ἔνδυμα, μηδὲ μεγαλυνθείῃ σου
 ἢ θριξ τῆς κεφαλῆς· καθαρισθείῃ δὲ ἡ καρδιά σου πρὸς ὑποδο-
 χὴν τοῦ δεσποτικοῦ νόμου. Καὶ συντριψῆς τὸν χωνευτὸν μό-
 10 σχον ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ σου, καὶ καταπίοι ἡ γῆ τοὺς ἐχθρούς
 σου τοὺς ἀντιλέγοντάς σοι· καὶ κατακυριεύσῃς τῶν βασιλέων
 τῶν Ἀμορραίων· καὶ ἐξαιλείψει ὁ Θεὸς τὰ ἑπτὰ ἔθνη ἀπὸ προ-
 σώπου σου, καὶ κατακληρονομήσῃς τὴν γῆν αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶ-
 να, καὶ παρέλθῃς τὸν Ἰορδάνην δυνάμει θείας θαυματουργίας·
 15 καὶ κρατήσῃς τὴν τῶν Φοινίκων πόλιν· καὶ σώσῃς Ραὰβ τὴν
 πιστεύσασαν εἰς τὸν Θεόν σου πόρνην, καὶ σπείρης, καὶ φυτεύ-
 σῃς, καὶ φάγης, καὶ ἐμπλησθῆς, καὶ δοξάσῃς τὸν Θεὸν τὸν δεδω-
 κότα σοι· καὶ μὴ εὐρεθῇ ἐν σοὶ Θεὸς ἕτερος.

Ὅτι λοιπὸν ἅγιος ἔσῃ τῷ Θεῷ καὶ οὐ λυμανοῦσί σου τὴν
 20 χώραν ἀλλόφυλοι, ὅτι φοβερὸν γίνῃ αὐτοῖς, καὶ φονεύσῃς τὸν
 Γολιάθ, ἵνα τῷ Δαβὶδ συμβασιλεύσῃς, καὶ ἐκβῆς ἐκ παλαιότη-
 τος, τὴν καινότητα εὐρών· καὶ πιστεύσῃς τῷ Χριστῷ, ἵνα συ-
 σταυρωθῆς καὶ συναποθάνῃς καὶ συνταφῆς αὐτῷ καὶ συνε-
 γερθῆς λαμπρῶς, καὶ συναναληφθῆς ἐνδόξως, καὶ συζήσῃς
 25 αἰώνιως. Μάλαξον λοιπὸν τὸ κηρίον καὶ ἀπαλύνεται, ὅσον γὰρ
 μαλάξεις αὐτό, εὐρήσεις τὰ ἐν αὐτῷ νοήματα εἰς ζωὴν αἰώνιον,
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

Καὶ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ μετὰ σοῦ, βάστασον αὐτὸν κατὰ

γεις ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ βάρβαρου Φαραὼ καὶ νὰ πανηγυρίσεις θυσιάζοντας στὸ Θεό, καὶ τρώγοντας τὸ Πάσχα μὲ καθαρότητα καὶ κοκκινίζοντας τὰ χεῖλη σου μὲ τὸ ἅγιο καὶ τίμιο αἷμα του, ἔχοντας δεμένη τὴ μέση, καὶ κρατώντας ράβδο μὲ καθαρὰ χέρια, καὶ φορώντας στὰ πόδια ἀσκόνταφτα παπούτσια· καὶ θὰ τρώγεις μάννα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μὲ τὶς σύνδουλές σου τὶς νεφέλες.

Εἶθε νὰ μὴ παλιώσει ποτέ πλέον τὸ ἔνδυμά σου, οὔτε νὰ μεγαλώσει ἡ τρίχα τοῦ κεφαλιοῦ σου. Εἶθε νὰ καθαρισθεῖ ἡ καρδιά σου γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ δεσποτικοῦ νόμου. Καὶ θὰ συντρίψεις τὸν χωνευτὸ μόσχο μέσα ἀπὸ τὸν λαὸ σου καὶ ἡ γῆ θὰ καταπιεῖ τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων· ὁ Θεὸς θὰ ἐξαλείψει ἀπὸ τὸ πρόσωπό σου τὰ ἑπτὰ ἔθνη, θὰ κατακληρονομήσεις τὴ γῆ τοὺς στὸν αἰῶνα, καὶ θὰ περάσεις τὸν Ἰορδάνη μὲ τὴ δύναμη τῆς θείας θαυματουργίας· θὰ κυριεύσεις τὴν πόλη τῶν Φοινίκων, καὶ θὰ σώσεις τὴν πόρνη Ραὰβ ποὺ πίστεψε στὸ Θεό σου· θὰ σπείρεις καὶ θὰ φυτέψεις, θὰ φάγεις καὶ θὰ χορτάσεις, καὶ θὰ δοξάσεις τὸ Θεὸ ποὺ σοῦ τὰ ἔχει δώσει, καὶ νὰ μὴ ὑπάρξει γιὰ σένα ἄλλος θεός.

Ἐπειδὴ λοιπὸν θὰ εἶσαι ἅγιος στὸ Θεὸ καὶ οἱ ἀλλόφυλοι δὲ θὰ βλάψουν τὴ χώρα σου, διότι ἐγίνες φοβερός σ' αὐτούς· θὰ σκοτώσεις τὸν Γολιάθ, γιὰ νὰ βασιλέψεις μαζί μὲ τὸν Δαβίδ, καὶ θὰ βγεῖς ἔξω ἀπὸ τὴν παλαιότητα, ἀφοῦ βρεῖς τὴ νεότητα· καὶ θὰ πιστέψεις στὸν Χριστὸ γιὰ νὰ συσταυρωθεῖς καὶ νὰ συναποθάνεις καὶ νὰ συνταφεῖς μ' αὐτόν, καὶ νὰ συναναστηθεῖς λαμπρὰ καὶ νὰ συναναληφθεῖς ἐνδοξα καὶ νὰ συζήσεις μ' αὐτὸν αἰώνια. Μαλάκωσε λοιπὸν τὸ κερὶ καὶ θὰ ἀπαλύνει, διότι ὅσο περισσότερο τὸ μαλακώσεις, θὰ βρεῖς μέσα σ' αὐτὸ τὰ νοήματα γιὰ αἰώνια ζωὴ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας. Γένοιτο.

Ὅσο γιὰ τὸν ἀδελφὸ ποὺ βρίσκεται μαζί σου, βάσταξέ τον κατὰ τὴ δύναμή σου· διότι αὐτὸς ποὺ ὑγιαίνει ὀφείλει νὰ

δύναμίν σου· ὁ γὰρ ὑγιαίνων ὀφείλει βαστάζειν τὸν ἀσθενοῦντα, ἕως οὗ ποιήσει ὁ Θεὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ.

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ.

ΡΚΓ'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

- 5 Ἄγιε πάτερ, εὐλόγησόν με πνευματικὴν εὐλογίαν, καὶ ἀγιάσόν μοι τὸ ἀποσταλέν σοι κουκούλιον καὶ τὸν ἀνάλαβον, ἵνα ἔχω αὐτὰ σκέπην ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

Ἀπόκρισις

- 10 **Α**δελφὲ ἀγαπητέ, εἰ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὁ πάντα δυνάμενος, ὁ Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἔλεγε τῷ προσελθόντι αὐτῷ «κατὰ τὴν πίστιν σου γενηθήτω σοι», ἐγὼ ὁ πτωχὸς καὶ πένης τί ἔχω εἰπεῖν; Ἄλλ' ὁ Θεὸς τῶν εὐλογιῶν, εὐλογήσοι σε ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ, καὶ πάσῃ 15 χάριτι δικαιοσύνης, καὶ ποιήσοι σε συμμέτοχον τῆς λαμπρότητος τῶν ἁγίων, κληρονόμον τῆς βασιλείας, ἐλευθερούμενον ἀπὸ τῶν παθῶν τῆς ἀτιμίας, εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

- Περὶ δὲ ὧν ἤτησας, ὅποτε οὕτω πληροφορῇ, φορῶ αὐτὰ 20 τρεῖς ἡμέρας καὶ πέμπω σοι αὐτά, ὅταν ἀγιάζωνται διὰ τῆς πρὸς Θεὸν συντυχίας τῆς διὰ τῶν ἁγίων προσευχῶν· δι' ἧς καὶ σὺ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, παρακαλούμενος.

ΡΚΔ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Πῶς, πάτερ, ἐπιγινώσκω ἐν τῷ κελλίῳ, εἰ κόπτω τὸ θέ-

βαστάζει ἐκεῖνον πού ἀσθενεῖ, ὡς πού ὁ Θεὸς θὰ κάνει ἐκεῖνο πού συμφέρει σ' αὐτόν.

Νὰ χαίρεσθε ἐν Κυρίῳ.

123

Παράκληση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

“ Ἄγιε πᾶτερ, εὐλόγησέ με μὲ πνευματικὴ εὐλογία καὶ ἀγιάσέ μου τὸ κουκούλιο πού σοῦ ἔστειλα καὶ τὸν ἀνάλαβο²⁴, γιὰ νὰ τὸ ἔχω προστασία ἀπὸ κάθε κακὸ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας.

Ἐπίκριση

Αγαπητὲ ἀδελφέ, ἐὰν ὁ Δεσπότης Χριστός, ὁ ὁποῖος μπορεῖ τὰ πάντα, ὁ Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἔλεγε σ' αὐτόν πού ἦρθε κοντά του, ὡς γίνεи σύμφωνα μὲ τὴν πίστη σου, ἐγὼ ὁ φτωχὸς καὶ ζητιάνος τί μπορῶ νὰ πῶ; Ἄλλὰ ὁ Θεὸς τῶν εὐλογιῶν νὰ σὲ εὐλογήσει μὲ κάθε πνευματικὴ εὐλογία καὶ μὲ κάθε χάρη δικαιοσύνης, καὶ νὰ σὲ κάνει συμμετοχὸ τῆς λαμπρότητας τῶν ἁγίων, κληρονόμο τῆς βασιλείας, ἐλεύθερο ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας, μὲ τίς εὐχὲς καὶ τίς μεσολαβήσεις τῶν ἁγίων. Γένοιτο.

“ Ὅσο γι' αὐτὰ πού ζήτησες, ὅποτε ἔλθει ἡ ἄνωθεν πληροφορία, θὰ τὰ φορέσω τρεῖς μέρες καὶ θὰ σοῦ τὰ στείλω, ἀφοῦ ἀγιασθοῦν μὲ τὴ συνομιλία πρὸς τὸ Θεὸ διὰ τῶν προσευχῶν τῶν ἁγίων. Μ' αὐτὴν λοιπὸν προσευχήσου καὶ σὺ παρακαλώντας γιὰ μένα.

124

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Πᾶτερ, πῶς θὰ ἀντιληθῶ μέσα στὸ κελλί, ἐὰν κόβω τὸ θέ-

24. Εἶναι τὸ πολυσταύριο, γνώρισμα τώρα τοῦ μεγαλοσχήμου μοναχοῦ.

λημά μου· ὁμοίως δὲ καὶ ὧν μετὰ τῶν ἀνθρώπων· καὶ τί ἐστὶ 'θέλημα σαρκικὸν' καὶ 'θέλημα τὸ ἐκ τῶν δαιμόνων κεκαλυμμένον τῷ ἀγαθῷ' καὶ 'τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα';

Ἀπόκρισις

5 **Τ**ὸ κόψαι τὸ θέλημα ἐν τῷ κελλίῳ καθήμενον, ἐστὶ τὸ καταφρονῆσαι τῆς σαρκικῆς ἀναπαύσεως κατὰ πάντα· τὸ δὲ θέλημα τῆς σαρκὸς ἐστὶ, τὸ ποιῆσαι τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς εἰς οἰονδήποτε πρᾶγμα. Εἰ οὐ ποιεῖς τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς, κόπτεις τὸ θέλημά σου καθήμενος ἐν τῷ κελλίῳ σου· τὸ
10 δὲ κόψαι τὸ θέλημα ὄντα μετὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἀποθανεῖν ἀπ' αὐτῶν ἐστὶ καὶ εἶναι μετ' αὐτῶν ὡς μὴ ὄντα. Τὸ δὲ θέλημα τὸ κατὰ Θεόν ἐστὶ, τὸ κόψαι τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Τὸ δὲ θέλημα τὸ ἀπὸ τῶν δαιμόνων, τὸ δικαίωμα ἐστὶ, καὶ τὸ πιστεῦειν ἑαυτῷ καὶ τότε παγιδεύεται.

15 *Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ, καὶ συγχώρησόν μοι.*

ΡΚΕ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Ποίαν δεῖ καθ' ἡμέραν ἑμαυτῷ διοικῆσαι τροφήν;

Ἀπόκρισις

20 **Τ**ὸ διοικῆσαι τὴν καθ' ἡμέραν τροφήν εἰς τὸ κελλίον, καθῶς ἠρώτησας, εἰς μέριμναν βάλλει σε καὶ πόλεμον, ἀλλ' ὡς κατενοδοῖ ὁ Θεός, διάγε· «ὄς γὰρ πορεύεται ἀπλῶς, πορεύεται πεποιθῶς».

λημᾶ μου, ὅμοια καὶ ὅταν εἶμαι μαζί με τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τί εἶναι τὸ θέλημα τὸ σαρκικὸ καὶ τὸ θέλημα ποῦ καλύπτεται δαιμονικὰ ἀπὸ τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ θελημα τοῦ Θεοῦ;

Ἀπόκριση

Τὸ νὰ κόψεις τὸ θέλημα μέσα στὸ κελλὶ εἶναι νὰ ἀργεῖς, ὥστε νὰ περιφρονήσεις ἐντελῶς τὴ σαρκικὴ ἀνάπαυση· καὶ τὸ θέλημα τῆς σάρκας εἶναι τὸ νὰ ἀναπαύεις αὐτὴ σὲ ὅποιοδήποτε πρᾶγμα. Ἐὰν λοιπὸν κάνεις τὴν ἀνάπαυση αὐτῆς, κόβεις τὸ θέλημά σου καθήμενος στὸ κελλί σου· τὸ νὰ κόψεις τὸ θέλημα ὅταν εἶσαι μαζί με ἀνθρώπους, εἶναι τὸ νὰ πεθάνεις ἀπὸ αὐτούς, καὶ νὰ εἶσαι μαζί τους σὰν νὰ μὴ ὑπάρχεις. Καὶ τὸ θέλημα ποῦ εἶναι σύμφωνο μετὰ τὸ Θεὸ εἶναι νὰ τὸ κόψεις τὸ θέλημα τῆς σάρκας κατὰ τὸν Ἀπόστολο. Τὸ θέλημα πάλι ἀπὸ τοὺς δαίμονες, εἶναι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ πίστη στὸν ἑαυτό σου, ὅποτε παγιδεύεται.

Προσευχῆσου γιὰ μένα, ἀδελφέ, καὶ συγχώρεσέ με.

125

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Ποιὰ τροφή πρέπει νὰ παρέχω στὸν ἑαυτό μου κάθε ἡμέρα;

Ἀπόκριση

Τὸ νὰ ἐξασφαλίζεις τὴν καθημερινὴ τροφή στὸ κελλὶ ὅπως ἐρώτησες, σὲ βάζει σὲ μέριμνα καὶ πόλεμο, ἀλλὰ ζῆσε ὅπως σὲ ὀδηγεῖ ὁ Θεός· «διότι ὅποιος βαδίζει ἀπλᾶ, βαδίζει μετὰ πίστη»²⁵.

25. Παρμ. 10,9.

PKS'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν.

ἼΑρα καλόν ἐστι τὸ ἀδολεσχεῖν με εἰς τό, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», ἢ μᾶλλον ἀποστηθίζειν ἐκ τῆς θείας Γραφῆς καὶ στιχολογεῖν ψαλμούς;

5 Ἀπόκρισις

Τὰ ἀμφοτέρα δεῖ ποιεῖν, ὀλίγον οὕτω καὶ ὀλίγον οὕτω· γέγραπται γάρ, «ταῦτα ἔδει ποιεῖν, κάκεῖνα μὴ ἀφιέναι».

PKZ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν.

10 Ὅτε ψάλλω, ὀφείλω καθ' ἕκαστον ψαλμὸν τὸν «Πάτερ ἡμῶν» λέγειν, ἢ ἐν καιρῷ τὸ «Πάτερ ἡμῶν», καὶ τὰ λοιπὰ εἰς δεήσεις ἀναλίσκειν;

Ἀπόκρισις

15 **Τ**ὸ ἅπαξ εἰπεῖν τὸ «Πάτερ ἡμῶν», καὶ ἅπαξ δεήσεις τὸ αὐτό ἐστι.

PKH'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Εἰ δεῖ ἐπὶ τέλει τῆς ἐσπερινῆς ἢ νυκτερινῆς δοξολογίας μνημονεύειν τῆς εἰρήνης τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, τοῦ βασιλέως, τῶν ἀρχόντων, τῶν λαῶν καὶ πτωχῶν καὶ χηρῶν καὶ ὄσα τοιαῦτα· κἂν ὁ αἰτηθεὶς οἶδεν ἑαυτὸν ἐμπαθῆ, ὀφείλει εὐξασθαι.

20

126

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἐραγε εἶναι καλὸ νὰ ἀσχολοῦμαι ἐπίμονα μὲ τό, 'Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησέ με' ἢ νὰ ἀποστηθίζω μᾶλλον ἀπὸ τὴ θεία Γραφή καὶ νὰ στιχολογῶ ψαλμούς;

Ἀπόκριση

Καὶ τὰ δύο νὰ τὰ κάνεις, λίγο ἔτσι καὶ λίγο ἀλλιῶς· διότι ἔχει γραφεῖ «κι' αὐτὰ νὰ τὰ κάνεις, καὶ ἐκεῖνα νὰ μὴ τ' ἀφήσεις»²⁶.

127

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ὅταν ψάλλω, ὀφείλω νὰ λέγω σὲ κάθε ψαλμὸ τὸ «Πάτερ ἡμῶν», ἢ κάποιον καιρὸ τὸ «Πάτερ ἡμῶν», καὶ τὸν ὑπόλοιπο νὰ τὸν ἀφιερῶνω στὶς δεήσεις;

Ἀπόκριση

Τὸ νὰ πεῖς μία φορὰ τὸ «Πάτερ ἡμῶν» καὶ μία φορὰ τὶς δεήσεις εἶναι τὸ ἴδιο.

128

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Ἐὰν πρέπει στὸ τέλος τῆς ἐσπερινῆς ἢ νυκτερινῆς δοξολογίας νὰ μνημονεύει κανεὶς τὴν εἰρήνη τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, τοῦ βασιλέα, τῶν ἀρχόντων, τῶν λαῶν, τῶν πτωχῶν καὶ τῶν χηρῶν καὶ τὰ παρόμοια. Καὶ ἂν αὐτὸς ποὺ ἔλαβε τὴν αἴτηση νὰ προσευχηθεῖ, ἀλλὰ γνωρίζει τὸν ἑαυτό του ἐμπαθῆ, πρέπει νὰ προσεύχεται.

26. Ματθ. 23,23.

Ἀπόκρισις

Καλόν ἐστι μνημονεύειν ἐν τῇ εὐχῇ τῆς εἰρήνης τῶν ἀγίων Ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπομένων, ἀλλ' ὡς ἀνάξιον καὶ μὴ ἔχοντα δύναμιν εἰς τοῦτο· ἀποστολικὸν γάρ ἐστι παράγγελμα. Καὶ ὑπὲρ τοῦ αἰτοῦντος καλόν ἐστιν εὐξασθαι. Ἔστι γὰρ εὐαγγελικὸς καὶ ἀποστολικὸς ὁ λόγος, «παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δός», καὶ τό, «εὐξασθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε»· καὶ πάλιν, «καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ὁμοίως ποιεῖτε αὐτοῖς». Καὶ ὑπὲρ Ἀποστόλων ἤρχοντό τινες. Ὁ οὖν ἀμελῶν τῆς ἐντολῆς, ἑαυτὸν κατακρίνει. Ὡστε οὖν δυνάμενος μὴ δυνάμενος, ἀναγκάζω ἑμαυτὸν διὰ τὴν ἐντολήν.

PKΘ'

Τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ ἀδελφούς, αἰτήσαντας τὴν ἐκ τῆς εὐχῆς βοήθειαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ ὥστε εἰπεῖν αὐτοῖς τὸν βίον τοῦ ἄλλου γέροντος ἀββᾶ Ἰωάννου.

Ἀπόκρισις

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ, παιδιά ποθεινότατα καὶ προσφιλέστατα· ὁ Κύριος πληρώσει ὑμῶν τὰ αἰτήματα ἐν πολλοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἀσθενήσοι ἐν ὑμῖν τὸ τόξον τῶν δυνατῶν, καὶ ὑμεῖς περιζώσοισθε δύναμιν. Θαυμάζω, εἰ θέλετε τὴν ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς ἐγὼ θέλω, καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸν νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ τῆς ὑμῶν σωτηρίας. Οὐκ εἶπον 'οὐ θέλετε', ἀλλ' ὅτι 'οὐκ οἶδατε'· ἀπεντεῦθεν γὰρ φανεραὶ εἰσιν αἱ τάξις καὶ οἱ βαθμοὶ καὶ τὰ μέτρα καὶ ποῦ ἔσται ἡ κληρονομία.

Ἀπόκριση

Εἶναι καλὸ νὰ μνημονεύει κάνεις στὴν προσευχὴ τὴν εἰρήνη τῶν ἀγίων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἄλλων ποὺ ἀκολουθοῦν, ἀλλὰ σὰν ἀνάξιος ποὺ δὲν ἔχει δύναμη γι' αὐτὸ· διότι τὸ παράγγελμα εἶναι ἀποστολικό. Καὶ εἶναι καλὸ νὰ προσεύχεται ὑπὲρ ἐκείνου ποὺ ζητεῖ. Διότι ὁ λόγος εἶναι εὐαγγελικός καὶ ἀποστολικός· «δῶσε στὸν καθένα ποὺ ζητεῖ»²⁷· καὶ τὸ «προσευχηθεῖτε ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο γιὰ νὰ σωθεῖτε»²⁸· καὶ πάλι, «ὅπως θέλετε νὰ κάνουν σὲ σᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ σεῖς νὰ κάνετε τὸ ἴδιο σ' αὐτούς»²⁹. Μερικοὶ προσεύχονταν καὶ ὑπὲρ τῶν Ἀποστόλων. Αὐτὸς λοιπὸν ποὺ παραμελεῖ τὴν ἐντολή, κατακρίνει τὸν ἑαυτὸ του. Ὡστε λοιπὸν εἴτε μπορῶ εἴτε δὲν μπορῶ, ἀναγκάζω τὸν ἑαυτὸ μου ἐξαιτίας τῆς ἐντολῆς.

129

Τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ποὺ ἦταν μαζί του, ποὺ τοῦ ζήτησαν τὴ βοήθεια ἀπὸ τὴν προσευχὴ κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ νὰ πεῖ σ' αὐτούς τὸν βίον τοῦ ἄλλου γέροντα ἀββᾶ Ἰωάννη.

Ἀπόκριση

Πολυπόθητὰ καὶ προσφιλέστατα τέκνα μου, νὰ χαίρεσθε ἐν Κυρίῳ· ὁ Κύριος νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰ αἰτήματά σας μὲ πολλὰ ἀγαθὰ, καὶ νὰ ἀποδυναμώσῃ σὲ σᾶς τὸ τόξο τῶν δυνατῶν καὶ νὰ λάβετε δύναμη. Ἀπορῶ ἐὰν θέλετε τὴν ὠφέλεια τῶν ψυχῶν σας, ὅπως ἐγὼ θέλω καὶ παρακαλῶ τὸ Θεὸ νύχτα καὶ ἡμέρα γιὰ τὴ σωτηρία σας. Δὲν εἶπα ὅτι 'δέ θέλετε', ἀλλὰ ὅτι δὲν γνωρίζετε· διότι ἀπὸ ἐδῶ εἶναι φανερὸς οἱ τάξεις

28. Ἰακ. 5,16.

29. Λουκᾶ 6,31.

Καὶ καθὼς ἄνθρωπος λαμπρὸς κατὰ τὸν κόσμον καὶ πεπειρα-
 μένος ἐν ταῖς τοῦ βίου τούτου πραγματεῖαις, καὶ γινώσκων τὴν
 μεγαλειότητα καὶ ὑπεροχὴν καὶ τὰς τιμὰς τῶν στρατιωτῶν, πυ-
 κτεῦει στρατεῦσαι ἐν μεγαλειότητι τὰ τέκνα αὐτοῦ, αὐτὰ δὲ ὡς
 5 ἄπειρα ἀμεριμνοῦσι, τάχα δὲ μὴ γινώσκοντα τὰς τιμὰς τῶν με-
 γάλων στρατιωτῶν, ἐπιποθοῦσιν εἶναι τεχνῖται τῶν χειροτε-
 χνῶν, οὕτως εἰμὶ πρὸς ὑμᾶς. Ἄλλὰ συγχωρήσατέ μοι, ὡς γὰρ
 ἄνθρωπος παραφρονῶν ἐλάλησα. Ἐλθὼν γὰρ εἰς ἑμαυτόν,
 ἐμνήσθην, ὅτι γῆ εἰμι καὶ σποδός, πάντων τῶν κακῶν θύλαξ,
 10 ἐπένησα. Τί ἐλάλησα καὶ εἶπα; τί ἐκαυχῆσατο γῆ καὶ σποδός;
 Ἄλλ' ὅμως, ἐπειδὴ ἔφθασα εἰπεῖν, ὅτι ἔπιποθῶ τὴν σωτηρίαν
 ὑμῶν καὶ παντὸς ἀγαθοῦ πρόξενος ὑμῖν θέλω γενέσθαι, ἐὰν
 τοῦτο δυνηθῶ, ποιῶ τὴν δυνάμιν μου.

Περὶ δὲ τῆς διαγωγῆς τοῦ ὁμοψύχου τέκνου, εὐλογημένου
 15 καὶ ταπεινοῦ ὑπηκόου, τοῦ κατὰ πάντα ἀρνησαμένου ἕως θανά-
 του τὰ θελήματα αὐτοῦ πάντα, τί ἔχω εἰπεῖν; Εἶπεν ὁ Κύριος· «ὁ
 ἑωρακῶς ἐμέ, ἑώρακε τὸν Πατέρα»· καὶ περὶ τοῦ μαθητοῦ εἶ-
 πεν ὅτι δύναται κατὰ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ. «Ὁ ἔχων ὧτα
 ἀκούειν, ἀκουέτω».

20 Συγχωρήσατέ μοι, καὶ εὔξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΑ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Αἴτησις περὶ τῆς υἰείας τοῦ ἀββᾶ, χρονίσαντος ἐν τῇ
 ἀσθενείᾳ. Καὶ περὶ τῶν ψυχικῶν παθῶν. Καὶ εἰ δεῖ τὸν
 πλησίον οἰκοῦντα γέροντα ἐπισκέπτεσθαι· καὶ πόθεν τὸ
 25 σῶμα κακῶς συγκέρασται.

Ἀπόκρισις

Χαίροις, ἀδελφέ, ἐν Κυρίῳ. Περὶ τῆς υἰείας τοῦ υἱοῦ
 μου, ἡδύναντό τινες τῶν ἐνταῦθα ἀγίων δεηθῆναι τοῦ
 Θεοῦ, καθὼς καὶ αὐτὸν ἐπληροφόρησα, ἵνα ποιήσῃ

30. Β' Κορ. 11,23.

31. Ἰω. 14,9.

32. Λουκᾶ 6,40.

καὶ οἱ βαθμοὶ καὶ τὰ μέτρα καὶ ποῦ θὰ εἶναι ἡ κληρονομία. Καὶ ὅπως ἕνας λαμπρὸς μέσα στὸν κόσμον ἄνθρωπος καὶ πεπειραμένος μέσα στὶς ὑποθέσεις τοῦ βίου αὐτοῦ, ποὺ γνωρίζει τὴ μεγαλειότητα καὶ ὑπεροχὴ καὶ τὶς τιμὲς τῶν στρατιωτῶν, ἀγωνίζεται νὰ στρατεύσει στὴ μεγαλειότητα τὰ παιδιά του, αὐτὰ ὅμως σὰν ἄπειρα ἀμεριμνοῦν, καὶ ἴσως μὴ γνωρίζοντας τὶς τιμὲς τῶν μεγάλων στρατιωτῶν ἐπιθυμοῦν νὰ γίνουν τεχνίτες τῶν χειρονακτικῶν τεχνῶν, τὸ ἴδιο εἶμαι κι ἐγὼ σὲ σᾶς. Ἀλλὰ συγχωρῆστε με, διότι μίλησα σὰν παράφρονας³⁰. Διότι, ἀφοῦ συνῆλθα, θυμήθηκα ὅτι εἶμαι χῶμα καὶ στάχτη καὶ δοχεῖο ὄλων τῶν κακῶν καὶ ἐπένθησα. Τί μίλησα καὶ εἶπα; Τί καυχῆθηκε τὸ χῶμα καὶ ἡ στάχτη; Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ πρόλαβα νὰ πῶ ὅτι 'ἐπιθυμῶ τὴ σωτηρία σας καὶ θέλω νὰ γίνω σὲ σᾶς πρόξενος κάθε ἀγαθοῦ', ἐὰν τὸ μπορέσω αὐτό, πράττω κατὰ τὴ δύναμή μου.

Ὅσο γιὰ τὴ διαγωγή τοῦ ὁμόψυχου τέκνου, εὐλογημένου καὶ ταπεινοῦ ὑπηκόου, ποὺ ἀρνήθηκε μὲ κάθε τρόπο ὅλα τὰ θελήματα του μέχρι τὸ θάνατο, τί μπορῶ νὰ πῶ ἐγώ; Ὁ Κύριος εἶπε: «αὐτὸς ποὺ εἶδε ἐμένα, εἶδε τὸν Πατέρα»³¹. καὶ γιὰ τὸν μαθητὴ εἶπε: ὅτι μπορεῖ σύμφωνα μὲ τὸν διδάσκαλό του³². «Αὐτὸς ποὺ ἔχει αὐτιά νὰ ἀκούει, ἄς ἀκούει».

Συγχωρῆστε με καὶ προσευχηθεῖτε γιὰ μένα.

130

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Παράκληση γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ ἀββᾶ ποὺ χρόνισε μέσα στὴν ἀσθένεια. Καὶ γιὰ τὰ ψυχικὰ πάθη. Ἐπίσης ἐὰν πρέπει νὰ ἐπισκέπτεται τὸν γέροντα ποὺ κατοικεῖ κοντά, καὶ γὰ ποιό λόγο τὸ σῶμα ἔχει ἀναμιχθεῖ ἄσχημα μὲ τὰ κακά.

Ἀπόκριση

Αδελφέ, χαῖρε ἐν Κυρίῳ. Γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ υἱοῦ μου θὰ μπορούσαν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ἀγίους νὰ παρακαλέσουν τὸ Θεό, ὅπως πληροφόρησα καὶ τὸν ἴδιο, νὰ τὸν

αὐτὸν μὴ ἀσθενῆσαι μηδεμίαν ἡμέραν, καὶ ἐγίνετο οὕτως· ἀλλ' οὐκ εἶχεν ἔχειν καρποὺς ὑπομονῆς. Οὐκ οἶδεν αὐτὸς τί ὑπέμεινα; ἀρρωστίας, πυρετούς, θλίψεις, ἕως οὗ ἤλθον εἰς τὸν λιμένα τοῦτον τῆς εὐδίας. Πολλὰ ὠφέλησεν αὐτὸν ἡ ἀσθένεια εἰς τὴν 5 ὑπομονὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν.

Περὶ δὲ τῶν παθῶν, δουλαγωγῆσαι ὀφείλει τις τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ἐνδείᾳ καὶ θλίψει κατὰ τὸ δυνατόν.

Τὸ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ἀδελφόν, καλὸν ἐστὶ, τὸ δὲ ἀργολογῆσαι, σαπρὸν ἐστὶ· εἰς δοκιμὴν φέρει σε τὸ πρᾶγμα. Ἐπίσκεψαι 10 τὸν πλησίον καὶ φύλαξαι τοῦ μὴ ἀργολογῆσαι, ἀλλὰ κατὰ τὰς συντυχίας τῶν ἀγίων Πατέρων, οἶον, 'πῶς ἔχεις ἀββᾶ;' καὶ τὸ λοιπόν, 'εἶπέ ἡμῖν λόγον ζωῆς, πῶς εὐρίσκομεν τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ· εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι πολλὰς ἔχω ἀμαρτίας', καὶ τὰ ὁμοια τούτοις καὶ εὐχὴν· καὶ ἀναχώρησον ἀπ' αὐτοῦ μετ' εἰρήνης. Τὸ 15 βᾶρος τοῦ σώματός σου κακῶς συγκεκέρασται ἐκ τῆς χαυνότητός σου καὶ τοῦ βάρους τῶν δαιμόνων.

Ἐνδυναμώσοι σε ὁ Θεὸς πρὸς αὐτοὺς τοῦ νομίμως ἀθλησαι καὶ νικῆσαι καὶ στεφανωθῆναι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

20 Εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ΡΛΑ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

Αδελφέ, σὺ εἶπας, ὅτι ἀσθενῶ ψυχῇ καὶ σώματι· καὶ διατί οὐχ ὡμολόγησας, ὅτι ὑγιαίνεις τῷ θελήματί σου; Περὶ ψυχῆς καὶ σώματος οὐκ οἶδας τί σοι συμφέρει 25 περὶ δὲ τοῦ θελήματος, οὐδὲ μύριοι μηχανικοὶ οἶδασι κατὰ σέ. Οὐκ οἶδας ὅτι ἀεὶ δάκνω σε ἄπαξ καὶ ἄπαξ; Εἰ δύνασαι βαστάσαι, βάστασον· ἐγὼ γὰρ ὡς ἄφρων λαλῶ. Ἐπειδὴ οὖν ἄφρων

κάνει νὰ μὴ ἀρρωστήσει καμμία μέρα καὶ θὰ γινόταν ἔτσι, ἀλλὰ αὐτὸς δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ἔχει τοὺς καρποὺς τῆς ὑπομονῆς. Δὲν γνωρίζει αὐτὸς τί ὑπέφερα; ἀρρώστιες, πυρετοὺς, θλίψεις, μέχρι πὺ ἔφθασα στὸ λιμάνι αὐτὸ τῆς ἡσυχίας. Ἡ ἀσθένεια τὸν ὠφέλησε πολὺ στὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν εὐχαριστία.

Ὡς πρὸς τὰ πάθη, ὀφείλει κανεὶς νὰ ὑποδουλώσει ὅσο μπορεῖ τὸ σῶμα του μέσα στὴ ἀνέχεια καὶ τῇ θλίψει.

Τὸ νὰ ἐπισκέπτεσαι τὸν ἀδελφό, εἶναι καλὸ, τὸ νὰ ἀργολογεῖς ὅμως εἶναι κακὸ, διότι τὸ πρᾶγμα σὲ ὀδηγεῖ σὲ δοκιμασία. Ἐπισκέψου τὸν πλησίον καὶ φυλάξου, ὥστε νὰ μὴ ματαιολογεῖς, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὶς συναντήσεις τῶν ἀγίων Πατέρων, νὰ λέγεις, γιὰ παράδειγμα, 'Τί κανεὶς ἀββᾶ;' Καὶ ἔπειτα, 'Πὲς μας λόγο ζωῆς, πῶς βρίσκουμε τὴν ὁδὸ τοῦ Θεοῦ· προσευχήσου γιὰ μένα, ἐπειδὴ ἔχω πολλὰς ἀμαρτίες', καὶ τὰ ὅμοια μ' αὐτά, καὶ τέλος νὰ κάμετε προσευχὴ· καὶ φύγε ἀπ' αὐτὸν μὲ εἰρήνη. Τὸ βάρος τοῦ σώματός σου ἔχει ἀνακατευτεῖ ἄσχημα μὲ τὴ χαυνότητά σου καὶ ἀπὸ τὸ βάρος τῶν δαιμόνων.

Ὁ Θεὸς εἶθε νὰ σὲ δυναμώσει ὅπως αὐτοὺς πὺ ἄθλησαν νόμιμα καὶ νίκησαν καὶ στεφανώθηκαν, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμη στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

Προσευχήσου, ἀδελφέ, γιὰ μένα.

131

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο.

Αδελφέ, ἐσὺ εἶπες ὅτι "Ἀσθενῶ στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα" καὶ γιὰ τὴν δὲν ὁμολόγησες, ὅτι ὑγιαίνεις στὸ θέλημα σου; Δὲν γνωρίζεις τί σὲ συμφέρει γιὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα; γιὰ τὸ θέλημα ὅμως οὔτε μύριοι μηχανικοὶ δὲν τὸ γνωρίζουν ὅπως ἐσύ. Δὲν γνωρίζεις ὅτι πάντοτε σὲ κεντρίζω κάθε φορά; Ἐὰν μπορεῖς νὰ βαστάξεις, βάσταξε· διότι ἐγὼ μιλοῦσα ἀφρονας. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶμαι ἀφρονας, καὶ σὺ ὁ ἴδιος λέ-

εἰμί, καὶ αὐτὸς αὐτὸ λέγεις· τὸ γὰρ εἰπεῖν 'οὐκ οἶδα τί συμφέρει μοι', τοῦτό ἐστίν.

Ὁ Κύριος δώη ὑμῖν σύνεσιν ἐν πᾶσι. Συγχώρησόν μοι καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΑΒ'

5 Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν. Ἐρώτησις καὶ αἴτησις περὶ εὐχῆς.

Δέομαί σου, τίμιε πάτερ, φανέρωσόν μοι περὶ τοῦ θελήματος τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ τί ἐστὶ, ἵνα μὴ ὡς ἔτυχε παρέλθω τοὺς ἀγίους λόγους σου, καὶ συγχώρησόν μοι καὶ
10 εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα ρυσθῶ ἐκ τοῦ Διαβόλου καὶ τῆς αὐτοῦ ταραχῆς.

Ἀπόκρισις

15 **Α**δελφέ, πᾶσα ἀνάπαυσις σαρκὸς βδέλυγμα τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐστίν· αὐτὸς γὰρ εἶπε, «στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν». Ὁ οὖν ἐπιλεγόμενος αὐτήν, τοῦτο καλὸν θέλημά ἐστὶ· καὶ ὁ κρατῶν αὐτήν, ἐπιλέγεται εἰς πᾶν πρᾶγμα ἑαυτοῦ θλίψιν ἐκουσίως κατὰ τὴν δύναμιν. Οὐκ οἶδας τί λέγει ὁ Ἀπόστολος; «ὑποπιᾶζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ»· βλέπεις ὅτι καὶ μὴ θέλοντος τοῦ σώματος ὁ θεῖος ἀνὴρ ἐκουσίως ἐδουλαγώγει; Ὁ ἔχων τὸ καλὸν τοῦτο θέλημα τῆς σωτηρίας, εἰς οἶονδήποτε πρᾶγμα τῶν χρειῶν αὐτοῦ συμμίσγει μικρὰν θλίψιν. Οἶόν τι λέγω· εὐρίσκω κοιμηθῆναι ἐπάνω πλουμακίων, θλίψω ἑμαυτὸν μικρόν, εἶγε θλίψις ἐστὶ, καὶ κοιμηθῶ ἐπάνω κροκιδίων διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ
25 σώματος, αἰσχυνόμενος ὅτι ἄλλοι χαμευνοῦσιν, ἄλλοι ἐπάνω

γεις τὸ ἴδιο· διότι τὸ νὰ πεῖς, 'Δὲ ξέρω τί μὲ συμφέρει', αὐτὸ δείχνει.

Ὁ Κύριος νὰ σᾶς δώσει σύνεση σὲ ὅλα. Συγχώρησέ με καὶ προσευχήσου γιὰ μένα.

132

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο. Ἐρώτηση καὶ παράκληση γιὰ προσευχή.

Τίμιε Πάτερ, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ φανερώσεις γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ θέλημα τί εἶναι, γιὰ νὰ μὴ περάσω ἔτσι τυχαῖα τὰ ἅγια λόγια σου. Συγχώρεσέ με καὶ προσευχήσου γιὰ μένα, γιὰ νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὸν Διάβολο καὶ ἀπὸ τὴν ταραχή του.

Ἀπόκριση

Α δελφέ, κάθε ἀνάπαυση τῆς σάρκας εἶναι βδελυρὴ πράξη γιὰ τὸ Θεό μας· διότι αὐτὸς εἶπε, ἡ ὁδὸς ποὺ ὀδηγεῖ στὴ ζωὴ εἶναι στενὴ καὶ γεμάτη θλίψεις. Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ τὴν διαλέγει, αὐτὸ εἶναι καλὸ θέλημα· καὶ ἐκεῖνος ποὺ τὴν κρατᾷ ἐκούσια, διαλέγει γιὰ τὸν ἑαυτὸ του θλίψη γιὰ κάθε πρᾶγμα, κατὰ τὴ δύναμή του. Δὲν γνωρίζεις τί λέγει ὁ Ἀπόστολος; «καταπονῶ τὸ σῶμα μου καὶ τὸ ὑποδουλώνω»³³. Βλέπεις ὅτι ὁ θεῖος ἄνδρας ἐκούσια τὸ ὑποδούλωνε ἀκόμα καὶ ἂν τὸ σῶμα δὲν ἤθελε; Ἐκεῖνος ποὺ ἔχει αὐτὸ τὸ καλὸ θέλημα τῆς σωτηρίας, ἀναμιγνύει λίγη θλίψη σὲ ὅποιοδήποτε πρᾶγμα ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα του. Ἐννοῶ τὸ ἐξῆς μ' αὐτὸ ποὺ λέγω· βρίσκω νὰ κοιμηθῶ πάνω σὲ μαλακᾷ στρώματα, θὰ στενοχωρῆσω λίγο τὸν ἑαυτὸ μου, ἐὰν βέβαια αὐτὸ εἶναι θλίψη, καὶ θὰ κοιμηθῶ πάνω σὲ σκληρὰ στρώματα, ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τοῦ σώματος, ντρεπόμενος, ἐπειδὴ ἄλλοι κοιμοῦνται κατάχαμα, ἄλλοι πάνω σὲ ἀχυρένια

33. Α' Κορ. 9,27.

προσκεφαλαδίων ἀχύρων, καθὼς καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Ἀρσένιος καὶ ἄλλοι πολλοί, ἄλλοι δὲ ἀκάνθας ἔβαλλον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ἐπιλεγόμενοι τὴν θλιψιν.

Εὐρίσκω ἐγγὺς τὰ ὕδατα; τὰ μαγειρεῖα ἔχοντα ἀνάπαυσιν;
 5 Ὡς ἐργάτης ὀφείλω ἐπιλέξασθαι μακρότερα, ἵνα κινήσω μου τὸ σῶμα εἰς μικρὰν θλιψιν. Εὐρίσκω φαγεῖν καλῶς καὶ καθαρὸν ἄρτον; Ὀφείλω τὸ δευτερεῖον ἐπιλέξασθαι διὰ τὸ θλιβῆναι μικρόν, μνημονεύων τῶν μὴ παντελῶς γευσασμένων τῶν ὄψων, μάλιστα τοῦ Δεσπότης ἡμῶν Ἰησοῦ γευσασμένου πικρίας καὶ
 10 ὄξους δι' ἐμέ. Τοῦτό ἐστι τὸ κατὰ Θεὸν θέλημα. Τὸ δὲ κατὰ σάρκα, πᾶσαν ἔχει ἀνάπαυσιν εἰς πάντα τὰ ἐναντία. Οὐκ οἶδας τί λέγομεν; 'κλειῖσον ταχέως τὴν θύραν, ἵνα μὴ ἀνεμισθῶ ἢ βραχῶ'· 'βλέψον, ἀδελφέ, ἐκάπνισας τὸ ἐψητὸν καὶ οὐ δύναμαι αὐτὸ φαγεῖν' καὶ τὰ λοιπά. Τοῦτό ἐστι τὸ κακὸν θέλημα· κόψον
 15 αὐτὸ καὶ σῶζη· εἰ δὲ ἠττᾶσαι, κατὰμεμψαι σεαυτὸν καὶ δικαίωσον τὸν πλησίον.

Ἀδελφὲ ὀκνηρέ, πληροφορήθητι ἐν Κυρίῳ, ὅτι ἐτάκη ὡς ἀράχνη ἢ ψυχὴ μου. Κόπος ἐστὶ τὸ σωθῆναι· καὶ πῶς πλανᾶται τις, νομίζων κατὰ πάντα ἀναπαυόμενος σωθῆναι; Ἐὰν συγκο-
 20 πιάσης μικρόν, δέομαι τοῦ Θεοῦ τοῦ δοῦναί σοι τὴν αἴτησίν σου, καὶ ὅταν μνημονεύῃς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ, ἀφίσταται ἀπὸ σοῦ ὁ Διάβολος καὶ ἡ ταραχὴ αὐτοῦ. Ἐὰν εἶπω ὅτι οὐκ εὔχομαι, ἵνα ἐνισχύσῃ ὑμᾶς ὁ Κύριος καὶ ἐνδυναμώσῃ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ψεύδομαι. Ἀλλὰ βιαστῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
 25 Θεοῦ· ἐὰν μὴ βιασώμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς μικρόν, πῶς ἔχομεν σωθῆναι; ἢ πῶς δύναται ἡ δέησις τῶν ἀγίων πολλὰ ἰσχύειν, ἐὰν μὴ ᾗ ἐνεργουμένη;

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΛΓ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ
 30 τοὺς συνοικοῦντας αὐτῷ.

στρώματα, ὅπως ὁ ἅγιος Ἀρσένιος καὶ ἄλλοι πολλοί, καὶ ὅτι ἄλλοι ἔβαλαν ἀγκάθια πάνω στὸ κεφάλι τους, ἐπειδὴ διάλεξαν τὴ θλίψη.

Βρίσκω κοντὰ τὰ νερά; τὰ μαγειρεῖα ποὺ παρέχουν ἀνάπαυση; Σὰν ἐργάτης ὀφείλω νὰ διαλέξω τὰ μακρύτερα, γιὰ νὰ προκαλέσω στὸ σῶμα μου μικρὴ θλίψη. Βρίσκω νὰ φάγω καλὰ καὶ καθαρὸ ψωμί; Ὀφείλω νὰ διαλέξω τὸ δεύτερο, γιὰ νὰ θλιβῶ λίγο, ἐνθυμούμενος αὐτοὺς ποὺ δὲ γεύθηκαν καθόλου τὰ ψωμιά, καὶ πρὸ πάντων τὸν Δεσπότη μας Ἰησοῦ, ποὺ γιὰ χάρη μου γεύθηκε χολή καὶ ξύδι. Αὐτὸ εἶναι τὸ κατὰ Θεὸν θέλημα. Ἐνῶ τὸ σαρκικὸ θέλημα ἔχει κάθε ἀνάπαυση σὲ ὅλα τὰ ἀντίθετα ἀπὸ αὐτά. Δὲν γνωρίζεις τί λέμε; 'κλειῖσε γρήγορα τὴ θύρα, γιὰ νὰ μὴ κρυώσω ἢ βραχῶ'. 'εἶδες, ἀδελφέ, μαύρισε τὸ φαγητὸ καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸ φάγω', καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Αὐτὸ εἶναι τὸ κακὸ θέλημα· κόψε το καὶ θὰ σωθεῖς· καὶ ἐὰν νικιέσαι, κατάκρινε τὸν ἐαυτό σου καὶ δικαίωσε τὸν πλησίον σου.

Ὁκνηρὲ ἀδελφέ, μάθε ἐν Κυρίῳ, ὅτι ἡ ψυχὴ μου ἔλειωσε σὰν ἀράχνη. Χρειάζεται κόπος γιὰ νὰ σωθεῖ κανεὶς· πῶς λοιπὸν πλανιέται, ὥστε νὰ νομίζει ὅτι, ἂν ἀναπαύεται σὲ ὅλα, θὰ σωθεῖ; Ἐὰν συγκοπιᾶσαι λίγο, παρακαλῶ τὸ Θεὸ νὰ σοῦ δώσει τὴν αἰτησή σου, καὶ ὅταν μνημονεύεις αὐτὸν καὶ τοὺς ἁγίους του, ἀπομακρύνεται ὁ Διάβολος καὶ ἡ ταραχὴ του ἀπὸ σένα. Ἐὰν πῶ ὅτι δὲν εὐχομαι νὰ σᾶς ἐνισχύσει ὁ Κύριος καὶ νὰ σᾶς δυναμώσει σὲ κάθε ἀγαθὸ ἔργο, λέγω ψέματα. Ἀλλὰ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι τῶν βιαστῶν· ἐὰν δὲν βασανίσουμε λίγο τοὺς ἐαυτοὺς μας, πῶς μπορούμε νὰ σωθοῦμε; ἢ πῶς ἡ δέηση τῶν ἁγίων μπορεῖ νὰ ἔχει μεγάλη δύναμη, ἐὰν δὲν ἐνεργεῖται;

Προσευχῆσου γιὰ μένα.

Ἐπίκληση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο καὶ πρὸς αὐτοὺς ποὺ μένουν μαζί του.

Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, εὐλογῆσαι ὑμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ, καὶ πάσῃ χάριτι δικαιοσύνης. Αὐτὸς δὲ μαρτυρεῖ, πῶς θέλω τὴν ἀνάπαυσιν παντὸς ἀνθρώπου, μάλιστα ὑμῶν καὶ ὡς ὁμοψύχοις 5 λαλῶ ὑμῖν θέλουσι τὴν ὁδόν, ἣν ἐβαδίσαμεν στερούμενοι, θλιβόμενοι ἐκουσίως, ὁδεῦσαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἀδελφοί, οὐ μνημονεύω, ὅτι εὐρόντες τελείαν ἀνάπαυσιν, ἠρπάσαμεν αὐτήν, ἀλλὰ πάντως συμμίσγομεν πάντοθεν μικρὰν στένωσιν καὶ θλίψιν, φοβούμενοι τὸν λέγοντα· «ἀπέλαβες τὰ 10 ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου» καὶ ὅτι «διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». Καὶ τοῦτο ὅτι πολλὰ χρήματα ἦλθεν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν· καὶ αὐτὸς οἶδε πῶς μετὰ πτωχείας ἐζήσαμεν, διὰ τὸν πτωχεύσαντα δι' ἡμῶν. Οὐ καλὸν τὸ ἀναπαῆναι ἐν πᾶσιν· ὁ γὰρ θέλων τοῦτο, ἑαυτῷ ζῆ καὶ 15 οὐ τῷ Θεῷ· θέλημα γὰρ οὐ δύναται κόψαι ὁ τοιοῦτος.

Εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφοί.

ΡΛΔ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα

Εἶπέ μοι, ἀββᾶ μου, περὶ τὴν πρωίαν ἕως ὥρας περίπου δευτέρας πάσχω ὑπὸ λογισμῶν, καὶ οὐκ οἶδα πόθεν τοῦτο 20 πάσχω. Πάλιν εἶπέ μοι τοῦτο· πῶς δύναται δαίμων τὸ πρόσωπον τῆς γυναικὸς ἢ τινος ἄλλου ζωγραφῆσαι ἐν τῇ διανοίᾳ μου· ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ λογισμῷ ἐστὶ καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ οὐ διηρημένως ὁ λογισμὸς γίνεται καὶ τὸ πρόσωπον· ἀλλ' ἅμα ὁ λογισμὸς, ἅμα τὸ πρόσωπον· καὶ τί 25 ποιήσω εἰς τὸ ἐλευθερωθῆναι.

Ο Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Θεός μας, εἶθε νὰ σᾶς εὐλογῆσει μὲ κάθε πνευματικὴ εὐλογία καὶ κάθε χάρη δικαιοσύνης. Καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ πῶς θέλω τὴν ἀνάπαυση κάθε ἀνθρώπου, καὶ πρὸ πάντων τὴ δική σας, καὶ ὅτι σᾶς μιᾶ σὰν πρὸς ὁμόψυχους, πού θέλουν ν' ἀκολουθήσουν γιὰ τὸ ὄνομά του τὸ δρόμο, τὸν ὁποῖο βαδίσουμε ἐκούσια γεμᾶτοι στερήσεις καὶ θλίψεις.

Ἄδελφοί, δὲν λέγω ὅτι, ἀφοῦ βρήκαμε τέλεια ἀνάπαυση, τὴν ἄρπάξαμε, ἀλλ' ὅπωςδήποτε ἀναμιγνύομε ἀπὸ παντοῦ λίγη στενοχώρεια καὶ θλίψη, ἐπειδὴ φοβόμαστε αὐτὸν πού λέγει· «ἀπόλαυσε τὰ ἀγαθὰ σου στὴ ζωὴ σου»³⁴, καὶ ὅτι «μὲ πολλὰς θλίψεις πρέπει νὰ μποῦμε στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»³⁵. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὴ στιγμὴ πού πολλὰ χρήματα ἦρθαν στὰ χέρια μας, ἀλλ' ὁ ἴδιος γνωρίζει πῶς ζήσαμε μὲ φτώχεια γιὰ χάρη αὐτοῦ πού φτώχευε γιὰ μᾶς. Δὲν εἶναι καλὸ πρᾶγμα ἢ ἀνάπαυση σὲ ὅλα, διότι ἐκεῖνος πού θέλει αὐτό, ζεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ ὄχι γιὰ τὸ Θεό· διότι ὁ τέλειος ἄνθρωπος δὲ μπορεῖ νὰ κόψει τὸ θέλημα.

Προσεύχεσθε, ἀδελφοί, γιὰ μένα.

134

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Πές μου, Ἄββα μου, τὸ πρωὶ μέχρι τίς δύο ἢ ὥρα ὑποφέρω ἀπὸ λογισμοὺς καὶ δὲν γνωρίζω ἀπὸ ποῦ τὸ παθαίνω. Ἐπίσης πές μου κι αὐτό· πῶς ὁ δαίμονας μπορεῖ νὰ ζωγραφίσει στὸ μυαλό μου τὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας ἢ κάποιου ἄλλου· διότι καὶ τὸ πρόσωπο βρίσκεται μέσα στὸ λογισμό καὶ δὲ χωρίζονται ὁ λογισμὸς καὶ τὸ πρόσωπο· ἀλλὰ συγχρόνως ὑπάρχει καὶ ὁ λογισμὸς, καὶ τὸ πρόσωπο· καὶ τί πρέπει νὰ κάνω γιὰ νὰ ἐλευθερωθῶ.

34. Λουκᾶ 16,25.

35. Πράξ. 14,22.

ΡΛΕ'

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, ὅταν ἀργῇ τις, σχολάζει τοῖς ἐρχομένοις πρὸς αὐτὸν λογισμοῖς· ὅταν δὲ ἐργάζεται, οὐ σχολάζει τοῦ δέξασθαι αὐτούς. Ὁρθρισον οὖν καὶ κράτει τὸ μυλάριον, καὶ ἀλήθει τὸ σιτάριόν σου ἄρτους τροφῆς· ἐὰν δὲ ὁ ἀντίδικός σου προλάβῃ, ζιζάνια ἀντὶ σίτου ἀλήθεις ἐν αὐτῷ.

Περὶ δὲ τοῦ ἄλλου, ἀδελφέ, ἐν τοῖς ζωγράφοις τὰ ζωγραφούμενα πρόσωπα, σὺν τοῖς βάμμασιν ἐγγίνονται· ἐὰν δὲ προγραφῇ τὸ σανίδιον, οὐκ ἔτι βάμματα οὐδὲ πρόσωπα δέχεται τὰ ἐπιτελούμενα εἰς ἓν. Τὸ δὲ ἐλευθερωθῆναί ἐστι, τὸ προγράψαι σου τὴν σανίδα. Πυκτεύσωμεν τοῦ ποιῆσαι τὴν δύναμιν ἡμῶν καὶ συναντιλαμβάνεται ἡμῖν ὁ Θεός· αὐτῷ ἡ δόξα. Ἀμήν.

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ συγχώρησόν μοι διὰ τὸν Κύριον.

ΡΛΣ'

Δέησις καὶ ἱκεσία τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα

15 περὶ τῶν ἀρμοζόντων τῇ ψυχῇ ἀγαθῶν.

Ἀπόκρισις

Χαίρω ἐν Κυρίῳ, καὶ χαίρει ἐν ἐμοὶ ὁ Κύριος, ὅταν αἰτῶμαι ὑπὸ τῶν τέκνων μου αἰτήσεις ἀγαθὰς· τουτέστι περὶ σωτηρίας ψυχῆς καὶ ζωῆς αἰωνίου. Ἀγαλλιάσθω 20 οὖν καὶ τὸ πνεῦμά σου, ἀδελφέ, καὶ γὰρ ἐστράτευσά σε ὑπεροχῆς στρατείαν, τοῦ εἶναί σε ἀδιαλείπτως ἐν τῷ ταμείῳ τῶν ἀνεκλαλήτων ἀγαθῶν· καὶ εἶ ἐν ταύτῃ. Λοιπὸν βλέπε τοῦ κτήσασθαι λαμπρὰ ἱμάτια κατὰ τὸ ἀξίωμα τῆς στρατείας, ἵνα μὴ ἐκπέσης ἀπ' αὐτῆς, καὶ σοφὴν καρδίαν τεταπεινωμένην καὶ πρό-

Ἀπόκριση

Αδελφέ, ὅταν ἀπρακτεῖ κάποιος, ἀσχολεῖται μὲ τοὺς λογισμοὺς ποὺ τοῦ ἔρχονται· ὅταν ὅμως ἐργάζεται, δὲν τοῦ μένει χρόνος γιὰ νὰ τοὺς δεχθεῖ. Ξύπνα λοιπὸν ἐνωρίς καὶ κράτα τὸ μύλο καὶ ἄλεθε τὸ σιτάρι σου γι' ἄρτους τροφῆς· ἂν ὅμως προλάβει ὁ ἀντίδικός σου θὰ ἀλέθεις σ' αὐτὸν ζιζάνια ἀντὶ γιὰ σιτάρι.

Ὡς πρὸς τὸ ἄλλο θέμα, ἀδελφέ, στοὺς ζωγράφους τὰ ζωγραφούμενα πρόσωπα γίνονται μὲ τὰ χρώματα· ἐὰν ὅμως τὸ σανίδι γραφεῖ ἀπὸ πρὶν δὲ δέχεται τότε οὔτε χρώματα οὔτε πρόσωπα, ποὺ πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται μαζί. Ἡ ἐλευθερία εἶναι νὰ ζωγραφίσεις ἀπὸ πρὶν τῆ σανίδα σου. Ἄς ἀγωνισθοῦμε νὰ κάνομε τὰ δυνατὰ καὶ ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσει. Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα. Γένοιτο.

Προσευχῆσου γιὰ μένα καὶ συγχώρεσέ με γιὰ τὸν Κύριο.

Δέηση καὶ ἱκεσία τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα
γιὰ τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἀρμόζουν στὴν ψυχή.

Ἀπόκριση

Χαίρομαι ἐν Κυρίῳ καὶ ὁ Κύριος χαίρεται μ' ἐμένα, ὅταν τὰ τέκνα μου μοῦ ζητοῦν ἀγαθὲς αἰτήσεις· δηλαδὴ γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς καὶ τὴν αἰώνια ζωή. Ἄς ἀγαλλιασθεῖ λοιπὸν καὶ τὸ πνεῦμα σου, ἀδελφέ, διότι σὲ στρατολόγησα σὲ ἐξαιρετὴ ὑπηρεσία, ὥστε νὰ εἶσαι ἀδιάλειπτα στὸ ταμεῖο τῶν ἀνεκλάλητων ἀγαθῶν· καὶ εἶσαι σ' αὐτήν. Πρόσεχε λοιπὸν, ὥστε ν' ἀποκτήσεις λαμπρὰ ἱμάτια σύμφωνα μὲ τὸ ἀξίωμα τῆς ὑπηρεσίας, γιὰ νὰ μὴ ἐκπέσεις ἀπὸ αὐτήν καὶ νὰ ἔχεις σοφὴ καρδιά καὶ ταπεινωμένη, εὐκατάστατο πρόσωπο, ποὺ νὰ βρίσκεται

σωπον εύκατάστατον, άπεχόμενον πάσης κινήσεως όργης και ταραχής· τοιούτων γάρ χρήζει ό τόπος ύπηρετῶν, άπεχομένων τῶν παθῶν και ένδεδυμένων ένδύματα γάμου, ίνα μη έκβληθῶσιν έξω μετ' άίσχύνης μεγάλης.

5 Ίδου οὖν έστρατεύθης, μη άποβάλης αύτήν, έκ σου γάρ έστιν· είσήνεγκά σε, μη έξέλθης· άφώρισά σε άπό τῶν άριστερῶν, μη συναναμίγνυσο αύτοῖς· εύλόγησα, μη ζητήσης τήν κατάραν. Έζήτησα δε στρατεῦσαί σε και έν άλλοις άνεκλαλήτοις άχράντοις και καθαροῖς ταμείοις του Πνεύματος· και είπε μη εί-
10 ναι τέως καιρόν. Άλλ' όταν σπουδάση ποιήσαι ώς τήν δεξιάν τήν άριστεράν, και τόν παλαιόν, καινόν άνθρωπον προς ύποδοχήν του άγίου και προσκυνητου Πνεύματος, τότε λαμβάνει τὸ Πνεῦμα και διδάσκει αύτόν πάντα, και όδηγεῖ και είσφέρει αύτόν είς τās τοιαύτας σκηνάς, είς ας όλίγοι είσέρχονται, δια τήν
15 ταπεινώσιν αύτῶν και ύπακοήν, πραότητά τε και ύπομονήν.

Μη οὖν άργήσης, άλλ' έργασαι, μη τήν βρώσιν τήν άπολυμένην, αλλά τήν μένουσαν είς ζωήν αίώνιον έν Χριστῶ Ίησοῦ, τῷ Κυρίῳ ήμῶν.

Έν ᾧ έρρωσο δια παντός, εύλογημένε.

ΡΑΖ'

20 Ό αύτός παρεκάλεσε τόν αύτόν μέγαν Γέροντα,

εύξασθαι ύπερ αύτου, και δηλωθῆναι αύτῷ, πῶς τις άξιοῦται καθαράς και πνευματικῆς ζωῆς.

Άπόκρισις

25 **Α**δελφὲ αγαπητέ, έν Κυρίῳ· έδωκεν ήμῖν ό Θεός βαδί-
σαι εύκόλως είς τήν όδόν τῶν θελημάτων αύτου, τήν άπάγουσαν είς ζωήν αίώνιον. Και λέγω τί έστι και πῶς δυνάμεθα καταλαβεῖν αύτήν, ίνα οὕτως έπιτύχωμεν όλων τῶν αίώνιων άγαθῶν. Έπειδὴ ό Κύριος ήμῶν Ίησοῦς Χριστός είπεν, «αἰτεῖτε και δοθήσεται, ζητεῖτε και εύρήσετε, κρούετε και

μακριὰ ἀπὸ κάθε κίνηση ὀργῆς καὶ ταραχῆς· διότι ὁ τόπος χρειάζεται τέτοιους ὑπηρέτες, πὺ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ νὰ ντύνονται ἐνδύματα γάμου, γιὰ νὰ μὴ διωχθοῦν ἔξω μὲ μεγάλη ἐντροπή.

Νὰ λοιπόν, στρατεύθηκες, μὴ ἀπορρίψεις αὐτήν, διότι ἀπὸ σένα ἐξαρτᾶται· σὲ ἔφερα μέσα, μὴ βγεῖς· σὲ ἀπομάκρυνα ἀπὸ τοὺς ἀριστερούς, νὰ μὴ σχετίζεσαι μ' αὐτούς· σὲ εὐλόγησα, μὴ ζητήσεις τὴν κατάρα. Ζήτησα νὰ σὲ στρατολογήσουν καὶ σὲ ἄλλα ἀνεκκλάλητα ἄχραντα καὶ καθαρὰ ταμεῖα τοῦ Πνεύματος. Καὶ μοῦ εἶπε· δὲν εἶναι ἀκόμα καιρός. Ἀλλὰ ὅταν φροντίσει νὰ κάνει τὴν ἀριστερὰ ὅπως τὴ δεξιὰ καὶ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο καινούργιο γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ ἀγίου καὶ προσκυνητοῦ Πνεύματος, τότε θὰ λάβει τὸ Πνεῦμα, πὺ θὰ τὸν διδάξει ὅλα, θὰ τὸν ὀδηγήσει καὶ θὰ τὸν ὀδηγήσει μέσα σὲ τέτοιες σκηνές, ὅπου λίγοι μπαίνουν, ἐξαιτίας τῆς ταπεινώσεώς τους καὶ τῆς ὑπακοῆς, τῆς πραότητος καὶ τῆς ὑπομονῆς.

Νὰ μὴ ἀπρακτεῖς λοιπόν, ἀλλὰ ἐργάσου, ὄχι τὴν τροφὴ πὺ καταστρέφεται, ἀλλὰ ἐκείνην πὺ μένει στὴν αἰώνια ζωῆ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας.

Νὰ εἶσαι γιὰ πάντα δυνατὸς μέσα σ' αὐτόν, εὐλογημένε.

137

Ὁ ἴδιος παρακάλεσε τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα,

νὰ προσευχηθεῖ γι' αὐτόν καὶ νὰ τοῦ δηλώσει πῶς ἀξιῶνεται κανεὶς καθαρὴ καὶ πνευματικὴ ζωῆ.

Ἀπόκριση

Αγαπητέ ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ· ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε νὰ βαδίσουμε εὐκόλα στὴν ὁδὸ τῶν θελημάτων του, πὺ ὀδηγεῖ στὴν αἰώνια ζωῆ. Καὶ λέγω τί εἶναι καὶ πῶς μπορούμε νὰ φθάσουμε σ' αὐτήν, γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε ἔτσι ὅλα τὰ αἰώνια ἀγαθά. Ἐπειδὴ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε «ζητεῖτε καὶ θὰ σᾶς δοθεῖ, ἀναζητεῖτε καὶ θὰ βρεῖτε, χτυπᾶτε καὶ θὰ σᾶς ἀνοι-

άνοιγήσεται ὑμῖν», δεήθητι αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ, ἵνα πέμψη ὑμῖν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ Παράκλητον, καὶ ἔλθὼν διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων καὶ τὰ μυστήρια ὅλα ἀποκαλύπτει ὑμῖν· ὑπὸ τούτου ζήτησον ὁδηγηθῆναι. Οὐκ ἀφῆ πλάνην ἢ ρεμβασμὸν ἐν 5 τῇ καρδίᾳ, οὐκ ἀφῆ ἀκηδῖαν οὐδὲ νυσταγμὸν ἐν τῇ διανοίᾳ. Φωτίζει ὀφθαλμοὺς, στηρίζει καρδίαν, ὑψοῖ τὸν νοῦν. Τούτῳ κολλήθητι, τούτῳ πιστεύσον, τοῦτον ἀγάπησον. Σοφίζει γὰρ τοὺς ἄφρονας, γλυκαίνει διάνοιαν, δύναμιν παρέχει, σεμνότητα καὶ χαρὰν καὶ δικαιοσύνην, μακροθυμίαν τε καὶ πραότητα, ἀγά- 10 πην καὶ εἰρήνην διδάσκει καὶ χαρίζεται.

Ἔχεις οὖν τὴν στερεὰν πέτραν, μὴ ὀλιγορήσης· οἱ ἄνεμοι γὰρ καὶ οἱ ὄμβροι καὶ ποταμοὶ οὐκ ἰσχύσουσι καταβαλεῖν τὴν ἐπ' αὐτῆς οἰκοδομηθεῖσαν οἰκοδομήν. Ἔχεις τὸν μέγαν κυβερνήτην, τὸν ἐπιτιμῶντα τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ καὶ ἡσυχάζουσι καὶ φυλάττεται μὴ ναυαγοῦσα ἡ ναῦς· ἔχεις τὸν διδάσκα- 15 λον τὸν ἀγαθόν, νομοθετοῦντα ἐπιλαθέσθαι τῶν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἐπεκτείνεσθαι εἰς τὰ ἔμπροσθεν. Ἴδοὺ θησαυρὸς ἄσυλος, ἴδοὺ ἀκατάβλητος πύργος· τί οὖν ψηφίζεις με; καὶ οὐ δύναμαι ἔλθειν εἰς ταῦτα, ἐὰν μὴ νικήσω τὴν ὀργὴν καὶ πνίξω τὸν θυμὸν 20 καὶ κτήσωμαι κατάστασιν γαληνότητος, ἐν ἧ ἄναπαύεται τὸ θεῖον.

Ἀφῆσωμεν οὖν τὴν πανουργίαν, καὶ ἀναλάβωμεν ἀκεραιότητα· βαθουργήσωμεν καὶ φυτεύσωμεν ἐν τῷ ἀγρῷ ἡμῶν ἄμπελον καρποφόρον, ἵνα τρυγήσωμεν καὶ ποιήσωμεν εὐφροσύ- 25 νης οἶνον, ἵνα μεθυσθέντες ἐπιλαθώμεθα τῶν θλίψεων καὶ ὀδυνῶν τῶν κατεχουσῶν ἡμᾶς εἰς ἀπώλειαν ψυχῆς. Ἀδελφέ, θέλημά ἐστι τοῦ Δεσπότη ἡμῶν ἵνα σωθῶμεν· διατί ἡμεῖς οὐ θέλομεν; Εὐξαι οὖν πάντοτε ἐκτενῶς, ἵνα ἔλθῃ ἡμῖν ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος· ἐμπλησθέντες γὰρ οἱ πατέρες, ἐκολλήθησαν αὐτῷ 30 ἐν τελείᾳ ἀγάπῃ κράζοντες· «τίς ἡμᾶς χωρήσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ;»· καὶ εἶπον, 'οὐδέν'.

χθειῖ»³⁶, παρακαλέστε τὸν ἴδιο τὸν ἀγαθὸ Θεὸ γιὰ νὰ σᾶς στείλει τὸ ἅγιο Πνεῦμα, τὸν Παράκλητο, καὶ ἀφοῦ ἔρθει θὰ σᾶς διδάξει γιὰ ὅλα καὶ θὰ σᾶς ἀποκαλύψει ὅλα τὰ μυστήρια· ἀπὸ αὐτὸν ζήτησε νὰ ὀδηγηθεῖς. Δὲν θ' ἀφήσει πλάνη ἢ ρεμβασμὸ μέσα στὴν καρδιά, δὲν θὰ ἀφήσει ἀκηδία οὔτε νυσταγμὸ μέσα στὴ διάνοια. Φωτίζει τὰ μάτια, στηρίζει τὴν καρδιά, ὑψώνει τὸν νοῦ. Σ' αὐτὸν προσκολλήσου, σ' αὐτὸν πίστεψε, αὐτὸν ἀγάπησε. Διότι σοφίζει τοὺς ἄφρονες, γλυκαίνει τὴ διάνοια, δίνει δύναμη καὶ διδάσκει καὶ χαρίζει σεμνότητα καὶ χαρὰ καὶ δικαιοσύνη καὶ μακροθυμία καὶ πραότητα καὶ ἀγάπη καὶ εἰρήνη.

Ἔχεις λοιπὸν τὴ στερὴ πέτρα· μὴ ἀδιαφορήσεις· διότι οἱ ἄνεμοι καὶ οἱ βροχὲς καὶ οἱ ποταμοὶ δὲν ἔχουν δύναμη νὰ γκρεμίσουν τὴν οἰκοδομὴ πού κτίσθηκε πάνω σ' αὐτήν. Ἔχεις τὸν μεγάλο κυβερνήτη, πού ἐπιτιμᾷ τοὺς ἀνέμους καὶ τὴ θάλασσα καὶ ἡσυχάζουν καὶ τὸ καράβι φυλάγεται νὰ μὴ καταποντιστεῖ· ἔχεις τὸν ἀγαθὸ διδάσκαλο πού νομοθετεῖ νὰ ξεχάσεις τὰ πίσω καὶ νὰ προχωρήσεις στὰ μπροστινά. Νὰ θησαυρὸς ἀσύλητος, νὰ ἀκατάβλητος πύργος. Γιατί λοιπὸν ὑπολογίζεις ἐμένα; Δὲ μπορῶ νὰ ἔλθω σ' αὐτά, ἐὰν δὲ νικήσω τὴν ὀργὴ καὶ ἐὰν δὲν πνίξω τὸ θυμὸ καὶ δὲν ἀποκτήσω τὴν κατάστασι τῆς γαλήνης, μέσα στὴν ὁποία ἀναπαύεται τὸ θεῖο.

Ἄς ἀφήσουμε λοιπὸν τὴν πανουργία καὶ ἄς ἀποκτήσουμε τὴν ἀκεραιότητα· ἄς σκάψουμε καὶ ἄς φυτέψουμε στὸν ἀγρὸ μας καρποφόρο ἀμπέλι γιὰ νὰ τρυγήσουμε καὶ νὰ κάνουμε κρασί εὐφροσύνης, γιὰ νὰ ξεχάσουμε, ἀφοῦ μεθύσουμε, τὶς θλίψεις καὶ τοὺς πόνους πού μᾶς κατέχουν καὶ ὀδηγοῦν στὴν ἀπώλεια τῆς ψυχῆς. Ἀδελφέ, εἶναι θέλημα τοῦ Δεσπότη μας νὰ σωθοῦμε· γιατί ἐμεῖς δὲ θέλουμε; Νὰ προσεύχεσαι λοιπὸν πάντοτε ἐκτενῶς γιὰ νὰ ἔρθει σὲ μᾶς ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος· διότι, ἀφοῦ γέμισαν ἀπὸ τὴ χάρις αὐτὴ οἱ Πατέρες, προσκολλήθηκαν σ' αὐτὸ μὲ τέλεια ἀγάπη φωνάζοντας· «ποιός θὰ μᾶς χωρίσει ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ;»³⁷ καὶ εἶπαν, 'τίποτε'.

36. Ματθ. 7,7.

37. Ρωμ. 8,35.

Ἀγαπήσωμεν οὖν, ἴν' ἀγαπηθῶμεν· προσέλθωμεν ἐν ὄλη καρδίᾳ, ἵνα προσδεχθῶμεν· λίαν ταπεινωθῶμεν, ἵνα ὑψώσῃ ἡμᾶς· κλαύσωμεν, ἵνα γελάσωμεν· λυπηθῶμεν, ἵνα χαρῶμεν· πενθήσωμεν, ἵνα παρακληθῶμεν· παρακαλέσωμεν ἐλθεῖν ἡμῖν τὸ Πνεῦμα, ἵνα ὁδηγήσῃ ἡμᾶς ἐν ἀληθείᾳ ὄλη. Οὐ ψεύδεται γὰρ ὁ λέγων· «αἰτεῖτε καὶ λαμβάνετε»· ὁ Κύριος συνέλθη ἡμῖν ἐν πᾶσι κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, εἰς τὸ μαθεῖν ἡμᾶς τίνες ἐσμέν, καὶ τί χρῆζομεν ἢ τί θέλομεν.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΛΗ'

10 Ὁ αὐτὸς κόψας τὴν τῶν πολλῶν συντυχίαν, ἐζήτησε συντυχεῖν τινι, καὶ ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Ἐπειδὴ ἔχω σχέσιν ἀγάπης μετὰ τινος ἀδελφοῦ καὶ θέλει μοι συντυχεῖν, συντύχω αὐτῷ ἢ οὐ;

Ἀπόκρισις

15 **Ε**ἰ ὄλωσ ἔχεις σχέσιν ἀγάπης πρὸς τινά, τί ἔχεις τὸν λογισμὸν περὶ τῶν ἄλλων; ὅτι μέσον οὐ συντυγχάνεις αὐτοῖς; ἢ τί; μάθε ποῦ εἶ τέως. Καὶ ἐὰν θέλῃς, μεμφόμενος σεαυτὸν, σύντυχε.

Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΛΘ'

20 Τίς ποτε τῶν πατέρων πρεσβύτερος, πολλὰ καμῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις, εἶτα ἐλθῶν ἠσυχάσαι ἐν τῷ κοινοβίῳ, ἠρώτησε τὸν ἄλλον γέροντα, πῶς δεῖ ἀρξασθαι τῆς ἠσυχίας.

Ἄς ἀγαπήσουμε λοιπόν, γιὰ νὰ ἀγαπηθοῦμε· ἄς πρσέλθουμε σ' αὐτὸν μὲ ὅλη τὴν καρδιά, γιὰ νὰ γίνουμε δεκτοί· ἄς ταπεινωθοῦμε πολὺ, γιὰ νὰ μᾶς ὑψώσει· ἄς κλάψουμε, γιὰ νὰ γελάσουμε· ἄς λυπηθοῦμε, γιὰ νὰ χαροῦμε· ἄς πενθήσουμε γιὰ νὰ παρηγορηθοῦμε· ἄς παρακαλέσουμε νὰ ἔλθει σὲ μᾶς τὸ Πνεῦμα, γιὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσει στὴν ἀλήθεια. Δὲν ψεύδεται αὐτὸς ποὺ λέγει «ζητεῖτε καὶ λαμβάνετε»³⁸. Ὁ Κύριος θὰ ἔλθει σὲ μᾶς σὲ ὅλα, σύμφωνα μὲ τὸ ἔλεός του, γιὰ νὰ μάθουμε ποιοὶ εἴμαστε καὶ τί χρειαζόμαστε ἢ τί θέλουμε.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

138

Ὁ ἴδιος, ἀφοῦ ἔκοψε τὶς συναντήσεις τῶν πολλῶν, ζήτησε νὰ συναντήσει κάποιον, καὶ ἐρώτησε τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Ἐπειδὴ ἔχω σχέση ἀγάπης μὲ κάποιον ἀδελφὸ καὶ θέλει νὰ μὲ συναντήσει, νὰ τὸν συναντήσω ἢ ὄχι;

Ἀπόκριση

Εὰν γενικὰ ἔχεις σχέση ἀγάπης πρὸς κάποιον, γιατί ἔχεις τὸν λογισμὸ γιὰ τοὺς ἄλλους; Ἐπειδὴ δὲν τοὺς συναντᾷς κι' αὐτοὺς στὸ μεταξύ; ἢ τί ἄλλο; Μάθε ποῦ βρίσκεσαι τώρα. Καὶ ἐὰν θέλεις, κατακρίνοντας τὸν ἑαυτὸ σου, συνάντησέ τον.

Προσευχῆσου γιὰ μένα.

139

Κάποτε ἓνας ἀπὸ τοὺς πατέρες, πρεσβύτερος, ἀφοῦ κουράστηκε πολὺ μέσα στὶς ἐρήμους κι ἔπειτα ἦλθε νὰ ἡσυχάσει μέσα στὸ κοινόβιο, ρώτησε τὸν ἄλλο γέροντα πῶς πρέπει νὰ ἀρχίσει τὴν ἡσυχία.

38. Ἰω. 16,24.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου

Ο Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς εἶπε τῷ Δεσπότη ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ· «ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με;». Ὅμως καλῶς ἐποίησεν ἡ ἀγάπη σου, διὰ ταπεινώσεως παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα κἄν οὕτως αἰσχυρθῶμεν καὶ εἴπωμεν ἡμῶν τὰ πάθη· «χωρὶς γὰρ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται». Σὺ οὖν ὀφείλεις με θεραπεῦσαι. Σὺ γὰρ καὶ πρεσβύτερος εἶ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ πνευματικός, ὅστις, καλούμενος ἐλαίῳ ἀλείψαι τοὺς κακουμένους καὶ θεραπεύων αὐτοὺς ἀπὸ τῆς σωματικῆς ἀσθενείας, συμμίσγεις τῇ ἀλείψει καὶ ἄφεσιν ἀμαρτιῶν.

Ἐγὼ οὖν ὁ μὴ ψηφισθεὶς εἰς κληρὸν διὰ τὴν ἀναξιότητά μου καὶ ὅτι τὸ ἄνθος τῶν τριχῶν μου τῶν λευκῶν οὐκ ἐκώλυσε τὰ νεωτερικά μου ἐνθυμήματα, πῶς δύναμαι τῷ μείζονί μου συμβουλευῆσαι; Εἰ γὰρ ἦν κατ' ἐμὲ ὁ ἐρωτῶν με ἄνθρωπος, οὐκ ἤφιέ με ἡ φλυαρία μου ἡσυχάσαι τοῦ μὴ ἀποκρίνασθαι αὐτῷ· ἀκατάσχετον γὰρ ἔχω τὴν γλῶτταν. Καὶ εἶχον εἰπεῖν αὐτῷ, ὅτι 'παῖς ἀπὸ τῶν μικρῶν μαθημάτων προκόπτει ἐπὶ τὰ μείζονα'. Μὴ οὐκ εἶχεν εἰπεῖν πάντως, 'ναί'; Καὶ ἐπειδὴ εἶ τι λογίζομαι εἶχον εἰπεῖν αὐτῷ, ἔλεγον αὐτῷ· 'οὐκοῦν καὶ σὺ ἡσύχασον τὰς πέντε ἡμέρας καὶ συντύγχανε τὰς δύο· καὶ ἐὰν ἦ κατὰ Θεὸν τὸ κάθισμά σου, τουτέστιν ἐὰν γινώσκῃς τί ἐστὶν ὃ θέλεις καθήμενος, οὐκ ἐμπίπτεις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δαίμονος τῆς κενοδοξίας· ὁ γινώσκων γὰρ τί εἰσῆλθε ποιῆσαι εἰς τὴν πόλιν, αὐτὸ θέλει καὶ οὐκ ἐκκλίνει τὴν καρδίαν αὐτοῦ'.

Ἐπεὶ ἐκπίπτει τοῦ ζητουμένου πράγματος, συγχώρησόν μοι ἄββᾶ, ὅτι πρὸς σὲ οὐκ ἔχω ἄλλο τι εἰπεῖν, ἀλλ' εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὸν Κύριον· οὔτε γὰρ ἔργον ἔχω οὔτε λόγον.

Ἀπόκριση

Ο Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς εἶπε στὸν Δεσπότη μας Χριστὸ τὸ Θεό· «ἐγὼ ἔχω ἀνάγκη νὰ βαπτισθῶ ἀπὸ σένα, καὶ σὺ ἔρχεσαι σὲ μένα;»³⁹. Ὅμως καλὰ ἔκανε ἡ ἀγάπη σου ποὺ μᾶς παιδεύει μὲ τὴν ταπείνωση, ὥστε ἔστω καὶ ἔτσι νὰ ντραποῦμε καὶ νὰ ποῦμε τὰ πάθη μας· «διότι χωρὶς καμμία ἀντιλογία τὸ κατώτερο εὐλογεῖται ἀπὸ τὸ καλύτερο»⁴⁰. Ἐσὺ λοιπὸν πρέπει νὰ μὲ θεραπεύσεις. Διότι ἐσὺ εἶσαι καὶ πρεσβύτερος, πνευματικὸς ἱερέας τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος καλούμενος ν' ἀλείψεις μὲ ἔλαιο τοὺς ταλαιπωρημένους καὶ νὰ τοὺς θεραπεύσεις ἀπὸ τὴ σωματικὴ ἀρρώστια, ἀναμιγνύεις μαζὶ μὲ τὴν ἄλειψη καὶ τὴ συγχῶρηση τῶν ἁμαρτιῶν.

Ἐγὼ λοιπὸν ποὺ δὲν ἀνήκω στὸν κλῆρο ἐξαιτίας τῆς ἀναξιοτήτάς μου καὶ ἐπειδὴ οἱ ἄσπρες μου τρίχες δὲν ἐμπόδισαν τὶς νεανικὲς μου ἐπιθυμίες, πῶς μπορῶ νὰ συμβουλέψω τὸν ἀνώτερό μου; Διότι, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ποὺ μὲ ἐρωτᾷ ἦταν κοντὰ μου, ἡ φλυαρία μου δὲ θὰ μὲ ἄφηνε νὰ ἡσυχάσω, ὥστε νὰ μὴ τοῦ ἀπαντήσω· διότι ἔχω τὴ γλῶσσα ἀσταμάτητη. Καὶ θὰ μπορούσα νὰ τοῦ πῶ, ὅτι τὸ παιδὶ ἀπὸ τὰ μικρὰ μαθήματα προκόβει στὰ μεγαλύτερα. Μήπως δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ μοῦ πεῖ ὅπωςδὴποτε, 'ναί'; Καὶ ἀφοῦ τοῦ ἔλεγα ὅ,τι νομίζω ὅτι εἶχα νὰ πῶ, καὶ τοῦ ἔλεγα· λοιπὸν καὶ σὺ ἡσύχασε τὶς πέντε ἡμέρες καὶ κἄνε τὶς συναντήσεις τὶς δύο· καὶ ἐὰν τὸ κάθισμά σου εἶναι σύμφωνο μὲ τὸ Θεό, δηλαδὴ ἐὰν γνωρίζεις τί εἶναι αὐτὸ ποὺ θέλεις καθήμενος ἐκεῖ, δὲ πέφτεις στὰ χέρια τοῦ δαίμονα τῆς κενοδοξίας· διότι αὐτὸς ποῦ γνωρίζει τί ἦλθε νὰ κάνει στὴν πόλη, αὐτὸ θέλει καὶ δὲν ἀφήνει τὴν καρδιά του νὰ ἐκτραπεῖ.

Ἐπειδὴ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ ζητούμενο πρᾶγμα, συγχώρησέ με, Ἀββᾶ μου, διότι δὲν ἔχω νὰ σοῦ πῶ τίποτε ἄλλο, ἀλλὰ προσευχήσου γιὰ μένα στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου· διότι δὲν ἔχω οὔτε ἔργο οὔτε λόγο.

39. Ματθ. 3,14.

40. Ἐβρ. 7,7.

ΡΜ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπειδὴ δίδοντός μου τῷ σώματι καὶ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν οὐχ ὑπουργεῖ εἰς τὴν λειτουργίαν, καὶ πάλιν ἔλαττον δοῦναι φοβοῦμαι μὴ ταχέως καταπέση, τί ὀφείλω περὶ τούτου ποιῆσαι; Καὶ περὶ τῆς ἁγίας Κοινωνίας, ἐπειδὴ καθ' ἡμέραν θέλω κοινωνεῖν, εἰς βᾶρος μοί ἐστι τὸ ἀνέρχεσθαι πρὸς με τὸν ἁμαρτωλὸν τὴν ἁγίαν Κοινωνίαν, ἢ ὀφείλω κατέρχεσθαι καὶ κοινωνεῖν; Καὶ πῶς πάλιν σώζεται τὰ τῆς ἡσυχίας;

10 Ἀπόκρισις

Προεῖπον τῇ ἀγάπῃ σου, ἀββᾶ, τοὺς λόγους Ἰωάννου πρὸς τὸν Σωτῆρα· καὶ πάλιν προσέθηκας τοῦ γράψαι μοι τῷ ἄφρονι καὶ ἰδιώτῃ; Εἰ οὖν Ἰωάννης ὕστερον οὐκ ἀντέλεξεν, ἐγὼ τίς εἰμι ὁ ἐξουδενωμένος ἀντιλέγειν; Λέγω σοι οὖν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι οὐδὲν εἰμι καὶ οὐδὲν οἶδα· ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπακοήν, εἴ τι ἔχω ἐν τῇ καρδίᾳ μου λέγω· οὐ λέγω δὲ ὅτι πάντως οὕτως ἐστίν, ἀλλ' ὡς ἔχω λέγω.

Οὐκ ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ ἀσθενοῦντος λειτουργίαν σωματικὴν, ἀλλὰ πνευματικὴν, τοῦτ' ἐστὶ τὴν εὐχὴν· φησὶ γὰρ 20 «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε».

Περὶ δὲ τῆς διαίτης τοῦ σώματος, εἰ ὅταν λάβῃ τὴν ἱκανὴν τροφήν οὐ δύναται λειτουργῆσαι, ἐὰν δὲ μὴ λάβῃ φοβούμεθα τὴν ἀσθένειαν, κράτει τὴν μεσότητα· μήτε ἄνω ἄνω, μήτε κάτω κάτω· καὶ πληροῦται ἡ γραφὴ ἢ λέγουσα· «μὴ ἐκκλίνῃς εἰς τὰ 25 δεξιά, ἢ εἰς τὰ ἀριστερά»· ἀλλὰ δὸς τῷ σώματι τὴν χρεῖαν αὐ-

41. Στους ἡσυχαστὲς μετέφεραν τὴ θεία κοινωνία στὸ κελλί τους.

42. Στὴν παραπάνω ἐπιστολή.

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἐπειδὴ, ὅταν δίνω στὸ σῶμα μου παραπάνω ἀπὸ τὴν ἀνάγκη, δὲν ἀνταπεξέρχεται στὴ λειτουργία, καὶ πάλι ἂν τοῦ δώσω λιγότερο φοβᾶμαι μήπως ἐξασθενήσει γρήγορα, τί πρέπει νὰ κάνω γι' αὐτό; Καὶ γιὰ τὴν ἁγία Κοινωνία, ἐπειδὴ θέλω νὰ κοινωνῶ κάθε ἡμέρα, εἶναι σὲ βάρος μου ἢ μεταφορὰ τῆς ἁγίας Κοινωνίας σ' ἐμένα τὸν ἁμαρτωλό⁴¹, ἢ ὀφείλω νὰ κατεβαίνω καὶ νὰ κοινωνῶ; Καὶ πῶς πάλι σώζονται τὰ τῆς ἡσυχίας;

Ἀπόκριση

Αββᾶ, εἶπα πρωύτερα στὴν ἀγάπη σου τὰ λόγια τοῦ Ἰωάννη στὸ Σωτήρα⁴². πάλι λοιπὸν συνέχισες νὰ γράφεις σὲ μένα τὸν ἄφρονα καὶ ἁμαθῆ; Ἐὰν λοιπὸν ὁ Ἰωάννης δὲν ἔφερε ὕστερα ἀντίρρηση, ποιὸς εἶμαι ἐγὼ ὁ τιποτένιος ποὺ θὰ φέρω ἀντίρρηση; Σοῦ λέγω λοιπὸν τὴν ἀλήθεια, ὅτι δὲν εἶμαι τίποτε καὶ δὲ γνωρίζω τίποτε, ἀλλὰ χάριν ὑπακοῆς, ὅ,τι ἔχω μέσα στὴν καρδιά μου σοῦ τὸ λέγω· καὶ δὲν λέγω ὅτι ὅπως δὴ ποτε ἔτσι εἶναι, ἀλλὰ τὸ λέγω ὅπως μπορῶ.

Ὁ Θεὸς δὲν ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἀσθενῆ σωματικὴ ἐργασία, ἀλλὰ πνευματικὴ, δηλαδὴ τὴν προσευχὴ· διότι λέγει, «νὰ προσεύχεσθε ἀδιάλειπτα»⁴³.

Ὅσο γιὰ τὴ δίαιτα τοῦ σώματος, ἐὰν ὅταν πάρει τὴν ἀρκετὴ τροφή δὲ μπορεῖ νὰ ἐργασθεῖ, καὶ ἂν δὲν πάρει φοβόμαστε τὴν ἀρρώστια, γι αὐτὸ κράτα τὴ μεσότητά· οὔτε πολὺ ψηλά, οὔτε πολὺ χαμηλά· καὶ ἐκπληρώνεται ἡ γραφή ποὺ λέγει· «νὰ μὴ κλίνεις πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ τ' ἀριστερά»⁴⁴. ἀλλὰ δῶσε στὸ σῶμα τὰ ἀνα-

43. Α' Θεσ. 5,17.

44. Παρ. 4,27.

τοῦ παραμικρόν· αὕτη γὰρ ἡ ὁδὸς ἐστὶ τῶν Πατέρων, τὸ μῆτε σπαταλᾶν, μῆτε βαρηθῆναι ἐν τῇ πολιτείᾳ.

Περὶ δὲ τοῦ ἔρχεσθαι τὴν ἀγίαν Κοινωνίαν, ὁπότε κατὰ καταφρόνησιν οὐ γίνεται, ἀλλὰ κατὰ ἀσθένειαν, οὐκ ἔστι κατάκρισις· καὶ γὰρ ὁ ἀρχίατρος πρὸς τοὺς πάνυ κάμνοντας καὶ κακῶς ἔχοντας δι' ἑαυτοῦ ὑπάγει, ὡς ἤδη πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ κακῶς ἔχοντας ἀφ' ἑαυτοῦ ἦλθεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Συγχώρησον, πάτερ, ὅτι ὑποτασσόμενος ἐλάλησα ὁ ἀνάξιος.

ΡΜΑ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπειδὴ χήρα ἀδικουμένη ἀπέστειλε παρακαλοῦσα, ἵνα γράψω τῷ δομεστικῷ βοηθῆσαι αὐτῇ, ἔχω περὶ τούτου δύο λογισμοὺς· ὁ εἷς λέγει, ὅτι εἰς νέκρωσιν ἦλθον ὧδε καὶ ἂν γράψω αὐτῇ παραβαίνω τὴν σύνταξιν τῆς νεκρώσεως· ἂν δὲ μὴ γράψω, παραβαίνω τὴν ἐντολὴν τὴν λέγουσαν, βοηθῆσαι τοῖς δεομένοις. Ποίησον ἀγάπην, πάτερ, καὶ εἶπέ μοι τί ποιῆσω.

Ἀπόκρισις

20 **Ε**ἰ ἦς νεκρὸς καὶ ἦλθε χήρα ἀδικουμένη, ἠδύνου αὐτῇ βοηθῆσαι; Ἐὰν δὲ ταύτη βοηθῆσης καὶ ἄλλη ἔλθῃ, παριδεῖν ἔχεις αὐτὴν καὶ παραβῆναι τότε τὴν ἐντολὴν; Ὁ νεκρὸς οὐ φροντίζει τινὸς τοιούτου· κἄν γογγύσωσι κατὰ σοῦ, οὐδέν σε τοῦτο ἀδικεῖ.

ΡΜΒ'

25 Ἀδελφὸς οἰκῶν ἐν κοινοβίῳ ἠρώτησε τὸν μέγαν Γέροντα περὶ τῶν ἰδίων λογισμῶν.

γκαῖα σ' αὐτὸ παρὰ λίγο⁴⁵. Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ὁδὸς τῶν Πατέρων, δηλαδή οὔτε νὰ σπαταλᾷ κανεῖς, οὔτε νὰ πιέζεσαι μέσα στὴ ζωή.

Ὡς πρὸς τὴ μεταφορὰ τῆς ἁγίας Κοινωνίας, ὅποτε δὲ γίνεται ἀπὸ καταφρόνηση, ἀλλὰ ἀπὸ ἀδυναμία, δὲν εἶναι κατάκριση· διότι καὶ ὁ ἀρχίατρος πηγαίνει ὁ ἴδιος πρὸς ἐκείνους ποὺ εἶναι πολὺ ἀσθενεῖς, ὅπως ἤδη ἦλθε πρὸς ἐμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀσθενεῖς ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός.

Συγχώρεσέ με, πάτερ, διότι ὑποτασσόμενος μίλησα ὁ ἀνάξιος.

141

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἐπειδὴ μία ἀδικημένη χήρα μοῦ ἔστειλε γράμμα παρακαλώντας νὰ γράψω στὸν δομέστικο νὰ τὴ βοηθήσει, ἔχω γι' αὐτὸ δύο λογισμούς· ὁ ἓνας λέγει, ὅτι ἦρθα ἐδῶ γιὰ νέκρωση καί, ἂν τῆς γράψω, παραβαίνω τὴ σύνταξη τῆς νεκρώσεως· ἐὰν δὲν γράψω, παραβαίνω τὴν ἐντολὴ ποὺ λέγει νὰ βοηθήσω ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἀνάγκη. Δεῖξε ἀγάπη, Πάτερ, καὶ πές μου τί νὰ κάνω.

Ἀπόκριση

Εὰν ἦσουν νεκρὸς καὶ ἐρχόταν ἀδικημένη χήρα, θὰ μπορούσες νὰ τὴ βοηθήσεις; Καὶ ἂν βοηθήσεις αὐτὴ καὶ ἔλθει ἄλλη, μπορεῖς νὰ τὴν περιφρονήσεις καὶ νὰ παραβεῖς τότε τὴν ἐντολή; Ὁ νεκρὸς δὲν φροντίζει γιὰ κάτι τέτοιο· καὶ ἂν γογγύσουν ἐναντίον σου, αὐτὸ δὲν σὲ ἀδικεῖ καθόλου.

142

Ἄδελφός ποὺ κατοικοῦσε στὸ κοινόβιο ἐρώτησε τὸν μεγάλο Γέροντα γιὰ τοὺς λογισμούς του.

45. Δηλαδή νὰ τρῶς ὅσο εἶναι ἀνάγκη, παρὰ κάτι λειψό.

Ἀπόκρισις

Ανόητος εἶ, διὰ τοῦτο κυριεύουσί σου οἱ λογισμοί, μάλιστα δὲ τὸ δικαίωμα. Ὁ Κύριος θέλει, ἵνα ἔχῃς πάντα ἄνθρωπον διαφέροντά σου. Λοιπὸν δεῖξον αὐτῷ ὑπακοὴν ἐν πᾶσι· καὶ ποιήσον εἴτι λέγει σοι, εἴτε περὶ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ οἴουδήποτε πράγματος, ὑποτάγηθι αὐτῷ· ἐὰν δὲ ᾗ πρᾶγμα βαρὺ, γενοῦ γνώμης τοῦ ἀββᾶ. Καὶ εἴ τι λέγει σοι, ποιήσον.

Καὶ περὶ ψαλμωδίας καὶ ἀγρυπνίας εἴ τι λέγει σοι ποιήσον
10 καὶ ὅλα γίνεται σοι εἰς σωτηρίαν ψυχῆς. Καὶ ἐὰν συκοφαντήσῃ σε, χαῖρε, συμφέρεي γάρ σοι πάνυ· καὶ ἐὰν θλίψῃ σε, ὑπόμεινον, «ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται». Ἐπὶ πᾶσι δὲ εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ· ἢ γὰρ εὐχαριστία πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας πρὸς τὸν Θεόν. Ἐν πᾶσι δὲ ἀεὶ κατάκρινε σεαυτὸν ἁμαρ-
15 τάνοντα καὶ σφαλλόμενον καὶ οὐ κατακρίνει σε ὁ Θεός. Ταπεινώθητι ἐν πᾶσι καὶ εὐρίσκεις τὴν παρὰ Θεοῦ χάριν.

Ἐὰν μάθῃς ταῦτα, βοηθεῖ σοι ὁ Θεὸς εὐρεῖν δύναμιν· τοῦτο γὰρ θέλημα αὐτοῦ ἐστίν, «ἵνα πᾶς ἄνθρωπος σωθῆ, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθῃ».

ΡΜΓ'

20 Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

Αδελφέ, μὴ βάλῃς σεαυτὸν διακρίναι τοὺς ἐρχομένους σοι λογισμούς, καὶ γὰρ οὐκ ἔστι τοῦ μέτρου σου, καὶ ταρασσουσί σε ὡς θέλουσι τὸν μὴ γινώσκοντα τὴν μεθοδεῖαν αὐτῶν· ἀλλ' ἐὰν ταρασσουσί σε, εἰπέ αὐτοῖς, 'ἐγὼ οὐκ οἶδα τίνες
25 ἐστέ, ὁ γινώσκων Θεός, μὴ ἐάσῃ ὑμᾶς πλανῆσαί με'. Καὶ ρίψον ἐνώπιον Θεοῦ τὴν ἀδυναμίαν σου, λέγων· 'Κύριε, ἐν ταῖς χερσί

Ἀπόκριση

Εἶσαι ἀνόητος, γι' αὐτὸ σὲ κυριεύουν οἱ λογισμοὶ καὶ μάλιστα ὁ λογισμὸς τῶν δικαιωμάτων. Ὁ Κύριος θέλει νὰ θεωρεῖς κάθε ἄνθρωπο ἀνώτερό σου. Δεῖξε λοιπὸν ὑπακοή σ' αὐτὸν σὲ ὅλα, καὶ νὰ κάνεις ὅ,τι σοῦ λέγει· εἴτε πρόκειται γιὰ τὸ φαγητὸ καὶ τὸ ποτὸ εἴτε γιὰ ὅποιοδήποτε ἄλλο πρᾶγμα, νὰ ὑποτάσσεσαι σ' αὐτόν. Καὶ ἐὰν εἶναι βαρὺ πρᾶγμα, νὰ συμφωνεῖς μὲ τὴ γνώμη τοῦ Ἀββᾶ, καὶ ὅ,τι σοῦ λέγει, νὰ τὸ κάνεις.

Καὶ γιὰ ψαλμωδία καὶ ἀγρυπνία ὅ,τι σοῦ λέγει, νὰ τὸ κάνεις, διότι ὅλα γίνονται γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς σου. Καὶ ἐὰν σὲ συκοφαντήσῃ, νὰ χαίρεσαι, διότι αὐτὸ σὲ συμφέρει πολὺ· καὶ ἂν σὲ στενοχωρήσῃ, δεῖξε ὑπομονή, «διότι αὐτὸς ποὺ θὰ δείξει ὑπομονὴ μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁴⁶. Καὶ γιὰ ὅλα νὰ εὐχαριστεῖς τὸ Θεό· διότι ἡ εὐχαριστία πρεσβεῦει στὸ Θεὸ γιὰ τὴν ἀδυναμία. Καὶ σὲ ὅλα πάντοτε νὰ κατακρίνεις τὸν ἑαυτὸ σου, ὅταν ἀμαρτάνει καὶ σφάλλει, καὶ ὁ Θεὸς δὲ θὰ σὲ κατακρίνει. Δεῖξε ταπείνωση σὲ ὅλα, καὶ θὰ βρεῖς τὴ χάρη ἀπὸ τὸ Θεό.

Ἐὰν μάθεις αὐτά, ὁ Θεὸς θὰ σὲ βοηθήσῃ νὰ βρεῖς δύναμη· διότι αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημά του, γιὰ νὰ σωθεῖ κάθε ἄνθρωπος καὶ νὰ γνωρίσει τὴν ἀλήθεια.

143

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο.

Αδελφέ, μὴ ἐπιχειρήσεις ἐσὺ ὁ ἴδιος νὰ διακρίνεις τοὺς λογισμοὺς ποὺ σοῦ ἔρχονται, διότι δὲν εἶναι τοῦ μέτρου σου. Ὅπως θέλουν σὲ ταρασσούν, διότι δὲν γνωρίζεις τίς μεθοδεύσεις τους· ἀλλὰ ἐὰν σὲ ταρασσούν, πές τους· ἔγὼ δὲν γνωρίζω ποιοὶ εἴσθε, ὁ Θεὸς ποὺ γνωρίζει, νὰ μὴ σᾶς ἀφήσῃ νὰ μὲ πλανήσετε'. Καὶ ρίξε τὴν ἀδυναμία σου μπρο-

46. Ματθ. 10,22.

σοῦ εἶμι, βοήθησόν μοι καὶ ἐξελοῦ με ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν.
Τὸν δὲ βραδύνοντα λογισμὸν καὶ πολεμοῦντά σε, εἶπε τῷ ἄββᾶ
σου, καὶ διὰ τοῦ Θεοῦ θεραπεύει σε.

Καὶ περὶ ἐργοχείρου, εἴ τι ἀκούεις ποιήσον καὶ σῶζῃ ἐν
5 ὀνόματι τοῦ Θεοῦ.

Περὶ τῶν Ψαλμῶν, μὴ ἀφῆς τὸ μάθημα, ἐνέργεια γάρ ἐστι
καὶ πύκτευσον τοῦ ἀποστηθίζεῖν· ὠφελεῖσαι γὰρ πάνυ.

Περὶ δὲ τοῦ ἀκοῦσαι τὰ ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου, μὴ ζητήσης·
ἔχεις γὰρ μαθήματα τέως κατὰ τὰ μέτρα σου τὰ ὠφελοῦντά σε.

ΡΜΔ'

10 Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἀπόκρισις

Μὴ χλευασθῆς ἀφελῆ, οὐκ ἐνι πιστεῦσαι τοῖς ἐχθροῖς
σου· ἐὰν γὰρ ἀμεριμνήσης καὶ ἀμελήσης ἔρχονται πάλιν· ὁ στρατιώτης γὰρ ἐν καιρῷ εἰρήνης μελετᾷ τὰ τοῦ
15 πολέμου. Βλέπε ὅτι ὁ Κύριος εἶπε τῷ ὄφει, «αὐτός σου τηρήσει
κεφαλὴν καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν»· ἕως οὖν ἐσχάτης ἀνα-
πνοῆς οὐκ ὀφείλει ἀμεριμνήσαι ἄνθρωπος.

Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, ἀδελφέ, ἀπὸ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς κενο-
δοξίας καὶ τοῦ ὕπνου καὶ τῶν λοιπῶν παθῶν, εἰδὼς ὅτι ὁ
20 ἐχθρὸς οὐ κοιμᾶται οὐδ' ἀμελεῖ.

Ἀδελφέ, εἴ θέλεις σωθῆναι, κτῆσαι ταπεινώσιν, ὑπακοὴν
καὶ ὑποταγὴν ἐκούσιον· καὶ ὅταν ἀκούῃς τίποτε παρὰ τοῦ γέ-
ροντος, εἴτε ἂν ᾗ, εἶπε αὐτῷ μετὰ ταπεινώσεως· 'εὗξαι ὑπὲρ
ἐμοῦ, πάτερ, ὅπως δώῃ μοι ὁ Θεὸς σύνεσιν καὶ γρήγορσιν, ἵνα
25 μὴ θλίψω σε'. Ταῦτα φύλαξον καὶ σῶζῃ.

στά στο Θεό λέγοντας: 'Κύριε, εἶμαι στά χέρια σου, βοήθησέ με καὶ βγάλε με ἀπὸ τὰ χέρια τους'. Τὸν ἐπίμονο ὅμως καὶ πολεμικὸ λογισμό νὰ τὸν πείσ στὸν Ἀββᾶ σου, καὶ αὐτὸς μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ σὲ θεραπεύσει.

Καὶ γιὰ τὸ ἐργόχειρο, ὅ,τι ἀκοῦς νὰ τὸ κάνεις καὶ θὰ σωθεῖς στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Γιὰ τοὺς ψαλμούς, μὴν ἀφήνεις τὸ μάθημα, διότι εἶναι ἐνέργεια, καὶ ἀγωνίσου νὰ τοὺς ἀποστηθίζεις· διότι ὠφελεῖσαι πολύ.

Ὅσο γιὰ ἐκεῖνα πού ξεπερνοῦν τὴ δύναμή σου μὴ ζητήσεις νὰ τ' ἀκούσεις· διότι ἔχεις πρὸς τὸ παρὸν μαθήματα σύμφωνα μὲ τὰ μέτρα σου πού σὲ ὠφελοῦν.

144

Τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἀπόκριση

N ἂ μὴ χλευασθεῖς ἀνοήτως, διότι δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ πιστέψεις στοὺς ἐχθρούς σου· ἐὰν ἀμεριμνήσεις καὶ ἀμελήσεις, ἔρχονται πάλι· διότι ὁ στρατιώτης σὲ καιρὸ εἰρήνης μελετᾷ τὰ σχετικὰ μὲ τὸν πόλεμο. Πρόσεχε ὅτι ὁ Κύριος εἶπε στὸ φίδι, «αὐτὸς θὰ συντρίψει τὸ κεφάλι σου καὶ ἐσὺ θὰ κεντήσεις τὴν πτέρνα του». Μέχρι λοιπὸν τὴν τελευταία ἀναπνοὴ ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ ἀμεριμνᾷ.

Πρόσεχε λοιπὸν, ἀδελφέ, τὸν ἑαυτὸ σου ἀπὸ τὴν ὀργὴ καὶ τὴν κενοδοξία καὶ τὸν ὕπνο καὶ τὰ ὑπόλοιπα πάθη, γνωρίζοντας ὅτι ὁ ἐχθρὸς δὲν κοιμᾷται οὔτε ἀμελεῖ.

Ἀδελφέ, ἐὰν θέλεις νὰ σωθεῖς, ἀπόκτησε ταπείνωση, ὑπακοὴ καὶ ἐκούσια ὑποταγή· καὶ ὅταν ἀκοῦς κάτι ἀπὸ τὸν γέροντα, ὅ,τι κι' ἂν εἶναι, πές του μὲ ταπείνωση· 'προσευχῆσου, πάτερ, γιὰ μένα, γιὰ νὰ μοῦ δώσει σύνεση καὶ ἐγρήγορηση ὁ Θεός, γιὰ νὰ μὴ σὲ στενοχωρῶ'. Τήρησε αὐτά, καὶ θὰ σωθεῖς.

PME'

Ὁ αὐτὸς ἀδελφὸς ἀσθενείᾳ περιπεσὼν καὶ ὑποπτεύων ἀποθανεῖν, ἤτησε μετὰ ταπεινώσεως πολλῆς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα περὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, καὶ περὶ ὑπομονῆς τῆς ἐν τῇ νόσῳ ἕως τέλους. Καὶ ἀπεκρίνατο αὐτῷ οὕτως.

5 **Μ**ὴ λυπηθῆς, ἀδελφέ· ὁ γὰρ ἐκτὸς ἁμαρτιῶν θάνατος, οὐκ ἔστι θάνατος, ἀλλὰ μετάβασις ἀπὸ θλίψεως εἰς ἀνάπαυσιν· ἀπὸ σκότους εἰς τὸ ἀνεκκλάλητον φῶς καὶ εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Καὶ λέγει δέ σοι ὁ Θεὸς ὁ μέγας βασιλεὺς, ἀφέωνταί σοι πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι σου, προηγουμένως διὰ 10 τῶν εὐχῶν καὶ δεήσεων τῶν ἁγίων, καὶ διὰ τὴν σὴν εἰς αὐτὸν πίστιν, δῶῃ σοι τὴν ὑπομονὴν ἕως τέλους.

PMS'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Δέσποτά μου πάτερ, ἐν ταῖς χερσίν εἰμι τοῦ Θεοῦ καὶ ταῖς 15 σαῖς· ποιήσον οὖν τὸ ἔλεός σου ἕως τέλους μετ' ἐμοῦ καὶ τάχυνον τοῦ ἀπολύσαι με παρατιθέμενός με τῷ Δεσπότη μου Χριστῷ, καὶ ὁδηγῶν ταῖς ἀγίαις σου εὐχαῖς καὶ παραπέμπων τὸν ἀέρα καὶ τὴν ὁδὸν ταύτην ἣν οὐ γινώσκω.

Ἀπόκρισις

20 **Θ**εῷ τῷ καταξιώσαντι ὑπεραποθανεῖν ἡμῶν, τῷ Δεσπότη τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ πάσης πνοῆς, παρατίθημί σε, ἀδελφέ, τοῦ καταπραῦναι ἔμπροσθέν σου τὸν φόβον τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἀνεμπόδιστον ποιῆσαι τὴν ἀνάβασιν τῆς ψυχῆς σου καὶ μετὰ παρρησίας προσκυνῆσαι τὴν ἁγίαν Τριάδα, τοῦτ' ἔστιν ἠλευθερωμένον, φοβούμενον δὲ καὶ 25 τρέμοντα κατὰ τοὺς ἀγγέλους, καὶ τοῦ ἀναπαῦσαί σε μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

145

Ὁ ἴδιος ἀδελφός, ἐπειδὴ ἀρρώστησε καὶ ὑποπτευόταν ὅτι θὰ πεθάνει, ζήτησε μὲ πολλὴ ταπείνωση ἀπὸ τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα νὰ μεσιτεύσει γιὰ συγχώρηση ἁμαρτιῶν· καὶ γιὰ τὴν ὑπομονὴ κατὰ τὴν ἀρρώστια μέχρι τὸ τέλος. Καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε ὡς ἑξῆς.

Αδελφέ, μὴ λυπηθεῖς· διότι ὁ θάνατος χωρὶς ἁμαρτίες, δὲν εἶναι θάνατος, ἀλλὰ μετάβαση ἀπὸ θλίψη σὲ ἀνάπαυση· ἀπὸ τὸ σκοτάδι στὸ ἀνεκδιήγητο φῶς καὶ στὴν αἰώνια ζωὴ. Καὶ σοῦ λέγει ὁ Θεὸς ὁ μέγας βασιλιάς, σοῦ συγχωροῦνται ὅλες οἱ ἁμαρτίες σου, προηγουμένως ὅμως μὲ τὶς προσευχὲς καὶ τὶς δεήσεις τῶν ἁγίων. Καὶ ἐξαιτίας τῆς πίστεώς σου σ' αὐτὸν εἶθε νὰ σοῦ δώσει ὑπομονὴ μέχρι τὸ τέλος.

146

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Δέσποτα μου πάτερ, εἶμαι στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ στὰ δικά σου· δεῖξε λοιπὸν ἔλεος σὲ μένα μέχρι τὸ τέλος καὶ ἐπιτάχυνε νὰ μὲ ἀπολύσεις, παραδίδοντάς με στὸ Δεσπότη μου Χριστό, ὀδηγώντας με μὲ τὶς ἅγιες εὐχὲς σου καὶ στέλνοντάς τε στὸν ἀέρα καὶ στὸν δρόμο αὐτὸ πού δὲν γνωρίζω.

Ἀπόκριση

Σὲ παραδίδω, ἀδελφέ, στὸ Θεὸ πού καταξίωσε νὰ πεθάνει γιὰ μᾶς, στὸν Δεσπότη τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ κάθε πνοῆς, ὥστε νὰ καταπραῖνει μπροστά σου τὸν φόβο τοῦ θανάτου καὶ νὰ κάνει ἀνεμπόδιστη τὴν ἀνάβαση τῆς ψυχῆς σου, ὥστε νὰ προσκυνήσεις μὲ παρρησία τὴν ἁγία Τριάδα, δηλαδὴ ἀπελευθερωμένος, ἀλλὰ φοβούμενος καὶ τρέμοντας, κατ' ἀναλογία μὲ τοὺς ἀγγέλους, καὶ νὰ σὲ ἀναπαύσει μαζὶ μὲ τοὺς ἁγίους του.

ΡΜΖ'

Ἄλλος ἀδελφὸς ἀσθενήσας, φθίσει περιπεσών, καὶ πάνυ κινδυνεύων, παρεκάλεσε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ αἰτῆσαι αὐτῷ ἄφεσιν ἀμαρτιῶν.

Ἀπόκρισις

5 **Μ**ὴ φοβηθῆς, ἀδελφέ, ἀλλὰ μᾶλλον χαρῆ ἢ ψυχὴ σου καὶ εὐφρανθῆ ἔν Κυρίῳ. Καὶ πιστευσόν μοι μετὰ ἀληθείας, ὅτι ἰδοὺ συνεχώρησεν ὁ Θεὸς ὄλας σου τὰς ἀμαρτίας κατὰ τὴν αἰτησίαν σου, ἀπὸ παιδὸς μέχρι τοῦ δεῦρο. Εὐλογητὸς ὁ θελήσας Θεός, ὅτι συνεχώρησέ σοι ὄλας.

10 Μὴ οὖν λυπηθῆς· οὐδὲν κακὸν ἔχεις. Πόνος ἐστὶ καὶ παύεται.

ΡΜΗ'

Πάλιν αὐτοῦ βαρηθέντος ἐπὶ πλεῖον, παρεκάλεσάν τινες ἀδελφοὶ τὸν ἄλλον γέροντα ἐρμηνεῦσαι αὐτοῖς τὴν πρὸ ταύτης ἀπόκρισιν· ἢ περὶ ζωῆς εἶπεν ὁ γέρων ἢ περὶ θανάτου.

15 Ἀπόκρισις

Περὶ θανάτου ἐστὶ· δύναται δὲ αἰτῆσαι αὐτῷ ζωὴν ἔαν πληροφορηθῆ ὑπὸ Θεοῦ.

ΡΜΘ'

Ταῦτα ἀκούσαντες παρεκάλεσαν τὸν μέγαν Γέροντα αἰτῆσαι αὐτῷ ζωὴν.

147

Ἄλλος ἀδελφός, ἀφοῦ ἀρρώστησε καὶ προσβλήθηκε ἀπὸ φυματίωση καὶ κινδύνευε πολὺ, παρακάλεσε τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα νὰ προσεύχεται γι' αὐτὸν καὶ τοῦ ζήτησε συγχώρηση τῶν ἀμαρτιῶν.

Ἀπόκριση

Μὴ φοβηθεῖς, ἀδελφέ, ἀλλὰ περισσότερο νὰ χαρεῖ ἡ ψυχὴ σου καὶ νὰ εὐφρανθεῖ ἐν Κυρίῳ. Καὶ πίστεψέ με εἰλικρινά, ὅτι νὰ, ὁ Θεὸς σοῦ συγχώρησε ὅλες τὶς ἀμαρτίες σου σύμφωνα μὲ τὴν αἴτησή σου, ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία μέχρι τώρα. Εὐλογημένος ὁ Θεὸς ποὺ τὸ θέλησε, διότι σοῦ τὶς συγχώρησε ὅλες.

Μὴ λυπηθεῖς λοιπόν, δὲν ἔχεις κανένα κακό. Πόνος εἶναι καὶ σταματᾷ.

148

Ἐπειδὴ αὐτὸς δυσανασχετοῦσε πάλι περισσότερο, μερικοὶ ἀδελφοὶ παρακάλεσαν τὸν ἄλλο γέροντα νὰ τοὺς ἐρμηνεύσει τὴν προηγούμενη ἀπάντηση, ἂν ὁ Γέροντας τὸ εἶπε γιὰ ζωὴ ἢ γιὰ θάνατο.

Ἀπόκριση

Γιὰ τὸν θάνατο τὸ εἶπε· μπορεῖ ὅμως νὰ ζητήσῃ ζωὴ γι' αὐτόν, ἐὰν πληροφορηθεῖ ἀπὸ τὸ Θεό.

149

Ὅταν ἄκουσαν αὐτά, παρακάλεσαν τὸν μεγάλο Γέροντα νὰ τοῦ ζητήσῃ ζωὴ.

Ἀπόκρισις

Ο Θεός μου ὁ ἀγαθὸς καὶ εὐσπλαγχνος, ἔτι καὶ ἔτι ἐμπλήσοι ὑμᾶς τῆς χαρᾶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν. Περὶ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ἀρκεῖ αὐτῷ εἶ τι κατηξιώθη λαβεῖν, ὅτι ἄφνω πλούσιος ἐγένετο, καὶ ἐκ δούλου ἐλεύθερος. Ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ εὐδοκήσας καὶ προσδεξάμενος τὴν παράκλησιν Θεός.

Μηδὲν οὖν εἶπητε τῷ ἀδελφῷ, ἵνα μὴ λυπηθῆ. Ἀλλ' ὑμεῖς φυλάξατε τὸ μυστήριον· οὐ γάρ ἐστὶν αὐτῷ θάνατος, ἀλλὰ μετά-10 βασις ἀπὸ θανάτου εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον, καὶ ἐκ θλίψεως εἰς ἀνάπαυσιν.

PN'

Πάλιν τοῦ ἀδελφοῦ βαρηθέντος καὶ πάνυ κάμνοντος, παρεκάλεσαν αὐτὸν τὸν μέγαν Γέροντα ποιῆσαι τὸν Θεὸν αἰτηθέντα ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τάχιον τὸ ἔλεος.

15 Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος.

Διὰ τοῦτο ἔμεινεν ἐν τῷ κόπῳ, ἵνα μὴ μείνη καθ' ἑαυτὴν ἢ γενομένη περὶ αὐτοῦ δέησις· καὶ ὁ Θεὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ καὶ ἐποίησε καὶ ποιεῖ, εὐχαῖς ἁγίων. Ἀμήν. Καὶ μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ἐτελειώθη ἐν εἰρήνῃ ὁ ἀδελφός.

PNA'

20 Γέρων τις ἄββᾶς Εὐθύμιος ἡσυχάζων ἔπεμψε τὴν εὐχὴν ταύτην πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα, ἵνα δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ποιησῆται τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόκρισιν πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τὰς ἐν τῇ εὐχῇ.

Ἀπόκριση

Ο ἀγαθὸς καὶ εὐσπλαγχνός Θεός μου εἶθε νὰ σᾶς γεμίσει μὲ τὴ χαρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Γένοιτο. Ὅσο γιὰ τὸν ἀδελφὸ ἀρκεῖ σ' αὐτὸν ἐκεῖνο ποὺ καταξιώθηκε νὰ πάρει, διότι ξαφνικὰ ἔγινε πλούσιος καὶ ἀπὸ δοῦλος ἐλεύθερος. Ἀλλὰ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ποὺ εὐδόκησε καὶ δέχθηκε τὴν παράκληση.

Μὴ πεῖτε λοιπὸν τίποτε στὸν ἀδελφό, γιὰ νὰ μὴ λυπηθεῖ. Ἀλλὰ ἐσεῖς νὰ φυλάξετε τὸ μυστικόν· διότι δὲν εἶναι θάνατος γι' αὐτὸν, ἀλλὰ μετάβαση ἀπὸ τὸ θάνατο στὴν αἰώνια ζωὴ καὶ ἀπὸ τὴ θλίψη στὴν ἀνάπαυση.

150

Ἐπειδὴ ὁ ἀδελφὸς δυσφοροῦσε πάλι καὶ ὑπέφερε πολὺ, παρακάλεσαν τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ κάμῃ γρήγορα τὸ ἔλεός του.

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα.

Γι' αὐτὸ ἔμεινε στὸν κόπο, γιὰ νὰ μὴ μείνῃ μόνη τῆς ἡ δέηση ποὺ ἔγινε γι' αὐτόν· καὶ ὁ Θεὸς ἔκανε καὶ κάνει αὐτὸ ποὺ τοῦ συμφέρει μὲ τίς εὐχὰς τῶν ἁγίων. Γένοιτο. Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀπάντηση ὁ ἀδελφὸς τελείωσε τὴ ζωὴ του εἰρηνικὰ.

151

Κάποιος γέροντας Ἀββᾶς, μὲ τὸ ὄνομα Εὐθύμιος, ποὺ ἠσύχαζε, ἔστειλε αὐτὴν τὴν προσευχὴ στὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα, γιὰ νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ ὁ Θεὸς μέσω αὐτοῦ, στὶς ἐρωτήσεις ποὺ εἶναι μέσα στὴν προσευχή.

Ἀπόκρισις

Ζωοδότα, ἡ ὁδὸς τῶν ἐν σκότει, φώτισον καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇ ὁμίχλῃ· αὐτὸς γὰρ εἶπας, ἅγιε, «αἰτεῖτε καὶ λήψετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν». Καὶ ἐπειδὴ θέλεις 5 καὶ εἰς ἡμᾶς θύραν ἀνοῖξαι σωτηρίας, τάχυνον· ἐνήρξω γάρ. Εἰ μὴ γὰρ ἤθελες ἡμᾶς σῶσαι, οὐκ ἂν ἡμῖν ἐδήλωσας, τὰ παρ' ἡμῖν μὲν ἀδύνατα, παρὰ σοὶ δὲ τῷ Θεῷ δυνατά.

Ἐδήλωσας ἡμῖν, ἅγιε, καθάρισον σεαυτὸν, ἐὰν θέλῃς ἵνα ἔρχωμαι· κἄγὼ εἶπον, ἅγιε, 'ὁ πηλὸς καθαρῖσαι ἑαυτὸν οὐ δύνα- 10 ται'. Καὶ πάλιν εἶπας ἡμῖν, Δέσποτα, 'ὁ θέλων μου καταξιοθῆ- ναι τῶν δωρεῶν, κατανοησάτω τὰ ἴχνη μου ἐν πᾶσι'· καὶ πῶς δύναται κατανοῆσαι ὁ ἀπὸ γενέσεως τυφλὸς γεγενημένος, ἐὰν μὴ ἀνοιχθῶσιν αὐτοῦ οἱ ὀφθαλμοί; Ὁ τυφλὸς ζητεῖ χειραγωγόν, ἵνα πῶς εὔρη τὴν μικρὰν διακονίαν αὐτοῦ· καὶ γὰρ Τιμαῖος ὁ 15 Βαρτιμαίου υἱός, ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν, αἰτῶν ἐλεημοσύνην, καὶ ὅτε ἤκουσεν, ὅτι τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκεί- νης διέρχεται, ἀνέκραξε λέγων· «υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με»· καὶ ὅτε ἐσπλαγχνίσθη ἡ ἀγαθότης σου καὶ προσεκαλέσω αὐτὸν καὶ εἶπας, «τί θέλεις ποιήσω σοι;», ὁ δὲ εἶπε· «ραββουνί, ἵνα ἀνα- 20 βλέψω». Εὐθέως ἡ ἀγαθότης σου εἶπεν, «ἀνάβλεψον», καὶ ἀνέ- βλεψε, καὶ εἶδε τὰ ἴχνη σου καὶ ἠκολούθησέ σοι.

Κἄγὼ θέλω ἀνακράξαι καὶ ἐπιτιμᾶ μοι ὁ ἀεὶ θέλων σκοτί- σαι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν βλέπόντων. Εἰ θέλει ἡ ἀγαθότης σου προσκαλέσασθαι καὶ ἐμὲ καὶ εἰπεῖν, «τί θέλεις ποιήσω σοι;», 25 κράξω κἄγὼ κατ' αὐτὸν, «Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσι μου οἱ ὀφθαλ- μοί»· καὶ γὰρ ὁ λεπρός, εἰ ἠδύνατο ἑαυτὸν καθαρῖσαι, οὐκ ἂν

47. Ἰω. 16,24 καὶ Ματθ. 7,7.

48. Λουκᾶ 18,27.

49. Ἰω. 9,1.

Ἀπόκριση

Ζωοδότη, ἡ ὁδὸς αὐτῶν ποὺ βρίσκονται στὸ σκοτάδι, φώτισε καὶ μᾶς ποὺ εἴμαστε μέσα στὴν ὁμίχλη, διότι ἐσὺ ὁ ἴδιος, ἅγιε, εἶπες «ζητεῖτε καὶ θὰ λάβετε, χτυπᾶτε καὶ θὰ σᾶς ἀνοιχθεῖ»⁴⁷. Καὶ ἐπειδὴ θέλεις καὶ σὲ μᾶς ν' ἀνοίξεις θύρα σωτηρίας, βιάσου· διότι ἄρχισες. Διότι, ἐὰν δὲν ἤθελες νὰ μᾶς σώσεις, δὲ θὰ μᾶς ἔλεγες, ὅτι αὐτὰ ποὺ εἶναι ἀδύνατα σὲ μᾶς, εἶναι δυνατὰ σὲ σένα τὸ Θεό⁴⁸.

Μᾶς εἶπες, ἅγιε, 'καθάρισε τὸν ἑαυτό σου ἐὰν θέλεις νὰ ἔρθω' καὶ ἐγὼ, ἅγιε, εἶπα, 'ὁ πηλὸς δὲν μπορεῖ νὰ καθαρίσει τὸν ἑαυτό του'. Καὶ πάλι, Δέσποτα, μᾶς εἶπες, 'αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ ἀξιωθεῖ τις δωρεές μου, νὰ ἀναγνωρίσει τὰ ἴχνη μου σὲ ὄλα' πῶς μπορεῖ νὰ τὰ κατανοήσει ἐκεῖνος ποὺ εἶναι ἀπὸ τὴ γένεσή του τυφλός⁴⁹, ἐὰν δὲν ἀνοιχθοῦν τὰ μάτια του; Ὁ τυφλὸς ζητεῖ χειραγωγό, γιὰ νὰ βρεῖ κάπως τὴ μικρὴ διακονία του· διότι καὶ ὁ Τιμαῖος, ὁ υἱὸς τοῦ Βαρτιμαίου, καθόταν κοντὰ στὸ δρόμο, ζητώντας ἐλεημοσύνη, καὶ ὅταν ἄκουσε ὅτι τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης περνᾶ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ δρόμο, φώναξε λέγοντας· «κυιὲ τοῦ Δαβίδ, ἐλέησέ με»⁵⁰. καὶ ὅταν εὐσπλαγχνίσθηκε ἡ ἀγαθότητά σου καὶ τὸν προσκάλεσες καὶ εἶπες, «τί θέλεις νὰ σοῦ κάνω;» καὶ αὐτὸς εἶπε, «διδάσκαλε, θέλω νὰ ἀναβλέψω», ἀμέσως ἡ ἀγαθότητά σου εἶπε, «ἀνάβλεψε», καὶ ἀνάβλεψε, καὶ εἶδε τὰ ἴχνη σου καὶ σὲ ἀκολούθησε⁵¹.

Καὶ ἐγὼ θέλω νὰ φωνάξω καὶ μὲ ἐπιτιμᾶ αὐτὸς ποὺ θέλει πάντα νὰ σκοτίσει τὰ μάτια ἐκείνων ποὺ βλέπουν· ἐὰν θέλει ἡ ἀγαθότητά σου νὰ μὲ προσκαλέσει καὶ μένα καὶ νὰ πεῖ, «τί θέλεις νὰ σοῦ κάνω;», θὰ φωνάξω καὶ ἐγὼ ὅπως ἐκεῖνος, 'Κύριε, ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια μου'⁵², διότι καὶ ὁ λεπρός, ἂν μπορούσε νὰ

50. Μαρκ. 10,47.

51. Μαρκ. 10,46-52.

52. Ματθ. 20,33.

ἔκραξε, «Κύριε, εἴν θέλῃς δύνασαι με καθαρῖσαι», ἀλλ' ἔκαθάριζεν ἑαυτόν. Κἀγὼ κατ' αὐτόν κράζω· ἴδὸς κάμοι τὴν αὐτὴν ἀγίαν φωνὴν', «θέλω, καθαρῖσθητι», καὶ εὐθέως ἀπέρχεται ἀπ' ἑμοῦ ἡ λέπρα. Καὶ ἀναβλέψας καὶ καθαρῖσθεῖς, τότε κατανοῆσω τὰ ἴχνη σου, τοῦ βαδίσαι κατ' ὄπισθεν σου· ὅτι σὺ εἶ ἡ ὁδὸς τῶν πεπλανημένων.

Καὶ τὸν πατέρα παρακαλῶ. Ναί, πάτερ, δεῖθητι τοῦ Δεσπότη ἡμῶν Χριστοῦ, ἵνα ἀνοίξῃ μου τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὅτι σὲ ἔχω τὸν χειραγωγὸν τὸν προσάγοντά με τῷ Δεσπότη Ἰησοῦ, ὅτι αὐτῷ ἔστιν ἡ δόξα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας Ἀμήν.

PNB'

Ἀπόκρισις

Καὶ νῦν καιρὸς ἔστιν εὐπρόσδεκτος τοῦ μελωδῆσαι τὸν τοῦ Εὐαγγελίου λόγον· ὅτι «οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες». Εἰ οὖν ὁ κακῶς ἔχων προσέλθῃ τῷ ἱατρῷ, χρὴ αὐτὸν φυλάξαι τὰ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ προστασσόμενα κατὰ τὸν εἰπόντα, «πιστεύειν δεῖ τὸν προσερχόμενον Θεῷ, ὅτι ἔστι καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθοποδοῦτης γίνεται· πιστὸς γάρ ἔστιν ὁ εἰπών, ὅτι δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἑκατονταπλασίονα, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ζωὴν αἰώνιον». Οἱ τοίνυν προσερχόμενοι τῷ μεγάλῳ ἡμῶν ἱατρῷ, φωτίζονται ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἱατρεύει αὐτῶν ὄλα τὰ νοητὰ πάθη.

Μὴ καυχησώμεθα οὖν λέγοντες, ὅτι 'πιστοὶ ἔσμεν', ἐπεὶ

53. Ματθ. 8,2.

54. Ματθ. 8,3.

55. Β' Κορ. 6,2.

καθαρίσει τὸν ἑαυτὸ του δὲ θὰ φώναζε, «Κύριε, ἐὰν θέλεις μπορεῖς νὰ μὲ καθαρίσεις»⁵³, ἀλλὰ θὰ καθάριζε τὸν ἑαυτὸ του. Καὶ ἐγὼ φωνάζω ὅπως αὐτός· 'Δῶσε μου κι ἐμένα τὴν ἴδια ἀγία φωνή, «θέλω νὰ καθαρισθεῖς»⁵⁴' καὶ ἀμέσως φεύγει ἀπὸ πάνω μου ἡ λέπρα. Καὶ ἀφοῦ ἀναβλέσω καὶ καθαρισθῶ, τότε θὰ γνωρίσω τὰ ἴχνη σου, ὥστε νὰ βαδίσω πίσω σου· διότι ἐσὺ εἶσαι ἡ ὁδὸς ἐκείνων ποὺ πλανῶνται.

Καὶ τὸν πατέρα παρακαλῶ· 'Ναί, πάτερ, παρακάλεσε τὸν Δεσπότη μας Χριστὸ νὰ ἀνοίξει τὰ μάτια μου, ἐπειδὴ ἐσένα ἔχω ὁδηγὸ ποὺ μὲ ὁδηγεῖ στὸν Δεσπότη Ἰησοῦ· διότι σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

152

Ἀπόκριση

Καὶ τώρα εἶναι εὐπρόσδεκτος⁵⁵ ὁ καιρὸς, ὥστε νὰ μελωδῆσουμε τὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι «δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἱατροῦ οἱ ὑγιεῖς, ἀλλὰ οἱ ἀσθενεῖς»⁵⁶. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἀσθενὴς προσέλθει στὸ γιατρὸ πρέπει νὰ τηρήσει ἐκεῖνα ποὺ τοῦ παρήγγειλε ὁ γιατρός, σύμφωνα μ' αὐτὸν ποὺ εἶπε, «ἐκεῖνος ποὺ ἔρχεται κοντὰ στὸ Θεὸ πρέπει νὰ πιστεύει, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀνταμείβει⁵⁷ ἐκείνους ποὺ τὸν ἐπιζητοῦν, διότι εἶναι ἀξιόπιστος ἐκεῖνος ποὺ εἶπε, «θὰ τοὺς δώσω ἑκατονταπλάσια στὸν παρόντα αἰῶνα καὶ στὸν μέλλοντα αἰῶνα ζωῆ»⁵⁸. Αὐτοὶ λοιπὸν ποὺ ἔρχονται κοντὰ στὸ μεγάλο μας ἱατρὸ, φωτίζονται ἀπὸ αὐτὸν καὶ τοὺς ἱατρεύει ὅλα τὰ νοητὰ πάθη.

Ἄς μὴ καυχηθοῦμε λοιπὸν λέγοντας, 'εἴμαστε πιστοί', διό-

56. Λουκᾶ 5,31.

57. Ἐβρ. 11,6.

58. Μαρκ. 10,30.

κρινώμεθα ὡς ὑποκριταὶ καὶ ἄπιστοι ἄνθρωποι· ἐκ γὰρ τῶν φαινομένων φανεροῦται ἢ μὴ φανερομένη πίστις, ἢ ἐν ἀποκρύφοις οἰκοῦσα τῆς καρδίας. Εἰ πιστεύομεν τῷ Σωτῆρι Χριστῷ λέγοντι, ὅτι «κατὰ τὴν πίστιν σου γενηθήτω σοι», εἰπάτω καὶ 5 νῦν πρὸς τὴν ἐνοικοῦσαν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν ψυχὴν, ὅτι «θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε». Ὡστε οὖν οὐ τὸ εἰπεῖν καὶ ἀπαγγέλλειν ἐν τῷ στόματι, αὕτη ἐστὶν ἡμῶν ἡ πίστις, ἀλλὰ ἡ τελεία ἡμῶν πίστις ἀπὸ τῆς ἰατρείας φανεροῦται.

Εἰ οὖν ἐπίστευσας καὶ ἐθεραπεύθης, βιάδιζε καὶ μὴ προσ-
10 κόψης· ἐθεραπεύθης, μὴ χωλαίνης· ἐθεραπεύθης, δεῖξον ὅτι συνεστάλη σου ἡ ρύσις τοῦ αἵματος. Κἄν ἔχης ταῦτα, ἄνθρωπε, ἐγγὺς εἶ τοῦ ἀκοῦσαι τοῦ Σωτῆρος λέγοντος πρὸς τὴν καθαρωτάτην σου ψυχὴν καὶ ὠραιότατην· «ὄλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί». Καὶ πάλιν τοῦ Ἀποστόλου λέγον-
15 τος· «μὴ ἔχουσα σπῖλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων».

Ἦνοικται οὖν ἡμῖν ἡ θύρα καὶ ἤπλωται ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν· καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ καρτερήσωμεν ἐν τῷ πρακτικῷ τοῦ κόπου ἡμῶν. Ἀληθῶς γὰρ οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. Καὶ οὐκ ἔστιν ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοιούτων κόπων, ἐὰν ἕως τέλους κρατήσωμεν ὑπακοήν. Φησὶ γάρ· «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται», ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀμήν.

ΡΝΓ'

25 Ἐρωτήσεις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα

59. Ματθ. 9,29.

60. Ματθ. 9,22.

61. Ἄσμα Ἀσμάτων 4,7.

62. Ἐφ. 5,27.

τι θὰ κατακριθοῦμε ὡς ὑποκριτὲς καὶ ἄπιστοι ἄνθρωποι· διότι ἀπὸ τὰ φαινόμενα φανερώνεται ἢ μὴ φανερὴ πίστη ποὺ κατοικεῖ στὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδιάς. Ἐὰν πιστεύουμε στὸν Σωτῆρα Χριστὸ ποὺ λέγει, «ὡς γίνεи σύμφωνα μὲ τὴν πίστη σου»⁵⁹, ὡς πεῖ καὶ τώρα στὴν ψυχὴ ποὺ κατοικεῖ μέσα στὸ σῶμα μας, «ἔχε θάρρος, θηγατέρα, ἢ πίστη σου σὲ ἔσωσε»⁶⁰. Ὡστε λοιπὸν ἢ πίστη μας δὲν εἶναι τὸ νὰ λέμε καὶ νὰ ἀπαγγέλλουμε μὲ τὸ στόμα, ἀλλὰ ἢ τέλεια πίστη μας φανερώνεται ἀπὸ τὴ θεραπεία.

Ἐὰν λοιπὸν πιστεψες καὶ θεραπεύτηκες, νὰ βαδίζεις καὶ νὰ μὴ σκοντάψεις· θεραπεύτηκες, μὴ κουτσαίνεις· θεραπεύτηκες, δεῖξε ὅτι σταμάτησε ἢ ροὴ τοῦ αἵματος. Καὶ ἐὰν ἔχεις αὐτά, ἄνθρωπε, εἶσαι κοντὰ στὸ νὰ ἀκούσεις τὸ Σωτῆρα νὰ λέγει στὴν καθαρῶτατη καὶ ὠραιότατη ψυχὴ σου· «αὐτὴ ποὺ εἶναι κοντά μου εἶναι ὅλη καλὴ καὶ δὲν ὑπάρχει μομφὴ σὲ σένα»⁶¹. Καὶ πάλι ὁ Ἀπόστολος λέγει· «χωρὶς νὰ ἔχει σπῖλο ἢ ρυτίδα ἢ κάτι ἀπὸ αὐτά»⁶².

Ἐχει ἀνοιχτεῖ λοιπὸν σὲ μᾶς ἢ θύρα καὶ εἶναι ἀπλωμένη ἢ ὁδὸς ποὺ ὀδηγεῖ στὴ ζωὴ⁶³· καὶ ὅτι πρέπει νὰ μποῦμε στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν μὲ πολλὰς θλίψεις⁶⁴ καὶ νὰ δείξουμε ὑπομονὴ στὴν ἐκτέλεση τοῦ κόπου μας. Διότι πραγματικὰ δὲν εἶναι ἀντάξια τὰ παθήματα τοῦ τωρινοῦ καιροῦ μπροστὰ στὴ δόξα ποὺ πρόκειται νὰ φανερωθεῖ σὲ μᾶς⁶⁵. Καὶ δὲν εἶναι ἀδίκος ὁ Θεός, ὥστε νὰ ξεχάσει⁶⁶ τέτοιους κόπους, ἐὰν κρατήσουμε τὴν ὑπακοὴ μέχρι τὸ τέλος. Διότι λέγει· «ἐκεῖνος ποὺ θὰ δείξει ὑπομονὴ μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁶⁷, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γένοιτο.

153

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα,

63. Ματθ. 7,14.

64. Πράξ. 14,22.

65. Ρωμ. 8,18.

66. Ἐβρ. 6,10.

67. Ματθ. 10,22.

ὡς ἐν προσευχῇ περὶ τῶν ρυπαρῶν λογισμῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως.

Ἀποκρίσις

5. **Η** ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις ἐπίσκεψαι ἡμᾶς, ὅτι σὸν πλάσμα ἐσμέν, καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ λεγεῶνος τοῦ κακοῦ, ἅγιε, ὅτι ἐσπλαγχνίσθης εἰς τὸ πλάσμα σου καὶ ἐξέβαλες τὸν λεγεῶνα καὶ ἐζήτησαν οἱ δαίμονες εἰσελθεῖν εἰς τοὺς χοίρους. Ἐὰρ γε εἰς τοὺς ἀλόγους χοίρους, ἢ εἰς ἐμὲ τὸν λογικόν; ὅτι ὑπεδεξάμην αὐτούς, καὶ ἦλθον κατὰ τῶν κρημνῶν
10 εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ τύπτουσί με τὰ κύματα καὶ οὐ γινώσκω.

Νῦν δὲ νύσσει μέ τις ἔσωθεν διεγεῖραι τὸν κυβερνήτην, ὅπως ἐπιδώσῃ μοι χεῖρα καὶ ἀνασπάσῃ με τοῦ βυθοῦ, ὡς ἐποίησε τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπη πρὸς ἐμέ, «εἰς τί ἐδίστασας, ὀλιγόπιστε;». Καὶ ἐπειδὴ ἐπηγγείλω μοι διὰ τοῦ θεράποντός σου Βαρ-
15 σανουφίου εἰς τὰς ἀποκρίσεις αὐτοῦ θεῖναι ἡμᾶς εἰς μίαν θήκην, ἄρα ὁμοῦ ἀνιστάμεθα; Φοβοῦμαι γὰρ τὸν εἰπόντα, «δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁ εἷς παραλαμβάνεται καὶ ὁ εἷς ἀφίεται· δύο ἔσονται ἐν τῷ μύλωνι, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται». Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ κτίσεως κόσμου κοιμῶνται οἱ ἄνθρωποι πρὸς εὐρί-
20 σκονται πολλάκις τὰ σώματα τῶν ἀγίων καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ὁμοῦ εἰς ἓν μνήμα, ἄραγε καὶ ἐν τῇ ἀναστάσει ὁμοῦ ἀναστήσονται; Ὅτε ἔρχονται οἱ ἐκλεκτοὶ σου ἄγγελοι ἀναστήσαι τοὺς δικαίους, πάντας ἢ οὐ; ἀλλὰ μόνοι οἱ ἐκλεκτοί; Καὶ διὰ τοῦτο φοβούμενος ἐγὼ παρακαλῶ διὰ τοῦ θεράποντός σου, ἵνα, ὡς ἔδει-
25 ξας ὅτι εἰς μίαν θήκην κοιμώμεθα, οὕτω δείξεις ὅτι καὶ ὁμοῦ ἀναστήσεις ἡμᾶς.

68. Ἰω. 11,25.

69. Μαρκ. 5,9-13.

σάν εἶδος προσευχῆς γιὰ τοὺς ἀκάθαρτους λογισμοὺς κατὰ τὴν προσευχή, καὶ γιὰ τὴν ἀνάστασι.

Ἀπόκριση

Ε σὺ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασι⁶⁸, ἐπισκέψου μας, διότι εἴμαστε πλάσματα σου, καὶ καθάρισέ μας, ἅγιε, ἀπὸ τὸν λεγεώνα τοῦ κακοῦ, διότι εὐσπλαγχνίσθηκες τὸ πλάσμα σου καὶ ἔδιωξες τὸν λεγεώνα καὶ οἱ δαίμονες ζήτησαν νὰ μποῦν στοὺς χοίρους. Ἄραγε στοὺς ἄλογους χοίρους, ἢ σὲ μένα τὸν λογικό; διότι ἐγὼ τοὺς ὑποδέχθηκα καὶ ἦλθα πρὸς τοὺς γκρεμοὺς τῆς θάλασσας⁶⁹ καὶ μὲ χτυποῦν τὰ κύματα καὶ δὲν ξέρω τί νὰ κάμω.

Τώρα ὅμως μὲ κεντρίζει κάποιος ἀπὸ μέσα νὰ ξυπνήσω τὸν κυβερνήτη⁷⁰, γιὰ νὰ μοῦ δώσει τὸ χέρι καὶ νὰ μὲ σηκώσει ἀπὸ τὸν βυθό, ὅπως ἔκανε στὸν Πέτρο, καὶ νὰ μοῦ πεῖ, «γιατί δίστασες, ὀλιγόπιστε;»⁷¹. Καὶ ἐπειδὴ μοῦ ὑποσχέθηκες μὲ τὸν ὑπηρέτη σου Βαρσανούφιο στὶς ἀπαντήσεις του νὰ μᾶς τοποθετήσεις σὲ μία θήκη, ἄραγε θ' ἀναστηθοῦμε μαζί; Διότι φοβᾶμαι αὐτὸν ποὺ εἶπε, «δύο ἄνδρες θὰ εἶναι στὸν ἀγρό, ὁ ἓνας θὰ παραλαμβάνεται καὶ ὁ ἓνας θὰ ἀφήνεται· δύο γυναῖκες θὰ εἶναι μέσα στὸ μύλο, ἢ μία παραλαμβάνεται καὶ ἡ μία ἀφήνεται»⁷². Καὶ ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι κοιμοῦνται ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ πολλὰ φορὲς τὰ σώματα τῶν ἀγίων βρίσκονται μαζί μὲ τῶν ἀμαρτωλῶν σὲ ἓνα μνήμα, ἄραγε καὶ στὴν ἀνάστασι θὰ ἀναστηθοῦν μαζί; Ὅταν ἔρχονται οἱ ἐκλεκτοὶ σου ἄγγελοι νὰ ἀναστήσουν τοὺς δικαίους, θὰ τοὺς ἀναστήσουν ὅλους ἢ ὄχι; θὰ ἀναστηθοῦν μόνο οἱ ἐκλεκτοὶ; Καὶ γι' αὐτό, φοβούμενος ἐγὼ, παρακαλῶ μὲ τὸν ὑπηρέτη σου, ὅπως ἔδειξες ὅτι κοιμούμαστε σὲ μία θήκη, ἔτσι νὰ δείξεις, ὅτι καὶ θὰ μᾶς ἀναστήσεις μαζί.

70. Μαρκ. 4,38.

71. Ματθ. 14,31.

72. Ματθ. 24,40.

Καὶ τὸν πατέρα μου Βαρσανούφιον παρακαλῶ, ὅτι ἐλάβομεν ἀρούρας θερίσαι ἐγὼ καὶ αὐτός, καὶ ἐγὼ ἡσθένησα καὶ οὐ δύναμαι θερίσαι, ἵνα ἀγωνίσῃται αὐτός ὡς δυνατός τοῦ προσενεγκεῖν σοι τῷ Δεσπότη καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ δράγματα δικαιοσύνης.
 5 Καὶ γὰρ εἰς τοὺς ἀρχαίους πατέρας εἶδομεν τοιοῦτον ὑπόδειγμα, ὅτι ἐξῆλθον τρεῖς θερίσαι, καὶ ὁ εἷς κατ' ἐμὲ ἡσθένησε καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ καὶ αὐτοὶ ἠνδρίσαντο καὶ ἔλαβον τὸ θέρος. Ὅτε δὲ ἐπλήρωσαν τὸ θέρος καὶ ἦλθον εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐβιάσαντο αὐτὸν λαβεῖν τὸν μισθόν, ὁ δὲ ἀντέλεγε·
 10 'μισθὸν ποῖον, ὃν οὐκ ἐκοπίασα; ἀλλ' ὑμεῖς ἐκοπιάσατε'. Καὶ ἐπειδὴ ἐδικάσαντο μετ' αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸν μισθόν, προετίμησαν αὐτὸν οἱ πατέρες ἵνα λάβῃ· καὶ ἐμακαρίσθη αὐτῶν ἡ δίκη.

Σὺ οὖν, Δέσποτα Χριστέ ὁ Θεός, κύρωσόν μου τὴν δέησιν ταύτην. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΝΔ'

15 Ἀπόκρισις

Ως ἄνθρωπος οἰκοδεσπότης προΐστησιν ἑαυτοῦ πιστοὺς οἰκονόμους, δοὺς αὐτοῖς καὶ τὰ κλειθρα καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ καὶ τὴν οἰκετεῖαν, καὶ ἐκ τοῦ πιστοῦ οἰκονόμου ἐστὶ τὸ πῶς κοιμηθῆναι, καὶ τὸ πῶς τραφῆναι, καὶ τὸ
 20 πῶς τιμηθῆναι ἐκ τοῦ ἰδίου δεσπότη, καὶ μετὰ τίνος διάγειν, ἢ μετὰ μεθυόντων ἢ μετὰ σεμνῶς βιούντων, καὶ ὧ μὲν κεῖται τάλανισμός, ὧ δὲ μακαρισμός. Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν προέστησεν ἑαυτῷ πιστοὺς ἀνθρώπους οἰκονόμους, καὶ τὰ κλειθρα αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς τοῦ κλειῖσαι καὶ ἀνοῖξαι, τοῦτ' ἐστὶ τὸ αὐτε-
 25 ξούσιον.

Τὸ δὲ εἶναι πιστοὺς, διότι βαπτίζονται πάντες οἱ χριστιανοί· τὸ δὲ καλῶς οἰκονομεῖν τὰ πιστευθέντα αὐτοῖς, δηλονότι τὰ ἔργα τοῦ βαπτίσματος, διὰ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν. Ἐὰν οὖν μετα-

Καὶ παρακαλῶ καὶ τὸν πατέρα μου Βαρσανούφιο, ἐπειδὴ πήραμε χωράφια νὰ ἀλωνίσουμε ἐγὼ καὶ αὐτός, ἀλλὰ ἐγὼ ἀρρώστησα καὶ δὲ μπορῶ νὰ θερίσω, νὰ ἀγωνισθεῖ αὐτός, ἐπειδὴ εἶναι δυνατός, νὰ προσφέρει σὲ σένα τὸν Δεσπότη καὶ γιὰ μένα καρποὺς δικαιοσύνης. Πράγματι καὶ στοὺς ἀρχαίους Πατέρες εἶδαμε τέτοιο παράδειγμα, ὅτι βγῆκαν τρεῖς νὰ θερίσουν καὶ ὁ ἕνας, ὅπως ἐγὼ, ἀρρώστησε καὶ ἐπέστρεψε στὸ κελλί του καὶ οἱ ἄλλοι ἔγιναν δυνατοὶ καὶ θέρισαν. "Ὅταν τελείωσαν τὸ θερισμὸ καὶ γύρισαν στὰ σπίτια τους, τὸν πίεσαν νὰ πάρει τὸν μισθό, ἀλλ' αὐτὸς ἔφερνε ἀντίρρηση· 'ποιό μισθό, αὐτὸν γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν κοπίασα; ἐσεῖς κοπιάσατε'. Καὶ ὅταν ἔγινε δίκη μαζί του, γιὰ νὰ πάρει τὸ μισθό, προτίμησαν οἱ πατέρες νὰ τὸν πάρει· καὶ ἡ ἀπόφασή τους μακαρίσθηκε.

Ἐσὺ λοιπόν, Δέσποτα Χριστέ ὁ Θεός, πραγματοποίησε αὐτὴ τὴ δέησή μου. Διότι ἡ δόξα εἶναι δική σου στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

154

Ἀπόκριση

Ο οἰκοδεσπότης τοποθετεῖ ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ πιστοὺς οἰκονόμους, δίνοντάς τους καὶ τὰ κλειδιά καὶ τὴν περιουσία του καὶ τὴν ὑπηρεσία, καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν πιστὸ οἰκονόμο τὸ πῶς θὰ κοιμηθεῖ, τὸ πῶς θὰ τραφεῖ καὶ τὸ πῶς θὰ τιμηθεῖ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Δεσπότη, καὶ μὲ ποιούς νὰ ζεῖ, μὲ μεθυσμένους ἢ μὲ σώφρονες ἀνθρώπους. Καὶ ὁ ἕνας ὁδηγεῖται σὲ θρῆνο, ἐνῶ ὁ ἄλλος δέχεται μακαρισμὸ. Ἔτσι καὶ ὁ Θεός μας τοποθέτησε τοὺς δικούς του πιστοὺς οἰκονόμους, καὶ τοὺς ἔδωσε τὰ κλειδιά νὰ κλείσουν καὶ νὰ ἀνοίξουν, δηλαδή τὸ αὐτεξούσιο.

Τὸ ὅτι εἶναι πιστοί, ὀφείλεται στὸ ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ βαπτίζονται· τὸ νὰ διαχειρίζονται ὅμως καλὰ αὐτὰ πού τοὺς ἔχουν ἐμπιστευθεῖ, δηλαδή τὰ ἔργα τοῦ βαπτίσματος, γίνεται

τραπή τις αὐτῶν ταύτης τῆς εὐθείας ὁδοῦ, γίνεται μετὰ τῶν μεθύνοντων τὸ μέρος αὐτοῦ, τῶν μεθυσκομένων τῷ οἴνῳ τῆς ἀνομίας. Ὁ τοιοῦτος χοῖρος ἐστὶ λογικός, καὶ οἶδατε τί παθαίνει ἐρχομένου τοῦ δεσπότη. Ἐὰν δὲ καλῶς οἰκονομήσῃ τὰ παραδοθέντα αὐτῷ, τὸν παρὰ τοῦ δεσπότη μακαρισμὸν ἴσασιν πάντες· φησὶ γάρ, «εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ρήματα αὐτῶν».

Περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως, ἄλλος ἐστὶν ὁ αἰὼν οὗτος, καὶ ὁμοῦ τὰ ζιζάνια μετὰ τοῦ σίτου εἰσὶν. Ἀναστάσεως οὖν γενομένης, ἡ εὐαγγελικὴ φωνὴ διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι μεμιγμένοι ἐγείρονται· τῷ εἰπεῖν, καὶ ἀφορίζει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων. Τὰ δὲ περὶ τῶν δύο γυναικῶν καὶ δύο ἀνδρῶν, περὶ συντελείας εἶπε· περὶ πίστεως καὶ ἀπιστίας· ὅτι ὕστερον μία ἀναλαμβάνεται, καὶ εἰς μίαν 15 στήκει ὁ ἄνθρωπος.

Τὸ δὲ περὶ τοῦ θερισμοῦ τῶν ἀδελφῶν, ἐξ ἀμφοτέρων συνέστη τὸ ἀγαθόν· αὐτὸς μὲν ὁ ἀσθενήσας εἶχε τὴν προαίρεσιν τοῦ ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐκώλυσεν αὐτὸν ἡ ἀσθένεια· αὐτοὶ δὲ εἶχον, ὅτι διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀσθενούντος ἐνεδυνάμωσεν αὐτοὺς ὁ Κύριος καὶ τοὺς ἀμφοτέρους κατέλαβεν ἡ τοῦ ἀγίου Πνεύματος χάρις. Καθὼς οὖν ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, «μὴ χαίρετε, ὅτι ὑποτάσσεται ὑμῖν τὰ δαιμόνια, ἀλλὰ χαίρετε ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς»· οὕτω καὶ ἡμεῖς, μὴ ζητῶμεν ἂν πάντες ἐγειρώμεθα, ἀλλὰ ἀκοῦσαι, «δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου», καὶ τὸ εἶναι ὁμοῦ σὺν τῷ Ἰησοῦ ὡς ἔφησε τῷ Πατρί.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

73. Ψαλμ. 18,4.

74. Ματθ. 13,15-30.

για τὴ σωτηρία τους. Ἐὰν λοιπὸν κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς παρεκκλίνει ἀπὸ αὐτὸν τὸν εὐθὺ δρόμο, τοποθετεῖται στὴ μερίδα τῶν μεθυσμένων, αὐτῶν ποὺ μεθοῦν μὲ τὸ κρασί τῆς ἀνομίας. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι χοῖρος λογικός, καὶ γνωρίζετε τί παθαίνει ὅταν ἔρχεται ὁ δεσπότης. Ἐὰν ὁμως διαχειρισθεῖ καλὰ ἐκεῖνα ποὺ τοῦ παραδόθηκαν, ὅλοι γνωρίζουν τὸν μακαρισμὸ ἀπὸ τὸ δεσπότη· διότι λέγει, «ὁ φθόγγος τους διαδόθηκε σὲ ὅλη τὴ γῆ, καὶ τὰ λόγια τους στὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης»⁷³.

Ὡς πρὸς τὴν ἀνάστασι τῶν ἀδελφῶν, ἄλλος εἶναι αὐτὸς ὁ αἰώνας, ὅπου τὰ ζιζάνια εἶναι μαζί μὲ τὸ σιτάρι⁷⁴. Ὅταν λοιπὸν γίνεαι ἀνάστασι, ἡ εὐαγγελικὴ φωνὴ μᾶς διδάσκει ὅτι ἀναστένονται ἀναμιγμένοι καὶ χωρίζει τοὺς μὲν ἀπὸ τοὺς δέ, ὅπως ὁ ποιμένας χωρίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια⁷⁵. Τὰ σχετικὰ μὲ τὶς δύο γυναῖκες καὶ τοὺς δύο ἄνδρες, τὰ εἶπε γιὰ τὴ συντέλεια, γιὰ τὴν πίστι καὶ τὴν ἀπιστία, ὅτι δηλαδὴ ὕστερα ἢ μία παραλαμβάνεται καὶ στὴ μία παραμένει ὁ ἄνθρωπος.

Τὸ σχετικὸ μὲ τὸν θερισμὸ τῶν ἀδελφῶν, τὸ καλὸ πραγματοποιήθηκε καὶ ἀπὸ τοὺς δύο· ὁ ἴδιος αὐτὸς ποὺ ἀρρώστησε εἶχε τὴν προαίρεση τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ τὸν ἐμπόδισε ἡ ἀρρώστια· καὶ αὐτοὶ εἶχαν τὸ ὅτι μὲ τὶς προσευχὰς τοῦ ἀρρώστου ἀδελφοῦ, ὁ Κύριος τοὺς ἔδωσε δύναμη καὶ τοῦ κατέλαβε καὶ τοὺς δύο ἢ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅπως λοιπὸν ὁ Κύριος εἶπε στοὺς Ἀποστόλους, «μὴ χαίρεσθε, ἐπειδὴ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσονται σὲ σᾶς, ἀλλὰ νὰ χαίρεσθε, ἐπειδὴ τὰ ὀνόματά σας γράφηκαν στοὺς οὐρανοὺς»⁷⁶, ἔτσι καὶ ἐμεῖς νὰ μὴ ζητᾶμε ὅλοι νὰ ἀναστηθοῦμε, ἀλλὰ νὰ ἀκούσουμε τό, «ἐλάτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομήστε τὴ βασιλεία ποὺ ἔχει ἐτοιμασθεῖ γιὰ σᾶς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου»⁷⁷, καὶ τὸ νὰ εἶμαστε μαζί μὲ τὸν Ἰησοῦ, ὅπως εἶπε στὸν Πατέρα^{77α}.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

75. Ματθ. 25,32.

76. Λουκᾶ 10,20.

77. Ματθ. 25,34.

77α. Ἰω. 17,24.

ΡΝΕ'

Τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἰατρὸς τῶν τετραυματισμένων ψυχῶν, εὐχὰς σοι προσφέρομεν ἐκ τῶν ἀγίων σου λόγων, ἃς πρόσδεξαι διὰ τοῦ θεράποντός σου· αὐτὸς γὰρ 5 εἶπας, "Ἄγιε· «οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες»· ἐμνημόνευσε δὲ περὶ τούτου καὶ ὁ θεράπων σου Παῦλος· «ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῆ, ἰαθῆ δὲ μᾶλλον». Εἶπας, "Ἄγιε, εἰς μίαν ἀπόκρισιν τούτων, 'εἰ ὑγίαινας, διὰ τί χωλαίνεις;' ὁ ὑγιάνας οὐ χωλαίνει, ἀλλ' ὀρθῶς περιπατεῖ· ἐγὼ ἐπειδὴ 10 χωλὸς εἰμι καὶ τετραυματισμένος, διὰ τοῦτο βοῶ, ἵνα ἐπισκέψῃ κἀμὲ ὡς ἐπισκέψω καὶ τὸν κατερχόμενον εἰς Ἱεριχὼ καὶ ἐμπεσόντα εἰς τοὺς ληστὰς (καὶ γὰρ ἐγὼ τοῖς αὐτοῖς λησταῖς περιέπεσον καὶ ἐτραυματίσθην), ἵνα καταδήσῃς καὶ τὰ ἐμὲ τραύματα καὶ ἐπιβιβάσῃς ἐπὶ τὸ ἅγιόν σου κτήνος, τοῦτ' ἔστι τὴν πίστιν 15 τὴν ἀγαθὴν, καὶ εἰσβιβάσῃς με ἐπὶ τὸ ἅγιόν σου πανδοχεῖον· καὶ ἐπιμελήσῃ μου ὅπου ἐπιμελῆ πάντων τῶν καταπονουμένων.

Δέσποτα, ἡ αἰμορροοῦσα γυνὴ ὀπισθέν σου προσῆλθε καὶ ἀψαμένη τῶν ἱματίων σου ἐσώθη· ἐγὼ δὲ καθ' ἐκάστην ἐκ τῶν ἀγίων σου μελῶν λαμβάνω τὴν ἰατρείαν, τουτέστι τοῦ ἀγίου 20 σώματος καὶ αἵματος καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐξελθὸν ἐκ τῆς ἀγίας πλευρᾶς σου, καὶ ἀκμῆν τὸ πάθος μου βρῦει.

Ἐπειδὴ εἶπας, "Ἄγιε, ὁ προσερχόμενος τῷ ἰατρῷ καὶ θέλων θεραπευθῆναι, τὰ προσταχθέντα παρὰ τοῦ ἰατροῦ ποιήσει, ἀπόστειλόν μοι, Δέσποτα, ὅσα θέλεις φάρμακα, καυτῆρας, μα- 25 λάγματα, μόνον παῦσόν μου τὴν ὄζουσαν ρεῦσιν, τοῦτ' ἔστι τὸν ἀκάθαρτον λογισμόν. Καὶ ἐπειδὴ εἶπας, Κύριε, ὅτι ἡ θύρα ἠνέω-

78. Λουκᾶ 5,31.

79. Ἐβρ. 12,13.

Τοῦ ἰδίου ὁμοίως.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἰατρὲ τῶν τραυματισμένων ψυχῶν, σοῦ προσφέρουμε προσευχὲς ἀπὸ τὰ ἅγια σου λόγια, τίς ὁποῖες δέξου μὲ τὸν ὑπηρέτη σου· διότι ὁ ἴδιος, ἽΑγιε, εἶπες· «δὲν χρειάζονται γιατρὸ οἱ ὑγιεῖς ἀλλὰ οἱ ἀσθενεῖς»⁷⁸· μίλησε γι' αὐτὸ καὶ ὁ ὑπηρέτης σου Παῦλος· «γιὰ νὰ μὴ καταστραφεῖ τὸ χολό, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ γιατρευτεῖ»⁷⁹. ἽΑγιε, εἶπες σὲ μία ἀπὸ αὐτὲς τίς ἀπαντήσεις, 'ἐὰν ἔγινες καλὰ, γιατί κουτσαίνεις;' Ὁ ὑγιῆς δὲν κουτσαίνει, ἀλλὰ περπατεῖ σωστά· ἐγὼ, ἐπειδὴ εἶμαι χολὸς καὶ τραυματισμένος, γι' αὐτὸ φωνάζω, γιὰ νὰ ἐπισκεφθεῖς καὶ μένα, ὅπως ἐπισκέφθηκες καὶ ἐκεῖνον ποὺ ἐρχόταν στὴν Ἰεριχῶ καὶ ἔπεσε στοὺς ληστὲς (διότι καὶ ἐγὼ ἔπεσα στοὺς ἰδίους ληστὲς καὶ τραυματίστηκα), γιὰ νὰ δέσεις σφιχτὰ καὶ τὰ δικά μου τραύματα καὶ νὰ μ' ἀνεβάσεις πάνω στὸ ἅγιό σου κτῆνος, δηλαδὴ στὴν ἀγαθὴ πίστη, καὶ νὰ μὲ βάλεις μέσα στὸ ἅγιό σου πανδοχεῖο⁸⁰· καὶ θὰ μὲ φροντίσεις ὅπως φροντίζεις ὅλους τοὺς καταπονουμένους.

Δέσποτα, ἡ αἰμορραγοῦσα γυναίκα προσῆλθε πίσω σου, καὶ μόλις ἀκούμπησε τὰ ἱμάτιά σου, σῶθηκε⁸¹· καὶ ἐγὼ κάθε μέρα παίρνω τὴ γιατρεία ἀπὸ τὰ ἅγια μέλη σου, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἅγιο σῶμα καὶ αἷμα καὶ τὸ νερὸ ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὴν ἀγία πλευρά σου⁸² καὶ ἀναβλύζει τὸ πάθος μου.

Ἐπειδὴ, ἽΑγιε, εἶπες, 'αὐτὸς ποὺ ἔρχεται στὸ γιατρὸ καὶ θέλει νὰ θεραπευθεῖ, θὰ κάνει αὐτὰ ποὺ τοῦ διέταξε ὁ γιατρός', στείλε μου, Δέσποτα, ὅσα φάρμακα θέλεις, καυτῆρες, μαλάγματα, μόνο σταμάτησέ μου τὴν βρωμερῆ ροή, δηλαδὴ τὸν ἀκάθαρτο λογισμό. Καὶ ἐπειδὴ, Κύριε, εἶπες ὅτι ἡ θύρα ἔχει ἀνοιχθεῖ,

80. Λουκᾶ 10,30-34.

81. Ματθ. 9,20-22 καὶ Μάρκ. 5,25-34.

κται, ἀλλ' οἱ κύνες πάντοθεν τηροῦσι καὶ οὐκ ἔῶσι προσεγγίσει τῇ θύρᾳ, ὁ ἀγαθὸς οἰκοδεσπότης βλέπων μήκοθεν τὸν πτωχὸν ἐρχόμενον καὶ ὀχλούμενον ὑπὸ τῶν κυνῶν, πέμπει τὸν θυρωρόν, ἵνα ἀποδιώξῃ τοὺς κύνας καὶ προσεγγίσει ὁ πτωχὸς καὶ
5 λάβῃ τὴν ἐλεημοσύνην παρὰ τῆς ἀγαθότητος.

Πάτερ, ὃ ἔγραψας ἡμῖν, ἐτῶν ἑβδομάδα μίαν ὁ ζήσας, ἰδεῖν ἔχει ἃ οὐκ ἐγένετο ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Καὶ τί ποιοῦμεν ἡμεῖς οἱ νεώτεροι; πῶς ἔχομεν σωθῆναι; δεήθητι τοῦ Κυρίου, ἵνα δείξῃ ἡμῖν τὰ ὄρη ἐκεῖνα τὰ ἅγια, ὅπου εἶπε φυγεῖν καὶ
10 σωθῆναι, ποῖά εἰσι· νοητά εἰσιν, ἢ τὰ φαινόμενα ταῦτα ὄρη, ἵνα γνῶμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, φύγωμεν ἐκεῖ καὶ σωθῶμεν, ἐν ὀνόματι Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἀγίου Πνεύματος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

PNS'

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος

15 **Α** δελφέ, κατανοήσωμεν τί λέγομεν, καὶ βλέπομεν ὅτι ἀπὸ τῶν λόγων ἡμῶν τὸν ἔλεγχον ἔχομεν· ὁ γὰρ προσερχόμενος τῷ ἱατρῷ, ἐὰν μὴ εὐτακτήσῃ, κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ ἱατροῦ, ἀπαλλαγῆναι τοῦ πάθους οὐ δύναται. Καὶ ἐπειδὴ εἶπας περὶ τοῦ δέξασθαι καὶ ἄλλα ἰάματα καὶ φάρμακα,
20 θαυμάζω σου τὴν ἀγάπην, πῶς οὐ κατανοεῖς τὴν πάντεχνον σοφίαν τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἱατροῦ, πῶς ἔκοψε παντὸς ἀνθρώπου ζητοῦντος ἀφορμὴν. Καὶ γὰρ ἐξαπλώσας τὰς ἱατρικὰς αὐτοῦ βίβλους παντὶ ἀνθρώπῳ θέλοντι ἐγκύψαι τοῦ σωθῆναι, ἀναπολογήτους ἀνέδειξεν. Ὅπου γὰρ καὶ γυναῖκες μελωδοῦσι πάντοτε
25 τό, «ἐγὼ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος· ὄνειδος ἀνθρώπων,

ἀλλὰ τὰ σκυλιὰ βλέπουν ἀπὸ παντοῦ καὶ δὲν ἀφήνουν νὰ πλησιάσει κανεὶς τὴ θύρα, ὁ ἀγαθὸς οἰκοδεσπότης ὅταν βλέπει ἀπὸ μακριὰ τὸν φτωχὸ νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὰ σκυλιὰ, στέλνει τὸν θυρωρὸ νὰ διώξει τὰ σκυλιὰ καὶ νὰ πλησιάσει ὁ φτωχὸς καὶ νὰ πάρει τὴν ἐλεημοσύνη ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα.

Πάτερ, μᾶς ἔγραψες, ὅτι ὅποιος ἔζησε μία βδομάδα ἐτῶν, μπορεῖ νὰ δεῖ αὐτὰ πού δὲν ἔγιναν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Καὶ ἐμεῖς οἱ νεώτεροι τί κάνουμε; πῶς μποροῦμε νὰ σωθοῦμε; Παρακάλεσε τὸν Κύριο νὰ μᾶς δείξει ποιά εἶναι τὰ ἅγια ἐκεῖνα βουνά, ὅπου εἶπε νὰ καταφύγουμε καὶ νὰ σωθοῦμε⁸³. εἶναι τὰ νοητὰ ἢ τὰ φαινόμενα αὐτὰ βουνά, γιὰ νὰ γνωρίσουμε καὶ ἐμεῖς, καὶ ὅταν ἔλθει ἡ ὥρα, νὰ καταφύγουμε ἐκεῖ καὶ νὰ σωθοῦμε. Στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

156

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα.

Αδελφέ, ἄς κατανοήσουμε τί λέμε, καὶ θὰ δοῦμε ὅτι ἀπὸ τὰ λόγια μας ἔχουμε τὸν ἔλεγχο· διότι ὅποιος ἔρχεται στὸ γιατρό, ἐὰν δὲν εὐτακτῆσει, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιταγὴ τοῦ γιατροῦ, δὲ μπορεῖ ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸ πάθος. Καὶ ἐπειδὴ εἶπες νὰ δεχθεῖς καὶ ἄλλα φάρμακα, θαυμάζω τὴν ἀγάπη σου, πῶς δὲν καταλαβαίνεις τὴν πάντεχνη σοφία τοῦ μεγάλου μας γιατροῦ, πῶς ἔκοψε κάθε ἀνθρώπου τὴν ἀφορμὴ πού ζητοῦσε. Διότι, ἀφοῦ ἄπλωσε τὰ ἱατρικά του βιβλία σὲ κάθε ἄνθρωπο πού θέλει νὰ μελετήσῃ γιὰ νὰ σωθεῖ, τοὺς ἀνέδειξε ὅλους ἀναπολόγητους. Διότι τὴ στιγμὴ πού καὶ οἱ γυναῖκες ψάλλουν πάντα τό, «ἐγὼ εἶμαι σκουλήκι καὶ ὄχι ἄνθρωπος· ὄνειδος τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένωμα τῶν λαῶν»⁸⁴, τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν οἱ ἄνδρες;

83. Ματθ. 24,16. Μαρκ. 13,14. Λουκᾶ 21,21.

84. Ψαλμ. 21,6.

καὶ ἐξουθένημα λαοῦ», τί ἂν ποιήσειαν οἱ ἄνδρες; Οὐχ ὡς βδελυσσόμενος τὰς γυναῖκας λέγω· μὴ γένοιτο! οὐ γὰρ προσετάγημεν τοῦτο, ἀλλ' ὅτι ἀπ' ἀρχῆς αὐταὶ τῆς παραβάσεως ἐγένοντο αἷται, καὶ οὐκ ἐξέωσεν αὐτὰς τῆς θείας διδασκαλίας ὁ Θεός.

5 Εἰ οὖν ἀρέσκει ἡμῖν τοῦτο τὸ φάρμακον, διατί ἀποβάλλομεν αὐτό; κῆν χλευαζόμενοι, νομίζομεν ὅτι οὐκ ἀποβάλλομεν αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἔχομεν· οὐκοῦν σχήματι λέγομεν καὶ οὐ πράττομεν· καὶ γὰρ ἀληθές ἐστιν. Ἐὰν γὰρ ψηλαφήσωμεν ἡμῶν τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ἀληθῶς εὐρίσκομεν, ὅτι οὔτε ἔλεγχον, οὔτε
10 ὕβριν, οὔτε ἐξουδένωσιν καὶ ὄνειδος βαστάζομεν· καὶ ἐξ οὗ ἔχεις σήμερον λογισμοῦ, ἐν ᾧ ἐπέειρασέ σε ποτέ, ἔστι τὸ μαθεῖν σε (καὶ γὰρ μετὰ τὸ πρᾶγμα μετενόεις ὅτι οὐκ ἔμαθες), ὅτι δοκιμάσαι θέλων τὴν σὴν ἀγάπην, ἐκεῖνα ἃ οἶδας ἐποίησα· καὶ εὗρον ἔσω οἰκοῦντα ἀκμὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ νομίζω
15 ὅτι οὐ μικρῶς ὠφελήθη σου ἡ ἀγάπη ἀπὸ τούτου. Ὁ Κύριος ἡμῶν τέλειός ἐστι, καὶ τοὺς αὐτοῦ πάντα θέλει τελείους εἶναι· φησὶ γάρ· «γίνεσθε τέλειοι ὑμεῖς ὡς ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν».

Ὁ βαστάζων οὖν τοὺς καυτῆρας τούτους σώζεται· ὁ γὰρ
20 ἔχων εἰς τοὺς μυκτῆρας τὴν ἰδίαν δυσωδίαν, οὐκ ὀσφραίνεται ἄλλης, ἐὰν σταθῇ ἐπάνω τῶν θνησιμαίων ὄλων, καὶ ὁ ἀπὸ τῶν ληστῶν συληθεὶς μεταδοῦναί τι ἄλλοις οὐκ ἔχει.

Βλέπε δέ, ἀγαπητέ, ὅτι ὅσοι ἂν ἀργίᾳ κρατοίμεθα, παντελῶς ἀμεριμνήσαι οὐ θέλομεν, τοῦ ἔχειν ἑαυτοὺς ὡς ἐσμεν, γῆν
25 καὶ κονίαν· καὶ ἐγηράσαμεν τρέφοντες παρ' ἡμῖν τὴν κενοδοξίαν. Τὸ γὰρ ἔχειν ἡμᾶς, ὅτι τὸ ἔργον ἡμῶν ἀρέσκει Θεῷ καὶ οἰκοδομεῖ τὸ κάθισμα ἡμῶν πάντα, καὶ ἀπηλλάγημεν τοῦ κρίναι καὶ κατακρίναι, ἐσχάτη κενοδοξία ἐστὶ καὶ οὐδὲν ἄλλο. Εἰ οὖν τὰς ἰάσεις καὶ τὰ μαλάγματα ἔδωκεν ἡμῖν ὁ μέγας ἡμῶν καὶ οὐ-

Δέν τὰ λέγω αὐτὰ ἐπειδὴ ἀποστρέφομαι τὶς γυναῖκες· μὴ γένοιτο! διότι δέν ἔχουμε προσταχθεῖ αὐτό. Ἄλλὰ τὰ λέγω ἐπειδὴ αὐτὲς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἔγιναν αἴτιες τῆς παραβάσεως, καὶ ὁ Θεὸς δέν τὶς ἔδιωξε ἀπὸ τῆς θεῖας διδασκαλίας.

Ἐὰν λοιπὸν μᾶς ἀρέσει αὐτὸ τὸ φάρμακο, γιατί τὸ πετᾶμε; Καὶ ἂν ἀκόμη χλευαζόμεστε, πρέπει νὰ πιστεύουμε ὅτι δέν ἀποβάλλουμε αὐτό, ἀλλὰ ὅτι τὸ ἔχουμε. Λοιπὸν φαινομενικὰ τὸ λέμε, ἀλλὰ δέν πράττουμε· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Διότι, ἐὰν ψηλαφήσουμε τὸν ἐσωτερικὸ μας ἄνθρωπο, πραγματικὰ θὰ βροῦμε ὅτι δέν βαστάζουμε οὔτε ἔλεγχο, οὔτε ὕβρη, οὔτε ἐξουθένωση καὶ ὄνειδος. Καὶ μπορεῖς νὰ τὸ μάθεις καὶ ἀπὸ τὸν λογισμὸ πού ἔχεις σήμερα μὲ τὸν ὁποῖο σὲ ἐπείραξε κάποτε (διότι μετὰ τὴν πράξη μετανουῦσες πού δέν ἔμαθες), ὅτι ἔκανα ἐκεῖνα πού γνωρίζεις γιὰ νὰ δοκιμάσω τὴν ἀγάπη σου· καὶ βρῆκα τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο νὰ κατοικεῖ ἀκόμα μέσα σου, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ ἀγάπη σου ὠφελήθηκε πολὺ ἀπὸ αὐτό. Ὁ Κύριός μας εἶναι τέλειος καὶ θέλει ὅλοι νὰ εἶναι τέλειοι· διότι λέγει, «νὰ γίνετε τέλειοι ὅπως ὁ οὐράνιος Πατέρας μας εἶναι τέλειος»⁸⁵.

Αὐτὸς λοιπὸν πού βαστάζει αὐτοὺς τοὺς καυτῆρες, σώζεται διότι ἐκεῖνος πού ἔχει στή μύτη του τὴν δική του δυσωδία, δὲ μυρίζει ἄλλη, ἀκόμη καὶ ἐὰν σταθεῖ πάνω ἀπὸ ὅλα τὰ θνησιμαῖα, καὶ ἐκεῖνος πού συλήθηκε ἀπὸ τοὺς ληστὲς δὲ μπορεῖ νὰ δώσει κάτι σὲ ἄλους.

Πρόσεχε, ἀγαπητέ, ὅτι ὅσοι ἐξουσιαζόμεστε ἀπὸ τὴν ἀργία, δὲ θέλουμε νὰ ἀμεριμνήσουμε ἐντελῶς, γιὰ νὰ ἔχουμε τοὺς ἐαυτούς μας ὅπως εἴμαστε, γῆ καὶ σκόνη· καὶ γεράσαμε, τρέφοντας μέσα μας τὴν κενοδοξία. Διότι τὸ νὰ νομίζουμε ὅτι τὸ ἔργο μας ἀρέσει στὸ Θεὸ καὶ τὸ κάθισμά μας οἰκοδομεῖ ὅλους καὶ ὅτι ἀπαλλαχθήκαμε ἀπὸ τὴν κρίση καὶ κατάκριση, εἶναι ἔσχατη κενοδοξία καὶ τίποτε ἄλλο. Ἐὰν λοιπὸν ὁ μέγας καὶ οὐράνιος γιατρὸς μας, μᾶς ἔδωσε τὰ φάρμακα καὶ τὰ μαλακτικά, ἀπὸ ποῦ

85. Ματθ. 5,48.

ράνιος ἰατρός, παρὰ τίνος εὐρίσκεται ἡ αἰτία τῆς ἡμῶν ἀπωλείας, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμῶν προαιρέσεως;

Πρὸ πάντων ἔδωκεν ἡμῖν τὴν ταπεινώσιν, ἐξορίζουσιν πᾶσαν ὑπερηφανίαν καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς 5 γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ὑπακοήν, σβεννύουσιν ὅλα τὰ πεπυρωμένα βέλη τοῦ ἐχθροῦ, τὸ κόψαι ἐν πᾶσι τὸ θέλημα τῷ πλησίον, καὶ τοῦτο γεννᾷ τὸ ἀτάραχον ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τὴν φαιδροτέραν καὶ ἰλαροτέραν τῆς ὄψεως κατάστασιν καὶ τὴν τοῦ βλέμματος εὐστάθειαν. Τὸ δὲ μέγα μάλαγμα τὸ σφίγγον 10 πάντα τὰ μέλη καὶ θεραπεῦον πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, ἔδωκεν ἡμῖν τὴν ἀγάπην τὴν κατ' αὐτόν· αὐτὸς γὰρ τύπος ἡμῶν γέγονε. Φησὶ γάρ· «ἐταπεινώσεν ἑαυτόν, ὑπήκοος» οὐ μόνον «γενόμενος», ἀλλὰ «μέχρι θανάτου». Καὶ τιθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ἐδίδαξεν ἡμᾶς λέγων· «ἀγαπήσατε ἀλλήλους, 15 καθὼς ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· καὶ ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι μαθηταὶ μου ἐστέ, ὅταν ἀγάπην ἔχητε μετ' ἀλλήλων».

Εἰ θέλεις οὖν μὴ χωλαίνειν, λάβε τὴν ράβδον τοῦ σταυροῦ, καὶ στηρίζεις ἐπ' αὐτῆς τὰς χεῖράς σου καὶ ἀποθνήσκεις καὶ οὐκ ἔτι χωλαίνεις· ὁ γὰρ νεκρὸς οὐδέποτε χωλαίνει. Κἄν ἔχῃς τὴν 20 ράβδον ταύτην, οὐ χρεία τοῦ θυρωροῦ· τῇ ράβδῳ γὰρ ταύτῃ διώκεις οὐ μόνον τὰ κυνάρια, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῶν θηρίων, τὸν ὠρυόμενον λέοντα. Καὶ ὁ Ἰακώβ εἶπεν· ὅτι «ἐν τῇ ράβδῳ μου διέβην τὸν ποταμόν»· καὶ πάλιν, ἐπ' ἄκρῳ αὐτῆς προσεκύνησε· καὶ Μωσῆς τῇ ράβδῳ ἐποίησε τὰ σημεῖα· καὶ ὁ 25 ταύτην ἠλούμενος, ἀπαλλάττεται πάντως τῆς ρεούσης ὑγρότητος· ὁ γὰρ ἀποθανὼν ἀποθνήσκει τῇ ἀμαρτία· καὶ τί ἢ μετὰ ταῦτα προσδοκωμένη ἐλπίς, ἀλλ' ἢ τριήμερος ἀνάστασις; ἀρκεῖ γὰρ τῷ σταυρουμένῳ συνεγερθῆναι τῷ Ἰησοῦ.

86. Ἐφ. 6,16.

87. Ματθ. 4,23. 9,35.

ἄλλοῦ προέρχεται ἡ αἰτία τῆς ἀπώλειάς μας, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τῆς δικῆς μας προαιρέσεως;

Πρὸ πάντων μᾶς ἔδωσε τὴν ταπεινὴν, ποὺ διώχνει κάθε ὑπερηφάνεια καὶ κάθε ὕψωμα ποὺ ἐπαίρεται κατὰ τῆς γνώσεως τῆς δόξας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Μᾶς ἔδωσε ὑπακοή, ποὺ σβήνει ὅλα τὰ πυρωμένα βέλη⁸⁶ τοῦ ἐχθροῦ, τὸ νὰ κόψουμε σὲ ὅλα τὸ θέλημα πρὸς τὸν πλησίον, πράγμα ποὺ γεννᾷ τὴν ἀταραξία στὴν καρδιὰ καὶ τὴν φαιδρότερη καὶ ἰλαρότερη κατάσταση τῆς ὄψεως καὶ τὴν εὐστάθεια τοῦ βλέμματος. Καὶ τέλος μᾶς ἔδωσε τὸ μεγάλο μαλακτικὸ ποὺ σφίγγει ὅλα τὰ μέλη καὶ θεραπεύει κάθε ἀρρώστια καὶ κάθε ἀδυναμία⁸⁷, τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπη· διότι αὐτὸς ἔγινε τύπος μας. Πράγματι λέγει· «ταπεινώσε τὸν ἑαυτό του, γινόμενος» ὄχι ἀπλῶς «ὑπῆκοος», ἀλλὰ καὶ «μέχρι τὸν θάνατο»⁸⁸. Καὶ ἀφοῦ ἔδωσε γιὰ μᾶς καὶ τὴν ψυχὴ του, μᾶς δίδαξε λέγοντας· «ἀγαπήστε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ὅπως σᾶς ἀγάπησα ἐγὼ· καὶ ἀπὸ αὐτὸ θὰ καταλάβουν ὅλοι ὅτι εἴσθε μαθητές μου, ἀπὸ τὸ ἂν ἔχετε ἀγάπη μεταξύ σας»⁸⁹.

Ἐὰν λοιπὸν θέλεις νὰ μὴ κουτσαίνεις, πάρε τὴν ράβδο τοῦ σταυροῦ καὶ στήριξε πάνω σ' αὐτὴν τὰ χέρια σου καὶ θὰ πεθάνεις καὶ δὲ θὰ κουτσαίνεις πιά, διότι ὁ νεκρὸς δὲν κουτσαίνει ποτέ. Καὶ ἂν ἔχεις αὐτὴ τὴν ράβδο, δὲ χρειάζεσαι θυρωρό· διότι μ' αὐτὴ τὴν ράβδο καταδιώκεις ὄχι μόνο τὰ σκυλάκια, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχηγὸ τῶν θηρίων, τὸν λέοντα ποὺ οὐρλιάζει. Καὶ ὁ Ἰακώβ εἶπε· «μὲ τὴν ράβδο μου πέρασα τὸν ποταμό»⁹⁰· καὶ πάλι· «προσκύνησε, στηριζόμενος στὴν ἄκρη της»⁹¹· καὶ ὁ Μωϋσῆς μὲ τὴν ράβδο ἔκαμε τὰ θαύματα καὶ ὁποῖος στηρίζεται σ' αὐτὴν, ἀπαλλάσσεται ἐντελῶς ἀπὸ τὴν ρέουσα ὑγρότητα· διότι αὐτὸς ποὺ πέθανε, πεθαίνει ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία. Ποιὰ εἶναι ἡ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ προσδοκώμενη ἐλπίδα, παρὰ ἡ τριήμερη ἀνάσταση; διότι ἀρκεῖ στὸν σταυρούμενο ν' ἀναστηθεῖ μαζί μὲ τὸν Ἰησοῦ.

88. Φιλ. 2,8.

89. Ἰω. 13,34-35.

90. Γεν. 32,10.

91. Γεν. 47,31.

Περὶ δὲ τῆς ἑβδομάδος διάφοροι θλίψεις καὶ κινήσεις ἔσονται.

Περὶ δὲ ὧν εἶπας ὀρέων, νοήσωμεν τὴν ἁγίαν Μαρίαν τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς καθεξῆς ἁγίους, τοὺς ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις εὐρισκομένους, ἔχοντας ἀσφαλῶς τὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ σφραγίδα· αὐτὸς γὰρ δι' αὐτοὺς πολλοὺς σώζει.

ἽΟτι αὐτῶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

PNZ'

Τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως

10 **Τ**ριας ἀχώριστος, μὴ χωρίζου ἡμῶν· «ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον». Πάτερ, καλὸς ἀληθῶς μαθητῆς εἶ τοῦ ἀληθινοῦ ἱατροῦ· ἔδω-
 15 κας ἡμῖν φάρμακα καὶ ἀντίδοτα· ὁ δὲ πρῶτος καυτῆρ μεγάλως ἔνυξε τὴν καρδίαν μου καὶ οὐ δύναμαι φέρειν τὰς ὀδύνας· ἔγρα-
 ψας γὰρ ἡμῖν ἄδειν, «σκώληξ εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος»· καὶ
 20 ἀληθῶς ἄδω καὶ προσκυνῶ καὶ δοξολογῶ, καὶ ὑπερυψῶ εἰς
 τοὺς αἰῶνας. Ἄλλ' οὐ θαρρῶ εἰπεῖν, ὅτι «σκώληξ εἰμι καὶ οὐκ
 ἄνθρωπος»· ἄνθρωπος γὰρ εἰμι τετρωμένος ὑπὸ τοῦ φθαρτοῦ
 σκώληκος. Τί δέ ἐστιν ἡ δύναμις τούτου τοῦ σκώληκος τοῦ
 ἀφθάρτου; Οὗτος ὁ σκώληξ δι' ἐμὲ ἦλθεν, ἵνα ρύσηταί με τού-
 25 του τοῦ σκώληκος τοῦ φθαρτοῦ, τοῦ διαφθείραντος τὸ γένος
 τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ φθαρτὸς οὗτος σκώληξ, ὁ φθει-
 ρων καὶ φθειρόμενος, καταδύνει εἰς τὰ τραύματα καὶ ἐργάζεται
 σῆψιν καὶ ὄζομενίαν, ἦλθεν ὁ ἀφθαρτος σκώληξ, περὶ οὗ εἴρη-
 30 ται· «σκώληξ εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος».

Καὶ ὡσπερ οὗτος ὁ σκώληξ ἐνδύνει εἰς τὰ τραύματα, οὕτω
 καὶ ὁ ἀφθαρτος σκώληξ καταδύνει εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, καὶ

Σχετικὰ τὴν ἑβδομάδα, θὰ συμβοῦν διάφορες θλίψεις καὶ κινήσεις.

Ὅσο γιὰ τὰ βουνὰ γιὰ τὰ ὁποῖα μίλησες, θὰ ἐννοήσουμε τὴν ἁγία Μαρία τὴν Θεοτόκο καὶ τοὺς ἐπομένους ἁγίους, ποὺ ὑπῆρχαν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ἔχοντας ἀσφαλῶς τὴ σφραγίδα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· διότι αὐτὸς σῶζει πολλοὺς μέσω αὐτῶν.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

157

Τοῦ ἰδίου ὁμοίως.

Τριάδα ἀχώριστη, μὴ χωρίζεσαι ἀπὸ μᾶς· «ἀπὸ τὸ στομα τῶν νηπίων καὶ ἐκείνων ποὺ θηλάζουν ἐποίησες ὕμνο τέλειο»⁹². Πάτερ, εἶσαι πραγματικὰ καλὸς μαθητῆς τοῦ ἀληθινοῦ γιατροῦ· μᾶς ἔδωσες φάρμακα καὶ ἀντίδοτα. Ὁ πρῶτος μάλιστα καυτήρας κέντησε πολὺ τὴν καρδιά μου καὶ δὲν μπορῶ νὰ ὑποφέρω τὶς ὀδύνες· διότι μᾶς ἔγραψες νὰ ψάλλουμε, «εἶμαι σκουλήκι καὶ ὄχι ἄνθρωπος»⁹³· καὶ πραγματικὰ ψάλλω καὶ προσκυνῶ καὶ δοξολογῶ καὶ τὸν ὑπερυψῶνω στοὺς αἰῶνες. Ἀλλὰ δὲν ἔχω θάρρος νὰ πῶ ὅτι εἶμαι σκουλήκι καὶ ὄχι ἄνθρωπος· διότι εἶμαι ἄνθρωπος πληγωμένος ἀπὸ τὸ φθαρτὸ σκουλήκι. Καὶ ποιά εἶναι ἡ δύναμη αὐτοῦ τοῦ ἄφθαρτου σκουληκιοῦ; Αὐτὸ τὸ σκουλήκι ἦλθε γιὰ μένα, γιὰ νὰ μὲ προστατέψει ἀπὸ αὐτὸ τὸ φθαρτὸ σκουλήκι ποὺ καταστρέφει τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἐπειδὴ τὸ φθαρτὸ αὐτὸ σκουλήκι, ποὺ φθείρει καὶ φθείρεται, βυθίζεται στὰ τραύματα καὶ προκαλεῖ σήψη καὶ δυσωδία, ἦλθε τὸ ἄφθαρτο σκουλήκι γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχει εἰπωθεῖ· «εἶμαι σκουλήκι καὶ ὄχι ἄνθρωπος».

Καὶ ὅπως αὐτὸ τὸ σκουλήκι εἰσδύει στὰ τραύματα, ἔτσι καὶ τὸ ἄφθαρτο σκουλήκι βυθίζεται στὰ κατώτατα τῆς γῆς⁹⁴ καὶ ἀπὸ

93. Ψαλμ. 21,6.

94. Ἐφ. 4,9.

ἐκεῖθεν εἶρηκας διαφθείρειν πᾶσαν ἀκαθαρσίαν τοῦ παλαιοῦ
σκώληκος· καὶ οὕτω πάντας καθάρισας ἀνήγαγε, καὶ αὐτὸς
ἔμεινεν ἄφθαρτος. Οὗτος ὁ σκώληξ ἐστὶν ὁ τὸν Ἰὼβ καθάρισας
ἀπὸ τοῦ φθαρτοῦ σκώληκος καὶ εἰπὼν αὐτῷ· «ἀνάστα, ζῶσαι
5 ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὀσφύν σου». Οὗτος ὁ σκώληξ καὶ τὸν δράκον-
τα εἴλκυσε τῷ ἀγκίστρῳ κρεμάμενος ἐπὶ τοῦ ξύλου. Τούτῳ τῷ
σκώληκι τὰ πάντα ὑπετάγη, ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ
πάντα· «πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ».

Ὁ φθαρτὸς σκώληξ τὰ πάντα διαφθείρει. Καὶ οὐκ ἐνί τίπο-
10 τε ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε ξύλα, οὔτε βρώματα, οὔτε γῆ, οὔτε σὰρξ,
ἄλλ' οὐκ ἀναλίσκει, ἐκτὸς τοῦ ἁλατος καὶ τοῦ ἐλαίου. Τί δέ ἐστι
τὸ ἅλας καὶ τὸ ἔλαιον, ἀλλ' ἢ ὁ Πατὴρ ὁ ὑποτάξας αὐτῷ τὰ
πάντα, ὁ καὶ τὴν κτίσιν αὐτοῦ ἀλίσσας τῷ ἐλέει αὐτοῦ, ὁ καὶ τοῖς
Ἀποστόλοις δοὺς ἅλας, ἵνα ἀλίσωσι τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς δυσω-
15 δίας τῶν εἰδώλων καὶ ἔλθωσιν ἐπὶ τὴν εὐωδίαν τοῦ ἀληθινοῦ
Θεοῦ ἡμῶν; Ἀμήν.

Τί δέ ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ σινάπεος, ὅτι αὐτῷ παρείκασε
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ οὐχὶ τῇ ἐλαίᾳ ἢ τῷ φοίνικι, ἢ
τινὶ τῶν μεγάλων δένδρων, ἀλλὰ τῷ εὐτελεῖ; Ἐπειδὴ δριμύτα-
20 τόν ἐστι καὶ στύφει ἡμῶν τὰς καρδίας. Ναί, πάτερ, δεήθητι τοῦ
Κυρίου, ὅπως δείξῃ ἡμῖν τὸ μυστήριον τούτου τοῦ σκώληκος
καὶ τοῦ σινάπεος. Ὅπως καὶ ἡμεῖς δοξάσωμεν τὸν Πατέρα καὶ
τὸν Υἱόν, σὺν ἀγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΝΗ'

Πάτερ, ἐπειδὴ ὑπέμνησάς με τὰ ἀρχαῖα, κἀγὼ οὐκ ἔλαθον, ἀλλὰ
25 μνημονεύω ἐκεῖνα, ἃ οὐκ ἐποίησεν ὁ ἐχθρός, ἀλλ' ὅτι
ἐμάνη, ἐπειδὴ εἶδε γενόμενον καρπὸν εἰς τὸν τόπον τοῦ-

ἐκεῖ ἔχεις πεῖ ὅτι καταστρέφει κάθε ἀκαθαρσία τοῦ παλαιοῦ σκουληκιοῦ, καὶ ἔτσι, ἀφοῦ τοὺς καθάρισε ὅλους, τοὺς ἀνέβασε ἐπάνω, καὶ ὁ ἴδιος ἔμεινε ἄφθαρτος. Τὸ σκουλήκι αὐτὸ εἶναι αὐτὸς ποὺ καθάρισε τὸν Ἰὼβ ἀπὸ τὸ φθαρτὸ σκουλήκι καὶ εἶπε σ' αὐτόν· «σήκω καὶ ζῶσε σὰν ἄνδρας τῆ μέση σου»⁹⁵. Αὐτὸ τὸ σκουλήκι κατασπάραξε καὶ τὸν δράκοντα κρεμασμένο μὲ τὸ ἀγκίστρι⁹⁶ πάνω στὸ ξύλο. Σ' αὐτὸ τὸ σκουλήκι ὑποτάχθηκαν τὰ πάντα, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸν ποὺ ὑπέταξε σ' αὐτὸ τὰ πάντα· «διότι ὅλα τὰ ὑπέταξε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του»⁹⁷.

Τὸ φθαρτὸ σκουλήκι καταστρέφει τὰ πάντα. Καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτα πάνω στὴ γῆ, οὔτε ξύλα, οὔτε τροφές, οὔτε χῶμα, οὔτε σάρκα ποὺ νὰ μὴ τὸ κατατρώγει, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀλάτι καὶ τὸ λάδι. Καὶ ποιό εἶναι τὸ ἀλάτι καὶ τὸ λάδι, παρὰ ὁ Πατέρας ποὺ ὑπέταξε σ' αὐτόν τὰ πάντα, ποὺ ἀλάτισε καὶ τὴν κτίση του μὲ τὸ ἔλεός του, ποὺ ἔδωσε καὶ στοὺς Ἀποστόλους ἀλάτι γιὰ νὰ ἀλατίσουν τὸν κόσμον ἀπὸ τὴ δυσωδία τῶν εἰδώλων καὶ νὰ ἔλθουν στὴν εὐωδία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ μας; Γένοιτο.

Ποιά εἶναι ἡ δύναμη τοῦ σιναπιοῦ, ὥστε νὰ παρομοιάσει μ' αὐτὸ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ ὄχι μὲ τὴν ἐλιά ἢ τὸν φοῖνικα ἢ μὲ κάποιο ἀπὸ τὰ μεγάλα δένδρα, ἀλλὰ μὲ τὸ εὐτελές; Ἐπειδὴ εἶναι πάρα πολὺ καυστικὸ καὶ κατακαίει τὶς καρδιές μας. Ναι, πάτερ, παρακάλεσε τὸν Κύριο νὰ μᾶς φανερώσει τὸ μυστήριον αὐτοῦ τοῦ σκουληκιοῦ καὶ τοῦ σιναπιοῦ, γιὰ νὰ δοξάσουμε καὶ ἐμεῖς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ μαζί μὲ τὸ ἅγιο Πνεῦμα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

158

Πάτερ, ἐπειδὴ μοῦ ὑπενθύμισες τὰ παλαιᾶ, καὶ ἐγὼ δὲν ξέχασα, ἀλλὰ θυμᾶμαι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν ἔκανε ὁ ἐχθρός, ἀλλὰ ἐξεμάνη, ἐπειδὴ εἶδε νὰ καρπίζει αὐτὸς ὁ τόπος, ἀλλὰ ἡ

95. Ἰὼβ 38,3.

96. Ἰὼβ 40,20.

97. Α' Κορ. 15,27.

τον, ἀλλ' ἡ ὑπομονή σου καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀφῆκε τὸ θέλημα αὐτοῦ τὸ μιαρὸν γενέσθαι, ἀλλ' ἐσμὲν ἕως τοῦ νῦν δοξάζοντες τὸν Θεόν. Καὶ ἐπειδὴ εἶπας μοι, ὅτι 'ὕστερον μετανοεῖς μετὰ τὸ πρᾶξαι', εἶθε καὶ
 5 ὕστερον· ἵνα μὴ παντελῶς ἐναπομείνω. Καὶ ἐπειδὴ εἶπας μοι, ὅτι 'ὁ ἐμπεσὼν εἰς τοὺς ληστὰς καὶ συληθεῖς, οὐκ ἔχει ἄλλω μεταδοῦναι', διὰ τοῦτο δέομαι λιμώττων, ἵνα ἐπιρρίψητέ μοι οἱ ἔχοντες τὰ ψυχία ὑμῶν, ὅπως κἀγὼ λάβω τροφήν ὡς ὁ κύων ὑπὸ κάτω τῆς τραπέζης ὑμῶν
 10 τῶν ἐχόντων. Καὶ ἐπειδὴ εἶπας, 'συνεγῆρασέ σοι ἡ ὑπερηφανία καὶ ἡ εἰρωνεία', εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα ἀπέλθῃ ἀπ' ἐμοῦ.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου

15 **Π**ροεφώνησεν ὁ Δαβὶδ λέγων, «προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου»· ὥστε οὖν ἡ ἀφροσύνη ἐνθήκη ὄλων τῶν κακῶν ἐστίν. Ἀφροσύνη γὰρ ἐγέννησε παρακοήν, παρακοὴ δὲ τραῦμα, καὶ μετὰ τὸ τραῦμα ἡ αὐτὴ ἀφροσύνη ἔτεκε τὴν ἀμέλειαν, καὶ ἡ ἀμέλεια τὴν σῆψιν καὶ τὴν ὄζομενίαν κατειργάσατο, καὶ ἐσκω-
 20 ληκίασεν ἡ σὰρξ ἡ ταλαίπωρος καὶ διεφθάρη.

Διαφθαρεῖσα οὖν ἐρρίφη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ βρῶσις ἐγένετο τῷ μεγάλῳ ἰχθύϊ καὶ ἐνωκίσθη εἰς τὰ ἔντερα αὐτοῦ, ἕως οὗ ἦλθεν ὁ ἐπουράνιος σκώληξ καὶ ἠλωθεῖς ἐν τῷ ἀγκίστρῳ τοῦ σταυροῦ, ἐχαλαῖσθη εἰς τὰ ἔντερα τοῦ μεγάλου ἰχθύος, καὶ
 25 ἀνήνεγκε διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἦν κατέπνευε βρῶσιν σὺν τοῖς ἐγκάτοις. Καὶ λαβὼν τὴν σάρκα ἐνέχρισεν ἐλαίῳ καὶ ἔμιξεν ὕδατι καὶ ὥπτησε πυρὶ· φησὶ γάρ, «αὐτὸς ἡμῶν βαπτίσει ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ». Καὶ ἐψῶμισεν ἄρτω, καὶ εὐφρανεν οἴνω, καὶ ἤρτυσεν ἄλατι, καὶ ἠλλαξε τῆς φθορᾶς· καὶ πρὸς τούτοις προσέ-

υπομονή σου και ή φιλανθρωπία του Θεου δέν άφησε να γίνει το μιανό θέλημά του, και δοξάζουμε μέχρι τώρα το Θεό. Και επειδή μου είπες, ότι ύστερα, μετά την πράξη, μετανοείς, μακάρι και ύστερα, για να μη άπομείνω έντελως σ' αυτό. Και επειδή μου είπες ότι 'αυτός που έπεσε σε ληστές και ληστεύτηκε, δέν μπορεί να δώσει σ' άλλον', γι' αυτό κατατρεχόμενος από πείνα παρακαλώ να μου ρίξετε σεις που έχετε τα ψίχουλά σας, για να πάρω και εγώ τροφή, όπως ο σκύλος κάτω από το τραπέζι, από σας που έχετε. Και επειδή είπες, 'ή υπερηφάνεια και ή ειρωνεία γέρασαν μαζί σου', προσευχήσου για μένα, για να άπομακρυνθει από μένα.

'Απόκριση του Βαρσανουφίου.

Προεφώνησε ο Δαβίδ λέγοντας, «βρώμισαν και σάπισαν οι μώλωπές μου εξαιτίας της άφροσύνης μου»⁹⁸. ώστε λοιπόν ή άφροσύνη είναι άφορμή όλων των κακών. Διότι ή άφροσύνη γέννησε την παρακοή και ή παρακοή το τραύμα, και μετά το τραύμα ή ίδια άφροσύνη γέννησε την άμέλεια και ή άμέλεια προξένησε τη σήψη και τη δυσσομία, και ή ταλαίπωρη σάρκα σκουλήκισε και καταστράφηκε.

Επειδή λοιπόν καταστράφηκε, ρίχθηκε στη θάλασσα και έγινε τροφή του μεγάλου ψαριού και κατοίκησε μέσα στα έντερα του, έως ότου ήλθε ο έπουράνιος σκώληκας και άφου σταυρώθηκε στο άγκίστρι του σταυρού, χαλάρωσε τα έντερα του μεγάλου ψαριού και έβγαλε από το στόμα του την τροφή που κατάπιε μαζί με τα έντερα⁹⁹. Και άφου πήρε τη σάρκα, την άλειψε με λάδι και νερό και την έψησε στη φωτιά· διότι λέγει «αυτός θα σας βαπτίσει με το άγιο Πνεύμα και τη φωτιά»¹. Και την έθρεψε με ψωμί, την ευφρανε με κρασί, την άρτυσε με άλάτι και την άπάλλαξε από τη φθορά· και μαζί μ' αυτά πρόσθεσε και το σινά-

99. 'Ο μεγάλος σκώληξ είναι ο Χριστός, το μεγάλο ψάρι ο Άδης, ο Διάβολος.

1. Ματθ. 3,11.

θηκεν αὐτοῖς σίνηπυ συστέλλον πᾶσαν φθοράν, καὶ στύφον τοὺς τοῦ δράκοντος μυκτῆρας πρὸς τὸ μηδὲ ὄσφραίνεσθαι αὐτῆς δυναθῆναι· καὶ τaráσσον αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ μὴ ἐπιβλέψαι πρὸς τὴν τελειότητα τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς.

5 Εἰδότες οὖν ταῦτα πάντα, μὴ παρίδωμεν τὴν νουθεσίαν αὐτοῦ, ἵνα μὴ πληρωθῆ καὶ εἰς ἡμᾶς ὅτι, «εἰ τὸ ἄλας μωρανθῆ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται;». Καὶ τί ἐστὶν ἡ ὑστέρησις τούτων, ἀλλ' ἢ «εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι Θεός»; Εἰ οὖν τι τῶν ἀρχαίων οὐκ ἔλαθες, καὶ τὰ ἔσχατα οἶδας, ἄκουσον τοῦ εἰπόν-
10 τος ὅτι, «ὁ γινώσκων τὸ θέλημα τοῦ Δεσπότη καὶ μὴ ποιῶν, δαρήσεται πολλάς».

Εἰ οὖν γινώσκοντες λέγομεν καὶ ἀμελοῦμεν, οὐ μικρὰν ἡμῶν ἀπέχει τὸ «οὐαὶ» τῶν ἀμαρτανόντων ἐν γνώσει. Ἐὰν δὲ ἔχωμεν ὅτι «γῆ καὶ σποδός ἐσμεν», κατὰ τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν
15 Ἰώβ, εἰς τὸν αἰῶνα οὐ συλούμεθα, ἀλλ' αἰεὶ ἔχομεν τὸ δοῦναι καὶ ἄλλοις, οὐ χρυσίον, οὐκ ἀργύριον, ἀλλὰ τύπον ταπεινώσεως καὶ ὑπομονῆς καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΝΘ'

Ὁ αὐτὸς μεταλαμβάνων ἄρτου, ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέ-
20 ροντα περὶ διαίτης.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, χαίροις ἐν Κυρίῳ. Παρακάλεσον τὸν Θεὸν δοῦ-
ναί μοι ὑπομονὴν τελείαν· ἄρχομαι γὰρ πράγματος καὶ
οὐκ ἄγω εἰς τέλος, ἀλλ' εὐθὺς παρασαλεύομαι τῆς δια-
25 γωγῆς. Καὶ ἐπιποθῶ ἀρχὴν βαλεῖν καὶ ἐλθεῖν εἰς τέλος, ἀκούων

πι πού σταματᾶ κάθε φθορὰ καὶ στύφει τὰ ρουθούνια τοῦ δράκο-
ντα, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ νὰ τὴν ὀσφραίνεται, καὶ ταράσσει τοὺς
ὀφθαλμούς του, ὥστε νὰ μὴ ἐπιβλέπει τὴν τελειότητα αὐτῆς τῆς
ταπεινώσεως.

Ἄφοῦ λοιπὸν γνωρίζουμε ὅλα αὐτά, νὰ μὴ παραβλέπουμε τὴ
νουθεσία του, γιὰ νὰ μὴ πραγματοποιηθεῖ καὶ σὲ μᾶς τό, «ἐὰν τὸ
ἄλατι χάσει τὴν ἄλμυράδα του μὲ τί θὰ ἀλατισθεῖ;»^{1α}. Καὶ ποιά
εἶναι ἡ στέρση αὐτῶν, παρὰ τό, «εἶπε ὁ ἄφρων στὴν καρδιά
του, δὲν ὑπάρχει Θεός»²; Ἐὰν λοιπὸν δὲν ξέχασες κάτι ἀπὸ τὰ
παλαιά, καὶ γνωρίζεις τὰ ἔσχατα, ἄκουσε αὐτὸν πού εἶπε· «αὐτὸς
πού γνωρίζει τὸ θέλημα τοῦ δεσπότη του καὶ δὲν τὸ κάνει, θὰ δα-
ρεῖ πολλές φορές»³.

Ἐὰν λοιπὸν, λέμε ὅτι γνωρίζουμε, καὶ ἀμελοῦμε, δὲν ἀπέχει
πολὺ ἀπὸ μᾶς τὸ ἄλλοίμονο γιὰ ἐκείνους πού ἀμαρτάνουν μὲ
γνώση. Ἐὰν ὁμως δεχόμαστε ὅτι εἴμαστε χῶμα καὶ στάχτη,
ὅπως ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ Ἰώβ, δὲ θὰ ληστευθοῦμε στὸν αἰῶνα, ἀλλὰ
θὰ ἔχουμε πάντοτε θὰ νὰ δίνουμε καὶ σὲ ἄλλους, ὄχι χρυσάφι καὶ
ἀσήμι, ἀλλὰ παράδειγμα ταπεινώσεως καὶ ὑπομονῆς καὶ τῆς
ἀγάπης πρὸς τὸ Θεό.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

159

Ὁ ἴδιος τρώγοντας ψωμί, ἐρώτησε τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα
γιὰ δίαιτα.

Ἄποκριση

Αδελφέ, χαῖρε ἐν Κυρίῳ. Παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ μοῦ
δώσει τέλεια ὑπομονή· διότι ἀρχίζω κάτι καὶ δὲν τὸ τε-
λειώνω, ἀλλὰ ἀμέσως ξεφεύγω ἀπὸ τὴ διαγωγή. Καὶ
ἐπιθυμῶ νὰ βάλω ἀρχὴ καὶ νὰ φθάσω στὸ τέλος, ἀκούγοντας τὸν

2. Ψαλμ. 13,1. 52,1.

3. Λουκᾶ 12,47.

τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους ὅτι, «ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργου ἀγαθοῦ, αὐτὸς καὶ ἐπιτελέσει, ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Κἄν δὲ ἐγὼ ὁ ἐλεεινὸς οὐδὲν ποιῶ ἀρέσκον τῷ Θεῷ, διὰ τὴν σοῦ κέλευσιν
5 παρέχω γνώμην ὡς ἀδελφῷ.

Λάμβανε τέσσαρα λαῖτινα, εἰ δύναται, εἰς τὴν ἐβδομάδα· καὶ κατὰ Κυριακὴν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν ἢ ροφὴν ἢ ἐκζεστα. Καὶ ὡς ὑπολαμβάνω, καλῶς λαμβάνεις αὐτά· εἰ δὲ ἐν ἀφροσύνῃ λαλῶ, οὐκ οἶδα· ὅς γὰρ ἑαυτὸν οὐ κυβερνᾷ, πῶς δύ-
10 ναται κυβερνῆσαι ἄλλους; Συγχώρησόν μοι, ἀδελφέ, ὅτι ἐγὼ ὄφειλον παρακαλέσαι σε διατάξασθαι μοι, ἀλλ' ἀκμὴν οὐκ ἀφῆκέ με ἢ ὑπερηφανία, ἣτις ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστίν.

Εὖξαι, ἀδελφέ, ἵνα παρέλθωμεν τὸ προκείμενον ἡμῖν πέραμα· γέμει γὰρ τῶν κλυδώνων καὶ κινδύνων, καὶ ὡς ἀνόητος
15 γελῶ καὶ ἀδιαφορῶ. Ἄλλ' ὅμως οὐ κόπτω τὴν ἐλπίδα· ἐλεήμονα γὰρ Δεσπότην ἔχω καὶ εὐσπλαγχνον. Δός μοι οὖν χεῖρα σὴν διὰ τὴν ἀγάπην, καὶ ἔλκε με πρὸς αὐτόν, καὶ διὰ σοῦ σώζει με τὸν ἐλεεινόν.

Αὐτῷ ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΞ'

20 Ὁ αὐτὸς μὴ χρησάμενος τῇ ρηθείσῃ αὐτῷ διαίτη παρὰ τοῦ Γέροντος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐκ δευτέρου τὰ αὐτά· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο οὕτως.

Ἀπόκρισις

25 **Α**δελφέ, ἐπειδὴ εὔρες με κελευόμενον ὑπὸ τῆς σῆς ἀγάπης, τάχα διὰ τοῦτο ἀκυροῖς μου τοὺς λόγους, καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ σοῦ, ἀλλ' ἡ αἰτία ὄλη παρ' ἐμοῦ ἐστίν· ὅτι οἱ λόγοι μου ἀκαρποὶ εἰσιν. Οὐκ εἰσι γὰρ ἀπὸ πράξεων ἰδρώ-

Ἄποστολο νὰ λέγει γιὰ τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ὅτι, «ἐκεῖνος ποὺ ἀρχίζει ἀνάμεσά σας ἀγαθὸ ἔργο, αὐτὸς καὶ θὰ τὸ τελειώσει, μέχρι τὴν ἡμέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»⁴. Καὶ ἂν ἐγὼ ὁ ἐλεεινὸς δὲν κάνω τίποτα ποὺ νὰ ἀρέσει στὸ Θεό, ὅμως ἐξαιτίας τῆς παρακλήσεώς σου, σοῦ δίνω τὴ γνώμη μου σὰν πρὸς ἀδελφό.

Παῖρνε ἐὰν μπορεῖς τέσσερα λαῖτινα⁵ τὴν ἐβδομάδα, καὶ τὴν Κυριακὴ ἐξαιτίας τῆς ἀσθένειας τοῦ σώματος ἢ ρουφήματα ἢ ζεστά. Καὶ ὅπως νομίζω, σωστὰ τὰ παίρνεις. Δὲν γνωρίζω ὅμως ἐὰν μιλῶ μὲ ἀφροσύνη, διότι ὅποιος δὲν κυβερνᾷ τὸν ἑαυτὸ του, πῶς μπορεῖ νὰ κυβερνήσει ἄλλους; Συγχώρησέ με, ἀδελφέ, ἐπειδὴ ἐγὼ ὄφειλα νὰ σέ παρακαλέσω νὰ μὲ διατάξεις, ἀλλὰ δὲν μὲ ἄφησε ἀκόμα ἢ ὑπερηφάνεια ποὺ εἶναι ρίζα ὅλων τῶν κακῶν.

Προσευχῆσου, ἀδελφέ, νὰ περάσουμε τὸ πέραμα ποὺ εἶναι μπροστὰ μας· διότι εἶναι γεμᾶτο θύελλες καὶ κινδύνους, ἐνῶ ἐγὼ γελῶ καὶ ἀδιαφορῶ σὰν ἀνόητος. Ἀλλὰ ὅμως δὲν κόβω τὴν ἐλπίδα, διότι ἔχω ἐλεήμονα καὶ εὐσπλαγχο Δεσπότη. Δός μου λοιπὸν τὸ χέρι σου ἐξαιτίας τῆς ἀγάπης καὶ τράβα με κοντὰ σ' αὐτόν, καὶ μὲ τὴ βοήθειά σου θὰ σώσει ἐμένα τὸν ἐλεεινὸ.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

160

Ὁ ἴδιος χωρὶς νὰ ἀκολουθήσει τὴ δίαιτα ποὺ τοῦ εἰπώθηκε ἀπὸ τὸν Γέροντα, τὸν ἐρώτησε γιὰ δευτέρη φορὰ τὰ ἴδια· καὶ αὐτὸς ἀπάντησε ὡς ἐξῆς.

Ἄποκριση

Αδελφέ, ἐπειδὴ μὲ βρῆκες νὰ διατάσσομαι ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου, γι' αὐτὸ ἴσως ἀκυρώνεις τὰ λόγια μου καὶ αὐτὸ δὲν ὀφείλεται σέ σένα, ἀλλὰ ὅλη ἡ αἰτία βρίσκεται σέ μένα· διότι τὰ λόγια μου εἶναι ἄκαρπα. Πράγματι δὲν εἶναι ἀπὸ

5. Ἡ λέξη αὕτη εἶναι ἀθησαύριστη. Σημαίνει ἴσως κομμάτια ἄρτου.

των, διὰ τοῦτο οὐδὲ δύνανται ἔχουσι. Τὸν Θεὸν παροργίζει ὁ ἐρωτῶν καὶ παρακούων· διὰ γὰρ τὴν ἐρώτησιν καὶ ὁ τῶν ἐχθρῶν φθόνος παρακολουθεῖ. Ἔως σήμερον οὐκ ἔγνωμεν τὰς τέχνας τῶν δαιμόνων. Ἀκαταπαύστως κηρύττει ὁ Ἀπόστολος 5 λέγων· «οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν».

Θάρσει, ἀδελφέ μου, εἰ μὴ ὅτι ὁμόψυχόν μου ἔχω σε διὰ τὴν κατὰ Χριστὸν ἀγάπην, δοῦναί σοι ἀπόκρισιν οὐκ εἶχον, καθὼς γὰρ καὶ προεῖπον, τοῦ μέτρου τούτου οὐκ εἶμι. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐκόλλησέ με ὁ Θεὸς τῇ σῇ ἀγάπῃ, πάλιν ἐν ἀφροσύνῃ λαλῶ. 10 Κάτεχε τὰ τέσσαρα λαῖτινα εἰς τὴν ἑβδομάδα, ὡς εἶπόν σοι, καὶ κατὰ Κυριακὴν ἢ ροφὴν ἢ ἔκζεστα διὰ τὴν ἀσθένειαν.

Μὴ ἔχε δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐντολὴν σοι δέδωκα· οὐκ ἔστιν ἐντολὴ ἀλλὰ γνώμη ἀδελφοῦ. Ἦνοικται τὸ στάδιον, δρᾶ- μωμεν, ἵνα καταλάβωμεν, ἐσμὲν γὰρ φθαρτοὶ ἄνθρωποι καὶ μι- 15 κροχρόνιοι ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα εὕρωμεν ἔλεος ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ καὶ φρικτῇ. Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΞΑ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,
ἐμφαίνουσα τὴν δύνανται τῆς ἀποκρίσεως.

20 **Α**δελφέ, τί ἔχω εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, ὁ μηδὲν παντελῶς ποιήσας; εἰ δὲ καὶ σὺ λέγεις ὅτι 'ἐποίησας καὶ ποιεῖς', ἐγὼ δὲ οὐδέποτε μέμνημαι ἑμαυτόν, εἰ μὴ πάντοτε παροργίζοντα τὸν Θεὸν ἐν τοῖς ἔργοις μου. Δι' ἔργα οὖν τίποτε οὐ προσδοκῶ, διὰ δὲ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ ἐλπίζω ὅτι σῶζο- 25 μαι· ἀπέθανε γὰρ ἁμαρτωλοὺς σῶσαι. Κάθημαι οὖν ἐπὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἕως ἔλθῃ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ εἴπη μοι, «τί θέλεις

πράξεις ιδρώτων, γι' αὐτὸ δὲν ἔχουν δύναμη. Αὐτὸς ποὺ ἐρωτᾷ καὶ παρακοῦει παροργίζει τὸ Θεό· διότι ἐξαιτίας τῆς ἐρωτήσεως ἀκολουθεῖ καὶ ὁ φθόνος τῶν ἐχθρῶν. Μέχρι σήμερα δὲ γνωρίζουμε τίς τέχνες τῶν δαιμόνων. Ἀκατάπαυστα κηρύττει ὁ Ἀπόστολος λέγοντας· «διότι δὲν ἀγνοοῦμε τίς ἐπινοήσεις του»⁶.

Ἔχε θάρρος, ἀδελφέ μου, διότι, ἂν δὲν σὲ εἶχα ὁμόψυχό μου ἐξαιτίας τῆς κατὰ Χριστὸν ἀγάπης, δὲ θὰ μπορούσα νὰ σοῦ δώσω ἀπόκριση, διότι ὅπως προεῖπα, δὲν εἶμαι αὐτοῦ τοῦ μέτρου. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μὲ κόλλησε στὴν ἀγάπη σου, μιῶ πάλι μὲ ἀφροσύνη· κράτα τὰ τέσσερα λαῖτινα τὴν ἐβδομάδα, ὅπως σοῦ εἶπα, καὶ τὴν Κυριακὴ ἢ ρόφιμα ἢ ζεστὰ ἐξαιτίας τῆς ἀσθένειας.

Νὰ μὴ ἔχεις τὴ γνῶμη ὅτι σοῦ ἔχω δώσει ἐντολή· δὲν εἶναι ἐντολή, ἀλλὰ γνώμη ἀδελφοῦ. Ἔχει ἀνοίξει τὸ στάδιο, ἄς τρέξουμε γιὰ νὰ φθάσουμε, διότι εἴμαστε ἄνθρωποι φθαρτοὶ καὶ μικροχρόνιοι πάνω στὴ γῆ, γιὰ νὰ βροῦμε ἔλεος ἐκείνη τὴ φοβερὴ καὶ φρικτὴ ὥρα, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

161

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ποὺ δείχνει τὸ νόημα τῆς προηγούμενης ἀποκρίσεως.

Αδελφέ, τί μπορῶ νὰ πῶ σ' αὐτά, ἐγὼ ποὺ δὲν ἔχω κάνει ἐντελῶς τίποτε; καὶ ἐὰν ἐσὺ λέγεις ὅτι ἔκανες καὶ κάνεις, ἐγὼ δὲν ἔχω θυμηθεῖ ποτὲ τὸν ἑαυτό μου, παρὰ πάντοτε νὰ ὀργίζω τὸ Θεὸ μὲ τὰ ἔργα μου. Γιὰ τὰ ἔργα λοιπὸν δὲν περιμένω τίποτα, ἐλπίζω ὅμως νὰ σωθῶ ἐξαιτίας τῆς φιλανθρωπίας του· διότι πέθανε γιὰ νὰ σώσει ἁμαρτωλοὺς⁷. Στηρίζομαι λοιπὸν στὸ ὄνομά του, ὡς ποὺ νὰ ἔλθει ὁ μόνος του καὶ νὰ μοῦ πεῖ,

6. Β' Κορ. 2,11.

7. Α' Τιμ. 1,15.

ποιήσω σοι;», ἵνα εἶπω κἀγὼ μετ' ἐκείνου, «Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω». Εἴ εἶχον γὰρ καὶ ἔργα, φοβούμενος τὴν κατάκρισιν τοῦ Φαρισαίου, οὐκ ἐτόλμων λαλήσαι· ἀλλ' ὅμως λέγω σοι, ἀδελφέ, ὅτι ὅλη μου ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐλπίς εἰς αὐτὸν κρέματαί, καὶ παρακα-
5 λῶ νυχθήμερον καθαρισθῆναι ἀπὸ τῶν φανερῶν καὶ κεκρυμμέ-
νων παθῶν.

Τί οὖν ἔχω εἰπεῖν περὶ κατορθωμάτων, ἀκούων ὅτι «πᾶν
στόμα φραγήσεται», καὶ τὰ λοιπά, καὶ πάλιν, «ὁ καυχώμενος ἐν
Κυρίῳ καυχάσθω»; Μακάριος δὲ ὁ καθαρισθεὶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς
10 καὶ τῶν λοιπῶν παθῶν, καὶ φυλάξας τὰς ἐντολὰς πάσας καὶ λέ-
γων, ὅτι «ἀχρεῖός εἰμι δοῦλος». Εἴ δὲ ποιούμεν ἐν κατόρθωμα
καὶ δι' ἄλλο ἀπόλλομεν αὐτό, τί ὠφέλησεν ἡμᾶς τὸ καθ' ἡμέραν
οἰκοδομεῖν καὶ καθαιρεῖν; Εἴ τις καταφρονεῖ τῆς δόξης καὶ ἀτι-
μίας, ὁ τοιοῦτος δύναται σωθῆναι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ
15 ἡμῶν, αὐτῷ ἡ δόξα. Ἀμήν.

Παράθου με τῷ Κυρίῳ καὶ ἡσύχασον πεποιθώς, καὶ εὐχό-
μενος ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀθλίου καὶ ταπεινοῦ.

ΡΕΒ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πάτερ, εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ ὅτι κοπιῶ, πρὸ τοῦ με λαβεῖν λό-
20 γον πρὸς σὲ κἄν εἴ τι δῆποτε ἐδόκουν ποιεῖν, τὸ κατ' ἐμὲ
ἀκόπως ἐποιοῦν· ἐξ ὅτου δὲ ἐπέδωκάς μοι λόγον κοπιῶ
καὶ εἰς ἀσθένειαν· καὶ πρὸ τούτου καὶ περὶ τοῦ λόγου τού-
του ἔγραψά σοι, καὶ αὐτὸς ἐλογίσω με ὑψηλοφρονοῦντα,
καὶ περὶ Φαρισαίου ἔπεμψάς μοι λόγον· κἀγὼ, Πάτερ,
25 οὐκ εἶπον σοι ὑψηλοφρονῶν, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνάγκης· δέομαί

8. Μαρκ. 10,51.

9. Λουκᾶ 18,41.

«τί θέλεις νὰ σοῦ κάνω;»⁸, γιὰ νὰ πῶ καὶ ἐγὼ μαζὶ μ' ἐκεῖνον, «Κύριε, νὰ ἀναβλέψω»⁹. Ἐὰν εἶχα καὶ ἔργα, φοβούμενος τὴν κατὰκριση τοῦ Φαρισαίου¹⁰, δὲ θὰ τολμοῦσα νὰ μιλήσω· ἀλλ' ὅμως σοῦ λέγω, ἀδελφέ, ὅτι ὄλη μου ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐλπίδα κρέμεται σ' αὐτὸν καὶ παρακαλῶ νύχτα καὶ μέρα νὰ καθαρισθῶ ἀπὸ τὰ φανερά καὶ κρυφὰ πάθη.

Τί ἔχω λοιπὸν νὰ πῶ γιὰ τὰ κατορθώματα, ἀκούοντας ὅτι «κάθε στόμα θὰ κλείσει»¹¹ καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ πάλι, «ἐκεῖνος ποὺ καυχιέται, νὰ καυχιέται ἐν Κυρίῳ»¹²; Καὶ μακάριος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ καθαρίσθηκε ἀπὸ τὴν ὀργὴ καὶ τὰ ὑπόλοιπα πάθη καὶ φύλαξε ὅλες τὶς ἐντολὰς καὶ λέγει, «εἶμαι ἀχρεῖος δοῦλος»¹³· καὶ ἐὰν κάνουμε ἓνα κατόρθωμα καὶ ἐξαιτίας ἄλλου τὸ χάνουμε, τί μᾶς ὠφέλησε τὸ νὰ οἰκοδομοῦμε καὶ νὰ γκρεμίζουμε κάθε μέρα; Ἐὰν κάποιος περιφρονεῖ τὴ δόξα καὶ τὴν ἀτιμία, αὐτὸς μπορεῖ νὰ σωθεῖ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

Τοποθέτησέ με κοντὰ στὸν Κύριο καὶ ἡσύχασε ἔχοντας βεβαία πεποίθηση καὶ προσευχόμενος γιὰ μένα τὸν ἄθλιο καὶ ταπεινό.

162

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Πάτερ, νὰ προσεύχεσαι γιὰ μένα, ἐπειδὴ κοπιᾶζω, πρὶν ἀκόμα πάρω ἀπάντηση ἀπὸ σένα, καὶ ἐὰν μοῦ φαινόταν καλὸ νὰ κάνω ὅτιδήποτε, ἔκανα τὸ κατ' ἐμὲ ἄσκοπα· ἀπὸ τότε ποὺ μοῦ ἔστειλες λόγο κοπιᾶζω καὶ ὅταν ἀσθενῶ· καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸν καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ σοῦ ἔγραψα καὶ ὁ ἴδιος μὲ θεώρησες ὑψηλόφρονα καὶ μοῦ ἔστειλες λόγο γιὰ τὸν Φαρισαῖο· ἐγὼ, Πάτερ, δὲ σοῦ τὸ εἶπα ἀπὸ ὑψηλοφροσύνη, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνάγκη· σὲ παρακαλῶ νὰ κάνεις

10. Λουκᾶ 18,10-14.

11. Ρωμ. 3,19.

12. Α' Κορ. 1,31.

13. Λουκᾶ 17,10.

σου, ποιήσον εὐχὴν, ἵνα ἀποκαλύψῃ σοι ὁ Κύριος τί ἐστὶν ἐν ἐμοί.

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος.

5 **Α**δελφέ, ἡ θεία Γραφή λέγει· «πάντα μετὰ βουλήσ ποιεῖ, καὶ ἄνευ βουλήσ μηδὲν ποιήσῃς». Ὅτε οὐ μετὰ βουλήσ, ἀλλ' ἀπὸ θελήματος ἰδίου ἐποιεῖς, οὐκ ἐκοπίας τῶ νῶ, καὶ γὰρ οὐδεὶς ὁ μὴ χρήζων συμβούλου, εἰ μὴ μόνος ὁ τὴν σοφίαν κτίσας Θεός. Ὅτε δὲ κατὰ Θεὸν ἐζήτησας κόψαι τὸ ἴδιον θέλημα, ἐλθεῖν δὲ εἰς ταπεινώσιν καὶ λαβεῖν τὸν ἐλάχιστόν 10 σου ἀδελφὸν σύμβουλον, παρῶξυνας τὸν μισόκαλον δαίμονα εἰς φθόνον, τὸν ἀεὶ φθόνον ἔχοντα πρὸς πάντας.

Βλέπεις στρεβλότητα διαβολικὴν; Ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ διαταξάμην σοι τίποτε, καὶ ἠτήσω με καὶ συνεβούλευσά σοι ὡς ἀδελφῶ· καὶ ἀκούσας ἀφῆκας, καὶ προσθήκην ἐποίησας. Κἀγὼ 15 σοι εἶπον τὸ τοῦ Φαρισαίου· καὶ γὰρ κἀκεῖνος καυχώμενος ἔλεγεν ἃ ἔλεγε· καὶ σὺ ἐζήτησας πληροφορίαν, καὶ αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἐστί, εἰ μὴ ὑψηλοφροσύνη.

Πρόσχεσ καὶ βλέπεις μετὰ ἀκριβείας, πῶς ὅτε βάλλεις ἀρχὴν, εὐθὺς φέρει σοι πρόφασιν καὶ λύεις αὐτήν, καὶ πάλιν βάλλεις 20 λεις καὶ εὐθέως λύεις καὶ οὐ μνημονεύεις, ὅτι «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται» καὶ «ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργου ἀγαθοῦ, αὐτὸς ἐπιτελέσει ἄχρι τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Εἰ ἀναπαύει σε τὸ ἀπὸ σαυτοῦ ποιεῖν καθὼς ἐποιεῖς, ἐγὼ οὐ λυποῦμαι, οὔτε γὰρ ἀββᾶς τινος θέλω γενέσθαι, 25 οὔτε διδάσκαλος· ἔχω γὰρ τὸν ἐλέγχοντά με Ἀπόστολον λέγοντα· «ὁ διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις;».

προσευχῆ, γιὰ νὰ σοῦ ἀποκαλύψει ὁ Κύριος τί συμβαίνει μέσα μου.

Ἐπίκριση τοῦ μεγάλου γέροντα

Αδελφέ, ἡ θεία Γραφή λέγει· «ὄλα νὰ τὰ κάνεις μὲ σκέψη καὶ τίποτα νὰ μὴ κάνεις χωρὶς σκέψη»¹⁴. Ὅταν λοιπὸν δὲν ἔπραττες μὲ σκέψη, ἀλλὰ ἀπὸ τῆ δικῆ σου θέληση, δὲν κοπίαζες μὲ τὸ νοῦ· διότι δὲν ὑπάρχει κανένας ποῦ νὰ μὴ χρειάζεται σύμβουλο, παρὰ μόνο ὁ Θεὸς ποῦ ἔχει τὴ σοφία¹⁵. Ὅταν πάλι σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ζήτησες νὰ κόψεις τὸ θέλημά σου καὶ νὰ ἔλθεις σὲ ταπείνωση καὶ νὰ πάρεις σύμβουλο τὸν ἐλάχιστό σου ἀδελφό, παρὸξυνες τὸν μισόκαλο δαίμονα σὲ φθόνο, αὐτὸν ποῦ ἔχει πάντα φθόνο πρὸς ὄλους.

Βλέπεις διαβολικὴ στρεβλότητα; Δὲ σὲ διέταξα τίποτα ἀπὸ μόνος μου· ἐσὺ μοῦ ζήτησες καὶ ἐγὼ σὲ συμβούλεψα σὰν ἀδελφό, καὶ σύ, ἀφοῦ τὰ ἄκουσες, τὰ ἄφησες καὶ ἔκανες προσθήκη. Καὶ ἐγὼ σοῦ εἶπα τὸ τοῦ Φαρισαίου· διότι καὶ ἐκεῖνος καυχώμενος ἔλεγε αὐτὰ ποῦ ἔλεγε· καὶ ἐσὺ ζήτησες πληροφορία, καὶ αὕτη δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο, παρὰ ὑψηλοφροσύνη.

Πρόσεξε καὶ θὰ δεῖς μὲ ἀκρίβεια, πὼς ὅταν βάλλεις ἀρχή, ἀμέσως σοῦ δημιουργεῖ ἀφορμὴ καὶ τὴν λύνεις, καὶ πάλι βάλλεις καὶ ἀμέσως τὴν λύνεις, καὶ δὲ θυμάσαι ὅτι «ἐκεῖνος ποῦ θὰ δείξει ὑπομονὴ μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»¹⁶, καὶ «ἐκεῖνος ποῦ ἄρχισε ἀνάμεσά σας ἀγαθὸ ἔργο, αὐτὸς καὶ θὰ τὸ τελειώσει μέχρι τὴν ἡμέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹⁷. Ἐὰν σὲ ἀναπαύει αὐτὸ ποῦ κάνεις μόνος σου, ὅπως τὸ ἔκανες, ἐγὼ δὲ λυπᾶμαι, διότι δὲ θέλω νὰ γίνω οὔτε ἀββᾶς οὔτε διδάσκαλος κανενός· διότι ἐγὼ ἔχω τὸν Ἀπόστολο ποῦ μὲ ἐλέγχει λέγοντας, «ἐσὺ ποῦ διδάσκεις ἄλλον δὲ διδάσκεις τὸν ἑαυτὸ σου;»¹⁸.

15. Παρ. 8,22.

16. Ματθ. 10,22.

17. Φιλ. 1,6.

18. Ρωμ. 2,21.

Ἀδελφέ, τῶν σωζομένων ἐστὶ τὸ ἐντῆξαι τὴν ψυχὴν ὡς ἀράχνην. Λοιπὸν ὑπομονῆς πολλῆς χρεία, ἕως οὗ διὰ θλίψεων πολλῶν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

5 Συγχώρησόν μοι, ἀδελφέ, καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΞΓ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Ὁ ζητήσας τὸ πεπλανημένον πρόβατον, Ἰησοῦ, δίδαξον καὶ ἡμᾶς, πῶς νὰ ζητήσωμεν τὸν ποιμένα. Πάτερ, ἓνα λόγον θέλω ἐρωτῆσαι· ἐπειδὴ γέγραπται, «ζητήσατε τὸν
10 Κύριον καὶ κραταιώθητε· ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ παντός», πῶς δύναται ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος ζητῆσαι τὸν Κύριον διὰ παντός; Δίδαξον ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦτον διὰ τὸν σοφίσαντά σε, ἵνα καὶ ἡμεῖς διὰ παντός ζητήσωμεν τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς
15 αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἀπόκρισις

Αδελφὲ Εὐθύμιε, δέομαι τῆς ἀγάπης σου, συγκοπίασόν μου τῇ δεήσει πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεόν· καὶ γὰρ ἡ ἀγάπη σου ἤτησέ με γράψαι σοι 'πῶς νὰ ζητήσωμεν
20 τὸν ποιμένα'. Καὶ ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἕως ἄρτι δέομαι τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς αἰτήσεώς σου καὶ λέγει μοι· Καθάρισόν σου τὴν καρδίαν ἀπὸ τῶν λογισμῶν τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ χαρίζομαί σοι τὰ αἰτήματά σου. Τὰ γὰρ ἐμὰ δωρήματα ἐν τοῖς καθαρῶις χωροῦνται καὶ δωροῦνται· ὅσον δὲ κινεῖται ἡ καρδιά σου

Ἀδελφέ, τὸ νὰ λειώσεις τὴν ψυχὴ σὰν ἀράχνη¹⁹, εἶνα γνώρισμα τῶν σωζομένων. Ὑπάρχει λοιπὸν ἀνάγκη πολλῆς ὑπομονῆς, ὡς πὺ μὲ πολλές θλίψεις νὰ εἰσέλθουμε στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ²⁰, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας. Γένοιτο.

Συγχώρεσέ με, ἀδελφέ, καὶ προσευχήσου γιὰ μένα.

163

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Ἰησοῦ, ἐσὺ πὺ ζήτησες τὸ πλανημένο πρόβατο²¹, δίδαξε καὶ μᾶς πῶς νὰ ζητήσουμε τὸν ποιμένα. Πάτερ, θέλω νὰ ρωτήσω ἓνα λόγο· ἐπειδὴ ἔχει γραφεῖ «ζητήστε τὸν Κύριο καὶ θὰ πάρετε δύναμη· ζητήστε τὸ πρόσωπό του διαπαντός»²², πῶς μπορεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος νὰ ζητήσει τὸν Κύριο «διαπαντός»; Δίδαξέ μας αὐτὸν τὸν λόγο ἐξ αἰτίας αὐτοῦ πὺ σὲ σοφίσε γιὰ νὰ ζητήσουμε καὶ ἐμεῖς μὲ κάθε τρόπο τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου, διότι ἡ δόξα ἀνήκει σ' αὐτὸν στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

Απόκριση

Αδελφέ Εὐθύμιε, παρακαλῶ τὴν ἀγάπη σου νὰ κοπιᾶσεις μαζί μου στὴ δέηση πρὸς τὸν φιλόανθρωπο Θεό· διότι ἡ ἀγάπη σου μοῦ ζήτησε νὰ σοῦ γράψω πῶς νὰ ἀναζητήσουμε τὸν ποιμένα. Καὶ ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα μέχρι τώρα παρακαλῶ τὸ Θεὸ γιὰ τὴν αἴτησή σου καὶ μοῦ λέγει· Καθάρισε τὴν καρδιά σου ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ θὰ σοῦ χαρίσω τὰ αἰτήματά σου. Διότι τὰ δῶρα μου παραχωροῦνται καὶ δωρίζονται στοὺς καθαρούς· ἐνῶ ὅσο ἡ καρδιά σου κινεῖται

20. Πράξ. 14,22.

21. Ματθ. 18,12.

22. Ψαλμ. 104,4.

ἀπὸ τῆς ὀργῆς καὶ μνησικακίας καὶ τῶν ὁμοίων παθῶν τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσεται σοφία.

Εἰ ἐπιποθεῖς τὰ ἐμὰ χαρίσματα, τὰ σκευὴ τοῦ ἀλλοτρίου ἔκβαλε ἀπὸ σοῦ καὶ τὰ ἐμὰ ἀφ' ἐαυτῶν ἔρχονται εἰς σέ. Μὴ οὐκ ἤκουσας, «οὐ δύναται δοῦλος δυσὶ κυρίοις δουλεύειν»; Ἐὰν οὖν ἐμοί, οὐ τῷ διαβόλῳ· ἐὰν δὲ τῷ διαβόλῳ, ἐμοὶ οὐδέποτε. Εἴ τις οὖν θέλει καταξιοθῆναι τῶν ἐμῶν χαρισμάτων, τὰ ἴχνη μου κατανοήσει· ὅτι ὡς πρόβατον ἄκακον ἐδεξάμην ὄλα τὰ πάθη, μὴ ἀντιλέξας ἐν τινι. Καὶ ὑμῖν εἶπον ἔχειν ἀκεραιότητα ὡς αἱ 10 περιστεραὶ καὶ ἀντὶ τούτων ἔχετε ἀγριότητα τῶν παθῶν· «βλέπετε μὴ εἶπω ὑμῖν· πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν».

Ταῦτα οὖν ἀκούσας, ἐν πένθει εἰμὶ καὶ ὀδυρμῷ, ἕως οὗ σπλαγχνισθῆ καὶ εἰς ἐμὲ ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ καὶ ἀπαλλάξει με τῶν δεινῶν παθῶν τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τοῦ δέξασθαι πάντα 15 τὰ ἐπερχόμενά μοι ἐν ὑπομονῇ πολλῇ. Οἶδας γὰρ τί κατεργάζεται ἡ ὑπομονή· καὶ ὁ Ἀπόστολος ἐμνημόνευσε περὶ ταύτης.

Εὖξαι οὖν, ἀδελφέ μου, ἵνα ἔλθῃ μοι· καὶ διὰ τὴν ἀγάπην ἔλεγξόν με εἴ τι παρέρχομαι, ἵνα διορθώσωμαι· καὶ γὰρ ἄφρων εἰμὶ, ἀλλὰ ἀγαπῶ τοὺς διδάσκοντας καὶ ἐλέγχοντάς με, εἰδώς, 20 ὅτι εἰς σωτηρίαν ψυχῆς ἔσται μοι αὐτῶν ἡ διδασκαλία. Ἔτι δεήθητι, ἵνα φύγω ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ δικαιώματος, ὅτι πάντα θλίβομαι. Καὶ συγχώρησόν μοι κατὰ πάντα, ὅτι εἰς κόπον σε βάλλω πάντοτε, ἀλλὰ πολὺν μισθὸν ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

23. Ματθ. 6,24.

24. Ἦσ. 50,11.

ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ τὴ μνησικακία καὶ τὰ παρόμοια πάθη τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου δὲ θὰ εἰσέλθει σ' αὐτὴν ἡ σοφία.

Ἐὰν ἐπιθυμεῖς τὰ χαρίσματα μου, διῶξε ἀπὸ ἐπάνω σου τὰ σκευὴ τοῦ ξένου καὶ τότε τὰ δικά μου θὰ ἔρθοῦν ἀπὸ μόνα τους σὲ σένα. Μήπως δὲν ἄκουσες ὅτι «ὁ δοῦλος δὲ μπορεῖ νὰ δουλεύει σὲ δύο κυρίους»²³; Ἐὰν λοιπὸν δουλεύει σὲ μένα, δὲ δουλεύει στὸ διάβολο· καὶ ἐὰν στὸ διάβολο, ποτὲ σὲ μένα. Ἐὰν λοιπὸν θέλει κανεὶς νὰ ἀξιωθεῖ τὰ χαρίσματά μου, θὰ κατανοήσῃ τὰ ἴχνη μου· ὅτι δηλαδὴ δέχθηκα ὅλα τὰ πάθη σὰν ἄκακο πρόβατο, χωρὶς νὰ φέρω ἀντίρρηση σὲ κάτι. Καὶ σᾶς εἶπα νὰ ἔχετε ἀκεραιότητα ὅπως τὰ περιστέρια καὶ ἀντὶ γι' αὐτὸ ἔχετε ἀγριότητα τῶν παθῶν· «προσέξτε μήπως σᾶς πῶ· πηγαίνετε στὸ φῶς τῆς φωτιᾶς σας»²⁴.

Ἀπὸ τότε λοιπὸν ποὺ ἄκουσα αὐτὰ, παραδόθηκα στὸ πένθος καὶ στὸν ὀδυρμό, μέχρι ποὺ νὰ μὲ εὐσπλαχνισθεῖ ἡ ἀγαθότητά του καὶ νὰ μὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ φοβερὰ πάθη τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ δεχθῶ ὅλα τὰ ἐπερχόμενα σὲ μένα μὲ πολλὴ ὑπομονή. Γνωρίζεις βέβαια τί κατορθώνει ἡ ὑπομονή²⁵· καὶ ὁ Ἀπόστολος μίλησε γι' αὐτήν.

Προσευχῆσου λοιπὸν, ἀδελφε μου, γιὰ νὰ μοῦ ἔρθῃ· καὶ ἀπὸ ἀγάπη νὰ μὲ ἐλεγξῆς ἐὰν παραβαίνω κάτι, γιὰ νὰ διορθωθῶ· διότι εἶμαι ἄφρονas, ἀλλὰ ἀγαπῶ αὐτοὺς ποὺ μὲ διδάσκουν καὶ μὲ ἐλέγχουν, ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτῶν εἶναι γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μου. Ἀκόμα παρακάλεσε γιὰ νὰ φύγω ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ δικαίωματος²⁶, διότι πάντα θλίβομαι. Καὶ συγχώρησέ με γιὰ ὅλα, ἐπειδὴ σὲ βάζω πάντοτε σὲ κόπο, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἔχει μεγάλη ἀμοιβὴ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

25. Ρωμ. 5,4.

26. Ἐννοεῖται ἡ διεκδίκηση τοῦ δικαίου, αὐτῶν ποὺ δικαιοῦται. Εἶναι πτώση κατὰ τὴν ἀσκητικὴ τῆς ἐρήμου.

ΡΕΔ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Πάτερ, τοὺς μὲν ἐμοὺς κόπους, οὓς δίδωμί σοι, εἰς σεαυ-
τὸν ὑπέγραψας. Καὶ τοῦτο οἱ σοφοὶ ποιοῦσιν, οὐ διὰ τὸ
βαστάσαι τὸ βάρος τοῦ πλησίον καὶ μόνου, ἀλλὰ διὰ πολ-
5 λούς, εἰς ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Μάλιστα ὅτι ὡς
πατήρ προτρέπεις ἡμᾶς εἰς ἐρώτησιν περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς
ζωῆς ἐν τῇ πολλῇ σου ζωῇ. Ἀλλὰ δέομαι ὅτι λιμένα καὶ
καταφυγῆν ἔπεμψέ σε ὁ Κύριος ἐμοί, ποιήσον τὸ ἔλεος
καὶ παρακάλεσον τὸν Δεσπότην, ἵνα ποιήσῃ μετ' ἐμοῦ τὸ
10 ἔλεος καὶ φανερώσῃ μοι μικρὸν τίποτε, ὅτι ὡς οὐκ οἶδα
ἐμπίπτω· καὶ φανέρωσόν μοι ὡς ἐφανέρωσας τὸ πρῶτον,
ἵνα μετανοήσω· καὶ μετὰ τοῦτο δεῖξόν μοι ὁδόν, πῶς ἵνα
περιπατήσω, ὅτι ἀνεδέξω τὴν ψυχὴν μου.

Ἀπόκρισις

15 **Α**δελφέ, ὡς τῇ ἰδίᾳ μου ψυχῇ λαλῶ, ἔδησε γὰρ ὁ Κύριος
τὴν ψυχὴν σου ἐν τῇ ἐμῇ, λέγων, 'μὴ ἀποστῆς ἀπ' αὐ-
τοῦ'. Ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐμὸν διδάξαι σε, ἀλλὰ μαθεῖν παρὰ
σοῦ, φοβοῦμαι γὰρ τὸν λέγοντα, ὅτι «ὁ διδάσκων ἕτερον, σεαυ-
τὸν οὐ διδάσκεις;». Καὶ ἐπειδὴ λέγεις ὅτι 'ἄρκεϊ σοφῶ τὸ νεῦ-
20 μα', καὶ μᾶλλον οὐκ ἤρκεσέ με· ἀλλὰ φανερῶς θέλεις ἀκοῦσαι,
ἐὰν πταισῆ ἀφρων ἐν λόγῳ, συγγνώμην ἔχει παρὰ πάντων,
ἀφρων γὰρ ἐστὶ καὶ εἴ τι λαλεῖ οὐκ οἶδεν· ἐὰν δὲ σοφὸς πταισῆ,
συγγνώμην οὐκ ἔχει, σοφὸς γὰρ ἐστὶ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ ἔπταισεν.
Οὕτως οὖν, ἐὰν τις τῶν ἔξω ἀδελφῶν πταισῆ ἐν λόγῳ συγγνώ-
25 μην ἔχει, ὅτι μετὰ πάντων ἐστίν· ἐὰν δὲ ἡμεῖς οἱ νομιζόμενοι ἔγ-

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Πάτερ, τοὺς κόπους μου ποὺ σοῦ προσφέρω, τοὺς ἀπέδωσες στὸν ἑαυτό σου. Καὶ οἱ σοφοὶ τὸ κάνουν αὐτό, ὄχι γιὰ νὰ βαστάξουν τὸ βάρος τοῦ πλησίον καὶ μόνο, ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλούς· γιὰ ὠφέλεια τῶν ψυχῶν μας. Μάλιστα ἐπειδὴ σὰν πατέρας μᾶς προτρέπεις σὲ ἐρώτηση γιὰ τὴν ὁδὸ τῆς ζωῆς μέσα στὴ μεγάλη σου ζωή. Ἀλλὰ παρακαλῶ, ἐπειδὴ ὁ Κύριος σὲ ἔστειλε σὲ μένα ὡς λιμάνι καὶ καταφύγιο, κάνε μου τὴ χάρη καὶ παρακάλεσε τὸν Δεσπότη νὰ μὲ ἐλεήσει καὶ νὰ μοῦ φανερώσει κάτι μικρό, διότι, ἐπειδὴ δὲν γνωρίζω, περιπλέκονται οἱ λογισμοί μου· καὶ φανέρωσέ μου, ὅπως μοῦ τὸ φανέρωσες τὴν πρώτη φορά, γιὰ νὰ μετανοήσω· καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸ δεῖξε μου τὴν ὁδὸ, πῶς νὰ περπατήσω, ἐπειδὴ ἀνέλαβες τὴν ψυχὴ μου.

Ἀπόκριση

Α δελφέ, ὁμιλῶ ὅπως στὴν ἴδια μου τὴν ψυχὴ, διότι ὁ Κύριος ἔδωσε τὴν ψυχὴ σου μέσα στὴ δική μου, λέγοντας, ‘μὴ ἀπομακρυνθεῖς ἀπὸ αὐτόν’. Ἐπειδὴ δὲν ἦταν ἔργο μου νὰ σὲ διδάξω, ἀλλὰ νὰ μάθω ἀπὸ σένα, διότι φοβᾶμαι αὐτόν ποὺ λέγει, «ἐσὺ ποὺ διδάσκεις ἄλλον, δὲν διδάσκεις τὸν ἑαυτό σου;»^{26α}. Καὶ ἐπειδὴ λέγεις, ὅτι ἀρκεῖ στὸν σοφὸ ἓνα νεῦμα, ποὺ μᾶλλον δὲ μοῦ ἦταν ἀρκετό, ἀλλὰ θέλεις νὰ ἀκούσεις φανερά ὅτι ὁ ἄφρονas, ἂν σφάλει στὸ λόγο, συγχωρεῖται ἀπὸ ὄλους, διότι εἶναι ἄφρονas καὶ δὲν ξέρει τί λέγει· ἐὰν ὁμως σφάλει ὁ σοφός, δὲν συγχωρεῖται, διότι εἶναι σοφός καὶ ἔσφαλε στὴ σκέψη. Τὸ ἴδιο λοιπόν, ἐὰν κάποιος ἀπὸ τοὺς ἔξω ἀδελφούς σφάλει στὸ λόγο, συγχωρεῖται, διότι εἶναι μαζί μὲ ὄλους· ἐὰν ὁμως σφάλουμε ἐμεῖς οἱ θεωρούμενοι ἐγκλειστοὶ καὶ ἡσυ-

26α. Ρωμ. 2,21.

κλειστοι καὶ ἡσυχασταὶ καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις καλοί, ποίαν ἔχομεν συγγνώμην; Καὶ ἐπειδὴ γινῶναι θέλεις φανερώς τὸ πρᾶγμα, λέγω, κάθη ἔσω ὡς νεκρωθεὶς τῷ κόσμῳ.

Πῶς ὅτε ἔρχη εἰς συντυχίαν ἀπὸ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χαρᾶς
 5 μετατρέπη εἰς παροξυσμὸν καὶ μνησικακίαν καὶ μέμψη τὸν
 πλησίον ἢ γὰρ ἑαυτὸν; καὶ οὐ λέγεις ὅτι 'ἐγὼ εἰμι ὁ ἀνάξιος',
 ἀλλὰ καὶ ψηφίζεις σεαυτὸν; Γινομένης γὰρ προφάσεως λέγεις,
 'εἶπὲ ὅτι ἐγὼ εἶπον', καὶ ἀκούουσιν ἠδέως. Τί ἔχεις σεαυτὸν, ὅτι
 ἠδέως δέχονται τὸν λόγον σου; ὡς Ἡλίαν τὸν προφήτην; Μέμ-
 10 ψαι σεαυτὸν καὶ πάντα τὰ γινόμενά σοι· μάθε ὅτι ἐκτὸς τοῦ θε-
 λήματος τοῦ Θεοῦ οὐ γίνεται, εἴτε ἀνάπαυσις πρὸς εὐχαριστίαν,
 εἴτε θλιψίς πρὸς ὑπομονήν. Ποῦ ἐστὶν ὁ γεγραμμένος λόγος, ὅτι
 «ἀνέχεσθε καὶ τοῦ δέροντος ἡμᾶς εἰς τὴν ὄψιν» καὶ τὰ λοιπά;
 Διὰ τοῦτο μακρὰν ἐσμεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

15 Κᾶν οὖν τὴν ὁδὸν θελήσης μαθεῖν αὕτη ἐστὶ, τὸ ἔχειν τὸν
 δέροντα ὡς τὸν θάλποντα καὶ τὸν ἀτιμάζοντα ὡς τὸν δοξάζοντα
 καὶ τὸν ὑβρίζοντα ὡς τὸν τιμῶντα καὶ τὸν θλίβοντα ὡς τὸν ἀνα-
 παύοντα· κᾶν κατὰ λήθην ἢ κατὰ προαίρεσιν μὴ δώσωσί σοι
 τὴν συνήθειαν, ἵνα μὴ θλιβῆς, ἀλλὰ μᾶλλον λέγε, ὅτι 'εἰ ἦν θέ-
 20 λημα Θεοῦ, εἶχον ἐλθεῖν'. Καὶ ὅτε ἔρχονται, ἵνα μετὰ ἰλαροῦ
 προσώπου δέξῃ χαίρων, ὅτι ἀνάξιον ὄντα ἠλέησέ με ὁ Κύριος,
 κατὰ τὸν Δανιήλ, ὃς, ὅτε ἐπεσκέψατο αὐτὸν ὁ Κύριος, τοῦτο μό-
 νον ἔλεγεν, «ἐμνήσθη γάρ μου ὁ Θεός», ἠγούμενος ἑαυτὸν ἀνά-
 ξιον, καὶ ἀπόθου τὸ δικαίωμα· ὅτι, ἐὰν εἴπῃς τίποτε, λέγεις, 'κα-
 25 λῶς εἶπον'· ἐὰν ἐπινοήσης, λέγεις, 'καλῶς ἐπενόησα', 'καλῶς',
 'καλῶς'· τοῦτο τὸ 'καλῶς', διὰ τί οὐ νοοῦμεν ἐν τῷ μὴ θλιψαί
 τινά μῆτε ἐν λόγῳ μῆτε ἐν ἔργῳ, καὶ ὁ Θεὸς συνέρχεται ἡμῖν
 κατὰ πάντα;

χαστές και καλοί για τους ανθρώπους, ποιά συγχώρηση θα τύχουμε; Και επειδή θέλεις να γνωρίσεις φανερά τὸ πρᾶγμα, σοῦ λέγω, κάθησε μέσα σὰν να νεκρώθηκες ἀπὸ τὸν κόσμο.

Πῶς ὅταν ἔρχεσαι σὲ συνάντηση ἀπὸ τὴν ἀγάπη και τὴ χαρὰ μετατρέπεις σὲ παροξυσμὸ και μνησικακία και κατηγορεῖς τὸν πλησίον και ὄχι τὸν ἑαυτὸ σου; και δὲ λέγεις ὅτι 'ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀνάξιος', ἀλλὰ και ψηφίζεις τὸν ἑαυτὸ σου; Διότι, ὅταν δίνεται εὐκαιρία λέγεις: 'πὲς ὅτι ἐγὼ εἶπα', και τ' ἀκοῦν εὐχάριστα. Τί θεωρεῖς τὸν ἑαυτὸ σου, ὥστε να δέχονται εὐχάριστα τὸν λόγο σου; σὰν τὸν προφήτη Ἡλία; Κατηγόρησε τὸν ἑαυτὸ σου και ὄλα αὐτὰ πὸ γίνονται σὲ σένα: μάθε ὅτι χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ δὲ γίνεται οὔτε ἀνάπαυση πρὸς εὐχαριστία, οὔτε θλίψη πρὸς ὑπομονή. Ποῦ εἶναι ὁ λόγος πὸ ἔχει γραφεῖ, «να ἀνέχεσθε και αὐτὸν πὸ σᾶς δέρνει στὸ πρόσωπο»²⁷ και τὰ λοιπά; γι' αὐτὸ εἶμαστε μακριὰ ἀπὸ τὸ Θεό.

Και ἂν λοιπὸν θελήσεις να μάθεις τὴν ὁδὸ, εἶναι αὐτὴ, τὸ να θεωρεῖς ἐκεῖνον πὸ σὲ δέρνει σὰν ἐκεῖνον πὸ σὲ περιποιεῖται: και ἐκεῖνον πὸ σὲ ἀτιμάζει σὰν ἐκεῖνον πὸ σὲ δοξάζει: και ἐκεῖνον πὸ σὲ βρίζει σὰν ἐκεῖνον πὸ σὲ τιμᾷ: και ἐκεῖνον πὸ σὲ θλίβει σὰν ἐκεῖνον πὸ σὲ ἀναπαύει: και εἴτε ἀπὸ λησμοσύνη εἴτε κατὰ προαίρεση να μὴ σοῦ δώσουν τὴ συνήθεια, γιὰ να μὴ στενοχωρηθεῖς, ἀλλὰ μᾶλλον λέγε, 'ἐὰν ἦταν θέλημα Θεοῦ, θὰ ἔρχονταν'. Και ὅταν ἔρχονται να τοὺς δεχθεῖς μὲ ἰλαρὸ πρόσωπο, λέγοντας ὅπως ὁ Δανιὴλ, 'ἐνῶ ἡμουν ἀνάξιος, ὁ Κύριος μὲ ἐλέησε': ἐκεῖνος ὅταν τὸν ἐπισκέφθηκε ὁ Κύριος, ἔλεγε μόνο αὐτό, «μὲ θυμήθηκε ὁ Θεὸς μου»²⁸, επειδὴ θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ του ἀνάξιο, και πῆρε τὴν ἱκανοποίηση: διότι ἐὰν πεῖς κάτι, λέγεις, 'καλὰ εἶπα': και ἐὰν σκεφθεῖς, λέγεις, 'καλὰ τὸ σκέφθηκα', καλὰ, καλὰ: αὐτὸ τὸ 'καλὰ', γιὰτί δὲν τὸ ἐννοοῦμε ὡς τό, να μὴ στενοχωρήσουμε κάποιον οὔτε μὲ τὰ λόγια, οὔτε μὲ τὰ ἔργα, ὥστε ὁ Θεὸς να εἶναι σὲ ὄλα κοντὰ μας;

27. Β' Κορ. 11,20.

28. Δαν. 5,37.

Ἐπύκτευες φανερωῶσαι τὸν λογισμὸν τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ πληρῶσαι τὸ θέλημά σου, ὅτι, ἐὰν μὴ σήμερον γένηται τὸ ἔργον· καὶ ἔπληξας τὸν λογισμὸν τῶν νεωτέρων, λεγόντων ὅτι, 'Τί εἰσιν ἄλλαι ἡμέραι δύο, ὅτι οὐ βαστάζει ὁ γέρων;' Εἶπέ μοι· τὸ ὄντως ἐγένετο ἔργον; εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνῆλθες; Ἄλλ' ἀπλῶς ἔπληξες ἀκαίρως ἀπὸ τοῦ διαβόλου, ἀδελφέ.

Ἀπὸ τῆς ἄρτι ἀφήσωμεν τοὺς νεκρούς, θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, καὶ εὐαγγελισώμεθα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. 10 Ἀμήν.

ΡΞΕ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα

ὡς ἐν προσευχῇ.

Zωὴ τῶν ἀπεγνωσμένων, μὴ παρίδης με, ὅτι εἰς ἀπόγνωσιν κεῖμαι· ἡ δῆλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ 15 συνετιεῖ νηπίους. Ἐδήλωσάς μοι, ἅγιε, ὅτι 'καθάρισον σευατὸν καὶ ἔκβαλε ἀπὸ σοῦ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον'. Μὴ ὁ πηλὸς ἑαυτὸν δύναται καθαρίσαι; ἢ ἡ οἰκοδομὴ δύναται ἑαυτὴν κοσμήσαι, εἰ μὴ ὁ κτίσας αὐτὴν κοσμήσῃ; ἢ τὸ κεράμιον τὸ κτισθὲν ὑπὸ τοῦ κεραμέως δύναται ἑαυτὸ ὀπτῆσαι, ἐὰν μὴ ὁ πλάσας 20 βάλῃ εἰς τὸ πῦρ, καὶ δοκιμάσῃ εἰ εὐχρηστόν ἐστι; Καὶ αὐτός, ἅγιε, εἰ θέλεις σῶσαι τὸ πλάσμα σου, πέμψον τὸ θεῖον σου πῦρ, ἵνα ὀπτῆσῃ τὸ κεράμιον τὸ ὑπὸ σοῦ πλασθέν, ἵνα δέξηται τὸ παρὰ σοῦ ἔλαιον, καὶ μὴ ρεύσῃ. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Προσπαθοῦσες νὰ φανερώσεις τὸν λογισμό σου τοὺς ἀδελφούς, ὥστε νὰ πραγματοποιήσεις τὸ θέλημά σου, ὅτι, 'ἐὰν δὲ γίνει σήμερα τὸ ἔργο'· καὶ ἔπληξες τὸν λογισμό τῶν νεωτέρων ποὺ ἔλεγαν, 'τί εἶναι οἱ ἄλλες δύο ἡμέρες ποὺ δὲ βαστάζει ὁ γέροντας;' Πές μου· ἔγινε πραγματικὰ ἔργο; ἀνέβηκες στοὺς οὐρανούς; Ἀπλῶς ἔπληξες ἄκαιρα ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ διαβόλου, ἀδελφέ.

Ἄπὸ τώρα «ἄς ἀφήσουμε τοὺς νεκροὺς νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς τους», καὶ ἄς εὐαγγελισθοῦμε τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ²⁹, στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

165

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα

ὑπὸ μορφῇ προσευχῆς.

Ζωὴ τῶν ἀπελπισμένων, μὴ μὲ παραμελήσεις, διότι βρίσκομαι σὲ ἀπόγνωση· ἡ ἀνακοίνωση τῶν λόγων σου φωτίζει καὶ συνετίζει νήπια³⁰. Ἄγιε, μοῦ δήλωσες, 'καθάρισε τὸν ἑαυτό σου καὶ βγάλε ἀπὸ μέσα σου τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο'. Μήπως ὁ πηλὸς μπορεῖ νὰ καθαρίσει τὸν ἑαυτό του; ἢ ἡ οἰκοδομὴ μπορεῖ νὰ στολίσει τὸν ἑαυτό της, ἐὰν δὲν τὴν κοσμίσει ὁ κτίστης; ἢ τὸ κεραμίδι ποὺ πλάσθηκε ἀπὸ τὸν κεραμέα μπορεῖ νὰ ψῆσει τὸν ἑαυτό του, ἐὰν δὲ τὸ βάλει ὁ δημιουργὸς στὴ φωτιὰ καὶ τὸ δοκιμάσει ἂν εἶναι εὐχρηστο; Καὶ σύ, ἄγιε, ἐὰν θέλεις νὰ σώσεις τὸ πλάσμα σου, στείλε τὴ θεία σου φωτιὰ νὰ ψῆσει τὸ κεραμίδι ποὺ πλάσθηκε ἀπὸ σένα, γιὰ νὰ δεχθεῖ τὸ λάδι ἀπὸ σένα, καὶ νὰ μὴ χυθεῖ. Διότι δική σου εἶναι ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

29. Λουκᾶ 9,60.

30. Ψαλμ. 118,130.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, μὴ ἀναγκάσης με λαλήσαι τὸν θέλοντα ἡσυχίαν καὶ σιωπὴν ἀσπάσασθαι. Τοῖνυν στήριζον πρὸς Κύριον τὴν καρδίαν σου, καὶ καρτέρησον μὴ σαλευόμενος. Καὶ γὰρ ὁ φθονήσας τῷ Ἀδὰμ ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐκβαλὼν τοῦ παραδείσου, φθονεῖ εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ὁμόνοιαν ἡμῶν· ἀλλ' ὁ εἰπὼν ὅτι, «ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν πεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ», καταργήσει αὐτὸν ἀφ' ἡμῶν καὶ διαρρήξει αὐτοῦ τὰ δίκτυα.

10 Σὺ οὖν μὴ τεχνασθῆς ἀπ' αὐτοῦ ἐν τινι, τοῦ σαλευθῆναι ἀπὸ τοῦ τόπου σου· καὶ γὰρ οὕτω καὶ τὸν Μᾶλχον ἐτεχνάσατο· πικραίνεται γὰρ πρὸς ἡμᾶς δεινῶς. Ἄλλ' ἐὰν ταπεινωθῶμεν, καταργεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος.

Ἡμεῖς οὖν εἰς ἡμᾶς τὴν μέμψιν φέρωμεν διαπαντός, ὅτι 15 αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη. Καὶ περὶ τοῦ ἐνθυμηθῆναι ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἔρημον, εἶπον οἱ Πατέρες· ὅτι τρία κεφάλαιά εἰσι, καὶ εἴ τις αὐτὰ φυλάττει, δύναται οἰκῆσαι καὶ ἀναμέσον τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους, καὶ ὅπου δ' ἂν ᾗ.

Τὸ μέμψασθαι ἑαυτόν, καὶ τὸ βαλεῖν ὀπίσω τὸ θέλημα, καὶ 20 τὸ βαλεῖν ἑαυτὸν ὑποκάτω πάσης κτίσεως, ἵνα μάθῃ δὲ ἡ ἀγάπη σου, ὅτι ὅλη ἡ πύκτευσις τοῦ διαβόλου τοῦ ἀποχωρίσαι ἡμᾶς ἀπ' ἀλλήλων ἐστὶ, βλέπει γὰρ ἀκριβῶς τὴν γραφὴν πληρουμένην εἰς ἡμᾶς· ὅτι «ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὄχυρά καὶ τετειχισμένη»· μὴ δώῃ αὐτῷ ὁ Κύριος πληρῶσαι τὸ 25 ἴδιον θέλημα εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ συντριψοὶ αὐτόν, κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον, «ὑπὸ τοῦς πόδας ἡμῶν ἐν τάχει».

Σὺ οὖν μὴ διστάσης, ἐλπίζω γὰρ ὅτι εἰς μίαν θήκην βληθη-

31. Λουκᾶ 10,18.

32. Ἀσκητῆς ποῦ ἀπὸ διαβολικῆ ἐπήρεια ἐφυγε ἀπὸ τὸν τόπο του.

Ἐπίκριση

Αδελφέ, μή με ἀναγκάσεις νὰ μιλήσω, ἐμένα πού θέλω ν' ἀσπασθῶ τὴν ἡσυχία καὶ τὴ σιωπὴ· στήριξε λοιπὸν τὴν καρδιά σου στὸν Κύριο καὶ περίμενε χωρὶς νὰ σαλεύεσαι. Διότι αὐτὸς πού φθόνησε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸν Ἀδὰμ καὶ τὸν ἔδιωξε ἀπὸ τὸν Παράδεισο, φθονεῖ τὴν ὁμόνοιά μας στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ ἐκεῖνος πού εἶπε, «ἐβλεπα τὸν σατανὰ νὰ πέφτει σὰν ἀστραπὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ»³¹, θὰ τὸν καταργήσει ἀπὸ μᾶς καὶ θὰ σχίσει τὰ δίχτυα του.

Ἐσὺ λοιπὸν μή παρασυρθεῖς ἀπὸ αὐτὸν σὲ κάτι, ὥστε νὰ σαλευθεῖς ἀπὸ τὸν τόπο σου· διότι ἔτσι ἐφάρμοσε τὶς μηχανορραφίες του καὶ στὸν Μάλχο³²· διότι εἶναι φοβερὰ πικρὸς ἀπέναντί μας. Ἄλλὰ ἐὰν ταπεινωθοῦμε, ὁ Κύριος τὸν καταργεῖ.

Ἐμεῖς λοιπὸν νὰ ὑποφέρουμε γιὰ πάντα τὴν ἐναντίον μας μέμψη, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ νίκη. Οἱ πατέρες μίλησαν καὶ γιὰ τὴ σκέψη ἀπομακρύνσεως στὴν ἐρημο· ὅτι εἶναι τρεῖς οἱ κύριες παραγγελίες, καὶ ἂν κάποιος τὶς φυλάγει, μπορεῖ νὰ κατοικήσει καὶ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ στὶς ἐρήμους καὶ ὅπου κι ἂν τύχει.

Νὰ κατακρίνεις τὸν ἑαυτὸ σου, νὰ παραμερίσεις τὸ θέλημά σου, καὶ νὰ βάλεις τὸν ἑαυτὸ σου κάτω ἀπὸ κάθε κτίσμα, γιὰ νὰ μάθει καὶ ἡ ἀγάπη σου, ὅτι ὅλος ὁ ἀγώνας τοῦ διαβόλου εἶναι νὰ μᾶς χωρίσει μεταξύ μας, διότι βλέπει νὰ ἐκπληρώνεται σὲ μᾶς ἡ γραφή, «ὁ ἀδελφὸς πού βοηθεῖται ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ, εἶναι σὰν ὄχυρὴ καὶ περιτειχισμένη πόλη»³³· νὰ μὴ δώσει ὁ Κύριος σ' αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσει τὸ δικό του θέλημα σὲ μᾶς, ἀλλὰ εἶθε νὰ τὸν συντρίψει, σύμφωνα μὲ τὸν ἀληθινὸ λόγο, «κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας γρηγόρα»³⁴.

Ἐσὺ λοιπὸν νὰ μὴ διστάσεις, διότι ἐλπίζω ὅτι θὰ μποῦμε

33. Παρμ. 18,19.

34. Ρωμ. 16,20.

σόμεθα, ὡς ἤδη προεῖπόν σοι, ὁμοῦ οἱ δύο· καὶ ὁ Θεὸς εἰς τοῦτο συνῆξεν ἡμᾶς ὠφεληθῆναι ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ οὗτοι οἱ πειρασμοὶ τύποι γίνονται εἰς ὠφέλειαν καὶ στερέωσιν τῶν πολλῶν. Ἡσύχασον οὖν, ἀδελφέ, καὶ εὗξαι, ἵνα περάσωμεν τὸ πέραμα 5 τοῦτο, ἵνα μὴ ματαίως ἀναλώσωμεν ἡμῶν τὰς ἡμέρας· καὶ γὰρ ἤγγισεν ὁ καιρὸς καὶ μαίνεται ὁ ἐχθρὸς.

Οὐκ ἐματαίωσεν οὖν ὁ Θεὸς τὸν κόπον σου, μὴ γένοιτο! ἀλλ' αὐτός, «ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνῳσιν ἀληθείας ἐλθεῖν», θέλει σε εἰσελθεῖν εἰς τελειότητα. 10 Εἶπε γὰρ τοῖς Ἀποστόλοις, «τότε εἶπατε, ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοὶ ἐσμεν». Καὶ οὕτως ἑαυτοὺς κρατήσωμεν, καὶ ποιεῖ μεθ' ἡμῶν τὸ ἔλεος, διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ἡμᾶς. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΕΣ'

Δυσπιστίας σπαρείσης ἐν τῷ λογισμῷ τοῦ ἐρωτῶντος γέροντος 15 εἰς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα φθόνῳ τοῦ διαβόλου διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν αὐτοῦ ἀποκρίσεων, ἐκεῖνος τὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ γνοὺς, ἐδήλωσεν αὐτῷ ταῦτα.

Ἀποκρίσις

20 **Π**ρῶτον καὶ πρὸ πάντων δοξάζω τὴν ἀγίαν καὶ ὁμοούσιον Τριάδα λέγων· «δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἀγίῳ Πνεύματι, καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν». Οὐκ ἀκαιρῶς δὲ προεσημειωσάμην ἐν τοῖς προοιμίοις τὴν τοιαύτην δοξολογίαν, ἀλλὰ δεικνύων τῷ μισοκάλῳ δαίμονι, ὅτι ἐν ταῖς παρ' αὐτοῦ φαινομέναις φαντασίαις,

σὲ μία θήκη³⁵ ἐμεῖς οἱ δύο, ὅπως σοῦ εἶπα παλαιότερα, καὶ ὁ Θεὸς μᾶς ὀδήγησε σ' αὐτό, γιὰ νὰ ὠφεληθοῦμε μεταξύ μας. Κι αὐτοὶ οἱ πειρασμοὶ γίνονται παράδειγμα γιὰ ὠφέλεια καὶ στερεώση τῶν πολλῶν. Ἡσύχασε λοιπὸν, ἀδελφέ, καὶ προσευχήσου νὰ περᾶσουμε αὐτὸ τὸ πέρασμα, γιὰ νὰ μὴ σπαταλήσουμε μάταια τὶς ἡμέρες μας· διότι πλησίασε ὁ καιρὸς καὶ μαίνεται ὁ ἐχθρὸς.

Δὲν ματαίωσε λοιπὸν ὁ Θεὸς τὸν κόπο σου, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ «αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθεια»³⁶, θέλει νὰ φθάσεις στὴν τελειότητα. Διότι εἶπε στοὺς Ἀποστόλους, «τότε πέστε, ὅτι 'εἴμαστε ἀχρεῖοι δούλοι'»³⁷. Ἔτσι θὰ καταστοῦμε κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ θὰ μᾶς ἐλεήσει γιὰ τὸ ὄνομά του ποὺ μᾶς ἔχει δοθεῖ.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

166

Ἐπειδὴ σπάρθηκε δυσπιστία στὸν λογισμὸ τοῦ γέροντα ποὺ ἐρώτησε γιὰ τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα ἀπὸ φθόνου τοῦ διαβόλου, ἐξαιτίας τῆς ὠφέλειας τῶν ἀπαντήσεών του, ἐκεῖνος γνώρισε τὶς σκέψεις τῆς καρδιάς του καὶ τοῦ ἐδήλωσε αὐτά.

Ἀπόκριση

Πρῶτα καὶ πρὶν ἀπὸ ὅλα δοξάζω τὴν ἁγία καὶ ὁμοούσια Τριάδα, λέγοντας· 'δόξα στὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, καὶ τώρα καὶ πάντοτε καὶ στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν'. Καὶ δὲν προσημείωσα ἄκαιρα στὸ προοίμιο αὐτῆ τῆ δοξολογία, ἀλλὰ τὸ ἔκανα γιὰ νὰ δείξω στὸ μισόκαλο δαίμονα, ὅτι στὰ ὄνειρα ποὺ παρουσιάζονται ἀπὸ αὐ-

36. Α' Τιμ. 2,4.

37. Λουκᾶ 17,10.

οὐδὲν φαίνεται τῆς τοιαύτης δοξολογίας, ἀλλὰ ταραχῆ καὶ λύπη καὶ ἀδημονία.

Λοιπόν, ἀδελφέ, ἔλθωμεν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ εὐχαριστίαν, ἐπὶ τῇ λυτρώσει τοῦ μεγάλου πειρασμοῦ τοῦ φθάσαντος ἡμᾶς ὡς 5 ἀσυνέτους καὶ οὐκ ἀφῆκεν ἡ φιλανθρωπία αὐτοῦ ἀπολεσθῆναι ἡμᾶς εἰς τέλος· αἰεὶ γὰρ ἀληθινὸς ὁ εἰπών, «ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν». Τοίνυν τῷ σώσαντι ἡμᾶς καὶ αἰεὶ σώζοντι, δώσωμεν τὴν εὐχαριστίαν διαπαντός, ᾧ εὐχαριστοῦσιν ἄγγελοι, 10 δυνάμεις ὑπερκόσμιοι, στρατιαὶ ἐπουράνιοι, χερουβιμ καὶ σεραφιμ ταῖς εὐπρεπεστάταις φωναῖς, ἀκαταπαύστως καὶ ἀδιαλείπτως, ἀναβοῶντα καὶ κεκραγότα καὶ λέγοντα· «ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ», καὶ τὰ ἐξῆς.

Κατανοοῦντες οὖν καὶ ἡμεῖς, εὐχαριστήσωμεν αὐτῷ, ᾧ ὁ 15 οὐρανὸς θρόνος καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον, ᾧ πᾶσα κτίσις δουλεύει καὶ ἀπὸ τῆς προτυπώσεως ταύτης τῆς Γραφῆς ἀρξώμεθα καὶ ἡμεῖς εὐχαριστήσωμεν τῷ Πατρὶ, ὅτι ἠλέησε τὸν κόσμον καὶ οὐκ ἐφείσατο τοῦ πέμψαι τὸν μονογενῆ Υἱὸν σωτῆρα καὶ λυ- 20 τρωτὴν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν.

Εὐχαριστήσωμεν τῷ Υἱῷ, ὅτι ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπῆκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους.

Εὐχαριστήσωμεν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, τῷ ζωοποιῷ, τῷ λα- 25 λήσαντι ἐν νόμῳ καὶ προφήταις καὶ διδασκάλοις, τῷ καταδείξαντι Πέτρον μετανοήσαντα καὶ κελεύσαντι αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Κορνῆλιον καὶ δοξάσαντι αὐτὸν καὶ δόντι ἐξουσίαν ἐγείρειν νεκρούς, ὡς καὶ τὴν Ταβιθά· τῷ αἰεὶ προλαμβάνοντι καὶ συντρίβοντι τὰς παγίδας τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ τῶν ἐπικαλουμένων αὐτό,

38. Ἰεζ. 18,3.23.

39. Ἦσ. 6,3.

τόν, δὲ φαίνεται τίποτε ἀπὸ αὐτῆ τῆ δοξολογία, ἀλλὰ ταραχὴ καὶ λύπη καὶ ἀνησυχία.

Λοιπὸν, ἄδελφέ, ὡς ἐπιδοθοῦμε στὴν εὐχαριστία τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ λύτρωση ἀπὸ τὸν μέγαλο πειρασμὸ πού ἔφθασε σὲ μᾶς ἐπειδὴ εἴμαστε ἀσύνητοι, καὶ ἡ φιλανθρωπία του δὲν ἄφησε νὰ καταστραφοῦμε μέχρι τὸ τέλος· διότι εἶναι πάντα ἀληθινὸς αὐτὸς πού εἶπε, «σᾶς τὸ βεβαιώνω ἐγώ, λέγει ὁ Κύριος, ὅτι δὲν θέλω τὸν θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐπιστροφή καὶ τὴ ζωὴ του»³⁸. Ἄς δώσουμε λοιπὸν τὴν εὐχαριστία γιὰ πάντα σ' ἐκεῖνον πού μᾶς ἔσωσε καὶ πάντα μᾶς σώζει, τὸν ὁποῖο εὐχαριστοῦν ἄγγελοι, ὑπερκόσμιες δυνάμεις, ἐπουράνιες στρατιές, χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ μὲ λαμπρότατες φωνές, ἀκατάπαυστα καὶ ἀδιάλειπτα, βοώντας καὶ κραυγάζοντας καὶ λέγοντας· «ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ» καὶ τὰ λοιπά³⁹.

Κατανοώντας λοιπὸν καὶ ἐμεῖς ὡς εὐχαριστήσουμε αὐτόν, τοῦ ὁποίου ὁ οὐρανὸς εἶναι θρόνος καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιο, στὸν ὁποῖο ὅλη ἡ κτίσις δουλεύει⁴⁰· καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν προτύπωση τῆς Γραφῆς ὡς ἀρχίσουμε καὶ ἐμεῖς νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν Πατέρα, διότι ἐλέησε τὸν κόσμον καὶ δὲ λυπήθηκε νὰ στείλει τὸν μονογενῆ Υἱό του ὡς σωτήρα καὶ λυτρωτὴ τῶν ψυχῶν μας.

Ἄς εὐχαριστήσουμε τὸν Υἱό, διότι ταπείνωσε τὸν ἑαυτό του γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, καὶ μάλιστα σταυρικοῦ θανάτου⁴¹, γιὰ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἄς εὐχαριστήσουμε τὸ ἅγιο Πνεῦμα, τὸ ζωοποιό, πού μίλησε μὲ τὸ νόμο, τοὺς προφῆτες καὶ διδασκάλους· πού ἔδειξε στὸν Πέτρο, πού μετανόησε, καὶ τοῦ παρήγγειλε νὰ μεταβεῖ στὸν Κορνήλιο⁴² καὶ τὸν δόξασε καὶ τοῦ ἔδωσε ἐξουσία νὰ ἀνασταίνει νεκρούς, ὅπως καὶ τὴν Ταβιθά⁴³· τὸ Πνεῦμα, πού πάντα προλαβαίνει καὶ συντρίβει τὶς παγίδες τοῦ ἐχθροῦ, γι' αὐτοὺς πού τὸ ἐπικαλοῦνται, σύμφωνα μὲ τὴν προφητεία τοῦ Δαβὶδ πού

40. Εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς τῆς λειτουργίας.

41. Φιλ. 2,8.

42. Πράξ. 10,19-30.

43. Πράξ. 9,36-43.

κατὰ τὴν τοῦ Δαβὶδ προφητεῖαν, λέγοντος· «ἡ παγὶς συνεστρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν· ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν».

Ἴδου οὖν, ἠλέησεν ἡμᾶς καὶ ἰάσατο ἡμᾶς ἀπὸ τηλικαύτης 5 ἀρρωστίας· ἀκούσωμεν αὐτοῦ λέγοντος· «ἴδου ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρονα πάθης». Ἔλθωμεν ἐν παῖσιν εἰς ταπεινώσιν· ὁ γὰρ ταπεινὸς χαμαὶ κεῖται, καὶ ὁ κείμενος χαμαὶ ποὺ ἔχει πεσεῖν; Δῆλον δὲ ὅτι ὁ ἐν τῷ ὕψει, εὐχερῶς πίπτει. Εἰ ἀπεστράφημεν οὖν καὶ διωρθώθημεν, οὐκ ἀφ' ἡμῶν τοῦτο· 10 Θεοῦ τὸ δῶρον. «Κύριος» γάρ φησιν «ἀνορθοῖ κατερραγμένους καὶ σοφοῖ τυφλοὺς», καὶ τὰ λοιπά.

Τὸ δὲ γράψαι μοι τό, «τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ;», μεγάλου μέτρου ὁ λόγος. Ἴδου γὰρ παραμικρὸν ἐκόψαμεν τὸ σχοινίον τῆς ἀγάπης, τοῦ ἀποθανεῖν καὶ ἀποστῆναι 15 τοῦ πλοιαρίου τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ', ἵνα μὴ ἀπολύσω τὴν σφραγίδα καὶ φλυαρήσω πολλά, καλῶς ἔχει· νύσσει γάρ μέ τις λέγων· «ὄπου σοφοί, μὴ σοφίζου». Καταπαύσω λοιπὸν τὸν λόγον.

Ὡς ἀγαπητῷ γνησίῳ ἔγραψα· ταῦτα δὲ ποιῶν, φθάνεις τὴν ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ 20 τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ σὺν ἀγίῳ Πνεύματι δόξα, τιμὴ, κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΕΖ'

Ταῦτα δεξάμενος ὁ Γέρων εἰς πένθος καὶ δάκρυα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἑαυτὸν ἔδωκε· καὶ γράφει αὐτῷ ὁ μέγας Γέρων παραμυθούμενος αὐτὸν οὕτως.

44. Ψαλμ. 123,8.

45. Ἰω. 5,14.

λέγει: «ἡ παγίδα συντρίβηκε καὶ ἐμεῖς σωθήκαμε· ἡ βοήθειά μας ἦλθε ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου, πού ἔκαμε τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ»⁴⁴.

Νὰ λοιπόν, μᾶς ἐλέησε καὶ μᾶς θεράπευσε ἀπὸ τόση μεγάλη ἀρρώστια: ἄς τὸν ἀκούσουμε νὰ λέγει: «νὰ, ἔχεις γίνει ὑγιής, μὴ ἀμαρτάνεις πλέον, γιὰ νὰ μὴ πάθεις χειρότερα»⁴⁵. Ἄς ταπεινωθοῦμε σὲ ὅλα: διότι ὁ ταπεινὸς βρίσκεται κάτω, καὶ αὐτὸς πού βρίσκεται κάτω, πού μπορεῖ νὰ πέσει; Εἶναι ὅμως φανερὸ ὅτι αὐτὸς πού βρίσκεται ψηλὰ πέφτει εὐκόλα. Ἐὰν λοιπόν ἀποστραφήκαμε καὶ διορθωθήκαμε, αὐτὸ δὲν ἔγινε ἀπὸ μᾶς· εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ. Διότι λέγει, «ὁ Κύριος ἀνορθώνει τοὺς καταπεσμένους καὶ σοφίζει τοὺς τυφλοὺς»⁴⁶ καὶ τὰ λοιπὰ.

Ὅσο γι' αὐτὸ πού μοῦ ἔγραψες, «ποιὸς θὰ μᾶς χωρίσει ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ;»⁴⁷, αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι πολὺ μεγάλος. Διότι νὰ, παρὰ λίγο θὰ κόβαμε τὸ σχοινὶ τῆς ἀγάπης, ὥστε νὰ πεθάνουμε καὶ νὰ ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ τὸ πλοῖο τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλά, γιὰ νὰ μὴ ἀνοίξω τὴ σφραγίδα καὶ φλυαρίσω πολὺ, καλῶς ἔχει: διότι κάποιος μὲ κεντρίζει λέγοντας, «ὅπου εἶναι σοφοί, νὰ μὴ κάνεις τὸν σοφὸ»⁴⁸. Θὰ σταματήσω λοιπὸν τὸν λόγο.

Σοῦ ἔγραψα σὰν πρὸς γνήσιο ἀγαπητό: ἐκτελώνοντας αὐτά, φθάνεις τὴν ὁδὸ πού ὀδηγεῖ στὴν αἰώνια ζωὴ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας μαζί μὲ τὸν ὁποῖο στὸν Πατέρα καὶ στὸ ἅγιο Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, τιμὴ καὶ δύναμη στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

167

Ὁ γέροντας, ὅταν δέχθηκε αὐτά, πενθοῦσε καὶ ἔκλαιγε γιὰ πολλές ἡμέρες: καὶ ὁ μέγας Γέροντας τοῦ γράφει παρηγορώντας τον μὲ τὰ ἑξῆς.

46. Ψαλμ. 145,9.

47. Ρωμ. 8,35.

48. Σοφ. Σειράχ 7,5.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, ὅσα παρῆλθε, βάλωμεν εἰς τὰ ὀπίσω, κατὰ τὸν ἀποστολικὸν λόγον λέγοντα· «τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινά». Ζευζόμεν ἑαυτοὺς ὁμοθυμαδὸν ἐν 5 τῷ χρηστῷ ζυγῷ τοῦ Χριστοῦ καὶ στερεώσωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀγάπην. Φησὶ γὰρ «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν»· εἴ τις οὖν ἑαυτὸν λέγει ἔχειν τὴν ἀγάπην, μὴ ἐχέτω τίποτε μισούμενον ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ.

Σπουδάσωμεν οὖν καθαρῖσαι τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ 10 παλαιοῦ ἀνθρώπου τῶν παθῶν, ὧν μισεῖ ὁ Θεός, ὅτι ναοὶ αὐτοῦ ἐσμεν καὶ ἐν ναῷ μεμιασμένῳ πάθεσιν, οὐ κατοικεῖ τὸ θεῖον. Εἰσέλθωμεν οὖν καὶ ποιήσωμεν τὴν μικρὰν ἡμῶν ἡσυχίαν· τὸ ἱκανὸν γὰρ ἐγένετο. Καὶ δεηθῶμεν, ἵνα κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα εἴη ὁ ἡσύχιος ἡμῶν βίος, δοξάζοντες τὴν ἄχραντον καὶ 15 ἀγίαν Τριάδα.

Εἴσβα οὖν κἀμὲ παράθου τῷ Θεῷ, καὶ μὴ ὀχλήσης ἐν τοῖς νῦν τοῦ ἐρωτῆσαί με ἢ γράψαι· ἀσχολοῦμαι γὰρ τέως.

Τὸν ἀνάλαβον ἔπεμψα διὰ τὴν κέλευσίν σου, εἰδὼς ὅτι οὐδέν εἰμι, εἰ μὴ γῆ καὶ σποδός· οὐχ ὡς οὖν ἱκανὸς ἔπεμψα, εἰμὶ 20 γὰρ ἀκάθαρτος καὶ χρεώστης ἐν πᾶσιν, ἀλλ' ἵνα μὴ ἀθετήσω τὴν λέγουσαν ἐντολήν, ὅτι «παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου»· καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τὴν ἐν Χριστῷ ἔπεμψα.

Λαβὼν οὖν εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ εὖξαι, ἵνα μὴ εἰς κενὸν εἴη ἡμῶν ὁ κόπος, ἀλλ' ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ 25 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

49. Β' Κορ. 5,17.

50. Ματθ. 11,30.

51. Ἰω. 4,7.

Ἐπίκριση

Αδελφέ, ὅσα πέρασαν, νὰ τὰ βάλουμε πίσω, σύμφωνα μὲ τὸν ἀποστολικὸ λόγον ποὺ λέγει «τὰ παλαιὰ πέρασαν, τώρα ὅλα ἔγιναν καινούργια»⁴⁹. Ἐὰς ζέψουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας στὸν χρηστὸ ζυγὸ τοῦ Χριστοῦ⁵⁰ καὶ ἄς τοὺς στερεώσουμε στὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Διότι λέγει «ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη»⁵¹. Ἐὰν λοιπὸν κάποιος λέγει ὅτι ἔχει τὴν ἀγάπην, νὰ μὴ ἔχει τίποτα ποὺ νὰ μισεῖται ἀπὸ τὸν Χριστό.

Ἐὰς φροντίσουμε λοιπὸν νὰ καθαρίσουμε τὴν καρδιά μας ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπον τῶν παθῶν, τὰ ὅποια μισεῖ ὁ Θεός, διότι εἴμαστε ναοὶ τοῦ⁵², καὶ σὲ ναὸ ποὺ εἶναι μiasμένος μὲ πάθη, δὲν κατοικεῖ τὸ θεῖο. Ἐὰς εἰσέλθουμε λοιπὸν καὶ ἄς ἀφοσιωθοῦμε στὴ μικρὴ μας ἡσυχία· διότι τὸ καθῆκον ἔγινε. Καὶ ἄς παρακαλέσουμε τὸ Θεό, ὥστε ἡ ἡσυχὴ ζωὴ μας νὰ εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά του, δοξάζοντας τὴν ἄχραντη καὶ ἁγία Τριάδα.

Εἰσελθε λοιπὸν καὶ παράδωσέ με στὸ Θεό, καὶ μὴ μὲ ἐνοχλήσεις αὐτὸν τὸν καιρὸ μὲ ἐρωτήσεις ἢ γράμματα· διότι τώρα δὲν εὐκαιρῶ.

Ἐστειλα κατόπιν τῆς παρακλήσεώς σου τὸν ἀνάλαβον, ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι δὲν εἶμαι τίποτε, παρὰ χῶμα καὶ στάχτη· δὲ σοῦ τὸν ἔστειλα λοιπὸν σὰν ἰκανός, διότι εἶμαι σὲ ὅλα ἀκάθαρτος καὶ χρεῶστης, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴ ἀθετήσω τὴν ἐντολὴν ποὺ λέγει, «νὰ δίνεις σὲ ὅποιον ζητᾷ»⁵³· καὶ σοῦ τὸν ἔστειλα στὸ ὄνομα τῆς ἀγάπης ἐν Χριστῶ.

Ἐὐταν λοιπὸν τὸν πάρεις προσευχήσου γιὰ μένα· καὶ προσευχήσου νὰ μὴ εἶναι μάταιος ὁ κόπος μας⁵⁴, ἀλλὰ νὰ εἶναι κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

52. Β' Κορ. 6,16.

53. Λουκᾶ 6,30.

54. Α' Θεσ. 3,5.

ΡΞΗ'

Γέρων τις άσθενής, Άνδρέας όνόματι, ήσυχάζων έν τῷ κοινοβίῳ, άνήγγειλε τῷ αὐτῷ μεγάλῳ Γέροντί τινα τῶν αὐτοῦ κρυφίων, ἅμα καὶ εὐχαριστῶν αὐτῷ, ὅτι ήξιώθη πλησίον αὐτοῦ οἰκῆσαι· καὶ περὶ άσθενείας σωματικῆς.

5 Ἀπόκρισις

Εὶ ἀληθῶς πιστεύεις, ὅτι ἀκριβῶς ήνεγκέ σε ὁ Θεός ὧδε, πιστεύσον αὐτῷ τήν φροντίδα σου, ρίπτων ἐπ' αὐτὸν πᾶσάν σου τήν μέριμναν· καὶ αὐτὸς οἰκονομεῖ τὰ κατὰ σέ ὡς θέλει· Εἰ δὲ διστάζεις περὶ οἰουδήποτε πράγματος, 10 ἢ περὶ σωματικῆς άσθενείας, ἢ περὶ ψυχικῶν παθῶν, ὀφείλεις φροντίσαι καὶ περὶ πάντων ὡς οἶδας· ἢ γὰρ διψυχία, ὅταν ὅλα τις ἀφῆ τῷ Θεῷ, ἐὰν θλιβῆ μικρόν, ἀεὶ λέγει, 'εἰ τάχα ἐποίησα φροντίδα τοῦ σώματος, οὐκ εἶχον θλιβῆναι οὕτως'.

Ἔως θανάτου οὖν ὁ δοὺς ἑαυτὸν τῷ Θεῷ ἐξ ὄλης καρδίας 15 ὀφείλει παραδοῦναι ἑαυτὸν αὐτῷ· περισσότερο γὰρ ἡμῶν οἶδε τὸ συμφέρον ἡμῖν ψυχῆ τε καὶ σώματι, καὶ ὅσον ἀφῆ σε θλιβῆναι ἐν τῷ σώματι, τοσοῦτον κουφισμὸν ποιεῖ τῶν ἡμαρτημένων σοι. Οὐδὲν οὖν ἀπαιτεῖ σε ὁ Θεός, εἰ μὴ εὐχαριστίαν καὶ ὑπομονὴν καὶ δέησιν περὶ συγχωρήσεως ἁμαρτημάτων.

20 Βλέπε δὲ οἶός εἰμι ὑπερήφανος, ὅτι χλευαζόμενος ὑπὸ τῶν δαιμόνων καὶ νομίζων ἔχειν ἀγάπην κατὰ Θεόν, ήττώμαι εἰπεῖν σοι· 'βαστάζω τὸ ἡμισυ τοῦ φορτίου σου νῦν'· καὶ ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν, ὁ Θεός ἔχει πάλιν βοηθῆσαι. Ὡς παραφρονῶν ἐλάλησα. Οἶδα γὰρ ἑμαυτὸν άσθενῆ καὶ ἀδύνατον καὶ γυμνὸν ἀπὸ παντὸς 25 ἔργου ἀγαθοῦ, ἀλλ' ὁμως ἢ ἀναισχυντία μου οὐκ ἀφήσὶ με ἀπελπῖσαι· ἔχω γὰρ Δεσπότην εὖσπλαγχνον, ἐλεήμονα καὶ φιλόανθρωπον, καὶ ἐκτείνοντα χεῖρα ἁμαρτωλῷ, ἕως ὑστέρας ἀνα-

Κάποιος γέροντας, όνομαζόμενος Ἄνδρέας, πού ήσύχαζε στό κοινόβιο, γνωστοποίησε στόν ἴδιο μεγάλο Γέροντα μερικὰ ἀπό τὰ μυστικά του, εὐχαριστώντας τον συγχρόνως, διότι ἀξιώθηκε νὰ μείνει κοντά του· ἐπίσης καί περὶ σωματικῆς ἀσθένειας.

Ἄποκριση

Ε ἂν ἀληθινὰ πιστεύεις, ὅτι ὁ Θεός σέ ἔφερε ἐδῶ ὀρθῶς, ἐμπιστεύσω σ' αὐτόν τῆ φροντίδα σου, ρίχνοντας σ' αὐτόν ὅλη σου τῆ μέριμνα· καί αὐτός θὰ οἰκονομήσει τὰ σχετικὰ μέ σένα ὅπως αὐτός θέλει. Καί ἐὰν διστάζεις γιά ὀποιοδήποτε πρᾶγμα, ἢ γιά σωματικὴ ἀρρώστια ἢ γιά ψυχικὰ πάθη, ὀφείλεις νὰ φροντίσεις γιά ὅλα ὅπως ξέρεις· διότι ἡ διψυχία, ὅταν κανεῖς τὰ ἐμπιστευθεῖ ὅλα στό Θεό, ἐὰν στενοχωρηθεῖ λίγο, πάντοτε λέγει, 'ἐὰν φρόντιζα τὸ σῶμα, δὲ θὰ θλιβόμουν τόσο'.

Αὐτός λοιπὸν πού παραδίδει τὸν ἑαυτό του στό Θεό μὲ ὅλη του τὴν καρδιά, ὀφείλει νὰ παραδίδει τὸν ἑαυτό του σ' αὐτόν μέχρι τὸ θάνατο· διότι ὁ Θεός γνωρίζει περισσότερο ἀπὸ μᾶς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος καί ὅσο σέ ἀφήνει νὰ θλιβεῖς στό σῶμα, τόση ἀνακούφιση παρέχει στίς ἀμαρτίες σου. Ὁ Θεός λοιπὸν δὲν ἀπαιτεῖ τίποτε ἀπὸ σένα παρὰ εὐχαριστία καί ὑπομονὴ καί δέηση γιά συγχώρηση τῶν ἀμαρτιῶν.

Πρόσεχε πόσο ὑπερήφανος εἶμαι, διότι, ἐνῶ χλευάζομαι ἀπὸ τοὺς δαίμονες, νομίζω ὅτι ἔχω ἀγάπη σύμφωνα μὲ τὸ Θεό καί τολμῶ νὰ σοῦ πῶ· 'τώρα βαστάζω τὸ μισὸ φορτίο σου', καί γιά τὸ μέλλον, ὁ Θεός μπορεῖ νὰ σέ βοηθήσει πάλι. Μίλησα σὰν παράφρονas· διότι γνωρίζω τὸν ἑαυτό μου, ὅτι εἶμαι ἀσθενῆς καί ἀδύνατος καί γυμνὸς ἀπὸ κάθε ἔργο, ἀλλ' ὅμως ἡ ἀδιαντροπία μου δὲ μὲ ἀφήνει νὰ σέ ἀπελπίσω· διότι ἔχω εὐσπλαγχνο, ἐλεήμονα καί φιλόανθρωπο Δεσπότη, πού βοηθεῖ τὸν ἀμαρτωλὸ μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς. Προσκολλήσου σ' αὐτόν καί

πνοῆς. Αὐτῷ κολλῆθητι, καὶ αὐτὸς περὶ παντὸς πράγματος ποιεῖ ὑπὲρ ὃ αἰτοῦμεν ἢ νοοῦμεν.

Αὐτῷ ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Συγχώρησον, ἀδελφέ, καὶ εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΞΘ'

5 Ταῦτα ἀκούσας παρ' αὐτοῦ ὅτι 'τὸ ἡμισυ βαστάζω τοῦ φορτίου σου', λυπηθεὶς ὅτι μὴ τελείως ἐπηγγείλατο αὐτῷ τὴν ἄφεσιν, ἐκ δευτέρου παρεκάλεσεν ἰκετεύων αὐτὸν καὶ δυσωπῶν, ὥστε τελείαν αὐτῷ ταύτην παρασχεῖν διὰ τοῦ Χριστοῦ.

10 Ἀπόκρισις

Θαυμάζω σου τὴν ἀγάπην, ἀδελφέ, πῶς οὐ κατανοεῖς τὰ πράγματα τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης. Ἐν πρώτῃ μὲν τάξει ὁ Θεὸς οἶδεν, ὅτι ἐμαυτὸν ἔχω γῆν καὶ σποδόν, καὶ μηδὲν ὄντα ὄλως· ἀλλ' εἴ τι ὑπὲρ τὰ μέτρα μου λαλῶ τινι ἢ ὑπὲρ 15 τὴν ἐμὴν δύναμιν, κινούμενος ὑπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγάπης λαλῶ· γινώσκων, ὡς εἶπον, ἐμαυτὸν μηδὲν ὄντα, καὶ ἀχρεῖον δοῦλον.

Ἐπειδὴ οὖν οὐκ ἐνόησας τί εἶπόν σοι, συγκοινωνὸν ἐποίησά σε· εἶπόν σοι γὰρ ὅτι 'βαστάζω τὸ ἡμισυ τῶν σῶν ἀμαρτιῶν' 20 καὶ οὐκ εἶπόν σοι τὸ τρίτον βαστάζω καὶ ἀφήκά σε περισσότερόν μου βαστάζοντα καὶ βαρούμενον. Καὶ πάλιν ἐξορίζων τὴν φιλαυτίαν εἶπον, ὃ εἶπον· καὶ οὐκ εἶπόν σοι τὸ δίμοιρον, δεικνύων ἐμαυτὸν δυνατώτερόν σου· κενοδοξία γὰρ ἦν ὁ τρόπος.

Καὶ οὐκ εἶπόν σοι τὸ ὄλον βαστάζω· τῶν γὰρ τελείων ἐστὶ 25 τοῦτο, τῶν γενομένων ἀδελφῶν τοῦ Χριστοῦ, τοῦ θήσαντος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν καὶ ἀγαπήσαντος τοὺς ἀγαπήσαν-

αὐτὸς πραγματοποιεῖ παραπάνω ἀπὸ ὅ,τι ζητοῦμε ἢ καταλαβαίνουμε τὸ κάθε πρᾶγμα ποὺ ζητοῦμε⁵⁵.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Συγχώρεσέ με ἀδελφὲ καὶ προσευχήσου γιὰ μένα.

169

“Ὅταν ἄκουσε ἀπὸ αὐτὸν τοῦτον τὸν λόγο, ὅτι ‘βαστάζω τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ φορτίο σου’, λυπήθηκε, διότι δὲν τοῦ ὑποσχέθηκε ἐντελῶς τὴν ἄφεση· γιὰ δεύτερη λοιπὸν φορὰ τὸν παρακάλεσε ἰκετεύοντάς τον καὶ ἐκλιπαρώντας τον νὰ τοῦ τὴ δώσει τέλεια μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπόκριση

Θαυμάζω τὴν ἀγάπη σου, ἀδελφέ, πῶς δὲν κατανοεῖς τὰ πράγματα τῆς σύμφωνα μὲ τὸ Θεὸ ἀγάπης. Πρῶτα πρῶτα ὁ Θεὸς γνωρίζει, ὅτι θεωρῶ τὸν ἑαυτό μου χῶμα καὶ στάχτη καὶ ὅτι δὲν εἶμαι ἀπολύτως τίποτε· ἀλλὰ ἐὰν λέγω σὲ κάποιον κατὶ πάνω ἀπὸ τὴ δύναμή μου, τὸ λέγω ἐπειδὴ κινουῦμαι ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, γνωρίζοντας, ὅπως εἶπα, ὅτι δὲν εἶμαι τίποτε καὶ ὅτι εἶμαι ἀχρεῖος δοῦλος.

Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν κατάλαβες τί σοῦ εἶπα, σοῦ εἶπα ὅτι σὲ ἔκανα συγκοινωνό· διότι σοῦ εἶπα ὅτι βαστάζω τὸ μισὸ τῶν ἁμαρτιῶν σου· καὶ δὲν σοῦ εἶπα ὅτι βαστάζω τὸ ἕνα τρίτο καὶ σὲ ἄφησα νὰ βαστάζεις καὶ νὰ βαρύνεσαι ἐσὺ περισσότερο ἀπὸ μένα. Καὶ πάλι διώχνοντας τὴ φιλαυτία, εἶπα, αὐτὸ ποὺ εἶπα, καὶ δὲν σοῦ εἶπα, ἐσένα τὸ δίμοιρο, δείχνοντας τὸν ἑαυτό μου δυνατώτερο ἀπὸ σένα, διότι αὐτὸς ὁ τρόπος θὰ ἦταν γεμᾶτος κενοδοξία.

Δὲν σοῦ εἶπα πάλι ὅτι βαστάζω τὸ ὅλο, διότι αὐτὸ τὸ ἔργο ἀνήκει στοὺς τέλειους, ποὺ ἔγιναν ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἔδωσε γιὰ μᾶς τὴν ψυχὴ του καὶ ἀγάπησε ἐμᾶς ποὺ ἀγα-

55. Ἐφ. 3,20.

τας ἡμᾶς ἐν τελείᾳ ἀγάπῃ ποιεῖν τοῦτο. Καὶ πάλιν ἀλλότριόν σε ἐποίουν τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, εἰ μὴ οὕτως εἶπον. Οὐ κενοδοξῶ οὖν ἐπιγράφων ἐμαυτῷ τὸ πᾶν· οὐδὲ φθονῶ σοι συγκοινωνόν σε ποιήσας τῆς καλῆς ἐπιστροφῆς. Εἰ ἀδελφοί ἐσμεν, τὴν 5 τοῦ Πατρὸς ἡμῶν οὐσίαν ἐξίσου μερίσωμεν καὶ οὐχ εὕρισκεται ἐν τῷ μέσῳ ἀδικία· εἰ δὲ θέλεις τὸ πᾶν ἐπ' ἐμὲ ρίψαι, διὰ τὴν ὑπακοήν, καὶ τοῦτο καταδέχομαι.

Συγχώρησον ὅτι ἡ πολλὴ ἀγάπη εἰς φλυαρίαν με φέρει· ὅμως ἔστω εἰς εὐφροσύνην, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

10 Ὡς ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΟ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Αἴτησις περὶ τοῦ εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ ἀσθένειαν.

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος.

15 **Η** Γραφή λέγει, «διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν». Δεῖ τοὺς θέλοντας ἀρέσαι Θεῷ διελθεῖν δι' ὀλίγων θλίψεων. Πῶς τοὺς ἀγίους Μάρτυρας μακαρίσωμεν διὰ τὰ παθήματα, ἃ διὰ Θεὸν ὑπέμειναν, εἰ πυρετὸν οὐ δυνάμεθα βαστάσαι; Εἶπε τῇ ψυχῇ τῇ 20 θλιβομένῃ· 'οὐ συμφέρει σοι πυρετὸς περισσότερο τῆς γεέννης;' Μὴ ὀλιγορήσωμεν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, ὅτι ὁ Ἀπόστολος εἶπεν, «ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι». Βλέπετε ὅτι καρδίας καὶ νεφροὺς ἐτάζει ὁ Θεός.

Ὑπομείνωμεν, βαστάσωμεν, μαθηταὶ γενώμεθα τοῦ Ἀπο-

πήσαμε με τέλεια ἀγάπη. Καὶ πάλι θὰ σὲ ἔκανα ξένο ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἔργασία, ἐὰν δὲν σοῦ ἔλεγα αὐτό. Δὲν κενοδοξῶ λοιπόν, ἀποδίδοντας στὸν ἑαυτὸ μου τὸ πᾶν· οὔτε σὲ φθονῶ, ἀφοῦ σὲ ἔκανα συγκοινωνὸ τῆς καλῆς ἐπιστροφῆς. Ἐὰν εἶμαστε ἀδελφοί, θὰ μοιράσουμε ἐξίσου τὴν παρουσία τοῦ Πατρὸς μας καὶ δὲ θὰ ὑπάρξει ἀνάμεσά μας ἀδικία. Ἐὰν ὅμως θέλεις νὰ ρίξεις ἐπάνω μου τὸ σύνολο, λόγῳ ὑπακοῆς τὸ δέχομαι καὶ αὐτό.

Συγχώρεσέ με, διότι ἡ πολλὴ ἀγάπη με ὀδηγεῖ σὲ φλυαρία· ὅμως ἄς ἀποβεῖ πρὸς εὐφροσύνη με τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

170

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Παράκληση νὰ προσεύχεται γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὴν ἐπικείμενη ἀρρώστια του.

Ἐπίκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα.

Η Γραφή λέγει «περάσαμε μέσα ἀπὸ φωτιὰ καὶ νερὸ καὶ μᾶς ἔβγαλες σὲ ἀναψυχή»⁵⁶. Αὐτοῖ ποὺ θέλουν νὰ ἀρέσουν στὸ Θεὸ πρέπει νὰ περάσουν μέσα ἀπὸ λίγες θλίψεις. Πῶς θὰ μακαρίσουμε τοὺς ἅγιους Μάρτυρες γιὰ τὰ παθήματα τὰ ὁποῖα ὑπέμειναν γιὰ τὸ Θεό, ἐὰν δὲ μπορούμε νὰ ὑποφέρουμε ἕναν πυρετό; Πές στὴ θλιμμένη ψυχὴ· 'δὲν σὲ συμφέρει ὁ πυρετὸς περισσότερο ἀπὸ τὴν κόλαση;' Νὰ μὴ ὀλιγωρήσουμε κατὰ τὴν ἀσθένεια, διότι ὁ Ἀπόστολος εἶπε, «ὅταν εἶμαι ἀσθενής, τότε εἶμαι δυνατός»⁵⁷. Βλέπετε ὅτι ὁ Θεὸς ἐξετάζει καρδιὰς καὶ νεφρά⁵⁸;

Ἄς ὑπομείνουμε, ἄς βαστάξουμε, ἄς γίνουμε μαθητὲς τοῦ

57. Β' Κορ. 12,10.

58. Ψαλμ. 7,9.

στόλου λέγοντος, «τῇ θλίψει ὑπομένοντες, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ ἐν πᾶσιν», ἵνα καὶ εἰς ἡμᾶς πληρωθῇ τὸ «ἐξομολογήσεται σοι ὅταν ἀγαθῆς αὐτῷ». Καὶ εἰ εἶχες σαρκικὴν θεραπείαν καὶ πρὸς δοκιμὴν εὗρες μικρὰν θλίψιν, τί οὐ μνημονεύεις τοῦ Ἰώβ, 5 λέγοντος, «εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐκ χειρὸς Κυρίου ἐδεξάμεθα, τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσομεν;». Βλέπε ὅτι οἱ κατὰ πάντα θέλοντες τὴν ἀνάπαυσιν, ἀκοῦσαι ἔχουσιν ὅτι, «ἀπελάβετε τὰ ἀγαθὰ ὑμῶν ἐν τῇ ζωῇ ὑμῶν».

Μὴ χαυνωθῶμεν· ἐλεήμονα Θεὸν ἔχομεν, περισσότερον 10 ἡμῶν γινώσκοντα τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν καὶ εἰ πειράζων ἡμᾶς φέρει ἐφ' ἡμᾶς τὴν ἀσθένειαν, ἀλλ' ἔχομεν τὸν Ἀπόστολον παρέχοντα ἡμῖν τὸ μάλαγμα, λέγοντα· «πιστὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι παρ' ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν». Ὁ 15 Κύριος ἐνδυναμῶσσι καὶ τὸν ἀσθενοῦντα καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας, καὶ ἔσονται αἱ τῶν δύο ὑμῶν ἐργασίαι εἰς δόξαν Θεοῦ. Εἰς τέλος προσέχετε τῆς ὑπομονῆς. Μὴ ὀλιγορήσητε, μὴ ἐκκακήσητε· ἐγγὺς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς λέγων· «οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλείπω».

20 Πιστεύσατέ μοι, ἀδελφοί, ὡς κατεκυρίευσέ μου ἡ κενοδοξία· οὐδέποτε ἀσθενήσας ἐτίθουν ἐμαυτόν, οὐδὲ ἥφιον τὸ ἐργόχειρόν μου καὶ μεγάλαι ἦλθόν μοι ἀσθένειαι. Καὶ ἄρτι ἐτεχνάσατο ἡ κενοδοξία. Ὅποτε εἰσηλθὼν εἰς τὸ κελλίον αὐτῆς, οὐκ ἀφῆκεν ἀσθένειάν μοι ἐλθεῖν καὶ λυποῦμαι θέλων τὴν ὑπομονὴν καὶ 25 τί ὑπομένω οὐκ οἶδα. Οὐκ ἔρχεται μοι θλίψις καὶ τήκομαι ἀκούων, «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται».

Ἄλλ' εὐχεσθε, ἵνα μείνω κρατῶν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας

59. Ρωμ. 12,12.

60. Ψαλμ. 48,19.

61. Ἰωβ 2,10.

Ἄποστόλου πού λέγει, «ὕπομένοντας τῇ θλίψει, εὐχαριστώντας τὸ Θεὸ σὲ ὄλα⁵⁹», γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ σὲ μᾶς τὸ «θὰ ἐξομολογηθεῖ σὲ σένα, ὅταν τὸν ἀγαθύνεις»⁶⁰. Ἐὰν εἶχες σαρκική θεραπεία, καὶ γιὰ δοκιμασία ἀντιμετώπισες μικρὴ θλίψη, γιατί δὲ θυμᾶσαι τὸν Ἰῶβ πού λέγει, «ἐὰν δεχθήκαμε τὰ καλὰ ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Κυρίου, δὲ θὰ ὑποφέρουμε τὰ κακὰ;»⁶¹. Βλέπε ὅτι ἐκεῖνοι πού θέλουν τὴν ἀνάπαυση σὲ ὄλα, αὐτοὶ θὰ συμβεῖ ν' ἀκούσουν τὸ «ἀπολαύσατε τὰ ἀγαθὰ σας στὴ ζωὴ σας»⁶².

Ἄς μὴ χαννωθοῦμε· ἔχουμε ἐλεήμονα Θεό, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὴν ἀδυναμία μας καὶ ἐὰν πειράζοντάς μας δώσει σὲ μᾶς τὴν ἀσθένεια, ὅμως ἔχουμε τὸν Ἀπόστολο πού μᾶς παρέχει τὸ φάρμακο, λέγοντας· «εἶναι ἀξιόπιστος ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος δὲ θὰ σᾶς ἀφήσει νὰ πειραχθεῖτε παραπάνω ἀπ' ὅσο μπορεῖτε, ἀλλὰ θὰ δώσει μαζί μὲ τὸν πειρασμὸ καὶ τὸ τέλος, γιὰ νὰ μπορέσετε νὰ τὸν ὑποφέρετε»⁶³. Ὁ Κύριος εἶθε νὰ δυναμώσει καὶ τὸν ἀσθενῆ καὶ ἐκείνους πού τὸν ὑπηρετοῦν, καὶ οἱ ἐργασίες καὶ τῶν δύο θὰ εἶναι πρὸς δόξα τοῦ Θεοῦ. Προσέχετε τὴν ὑπομονὴ ὡς τὸ τέλος. Μὴ ὀλιγωρήσετε, μὴ δειλιάσετε· διότι εἶναι κοντὰ ὁ Θεὸς πού λέγει, «δὲν σὲ στενοχωρῶ, οὔτε σὲ ἐγκαταλείπω»⁶⁴.

Πιστέψτε με, ἀδελφοί, ὅτι μὲ κατακυρίευσε ἡ κενοδοξία. Ποτὲ ἀσθενώντας δὲν παρέδωσα τὸν ἑαυτό μου, οὔτε ἄφηνά το ἐργόχειρό μου, ἂν καὶ μοῦ ἦλθαν μεγάλες ἀσθένειες. Τώρα ὅμως ἦλθε ἡ κενοδοξία. Ἀπὸ τότε πού ἦρθα στὸ κελλί της, δὲν ἄφησε νὰ μοῦ ἔλθει ἀρρώστια καὶ λυπᾶμαι πού θέλω τὴν ὑπομονή, καὶ δὲν ξέρω τί ὑπομένω. Δὲ μοῦ ἔρχεται θλίψη καὶ καίγομαι ἀκούγοντας, «ἐκεῖνος πού θὰ δείξει ὑπομονὴ μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁶⁵.

Ἄλλὰ νὰ προσεύχεσθε νὰ μείνω κρατώντας τὴν ἐλπίδα τῆς

62. Λουκᾶ 16,25.

63. Α΄ Κορ. 10,13.

64. Ἐβρ. 13,5.

65. Ματθ. 10,22.

μου, τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΟΑ'

Ὁ αὐτὸς Γέρων ἐτι ἀρρωστῶν, παρεκάλεσε τὸν αὐτὸν μέγαν
Γέροντα ὑπερεῦξασθαι αὐτοῦ, ἵνα τύχη τῆς παρὰ Θεοῦ
5 βοηθείας.

Ἀπόκρισις

Εχων τὸν Θεὸν μὴ φοβηθῆς, ἀλλ' ὄλην τὴν μέριμνάν
σου ἐπίρριψον ἐπ' αὐτόν, καὶ αὐτὸς σου φροντίσει.
«Οὐκ οἶδας ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκή-
10 νους καταλυθῆ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν οἰκία ἀχειροποιήτων
αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς»; Ἀδιστάκτως πιστεύσον καὶ βοηθεῖ
σοι ὁ Θεός· ἐλεήμων γὰρ ὑπάρχει.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΟΒ'

Ὁ αὐτὸς γέρων συνοικῶν τινι ἀδελφῷ, ἀσθενησάντων ἀμφοτέ-
15 ρων, ἤτησε τὸν ἄλλον γέροντα ὑπὲρ αὐτῶν εὔξασθαι.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου

Ο Κύριος εἶπεν, «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυ-
χὰς ὑμῶν»· καὶ ὁ Ἀπόστολος ἐξακολουθῶν αὐτῷ εἶ-
πεν, «ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν»· καὶ ὁ προφήτης
20 «ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι»· ὁ γλυκὺς
Δεσπότης ἡμῶν Θεὸς εἶπεν· «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος

66. Α' Πέτρ. 5,7.

67. Β' Κορ. 5,1.

σωτηρίας μου πού παρέχεται από τὸν Κύριό μας τὸν Ἰησοῦ Χριστό, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

171

Ὁ ἴδιος γέροντας, ὅταν ἀρρώστησε περισσότερο, παρακάλεσε τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα νὰ προσευχηθεῖ γι' αὐτὸν γιὰ νὰ πετύχει τὴν βοήθεια ἀπὸ τὸ Θεό.

Ἀπόκριση

Εχοντας τὸ Θεό, μὴ φοβηθεῖς, ἀλλὰ ἀνάθεσε σ' αὐτὸν ὅλη τὴ μέριμνά σου⁶⁶, καὶ αὐτὸς θὰ σὲ φροντίσει. «Δὲ γνωρίζεις ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγεια κατοικία τῆς σκηνῆς μας καταστραφεῖ, ἔχουμε ἀχειροποίητη αἰώνια κατοικία στοὺς οὐρανούς»⁶⁷; Πίστεψε ἀδίστακτα, καὶ θὰ σὲ βοηθήσει ὁ Θεός, διότι εἶναι ἐλεήμονας.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

172

Ὁ ἴδιος γέροντας πού συγκατοικοῦσε μὲ κάποιον ἀδελφό, ὅταν ἀρρώστησαν καὶ οἱ δύο, ζήτησε νὰ προσευχηθεῖ ὁ ἄλλος γέροντας γι' αὐτούς.

Ἀπόκριση Ἰωάννη

Ο Κύριος εἶπε, «μὲ τὴν ὑπομονή σας κερδίστε τὶς ψυχές σας»⁶⁸. καὶ ὁ Ἀπόστολος ἀκολουθώντας αὐτὸν εἶπε, «πράγματι ἔχετε ἀνάγκη ὑπομονῆς»⁶⁹. καὶ ὁ προφήτης δήλωσε, «μὲ ὑπομονὴ ὑπέμεινα τὸν Κύριο καὶ μὲ πρόσεξε»⁷⁰. ὁ γλυκὺς Δεσπότης μας Θεός εἶπε· «αὐτὸς πού θὰ ὑπομείνει μέχρι

68. Λουκᾶ 21,19.

69. Ἐβρ. 10,36.

70. Ψαλμ. 39,1.

σωθήσεται». Ἀμφότεροι μείνατε ἐν τῇ ὑπομονῇ, εὐχαριστοῦντες καὶ βλέποντες τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ δύναμιν ἐξ ὕψους γινομένην ὑμῖν. Πρὸς δοκιμασίαν γὰρ ὑμῶν εἰσι ταῦτα πάντα, γρηγορεῖτε ἐν τοῖς παρ' ὑμῶν λεγομένοις. «Δοκίμασόν με, Κύριε, καὶ πείρασόν με».

Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, παρακαλῶ, διὰ τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπην.

ΡΟΓ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

10 Ἐπειδὴ ὁ λογισμὸς λέγει μοι, ὅτι 'οὐ δύναμαι σωθῆναι', εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, πάτερ ἐλεῆμον, καὶ εἰπέ μοι τί ποιήσω, ἐμποδιζόμενος νηστεῦσαι.

Ἀπόκρισις

15 **Ο** Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς δώη σοι κἀμοὶ τῷ ἀναξίῳ εὐρεῖν ἔλεος ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, καὶ σταθῆναι μετὰ παρρησίας ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ καὶ ἐνδόξου βήματος αὐτοῦ. Ἀγαπητὲ ἀδελφέ, ἔχων τοιοῦτον Θεὸν ἐλεήμονα, μὴ βάλῃς σεαυτὸν εἰς ἀπόγνωσιν· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ μεγάλη χαρὰ τοῦ διαβόλου.

Ἔσο οὖν πεποιθῶς ἐπὶ Κύριον· ὅτι οὐδεὶς ὑπομένων ἕως 20 τέλους αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐκβάλλεται τῆς μάνδρας τῶν προβάτων Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Εἰσὶ γὰρ τινες ἐν αὐτῷ ἔχοντες πολλὴν παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν· καὶ τοῦτο σπουδάζουσι δεόμενοι αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποχωρισθῶμεν ἀπ' αὐτῶν οἱ συμμένοντες αὐτοῖς ἐν τῷ εὐλογημένῳ τόπῳ τούτῳ, ἀλλ' ἵνα, 25 καθὼς ὁμοῦ μένουσιν εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ Θεὸς ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, οὕτως ἔσονται ὁμοῦ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Μὴ οὖν φοβηθῆς, τιμιώτατε· εἰ γὰρ ἀσθενής εἰμι καὶ ἐλάχι-

71. Ματθ. 10,22.

72. Ψαλμ. 25,2.

τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁷¹. Καὶ οἱ δύο νὰ μείνετε στὴν ὑπομονή, εὐχαριστώντας καὶ βλέποντας τὴν ἁγία δύναμη τοῦ Θεοῦ νὰ σᾶς ἔρχεται ἀπὸ ψηλά. Διότι ὅλα αὐτὰ εἶναι γιὰ δοκιμασία σας. Ἄγρυπνεῖτε σ' αὐτὰ ποὺ λέγονται ἀπὸ σᾶς: «δοκίμασέ με, Κύριε, καὶ πείραξέ με»⁷².

Παρακαλῶ προσευχηθεῖτε γιὰ μένα μὲ τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπη.

173

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν μεγάλο Γέροντα.

Ἐπειδὴ ὁ λογισμὸς μου λέγει, ὅτι δὲ μπορῶ νὰ σωθῶ, εὐσπλαγχνε Πάτερ, προσευχήσου γιὰ μένα καὶ πές μου τί νὰ κάνω, ποὺ ἐμποδίζομαι νὰ νηστέψω.

Ἀπόκριση

Ο Θεὸς τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς νὰ ἐπιτρέψει σὲ σένα καὶ σὲ μένα τὸν ἀνάξιο νὰ βροῦμε ἔλεος τὴν ὥρα ἐκείνη καὶ νὰ σταθοῦμε μὲ παρρησία πάνω στὸ φοβερὸ καὶ ἔνδοξο βῆμα του. Ἀγαπητέ ἀδελφέ, ἀφοῦ ἔχεις τέτοιο ἐλεήμονα Θεό, νὰ μὴ ἀφήσεις τὸν ἑαυτό σου νὰ φθάσει σὲ ἀπόγνωση· διότι αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη χαρὰ τοῦ διαβόλου.

Πίστευε λοιπὸν στὸν Κύριο· διότι κανεῖς, ἐφ' ὅσον ὑπομένει μέχρι τὸ τέλος σ' αὐτὸ τὸν τόπο, δὲ διώχνεται ἀπὸ τὴ μάνδρα τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ μας. Διότι ὑπάρχουν μερικοὶ σ' αὐτὸν τὸν τόπο ποὺ ἔχουν μεγάλη παρρησία πρὸς τὸ Θεό, καὶ τὸν παρακαλοῦν μὲ ὅλη τὴν ἐπιθυμία τους αὐτὸ ἀκριβῶς, νὰ μὴ χωρισθοῦμε ἀπὸ αὐτοὺς ἐμεῖς ποὺ μένουμε μαζί τους σ' αὐτὸ τὸν εὐλογημένο τόπο, ἀλλά, ὅπως μένουν μαζί στὸν τόπο ποὺ διάλεξε μόνος του ὁ Θεὸς γιὰ νὰ λατρεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ σ' αὐτόν⁷³, ἔτσι νὰ εἶναι μαζί καὶ στὸ μέλλον.

Μὴ φοβηθεῖς λοιπὸν, τιμιώτατε· διότι, ἂν καὶ εἶμαι ἀσθε-

73. Δευτ. 12,11.

στος, καὶ οὕτως ἐπληροφορήθην, ὅτι συνηριθμήθης καὶ συνεγράφης τῇ εὐλογημένῃ ποιμένῃ τοῦ Χριστοῦ, πόσω μᾶλλον οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ Πατέρες καὶ ἄξιοι αὐτοῦ, ἐπληροφορήθησαν περὶ τούτου. Ὑπόμεινον οὖν τὸν Κύριον καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν.

5 Καὶ περὶ τῆς νηστείας τῆς αἰσθητῆς μὴ λυπηθῆς· οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἄνευ τῆς πνευματικῆς· «οὐ γὰρ τὰ εἰσπορευόμενα ἐκτὸς ἡδονῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἐξ αὐτοῦ». Καὶ πάλιν τὴν διάκρισιν ὁ Θεὸς ἔδωκε κυβερνήτην τῷ μοναχῷ.

10 Διάκρινον οὖν, ἀγαπητέ, παρὰ τίνος ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς ἐλεημοσύνην, παρὰ τοῦ πένητος ἢ παρὰ τοῦ πλουσίου; Οὕτω γὰρ λέγει, «μὴ παύσῃ εὖ ποιῶν ἐνδεῆ, καθὼς ἂν εὐρίσκη ἡ χεὶρ σου». Παρὰ τῶν οὖν ἀσθενούντων τῷ σώματι οὐκ ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς ἄσκησιν, ἀλλὰ παρὰ τῶν δυναμένων καὶ ὑγιαινόντων τῷ
15 σώματι. Συγκτάβηθι οὖν τῷ σώματι μικρὸν καὶ οὐκ ἔστιν ἁμαρτία· οὐ γὰρ ἀπαιτεῖ τοῦτο παρὰ σοῦ ὁ Θεός, οἶδε γὰρ ἦν ἐπεμψέ σοι ἀσθένειαν. Ἐν παντὶ οὖν εὐχαρίστησον αὐτῷ, ὅτι ἢ εὐχαριστία πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν.

20 Ἐκδύσαι οὖν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον σὺν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ἀπάτης, καὶ ἐνδύσαι τὸν νέον, τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα· καὶ χαίροις ἐν Κυρίῳ ἀγαλλιώμενος, μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ εὐφραινόμενος διὰ παντός. Τίς εἰκάσει; τίς δύναται ἐξιχνιάσαι τὴν χαρὰν τῶν ἁγίων τὴν ἀνεκκλάλητον; τὴν ἀνέκ-
25 φραστον εὐφροσύνην; τὸ φῶς τὸ ἀνείκαστον; Πῶς, ὥς εἰσιν ἐνταῦθα, ἀποκαλύπτει αὐτοῖς τὰ μυστήρια αὐτοῦ τὰ θαυμαστά, τὰ ἐνδοξα, τὴν μένουσαν αὐτοῖς δόξαν καὶ ἀνάπαυσιν, καὶ ἀλλοιοῖ τὸν νοῦν αὐτῶν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ πάντοτε βλέπουσιν

74. Ψαλμ. 26,14.

75. Ψαλμ. 36,5.

νῆς καὶ ἐλάχιστος, παρ' ὅλα αὐτὰ ἔλαβα διαβεβαίωση, ὅτι συναριθμήθηκες καὶ καταγράφηκες στὸ εὐλογημένο ποίμνιο τοῦ Χριστοῦ, πόσο περισσότερο διαβεβαιώθηκαν γι' αὐτὸ οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πατέρες καὶ ἄξιοι του. Ὑπόμεινε λοιπὸν τὸν Κύριο⁷⁴ καὶ ἔλπισε σ' αὐτόν⁷⁵.

Καὶ γιὰ τὴν αἰσθητὴ νηστεία, μὴ λυπηθεῖς, ἀφοῦ αὐτὴ δὲν εἶναι τίποτε χωρὶς τὴν πνευματικὴ· «διότι τὰ εἰσπορευόμενα στὸν ἄνθρωπο χωρὶς ἡδονὴ δὲ μαινοῦν τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτόν»⁷⁶. Καὶ πάλι ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν μοναχὸ τὴ διάκριση ὡς κυβερνήτη.

Διάκρινε λοιπὸν, ἀγαπητέ, ἀπὸ ποιὸν ἀπαιτεῖ ἐλεημοσύνη ὁ Θεός, ἀπὸ τὸν φτωχὸ ἢ ἀπὸ τὸν πλούσιο; Διότι λέγει τὸ ἐξῆς· «μὴ σταματήσεις νὰ ἐλεεῖς φτωχό, ὅσο θὰ βρῖσκει τὸ χέρι σου»⁷⁷. Ὁ Θεὸς λοιπὸν δὲν ἀπαιτεῖ ἄσκηση ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἀσθενοῦν στὸ σῶμα, ἀλλὰ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ εἶναι δυνατοὶ καὶ ὑγιαίνουν στὸ σῶμα. Δεῖξε λοιπὸν λίγη συγκατάβαση στὸ σῶμα καὶ δὲν εἶναι ἁμαρτία· ὁ Θεὸς δὲν ἀπαιτεῖ ἀπὸ σένα, διότι γνωρίζει τὴν ἀσθένεια ποὺ σοῦ ἔστειλε. Μὲ κάθε τρόπο λοιπὸν εὐχαρίστησέ τον, διότι ἡ εὐχαριστία πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Θεό.

Βγάλε λοιπὸν τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο τὸν φθαρτὸ μὲ τὶς ἐπιθυμίες τῆς ἀπάτης, καὶ ντύσου τὸν καινούργιο ποὺ κτίσθηκε σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ χαίρεσαι γεμάτος ἀγαλλίαση ἐν Κυρίῳ, εὐφραϊνόμενος γιὰ πάντα μαζὶ μὲ τοὺς ἁγίους του. Ποιὸς θὰ φαντασθεῖ; ποιὸς μπορεῖ νὰ ἐρευνήσῃ τὴν ἀνείπωτη χαρὰ τῶν ἁγίων; τὴν ἀνέκφραστη εὐφροσύνη; τὸ φῶς τὸ ἀπερίγραπτο; Πῶς, ἐνῶ εἶναι ἀκόμα ἐδῶ, τοὺς ἀποκαλύπτει τὰ θαυμαστά μυστήριά του, τὰ ἐνδοξα, τὴ δόξα καὶ τὴν ἀνάπαυση ποὺ τοὺς περιμένει καὶ μεταστρέφει τὸ νοῦ τους ἀπ' αὐτόν τὸν κόσμον καὶ βλέπουν πάντα τοὺς ἑαυτοὺς τους στὸν οὐρανὸ

76. Μαρκ. 7,15.

77. Παρ. 3,27.

ἑαυτοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων; Οὐ
 πεῖνα θλίβει αὐτούς, οὐ δίψα, οὐκ ἄλλο γήϊνον πρᾶγμα· ἤλευθε-
 ρώθησαν γὰρ ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῷ βίῳ ἐγκλημάτων καὶ πα-
 θῶν καὶ ἀμαρτιῶν. Καὶ ἄλλως λέγω τὸν γραφικὸν λόγον,
 5 «ὄπου ὁ θησαυρὸς αὐτῶν, ἐκεῖ καὶ ὁ νοῦς αὐτῶν ἐστι». Ὁ φθά-
 σας ταῦτα, οἶδε τί ἀκούει.

Καὶ τί ἔχω ποιῆσαι, ὁ μηδὲν ἀγαθὸν ποιήσας; ἀλλ' οὐκ
 ἀπελπίζω· δυνατὸς γὰρ ὁ Θεὸς τάξει ἡμᾶς μετὰ τῶν μελλόντων
 εὐρεῖν ἔλεος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ
 10 Πατρὶ σὺν ἀγίῳ Πνεύματι ἐστὶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ὁ Κύριος εἰσακούσοι τῶν γνησίων αὐτοῦ δούλων, καὶ
 πέμψαι ὑμῖν διὰ τάχους τὸ μέγα αὐτοῦ ἔλεος, κάμοι δῶρη συνιέ-
 ναι ἐλθεῖν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας.

Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ ἄσπασαι τὸν συλλειτουργόν σου ἀδελ-
 15 φόν, παρακαλῶν αὐτὸν τὸ αὐτὸ ποιεῖν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς βραχύτη-
 τος.

ΡΟΔ'

Ἐρώτησις πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Ἐπειδὴ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ρευματίζομαι σφοδρῶς
 καὶ εὐλαβοῦμαι, μήπως ἐκ τῶν δαιμόνων ἐστίν, εἶπέ μοι
 20 Πάτερ, εἰ οὕτως ἔχω. Καὶ τί ποιήσω, ὅτι θλίβομαι πάνυ,
 ὥς μὴ δυνάμενος νηστεῦσαι καὶ ὅτι ἀναγκάζομαι πλειστά-
 κισ λαβεῖν τροφήν; Τί δέ ἐστι, καὶ ὃ βλέπω κατ' ὄναρ
 ἄγρια θηρία; Παρακαλῶ, δέσποτα, διὰ τὸν Κύριον, πέμ-
 ψαι μοι μικρὰν εὐλογίαν ἐκ τῆς ἀγίας τροφῆς σου καὶ τοῦ
 25 ὕδατος, ἵνα δι' αὐτῶν λάβω παράκλησιν.

μαζί με τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς ἀγγέλους; Δὲν τοὺς θλίβει οὔτε ἡ πείνα, οὔτε ἡ δίψα, οὔτε ἄλλο γήινο πρᾶγμα· διότι ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ ὅλα τὰ ἐγκλήματα, τὰ πάθη καὶ τὶς ἁμαρτίες τοῦ βίου. Ἐξ ἄλλου λέγω τὸν γραφικὸ λόγον, «ὅπου βρίσκεται ὁ θησαυρὸς τους, ἐκεῖ βρίσκεται καὶ ὁ νοῦς τους»⁷⁸. "Ὅποιος ἔφθασε σ' αὐτὰ τὰ πράγματα, γνωρίζει τί ἀκούει.

Τί μπορῶ νὰ κάνω ἐγὼ ποὺ δὲν ἔκανα τίποτα ἀγαθό; ἀλλὰ δὲν ἀπελπίζομαι· διότι ὁ Θεὸς ἔχει τὴ δύναμη νὰ μᾶς κατατάξει μαζί μ' ἐκείνους ποὺ πρόκειται νὰ βροῦν ἔλεος, μετὰ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο μαζί μετὰ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

Εἶθε ὁ Κύριος νὰ ἀκούσει τοὺς γνήσιους δούλους του καὶ νὰ σᾶς στείλει γρήγορα τὸ μεγάλο του ἔλεος, καὶ ἐμένα νὰ με βοηθήσει νὰ γνωρίσω τὴν ἀλήθεια»⁷⁹.

Προσευχῆσου γιὰ μένα καὶ ἀσπάσου τὸν συλλειτουργό σου ἀδελφό, παρακαλώντας τον νὰ κάνει τὸ ἴδιο γιὰ τὴ μικρότητά μου.

174

Ἑρώτηση πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Ἐπειδὴ πάσχω ἀπὸ ρευματισμοὺς στὰ πόδια καὶ στὰ χέρια καὶ φοβᾶμαι μήπως εἶναι ἀπὸ τοὺς δαίμονες, πές μου, Πάτερ, ἐὰν ἔτσι συμβαίνει. Καὶ τί νὰ κάνω, ποὺ στενοχωριέμαι πολὺ, ἐπειδὴ δὲ μπορῶ νὰ νηστεύω καὶ ἀναγκάζομαι νὰ τρώγω πολλὰς φορές; Τί σημαίνει ἐπίσης τὸ ὅτι βλέπω στὸ ὄνειρο ἄγρια θηρία; Παρακαλῶ, δέσποτα, γιὰ τὸν Κύριο, στείλε μου λίγη εὐλογία ἀπὸ τὴν ἅγια τροφή σου καὶ τὸ νερό, γιὰ νὰ πάρω ἀπ' αὐτὰ παρηγοριά.

78. Ματθ. 6,21.

79. Α' Τιμ. 2,8.

Ἀπόκρισις

Μῆ λυπηθῆς, ἀγαπητέ μου· οὐ γὰρ τῶν δαιμόνων ἐστίν, ὡς νομίζεις, ἀλλὰ ρεῦμά ἐστι παιδείας Θεοῦ ἡμῖν πρὸς βελτίωσιν ἐν τῷ ἡμᾶς εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ. Οὐκ ἦν φίλος γνήσιος Ἰὼβ τοῦ Θεοῦ; καὶ τί οὐχ ὑπέμεινεν εὐχαριστῶν καὶ εὐλογῶν τὸν Θεόν; καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς εἰς δόξαν ἀνείκαστον αὐτὸν ἤγαγε. Τοίνυν καὶ σὺ ὑπόμεινον ὀλίγον, καὶ βλέπεις τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Περὶ δὲ τῆς νηστείας μὴ λυπηθῆς, ὡς γὰρ ἤδη προεῖπόν σοι, οὐκ ἀπαιτεῖ ὁ Θεός τινα ὑπὲρ τὴν δύναμιν. Τί γάρ ἐστι νηστεία, ἀλλ' ἡ παιδεία τῷ σῶματι, ἵνα δουλαγωγῆσῃ τὸ σῶμα τὸ ὑγιὲς καὶ ἀσθενοποιήσῃ διὰ τὰ πάθη; Φησὶ γὰρ «ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι». Ἡ δὲ ἀσθένεια περισσοτέρα παιδείας ἐστὶ καὶ ἀντὶ πολιτείας ἢ καὶ περισσότερον λογίζεται τῷ μεθ' ὑπομονῆς ὑποφέροντι, καὶ εὐχαριστοῦντι τῷ Θεῷ, καὶ καρπὸν σωτηρίας τρυγᾷ ἐκ τῆς ὑπομονῆς ταύτης. Ἀντὶ τοῦ οὖν ἀσθενοποιῆσαι διὰ τῆς νηστείας τὸ σῶμα, ἀφ' ἑαυτοῦ ἀσθενεῖ· εὐχαρίστησον ὅτι ἀπηλλάγῃς κόπου πολιτείας. Ἐὰν οὖν φάγῃς δέκατον, μὴ λυπηθῆς· οὐ κατακρίνη· οὐ γὰρ κατ' ἐνέργειαν δαιμόνων ἐστίν, οὔτε κατὰ χαννότητα λογισμοῦ, ἀλλὰ πρὸς δοκιμὴν ἡμῖν γίνεται καὶ ὠφέλειαν ψυχῆς.

Περὶ δὲ τῶν ἐνυπνίων τῶν ἀγρίων θηρίων, φαντάσματά εἰσι δαιμόνων, θελόντων σε πλανῆσαι διὰ τούτων πιστεῦσαι, ὅτι τὸ πάθος σου ἐξ αὐτῶν τῶν δαιμόνων ἐστίν· «ἀλλὰ καταργεῖ αὐτοὺς ὁ Κύριος τῷ ῥήματι τοῦ στόματος αὐτοῦ», εὐχαῖς ἀγίων. Ἀμήν.

Καὶ μὴ λυπηθῆς· «ὄν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ

Ἐπίκριση

Μὴ λυπηθεῖς, ἀγαπητέ μου· διότι δὲν εἶναι τῶν δαιμόνων, ὅπως νομίζεις, ἀλλὰ εἶναι ἐκδήλωση παιδαγωγίας τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐμᾶς γιὰ νὰ βελτιωθεῖ ἡ εὐχαριστία μας πρὸς τὸ Θεό. Δὲν ἦταν ὁ Ἰὼβ γνήσιος φίλος τοῦ Θεοῦ; καὶ τί δὲν ὑπέμεινε εὐχαριστώντας καὶ εὐλογώντας τὸ Θεό; καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς τὸν ὁδήγησε σὲ ἀπερίγραπτη δόξα. Ὑπόμεινε λοιπὸν καὶ ἐσὺ λίγο καὶ θὰ δεῖς τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ.

Ὅσο γιὰ τὴ νηστεία, μὴ λυπηθεῖς, διότι ὅπως σοῦ εἶπα ἤδη προηγουμένως, ὁ Θεὸς δὲν ἀπαιτεῖ ἀπὸ κανένα παραπάνω ἀπὸ τὴ δύναμή του. Πράγματι τί εἶναι νηστεία, παρὰ παιδεία γιὰ τὸ σῶμα, γιὰ νὰ δουλαγωγήσει τὸ ὑγιὲς σῶμα καὶ νὰ τὸ ἀσθενοποιήσῃ γιὰ τὰ πάθη; Διότι λέγει «ὅταν ἀσθενῶ, τότε εἶμαι δυνατός»⁸⁰. Ἡ ἀσθένεια εἶναι περισσότερη ἀπὸ τὴν παιδεία· καὶ ὑπολογίζεται σὰν ἀσκηση ἢ καὶ περισσότερο σ' αὐτὸν ποῦ ὑποφέρει μὲ ὑπομονὴ καὶ εὐχαριστεῖ τὸ Θεό· αὐτὸς τρυγᾷ καρπὸ σωτηρίας ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὑπομονή. Ἀντὶ νὰ ἀσθενοποιήσῃς λοιπὸν τὸ σῶμα μὲ τὴ νηστεία, ἀφοῦ ἀσθενεῖ μόνο του, εὐχαρίστησε τὸ Θεό, διότι ἀπαλλάχθηκες ἀπὸ τὸν κόπο τῆς ἀσκήσεως. Ἐὰν λοιπὸν φάγεις σὲ καιρὸ νηστείας⁸¹, μὴ λυπηθεῖς, δὲν κατακρίνεσαι· διότι δὲν εἶναι ἀπὸ ἐνέργεια δαιμόνων, οὔτε ἀπὸ χαννότητα λογισμοῦ, ἀλλὰ γίνεται γιὰ δοκιμασία μας καὶ γιὰ ὠφέλεια τῆς ψυχῆς.

Ὡς πρὸς τὰ ὄνειρα τῶν ἀγρίων θηρίων, εἶναι φαντάσματα δαιμόνων, ποῦ θέλουν νὰ σὲ πλανήσουν μ' αὐτὰ νὰ πιστέψῃς, ὅτι τὸ πάθος σου εἶναι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δαίμονες· «ἀλλὰ ὁ Κύριος τοὺς καταργεῖ μὲ τὸ λόγο τοῦ στόματός του»⁸² μὲ τίς εὐχὲς τῶν ἁγίων. Γένοιτο.

Καὶ νὰ μὴ λυπηθεῖς· «διότι ὁ Κύριος παιδεύει ὅποιον ἀγα-

81. Λέγει «ἐὰν οὖν φάγῃς δέκατον» ἐπειδὴ ὑπῆρχε τάση μία ἡμέρα στὶς δέκα ν' ἀκολουθεῖται ἀπόλυτη νηστεία.

82. Β' Θεσ. 2,8.

δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται». Πιστεύω δὲ ὅτι καὶ περὶ τούτου τοῦ σωματικοῦ πάθους ἔχει ὁ Θεὸς ποιῆσαι μετὰ σοῦ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὡς θέλει. Ὁ Κύριος ἐνδυναμώσοι σε καὶ ἐνισχύσοι του ὑπενεγκεῖν. Ἀμήν.

5 Μικρὸν ὕδωρ ἔπεμψά σοι ἐκ τοῦ βαυκαλίου τοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου· ἔπεμψα δὲ καὶ μικρὰν εὐλογίαν τῆς ἐμῆς τροφῆς, ἵνα εὐλογήσης μου τὴν τροφήν.

Εὕξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ποθεινότατε.

ΡΟΕ'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον γέροντα.

10 Εὕξαι, πάτερ, ὑπὲρ τῆς βαρυτάτης μου ἀσθενείας καὶ δῆλωσόν μοι περὶ τῆς διαίτης· μή τι ἄρα γίνεται εἰς σκάνδαλον τὸ ταχέως με καὶ συνεχῶς λαμβάνειν; Καὶ περὶ τῆς ψαλμωδίας, πῶς ὀφείλω παρελθεῖν· οὐκ ἰσχύω γὰρ ψάλλαι. Φύτευσόν με, δέσποτα, καὶ πότισόν με, καὶ φανέρω-
15 σόν μοι ὃ εἶπεν ὁ ἅγιος πατὴρ ἡμῶν· ὅτι Ὁ Κύριος ποιεῖ τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ σοῦ· εἰ περὶ θανάτου μου εἶπεν.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου

20 **Ε**ἰ καὶ ἐσιώπησα, μὴ ἔχων λόγον μήτε τίποτε ἀγαθὸν ἐσιώπησα. Τί δὲ ἀπαιτεῖς ἄρτον παρὰ τοῦ κεράτια ἐσθίοντος; Τοῦτο δὲ λέγω σοι, ὅτι κἄν οὐδὲν εἶμι, συγχαίρω σοι εἰς ἃ ἔγραψέ σοι ὁ εὐλογημένος πατὴρ ἡμῶν.

Ἴδου οὖν ψωμίζει σε τὴν στερεὰν τροφήν τοῦ πνευματικοῦ ἄρτου· τί δέη τοῦ ὑδαρωτέρου μου γάλακτος τοῦ τὴν ἀηδῖαν ποιοῦντος; Οὐκ ἐκώλυσεν ἡ Γραφή οὐδὲ οἱ πατέρες τὴν πρὸς τὸ
25 σῶμα συγκατάβασιν, τὴν οὐ κατὰ ἡδονήν, ἀλλὰ μετὰ διακρίσε-

πά, καὶ μαστιγώνει κάθε υἱὸ πού τὸν παραδέχεται»⁸³. Καὶ πιστεύω ὅτι καὶ γι' αὐτὸ τὸ σωματικὸ πάθος, ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ χαρίσει σὲ σένα τὸ ἔλεός του, ὅπως αὐτὸς θέλει. Εἶθε ὁ Κύριος νὰ σὲ ἐνδυναμώσει καὶ νὰ σὲ ἐνισχύσει νὰ τὸ ὑποφέρεις. Γένοιτο.

Σοῦ ἔστειλα λίγο νερὸ ἀπὸ τὸ ἀγγεῖο τοῦ μακαρίου Πατέρα μας Εὐθυμίου· καὶ ἔστειλα καὶ μικρὴ εὐλογία τῆς δικῆς μου τροφῆς, γιὰ νὰ εὐλογήσεις τὴν τροφή μου.

Προσευχῆσου γιὰ μένα, πολυπόθητε.

175

Αἴτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἄλλο γέροντα.

Προσευχῆσου, πάτερ, γιὰ τὴ βαρῦτατὴ ἀσθένειά μου καὶ δήλωσέ μου γιὰ τὴ δίαιτα· μήπως ἄραγε γίνεται γιὰ σκάνδαλο τὸ νὰ παίρνω γρήγορα καὶ συνέχεια; Καὶ γιὰ τὴν ψαλμωδία, πῶς ὀφείλω νὰ ἐνεργῶ· διότι δὲν ἔχω τὴ δύναμη νὰ ψάλλω. Δέσποτα, φύτεψέ με καὶ πότισέ με καὶ φανέρωσέ μου αὐτὸ πού εἶπε ὁ ἅγιος Πατέρας μας· διότι ὁ Κύριος σοῦ προσφέρει τὸ ἔλεός του· ἐὰν εἶπε γιὰ τὸ θάνατό μου.

Ἀπόκριση Ἰωάννη

Αν ἐσιώπησα, τὸ ἔκαμα ἐπειδὴ δὲν ἔχω λόγο οὔτε τίποτε ἀγαθό· γιατί ὅμως ζητεῖς ἄρτο ἀπὸ αὐτὸν πού τρώγει ξυλοκέρατα; Καὶ σοῦ λέγω αὐτό, ὅτι, ἂν καὶ δὲν εἶμαι τίποτα, ὅμως σὲ συγχαίρω γι' αὐτὰ πού σοῦ ἔγραψε ὁ εὐλογημένος Πατέρας μας.

Νὰ λοιπόν, σὲ σιτίζει τὴν στερεὴ τροφή τοῦ πνευματικοῦ ἄρτου· τί χρειάζεσαι τὸ νερωμένο γάλα μου πού προκαλεῖ ἀηδία; Οὔτε ἡ Γραφή, οὔτε οἱ Πατέρες δὲν ἐμπόδισαν τὴ συγκατάβαση πρὸς τὸ σῶμα, πού γίνεται ὄχι γιὰ ἡδονή, ἀλλὰ ἀπὸ

83. Ἐβρ. 12,6.

ως γινομένην. Ὅποτε οὖν, καθὼς ἤδη εἶπόν σοι, ὅτι οὐ κατὰ ἀσωτίαν, οὔτε κατὰ ἡδονὴν ἐσθίεις καὶ πίνεις, οὐ γίνονται σοι εἰς κατάκρισιν, οὔτε εἰς σκάνδαλόν τινων· περὶ τούτων γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι οὐ κοινοῦσι τὸν ἄνθρωπον.

5 Περὶ δὲ τῆς ψαλμωδίας ἢ τῆς λειτουργίας, μὴ θλιβῆς· οὐ γὰρ ἀπαιτεῖ σε ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἀσθένειαν. Ὁ προσέχων ἑαυτῶ θλίβει ἑαυτὸν εἰς πολιτείαν διὰ τὸν Κύριον καὶ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν. Ἔχεις οὖν τὴν θλίψιν τῆς ἀσθενείας ἀντὶ τῆς θλίψεως τῆς πολιτείας.

10 Καὶ περὶ τῆς ἀσθενείας δὲ μὴ ὀλιγορήσης, οὐκ ἐγκαταλιμπάνει ὁ Κύριος, ἀλλ' οἰκονομεῖ αὐτὴν ὡς οἶδε πρὸς τὸ συμφέρον, ἵνα μὴ θλιβῆς ὑπὲρ τὴν δύναμιν.

Περὶ δὲ τοῦ θανάτου οὐκ εἶπε τέως ὁ γέρων, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐλέους, οὗ μέλλει ὁ Θεὸς ποιεῖν μετὰ τῆς ἀγάπης σου. Παρακα-
15 λῶ οὖν σε ὑπενεγκεῖν καθὼς εἶπέ σοι καὶ βλέπεις μετὰ ἀληθείας τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Περὶ δὲ τῆς φυτεύσεως, εἰ ὅλως ὁ φυτεύων καὶ ποτίζων οὐδέν ἐστι καὶ τὰ δύο εἰς ἐμὲ ἐπέγραψας, ἔχεις ἀντὶ ἐμοῦ τοῦ μηδὲν ὄντος τὸν Θεόν, τὸν ἀυξάνοντα καὶ σκεπάζοντα καὶ ποι-
20 οῦντα μετὰ σοῦ κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἀπολαύων οὖν τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος, ἀνδρίζου ἐν αὐτῶ καὶ ἴσχυε.

Καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα καὶ εἰς ἐμὲ γένηται τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

POS'

Ὁ αὐτὸς Γέρων κάμνων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, πάλιν ἠρώτησε τὸν αὐ-
25 τὸν Γέροντα εἰς τὸ εἶπαι ὑπὲρ αὐτοῦ.

διάκριση. "Όταν λοιπόν, ὅπως ἤδη σοῦ εἶπα, δὲν τρώγεις καὶ δὲν πίνεις ἀπὸ ἀσωτία, οὔτε ἀπὸ ἡδονή, αὐτὰ δὲ γίνονται γιὰ κατάκρισή σου, οὔτε γιὰ σκάνδαλο μερικῶν· διότι ὁ Κύριος εἶπε γι' αὐτά, ὅτι δὲ μολύνουν τὸν ἄνθρωπο⁸⁴.

"Όσο γιὰ τὴν ψαλμωδία ἢ τὴ λειτουργία, μὴ στενοχωριέσαι· διότι ὁ Θεὸς δὲ σοῦ τὴν ἀπαιτεῖ ἐξαιτίας τῆς ἀσθένειας. Αὐτὸς ποὺ προσέχει τὸν ἑαυτό του, θλίβει τὸν ἑαυτό του μὲ ἄσκησι γιὰ τὸν Κύριο καὶ γιὰ τὴ δική του σωτηρία. Ἔχεις λοιπὸν τὴ θλίψη τῆς ἀσθένειας ἀντὶ τῆς θλίψεως τῆς ἀσκήσεως.

"Όσο πάλι γιὰ τὴν ἀσθένεια, νὰ μὴ ὀλιγορήσεις, ὁ Κύριος δὲ σὲ ἀγκαταλείπει, ἀλλὰ τὴν οἰκονομεῖ ὅπως γνωρίζει γιὰ τὸ συμφέρον σου, γιὰ νὰ μὴ θλιβεῖς παραπάνω ἀπὸ τὴ δύναμή σου.

"Όσο γιὰ τὸ θάνατο ὁ Γέροντας δὲν εἶπε τίποτε μέχρι τώρα, ἀλλὰ γιὰ τὸ ἔλεος ποὺ ὁ Θεὸς πρόκειται νὰ δείξει στὴν ἀγάπη σου. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν νὰ ὑποφέρεις ὅπως σοῦ εἶπα καὶ θὰ δεῖς ἀληθινὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ.

Σχετικὰ μὲ τὴ φύτευση πάλι, πού, ἂν καὶ δὲν εἶναι ἐντελῶς τίποτε αὐτὸς ποὺ φυτεύει καὶ ποτίζει, τὰ ἀπέδωσες καὶ τὰ δύο σὲ μένα, ἔχεις ἀντὶ γιὰ μένα, πού δὲν εἶμαι τίποτε, τὸ Θεό, πού αὐξάνει καὶ σκεπάζει καὶ σοῦ δείχνει τὸ ἔλεός του. Ἀπολαμβάνοντας λοιπὸν τὴν ἀγαθότητά του, γίνε ἀνδρεῖος καὶ δυνατὸς στὸ ὄνομά του.

Προσευχῆσου γιὰ μένα, γιὰ νὰ δοθεῖ καὶ σὲ μένα τὸ ἔλεός του.

176

Ὁ ἴδιος γέροντας ἐπειδὴ ὑπέφερε ἀπὸ τὴν ἀσθένεια, παρακάλεσε πάλι τὸν ἴδιο γέροντα νὰ προσευχηθεῖ γι' αὐτόν.

84. Ματθ. 15,11, Μαρκ. 7,15.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου

Πρὸς δοκιμὴν ἐστὶν ἡ ἀσθένειά σου· ὑπόμεινον εὐχαριστῶν, καὶ διὰ τάχους ἐλεῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, παρακαλῶν εὔξασθαι
5 ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΟΖ'

Ὁ αὐτὸς πάλιν ἤτησε τὸν μέγαν Γέροντα τὰ αὐτά.

Ἀπόκρισις

Ιδού καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης εἶπεν, ὅτι διὰ τάχους ἐλεεῖ
10 αὐτὸν ὁ Θεός. Κἀγὼ ὁ ἐλάχιστος τί ἔχω εἰπεῖν; ἡδέως
ἔχω καὶ σήμερον· καὶ πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς πέμπει αὐτῷ
ἀνεσιν σήμερον, εὐχαῖς ἀγίων αὐτοῦ.

Εὔξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀγαπητοί.

ΡΟΗ'

Μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην παραυτίκα ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ὑγίανε,
καὶ ἐπεμψεν εὐχαριστῶν τῷ Γέροντι, καὶ ἀνακηρύττων
15 τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ τὰ δι' αὐτοῦ γινόμενα.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου

Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε τοῖς ἑαυτοῦ μαθη-
ταῖς καὶ Ἀποστόλοις χαροποιῶν αὐτούς· «μὴ χαίρετε,
ὅτι τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου,
20 ἀλλ' ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γεγραμμένα ἐστὶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».
Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς εἰ περὶ βοηθείας τῆς τῷ σώματι γενομένης
ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ προστάτου τῶν ψυχῶν ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ βοῶμεν σκιρτῶντες, τί ἂν γένηται περὶ τῆς ὀλοτελοῦς

Ἐπίκριση Ἰωάννη

Η ἀσθένειά σου εἶναι γιὰ δοκιμασία· ὑπόμεινέ την μὲ εὐχαρίστηση καὶ γρήγορα θὰ ἐλεηθεῖς ἀπὸ τὸ Θεό.
Σᾶς ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ, παρακαλώντας νὰ προσευχηθεῖτε γιὰ μένα.

177

Ὁ ἴδιος πάλι ζήτησε ἀπὸ τὸν μεγάλο γέροντα τὰ ἴδια.

Ἐπίκριση

Νὰ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης εἶπε ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τὸν ἐλεήσει γρήγορα. Ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος τί ἔχω νὰ πῶ; Εἶμαι εὐχαριστημένος καὶ σήμερα· καὶ πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τοῦ στείλει ἄνεση σήμερα, μὲ τίς εὐχὲς τῶν ἁγίων του.
Προσευχηθεῖτε γιὰ μένα, ἀγαπητοί.

178

Μετὰ τὴν ἀπόκριση αὐτή, ἀμέσως τὴν ἴδια ἡμέρα ἔγινε καλά, καὶ ἔστειλε γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γέροντα καὶ νὰ διακηρύξῃ τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔγιναν μέσω αὐτοῦ.

Ἐπίκριση Βαρσανουφίου

Ο Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε στοὺς μαθητὲς του καὶ στοὺς Ἀποστόλους χαροποιώντας τους· «μὴ χαιρεσθε ἐπειδὴ ὑποτάσσονται τὰ δαιμόνια σὲ σᾶς στὸ ὄνομά μου, ἀλλὰ ἐπειδὴ τὰ ὀνόματά σας εἶναι γραμμένα στοὺς οὐρανοὺς»⁸⁵. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐμεῖς, ἐὰν φωνάζουμε χοροπηδώντας γιὰ βοήθεια ποὺ ἔγινε στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ προστάτη τῶν ψυχῶν μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τί πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ τὴν

85. Λουκᾶ 10,20.

καθάρσεως τῆς ἀπὸ ὄλων τῶν παθῶν τῆ ψυχῆ ἡμῶν γενομένης, τῷ φοβερῷ καὶ ἐνδόξῳ ὀνόματι αὐτοῦ; Πόσαι φωναί, γλῶσσαι, στόματα, καρδίαὶ καὶ ἐνθυμήσεις δυνήσονται ἀνταποδοῦναι αὐτῷ τὴν πρέπουσαν δοξολογίαν; Λογίζομαι δὲ ὅτι οὐδὲ 5 ἐν τοῖς ἀσωμάτοις εὐρίσκεται· ἀκατάληπτον γάρ ἐστι τὸ θεῖον.

Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΘ'

Τούτῳ τῷ Γέροντι εἶπέ τις ἀδελφός.

10 'Ἴδοὺ εὐχαῖς τῶν ἀγίων ἀνεκαινίσθης, γέρον'. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· 'ὅσάκις εἶπές μοι τὸν λόγον τοῦτον κἂν τέταρτον, ἐσημειωσάμην ὅτι συντρίβουσιν οἱ δαίμονες τὸ σῶμά μου'. Καὶ ἠρωτήθη ὁ ἄλλος γέρον περὶ τούτου.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου

15 **Τ**ὸ πρᾶγμα τοῦτο φθόνον ἔχει καὶ ἀπιστίαν· φθόνον μὲν, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἡδέως οἱ δαίμονες, ἵνα εὐεργετηθῆ ἄνθρωπος· ἀπιστίαν δέ, ἵνα βλέπων τὴν ἀσθένειαν διστάσῃ τῆ καρδίᾳ.

ΡΠ'

Πῶς; εἶπέ, πάτερ, ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ἀπιστίαν ἢ ὅτι οἱ δαίμονες φέρουσιν ἡμᾶς εἰς ἀπιστίαν;

20 Ἀπόκρισις

Οἱ δαίμονες ἀπὸ τοῦ φθόνου φέρουσι τὴν ἀπιστίαν· ἐὰν οὖν δεξώμεθα, ὑπουργοὶ καὶ συμμετοχοὶ αὐτῶν γινόμεθα.

πλήρη κάθαρση πού έγινε ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη τῆς ψυχῆς μὲ τὸ φοβερὸ καὶ ἔνδοξο ὄνομά του; Πόσες φωνές, γλῶσσες, στόματα, καρδιές καὶ ἐνθυμήσεις θὰ μπορέσουν νὰ ἀνταποδώσουν σ' αὐτὸν τὴν πρέπουσα δοξολογία; Σκέφτομαι ὅτι δὲ βρίσκεται οὔτε καὶ στὰ ἀσώματα ὄντα· διότι τὸ θεῖο εἶναι ἀκατάληπτο.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ δύναμη στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

179

Κάποιος ἀδελφὸς εἶπε σ' αὐτὸν τὸν γέροντα.

‘Νά, γέροντα, μὲ τίς εὐχές τῶν ἀγίων ἀνακαινίσθηκες’. Καὶ ἀποκρινόμενος εἶπε· ‘ὅσες φορές μοῦ εἶπες αὐτὸν τὸν λόγο, τέσσερις τὸν ἀριθμὸ, παρατήρησα ὅτι οἱ δαίμονες συντρίβουν τὸ σῶμα μου. Καὶ ἐρωτήθηκε ὁ ἄλλος γέροντας γι' αὐτό.

Ἀπόκριση Ἰωάννη

Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἔχει φθόνου καὶ ἀπιστία· φθόνου, διότι οἱ δαίμονες δὲν εὐχαριστιοῦνται νὰ εὐεργετηθεῖ ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἀπιστία, γιὰ νὰ διστάσει μὲ τὴν καρδιά, βλέποντας τὴν ἀσθένεια.

180

Πές, Πάτερ, τί συμβαίνει; Ἐμεῖς ἔχουμε τὴν ἀπιστία ἢ οἱ δαίμονες μας ὀδηγοῦν σὲ ἀπιστία;

Ἀπόκριση

Οἱ δαίμονες ἀπὸ φόβου μᾶς ὀδηγοῦν στὴν ἀπιστία. Ἐὰν λοιπὸν τὴ δεχθοῦμε, θὰ γίνουμε συνεργοὶ καὶ συμμετοχοὶ αὐτῶν.

ΡΠΑ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

“Ὅταν, πάτερ, κουφίζωμαι τῆς ἀρρωστίας, πῶς δεῖ παρέρχεσθαι τὸ καθ’ ἡμέραν;

Ἀπόκρισις

5 **Χ**αίροις ἐν Κυρίῳ· πάλιν λέγω, χαίροις· ἠϋφρανάς με ἄρτι ἐν τῇ ἐρωτήσει· μᾶλλον δὲ τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ. Περὶ δὲ ὧν ἔγραψας εἶπεν ὁ Κύριος· «ἔδει κάκεῖνα ποιῆσαι καὶ ταῦτα μὴ ἀφιέναι». Ψάλλειν μικρὸν, ἀποστηθίζειν μικρὸν, ἐρευνᾶν καὶ τηρεῖν τοὺς λογισμοὺς μικρὸν
10 ὀφείλεις. Ὁ γὰρ ἔχων πολλὰ ἐδέσματα ἐν τῷ ἀριστᾶν, πολλὰ λιμβεύεται φαγεῖν· ὁ δὲ ἀπὸ ἐνὸς ἐδέσματος τρώγων καθ’ ἡμέραν, οὐ μόνον οὐ λιμβεύεται, ἀλλὰ τάχα καὶ ἐν καιρῷ ἀηδιάζεται ἀπ’ αὐτοῦ. Οὕτως οὖν καὶ ἐνταῦθα· τῶν τελείων δέ ἐστι τὸ συνεθίσαι μεταλαβεῖν καθ’ ἐκάστην ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐψητοῦ καὶ
15 μὴ ἀηδιασθῆναι.

Περὶ οὖν τῆς ψαλμωδίας καὶ τοῦ ἀποστηθίζειν, μὴ δήσης σεαυτόν, ἀλλ’ εἴ τι ἐνδυναμοῖ σε ὁ Κύριος ποιήσον. Καὶ τὸ ἀναγινώσκειν καὶ προσεύχεσθαι μὴ κωλύσης· μικρὸν οὕτω, μικρὸν οὕτως ἀναλίσκεις τὴν ἡμέραν ἀρέσκων τῷ Θεῷ. Οἱ γὰρ τέλειοι
20 πατέρες ἡμῶν κανόνος ὄρον οὐκ εἶχον· μικρὸν ψάλλοντες, μικρὸν ἀποστηθίζοντες, μικρὸν ἐρευνῶντες τοὺς λογισμοὺς, μικρὸν σχολάζοντες περὶ τῆς τροφῆς, καὶ τοῦτο κατὰ φόβον Θεοῦ. Φησὶ γάρ· «πάντα ὅσα ἂν ποιῆτε, εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε».

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς φυλάξοι ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Ἀμήν.

ΡΠΒ'

25 **Ἐρώτησις** τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

86. Φιλ. 3,1.

87. Ματθ. 23,23.

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν μεγάλο Γέροντα.

Πάτερ, ὅταν ἀνακουφίζομαι ἀπὸ τὴν ἀρρώστια πῶς πρέπει νὰ περνῶ τὴν κάθε μέρα;

Ἀπόκριση

Χ αἶρε ἐν Κυρίῳ· πάλι σοῦ λέγω, χαῖρε⁸⁶· μὲ εὐχαρίστησες μὲ τὴν ἐρώτηση τώρα ἢ καλύτερα τὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἀγγέλους του. Γι' αὐτὰ ποὺ ἔγραψες ὁ Κύριος εἶπε· «ἔπρεπε καὶ ἐκεῖνα νὰ κάμεις καὶ αὐτὰ νὰ μὴ τὰ ἀφήσεις»⁸⁷. Νὰ ψάλλεις λίγο, νὰ ἀποστηθίζεις λίγο, νὰ ἐρευνᾷς καὶ νὰ προσέχεις λίγο τοὺς λογισμοὺς. Διότι αὐτὸς ποὺ ἔχει πολλὰ ἐδέσματα γιὰ γεῦμα λιχουδεύεται νὰ φάγει πολλά· αὐτὸς ποὺ τρώγει κάθε μέρα ἀπὸ ἓνα ἔδεσμα, ὄχι μόνο δὲ λιχουδεύεται, ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸ ἀηδιάζει ἀπὸ αὐτό. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐδῶ· τῶν τελείων ἔργο εἶναι νὰ τρώγουν κάθε μέρα ἀπὸ τὸ ἴδιο φαγητὸ καὶ νὰ μὴ ἀηδιάζουν.

Γιὰ τὴν ψαλμωδία καὶ τὴν ἀποστήθιση μὴ δεσμεύεσαι, ἀλλὰ κάνε ὅ,τι σὲ ἐνδυναμώνει ὁ Κύριος. Καὶ μὴ ἐμποδίσεις τὴν ἀνάγνωσι καὶ τὴν προσευχή· λίγο τὸ ἓνα, λίγο τὸ ἄλλο, περνᾷς τὴν ἡμέρα ἀρέσκοντας στὸ Θεό. Διότι οἱ τέλειοι πατέρες μας δὲν εἶχαν δεσμωτικὸ κανόνα, ἀλλὰ εἶχαν κανόνα ὅλη τὴν ἡμέρα, ψάλλοντας λίγο, ἀποστηθίζοντας λίγο, ἐρευνώντας λίγο τοὺς λογισμοὺς, διακόπτοντας λίγο γιὰ τροφή, καὶ αὐτὸ σύμφωνα μὲ τὸν κατὰ Θεὸ φόβο. Διότι λέγει «ὅλα ὅσα κάνετε, νὰ τὰ κάνετε γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ»⁸⁸.

Εἶθε ὁ Κύριος Ἰησοῦς νὰ μᾶς φυλάξει ἀπὸ κάθε κακό. Γένοιτο.

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

88. Α' Κορ. 10,31.

Εἶπέ, πάτερ, τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι ἐν ποίῳ μέτρῳ ἐστὶ, καὶ εἰ ὀφείλω ἔχειν κανόνα.

Ἀπόκρισις

5 **Χ**αίροις ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ· χαίροις ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ· χαίροις ἐν Κυρίῳ, συγκληρονόμε. Τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι ἐν τῷ μέτρῳ ἐστὶ τῆς ἀπαθείας· καὶ τότε γινώσκεται ἡ ἔλευσις τοῦ Πνεύματος καὶ διδάσκει αὐτὸν τὰ πάντα. Εἰ τὰ πάντα, οὐκοῦν καὶ περὶ τῆς προσευχῆς· ὁ Ἀπόστολος γὰρ λέγει· «τὸ τί προσευξόμεθα καθὸ δεῖ οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ
10 τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις».

Τί οὖν εἶπω σοι ἄρτι περὶ τῶν οἰκοδομημάτων Ρώμης, ὅποτε ἀκμὴν ἐκεῖ οὐκ ἐγένου; Ἄνθρωπος ἡσυχάζων μάλιστα κληνῆρης, κανόνα οὐκ ἔχει· ἀλλὰ γενοῦ ὡς ἄνθρωπος τρώγων καὶ πίνων ἐφ' ὅσον ἡδύνεσαι, οὕτως ὅταν ἔρχεται σοι ἀναγνώ-
15 ναι καὶ βλέπεις κατάνυξιν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἀνάγνωθι ὅσον δύνασαι· καὶ τὸ ψάλλειν οὕτως. Τὴν εὐχαριστίαν δὲ καὶ τό, 'Κύριε ἐλέησον', κράτει κατὰ τὴν δυνάμιν σου καὶ μὴ φοβηθῆς· ἀμετάβλητα γὰρ τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ.

ΡΠΓ'

Παράκλησις καὶ ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

20 Ὁ αὐτὸς μετὰ τὴν υἰγιάν, τὸν στόμαχον ὀδυνηθεὶς, ἐπεμψε παρακαλῶν τὸν μέγαν Γέροντα εὔξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, λέγων· Ἄπὸ μεσονυκτίου ξηραίνεται μου τὸ στόμα καὶ τὰ βλέφαρα καὶ αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες· καὶ ὅτε διϋπνισθῶ, τρέμει κἄν ἐπὶ ὥραν ὅλον τὸ σῶμά μου, ἀρχόμενον ἀπὸ

Πές, πάτερ, ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή σὲ ποιό μέτρο βρίσκειται, καὶ ἂν πρέπει νὰ ἔχω κανόνα.

Ἀπόκριση

Χ αἶρε, ἀδελφέ, ἐν Κυρίῳ, χαῖρε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ, χαῖρε ἐν Κυρίῳ, συγκληρονόμε. Ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή⁸⁹ ἀνήκει στὸ μέτρο τῆς ἀπάθειας· καὶ τότε ἀναγνωρίζεται ἡ ἔλευση τοῦ Πνεύματος καὶ τοῦ διδάσκει τὰ πάντα. Ἐὰν διδάσκει τὰ πάντα, λοιπὸν διδάσκει καὶ γιὰ τὴν προσευχή· διότι ὁ Ἀπόστολος λέγει, «δὲ γνωρίζουμε πῶς πρέπει νὰ προσευχόμαστε, ἀλλὰ τὸ ἴδιο τὸ Πνεῦμα προσεύχεται γιὰ χάρη μας μὲ ἀλαλήτους στεναγμούς»⁹⁰.

Τί λοιπὸν νὰ σοῦ πῶ τώρα γιὰ τὰ οἰκοδομήματα τῆς Ρώμης, ἀφοῦ δὲν πῆγες ἐκεῖ ἀκόμη; Ἄνθρωπος ποὺ ἠσυχάζει καὶ μάλιστα κλινήρης, δὲν ἔχει κανόνα· ἀλλὰ γίνε σὰν ἄνθρωπος, τρώγοντας καὶ πίνοντας ὅσο εὐχαριστιέσαι· τὸ ἴδιο καὶ ὅταν σοῦ ἔρχεται νὰ διαβάσεις καὶ βλέπεις στὴν καρδιά σου κατάνυξη, διάβασε ὅσο μπορεῖς· τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴν ψαλμωδία. Τὴν εὐχαριστία ὁμως καὶ τό, «Κύριε ἐλέησον», νὰ τὰ κρατᾶς σύμφωνα μὲ τὴ δύναμη σου καὶ νὰ μὴ φοβηθεῖς· διότι τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμετάβλητα⁹¹.

183

Παράκληση καὶ ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ὁ ἴδιος μετὰ τὴ θεραπεία, ἐπειδὴ πόνεσε τὸ στομάχι του, ἔστειλε νὰ παρακαλέσει τὸν μεγάλο Γέροντα νὰ προσευχηθεῖ γι' αὐτὸν λέγοντας· τὰ μεσάνυχτα μοῦ ξηραίνεται τὸ στόμα καὶ τὰ βλέφαρα καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια· καὶ ὅταν ξυπνήσω, τρέμει γιὰ ὦρα ὅλο τὸ σῶμα μου, ἀρχίζοντας

89. Α' Θεσ. 5,17.

90. Ρωμ. 8,26.

91. Ρωμ. 11,29.

τοῦ στομάχου. Καὶ λοιπὸν ἐκλύομαι καὶ ὡς πηλὸς γίνομαι. Καὶ θέλω εἰπεῖν ψαλμὸν καὶ οὐ δύναμαι διὰ τοῦ στόματος καὶ ἐὰν θελήσω τῇ καρδίᾳ μου εἰπεῖν, περιγίνεται μου ὁ ὕπνος· καὶ λοιπὸν τί ποιήσω οὐκ οἶδα, ὅτι βλέπω
 5 ἑμαυτὸν ἐμποδιζόμενον εἰς σωτηρίαν. Παρακαλῶ σε οὖν, πάτερ, διὰ τὸν Κύριον, εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ δήλωσόν μοι τί ἐστὶ ταῦτα.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου

10 **Ε**χει μὲν τὸ πρᾶγμα μικρὰν ἀσθένειαν ἀπὸ τοῦ στομάχου, ἔχει δὲ καὶ βᾶρος ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν δαιμόνων· τῶν δύο οὖν τούτων καταφρόνησον· φησὶ γάρ· «οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὄντες, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις».

Ἴδου οὖν εὐχονται οἱ γέροντες ὑπὲρ τῆς ἀγάπης σου· κλαῦ-
 15 σον καὶ σὺ μικρὸν ἐν τῇ προσευχῇ, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ δεόμενος τοῦ ἐλεηθῆναι, καὶ ἐλεεῖ σε· πάνυ γὰρ ἐλεήμονα Δεσπότην ἔχομεν καὶ οἰκτίρμονα Πατέρα, καὶ οὐδεὶς ἱκανὸς, οὔτε τῶν ἄνω δυνάμεων, οὔτε τῶν κάτω γνησίων δούλων εἰπεῖν, καθὼς ἄξιον ἐστὶ τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ, πῶς ἐπιποθεῖ ἐλεῆσαι τὸ γένος
 20 τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο μακροθυμεῖ ἐφ' ἡμᾶς, ἵνα πλεονάσῃ τὴν ὑπομονὴν ἡμῶν πρὸς τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ὡς ἐδίδασκεν ἡμᾶς λέγων· «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν».

Μὴ οὖν ὀλιγορήσης, ἀδελφέ, ἤρξατο γὰρ ὁ Ἰησοῦς τὸ ποι-
 25 ἦσαι τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ σοῦ.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΠΑ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον γέροντα.

ἀπὸ τὸ στομάχι. Στὴ συνέχεια παραλύω καὶ γίνομαι σὰν πηλός. Θέλω νὰ πῶ ψαλμὸ μὲ τὸ στόμα καὶ δὲ μπορῶ, καὶ ἐὰν θελήσω νὰ πῶ μὲ τὴν καρδιά, μοῦ ἔρχεται ὕπνος· καὶ δὲν ξέρω λοιπὸν τί νὰ κάνω, διότι βλέπω τὸν ἑαυτό μου νὰ ἐμποδίζεται γιὰ σωτηρία. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν, πάτερ, στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, προσευχήσου γιὰ μένα καὶ δήλωσέ μου τί εἶναι αὐτά.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου

Εχει βέβαια τὸ πρᾶγμα μικρὴ ἀσθένεια ἀπὸ τὸ στομάχι, ἔχει ὅμως καὶ βάρος ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τῶν δαιμόνων. Καὶ τὰ δύο λοιπὸν αὐτὰ νὰ τὰ περιφρονήσεις, διότι λέγει· «ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι τοῦ Χριστοῦ σταύρωσαν τὴ σάρκα μαζί μὲ τὰ πάθη καὶ τὶς ἐπιθυμίες»⁹².

Νὰ λοιπὸν, οἱ γέροντες προσεύχονται γιὰ τὴν ἀγάπη σου, κλάψε καὶ ἐσὺ λίγο, εὐχαριστώντας μέσα στὴν προσευχὴ τὸ Θεὸ καὶ παρακαλώντας νὰ ἐλεηθεῖς καὶ θὰ σὲ ἐλεήσει· διότι ἔχουμε πολὺ ἐλεήμονα Δεσπότη καὶ οἰκτίρμονα Πατέρα, καὶ κανεὶς δὲν εἶναι ἰκανός, οὔτε ἀπὸ τὶς ἄνω δυνάμεις, οὔτε ἀπὸ τοὺς κάτω γνήσιους δούλους νὰ πεῖ ἀντάξια πρὸς τὴν ἀγαθότητά του, πόσο ἐπιθυμεῖ νὰ ἐλεήσει τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλὰ γι' αὐτὸ δείχνει μακροθυμία πρὸς ἐμᾶς, γιὰ νὰ μεγαλώσει τὴν ὑπομονή μας γιὰ τὴ σωτηρία μας, ὅπως μᾶς δίδαξε λέγοντας· «μὲ τὴν ὑπομονή σας θὰ κερδίσετε τὶς ψυχές σας»⁹³.

Μὴ ὀλιγορήσεις λοιπὸν, ἀδελφέ, διότι ὁ Ἰησοῦς ἄρχισε νὰ σοῦ δείχνει τὸ ἔλεός του.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο. Προσευχήσου γιὰ μένα.

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἄλλο γέροντα.

92. Γαλ. 5,24.

93. Λουκᾶ 21,19.

ἼΑρα κατὰ τί εἶπεν ὁ πατήρ ἡμῶν, ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιῆσαι μετὰ σοῦ τὸ ἔλεος αὐτοῦ;

Ἀπόκρισις Ἰωάννου

5 Περὶ προκοπῆς μεγάλης ὠφελείας ψυχῆς εἶπε· τὸ εὐρεθῆναι σε μετὰ τοιαύτης συνοδίας, μαθ' ἧς ἀναστήσεται μέλλεις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐν χαρᾷ μεγάλη, ἐὰν ἕως τέλους κρατήσης τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν.

ΡΠΕ'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

10 Ἐγὼ πιστεύω, ὅτι ὅσα δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἂν λύσητε, ἔσται λελυμένα. Δέομαί σου, πάτερ, διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, βοήθει μου τῇ ἀσθενείᾳ, ὅτι ψυχῇ καὶ σώματι λελώβημαι καὶ θλίβω τοὺς ἀδελφοὺς μεθ' ὧν οἰκῶ· καὶ αἴτησαι τὸν Θεόν, ἵνα παράσχη μοι δι' ἑμαυτοῦ ποιεῖν τὰς χρείας μου,
15 ἵνα μὴ οἱ ἀδελφοὶ βαστάζωσί μου τὰ βάρη· πιστεύω γὰρ ὅτι ὅσα αἰτεῖς τὸν Θεὸν παρέχει σοι· συμπάθησόν μου τῇ ἀσθενείᾳ, πάτερ, καὶ συγχώρησόν μοι.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου

20 Ἀδελφέ, τὸ κλειδίον σου ἀνοίγει μου τὴν θύραν, ἄφρων γὰρ εἶμι καὶ οὐ βαστάζω τοῦ κρύψαι τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ. Καὶ λοιπὸν εἴ τις ἀκούει μου τοὺς λόγους ἀπὸ ἐκπλήξεως, οὐδὲν ἄλλο λέγει, εἰ μὴ ὅτι ἐξέστη καὶ οὐκ οἶδε· νομίζω τοῦτο ὅτι πάντα τῷ Θεῷ δυνατά· ἀδυνατεῖ δὲ αὐτῷ οὐδέν.

94. Ματθ. 8,18.

95. Αὐτὸ τὸ λόγο εἶπε ὁ Ἀββᾶς Πέτρος, ὅτι ἔλεγε ὁ Ἀββᾶς Λῶτ «τὸ κλειδί σου ἀνοίγει τὴ θύρα μου»· ὁ ἀδελφὸς ποὺ πῆρε τὸν Πέτρο εἶπε σ' αὐτόν· «τί σημαίνει αὐτὸς ὁ λόγος;»· ὁ γέροντας, δηλαδὴ ὁ Πέτρος, ἀπάντησε· «ἐὰν σὲ

ἼΑραγε γιατί ὁ Πατέρας μᾶς εἶπε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀρχισε νὰ σοῦ δείχνει τὸ ἔλεός του;

Ἄπόκριση Ἰωάννη.

Τὸ εἶπε γιὰ μεγάλη προκοπὴ καὶ ὠφέλεια ψυχῆς· ὅτι θὰ βρεθεῖς μὲ τέτοια συνοδία, μὲ τὴν ὁποία πρόκειται νὰ ἀναστηθεῖς ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα μὲ μεγάλη χαρά, ἐὰν κρατήσεις μέχρι τὸ τέλος τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν εὐχαριστία.

185

Αἴτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν μεγάλο Γέροντα.

Ἐγὼ πιστεύω, ὅτι «ὅσα θὰ δέσετε ἐπὶ τὴ γῆ, θὰ εἶναι δεμένα ἐπὶ τὸν οὐρανόν· καὶ ὅσα θὰ λύσετε, θὰ εἶναι λυμένα»⁹⁴. Σὲ παρακαλῶ, Πάτερ, γιὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, νὰ μὲ βοηθῆσεις ἐπὶ τὴν ἀσθένεια, διότι βλάπτομαι ἐπὶ τὴν ψυχὴ καὶ ἐπὶ τὸ σῶμα, καὶ στενοχωρῶ τοὺς ἀδελφούς μὲ τοὺς ὁποίους μένω· καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ μοῦ δώσει νὰ κάνω μόνος μου τίς ἀνάγκες, γιὰ νὰ μὴ βαστάζουν οἱ ἀδελφοὶ τὰ βάρη μου· διότι πιστεύω ὅτι ὅσα ζητεῖς ἀπὸ τὸ Θεόν, σοῦ τὰ δίνει. Συμπόνεσέ με, Πάτερ, γιὰ τὴν ἀσθένειά μου, καὶ συγχώρεσέ με.

Ἄπόκριση Βαρσανουφίου

Αδελφέ, τὸ κλειδί σου μοῦ ἀνοίγει τὴ θύρα, διότι εἶμαι ἀφρονas καὶ δὲν μπορῶ νὰ κρύψω τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ⁹⁵. Ἐὰν λοιπὸν ἀκούει κανεὶς τὰ λόγια μου, ὅταν εἶμαι θαμβωμένος, δὲ λέγει τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι ἑπαφρόνησε καὶ δὲ γνωρίζει τί λέγει· νομίζω τοῦτο, ὅτι ὅλα εἶναι δυνατὰ ἐπὶ τὸ Θεόν⁹⁶· τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατο σ' αὐτόν.

πάρει κάποιος λέγεις σ' αὐτόν ὡς εἶσαι; ἀπὸ ποῦ ἤλθες; πῶς εἶναι οἱ ἀδελφοί; ἦρθαν κοντά σου ἢ ὄχι καὶ τότε ἀνοίγεις τὴ θύρα ἐπὶ τὸν ἀδελφόν σου καὶ ἀκοῦς αὐτὰ πού δὲ θέλεις» (Γεροντικὸ σελ. 787 τοῦ Εὐεργετινοῦ).

96. Μαρκ. 10,27.

Ὡς οὖν ἐνήργησε διὰ τῶν πρώτων καὶ ἤγειρε τὸν παραλυτικόν, καὶ πάλιν τὴν Ταβιθα̃ ἀποθανοῦσαν ἐξανέστησεν, οὕτω καὶ διὰ τῶν νῦν δύναται· ἐνώπιον αὐτοῦ λαλῶ καὶ οὐ ψεύδομαι, ὅτι οἶδά τινα δοῦλον Θεοῦ ἐν ταύτῃ τῇ γενεᾷ ἡμῶν, ἐν τούτῳ τῷ 5 καιρῷ, καὶ ἐν τῷ εὐλογημένῳ τόπῳ τούτῳ, ὅτι νεκροὺς δύναται ἐγείρειν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δαίμονας ἀπελάσαι, καὶ νόσους ἀνιάτους ἰάσασθαι, καὶ δυνάμεις ἄλλας ποιῆσαι, οὐκ ἔλαττον τῶν Ἀποστόλων, ὡς μαρτυρεῖ ὁ δὸς αὐτῷ τὸ χάρισμα, μᾶλλον δὲ τὰ χαρίσματα.

10 Καὶ ταῦτα γὰρ τί εἰσι γενέσθαι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ; Ἄλλ' οὐ χρῆται τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ἐπεὶ καὶ πολέμους καταργῆσαι δύναται, κλεῖσαι δὲ καὶ ἀνοῖξαι τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸν Ἥλιαν· πάντοτε γὰρ ἔχει ὁ Κύριος ἡμῶν γνησίους δούλους, οὓς οὐκ ἔτι δούλους, ἀλλὰ υἱοὺς καλεῖ, καὶ εἰ φθονεῖ ὁ ἐχθρός, οὐδὲν χάριτι 15 Χριστοῦ δύναται βλάψαι. Ἡ ναῦς γὰρ τὰς τρικυμίας παρῆλθε, ὁ στρατιώτης τοὺς πολέμους, ὁ κυβερνήτης τὸν χειμῶνα, ὁ γεωργὸς τὴν δυσαιρίαν, ὁ ἔμπορος τοὺς ληστὰς καὶ ὁ μοναχὸς ἐτελειώθη ἐν τῇ μονότητι. Τίς οὐ λέγει, ἀκούων τὰ ὑπέρογκα ταῦτα, ὅτι παρεφρόνησα; Καὶ μετὰ ἀληθείας παραφρονῶ. Ἄλλ' 20 ἐγὼ περὶ ἑμαυτοῦ οὐ μαρτυρῶ, ἀλλὰ περὶ ἄλλου· καὶ εἴ τις θέλει εἰπεῖν ὅτι ἐξέστην ἑμαυτοῦ, ὡς εἶπον, εἶπη. Εἴ τις οὖν θέλει ζηλῶσαι τοῦ ἐλθεῖν εἰς τοῦτο τὸ μέτρον μὴ ὀκνήσῃ.

Ταῦτα εἶπον τῇ ἀγάπῃ σου, πληροφοροῦν αὐτὴν ὅτι δυνατὸν γενέσθαι ὃ θέλεις· εἰ γὰρ τὰ ἐπουράνια ἀγαθὰ, τὰ ἀνεκκλάλητα 25 καὶ αἰώνια, «ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν», ἠτήσαμέν σοι καὶ ἐχαρίσατό σοι ὁ Θεός, καὶ ἔσται

97. Πράξ. 9,33–34.

98. Πράξ. 9,40.

“Ὅπως λοιπὸν ἐνήργησε μὲ τοὺς πρώτους καὶ σήκωσε τὸν παραλυτικόν⁹⁷, καὶ πάλι ἀνέστησε τὴν Ταβιθά ὅταν πέθανε⁹⁸, ἔτσι μπορεῖ καὶ μὲ τοὺς τωρινούς· μιῶ ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ δὲ λέγω ψέματα, διότι γνωρίζω κάποιον δούλο τοῦ Θεοῦ στὴ γενεά μας, αὐτὸ τὸν καιρὸ καὶ σ’ αὐτὸν τὸν εὐλογημένο τόπο, πὺ μπορεῖ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Δεσπότη μας Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ ἀνασταίνει νεκρούς καὶ νὰ διώχνει δαίμονες καὶ νὰ γιατρεύει ἀνιάτες ἀρρώστιες καὶ νὰ κάμει ἄλλα θαύματα ὄχι λιγώτερο ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ὅπως μαρτυρεῖ αὐτὸς πὺ τοῦ ἔδωσε τὸ χάρισμα, ἢ καλύτερα τὰ χαρίσματα.

Πράγματι καὶ αὐτὰ τί εἶναι νὰ γίνουν στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ⁹⁹; Ἀλλὰ δὲν χρησιμοποιεῖ τὴ δική του ἐξουσία, διότι μπορεῖ καὶ πολέμους νὰ καταργήσει, καὶ νὰ κλείσει καὶ νὰ ἀνοίξει τὸν οὐρανὸ ὅπως ὁ Ἡλίας· διότι πάντοτε ὁ Κύριός μας ἔχει γνήσιους δούλους, τοὺς ὁποίους ὀνομάζει υἱοὺς καὶ ὄχι δούλους, καὶ ἐὰν ὁ ἐχθρὸς τοὺς φθονεῖ, δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς βλάψει σὲ τίποτα μὲ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ. Τὸ πλοῖο πέρασε τίς τρικυμίες, ὁ στρατιώτης τοὺς πολέμους, ὁ κυβερνήτης τὴν κακοκαιρία, ὁ γεωργὸς τὸν καταστροφικὸ καιρὸ, ὁ ἔμπορος τοὺς ληστές, καὶ ὁ μοναχὸς ἐτελειώθη στὴ μοναξιά. Ποιὸς λοιπὸν ἀκούγοντας αὐτὰ τὰ ὑπέρογκα, δὲ λέγει ὅτι παραφρόνησα; Καὶ πραγματικὰ παραφρονῶ· ἀλλὰ ἐγὼ δὲν μαρτυρῶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου, ἀλλὰ γιὰ ἄλλον¹· καὶ ἂν κανεὶς θέλει νὰ πεῖ ὅτι ξεπέρασα τὸν ἑαυτό μου, ἄς τὸ πεῖ, ὅπως εἶπα. Ἐὰν λοιπὸν θέλει κανεὶς νὰ ζηλεύσει, ὥστε νὰ ἔλθει σ’ αὐτὸ τὸ μέτρο, νὰ μὴ διστάσει.

Εἶπα αὐτὰ τὰ πράγματα στὴν ἀγάπη σου γιὰ νὰ τὴν πληροφορήσω ὅτι εἶναι δυνατό νὰ γίνει αὐτὸ πὺ θέλεις· διότι, ἐὰν ζητήσαμε γιὰ χάρη σου τὰ ἐπουράνια ἀγαθὰ τὰ ἀνεκλάλητα καὶ αἰώνια, «τὰ ὁποῖα μάτι δὲν εἶδε καὶ αὐτὶ δὲν ἄκουσε καὶ σὲ καρδιά ἀνθρώπου δὲν ἀνέβηκαν, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἐτοίμασε γιὰ

99. Δηλαδή τίποτε δὲν εἶναι γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

1. Καὶ ὁμοῦς ὅπως φαίνεται γιὰ τὸν ἑαυτό του ὁμιλεῖ.

σοι ταῦτα φυλάττοντι τὰς παραδόσεις, πόσω μᾶλλον περὶ τῶν σαρκικῶν παθῶν οὐκ ἔστι κόπος αἰτῆσαι τὸν Θεὸν καὶ λαβεῖν τὴν χάριν εἰς τὸ μὴ ἀσθενῆσαι σε, κἄν μίαν ἡμέραν καὶ θλιβῆ-
5 ῶναι; Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς οἶδε περισσότερο ἡμῶν τί συμφέρει καὶ ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον· τὸν μὲν, ἵνα λάβῃ τὸν μισθὸν τῆς ὑπομο-
νῆς, κατὰ τὸν Ἰώβ· τοὺς δέ, ἵνα λάβωσι τὸν μισθὸν τῆς διακο-
νίας, κατὰ τὸ Εὐλόγιον τὸν ἀπὸ σχολαστικῶν.

Μηδὲν οὖν αἰτήσης παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν δούλων αὐτοῦ, εἰ μὴ βοήθειαν καὶ ὑπομονήν· «ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος
10 σωθήσεται, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν». Αὐτῷ μέλει περὶ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Οὐκ οἶδας τί εἶπεν ὁ Κύριος τῷ ἀγίῳ Παύλῳ αἰτοῦντι ἀρθῆναι ἀπ' αὐτοῦ τὴν θλίψιν, «ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου»; Μὴ μισῶν αὐτὸν εἶπε τοῦτο, ἢ εἰδὼς τί αὐτῷ
15 συμφέρει; «Μνήσθητι ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς».

Συγχωρήσατέ μοι, καὶ εἰξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀθλίου, ἵνα κρατήσω κἀγὼ τὰ μέτρα ταῦτα ἕως τέλους· ὁ γὰρ κρατῶν αὐτά, ἤδη ἐγένετο ἀδελφὸς τοῦ Ἰησοῦ.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΠΣ'

20 **Δέησις** τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα,
περὶ τοῦ εὐρεῖν ἔλεος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

ἐκείνους πὸν ἀγαποῦν»^{1α}, καὶ ὁ Θεὸς σοῦ τὰ ἔδωσε καὶ θὰ σοῦ μείνουν, ἂν φυλάγεις τὶς παραδόσεις, πόσο περισσότερο γιὰ τὰ σαρκικὰ πάθη δὲν εἶναι κόπος νὰ παρακαλέσω τὸ Θεὸ καὶ νὰ λάβεις τὴ χάρη, ὥστε νὰ μὴ ἀσθενήσεις οὔτε νὰ στενοχωρηθεῖς ἔστω καὶ μία μέρα; Ἄλλὰ ὁ Ἰησοῦς γνωρίζει περισσότερο ἀπὸ ἐμᾶς τί συμφέρει καὶ ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπο· τὸν ἕνα γιὰ νὰ πάρει τὸν μισθὸ τῆς ὑπομονῆς σύμφωνα μὲ τὸν Ἰώβ, τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ λάβουν τὸν μισθὸ τῆς διακονίας σὰν τὸν Εὐλόγιο τὸν ἀπὸ τοὺς σχολαστικούς.

Τίποτε λοιπὸν νὰ μὴ ζητήσεις ἀπὸ τὸ Θεὸ μέσω τῶν δούλων του, παρὰ βοήθεια καὶ ὑπομονή· «διότι αὐτὸς πὸν θὰ ὑπομείνει μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς καὶ θὰ σωθεῖ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας»². Αὐτὸς μᾶς φροντίζει στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο. Δὲν γνωρίζεις τί εἶπε ὁ Κύριος στὸν ἅγιο Παῦλο πὸν ζητοῦσε νὰ τοῦ φύγει ἡ θλίψη; «σοῦ ἀρκεῖ ἡ χάρη μου»³. Τοῦ τὸ εἶπε αὐτὸ μήπως ἐπειδὴ τὸν μισοῦσε, ἢ ἐπειδὴ γνῶριζε τί τοῦ συμφέρει; «Θυμήσου, ὅτι τὰ παθήματα τοῦ τωρινοῦ καιροῦ δὲν εἶναι ἄξια πρὸς τὴ μελλοντικὴ δόξα πὸν πρόκειται νὰ μᾶς ἀποκαλυφθεῖ»⁴.

Συγχωρῆστε με καὶ προσευχηθεῖτε γιὰ μένα τὸν ἄθλιο, γιὰ νὰ κρατήσω καὶ ἐγὼ αὐτὰ τὰ μέτρα μέχρι τὸ τέλος· διότι αὐτὸς πὸν τὰ κρατᾷ ἔγινε ἤδη ἀδελφὸς τοῦ Ἰησοῦ.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

186

Δέηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα
γιὰ νὰ βρεῖ ἔλεος ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

2. Ματθ. 10,22.

3. Β' Κορ. 12,9.

4. Ρωμ. 8,18.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου

Αδελφὲ Ἀνδρέα καὶ ἀγαπητέ, ἐν Χριστῷ· θαυμάζω σου τὴν ἀγάπην, μᾶλλον δὲ τὴν ἀφελότητα, δισταζουσάν περὶ τῶν ὑποσχέσεων. Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Φιλίππῳ,
 5 «ὄλον τὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε;». Πίστευσον, ἀδελφέ, ὅτι κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἔσται ἡμῖν, καί, ἐὰν θελήσητε, περισσότερον· καὶ γὰρ ἔστιν εὐρεῖν μικρὸν ἔλεος· καὶ ἔστιν εὐρεῖν μέγα ἔλεος. Καὶ ὁ Δαβὶδ τὸ μέγα ἐξελέξατο. Ὁ θέλων οὖν τὸ μέγα, διὰ ταπεινότητος καὶ πραότητος
 10 καὶ ὑπομονῆς καὶ τῶν τοιούτων ὁμοίων, εὐρίσκει αὐτό. Τὸ οὖν εὐρεῖν ἔλεος, εὐχαῖς ἀγίων εὐρίσκεις, τὸ δὲ μικρὸν ἢ μέγα, ἐν σοὶ κεῖται· ἐπίλεξαι ὃ θέλεις.

Οἴκησον ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγιασμῷ, ἐν ταπεινώσει βαστάζων τὸν πλησίον, ὡς μοναχὸς καὶ ὡς προβεβηκῶς τύπος γινόμενος.
 15 Ἐχε οὖν τὸν ἀδελφὸν παρὰ σοὶ τέκνον καὶ ὑπηρέτην, κἂν σφάλῃ ἢ ἀφανίσῃ τίποτε, νουθέτησον αὐτὸν καὶ φανέρωσον αὐτῷ τὸ σφάλμα, ἵνα διορθωθῇ.

Καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΡΠΖ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

20 Πάτερ, κανόνισόν με ὡς ἀρχάριον τὸν μήπω λαβόντα τὸ σχῆμα· καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι θλίβει με ὁ ἀδελφὸς καὶ ἄλλον ἀναπαύει.

Ἀπόκρισις

25 **Α**δελφὲ ποθεινότατε, ἔγραψάς μοι πρᾶγμα ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου, τὸ ἐπιτάξαι σοὶ πρᾶγμα, ὃ οὐ δύνασαι βαστάσαι. Εἶπας γάρ, ἵνα κανονίσω σε ὡς ἀρχάριον τὸν μὴ λαβόντα ἀκμὴν τὸ σχῆμα'. Καὶ ἡ τάξις τοῦ ἀρχαρίου αὐτῆ

'Απόκριση Βαρσανουφίου

Αδελφέ και ἀγαπητέ ἐν Χριστῷ Ἀνδρέα· θαυμάζω τὴν ἀγάπη σου, ἢ καλύτερα τὴν ἀφέλεια πού διστάζει γιὰ τὶς ὑποσχέσεις. Ὁ Κύριος εἶπε στὸν Φίλιππο· «ὅλο τὸ χρόνο εἶμαι μαζί σας καὶ δὲν μὲ ἔχεις γνωρίσει Φίλιππε;»⁵. Πίστευε, ἀδελφέ, ὅτι θὰ γίνεи σὲ μᾶς σύμφωνα μὲ τὶς ὑποσχέσεις καὶ ἐὰν θελήσετε, καὶ περισσότερο· διότι εἶναι δυνατὸ νὰ βρεῖτε μικρὸ ἔλεος· καὶ εἶναι δυνατὸ νὰ βρεῖτε μεγάλο ἔλεος. Καὶ ὁ Δαβὶδ διάλεξε τὸ μεγάλο. Αὐτὸς λοιπὸν πού θέλει τὸ μεγάλο τὸ βρίσκει μὲ ταπεινότητα καὶ πραότητα καὶ ὑπομονή καὶ μὲ τὰ παρόμοια. Τὸ νὰ βρεῖς λοιπὸν ἔλεος, αὐτὸ πραγματοποιεῖται μὲ τὶς εὐχὲς τῶν ἀγίων· τὸ νὰ εἶναι ὅμως μικρὸ ἢ μεγάλο ἀξαρτᾶται ἀπὸ σένα· διάλεξε αὐτὸ πού θέλεις.

Μεῖνε στὴν εἰρήνη καὶ στὸν ἀγιασμό, βαστάζοντας μὲ ταπεινὴν τὸν πλησίον, γινόμενος πρότυπο σὰν μοναχὸς καὶ ἡλικιωμένος. Ἐχε λοιπὸν τὸν ἀδελφὸ κοντά σου ὡς τέκνο καὶ ὑπηρέτη καὶ ἐὰν σφάλλει ἢ καταστρέψει κάτι, συμβούλεψέ τον καὶ φανέρωσέ του τὸ σφάλμα γιὰ νὰ διορθωθεῖ.

Προσευχῆσου γιὰ μένα.

187

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Πάτερ, δός μου κανόνα, ὡς ἀρχάριος πού εἶμαι καὶ δὲν πῆρα ἀκόμη τὸ σχῆμα· καὶ προσευχήσου γιὰ μένα, διότι ὁ ἀδελφὸς στενοχωρεῖ ἐμένα καὶ ἀναπαύει ἄλλον.

'Απόκριση

Πολυπόθητε ἀδελφέ, μοῦ ἔγραψες πρᾶγμα πάνω ἀπὸ τὴ δύναμή σου, νὰ σοῦ ἐπιτάξω δηλαδὴ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖο δὲ μπορεῖς νὰ βαστάξεις. Διότι εἶπες νὰ σοῦ δώσω κανόνα ὡς ἀρχάριο πού δὲν πῆρες ἀκόμα τὸ σχῆμα. Καὶ ἡ τάξη

5. Ἰω. 14,9.

ἐστὶ· Διάγειν ἐν ταπεινώσει πολλῇ, μὴ ψηφίζοντα ἑαυτὸν ἐν τινὶ πράγματι, μὴ λέγοντα τί ἐστὶ τοῦτο, ἢ διατί τοῦτο, ἀλλ' ἐν ὑπακοῇ καὶ ὑποταγῇ πολλῇ· οὐκ ἰσάζοντα ἑαυτὸν τινι, οὐ λέγοντα τιμᾶται ὁ δεῖνα, διατί οὐ τιμῶμαι, ἀναπαύεται κατὰ πάντα, διατί οὐκ ἀναπαύομαι; καταφρονούμενον εἰς πάντα μὴ ἀγανακτεῖν. Ταῦτα τὰ ἔργα τοῦ ἀληθινοῦ ἀρχαρίου, τοῦ θέλοντος μετὰ ἀληθείας σωθῆναι. Καὶ ταῦτα ἄρτι βαρὺ σοὶ ἐστὶ βαστάσαι καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, καὶ διὰ τὸ ἐφθακέναι εἰς τὸ γῆρας.

Σὺ οὖν τὸ βαρὺ ἐζήτησας βαστάσαι, ἐγὼ δὲ τὸ ἐλαφρότερον 10 ἐπιτίθημί σοι, οὐ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ κατὰ συμβουλίαν. Ἐχε τὸν ἀδελφὸν ὡς τέκνον, ὡς εἶπόν σοι, ὡς καὶ σὺ ἔχεις αὐτόν, κἂν κατὰ πειρασμὸν ἀναπαύσῃ τινὰ περισσότερόν σου· εἰ τάχα ἐκεῖνον θέλει ὁ Θεὸς ἀναπαῦσαι, σὲ δὲ θλιβῆναι, καὶ ἐπληροφόρησεν αὐτόν οὕτω ποιῆσαι, σὺ βάστασον, μὴ θλιβῆς. Διὰ τῆς 15 ὑπομονῆς γὰρ τῶν θλίψεων κτώμεθα τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ οὐ γινόμεθα κοινωνοὶ τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν μὴ διὰ τῆς ὑπομονῆς τῶν θλίψεων. Τὴν εὐχαριστίαν εἰς πάντα κράτει, ὅτι αὕτη πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ὁ κανὼν σοῦ ἐστὶ τὸ καθίσαι προσέχοντα τοῖς λογισμοῖς 20 καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἔχοντα, πῶς ἔχω ἀπαντῆσαι τῷ Θεῷ; Πῶς παρῆλθον τὸν χρόνον τὸν παρελθόντα; Μετανοήσω κἂν νῦν ὅτε ἠγγικέ μου ἡ ἔξοδος καὶ βαστάσω τὸν πλησίον μου, καὶ τὰς παρ' αὐτοῦ θλίψεις καὶ πειρασμούς, ἕως ποιήσῃ μετ' ἐμοῦ ὁ Κύριος τὸ ἔλεος καὶ φέρῃ με εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀοργησίας, 25 καὶ ἐξορίσῃ ἀπ' ἐμοῦ τὸν φθόνον, τὸ γέννημα τοῦ διαβόλου. Κύλισον τὰς ὀλίγας σου ἡμέρας ἐρευνῶν τοὺς λογισμούς, καὶ ἀντιλέγων τοῖς φέρουσι ταραχὴν, νοουθετῶν τὸν υἱόν σου ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ὑπομιμνήσκων αὐτὸν τὰ σφάλματα αὐτοῦ, εἰδὼς ὅτι

τοῦ ἀρχαρίου εἶναι αὐτή· Νὰ ζεῖς μὲ πολλή ταπείνωση, νὰ μὴ λογαριάζεις τὸν ἑαυτό σου σὲ τίποτε, νὰ μὴ λέγεις τί εἶναι αὐτὸ ἢ γιατί αὐτό, ἀλλὰ νὰ τὸ δέχεσαι μὲ πολλή ὑπακοή καὶ ὑποταγή. Νὰ μὴ παραβάλλεις τὸν ἑαυτό σου μὲ κανένα, οὔτε νὰ λέγεις, 'ὄ τάδε τιμᾶται, γιατί δὲν τιμῶμαι κι' ἐγώ; 'Αναπαύεται σὲ ὅλα, γιατί δὲν ἀναπαύομαι κι' ἐγώ;' Ἀκόμα καὶ ἂν περιφρονεῖσαι σὲ ὅλα, νὰ μὴ ἀγανακτεῖς. Αὐτὰ εἶναι τὰ ἔργα τοῦ ἀληθινοῦ ἀρχαρίου, πού θέλει νὰ σωθεῖ πραγματικά. Καὶ εἶναι πολὺ βαρῖα αὐτά, ὥστε νὰ τὰ βαστάξεις καὶ λόγῳ τῆς ἀσθένειας τοῦ σώματος καὶ διότι ἔφθασες στὰ γηρατεῖα.

Ἐσὺ λοιπὸν ζήτησες νὰ βαστάξεις τὸ βαρὺ καὶ ἐγὼ σοῦ λέγω τὸ ἐλαφρότερο· ὄχι ὡς ὑποχρέωση, ἀλλὰ ὡς συμβουλή. Νὰ ἔχεις τὸν ἀδελφὸ σὰν παιδί, ὅπως σοῦ εἶπα, ὅπως καὶ τὸν ἔχεις, ἀκόμα καὶ ἂν ἀπὸ πειρασμὸ ἀναπαύσει κάποιον ἄλλον περισσότερο ἀπὸ σένα· ἐὰν ὁ Θεὸς θέλει νὰ ἀναπαύσει ἐκεῖνον καὶ νὰ στενοχωρηθεῖς ἐσὺ, καὶ τὸν πληροφορήσει νὰ κάμει ἔτσι, ἐσὺ βάσταξε, μὴ στενοχωρηθεῖς. Διότι μὲ τὴν ὑπομονὴ τῶν θλίψεων σώζουμε τὶς ψυχές μας⁶ καὶ δὲ γινόμαστε κοινωνοὶ τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ παρὰ μὲ τὴν ὑπομονὴ τῶν θλίψεων. Νὰ κρατᾶς σὲ ὅλα τὴν εὐχαριστία, διότι αὐτὴ μεσολαβεῖ γιὰ τὴν ἀδυναμία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ὁ κανόνας σου εἶναι νὰ καθίσεις προσέχοντας τοὺς λογισμοὺς καὶ ἔχοντας τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ, πῶς μπορῶ νὰ συναντήσω τὸ Θεό; Πῶς πέρασα τὸν περασμένο χρόνο; Ἄς μετανόησω ἔστω καὶ τώρα πού πλησίασε ἡ ἐξοδός μου καὶ ἂς βαστάξω τὸν πλησίον μου καὶ τὶς θλίψεις του καὶ τοὺς πειρασμούς, ὡς πού νὰ μὲ ἐλεήσει ὁ Κύριος καὶ νὰ μὲ φέρει στὴν κατάστασι τῆς ἀοργησίας, νὰ μοῦ διώξει τὸν φθόνον, τὸ γέννημα τοῦ διαβόλου. Πέρασε τὶς λίγες ἡμέρες σου ἐρευνώντας τοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀντιλέγοντας σ' αὐτοὺς πού φέρουν ταραχὴ, συμβουλευοντας τὸν υἱὸ σου μὲ φόβον Θεοῦ καὶ ὑπενθυμίζοντάς του τὰ σφάλματά του, ἔχοντας ὑπόψιν σου ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι ἄνθρωπος πού ὑπό-

6. Λουκᾶ 21,19.

καὶ αὐτὸς ἄνθρωπός ἐστιν ὑποκείμενος πειρατηρίοις. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, δώη ὑμῖν εἰρηνικὴν κατάστασιν καὶ οἴκησιν κατὰ φόβον αὐτοῦ. Θαυμάζω δὲ πῶς ἀναγινώσκετε τὴν Γραφὴν λέγουσαν· «ἀδελφοί, χαίρετε ὅταν πειρα-
5 σμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, καὶ οἱ μηδαμινοὶ ταρασσουσιν ὑμᾶς». Γνωῖτε κἄν ποῦ ἐστε καὶ οἷαν ἔχετε δύναμιν, καὶ ταπεινωθῆ ὁ σιδηροτράχηλος καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἔσται μεθ' ὑμῶν.

Συγχωρήσατέ μοι καὶ εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μὴ ἀκούσω,
10 «ὁ διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις;». Καὶ τί ποιήσω τῇ ἀγάπῃ; Ὅμως τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐστὶ τοῦ Δεσπότη τοῦ ἡμῶν Θεοῦ.

ΡΠΗ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Λέγει μοι ὁ λογισμός, ἔϊπας ἅπαξ καὶ δεκάκις τῷ
ἀδελφῷ, ἄφες αὐτὸν λοιπὸν ποιῆσαι εἴ τι θέλει, καὶ ἀμερί-
15 μνησον ὡς εἶπον οἱ πατέρες'.

Ἀπόκρισις

Αδελφὲ ποθεινότατε καὶ ὁμόψυχε, εἰρήνη σοι ἔστω, ἣν ἔδωκεν ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἰρήνην γὰρ πρῶτον ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξορίζων ἀπ' αὐτῶν πάντα
20 τοὺς σαρκικοὺς λογισμοὺς καὶ πᾶν νόημα διαβολικόν, ἵνα καθα-
ραὶ εὐρεθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν καὶ καθαρῶς δέξωνται τὰ μα-
θήματα καὶ τὰ ἐντάλματα τοῦ αὐτῶν Δεσπότη.

Οὕτω καὶ σύ, ἀγαπητέ, δεξάμενος τὴν φοβερὰν εἰρήνην ταύτην, οὐ παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ,
25 συνετῶς καὶ ἀταράχως ἐτοίμασον σεαυτὸν τοῦ ἀκοῦσαι καὶ ποι-
ῆσαι. Οἶδας γὰρ πῶς θέλω σε λαβεῖν καὶ ἀναπτερωῶσαι εἰς τὸν οὐρανόν. Πανταχόθεν ὁ διάβολος περιέρχεται ταραξάει σε διὰ

κειται σέ πειρασμούς. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, εἶθε νὰ σᾶς δώσει εἰρηνικὴ κατάστασι καὶ οἴκησι σύμφωνα μὲ τὸ φόβο αὐτοῦ. Ἀπορῶ πῶς διαβάσετε τὴ Γραφὴ πού λέγει· «ἀδελφοί, νὰ χαίρεσθε ὅταν περιπέσετε σὲ ποικίλους πειρασμούς, καὶ οἱ μηδαμινοὶ σᾶς ταράσσουν»⁷. Σκεφθεῖτε τουλάχιστο πού εἴσθε καὶ ποιά δύναμη ἔχετε, καὶ ἄς ταπεινωθεῖ ὁ σιδηροτράχηλος καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ θὰ εἶναι μαζί σας.

Συγχωρῆστε με καὶ προσευχηθεῖτε γιὰ μένα, γιὰ νὰ μὴ ἀκούσω, «ἐσὺ πού διδάσκεις ἄλλον δὲ διδάσκεις τὸν ἑαυτό σου;»⁸. Καὶ τί νὰ κάνω μὲ τὴν ἀγάπη; Ὅμως τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἶναι τοῦ Δεσπότη μας Θεοῦ.

188

Ἐρώτησι τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Ὁ λογισμὸς μου λέγει, 'ἀφοῦ πεῖς μία φορὰ καὶ δέκα φορές στὸν ἀδελφό, ἄφησέ τον μετὰ νὰ κάμει ὅ,τι θέλει καὶ ἀμερίμνησε, ὅπως εἶπαν οἱ Πατέρες'.

Ἀπόκρισι

Πολυπόθητε καὶ ὁμόψυχε ἀδελφέ, νὰ ἔχεις εἰρήνη, τὴν ὁποία ἔδωσε ὁ Κύριος στοὺς μαθητές του· διότι πρῶτα τοὺς ἔδωσε εἰρήνη, διώχνοντας ἀπὸ αὐτοὺς ὅλους τοὺς σαρκικοὺς λογισμοὺς καὶ κάθε διαβολικὴ ἔννοια, γιὰ νὰ βρεθοῦν οἱ καρδιές τους καὶ καθαρές καὶ νὰ δεχθοῦν καθαρὰ τὰ μαθήματα καὶ τὰ ἐντάλματα τοῦ Δεσπότη τους.

Ἔτσι καὶ σύ, ἀγαπητέ, ἀφοῦ δεχθεῖς αὐτὴ τὴ φοβερὴ εἰρήνη, ὄχι ἀπὸ μένα ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ τὸν Σωτήρα, ἐτοίμασε τὸν ἑαυτό σου συνετὰ καὶ ἀτάραχα νὰ ἀκούσεις καὶ νὰ πράξεις. Διότι γνωρίζεις πῶς θέλω νὰ τὸν δεχθεῖς καὶ νὰ πετάξεις στὸν οὐρανό. Ὁ διάβολος περιέρχεται παντοῦ γιὰ νὰ σὲ τα-

7. Ἰακ. 1,2.

8. Ρωμ. 2,21.

φθόνου, δι' ὀργῆς, καὶ οὐχ εὖρε χώραν καὶ εἰς τὰ μηδαμινὰ εὖρέ
σε χλευαζόμενον, καὶ εἰς αὐτὰ πολεμεῖ σε καὶ ταραττει διὰ σοῦ
καὶ τὸν ἀδελφόν. Καὶ τοῦτο, ὅτι ἔγραψά σοι εἰς τὰς προτέρας
ἐπιστολάς εἰπεῖν τῷ ἀδελφῷ τὰ σφάλματα αὐτοῦ καὶ νουθετη-
5 σαι αὐτόν, ἢ κακῶς εἶπον καὶ σὺ κατεφρόνησας, ἢ καλῶς καὶ
σὺ ἠττήθης τῷ πολέμῳ. Καὶ χαίρει λοιπὸν κατὰ σοῦ ὁ διάβολος
καὶ ἔρχεται ἔχων τὰ πικρὰ δικαιώματα καὶ λέγει σοι· 'εἶπον
ἅπαξ καὶ δεκάκις, ἀλλὰ ἄφες αὐτόν ποιῆσαι ὡς θέλει, καὶ ἀμε-
ρίμνησον, ὡς εἶπον οἱ πατέρες, καὶ χλευάζουσί σε καὶ εἰς τοῦ-
10 το'. Ἀπέχεις γὰρ τοῦ μέτρου τούτου, ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ
τῆς γῆς. Καὶ θέλεις μαθεῖν;

'Ὁ Κύριος εἶπε περὶ τῶν δένδρων, ὅτι καὶ αὐτὰ γεννῶσι
καρπούς, μάθε τί γεννᾷ σοι ἢ παρὰ τοῦ διαβόλου σιωπή, ταρα-
χάς, ὀργάς· ὅποτε καὶ ἀπὸ σαυτοῦ ὀρμᾶς εἰς τὸ πρᾶγμα ἄνευ
15 ἐρωτήσεως, παγιδεύῃ ταχύ· οὕτω γὰρ πάσχουσιν οἱ ἀφελεῖς ὡς
ἀμαθεῖς. Καὶ δῆλόν σοι ποιήσω, ὅτι ἡ μακροθυμία σου οὐκ ἔστι
κατὰ Θεόν· ὅτι θησαυρίζων πολλὰς ἡμέρας, εἰς μίαν κενοῖς τὸ
βαλάντιον καὶ εὐρίσκεται κενόν.

'Ἡ δὲ κατὰ Θεὸν μακροθυμία, οὐ λαλεῖ ὄλως ἕως τέλους.
20 Καὶ ὁμοίος εἶ, κύριε ἀδελφέ, ὡς δεσπότης πρὸς τὸν αὐτοῦ δοῦ-
λον ἀντὶ τοῦ δοῦναι αὐτῷ ἓνα κόσσον, λέγων αὐτῷ τὰ σφάλμα-
τα αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ εἰρήνη· μακροθυμεῖς πολλὰς ἡμέρας καὶ
ὑστερον παρέχεις αὐτῷ ἐν ἐπινώτιον καὶ λαμβάνεις τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ.

ΡΠΘ'

25 Ὁ αὐτὸς ἠρώτησε τὸν ἄλλον γέροντα τὰ αὐτά.

Καὶ εἰ ὀφείλει μεταβῆναι ἐκ τοῦ κελλίου, τάχα γὰρ παύε-
ται ὁ πόλεμος.

Ἀπόκρισις

30 **Ε**ί προσεῖχες καὶ ἐξηκολούθεις τῇ ἀποκρίσει τοῦ Γέρον-
τος, λέγοντός σοι 'μὴ ψηφίσαι σεαυτὸν ἐν τινι, μὴ
ζητῆσαι τὴν ἰσότητα ἄλλου', ἀναπαῆναι εἶχες καὶ μὴ

ράξει μὲ φθόνον καὶ ὀργήν, ἀλλὰ δὲ βρῆκε εὐκαιρία· σὲ βρῆκε νὰ χλευάζεσαι στὰ μηδαμινὰ καὶ σ' αὐτὰ σὲ πολεμεῖ καὶ διὰ σοῦ ταραάζει καὶ τὸν ἀδελφόν. Καὶ αὐτό, διότι σοῦ ἔγραψα στὶς προηγούμενες ἐπιστολὰς νὰ πεῖς στὸν ἀδελφόν τὰ σφάλματά του καὶ νὰ τὸν συμβουλέψεις· λοιπὸν ἢ κακῶς εἶπα καὶ σὺ τὰ περιφρόνησες ἢ καλῶς εἶπα καὶ σὺ νικῆθηκες στὸν πόλεμον. Καὶ χαίρεται λοιπὸν ὁ διάβολος μὲ σένα καὶ ἔρχεται ἔχοντας τὰ πικρὰ δικαιώματα καὶ σοῦ λέγει· εἶπα μία καὶ δέκα φορές, ἄφησέ τον νὰ κάμει ὅπως θέλει καὶ ἀμερίμνησε, ὅπως εἶπαν οἱ Πατέρες, καὶ θὰ σὲ χλευάζουν καὶ γι' αὐτό. Διότι ἀπέχεις ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέτρο, ὅσο ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆ γῆ. Καὶ θέλεις νὰ μάθεις;

Ὁ Κύριος εἶπε γιὰ τὰ δένδρα ὅτι καὶ αὐτὰ γεννοῦν καρπούς· μάθε τί σοῦ γεννᾷ ἢ σιωπὴ ἀπὸ τὸν διάβολον· ταραχές, ὀργές, ὅποτε καὶ ἀπὸ μόνος σου ὀρμᾶς στὸ πρᾶγμα χωρὶς ἐρώτησιν, καὶ παγιδεύεσαι γρήγορα· διότι ἔτσι παθαίνουν οἱ ἀφελεῖς σὰν ἀμαθεῖς. Καὶ θὰ σοῦ φανερώσω ὅτι ἡ μακροθυμία σου δὲν εἶναι σύμφωνη μὲ τὸ Θεόν· ἐνῶ δηλαδὴ θησαυρίζεις πολλὰς ἡμέρας, ἀδειάζεις σὲ μία μέρα τὸ βαλάντιον καὶ βρίσκεται κενόν.

Ἀντιθέτα ἢ κατὰ Θεὸν μακροθυμία δὲ μιᾷ καθόλου μέχρι τέλους. Καὶ νὰ εἶσαι ὅμοιος, κύριε ἀδελφέ, σὰν ἓνας κύριος πρὸς τὸν δούλον του πού, ἀντὶ νὰ τοῦ δώσει ἓνα ράπισμα, τοῦ λέγει τὰ σφάλματά του, καὶ νὰ, ἐπικρατεῖ εἰρήνη. Μακροθυμεῖς πολλὰς ἡμέρας καὶ ὕστερα τοῦ δίνεις ἓνα φοβερώτατον χτύπημα καὶ παίρνεις τὴν ψυχὴν του.

189

Ὁ ἴδιος ἐρώτησε τὸν ἄλλο γέροντα τὰ ἴδια.

Ἐπίσης ἐὰν πρέπει νὰ φύγει ἀπὸ τὸ κελλί, διότι ἴσως σταματήσει ὁ πόλεμος.

Ἀπόκριση Ἰωάννη

Εὰν πρόσεχες καὶ ἀκολουθοῦσες τὴν ἀπόκριση τοῦ Γέροντα πού σοῦ λέγει νὰ μὴ λογιαριάζεις τὸν ἑαυτό σου σὲ τίποτε καὶ νὰ μὴ ζητήσεις τὴν ἰσότητά μὲ ἄλλον, θὰ

ἐλθεῖν εἰς ταραχὴν καὶ οὐκ ἦν ἐμοῦ χρεία, οὐδὲ ἄλλου τινός.

Βλέπε, ἀδελφέ, ὅτι χλευάζῃ ὑπὸ δαιμόνων. Λέγεις τὰ παραπτώματα τοῦ ἀδελφοῦ εἶναι ἀληθινὰ καὶ εἶπέ μοι, ἀκριβῶς 5 οἶδας ὅτι εἰσὶν ἀληθινά; Τὸ γὰρ εἰπεῖν παραπτώματά τινος ἀπὸ ὑποψίας, ἐνίως οὐχ εὐρίσκονται ἀληθινὰ τὰ παραπτώματα. Περὶ ποίων οὖν εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἀνθρώποις, «ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει ὑμῖν τὰ παραπτώματα 10 ὑμῶν»; Περὶ ποίων ἔλεγε; περὶ τῶν ἀληθινῶν ἢ τῶν ἀπὸ ὑποψίας; Πάντως περὶ τῶν ἀληθινῶν.

Καὶ πῶς κρίνεις καὶ κατακρίνεις τὸν ἀδελφόν σου διὰ τὰ παραπτώματα τῶν τριῶν ἑβδομάδων καὶ οὐκ οἶδας ὅτι εἰς κατάκρισιν μεγάλην βάλλεις σεαυτόν; Καὶ γάρ, ἐὰν ἀπαιτῆς τὸν 15 ἀδελφόν σου ταῦτα, ἔχει ὁ Θεὸς ἀπαιτῆσαι σε τὰ ἐκ νεότητός σου μέχρι τοῦ νῦν. Ποῦ ἐστὶ ὁ λέγων, «ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν»; Ποῦ τό, «ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε»; Ποῦ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Γέροντος ἢ δυναμένη σε κανονίσαι; Ἐντὶ εὐχαριστίας ταῦτα; Οὐκ οἶδας τί λέγεις. «Ἐνταπεδίδοσάν μοι 20 πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν» καὶ τὰ λοιπά. Καὶ πῶς ὑπηρετεῖ ὑμῖν ὁ ἀδελφός; Οὐχὶ διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ; Καὶ πῶς πλήσσετε τὸν λογισμὸν αὐτοῦ;

Πρόσχες, ὅτι ἐγγύς ἐστὶν ἡ ἐξοδός σου, ὡς καὶ ἤκουσας καὶ ὁμολογεῖς· καὶ οὐκ ἀφῆσάν σε οἱ δαίμονες κρατῆσαι τὸ ἀψήφιστον καὶ ἀναπαῆναι. Πολέμησον πρὸς τοὺς φέροντάς σοι ταραχὴν, λογισμούς, καθὼς καὶ ὁ καλόγηρος ἐδήλωσε, καὶ εὐρίσκεις βοήθειαν. Λοιπόν, ἐὰν περιστραφῆς εἰς μυρία μάγγανα, ἐὰν εἴ τι 25 δῆποτε ποιήσης, ἐὰν μεταβῆς, ὅποτε πόλεμος καὶ πειρασμός ἐστὶν, οὐχ ὑπάγει ἀπὸ σοῦ, ἐὰν μὴ πυκτεύσης πρὸς τοὺς λογι-

9. Ματθ. 6,15.

10. Ἐφ. 4,26.

μοροῦσες ν' ἀναπαυθεῖς καὶ νὰ μὴ ἔλθεις σὲ ταραχὴ καὶ δὲ θὰ μὲ χρειάζοσυν ἐμένα οὔτε κανέναν ἄλλο.

Πρόσεχε, ἀδελφέ, διότι χλευάζεσαι ἀπὸ δαίμονες. Λέγεις ὅτι τὰ παραπτώματα τοῦ ἀδελφοῦ εἶναι ἀληθινὰ, καὶ πές μου, γνωρίζεις μὲ ἀκρίβεια ὅτι εἶναι ἀληθινὰ; Διότι, ἂν πεῖς τὰ παραπτώματα κάποιου μὲ ὑποψία, μερικὲς φορές δὲν εἶναι ἀληθινὰ παραπτώματα. Γιὰ ποιά λοιπὸν ὁ Κύριος εἶπε στοὺς ἀνθρώπους, «ἀλήθεια σᾶς λέγω, ἐὰν δὲν συγχωρήσετε στοὺς ἀνθρώπους τὰ παραπτώματά τους, οὔτε ὁ οὐράνιος Πατέρας σας θὰ συγχωρήσει τὰ παραπτώματά σας»⁹; Γιὰ ποιά ἔλεγε; Γιὰ τὰ ἀληθινὰ ἢ γιὰ τὰ ὑποτιθέμενα; Ὅπωςδήποτε γιὰ τὰ ἀληθινὰ.

Καὶ πῶς κρίνεις καὶ κατακρίνεις τὸν ἀδελφό σου γιὰ τὰ παραπτώματα τῶν τριῶν ἑβδομάδων καὶ δὲ σκέφτεσαι ὅτι βάζεις τὸν ἑαυτό σου σὲ μεγάλη κατάκριση; Διότι, ἐὰν ἀπαιτεῖς αὐτὰ ἀπὸ τὸν ἀδελφό σου, ὁ Θεὸς μπορεῖ ν' ἀπαιτήσῃ ἀπὸ σένα τὰ ἀπὸ τῆ νεότητά σου μέχρι τώρα. Ποῦ εἶναι αὐτὸς ποὺ λέγει, «ὁ ἥλιος νὰ μὴ δύσει καὶ σᾶς βρεῖ μὲ τὸν παροργισμό σας»¹⁰; Ποῦ εἶναι τό, «νὰ βαστάζετε τὰ βάρη μεταξύ σας»¹¹; Ποῦ εἶναι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Γέροντα ποὺ μπορεῖ νὰ σὲ βάλῃ σὲ κανόνα; Ἐντὶ εὐχαριστίας αὐτά; Δὲ γνωρίζεις τί λέγεις. «Μοῦ ἀνταπέδοσαν κακὰ ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν»¹² καὶ τὰ λοιπὰ. Καὶ πῶς σὲ ὑπηρετεῖ ὁ ἀδελφός; Ὅχι χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀγάπης του; Καὶ πῶς χτυπᾶς τὸ λογισμό του;

Πρόσεχε, διότι εἶναι κοντὰ ἡ ἐξοδός σου, ὅπως καὶ ἄκουσες καὶ ὁμολογεῖς· καὶ οἱ δαίμονες δὲ σὲ ἀφήνουν νὰ κρατήσῃς τὸ ἀψήφιστο καὶ νὰ ἀναπαυθεῖς. Πολέμησε τοὺς λογισμοὺς ποὺ σοῦ φέρουν ταραχὴ, ὅπως ἐδήλωσε ὁ καλόγηρος, καὶ θὰ βρεῖς βοήθεια. Ἐὰν λοιπὸν περιστραφεῖς σὲ μύρια μαγγάνια, ἐὰν θὰ κάνεις ὅτιδήποτε, ἐὰν φύγεις, ὅποτε εἶναι πόλεμος καὶ πειρασμός, δὲ θὰ φύγει ἀπὸ σένα, ἐὰν δὲν ἀγωνισθεῖς πρὸς τοὺς λο-

11. Γαλ. 6,2.

12. Ψαλμ. 34,12.

σμούς. Ἐὰν ἔχῃς ἐκ τῶν ἰδίων κόπων μικρόν τι συμμίξαι μετὰ τῆς δεήσεως τῶν ἀγίων· «πολλὰ γὰρ ἰσχύει ὅταν ἡ ἐνεργουμένη». Εἶπε τῷ λογισμῷ, 'αὔριον ἀποθνήσκεις'· κράτει τὸ ἀψήφιστον καὶ ἀναπαύη.

5 Ὁ Κύριος δώη σοι τὴν εἰρήνην αὐτοῦ. Ἀμήν.

Ρ4'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πάτερ, ἐνουθέτησα ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ τὸν ἀδελφὸν καὶ οὐκ ἐδέξατο, καὶ ἐταράχθην· τί οὖν ποιήσω καὶ ἐὰν συντύχω, οἷς ἐκέλευσας ἀδελφοῖς; Εἶπέ μοι, εἰ μηδεὶς ἐκ τούτου
10 λαμβάνει λογισμούς.

Ἀποκρίσις

Επειδὴ οὐ νοοῦμεν τί λέγομεν, πᾶσα νουθεσία ἐῶσα ταραχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, αὕτη νουθεσία κατὰ Θεὸν οὐκ ἔστι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐνεργείας
15 τοῦ διαβόλου, μεμιγμένη μετὰ δικαιώματος. Εἰ κατὰ Θεὸν ἐνουθέτησας τὸν πλησίον, πῶς ἐταράχθης; Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη οὐκ ἀφήσει ταραχθῆναί τινα· ἀλλὰ κἂν ἀπέλθῃ ὁ νουθετούμενος καὶ καταλαλήσῃ αὐτοῦ, οὐ τaráσσεται, ἀλλὰ βαστάζει τὰ βάρη αὐτοῦ. Ἐφανερῶθη δὲ καὶ ἡμῖν τὸ πρᾶγμα, ὅτι πειρασμὸς ἦν,
20 ἀλλ' ὁ Θεὸς κατήργησεν αὐτὸν καὶ καταργεῖ.

Ὁ Κύριος δώη ὑμῖν τὴν υἰεῖαν ψυχῆς καὶ σώματος, τοῦ συνιέναι τί εἰσι τὰ μηχανήματα τοῦ πονηροῦ καὶ ἐξειλῆσαι ἀπ' αὐτῶν. Εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ.

Περὶ δὲ τῆς συντυχίας, ὧν εἶπας ἀδελφῶν, ὅποτε κατὰ ἀγά-
25 πην Θεοῦ γίνεται, οὐκ ἀφήσει σκάνδαλον εἶναι εἰς τὸ μέσον, ἀλλ' εἰς οἰκοδομήν.

γισμούς. Ἐὰν ἔχεις λίγο ἀπὸ τοὺς κόπους σου νὰ ἀνακατέψεις μὲ τὴ δέηση τῶν ἀγίων· διότι «ὅταν τίθεται σὲ ἐνέργεια αὐτή, ἔχει πολλή ἰσχὺ»¹³. Πές, στὸ λογισμό, αὔριο πεθαίνεις· κράτησε τὸ ἀκατάκριτο καὶ θ' ἀναπαυθεῖς.

Εἶθε ὁ Κύριος νὰ σοῦ δώσει τὴν εἰρήνη του. Γένοιτο.

190

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Πάτερ, συμβούλεψα τὸν ἀδελφὸ μὲ τὴν ἀγάπη κατὰ Θεὸν καὶ δὲ δέχθηκε καὶ ταραχθῆκα. Τί νὰ κάνω λοιπὸν καὶ ἐὰν συναντήσω τοὺς ἀδελφοὺς ποὺ μοῦ παρήγγειλες; Πές μου, ἐὰν κανεῖς δὲν δέχεται λογισμοὺς ἀπὸ αὐτόν.

Ἀπόκριση

Επειδὴ δὲν καταλαβαίνουμε τί λέμε, κάθε νουθεσία ποὺ ἀφήνει νὰ μπεῖ στὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου ταραχή, αὐτὴ δὲν εἶναι νουθεσία κατὰ Θεόν, ἀλλὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ διαβόλου καὶ εἶναι ἀναμιγμένη μὲ τιμωρία. Ἐὰν συμβούλεψες τὸν πλησίον κατὰ Θεόν, πῶς ταραχθῆκες; Διότι ἢ κατὰ Θεὸν λύπη δὲν ἀφήνει κάποιον νὰ ταραχθεῖ· ἀλλὰ ἀκόμα καὶ ἂν ἀπομακρυνθεῖ ὁ νουθετούμενος καὶ τὸν συκοφαντήσεις, δὲν ταρασσεται, ἀλλὰ βαστάζει τὰ βάρη του. Φανερώθηκε μάλιστα καὶ σὲ μᾶς τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἦταν πειρασμός, ἀλλὰ ὁ Θεὸς τὸν κατάργησε καὶ τὸν καταργεῖ.

Εἶθε ὁ Κύριος νὰ σᾶς δώσει ὑγεία ψυχῆς καὶ σώματος, ὥστε νὰ καταλάβετε ὅτι εἶναι οἱ μηχανορραφίες τοῦ πονηροῦ καὶ νὰ γλυτώσετε ἀπ' αὐτές. Νὰ προσεύχεσθε γιὰ μένα.

Γιὰ τὴ συνάντηση τῶν ἀδελφῶν ποὺ εἶπες, ὅποτε γίνεται σύμφωνα μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀφήνει νὰ ὑπάρχει στὴ μέση σκάνδαλο, ἀλλὰ συντελεῖ πρὸς οἰκοδομῆ.

13. Ἰακ. 5,16.

ΡΛΑ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἄββᾶ, πάνυ θλίβει με ὁ ἀδελφός· καὶ εἰ δυνατὸν ἠδέως ἔχω αὐτὸν ἀλλάξαι· λέγει δέ μοι ὁ λογισμός, ὅτι 'εἰ ἤμην κατ' ἑμαυτόν, οὐκ εἶχον θλιβῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον σωθῆναι'.

5 Εἶπέ μοι οὖν εἰ οὕτως συμφέρει.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, μὴ θλίψη σε τὸ δικαίωμα λέγον, 'εἰ ἤμην κατ' ἑμαυτόν, οὐκ εἶχον θλιβῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον σωθῆναι', ἐπεὶ καταργεῖς τὴν Γραφήν, λέγουσαν, «πολλὰ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων», καὶ πάλιν, «πολλὰ αἱ μάστιγες τοῦ ἀμαρτωλοῦ». Εἴτε οὖν δίκαιος εἶ, εἴτε ἀμαρτωλός, βαστάσαι ὀφείλεις τὴν μέμψιν· οὐ δυνάμεθα γὰρ εἶναι ἄνευ θλίψεως, ὑπομονὴν ἡμᾶς διδάσκει. Καὶ εὐρίσκομεν ἄριστον διδάσκαλον τὸν Ἀπόστολον λέγοντα, «τῇ θλίψει ὑπομένοντες»· καὶ γὰρ πρόκεινται αἱ 10 θλίψεις τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι. Ὁ γὰρ Κύριος εἶπεν, «ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε»· καὶ πάλιν, «διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ὑμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».

Βλέπε, ἀδελφέ μου, ὅτι θέλων σε σωθῆναι ὁ εἰπὼν, «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου», ἀφῆκέ σε μικρὸν θλιβῆναι, ἵνα εὐρῆς ἐκεῖ τὸ ἔλεος παρ' αὐτοῦ ἀντὶ τῆς ὑπομονῆς ἐν τῇ ὥρᾳ τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ. Ἐὰν γὰρ κατὰ πάντα θέλωμεν τὴν ἀνάπαυσιν, ἀκοῦσαι ἔχομεν, «ἀπελάβετε τὰ ἀγαθὰ ὑμῶν ἐν τῇ ζωῇ ὑμῶν». Ὅλα τὰ πάθη δι' ἡμᾶς ὑπέμεινεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν, καὶ πῶς ἡμεῖς μνημονεύοντες αὐτῶν οὐχ ὑπομένομεν, ἵνα συγκοι-

14. Ψαλμ. 33,19.

15. Ψαλμ. 31,10.

16. Ρωμ. 12,12.

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἄββᾶ, ὁ ἀδελφὸς μὲ στενοχωρεῖ πολὺ· καὶ ἐὰν ἦταν δυνατὸ εὐχαρίστως θὰ τὸν ἄλλαζα. Ὁ λογισμὸς μου λέγει, ὅτι, ἐὰν ἦμουν μόνος μου, δὲν θὰ στενοχωριόμουν, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ σωζόμουν. Πῆς μου λοιπὸν ἐὰν συμφέρει ἔτσι.

Ἄποκριση Ἰωάννη

Αδελφέ, μὴ σὲ στενοχωρήσει τὸ δικαίωμά σου ποῦ σοῦ λέγει, 'ἐὰν ἦμουν μόνος μου, δὲ θὰ θλιβόμουν, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ σωζόμουν', ἐπειδὴ καταργεῖς τὴ Γραφή ποῦ λέγει, «πολλὰς οἱ θλίψεις τῶν δικαίων»¹⁴. Καὶ πάλι· «πολλὰς οἱ μάστιγες τοῦ ἁμαρτωλοῦ»¹⁵. Εἴτε δίκαιος λοιπὸν εἶσαι, εἴτε ἁμαρτωλός, ὀφείλεις νὰ βαστάξεις τὴ μέμψη· διότι δὲ μπορούμε νὰ ὑπάρχουμε χωρὶς θλίψη, ἢ ὁποία μᾶς διδάσκει ὑπομονή. Καὶ βρίσκουμε ἄριστο διδάσκαλο τὸν Ἀπόστολο ποῦ λέγει· «ὑπομένοντας τὴ θλίψη»¹⁶. διότι οἱ θλίψεις βρίσκονται μπροστὰ σὲ ἐκείνους ποῦ πρόκειται νὰ σωθοῦν· διότι ὁ Κύριος εἶπε· «μέσα στὸν κόσμον θὰ ἔχετε θλίψη»¹⁷. καὶ πάλι, «μὲ πολλὰς θλίψεις πρέπει νὰ εἰσέλθετε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»¹⁸.

Πρόσεχε, ἀδελφέ μου, ὅτι, θέλοντας νὰ σὲ σώσει ἐκεῖνος ποῦ εἶπε «ἡ ψυχὴ μου εἶναι γεμάτη λύπη μέχρι θανάτου»¹⁹, σὲ ἄφησε νὰ θλιβεῖς λίγο, γιὰ νὰ βρεῖς ἐκεῖ τὸ ἔλεος ἀπὸ αὐτὸν ἀντὶ τῆς ὑπομονῆς κατ' ἐκείνη τὴ φοβερὴ ὥρα. Διότι, ἐὰν θέλουμε σὲ ὅλα τὴν ἀνάπαυση, θὰ συμβεῖ ν' ἀκούσουμε, «ἀπολαύσατε τὰ ἀγαθὰ σας εἰς τὴν ζωὴν σας»²⁰. Ὁ Δεσπότης μας ὑπέμεινε ὅλα τὰ πάθη γιὰ μᾶς, καὶ πῶς ἐνθυμούμενοι ἐμεῖς αὐτὰ δὲν δεῖ-

17. Ἰω. 16,33.

18. Πράξ. 14,22.

19. Ματθ. 26,38.

20. Λουκᾶ 16,25.

ωνοὶ αὐτῷ γενώμεθα; Βλέπε, ὅτι ἐντολὴν ἔχομεν ἐν παντὶ εὐχαριστεῖν· μὴ ἐλκύσῃ ἡμᾶς ὁ μισόκαλος εἰς ἀχαριστίαν καὶ ἀπολέσωμεν ὅλα.

Καὶ περὶ τοῦ λαβεῖν ἄλλον ἀδελφόν, τῷ ἀββᾶ οὐκ ἔνι βαρὺ
5 τὸ δοῦναί σοι ἄλλον· τὸ αὐτὸ γάρ ἐστιν αὐτῷ. Ἐὰν οὖν φθάσης
λαβεῖν ἄλλον καὶ εὐρεθῇ θλίβων σε ἐν τινι, τί πάλιν ἔχεις ποιῆσαι;
Εἰ γὰρ καὶ ὁμαλός ἐστιν ὁ ἀδελφός, ἀλλ' ἔχει ἀκεραιότητα
ὀλίγην. Οὐχ ὡς κωλύων σε λαβεῖν ἄλλον ταῦτά σοι λέγω, ἀλλὰ
τὸ δοκιμάσαι πάντα καὶ κρατῆσαι τὸ καλὸν συμβουλεύω σε. Ὡς
10 γὰρ ὑπηρετεῖ σοί τις διὰ τὸν Θεόν, καὶ σὺ ὀφείλεις τὰ βάρη αὐ-
τοῦ βαστάζειν, ἵνα ἀνταναπληρώσῃς τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ.
Ὅτι οὐ θέλω σου τὴν ἀνάπαυσιν; Ὁ Θεὸς οἶδεν, εἰ ἠδυνάμην,
ἠθελον ὑπηρετῆσαί σοι πάσας τὰς ἡμέρας μου. Καὶ τί ποιήσω,
ὅτι ὅλως χρήσιμός εἰμι; Μισήσωμεν τὴν ἀνάπαυσιν τῆς σαρκός,
15 βδελυκτὴ γὰρ ἐστὶ τῷ Θεῷ, ἵνα μὴ ἀπαλλοτριώσῃ ἡμᾶς τοῦ
Θεοῦ.

Ταῦτα ὡς ὁμοψύχῳ ἔγραψά σοι, ὅτι ἐκ Θεοῦ ἐστὶν ἡμῖν
θλιβῆναι ἡμᾶς μικρόν· ἄνευ γὰρ θλίψεως οὐκ ἔστι προκοπὴ
κατὰ φόβον Θεοῦ.

20 Συγχώρησόν μοι, ὑπομονητέ, καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα
βάλω ἀρχὴν· εἰμὶ γὰρ λοιπὸν περὶ τὰ ἔσχατά μου.

Ρ4Β'

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

25 **Χ**αῖρε, ἀδελφέ, καὶ εὐθύμει, καὶ μὴ ταραξῆ σε ὁ διάβολος
εἰς ἀνωφελῆ. Τί νομίζει ἡ ἀγάπη σου, ὅτι χωρὶς
συγχωρήσεως Θεοῦ γίνεται τὸ πειρασθῆναι τινα ἢ θλι-
βῆναι; οὐχί· ἀλλὰ πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς συγχωρεῖ ἡμῖν ὁ Θεὸς
ταῦτα γίνεσθαι καὶ βλέπων ὁ διάβολος ὅτι οὕτως ἐστίν, ἀντέ-

χνουμε ύπομονή, γιά νά γίνουμε συγκοινωνοί του; Πρόσεχε, ὅτι ἔχουμε ἐντολή νά εὐχαριστοῦμε μέ κάθε τρόπο²¹. ἄς μὴ μᾶς παρὰσύρει ὁ μισόκαλος σέ ἀχαριστία καί τὰ χάσουμε ὅλα.

Ὅσο γιά τὸ νά πάρεις ἄλλον ἀδελφὸ δὲν εἶναι βαρὺ γιά τὸν ἀββᾶ νά σοῦ δώσει ἄλλον· διότι τὸ ἴδιο εἶναι γι' αὐτόν. Ἐὰν λοιπὸν φθάσεις νά πάρεις ἄλλον καί σέ θλίψει σέ κάτι, τί μπορεῖς πάλι νά κάνεις; Διότι καί ἂν ἄκόμα εἶναι ὀμαλὸς ὁ ἀδελφός, θὰ ἔχει λίγη ἀκεραιότητα. Δὲν σοῦ τὰ λέγω αὐτὰ γιά νά σέ ἐμποδίσω νά πάρεις ἄλλον, ἀλλὰ σέ συμβουλεύω γιά νά δοκιμάσεις ὅλα καί νά κρατήσεις τὸ καλὸ. Διότι, ὅπως σέ ὑπηρετεῖ κάποιος γιά τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καί ἐσὺ ὀφείλεις νά βαστάζεις τὰ βάρη του, γιά νά ἐκπληρώσεις τὸ νόμο τοῦ Χριστοῦ. Δὲν θέλω μήπως τὴν ἀνάπαυσή σου; Ὁ Θεὸς γνωρίζει, ὅτι ἐὰν μποροῦσα, θὰ σέ ὑπηρετοῦσα ὅλες τὶς ἡμέρες μου. Τί νά κάνω, πού εἶμαι σέ ὄλους χρήσιμος; Ἄς μισήσουμε τὴν ἀνάπαυση τῆς σάρκα, διότι εἶναι βδελυκτὴ στὸ Θεό, γιά νά μὴ μᾶς ἀποξενώσει ἀπὸ τὸ Θεό.

Σοῦ ἔγραψα αὐτὰ σὰν πρὸς ὁμόψυχο, διότι εἶναι ἀπὸ τὸ Θεὸ τὸ νά θλιβόμαστε λίγο· χωρὶς θλίψη δὲν ὑπάρχει προκοπὴ σύμφωνη μὲ τὸν κατὰ Θεὸν φόβο.

Συγχώρησέ με, ὑπομονητικέ, καί προσευχήσου γιά μένα, γιά νά βάλω ἀρχή· διότι εἶμαι πιά στὰ τελευταῖα μου.

192

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο.

Αδελφέ, νά χαίρεσαι καί νά εὐθυμεῖς, καί νά μὴ σέ ταραξοῦ ὁ διάβολος σέ ἀνώφελα. Τί νομίζει ἡ ἀγάπη σου, ὅτι χωρὶς παραχώρηση Θεοῦ γίνεται νά πειραχθεῖ κάποιος ἢ νά θλιβεῖ; Ὁχι· ἀλλὰ ὁ Θεὸς παραχωρεῖ νά γίνονται σέ μᾶς αὐτὰ γιά ὠφέλεια ψυχῆς, καί βλέποντας ὁ διάβολος ὅτι

21. Α' Θεσ. 5,18.

στρεψεν ἡμῖν τὰ πράγματα, καθὼς καὶ ἀπ' ἀρχῆς, ἕως οὐ ἐξέβαλεν ἡμᾶς τῆς ἀγίας εἰρήνης, ἐκ τοῦ Παραδείσου. Τί γὰρ οὐκ ἠλλοίωσεσεν ἡμῖν; Ἀντὶ τῆς ἀγίας εἰρήνης δεινὴν ἡμῖν οὐκ ἐνέβαλεν ὀργήν; Ἀντὶ μίσους τοῦ παρὰ Θεοῦ τοῦ μισεῖν τὰ κακά, οὐκ ἐνέβαλεν ἡμῖν μῖσος πονηρὸν τοῦ μισεῖν τὰ ἀγαθὰ καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν; Ἀλλ' οὐ συνιῶμεν.

Καὶ οὐκ οἶδαμεν ὅτι κόπτων ἀφ' ἡμῶν ὁ Θεὸς πᾶσαν ἐνθύμησιν αἰσχροὺς καὶ πάντα λογισμὸν πονηρὸν καὶ ψυχοφθόρον, εἶπεν ἡμῖν εὔχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ εὐλογεῖν τοὺς 10 καταρωμένους καὶ ἐνετείλατο ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν· καὶ εἰ τοὺς ἐχθροὺς ἐνετάλθημεν ἀγαπᾶν, τοὺς μῆτε ἀμελῶς μῆτε σπουδαίως ποιοῦντας ἡμῖν διακονίαν, ποίαν ἔχομεν συγγνώμην, μὴ ἀγαπῶντες τοὺς εὐεργετοῦντας καὶ διακονοῦντας ἡμῖν, κἂν ἀμελῶς δεικνύουσιν οἱ δαίμονες ἡμῖν τὴν διακονίαν αὐτῶν γινο- 15 μένην;

Ἐὰν σωθῆναι θέλῃς καὶ τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν ἐπίστευσας τὴν ψυχὴν σου, μὴ πιστεύσῃς τῷ λογισμῷ σου· κακὸν γὰρ σπέρμα σπείρουσιν οἱ δαίμονες, ἄλλα ἀντ' ἄλλων. Ἐξακολούθησον οὖν καὶ μανθάνεις τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ· αὐτὸς γὰρ εἶπεν, «ἐὰν θέλητε 20 καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε» καὶ τὰ λοιπά. Ὡστε οὖν ἐξ ἡμῶν ἐστι τὸ φαγεῖν καὶ τὸ μὴ φαγεῖν· καὶ τί μεμφόμεθα τὸν πλησίον;

Μὴ φέρῃς πρόφασιν εἰς τινα εἰς τίποτε ὅλως, ἀλλ' εἰς πάντα εὐαρέστησον· καὶ μὴ λογίζου κακὸν εἰς τινα, ἐπεὶ γίνῃ κακός· 25 ὁ κακὸς γὰρ κακὰ λογίζεται καὶ ὁ καλὸς τὰ καλά. Τὸ δὲ λογίζεσθαι περὶ τινῶν, ὅτι κατ' ἐμοῦ λαλοῦσι, οὗτος ὁ πόλεμος τῶν ἀρχαρίων ἐστί. Ὡστε οὖν ἀπὸ τούτου, ἐὰν ὧσι δύο εὐχόμενοι εἰς ἓν κελλίον, ἢ νουθετοῦντες ἀλλήλους, δύναται τις εἰπεῖν περὶ αὐτῶν τὰ ἐναντία· κἂν λογίζεται οὕτως, οὐ παρὰ τοῦτο ἀληθεύ- 30 ει, ἀλλὰ ἀπλῶς ἐν τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ ἀπῶλειαν ἑαυτῷ περιποιεῖται ὁ τοιοῦτος.

συμβαίνει ἔτσι, μᾶς ἀντέστρεψε τὰ πράγματα, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχή, μέχρι πού μᾶς ἔδωξε ἀπὸ τὴν ἀγία εἰρήνη, ἀπὸ τὸν Παράδεισο. Διότι τί δὲν μᾶς ἄλλαξε; Ἀντὶ τῆς ἀγίας εἰρήνης δὲν μᾶς ἔβαλε φοβερὴ ὀργή; Ἀντὶ γιὰ μίσος πού προέρχεται ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ μισοῦμε τὰ κακά, δὲν μᾶς ἔβαλε πονηρὸ μίσος, ὥστε νὰ μισοῦμε τὰ καλὰ καὶ τὸν ἴδιο τὸ Θεό; Ἀλλὰ δὲ συνετιζόμαστε.

Καὶ δὲ γνωρίζουμε ὅτι κόπτοντας ὁ Θεὸς ἀπὸ μᾶς κάθε αἰσχρὴ ἐνθύμησι καὶ κάθε πονηρὸ καὶ ψυχοφθόρο λογισμό, μᾶς εἶπε νὰ προσευχόμαστε γιὰ τοὺς ἐχθροὺς μας καὶ νὰ εὐλογοῦμε ἐκείνους πού μᾶς καταρῶνται καὶ μᾶς ἔδωσε ἐντολὴ νὰ ἀγαπᾶμε τοὺς ἐχθροὺς μας²². Καὶ ἂν διαταχθήκαμε νὰ ἀγαπᾶμε τοὺς ἐχθροὺς, πού δὲ μᾶς βοήθησαν οὔτε ἀμελῶς οὔτε σπουδαίως, πῶς θὰ συγχωρηθοῦμε ἐὰν δὲν ἀγαπᾶμε αὐτοὺς πού μᾶς εὐεργετοῦν καὶ μᾶς διακονοῦν, ἀκόμα καὶ ἂν οἱ δαίμονες μᾶς δείχνουν ὅτι ἡ διακονία τους γίνεται μὲ ἀμέλεια;

Ἐὰν θέλεις νὰ σωθεῖς καὶ ἐμπιστεύθηκες τὴν ψυχὴ σου στὸ Θεὸ καὶ σὲ μᾶς, νὰ μὴ πιστέψεις στὸ λογισμό σου· διότι οἱ δαίμονες σπέρνουν κακὸ σπέρμα, ἄλλα ἀντὶ ἄλλων. Ἀκολούθησε λοιπὸν καὶ θὰ μάθεις τὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ· διότι αὐτὸς εἶπε, «ἐὰν θέλετε καὶ ἐὰν μὲ ἀκούσετε, θὰ φᾶτε τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς»²³, καὶ τὰ λοιπά. Ὡστε λοιπὸν ἀπὸ μᾶς ἐξαρτᾶται ἂν θὰ φᾶμε ἢ ἂν δὲν θὰ φᾶμε· γιὰτί τότε κατακρίνουμε τὸν πλησίον;

Μὴ δώσεις πρόφασιν σὲ κανένα ἀπολύτως γιὰ τίποτε, ἀλλὰ νὰ τὸν εὐχαριστεῖς σὲ ὅλα· καὶ νὰ μὴ σκέφτεσαι κακὸ γιὰ κάποιον, ἐπειδὴ γίνεσαι κακός· διότι ὁ κακὸς σκέφτεται τὰ κακά καὶ ὁ καλὸς τὰ καλὰ. Τὸ νὰ σκέφτεσαι γιὰ κάποιους, ὅτι μιλοῦν ἐναντίον μου, αὐτὸς ὁ πόλεμος εἶναι τῶν ἀρχαρίων. Ὡστε λοιπὸν ἀπὸ αὐτό, ἐὰν εἶναι δύο πού προσεύχονται σὲ ἓνα κελλὶ ἢ συμβουλεύουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ γι' αὐτοὺς τὰ ἀντίθετα· καὶ ἂν σκέφτεται ἔτσι, δὲν ἀληθεύει σ' αὐτό, ἀλλὰ ἀπλῶς μὲ τὴν ἀφροσύνη του ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς προκαλεῖ τῇ δικῇ του ἀπώλεια.

22. Ματθ. 5,44. Λουκᾶ 6,27.

23. Ἦσ. 1,19.

Μὴ ἔχε ταῦτα, ἔχει γὰρ ὁ ἀδελφὸς ὅτι δι' ὑμῶν εὐρίσκει ἔλεος. Κἄν θλίβησθε δι' αὐτὸν μικρόν, ἵνα κτήσησθε τὴν ὑπομονήν, χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι μέγας ἐστὶν ὁ μισθὸς τῆς ὑπομονῆς. Καὶ ἤδη πρὸ τούτου ἔμαθες παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννου 5 ὅτι, ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ οὐ συγχωρούμεθα θλιβῆναι πρὸς τὴν ἡμῶν ὠφέλειαν.

Μὴ πιστεύσης τοῖς δαίμοσιν ἐν τινι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, οὐ γὰρ πρᾶγμα ἔχει· ἀλλ' αὐτοὶ εἰσιν οἱ θέλοντές σε ταραξάει. Καταργήσοι αὐτοὺς ὁ Κύριος.

10 Καὶ ὃ ἐλογίσω, ὅτι 'δοῦλος ἀνθρώπων ἦλθον γενέσθαι', οὐκ ἔστι ταπεινώσεως. Ὁ Ἀπόστολος ἐκαυχᾶτο, ὅτι δοῦλος ἐγένετο πάντων, καὶ σὺ ταῦτα λέγεις, Πότε ἔρχη εἰς τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ταπεινώσεως; Οὐκ οἶδας, τί εἶπας, ἀδελφέ.

ΣΧΟΛΙΟΝ

15 **Ο**ρα τὴν σοφίαν τοῦ Γέροντος· ἐπειδὴ γὰρ εἶδεν ἐκεῖνον δοῦλον ἑαυτὸν ὀνομάσαντα καὶ νομίζοντα, ὡς ὅτι μέγα τι λέγει καὶ κατόρθωμα τοῦτο λογιζόμενον, σκώπτει καὶ ἀνάξιον τούτου τοῦ ρήματος αὐτὸν ἀποφαίνει, διὰ πάντων πρὸς τὴν ἐνεργῆ ταπεινώσιν συνωθῶν. Ἡ γὰρ διὰ λόγου, ὑπερηφανίας ἐστὶ γέννημα καὶ ἀκαταστάτως ἐν τούτῳ τὴν ἰδίαν μητέρα 20 κενοδοξίαν ἀπογεννώσα· εἰ καὶ παράδοξόν πῶς ἐστὶ τὸ λεγόμενον καὶ ἀνακόλουθον.

ΡΖΓ'

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

25 **Θ**αυμάζω τινάς, ὄντας ἔτη πολλὰ ἐν τοῖς σχολείοις, καὶ πάλιν ἀλφαβητίζοντας καὶ συλλαβίζοντας, ὀφείλοντας εἶναι λοιπὸν τελείως διδασκάλους. Οὕτω καὶ τοὺς

Νὰ μὴ ἔχεις αὐτὰ τὰ πράγματα, διότι ὁ ἀδελφὸς πιστεύει ὅτι θὰ βρεῖ ἔλεος μὲ τὴ βοήθειά σας. Καὶ ἂν στενοχωριέσθε λίγο ἐξαιτίας του, γιὰ νὰ ἀποκτήσετε τὴν ὑπομονή, νὰ χαίρεσθε καὶ νὰ ἀγάλλεσθε, διότι ὁ μισθὸς τῆς ὑπομονῆς εἶναι μέγας²⁴. Καὶ ἤδη προηγουμένως ἔμαθες ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη ὅτι ἐξω ἀπὸ τὸ Θεὸ δὲ μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ στενοχωριόμαστε γιὰ τὴ δική μας ὠφέλεια.

Νὰ μὴ πιστέψεις λοιπὸν τοὺς δαίμονες σὲ κάτι ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ σου, διότι δὲν ἔχει βάση, ἀλλὰ αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν νὰ σὲ ταραξουν. Εἶθε νὰ τοὺς καταργήσει ὁ Κύριος.

Καὶ αὐτὸ ποὺ σκέφθηκες, ὅτι ἦρθα νὰ γίνω δοῦλος ἀνθρώπων, δὲν εἶναι γνώρισμα ταπεινώσεως. Ὁ Ἀπόστολος καυχιόταν ὅτι ἐγίνε δοῦλος ὄλων²⁵ καὶ ἐσὺ λέγεις αὐτά; Πότε ἦρθες σ' αὐτὸ τὸ μέτρο τῆς ταπεινώσεως; Δὲ γνωρίζεις, ἀδελφέ, τί εἶπες.

ΣΧΟΛΙΟ

Πρόσεχε τὴ σοφία τοῦ γέροντα. Ὅταν εἶδε ὅτι ἐκεῖνος ὀνόμασε τὸν ἑαυτό του δοῦλο, καὶ νόμισε ὅτι τὸ λέγει αὐτὸ σὰν κάτι μεγάλο καὶ ὅτι τὸ θεωρεῖ κατόρθωμα, τὸν περιπαίξει καὶ τὸν ἀποδεικνύει ἀνάξιο τοῦ λόγου, συνωθώντας τον μὲ ὅλα πρὸς τὴν ἔμπρακτη ταπείνωση. Διότι ἡ ταπείνωση μὲ τὰ λόγια εἶναι γέννημα ὑπερηφάνειας καὶ γεννᾶ ἀκατάστατα σ' αὐτὸν τὴν ἴδια τὴ μητέρα τὴν κενοδοξία, ἂν καὶ τὸ λεγόμενο εἶναι κάπως παράδοξο καὶ ἀνακόλουθο.

193

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο.

Θαυμάζω μερικούς, ποὺ εἶναι πολλὰ χρόνια στὰ σχολεῖα καὶ πάλι ἀλφαβητίζουν καὶ συλλαβίζουν, ἐνῶ ὀφείλουν νὰ εἶναι στὸ ἐξῆς τέλειοι διδάσκαλοι. Ἔτσι θαυμάζω

24. Ματθ. 5,12.

25. Α' Κορ. 9,19.

χρονίζοντας ἐν τῷ σχήματι, ὀφείλοντας διακρίνειν καὶ ἄλλους λογισμοὺς βαθυτέρους, καὶ πολεμουμένους ὑπὸ τῶν πολέμων τῶν ἀρχαρίων. Ὑμεῖς ὀφείλετε ὀδηγεῖν τοὺς πεπλανημένους εἰς εὐθεῖαν ὁδὸν ὡς τέλειοι· καὶ μᾶλλον ἀντὶ τοῦ βαστάσαι τὰ βάρη 5 τῶν ἀδυνάτων, βαρεῖτε διὰ τῆς λύπης εἰς καταποντισμόν.

Πρόσεχε σεαυτῷ, ἀδελφέ. ἼΑρα οὐδὲν ἀδικεῖ τὴν ψυχὴν σου ἀρτίως τοῦτο ὅτι θλίβεις τὸν λογισμόν τοῦ πλησίον; Μετὰ γὰρ τοῦ ποιῆσαι τὸν κόπον διὰ τὸν Θεόν, παρέχεις αὐτῷ λογι- 10 σμούς, ὅτι ὡς ἠθέλησας ἐποίησας; Ἄνθρωπος τέλειος ἀρχαρίῳ ταῦτα; οὐκ ἦν σόν, ἀλλὰ νουθετεῖν, κυβερνᾶν, φοβούμενον τὸν λέγοντα· «μὴ δοῦναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον». Τίς χρεια εἶπεῖν λόγον λυπηρὸν τῷ πλησίον;

Τί δὲ λέγω σοι ταῦτα; Καὶ οὕτως εἰμί, ἢ ἀφροσύνη μου οὐκ ἀφῆκε με βαστάσαι λόγον, ἕως οὗ ἐκβάλω αὐτὸν καὶ ταραξῶ 15 τὴν ψυχὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅποτε σπείρει ὁ διάβολος εἰς σὲ κακοὺς λογισμοὺς (τοῦτο ἔργον αὐτοῦ ἐστὶ, σπείρειν ἄλλα ἀντ' ἄλλων), καὶ μνημονεῦσαι τοῦ θανάτου οὐκ ἀφήσει. Τί χειμάζεσθε ἀπὸ οὐδαμινῶν ὡς ἀρχάριοι καὶ ἰδιῶται; Ποῦ ἐστὶν, «ὑστεροῦμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι»; Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπελέ- 20 γοντο ἑαυτοῖς τὰς θλίψεις, καὶ ἡμεῖς οὐκ αἰσχυνόμεθα πᾶσαν ἀνάπασιν ζητοῦντες;

Μάθωμεν οἱ ταλαίπωροι, ὅτι ταῦτα πάντα γέγραπται ἐν τοῖς ἄνω διπτύχοις καὶ ἀπαιτούμεθα ταῦτα μετὰ ἀκριβείας. Ταῦτα γράφω θέλων ἐπάραι πᾶσαν τὴν σηπεδόνα. Εἰ δὲ θλίβω 25 ὑμᾶς, συγχωρήσατε, καὶ οὐ προσθήσω ἔτι τοῦ θλιῖναι· εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα ἔλθω εἰς ἐπίγνωσιν ζωῆς.

Περὶ δὲ τοῦ θανάτου σου, πολλάκις εἶπον καὶ λέγω, οὐ χρονίζεις ἐν τῷ σώματι.

καὶ αὐτοὺς ποὺ πολυκαιρίζουν στὸ σχῆμα, ἐνῶ ὀφείλουν νὰ διακρίνουν καὶ ἄλλους βαθύτερους λογισμοὺς. Ἐσεῖς σὰν τέλειοι ὀφείλετε νὰ ὀδηγεῖτε τοὺς πλανημένους στὸν εὐθὺ δρόμο· καὶ μᾶλλον ἀντὶ νὰ βαστάξετε τὰ βάρη τῶν ἀδυνάτων, βαρύνεστε ἀπὸ τὴ λύπη, ὥστε νὰ καταποντιστεῖτε.

Ἄδελφέ, πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου. Ἐραγε δὲν ἀδικεῖ σὲ τίποτε τὴν ψυχὴ σου τῶρα αὐτό, τὸ ὅτι στενοχωρεῖς τὸν λογισμό τοῦ πλησίον; Μετὰ δηλαδή ἀπὸ τὸν κόπο σου γιὰ τὸ Θεό, τοῦ δημιουργεῖς λογισμοὺς, ὅτι ἔκαμες, ὅπως θέλησες. Τέλειος ἄνθρωπος κάνει αὐτὰ τὰ πράγματα σὲ ἀρχάριο; Δὲν ἀρμόζει σὲ σένα νὰ κάνεις αὐτό, ἀλλὰ νὰ νουθετεῖς, νὰ κυβερνᾷς, φοβούμενος αὐτὸν ποὺ λέγει, «νὰ μὴ δώσεις στὸν ἀδελφὸ ἐμπόδιο ἢ σκάνδαλο»²⁶. Ποιὰ ἢ ἀνάγκη νὰ πεῖς στὸν πλησίον λυπηρὸ λόγο;

Γιατί σοῦ τὰ λέγω αὐτά; Τέτοιος εἶμαι· ἡ ἀφροσύνη μου δὲ μὲ ἄφησε νὰ βαστάξω τὸ λόγο, ὡς ποὺ νὰ τὸν διώξω καὶ νὰ ταράξω τὴν ψυχὴ τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅποτε ὁ διάβολος θὰ σοῦ σπεῖρει κακοὺς λογισμοὺς (αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο του, νὰ σπέρνει ἄλλα ἀντ' ἄλλων) καὶ δὲν ἀφήνει νὰ θυμηθεῖς τὸ θάνατο. Γιατί βασανίζεσθε ἀπὸ τιποτένια πράγματα σὰν ἀρχάριοι καὶ ἀνόητοι; Ποῦ εἶναι τὸ «ὕστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι»²⁷; Οἱ πατέρες μας διάλεγαν γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους τὶς θλίψεις καὶ ἐμεῖς δὲ ντρεπόμαστε νὰ ἐπιζητοῦμε κάθε ἀνάπαυση;

Ἄς μάθουμε οἱ ταλαίπωροι ὅτι ὅλα αὐτὰ ἔχουν γραφεῖ στὰ ἐπάνω δίπτυχα καὶ θὰ μᾶς τὰ ἀπαιτήσουν αὐτὰ μὲ ἀκρίβεια. Γράφω αὐτὰ τὰ πράγματα, ἐπειδὴ θέλω ν' ἀφαιρέσω ὅλη τὴ σὰπίλα. Ἐὰν σᾶς στενοχωρῶ, συγχωρῆστε με καὶ δὲ θὰ προσθέσω παραπάνω θλίψη. Προσευχηθεῖτε γιὰ μένα, γιὰ νὰ ἔλθω σὲ ἐπίγνωση ζωῆς.

Ὅσο γιὰ τὸ θάνατό σου, εἶπα πολλὰς φορὲς καὶ λέγω ὅτι δὲ χρονίζεις μέσα στὸ σῶμα.

26. Ρωμ. 14,13.

27. Ἐβρ. 11,37.

Ρ4Δ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Οἶδας, πάτερ, ὅτι οὐ τολμῶ ὅλως εἰς τίποτε ἀνιλέξαι τῇ κελεύσει σου· εἴ τι γὰρ λέγεις ζωὴν ἡμῖν ἐστι· ἀλλ' εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ ὅτι πάνυ θλίβει με ὁ ἀδελφός.

5 Ἀπόκρισις

Χαίροις, ἀγαπητέ μου, χαίροις ἐν Κυρίῳ, ὅτι ἐὰν εἶπω σοι ἐν τῇ φυλακῇ οἰκῆσαι ἐνιαυτὸν ἡμερῶν, οὐκ ἀντιλέγεις· εἰδῶς πῶς καὶ τίνι λαλῶ, συνδούλω καὶ ὁμοψύχῳ. Οὐκ οἶδας πῶς λέγει ὁ Ἰώβ, «ἢ οὐχὶ πειρατήριόν ἐστι τὸ 10 κατοικητήριον τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς;».

Γενοῦ τοίνυν ἔτοιμος εἰς πειρασμοὺς καὶ θλίψεις πάντοτε· «καὶ ἐπιλανθάνου πάντων τῶν ὀπισθεν», κατὰ τὸν Ἀπόστολον, «ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν ἐπεκτείνων σεαυτόν», ἵνα μὴ λέγοντός σου ταῦτα κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, γένηται σοι μνησικακία. Ὁ Κύ- 15 ριος συντρίψει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἀγάπη αὐτοῦ ἔσται μεθ' ἡμῶν ἕως τέλους. Ἀμήν.

Καὶ δῶῃ ὑμῖν χαράν, εὐφροσύνην, ἀγάπην, ἣ οὐδέποτε πίπτει, ἵνα βαστάσητε ἀλλήλους ἐν φόβῳ Θεοῦ· ὁ γὰρ θάνατος οὐ 20 χρονιεῖ.

Ρ4Ε'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἶπέ μοι, πάτερ, τί ἐστι ταπεινώσις, καὶ εὖξαι τὴν ὁδὸν τοῦ θανάτου εἰρηνικὴν γενέσθαι.

194

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Γνωρίζεις, Πάτερ, ὅτι δὲν τολμῶ νὰ φέρω ἀντίρρηση γιὰ τίποτε στὴν ἐντολή σου· διότι ὅ,τι λέγεις, εἶναι ζωὴ σὲ ἐμᾶς· ἀλλὰ προσευχήσου γιὰ μένα, διότι ὁ ἀδελφὸς μὲ στενοχωρεῖ πολὺ.

Ἐπίκριση

Χ αἶρε, ἀγαπητέ μου, χαῖρε ἐν Κυρίῳ. Γνωρίζω καὶ πιστεύω ἐν Κυρίῳ ὅτι, ἐὰν σοῦ πῶ νὰ μείνεις στὴ φυλακὴ ἓνα χρόνον, δὲν θὰ φέρεις ἀντίρρηση, διότι ξέρω πῶς καὶ σὲ ποιὸν ὁμιλῶ, σύνδουλο καὶ ὁμόψυχο. Δὲν γνωρίζεις τί λέγει ὁ Ἰώβ, «ἢ δὲν εἶναι δοκιμαστήριον ἢ κατοικία τοῦ ἀνθρώπου στῆ γῆ;»²⁸.

Γίνε λοιπὸν ἔτοιμος στοὺς πειρασμοὺς καὶ στὶς θλίψεις «καὶ ξέχνα ὅλα τὰ περασμένα», σύμφωνα μὲ τὸν Ἀπόστολο, «ἐπεκτεινόμενος πρὸς τὰ μπροστά»²⁹, ὥστε, λέγοντας αὐτὰ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, νὰ μὴ σοῦ δημιουργηθεῖ μνησικακία. Ὁ Κύριος θὰ συντρίψει τὸν σατανᾶ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας γρήγορα³⁰. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀγάπη του θὰ εἶναι μαζί σας μέχρι τὸ τέλος. Γένοιτο.

Καὶ εἶθε νὰ σᾶς δώσει χαρὰ, εὐφροσύνη, ἀγάπη, ἡ ὁποία δὲν πέφτει ποτέ, γιὰ νὰ βαστάξετε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μὲ τὸ φόβον τοῦ Θεοῦ· διότι ὁ θάνατος δὲν ἀργεῖ.

195

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Πές μου, Πάτερ, τί εἶναι ταπεινώσις, καὶ προσευχήσου νὰ γίνῃ εἰρηνικὸς ὁ δρόμος τοῦ θανάτου.

29. Φιλ. 3,13.

30. Ρωμ. 16,20.

Ἀπόκρισις

Η ταπεινώσις ἐστὶ, τὸ ἔχειν ἑαυτὸν γῆν καὶ σποδόν, ἔρ-
γοις καὶ οὐ λόγοις μόνον· καὶ τὸ εἰπεῖν, ἐγὼ τίς εἰμι; τίς
ψηφίζει με; πρᾶγμα οὐκ ἔχω μετὰ τινος. Καὶ περὶ τοῦ
5 θανάτου σου, ἔτι ὀλίγον χρόνον ὑπόμεινον τὸν Κύριον καὶ δοξά-
ζει σου τὴν ἔξοδον ἐν χαρᾷ πολλῇ.

Εὐ̄ξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ μου. Ἀσπάζομαί σε ἐν Κυρίῳ.

Ρ45'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Ἄββᾶ, ἰδοὺ ὁ ἀδελφὸς ἠναντιώθη μοι ταχέως καὶ οὐδε-
10 μίαν συμπάθειαν ἐνεδείξατο εἰς ἐμέ. Τί οὖν κελεύεις ποιή-
σω;

Ἀπόκρισις

Α δελφὲ Ἀνδρέα, θαυμάζω σου τὴν ἀφελότητα· οὕτως ἀ-
πλῶς ἔχεις, ὅτι ἡσυχάζει ὁ διάβολος μὴ πειράσαι τι-
15 νά; Μὴ δυνάμεθα αἰτιάσασθαι τοὺς πίπτοντας ἀπὸ δαί-
μονος καὶ ἀφρίζοντας; Οὕτως οὐδὲ τοὺς ἐνεργουμένους ὑπὸ τοῦ
διαβόλου εἰς ἀντιλογίαν καὶ ἀσυμπάθειαν, οὐ δυνάμεθα αἰτιάσα-
σθαι, ἀλλὰ τὸ πάθος.

Πρόσεχε συνετῶς τοῖς λεγομένοις· καὶ γὰρ καὶ σὺ ἐνεργῆ
20 ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ οὐ νοεῖς τὰ σά, ἀλλὰ τὰ τοῦ πλησίον ὀξέ-
ως βλέπεις. Ἴδου εἶπας τὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ τὰ σὰ οὐκ εἶ-
πας· ὅτι ὀλίγας ἡμέρας ἔχεις ἐρωτήσας καὶ περὶ ταπεινώσεως
καὶ ἀκούσας ἔχειν σενατὸν 'γῆν καὶ σποδὸν καὶ μὴ ψηφίζεσθαι'.

Ἀπόκριση

Η ταπείνωση εἶναι, νὰ θεωρεῖς τὸν ἑαυτό σου χῶμα καὶ στάχτη³¹, μὲ ἔργα καὶ ὄχι μόνο μὲ λόγια· καὶ τὸ νὰ πεῖς, «ἐγὼ ποιός εἶμαι;»³², ποιός μὲ ὑπολογίζει; δὲν ἔχω τίποτε μὲ κανένα. Καὶ γιὰ τὸ θάνατό σου, δεῖξε ἀκόμα λίγο ὑπομονὴ στὸν Κύριο καὶ θὰ σοῦ δοξάσει τὴν ἔξοδο μὲ πολλή χαρά.

Προσευχῆσου γιὰ μένα, ἀδελφέ μου. Σὲ ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ.

196

Τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Ἄββã, ὁ ἀδελφός μου ἐναντιώθηκε γρήγορα καὶ δὲν μοῦ ἔδειξε καμμία συμπάθεια. Τί παραγγέλλεις λοιπὸν νὰ κάνω;

Ἀπόκριση

Αδελφὲ Ἀνδρέα, θαυμάζω τὴν ἀφέλειά σου. Εἶσαι τόσο ἀφελῆς νὰ πιστεύεις ὅτι ὁ διάβολος ἡσυχάζει, ὥστε νὰ μὴ πειράζει κανένα; Μήπως μπορούμε νὰ κατηγορήσουμε ἐκείνους ποὺ πέφτουν καὶ ἀφρίζουν ἀπὸ τὸ δαίμονα; Ἔτσι δὲν μπορούμε νὰ κατηγορήσουμε ἐκείνους ποὺ ὀδηγοῦνται ἀπὸ τὸν διάβολο σὲ ἀντιλογία καὶ ἀσυμπάθεια, ἀλλὰ τὸ πάθος.

Πρόσεχε μὲ σύνεση τὰ λεγόμενα· διότι καὶ ἐσὺ ἐνεργεῖσαι ἀπὸ τὸν διάβολο καὶ δὲν σκέφτεσαι τὰ δικά σου, ἀλλὰ βλέπεις καλὰ τὰ τοῦ πλησίον. Εἶπες λοιπὸν τὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ δὲν εἶπες τὰ δικά σου· διότι ἔχεις λίγες ἡμέρες ποὺ ἐρώτησες γιὰ ταπείνωση καὶ ἄκουσες ὅτι πρέπει νὰ θεωρεῖς τὸν ἑαυτό σου

31. Γεν. 18,27.

32. Β' Βασ. 7,18.

Ἡ γῆ οὖν καὶ ἡ σποδὸς καὶ τὸ ἀψήφιστον θέλει συμπάθειαν παρά τινος; μάλιστα παρὰ ἀνθρώπου ἐνεργουμένου παρὰ τοῦ μισοκάλου; Καὶ τοῦτο ὅτι τελειότερος αὐτοῦ εἶ, καὶ ἐν τῇ ἡλικίᾳ καὶ ἐν τῷ σχήματι καὶ ἐν τῷ κλήρῳ, καὶ ὁ τελειότερος βαστά-
5 σαι ὀφείλει τὸν ἐλάσσονα, λέγων, ὅτι 'ἐγὼ εἰμι ὁ ἀνάξιος'.

Ἐὰν δὲ λέγῃς καὶ οὐχ ὑπομένης, ἀκαίρως λέγεις· σὺ γὰρ τίς εἶ ὁ ἔχων ὀφθαλμοὺς βλέποντας τὰ ἀλλότρια πάθη; Ἴσως ἄνθρωπος εὐαγγελισθεὶς ὑπέρμετρα πράγματα· ἀδολεσχῶν γὰρ εἰς αὐτά, ὄφειλες ἐπιλανθάνεσθαι φαγεῖν τὸν ἄρτον σου· ἀλλ' οὐπω ἐγεύ-
10 σω αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγένοντό σοι ποθητὰ ὡς ἐχρῆν.

Μνήσθητι τοῦ Λαζάρου πόσον χρόνον ὑπέμεινεν εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ μὴ ἐπιλάβου καὶ τούτων, ὧν πολλάκις εἶπον σοι, φθόνος διαβολικός ἐστι, εἰδῶς τί σοι ἀπόκειται. Ἐγὼ δὲ πιστεύω εἰς τὸν Θεόν, ὅτι οὐδὲν ἔχει ἰσχύσαι.

ΡΖ'

15 Ἀἴτησις εὐχῆς τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, πάτερ, ὅτι εἰς φαντασίαν ἐνέπεσον.

Ἀπόκρισις

20 **Α**δελφὲ Ἀνδρέα, συγκράζωμεν τῷ ἀγίῳ Παύλῳ· «ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνῶσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ». Πῶς καὶ ἡμᾶς ἀνακόπτει τοῦ μὴ μεγαλαυχεῖν ἐπὶ τῷ τόξῳ ἡμῶν, μηδὲ ἔχειν ἐν νῷ, ὅτι ἡ ρομφαία ἡμῶν σῶζει ἡμᾶς, ἀλλ' ἡ χάρις τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος. Φησὶ γὰρ ὅτι «χάρिति ἐστὲ

33. Γεν. 18,27.

34. Λουκᾶ 16,20.

χῶμα καὶ στάχτη³³ καὶ νὰ μὴ τὸν ὑπολογίζεις. Τὸ χῶμα λοιπὸν καὶ ἡ στάχτη καὶ τὸ μὴ ὑπολογίσημο, θέλει συμπάθεια ἀπὸ κανένα; Καὶ μάλιστα ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ ἐνεργεῖται ἀπὸ τὸν μισόκαλο; Κι' αὐτό, ἐνῶ εἶσαι τελειότερος αὐτοῦ καὶ στὴν ἡλικία καὶ στὸ σχῆμα καὶ στὸν κλῆρο, καὶ ὁ τελειότερος ὀφείλει νὰ βαστάξει τὸν ἐλαχιστότερο, λέγοντας, 'ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀνάξιος'.

Ἐὰν λέγεις καὶ δὲν ὑπομένεις, λέγεις ἄκαιρα· διότι ποιὸς εἶσαι ἐσὺ ποὺ ἔχεις μάτια ποὺ βλέπουν τὰ ξένα πάθη; Ἄνθρωπος ποὺ εὐαγγελίσθηκε ὑπέμετρα πράγματα· διότι ἀσχολούμενος μὲ αὐτά, ὄφειλες νὰ ξεχάσεις νὰ φᾶς τὸ ψωμί σου· ἀλλὰ δὲν τὰ γεύθηκες καὶ δὲν σοῦ ἔγιναν ποθητά, ὅπως ἔπρεπε.

Θυμήσου τὸν Λάζαρο πόσον καιρὸ ὑπέμεινε εὐχαριστώντας τὸ Θεὸ³⁴ καὶ μὴ ξεχάσεις καὶ αὐτὰ ποὺ σοῦ εἶπα πολλές φορές, ὅτι εἶναι διαβολικὸς φθόνος, γνωρίζοντας τί σοῦ ἐπιφυλάσσεται. Ἐγὼ ὁμῶς πιστεύω στὸ Θεό, ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ὑπερισχύσει.

197

Παράκληση προσευχῆς τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Πάτερ, προσευχήσου γιὰ μένα, διότι ἔπεσα σὲ φαντασία.

Ἄποκριση

Αδελφὲ Ἀνδρέα, θὰ φωνάξουμε μαζὶ μὲ τὸν ἅγιο Παῦλο, «πὼ πὼ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· πόσο ἀνεξερεύνητα εἶναι τὰ κρίματά του, καὶ ἀνεξιχνίαστοι οἱ δρόμοι του»³⁵. Πῶς μᾶς ἀνακόπτει καὶ ἐμᾶς, ὥστε νὰ μὴ μεγαλαυχῆσουμε γιὰ τὸ τόξο μας, οὔτε νὰ μὴ νομίζουμε ὅτι μᾶς σώζει ἡ ρομφαία μας³⁶, ἀλλὰ ἡ χάρις τῆς ἀγαθότητάς

35. Ρωμ. 11,33.

36. Ψαλμ. 43,6.

σεσωσμένοι». Διὰ τοῦτο ἀφήσιν ἡμᾶς ἐμπεσεῖν εἰς φαντασίας καὶ εἰς ἄλλα πάθη, ἵνα γνῶμεν ἡμῶν τὴν ἀσθένειαν καὶ ὅπου ἀκμὴν ἔσμεν· καὶ τοῦτο ἐκ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ ἕᾱ ἡμᾶς πρὸς ὠφέλειαν ἡμετέραν, ἵνα ἢ πεποιθήσῃς ἡμῶν ἢ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ
5 ἐξ ἡμῶν.

Ἄλλὰ βλέπε μὴ νομίσης ὅτι θέλημά ἐστι Θεοῦ, ἵνα ἐμπέσωμεν εἰς φαντασίας καὶ ἄλλα πάθη, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμέλειαν ἡμῶν ἕᾱ ἡμᾶς τὰ τοιαῦτα παθεῖν, καὶ ἐκ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κακιῶν ἡμῶν προξενεῖ ἡμῖν τὴν ταπείνωσιν εἰς
10 σωτηρίαν. Τί οὖν; τοῖς κακοῖς πάθεσιν ἐπιγράψομεν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν; μὴ γένοιτο! ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ εὐσπλαγχνία καὶ παντέχνῳ σοφίᾳ. Κατανόησον οὖν πῶς ἐξήγειρε πάντοθεν τὸν νοῦν ἡμῶν τοῦ μνημονεῦσαι εἰπεῖν· «εἰ μὴ Κύριος ἐβοήθησέ μοι, παρὰ μικρὸν παρώκησε τῷ ἅδῃ ἢ ψυχῇ μου» καὶ τὰ λοιπά.

15 Εἰδότες οὖν ὅτι διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν καὶ τὴν ἀμέλειαν ταῦτα πάσχομεν, ποιήσωμεν ἡμῶν τὴν δύναμιν, ἵνα μὴ ἐμπέσωμεν εἰς αὐτά· καὶ αὐτοῦ ἔστι τὸ ἔλεος ρύσασθαι ἡμᾶς ἀπ' αὐτῶν. Καὶ ἐπὶ Πέτρου τοῦτο ἐποίησε καὶ Παύλου, ἀποστήσας τὴν δύναμιν πρὸς μικρὸν ἀπ' αὐτῶν, ἵνα γνῶσιν ὅτι ἄνθρωποι εἰσι.
20 Καὶ ὁ μὲν εἰς ἄρνησιν πέπτωκεν, ὁ δὲ ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθη, ἵνα μάθωσι μὴ ἔχειν τὴν πεποιθήσιν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τῶν ἀπάντων Δεσπότη.

Καὶ σὺ οὖν μάθε τί εἶ, καὶ ποῦ, καὶ συγγνώμων γενοῦ περὶ τὸ σύνδουλον καὶ κατάκρινον σεαυτόν. Ταπεινώθητι ἀληθινῶς,
25 οὐ μόνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων· καὶ ρίψον πᾶσάν σου τὴν μέριμναν ἐπ' αὐτόν, τὸν δυνάμενον ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν· καὶ αὐτὸς πληρώσει πάντα σοι τὰ ἐπαγγελθέντα. Οὐ μὴ γὰρ ἀθετήσῃ τοὺς αἰτήσαν-

37. Ἐφ. 2,5.

38. Ψαλμ. 93,17.

του. Διότι λέγει, «μὲ τὴ χάρη ἔχετε σωθεῖ»³⁷. Γι' αὐτὸ μᾶς ἀφήνει νὰ πέσουμε σὲ φαντασίες καὶ σὲ ἄλλα πάθη, γιὰ νὰ καταλάβουμε τὴν ἀδυναμία μας, καὶ ποῦ εἴμαστε ἀκόμα· καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀγαθότητά του· μᾶς ἀφήνει γιὰ δική μας ὠφέλεια, γιὰ νὰ εἶναι ἡ πεποίθησή μας ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ὄχι ἀπὸ ἐμᾶς.

Ἄλλὰ πρόσεχε, μὴ νομίσεις ὅτι εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ πέσουμε σὲ φαντασίες καὶ σὲ ἄλλα πάθη, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀμέλειάς μας μᾶς ἀφήνει νὰ τὰ παθαίνουμε αὐτά, καὶ ἀπὸ τὴ φιλανθρωπία του, καὶ ἀπὸ τὶς κακίες μας μᾶς προξενεῖ τὴν ταπείνωσιν γιὰ σωτηρία. Τί λοιπόν; Θὰ ἀποδώσουμε στὰ κακὰ πάθη τὴ σωτηρία μας; Μὴ γένοιτο! Ἄλλὰ στὴν εὐσπλαγχνία του καὶ τὴν πολυμήχανη σοφία. Κατανόησε λοιπόν πῶς ἐξήγειρε ἀπὸ παντοῦ τὸ νοῦ μας, ὥστε νὰ θυμηθοῦμε νὰ ποῦμε· «ἐὰν δὲν με βοηθοῦσε ὁ Κύριος, ἡ ψυχὴ μου παρὰ λίγο θὰ κατοικοῦσε στὸν ἄδην»³⁸ καὶ τὰ λοιπά.

Γνωρίζοντας λοιπόν ὅτι παθαίνουμε αὐτὰ ἐξαιτίας τῆς ἀσθένειας καὶ τῆς ἀμέλειάς μας, ἄς προσπαθήσουμε ὅσο μπορούμε νὰ μὴ πέσουμε μέσα σ' αὐτὰ καὶ δικό του εἶναι τὸ ἔλεος, ὥστε νὰ μᾶς προστατέψει ἀπὸ αὐτά. Καὶ στὸν Πέτρο τὸ ἔκανε αὐτό, καὶ στὸν Παῦλο, δηλαδὴ ἀπομάκρυνε λίγο ἀπὸ αὐτοὺς τὴ δύναμη γιὰ νὰ καταλάβουν ὅτι εἶναι ἄνθρωποι. Ὁ πρῶτος εἶχε πέσει σὲ ἄρνηση³⁹, ἐνῶ ὁ ἄλλος κατεβάσθηκε μὲ καλάθι⁴⁰, γιὰ νὰ μάθουν νὰ μὴ στηρίζουν τὴν πεποίθησή τους στοὺς ἑαυτοὺς τους, ἀλλὰ στὸ Δεσπότη τῶν ὄλων.

Καὶ ἐσὺ λοιπόν μάθε τί εἶσαι, καὶ ποῦ· καὶ γίνε συγχωρητικὸς γιὰ τὸν σύνδουλο καὶ κατάκρινε τὸν ἑαυτό σου. Ταπεινώσου πραγματικά, ὄχι μόνο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ παράδωσε ὅλη σου τὴ μέριμνα σ' αὐτὸν⁴¹ πὺ μπορεῖ νὰ κάνει πολὺ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα πὺ ζητοῦμε ἢ σκεπτόμαστε⁴² κι ὁ ἴδιος θὰ σοῦ πραγματοποιήσῃ ὅλες τὶς ὑποσχέ-

39. Ματθ. 26,69-75.

40. Β' Κορ. 11,33.

41. Α' Πέτρ. 5,7.

42. Ἐφ. 3,20.

τας αὐτὸν γνησίως, ἰδίους καὶ ἐντίμους αὐτοῦ δούλους, τοὺς δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἐλευθερώσαντας ἑαυτοὺς ἀπὸ ὄλου τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀκούσαντας παρ' αὐτοῦ μετὰ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου, ὅτι «ὅσα ἂν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν 5 τοῖς οὐρανοῖς» καὶ τὰ λοιπά, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

Λοιπὸν δούλευσον τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ ἀγαλλιῶ αὐτῷ ἐν τρόμῳ· καὶ εὐχαρίστησον αὐτῷ ἀκαταπαύστῳ στόματι, ὅτι ἠλέησέ σε, καὶ ἄλλους πολλούς, διὰ τῶν δούλων αὐτοῦ.

10 Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΡΖΗ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν αἰτήσαντα εὐχήν.

15 **Ο** Θεὸς ὁ οἰκτίρμων, ὁ ὑψιστος καὶ ἐλεήμων, δώη ὑμῖν τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν τοῦ πάντοτε μελετᾶν τὰ γραφόμενα ὑμῖν λόγια, καὶ ἐργάσασθαι ἔργον ἀληθινὸν πνευματικόν, τοῦτ' ἔστι πολεμῆσαι πρὸς τοὺς ταρασσοντας ὑμᾶς λογισμούς· καὶ ἵνα εὐρεθῆτε μετὰ τῶν λαβόντων τὰ τάλαντα καὶ διπλασιασάντων, καὶ ἀκούσητε ἃ ἤκουσαν, καὶ ἵνα πυκτεύσητε τοῦ βαστάσαι ἀλλήλους· καὶ ποιήση ἡ γῆ ὑμῶν τῷ Θεῷ καρ- 20 πὸς καλοὺς καὶ εὐκαίρους, ἀνὰ ἑκατόν, ἀνὰ ἐξήκοντα, ἀνὰ τριάκοντα.

Αὕτη ἐστὶν ἡ εὐχὴ μου ἡ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα, φυλαξάντων ὑμῶν ταῦτα, ἴδω ὑμᾶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ γνησίους φίλους, ἀγαλλιωμένους ἐν Κυρίῳ.

σεις. Διότι δὲν θὰ ἀπαρνηθεῖ ἐκείνους πού τὸν παρακάλεσαν γνήσια, τοὺς δικούς του ἔντιμους δούλους, πού ἐλευθέρωσαν τοὺ ἑαυτούς τους ἀπὸ ὄλο τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ καὶ ἄκουσαν ἀπὸ αὐτὸν μὲ ἀνεκδιήγητη χαρὰ ὅτι «ὄσα δέσετε στὴ γῆ, θὰ εἶναι δεμένα στοὺς οὐρανοὺς»⁴³, καὶ τὰ λοιπά, καὶ τοὺς ἔδωσε κάθε ἐξουσία στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ⁴⁴.

Ἐπηρετήσε λοιπὸν τὸν Κύριο μὲ φόβο καὶ ἀγάλλου στὸ ὄνομα αὐτοῦ μὲ τρόμο⁴⁵, καὶ εὐχαρίστησέ τον ἀκατάπαυστα μὲ τὸ στόμα, διότι ἐλέησε ἐσένα καὶ πολλοὺς ἄλλους μέσω τῶν δούλων του.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

198

Ἐπίκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο πού ζήτησε προσευχή.

Ο οἰκτίρμων, ὁ ὑψιστος καὶ ἐλεήμων Θεός, εἴθε νὰ δώσει σὲ σᾶς τὴν ἐξ ὕψους δύναμη νὰ μελετᾶτε πάντα τὰ λόγια πού γράφηκαν σὲ σᾶς· καὶ νὰ κάνετε ἔργο ἀληθινὰ πνευματικό, δηλαδή νὰ πολεμήσετε τοὺς λογισμοὺς πού σᾶς ταρασσούν, ὥστε νὰ βρεθεῖτε μαζί μ' ἐκείνους πού πῆραν τὰ τάλαντα καὶ τὰ διπλασίασαν⁴⁶, καὶ νὰ ἀκούσετε ἐκεῖνα πού ἄκουσαν, καὶ γιὰ νὰ ἀγωνισθεῖτε νὰ βαστάξετε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ὥστε νὰ κάνει ἡ γῆ σας μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καλοὺς καὶ εὐκαιροὺς καρπούς, ἀνὰ ἑκατό, ἀνὰ ἐξήντα, ἀνὰ τριάντα⁴⁷.

Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχή μου πρὸς τὸν Θεό, γιὰ νὰ σᾶς δῶ, ἀφοῦ τὰ φυλάξετε αὐτά, στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὡς γνήσιους φίλους, καὶ γεμάτους ἀγαλλίαση ἐν Κυρίῳ.

44. Ματθ. 28,18.

45. Ψαλμ. 2,11.

46. Ματθ. 25,16-17.

47. Ματθ. 13,8.

ΡΖΘ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Εἶπέ μοι, πάτερ, πόθεν ἀνεφύη ἡμῖν ὁ γενόμενος πειρασμός; καὶ εἰς τί ἐκφαίνει; καὶ πῶς καταργεῖται; καὶ εὖξαι ἵνα λυτρωθῶ ἐξ αὐτοῦ.

5 Ἀπόκρισις

Ομισόκαλος διάβολος, εἰδὼς τὴν ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς ὑμῶν καὶ ὅτι ἄλλο κάθισμα σωτηρίας οὐκ ἔστι, ἢ τὸ βαστάσαι ἀλλήλων τὰ βάρη, ἐφθόνησε, καὶ πυκτεύει τοῦ σπεῖραι ὑμᾶς· ἐνθεν οὖν ἀνεφύη ὑμῖν ὁ πειρασμός, ὃν καταργή-
10 σοι ὁ Κύριος. Καταργεῖται δὲ ὁ τοιοῦτος πειρασμός ἐν τῷ βαστάσαι ἀλλήλων τὰ βάρη καὶ τῷ ὑπερεύξασθαι τοῦ ἀνθρώπου, δι' οὗ ὁ πειρασμός γίνεται· ἄνευ γὰρ ἀγῶνος μετὰ συλλογισμοῦ οὐ γίνεται ἐκβασίς τῷ πειρασμῷ.

Τὸ δὲ σπεῖραι ἀναχώρησιν ἐνθεν, καὶ τοῦτο πειρασμός
15 ἔστιν ἀπὸ φθόνου αὐτοῦ διὰ δικαιώματος, ἵνα διαρρήξῃ τὴν ἀγάπην τῶν ὑπερευχομένων σου ἀγίων, καὶ ἀποστερήσῃ σε τῆς αὐτῶν βοηθείας.

Ἴδου τὴν εἴσβασιν καὶ τὴν ἐκβασιν τοῦ πειρασμοῦ ἐδειξά σοι. Ὑπόμεινον μικρὸν καὶ λαμβάνεις αὐτῶν κουφισμὸν, ἐν
20 Χριστῷ Ἰησοῦ.

Σ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν

ὀλιγορήσαντα πρὸς τοὺς ἐπαναστάντας αὐτῷ πειρασμούς.

25 **Α**δελφὲ Ἀνδρέα καὶ ὁμόψυχε, μὴ ὀλιγορήσης· οὐ γὰρ ἐγκατέλιπέ σε ὁ Θεός, οὐδὲ ἐγκαταλιμπάνει, ἀλλ' ἐπαγγελία ἐστὶ δεσποτικὴ πρὸς τὸν κοινὸν ἡμῶν πατέ-

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Πές μου, πάτερ, ἀπὸ ποῦ μᾶς φύτρωσε ὁ πειρασμὸς που μᾶς συνέβηκε; καὶ σὲ τί φανερώνεται, καὶ πῶς καταργεῖται; καὶ προσευχήσου γιὰ νὰ λυτρωθῶ ἀπὸ αὐτόν.

Ἀπόκριση

Ομισόκαλος διάβολος, ἐπειδὴ γνωρίζει τὴν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς σας καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος σωτηρίας παρὰ νὰ ὑπομένετε ὁ ἕνας τὰ βάρη τοῦ ἄλλου⁴⁸, ἐφθόνησε καὶ ἀγωνίζεται νὰ σᾶς διασκορπίσει· ἀπὸ ἐδῶ λοιπὸν σοῦ γεννήθηκε ὁ πειρασμὸς, τὸν ὁποῖο εἶθε νὰ καταργήσει ὁ Κύριος. Καὶ ὁ τέτοιος πειρασμὸς καταργεῖται μὲ τὸ νὰ βαστάζετε ὁ ἕνας τὰ βάρη τοῦ ἄλλου καὶ μὲ τὸ νὰ προσεύχεται κανεὶς γιὰ τὸν ἄνθρωπο διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται ὁ πειρασμὸς· διότι χωρὶς ἀγώνα μὲ συλλογισμό δὲ γίνεται ἔξοδος τοῦ πειρασμοῦ.

Τὸ νὰ σοῦ ἐμπνεύσει ἀναχώρηση ἀπὸ ἐδῶ καὶ αὐτὸ εἶναι πειρασμὸς, ποὺ γίνεται ἀπὸ τὸ φθόνο του καὶ μὲ τὴν ἐπιδίωξη νὰ διασπάσει τὴν ἀγάπη τῶν ἀγίων ποὺ προσεύχονται γιὰ σένα καὶ νὰ σοῦ στέρησει τὴ βοήθειά τους.

Νὰ λοιπὸν σοῦ ἔδειξα τὴν εἴσοδο καὶ τὴν ἔξοδο τοῦ πειρασμοῦ. Δεῖξε λίγη ὑπομονὴ καὶ θὰ λάβεις ἀνακούφιση ἀπὸ αὐτὰ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

ὄταν ὀλιγόρησε στοὺς πειρασμοὺς ποὺ ἐπαναστάτησαν ἐναντίον του.

Αδελφὲ καὶ ὁμόψυχε Ἀνδρέα, μὴ ὀλιγορήσεις· διότι ὁ Θεὸς δὲν σὲ ἐγκατέλειψε, οὔτε σὲ ἐγκαταλείπει· εἶναι δεσποτικὴ κατάρρα πρὸς τὸν Ἀδὰμ τὸν κοινὸ μας πατέ-

ρα τὸν Ἀδὰμ καὶ οὐ παρελεύσεται, ὅτι «ἐν ἰδρῶτι τοῦ προσώ-
που σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου». Καὶ καθὼς προσέταξε τῷ ἔξω
ἀνθρώπῳ, οὕτω καὶ τῷ ἔσω ἀνθρώπῳ, τὸ ἐν τῇ ἀσκήσει συν-
εργῆσαι εὐχαῖς τῶν ἀγίων, καὶ πολλὰ ἀνύουσιν, ἵνα μὴ ᾗ ἄκαρ-
5 πος ὁ ἄνθρωπος.

Καθὼς γὰρ ὁ χρυσὸς πυρούμενος ἐν τῷ χονευτηρίῳ καὶ
διὰ τοῦ λιβιδίου κρατούμενος, καὶ τυπτόμενος διὰ τῆς σφύρας
δόκιμος γίνεται καὶ εὐπρόσδεκτος εἰς βασιλικὸν διάδημα, οὕτως
ὁ κρατούμενος ἄνθρωπος διὰ τῆς εὐχῆς τῶν ἀγίων, τῆς πολλὰ
10 δυναμένης καὶ ἀννούσης, πυροῦται διὰ τῶν θλίψεων καὶ δέρε-
ται διὰ τοῦ πειρασμοῦ, εἰ ὑπομένει εὐχαριστῶν, καὶ ἀναδείκνυ-
ται υἱὸς τῆς βασιλείας.

Ἔολα οὖν πρὸς τὸ συμφέρον σοι γίνονται, ἵνα σχῆς καὶ σὺ
παρρησίαν ἀπὸ τῶν ἀγίων, ἀπὸ τῶν ἰδίων πόνων, ὧν τὴν
15 ἀπαρχὴν προσφέρειν μὴ αἰσχύνου.

Μὴ οὖν ἀντὶ τῆς πνευματικῆς χαρᾶς, λύπην σεαυτῷ προσ-
πορίσῃ· καὶ ἔχε πιστὸν τὸν ἐπαγγηλάμενον, ὅτι ποιεῖ.

Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ.

ΣΑ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν,
20 εἰς πολλὴν ἀθυμίαν ἐμπεσόντα.

Αδελφὲ Ἀνδρέα, μὴ δώῃ ὁ φιλόανθρωπος ἡμῶν Θεὸς τῷ
μισοκάλῳ ἐχθρῷ σπεῖραι εἰς σὲ τὴν αὐτοῦ λύπην καὶ
ἀθυμίαν, ἵνα μὴ εἰς ἀπόγνωσιν ἐνέγκῃ σε περὶ τῶν
ἐπηγγελμένων διὰ Πνεύματος ἀγίου σοὶ τῷ ἀγαπητῷ ὑπὸ τοῦ

ρα, καὶ δὲν θὰ ἀκυρωθεῖ, ὅτι «μὲ τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου σου θὰ φᾶς τὸ ψωμί σου»⁴⁹. Καὶ ὅπως πρόσταξε στὸν ἐξωτερικὸ ἄνθρωπο, ἔτσι προστάζει καὶ γιὰ τὸν ἐσωτερικὸ ἄνθρωπο, ὥστε νὰ συνεργεῖ στὴν ἄσκηση μὲ τὶς προσευχὲς τῶν ἁγίων, ποὺ καὶ αὐτὲς πολλὰ κατορθώνουν, γιὰ νὰ μὴ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἄκαρπος.

Ὅπως δηλαδὴ ὁ χρυσός, ὅταν πυρώνεται στὸ χωνευτήρι καὶ κρατεῖται μὲ τὴ λαβίδα καὶ χτυπιέται μὲ τὴ σφύρα, γίνεται καθαρὸς καὶ εὐπρόσδεκτος σὲ βασιλικὸ διάδημα, ἔτσι καὶ ὁ κρατούμενος ἄνθρωπος μὲ τὴν προσευχὴ τῶν ἁγίων, ποὺ μπορεῖ καὶ κατορθώνει πολλὰ, πυρώνεται μὲ τὶς θλίψεις καὶ δέρνεται μὲ τὸν πειρασμό, ἐὰν θὰ τὰ ὑπομένει μὲ εὐχαριστίες, καὶ ἀναδεικνύεται υἱὸς τῆς βασιλείας.

Ὅλα λοιπὸν γίνονται γιὰ τὸ συμφέρον σου, γιὰ νὰ ἔχεις καὶ ἐσὺ παρρησία ἀπὸ τοὺς ἁγίους, καὶ ἀπὸ τοὺς δικούς σου κόπους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μὴ ντρέπεσαι νὰ προσφέρεις τοὺς πρῶτους καρπούς.

Μὴ προμηθεύσεις λοιπὸν στὸν ἑαυτὸ σου λύπη ἀντὶ γιὰ πνευματικὴ χαρά, καὶ θεώρα ἀξιόπιστο τὸν ὑποσχόμενο⁵⁰, διότι τὰ ἐκπληρώνει.

Ἵγίαινε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ.

201

Ἐπίκληση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο
ὅταν ἔπεσε σὲ πολλὴ ἀθυμία.

Αδελφὲ Ἀνδρέα, ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς μας εἶθε νὰ μὴ ἐπιτρέψει στὸν μισόκαλο ἐχθρὸ νὰ σπείρει σὲ σένα τὴ λύπη καὶ τὴν ἀθυμία του, γιὰ νὰ μὴ σὲ φέρει σὲ ἀπόγνωση γιὰ τὰ ὑποσχόμενα διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀπὸ τὸν εὐ-

49. Γεν. 3,19.

50. Ἐβρ. 10,23.

εὐλογημένου Θεοῦ, ἀλλ' ἀνοίξοι σου τὴν καρδίαν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς, καθὼς ἤνοιξε τὴν καρδίαν τῶν περὶ Κλεώπαν.

Πῶς ὁ Θεὸς μετὰ τὰς πρὸς τὸν ἅγιον καὶ πατριάρχην Ἀβραᾶμ ἐπαγγελίας, πάλιν ἐπέιραζεν αὐτόν; Φησὶ γάρ, ὅτι καὶ 5 μετὰ τὰ ρήματα ταῦτα, τῶν ἐπαγγελιῶν λέγω, τὸν φίλον αὐτοῦ τὸν ἱερατεύσαντα αὐτῷ τὴν τηλικαύτην θυσίαν, τὸν ἄξιον παθεῖν δεινὸν οὐδέν, ᾧ τὴν πίστιν εἰς δικαιοσύνην ἐλογίσατο, τὸν τηλικούτον εἶασεν εἰς πειρασμὸν ἐμπεσεῖν πρὸς δοκιμὴν αὐτοῦ καὶ ἀναπολογησίαν τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους, εἰς τὸ εἶναι ὑπο- 10 γραμμὸν τοῖς πιστοῖς, ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων μέλλουσιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· οἱ διὰ τῆς αὐτῶν ὑπομονῆς κτῶνται τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἐν παντὶ εὐχαριστοῦντες.

Σὺν τούτοις λάβε ἐν νῶ καὶ τὸν ἐν ἀγίοις Ἰώβ, τὸν γνήσιον φίλον τοῦ Θεοῦ, τὸν ἀληθινὸν καὶ ἄμεμπτον καὶ δίκαιον, θεοσε- 15 βῆ τε καὶ ἀπεχόμενον ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, τὸν ἀνάξιον τοῦ παθεῖν κακόν· τοῦτον παρέδωκε πειρασθῆναι πρὸς δοκιμὴν ἀρετῆς, ἕως οὗ ἔδειξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ κατηγοροὺς κατησχυμένους καὶ ἀναπολογῆτους, ἐν τῷ ἐλέγχεσθαι παρ' αὐτοῦ.

20 Λάβε δὲ εἰς στηριγμὸν πίστεως, καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, τὸν λυτρωσάμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς δοθείσης κατάρας. Πῶς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν ὥραν τοῦ σταυροῦ, δεικνύων ἡμῖν ὁδὸν ὑπομονῆς καὶ σωτηρίας, ἔλεγε, «Πάτερ, εἰ δυνατὸν ἀπελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· ἀλλ' 25 ὁμως οὐχ ὡς θέλω, ἀλλ' ὡς θέλεις». Τοῦτο δὲ δι' ἡμᾶς ἐποίη-

51. Λουκᾶ 24,32.

52. Γεν. 22,1.

53. Γεν. 15,6. Ρωμ. 4,3.

54. Πράξ. 14,22.

λογημένο Θεό, πρὸς ἐσένα τὸν ἀγαπητό, ἀλλὰ νὰ ἀνοίξει τὴν καρδιά σου, ὥστε νὰ καταλάβεις τὶς Γραφές, ὅπως ἀνοίξε τὴν καρδιά τῶν συντρόφων τοῦ Κλεώπα⁵¹.

Πῶς ὁ Θεός, μετὰ τὶς ὑποσχέσεις στὸν ἅγιο Πατριάρχη Ἀβραάμ, πάλι τὸν ἐπείραζε⁵²; Διότι λέγει, ὅτι καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια, τὶς ὑποσχέσεις δηλαδῆ, τὸν φίλο του ποὺ τοῦ πρόσφερε τὴν τόση μεγάλη θυσία, αὐτὸν ποὺ ἄξιζε νὰ μὴ πάθει κανένα κακό, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν πίστη ὑπολόγισε γιὰ δικαίωση⁵³, αὐτὸν τὸν τόσο μεγάλον, ἄφησε νὰ πέσει σὲ πειρασμὸ πρὸς δοκιμασία αὐτοῦ καὶ ἀναπολογησία τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους, γιὰ νὰ εἶναι παράδειγμα στοὺς πιστούς, ὅτι μὲ πολλές θλίψεις πρόκειται νὰ εἰσέλθουν στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ⁵⁴, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν ὑπομονή τους κερδίζουν τὶς ψυχές τους⁵⁵, εὐχαριστώντας γιὰ τὸ κάθε τι⁵⁶.

Μαζὶ μ' αὐτὰ σκέψου καὶ τὸν Ἰώβ, τὸν γνήσιο φίλο τοῦ Θεοῦ, τὸν ἀληθινὸ καὶ ἀμεμπτο καὶ δίκαιο καὶ θεοσεβῆ, ποὺ ἀπεῖχε ἀπὸ κάθε πονηρὸ πρᾶγμα⁵⁷, τὸν ἀνάξιο νὰ πάθει κακό· αὐτὸν τὸν ἄφησε νὰ πειραχθεῖ γιὰ δοκιμασία τῆς ἀρετῆς, ὡς ποὺ ἔδειξε τοὺς ἐχθροὺς καὶ κατηγοροὺς του καταντροπιασμένους καὶ ἀναπολόγητους, κατὰ τὸν ἔλεγχο ἀπὸ αὐτόν.

Λάβε ὁμως γιὰ στήριξη τῆς πίστεως καὶ τὸν ἀρχηγὸ τῆς σωτηρίας μας καὶ τελειωτὴ Ἰησοῦ⁵⁸, ποὺ μᾶς λύτρωσε ἀπὸ τὴν κατάρα⁵⁹ ποὺ μᾶς δόθηκε. Πῶς, ἀφοῦ ἦλθε στὴν ὄρα τοῦ σταυροῦ, δείχνοντας σὲ μᾶς τὸν δρόμο τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς σωτηρίας ἔλεγε· «Πάτερ, ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφευχθεῖ ἀπὸ μένα αὐτὸ τὸ ποτήρι· ἀλλὰ ὁμως ὄχι ὅπως ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ ὅπως θέλεις ἐσύ»⁶⁰. Αὐτὸ ἔκανε σὲ μᾶς αὐτὸς ποὺ ἐπιτίμησε τὸν Πέτρο ποὺ τοῦ εἶπε, «ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐσπλαχνισθεῖ Κύριε,

55. Λουκᾶ 21,19.

56. Α΄ Θεσ. 5,18.

57. Ἰώβ 1,1.

58. Ἐβρ. 12,2.

59. Γαλ. 3,13.

60. Ματθ. 26,39.

σεν ὁ ἐπιτιμήσας τῷ Πέτρῳ εἰπόντι αὐτῷ, «ἴλεώς σοι, Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο», ὡς ὢν ἔτοιμος καὶ εὐπροαίρετος τοῦ παθεῖν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν ἠῤῥατο ποτήριον, ἵνα μὴ ἐκκακήσωμεν προσευχόμενοι, κἂν πρὸς τὸ παρὸν διὰ τὴν προσ-
5 ευχὴν μὴ εἰσακουόμενοι.

Ψηλαφήσωμεν οὖν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τὰ πάθη, ἀνθρώπου γενομένου, καὶ συνυπομείνωμεν αὐτῷ τὰ ὄνειδη, τὰ στίγματα, τὴν ἐξουδένωσιν, τὴν καταφρόνησιν, τὸν ἐμπτυσμόν, τὴν ὕβριν τῆς χλαμύδος, τὴν πομπὴν τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου, τὸ
10 ὄξος τὸ μετὰ πικρίας, τὴν ἀλγηδόνα τῆς πήξεως τῶν ἡλῶν, τὴν νύξιν τῆς λόγχης, καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ λάβε ἀνάψυξιν τῶν ἀλγηδόνων σου· οὐ γὰρ ἀφῆ εἶναι κενὸν τὸν κόπον σου.

Ἴνα δὲ μὴ, βλέπων τοὺς ἀγίους ἐν τῇ ὄρα ἐκείνῃ βαστάζοντας τοὺς καρποὺς τῆς ὑπομονῆς τῶν θλίψεων καὶ καυχωμέ-
15 νους, ἄμοιρος αὐτῶν εὐρεθῆς, ἀφῆκέ σε μικρὸν ὑπενεγκεῖν κόπον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτῶν καὶ τοῦ Ἰησοῦ γένη, ἔχων παρρησίαν ἐνώπιον αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγίων.

Μὴ οὖν λυπηθῆς, οὐ γὰρ ἐπελάθετό σου ὁ Θεός, ἀλλὰ φροντίζει σου ὡς γνησίου καὶ οὐχ ὡς νόθου υἱοῦ· καλῶς ἐστή-
20 κεις ἐὰν προσέχῃς σεαυτῷ ἀσφαλῶς, τοῦ μὴ ἐκπεσεῖν τοῦ φόβου καὶ τῆς εὐχαριστίας τοῦ Θεοῦ. Μακάριος δὲ εἶ, εἰ μετὰ ἀληθείας ἐγένου καὶ ξένος καὶ πτωχός· τοιοῦτοι γάρ εἰσι κληρονόμοι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἄνδρίζου καὶ ἴσχυε ἐν Κυρίῳ»· τὰ αὐτὰ γὰρ εἶπεῖν σοι οὐκ ὀκνῶ, ἃ παράσχοι σοι ὁ Κύριος.

25 Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΣΒ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα,

νά μὴ σοῦ συμβεῖ αὐτό»⁶¹, ἐπειδὴ ἦταν ἔτοιμος καὶ διατεθειμέ-
νος νὰ πάθει· ἀλλὰ ἐξαιτίας τῆς ἀσθένειάς μας προσευχήθηκε
νὰ πιεῖ τὸ ποτήρι τοῦ θανάτου, γιὰ νὰ μὴ ἀποθαρρυνόμαστε
προσευχόμενοι, ἀκόμα καὶ ἂν πρὸς τὸ παρὸν δὲν εἰσακούεται ἡ
προσευχὴ μας.

Ἄς ψηλαφήσουμε λοιπὸν τὰ πάθη τοῦ Σωτήρα μας, ποῦ
ἔγινε ἄνθρωπος, καὶ ἄς ὑπομείνουμε μαζί μ' αὐτὸν τοὺς πόνους,
τὰ στίγματα, τὴν ἐξουθένωση, τὴν περιφρόνηση, τὸν ἔμπτυσμό,
τὴν ὕβρη τῆς χλαμύδας, τὴν πομπὴ μὲ τὸν ἀκάνθινο στέφανο,
τὸ ξύδι μαζί μὲ τὴ χολή, τὸν πόνο τοῦ πηξίματος τῶν καρφιῶν,
τὸ κέντημα τῆς λόγχης, καὶ τὸ νερὸ καὶ τὸ αἷμα, καὶ λάβε ἀνα-
κούφιση ἀπὸ τοὺς πόνους σου· διότι δὲν θὰ ἀφήσει νὰ εἶναι κε-
νὸς ὁ κόπος σου.

Καὶ γιὰ νὰ μὴ βρεθεῖς ἀμοιρος τῶν καρπῶν, ὅταν θὰ δεῖς
τοὺς ἀγίους ἐκείνη τὴν ὥρα νὰ βαστάζουν τοὺς καρπούς τῆς
ὑπομονῆς τῶν θλίψεων καὶ νὰ καυχῶνται, σὲ ἄφησε νὰ ὑποφέ-
ρεις λίγο κόπο, γιὰ νὰ γίνεις συγκοινωνὸς αὐτῶν καὶ τοῦ Ἰη-
σοῦ, ἔχοντας παρρησία μαζί μὲ τοὺς ἀγίους ἐνώπιόν του.

Μὴ λυπηθεῖς λοιπὸν, διότι ὁ Θεὸς δὲν σὲ ξέχασε, ἀλλὰ σὲ
φροντίζει σὰν γνήσιο υἱὸ καὶ ὄχι σὰν νόθο. Θὰ στέκεσαι καλά,
ἐὰν προσέχεις τὸν ἑαυτό σου μὲ ἀσφάλεια, ὥστε νὰ μὴ πέσεις
ἀπὸ τὸν φόβο καὶ τὴν εὐχαριστία τοῦ Θεοῦ. Καὶ θὰ εἶσαι μακά-
ριος, ἐὰν γινόσουν πραγματικὰ ξένος καὶ φτωχός, διότι τέτοιοι
εἶναι οἱ κληρονόμοι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. «Γίνε ἀνδρεῖος
καὶ δυνατὸς ἐν Κυρίῳ»⁶², διότι δὲν διστάζω νὰ σοῦ πῶ τὰ ἴδια,
ποῦ εἶθε νὰ σοῦ τὰ δώσει ὁ Κύριος.

Προσευχῆσου γιὰ μένα.

Παράκληση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα

61. Ματθ. 16,22.

62. Δευτ. 31,6.

αἴτησις περὶ στηριγμοῦ καρδίας καὶ ἀφέσεως τῶν ἀπὸ γεννήσεως αὐτοῦ ἀμαρτιῶν.

Ἀπόκρισις

5 **Ο** Κύριος Ἰησοῦς ἔσται σοι ἴασις καὶ στήριγμα ψυχῆ καὶ σώματι, καὶ στηρίξοι σου τὴν καρδίαν πρὸς τὸ μὴ κατακυριεῦσαί σου τὸν μισόκαλον καὶ μισάνθρωπον διάβολον. Περὶ δὲ τῆς ἀφέσεως τῶν ἀπὸ γεννήσεως ἕως τῆς δευ-
ρο, τοῦτο χαρίζεται σοι ὁ Θεὸς μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας, διὰ τὸ εἶναί σε συγκοινωνὸν τῶν δεήσεών μου, ἐν τῷ τοιούτῳ χαρί-
10 σματι, διὰ τῆς μικρᾶς σου ὑπομονῆς.

Ἄνδρίζου οὖν ἐν Κυρίῳ καὶ ἴσχυε· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ ὁ μέγας ἰατρὸς ψυχῶν καὶ σωμάτων.

Εἰρήνη σοι ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ.

ΣΓ'

Ἀπόκρισις τοῦ ἄλλου γέροντος Ἰωάννου πρὸς τὸν αὐτόν.

15 **Ε**ἰ εἰς τὰ κοσμικὰ μακαρίζουσιν ἄνθρωποι τὸν πλουτοῦντα, πολὺ πλέον μακαρίζω σου τὴν ἀγάπην πλουτήσασαν κατὰ Θεόν, διὰ τῶν δεήσεων τοῦ εὐλογημένου πατρὸς ἡμῶν. Τοίνυν εἰ μὴ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ προκατέλαβε καὶ εἶπεν, 'ἐνδυναμώθητι καὶ ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε', ἐπικίνδυνον
20 εἶχες ἀρρωστίαν ἀρρωστῆσαι, διὰ μικρὰν ἀμέλειαν καὶ μικροψυχίαν τοῦ φυλάξαι τὴν μακροθυμίαν καὶ τὴν ὑπομονὴν μετὰ τῶν λογισμῶν σου καὶ μετὰ τῶν ὑπηρετούντων σοι, μνημονεύων τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος «ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσετε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ».

25 Ὡς οὖν ἀγαπῶν σε ὁ Κύριος ἐπαίδευσε μετὰ ἐλέους, διὰ τὴν εὐχὴν τοῦ δούλου αὐτοῦ, ἵνα διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης παιδείας συνεργήσης τῇ δεήσει αὐτοῦ, καὶ λογίζεται σοι εἰς ἐργασίαν, ἵνα

για στήριξη τῆς καρδιάς καὶ ἄφεση τῶν ἀπὸ γεννήσεως ἁμαρτιῶν του.

Ἀπόκριση

Ο Κύριος Ἰησοῦς θὰ σοῦ εἶναι γιαντρεία καὶ στήριγμα στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα καὶ εἶθε νὰ στηρίξει τὴν καρδιά σου γιὰ νὰ μὴ σὲ κατακυριεύσει ὁ μισόκαλος καὶ μισάνθρωπος διάβολος. Τὴν ἄφεση τῶν ἀπὸ τῆς γέννησής σου μέχρι τώρα ἁμαρτιῶν θὰ σοῦ χαρίσει ὁ Θεὸς μετὰ ἀπὸ σαράντα ἡμέρες, γιὰ νὰ εἶσαι συγκοινωνὸς τῶν δεήσεών μου σ' αὐτὸ τὸ χάρισμα, μὲ τὴ μικρὴ ὑπομονή σου.

Γίνε ἀνδρεῖος καὶ δυνατὸς ἐν Κυρίῳ⁶³. Ὁ Κύριος, ὁ μεγάλος ἰατρὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων νὰ εἶναι μαζί σου.

Ἀδελφέ, εἰρήνη σὲ σένα ἐν Κυρίῳ.

203

Ἀπόκριση τοῦ ἄλλου γέροντα Ἰωάννη πρὸς τὸν ἴδιο.

Ε ἂν οἱ ἄνθρωποι στὰ κοσμικὰ μακαρίζουν τὸν πλούσιο, ἐγὼ μακαρίζω περισσότερο τὴν ἀγάπη σου ποὺ πλούτησε σύμφωνα μὲ τὸ Θεὸ μὲ τις δεήσεις τοῦ εὐλογημένου Πατέρα μας. Ἐὰν λοιπὸν ἡ προσευχὴ του δὲν προλάβαινε καὶ δὲν ἔλεγε, 'δυναμώσου καὶ γίνε ἀνδρεῖος καὶ δυνατὸς', θὰ ἀρρωστοῦσες ἐπικίνδυνη ἀσθένεια ἀπὸ μικρὴ ἀμέλεια καὶ μικροψυχία νὰ φυλάξεις τὴ μακροθυμία καὶ τὴν ὑπομονὴ μὲ τοὺς λογισμοὺς σου καὶ μ' αὐτοὺς ποὺ σὲ ὑπηρετοῦν, ἐνθυμούμενος τὸν Ἀπόστολο ποὺ λέγει, «νὰ βαστάζετε ὁ ἓνας τὰ βάρη τοῦ ἄλλου καὶ ἔτσι θὰ ἐκπληρώσετε τὸν νόμο τοῦ Χριστοῦ»⁶⁴.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Κύριος σὲ ἀγαπᾷ, σὲ ἐπαίδευσε μὲ ἔλεος, ἐξαιτίας τῆς προσευχῆς τοῦ δούλου του, γιὰ νὰ συνεργήσεις καὶ σὺ μὲ αὐτὴ τὴ μικρὴ παιδαγωγία στὴ δέησή του, καὶ σοῦ τὸ

63. Δευτ. 31,6.

64. Γαλ. 6,2.

φιμωθῆ τὸ στόμα τοῦ ἐχθροῦ, μήποτε εἶπη, 'εἰ ἐπειράσθη εἰς παιδείαν, αὐτομολῆσαι εἶχε'.

Μὴ οὖν λυπηθῆς, ὡς γὰρ ἤκουσας παρὰ τοῦ Γέροντος, γίνεται σοι. Ἀνδρίζου οὖν κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ ἴσχυε.

ΣΔ'

5 Ὁ αὐτὸς γέρων λυτρωθεὶς ἐκ τῶν πειρασμῶν διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἀγίου Γέροντος καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, ἐπεμψεν εὐχαριστῶν αὐτῶ.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου

10 **Τ**ῶ Θεῶ τῆς δόξης ἀνάπεμψον πᾶσαν δοξολογίαν καὶ ὑμνήσωμεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Ἡμῖν γὰρ οὐ πρέπει δόξα, ἀλλ' αὐτῶ μόνῳ, καὶ τῶ Υἱῶ αὐτοῦ, καὶ τῶ Πνεύματι αὐτοῦ τῶ ἁγίῳ. Ἦγαγεν ὁ Θεὸς τὴν ἀγάπην σου πρὸς τὴν ἡμῶν ἀσθένειαν, ἵνα βοήθειαν κατὰ Θεὸν σχῶμεν δι' ἀλλήλων, θέλων καὶ εἰς ἡμᾶς πληρῶσαι τὴν λέγουσαν γραφήν,
15 «ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὄχυρὰ καὶ τετειχισμένη». Γένοιτο δὲ ὑμῖν πᾶσι βοηθῆναι ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, τοῦ μεγάλου Ἰησοῦ λέγω, εὐδόκησε γὰρ ἵνα ἀδελφοὺς ἡμᾶς ἑαυτῶ ποιήσῃ, καὶ ἐσμὲν καὶ μακαριζόμεθα ὑπὸ τῶν ἀγγέλων.

20 Οἶον ἔχομεν ἀδελφὸν δυνατόν, ἵνα ἐνδυναμώσῃ ἡμᾶς, ἰσχυρόν, ἵνα μερίσῃ ἡμῖν τὰ σκύλα, ἀρχιστράτηγον, ἵνα συντρίψῃ ἐν πολέμῳ τοὺς πολεμοῦντας ἡμᾶς ἐχθρούς, ἰατρόν, ἵνα θεραπεύσῃ τὸν ἔσω ἡμῶν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ ἔξω ἀνθρώπου, ὑποταγέντος αὐτῶ, τροφέα, τρέφοντα ἡμᾶς τῇ πνευματικῇ τροφῇ, ζῶντα, ἵνα
25 ζώωσῃ ἡμᾶς, ἐλεήμονα, ἵνα ἡμᾶς ἐλεήσῃ, οἰκτίρμονα, ἵνα ἡμᾶς

ὕπολογίζει γιὰ ἐργασία, γιὰ νὰ φιωθεῖ τὸ στόμα τοῦ ἐχθροῦ, μὴ τυχὸν πεῖ, 'ἂν πειραζόταν μὲ δοκιμασία θὰ ἀποστατοῦσε'.

Μὴ λυπηθεῖς λοιπὸν, διότι ὅ,τι ἄκουσες ἀπὸ τὸν Γέροντα, θὰ σοῦ γίνεи. Γίνε λοιπὸν ἀνδρεῖος καὶ δυνατὸς⁶⁵, σύμφωνα μὲ τὸ λόγο του.

204

Ὁ ἴδιος γέροντας, ὅταν λυτρώθηκε ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς μὲ τὶς προσευχὰς τοῦ ἁγίου Γέροντα καὶ τὴν πνευματικὴ του διδασκαλία, ἔστειλε νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου

Στεῖλε στὸ Θεὸ τῆς δόξας κάθε δοξολογία καὶ θὰ τὸν ὑμνήσουμε στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο. Διότι ἡ δόξα δὲν ἀρμόζει σ' ἐμᾶς, ἀλλὰ μόνο σ' αὐτὸν καὶ στὸν Υἱὸ του καὶ στὸ ἅγιο Πνεῦμα του. Ὁ Θεὸς ὁδήγησε τὴν ἀγάπη σου πρὸς τὴν ἀσθένειά μας γιὰ νὰ ἔχουμε βοήθεια ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο σύμφωνα μὲ τὸ Θεό, θέλοντας νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ σὲ μᾶς τὴ γραφὴ ποὺ λέγει, «ὁ ἀδελφὸς ποὺ βοηθεῖται ἀπὸ τὸν ἀδελφό, εἶναι σὰν ὄχειρὴ καὶ περιτειχισμένη πόλη»⁶⁶. Εἴθε νὰ γίνεи σὲ ὄλους ἐσᾶς νὰ βοηθηθεῖτε ἀπὸ τὸν ἀδελφό μας, ἐννοῶ τὸν μεγάλο Ἰησοῦ, διότι εὐδόκησε νὰ μᾶς κάνει ἀδελφούς του, καὶ εἴμαστε καὶ μακαριζόμεστε ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους.

Ἔχουμε ἀδελφὸ δυνατὸ γιὰ νὰ μᾶς δυναμώσει, ἰσχυρὸ γιὰ νὰ μοιράσῃ τὰ λάφυρα⁶⁷, ἀριστράτηγο γιὰ νὰ συντρίψῃ στὸν πόλεμο τοὺς ἐχθροὺς ποὺ μᾶς πολεμοῦν, γιατρὸ γιὰ νὰ γιατρέψῃ τὸν ἐσωτερικό μας ἄνθρωπο μαζί μὲ τὸν ἐξωτερικό, ἀφοῦ ὑποταχθεῖ σ' αὐτόν, τροφέα ποὺ μᾶς τρέφει μὲ τὴν πνευματικὴ τροφή, ζωντανὸ γιὰ νὰ μᾶς ζωντανέψῃ, ἐλεήμονα γιὰ νὰ μᾶς

66. Παρμ. 18,19.

67. Λουκᾶ 11,22.

οίκτειρήση, βασιλέα, ἵνα ἡμᾶς βασιλεῖς ποιήση, Θεόν, ἵνα καὶ ἡμᾶς θεοὺς ποιήση.

Εἰδὼς οὖν ὅτι πάντα ἐν αὐτῷ, αὐτοῦ δεήθητι· οἶδε γὰρ ὧν χρεῖαν ἔχεις, καὶ πρὸ τοῦ αἰτῆσαι αὐτὸν καὶ αὐτὸς παρέχει τὰ αἵ-
5 τήματα τῆς καρδίας σου μὴ ἐμποδίζοντός σου· καὶ αὐτῷ πάντο-
τε τὴν δοξολογίαν ἀνάπεμψον. Ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα πρέπει εἰς
τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ, ἵνα γινῶ τὴν ἀσθένειάν μου καὶ ταπεινωθῶ.

ΣΕ'

10 **Αἴτησις** τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα
περὶ τῆς ἀβροχίας καὶ τῆς χρονίας αὐτοῦ σιωπῆς.

Ἀπόκρισις

15 **Ο**ὐδὲν ἀκαίρως ποιεῖ ὁ Θεός, ἀλλὰ πάντα πρὸς τὸ συμ-
φέρον τοῖς ἀνθρώποις· καὶ εἰ ἐκώλυσε τὸν ὄμβρον,
πρὸς παιδείαν αὐτῶν, καὶ πάλιν ἐλεεῖ καὶ πέμπει αὐ-
τόν. Οὕτως, εἰ καὶ πρὸς καιρὸν ἐκωλύθη ὁ λόγος, ἵνα αἰσθαν-
θῶσί τινες, ἀλλὰ μᾶλλον οὐκ ἠσθάνθησαν, πάλιν ἐπιτρέπει ὁ
Θεὸς καὶ λαλεῖται ὁ λόγος, κατὰ τὴν χρεῖαν πρὸς ὠφέλειαν.

ΣΣ'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

20 Παρακαλῶ σε, πάτερ ὄσιε, πληρῶσαι εἰς ἐμὲ τὰς ἀγίας
σου ἐπαγγελίας περὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν.

ἐλεήσει, οἰκτίρμονα γιὰ νὰ μᾶς οἰκτειρήσει, βασιλιά γιὰ νὰ μᾶς κάνει βασιλεῖς, Θεὸ γιὰ νὰ μᾶς κάνει θεοὺς.

Γνωρίζοντας λοιπὸν ὅτι ὅλα βρίσκονται σ' αὐτόν, παρακάλεσέ τον, διότι γνωρίζει αὐτὰ ποῦ ἔχεις ἀνάγκη πρὶν τοῦ τὰ ζητήσεις⁶⁸ καὶ παρέχει τὰ αἰτήματα τῆς καρδιάς σου ὅταν δὲν τὸν ἐμποδίζεις, καὶ ἀνάπεμπε πάντοτε σ' αὐτόν τῇ δοξολογία. Διότι ἡ δόξα ἀρμόζει σ' αὐτόν στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

Προσευχῆσου γιὰ μένα ἀδελφέ, γιὰ νὰ γνωρίσω τὴν ἀσθένειά μου καὶ νὰ ταπεινωθῶ.

205

Παράκληση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα
γιὰ τὴν ἀβροχία καὶ τὴ χρόνια σιωπὴ του.

Ἀπόκριση

Ο Θεὸς δὲν κάνει τίποτα ἄκαιρα, ἀλλὰ πάντα γιὰ το συμφέρον τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἐὰν ἐμπόδισε τὴ βροχὴ, γιὰ παιδαγωγία τους, πάλι θὰ εὐσπλαγχνισθεῖ καὶ θὰ τὴ στείλει. Ἐπίσης, ἐὰν πρόσκαιρα ἐμποδίσθηκε ὁ λόγος, γιὰ νὰ ἔλθουν σὲ συναίσθηση μερικοί, ἀλλὰ μᾶλλον δὲν ἤλθαν σὲ συναίσθηση, ὁ Θεὸς θὰ ἐπιτρέψει πάλι καὶ ὁ λόγος θὰ λαλεῖται σύμφωνα μὲ τὴν ἀνάγκη γιὰ ὠφέλεια.

206

Παράκληση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Σὲ παρακαλῶ, ὅσιε πάτερ, νὰ πραγματοποιήσεις σὲ μένα τίς ἅγιές σου ἐπαγγελίες γιὰ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν.

68. Ματθ. 6,8.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογία πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις»· ὅτι, ἐὰν ἐτοιμάσῃς σεαυτὸν
 5 πρὸς ὑποδοχὴν τῶν αἰτήσεών σου, λήψῃ διὰ τοῦ πολλοῦ σου κόπου καὶ τῆς ἐμῆς ἀσθενείας. Ἦγοῦμαι γὰρ τὰ κέρδη καὶ τὴν ὠφέλειαν παντὸς ἀνθρώπου καὶ πάσης ψυχῆς ἐμὰ εἶναι· ἠδέως καὶ καιόμενος σπένδομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς οἶδεν ὁ μόνος γινώσκων τὰς καρδίας ἡμῶν Θεός· καὶ οἶδα καὶ πέπεισμαι,
 10 ὅτι μὴ ἀπολέσωμεν τὸν κόπον.

Ἔχε οὖν τὸ θάρσος, ὅτι λαμβάνεις τὰς αἰτήσεις, ἀλλὰ λαμβάνων φύλαξαι τοῦ μεῖναι παρὰ σοὶ τὴν χάριν· πολλοὶ γὰρ ἔφθασαν λαβεῖν καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν ἐξέπεσον, ὅτι οὐκ ἐφύλαξαν εἷ τι ἔλαβον μετὰ φόβου.

15 Γενοῦ οὖν ἐπιθυμητῆς ἀγαθῶν καὶ τηρητῆς· δοῦλος εὐάρεστος τῷ Δεσπότη σου· μαθητῆς ταπεινὸς τοῦ διὰ σὲ ταπεινώσαντος ἑαυτόν· ὑπήκοος τοῦ ὑπηκόου· ἀνεξίκακος τοῦ ἀνεξικάκου· μακρόθυμος τοῦ μακροθύμου· ἐλεήμων τοῦ ἐλεήμονος, τὰ βάρη βαστάζων τοῦ πλησίον, ὡς καὶ αὐτός σου τὰ βάρη ἐβά-
 20 στασεν, ἀγαπῶν πάντας εἰλικρινῶς, ὡς καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ἠγάπησεν, ἀκολουθῶν αὐτῷ ἐν πᾶσιν, ἕως οὗ λάβῃ σε εἰς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀνάπαυσιν, «ὅπου ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν».

25 Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.
 Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, μοναχέ.

ΣΖ'

Ὁ αὐτὸς ἤτησε τὸν μέγαν Γέροντα τὰ αὐτά.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, πὺ μᾶς εὐλόγησε μὲ κάθε πνευματικὴ εὐλογία στὰ ἐπουράνια»⁶⁹. διότι ἔὰν ἐτοιμάσεις τὸν ἑαυτό σου γιὰ ὑποδοχὴ τῶν παρακλήσεων σου, θὰ τὶς πάρεις γιὰ τὸν πολὺ κόπο σου καὶ τὴ δική μου ἀσθένεια. Διότι νομίζω ὅτι τὰ κέρδη καὶ ἡ ὠφέλεια κάθε ἀνθρώπου καὶ κάθε ψυχῆς εἶναι δικά μου· καὶ καιγόμενος, θυσιάζομαι εὐχάριστα⁷⁰ γιὰ τὶς ψυχές σας, ὅπως γνωρίζει ὁ Θεός, ὁ μόνος πὺ γνωρίζει τὶς καρδιές μας καὶ γνωρίζω καὶ ἔχω πεποίθηση ὅτι δὲ θὰ χάσουμε τὸν κόπο.

Ἔχε λοιπὸν τὸ θάρρος, ὅτι θὰ πάρεις τὶς αἰτήσεις, ἀλλὰ ὅταν τὶς πάρεις, φύλαξέ τις, ὥστε νὰ μείνει κοντὰ σου ἡ χάρις· διότι πολλοὶ κοτόρθωσαν νὰ πάρουν καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν παραλαβὴ ἔπεςαν, ἐπειδὴ δὲν φύλαξαν ὅ,τι πῆραν μὲ φόβο.

Γίνε λοιπὸν ἐπιθυμητὴς ἀγαθῶν καὶ τηρητὴς· εὐἄρεστος δοῦλος στὸν Δεσπότη σου· ταπεινὸς μαθητὴς αὐτοῦ πὺ ταπείνωσε γιὰ σένα τὸν ἑαυτό του· ὑπήκοος τοῦ ὑπηκόου· ἀνεξίκακος τοῦ ἀνεξίκακου· μακρόθυμος τοῦ μακρόθυμου· ἐλεήμων τοῦ ἐλεήμονα, βαστάζοντας τὰ βάρη τοῦ πλησίον, ὅπως καὶ ἐκεῖνος βάσταξε τὰ δικά σου, ἀκολουθώντας τον σὲ ὅλα, μέχρι πὺ νὰ σὲ πάρει στὴ μεγάλη του ἀνάπαυση, «ὅπου μάτι δὲν εἶδε, οὔτε αὐτὶ ἄκουσε καὶ στὴν καρδιὰ ἀνθρώπου δὲν ἀνέβηκαν, ἐκεῖνα πὺ ἐτοίμασε ὁ Θεὸς γιὰ ἐκείνους πὺ τὸν ἀγαποῦν»⁷¹.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

Προσευχῆσου γιὰ μένα, μοναχέ.

Ὁ ἴδιος παρακάλεσε τὸν μεγάλο Γέροντα τὰ ἴδια.

70. Φιλ. 2,17.

71. Α' Κορ. 2,9.

Ἀπόκρισις

Α δελφὲ Ἀνδρέα, δώη σοι ἃ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, «αἰτεῖτε καὶ λαμβάνετε», τὰ αἰτήματά σου ὅλα· μόνον ἐτοίμασον τὸν οἶκον σου ἐν πολλῇ καθαρότητι, τοῦ δέξασθαι τὰ 5 δωρήματα· ἐν γὰρ τῷ κεκαθαρμένῳ οἴκῳ θησαυρίζονται· καὶ ὅπου οὐκ ἐνὶ βόρβορος τὴν εὐωδίαν αὐτῶν παρέχουσι, καὶ ὅταν γεύηται αὐτῶν τις, ξένος γίνεται τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, σταυρούμενος τῷ κόσμῳ καὶ ὁ κόσμος αὐτῷ, ζῶν ἐν Κυρίῳ πάντοτε· καὶ ὅσον κρούουσι τὰ κύματα τοῦ ἐχθροῦ, οὐ ρήσσουσιν αὐ- 10 τοῦ τὸ σκάφος· καὶ τὸ λοιπὸν φοβερὸς γίνεται τοῖς ὑπεναντίοις, ἀπὸ τῆς θεωρίας τῆς ἀγίας σφραγίδος· καὶ ὅσον ἐχθρὸς γίνεται αὐτῶν, τοσοῦτον φίλος γνήσιος καὶ ἀγαπητὸς τοῦ μεγάλου βασιλέως γίνεται.

Λοιπὸν, ἀδελφέ, μίσησον τελείως, ἵνα ἀγαπήσῃς τελείως· 15 μᾶκρυνον τελείως, ἵνα ἐγγίσῃς τελείως· βδέλυξαι υἰοθεσίαν, ἵνα λάβῃς υἰοθεσίαν· ἄφες τοῦ ποιῆσαι θελήματα, καὶ ποιήσον θέλημα· κόψον σεαυτὸν καὶ δῆσον σεαυτόν· ἐπιλάθου σαυτοῦ καὶ γνῶθι σεαυτόν· καὶ ἴδου ἔργα μοναχοῦ ἔχεις.

ΣΗ'

Ὁ αὐτὸς ἤτησε τὸν μέγαν Γέροντα τὰ αὐτὰ.

20 Ἀπόκρισις

Α δελφὲ Ἀνδρέα, τῆς ψυχῆς μου ἠγαπημένε· εἰ ἦδεις καθὼς χρὴ τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, πᾶσαι αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σου εἰ ἦσαν στόμα, οὐκ ἠδύνω δοξάσαι αὐτὸν ἢ εὐχαριστήσαι καθὼς ἄξιον ἦν, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι μανθάνεις. Καὶ 25 ὡς οἶδεν αὐτὸς ὁ Θεός, οὐκ ἔστι ριπὴ ὀφθαλμοῦ ἢ ὥρα, ἐν ἧ

Ἐπίκριση

Αδελφὲ Ἀνδρέα, ὁ Ἰησοῦς εἶθε νὰ σοῦ δώσει ὅλα τὰ αἰτήματά σου, πού εἶπε, «ζητεῖστε καὶ θὰ λάβετε»⁷². ἔτοιμάσε μόνο τὸν οἶκο σου μὲ πολλὴ καθαρότητα, ὥστε νὰ δεχθεῖ τὰ δωρήματα· διότι θησαυρίζονται μόνο στὸν καθαρὸ οἶκο, καὶ δίδουν τὴν εὐωδία τους ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀκαθαρσία· καὶ ὅταν κάποιος τὰ γεῦεται, γίνεται ξένος τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, σταυρούμενος γιὰ τὸν κόσμον καὶ ὁ κόσμος⁷³ γι' αὐτόν, ζώντας πάντοτε ἐν Κυρίῳ, καὶ ὅσο κι ἂν χτυποῦν τὰ κύματα τοῦ ἐχθροῦ, δὲν ρίχνουν τὸ σκάφος του καὶ γίνεται στὸ ἐξῆς φοβερὸς στοὺς ἐχθρούς, ἀπὸ τὴ θεωρία τῆς ἀγίας σφραγίδας· καὶ ὅσο γίνεται ἐχθρὸς σ' αὐτούς, τόσο γίνεται γνήσιος καὶ ἀγαπητὸς φίλος στὸν μεγάλο βασιλιά.

Μίσησε λοιπόν, ἀδελφέ, τέλεια, γιὰ νὰ ἀγαπήσεις τέλεια· ἀπομακρύνσου τέλεια, γιὰ νὰ πλησιάσεις τέλεια· ἀποστρέψου τὴν υἰοθεσία, γιὰ νὰ λάβεις υἰοθεσία· σταμάτα νὰ κάνεις θελήματα, καὶ κάνε θέλημα· κόψε τὸν ἑαυτό σου καὶ δέσε τὸν ἑαυτό σου· θανάτωσε τὸν ἑαυτό σου καὶ ζωοποίησε τὸν ἑαυτό σου· ξέχνα τὸν ἑαυτό σου καὶ γνώρισε τὸν ἑαυτό σου. Καὶ νά, θὰ ἔχεις ἔργα μοναχοῦ.

208

Ὁ ἴδιος παρακάλεσε τὸν μεγάλο Γέροντα τὰ ἴδια.

Ἐπίκριση

Αδελφὲ Ἀνδρέα, ἀγαπημένε τῆς ψυχῆς μου· ἐὰν γνώριζες, ὅπως πρέπει, τὴ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, κι' ὅλες οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σου ἐὰν ἦταν στόμα, δὲν θὰ μπορούσες νὰ τὸν δοξάσεις ἢ νὰ τὸν εὐχαριστήσεις ὅπως ἀξίζει, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι θὰ μάθεις. Καὶ ὅπως γνωρίζει ὁ ἴδιος ὁ Θεός, δὲν

72. Ματθ. 7,7.

73. Γαλ. 6,14.

οὐκ ἔχω σε ἐν τῷ νῶ καὶ ἐν τῇ προσευχῇ. Καὶ εἰ ἐγὼ οὕτω σε ἀγαπῶ, ὁ Θεὸς ὁ πλάσας σε περισσότερον σε ἀγαπᾷ. Καὶ δέομαι αὐτοῦ ὀδηγήσαί σε καὶ κυβερνήσαι κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ οὕτω κυβερνᾷ σε πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς σου, κἂν μακροθυμῇ, ἀλλὰ πλεονάζει τὴν ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς σου.

Κάθου οὖν οὕτως, εὐχαριστῶν αὐτῷ εἰς πάντα καὶ ἐξουθενῶν σεαυτὸν εἰς πάντα, πιστεύων περὶ πάντων τῶν ρηθέντων σοι, ὅτι ἔσονται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΘ'

10 Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν

αἰτήσαντα τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ σύνεσιν· καὶ τὰ αὐτά.

Αδελφὲ Ἀνδρέα, εἶπεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς τῇ Μάρθᾳ, «ἐὰν πιστεύσης, ὄψει τοῦ Θεοῦ». Καὶ σὺ οὖν πίστευσον καὶ βλέπεις τὸν Λάζαρον ἐγηγερμένον ἐκ 15 τῶν νεκρῶν καὶ συναριστῶντα τῷ Ἰησοῦ· καὶ βλέπεις τὴν Μαρίαν παρακαθημένην τοῖς ἀγίοις ποσὶν αὐτοῦ, ἀπαλλαγεῖσαν τοῦ τῆς Μαρίας περισπασμοῦ. Καὶ πίστευσον ὅτι πάντα γενήσεται σοι, ἃ δι' ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου ἠτήθη ὁ Θεὸς τοῦ παρασχεῖν τῇ ἀγάπῃ σου.

20 Οὐδὲν οὖν ἀπαιτεῖ σε ὁ Θεός, εἰ μὴ ὑπομονὴν καὶ εὐχαριστίαν, καὶ ἀνοίγει σοι τοὺς θησαυροὺς τῆς εἰς αὐτὸν σοφίας καὶ συνέσεως.

Ἀσπάζομαί σε ἐν Κυρίῳ, ἐν ᾧ ὑγίαине ψυχῇ καὶ σώματι. Καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ὑπάρχει στιγμή ἢ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποία δὲν σὲ ἔχω στὸ νοῦ καὶ στὴν προσευχή. Καὶ ἐὰν ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ τόσο, ὁ Θεὸς ποῦ σὲ ἔπλασε, σὲ ἀγαπᾷ περισσότερο. Καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ σὲ ὀδηγήσει καὶ νὰ σὲ κυβερνήσει σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά του, κι' ἔτσι σὲ κυβερνᾷ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς σου.

Νὰ κάθῃσαι λοιπὸν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, εὐχαριστώντας τὸν σὲ ὅλα καὶ ἐξουθενώνοντας τὸν ἑαυτὸ σου σὲ ὅλα, πιστεύοντας σὲ ὅλα αὐτὰ ποῦ σοῦ εἰπώθηκαν, ὅτι θὰ συμβοῦν ἔτσι μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

209

Ἀπόκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο

ποῦ ζήτησε τὴ σύνεση ἀπὸ τὸ Θεό, καὶ τὰ ἴδια.

Αδελφὲ Ἀνδρέα, ὁ Δεσπότης μας Χριστὸς εἶπε στὴ Μάρθα, «ἐὰν πιστέψεις, θὰ δεῖς τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ»⁷⁴. Πίστεψε λοιπὸν καὶ ἐσύ, καὶ θὰ δεῖς τὸν Λάζαρο νὰ ἀνασταίνεται ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ νὰ συντρώγει μὲ τὸν Ἰησοῦ⁷⁵, καὶ θὰ δεῖς τὴ Μαρία νὰ κάθεται κοντὰ στὰ ἅγια πόδια του, ἀφοῦ ἀπαλλάχθηκε ἀπὸ τὸν περισπασμὸ τῆς Μαρίας⁷⁶. Καὶ πίστεψε, ὅτι θὰ σοῦ γίνουν ὅλα αὐτὰ ποῦ ζητήθηκαν δι' ἐμοῦ νὰ δώσει ὁ Θεὸς στὴν ἀγάπη σου.

Τίποτε λοιπὸν δὲν ἀπαιτεῖ ἀπὸ σένα ὁ Θεός, παρὰ ὑπομονὴ καὶ εὐχαριστία, καὶ θὰ σοῦ ἀνοίξει τοὺς θησαυροὺς τῆς σοφίας καὶ σύνεσης πρὸς αὐτόν.

Σὲ ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ὁποίου νὰ ὑγιαίνεις στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα. Καὶ προσευχήσου γιὰ μένα.

75. Ἰω. 12,2.

76. Λουκᾶ 10,39-42.

ΣΙ'

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

Αδελφὲ καὶ ἀγαπητὲ Ἀνδρέα, ἄκουσον. Οἱ τὰ εὐρίζα νομίσματα λαμβάνοντες παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐὰν μετὰ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας αὐτὰ φυλάξωσι, λαμπρὰ μένουσι καὶ καθαρὰ, ἐὰν δὲ ἀμελήσωσιν, οὐ μόνον ὄτι ἰοῦνται, ἀλλὰ τάχα καὶ ἀπόλλυνται. Διὰ τοῦτο σοφός τις εἶπε· «τὸ ἀργύριόν σου δῆσον»· ἐγὼ δὲ οὐ μόνον δῆσαι λέγω τῇ πίστει τῇ ἀδιστακτῶ, ἀλλὰ καὶ σφραγίσαι τῇ ταπεινώσει καὶ τῇ μακροθυμίᾳ τῆς ὑπομονῆς, δι' ἧς σώζεται ὁ ὑπομένων. Τολμηρὸν λέγω, διὰ 10 τοῦ συγχωροῦντός μοι Θεοῦ· λέγει σοι δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ὁ μέγας μεσίτης Ἰησοῦς, ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογημένου Πατρός, ὁ χορηγὸς τοῦ ἀγίου Πνεύματος, ἄφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου αἱ πολλαὶ καὶ ἀπὸ γενετῆς μέχρι τοῦ δεῦρο'.

Λαβὼν οὖν τὴν χαρὰν ταύτην τὴν μεγάλην, τὴν ἀνεκκλάλητον, ἀγάπησον αὐτὸν ὅλη δυνάμει, δεικνύων καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, κράζων μετὰ τοῦ ἀγίου Παύλου τὰ μελωδικὰ ἐκεῖνα. «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ λιμός, ἢ διωγμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ φόβος, ἢ μάχαιρα;», λέγων αὐτῷ, ὅτι θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, 20 ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς· ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσι ὑπερνικῶμεν, διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. Πέπεισμαι γάρ, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε ἐξουσίαι, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δύναται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγά- 25 πης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν».

Ταῦτα μὴ μόνον στόματι δείξης μελετῶν, ἀλλ' ἔργοις· φησὶ

77. Σοφ. Σειρ. 28,24.

78. Ματθ. 10,22.

Ἐπίκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο.

Αδελφέ καὶ ἀγαπητέ Ἄνδρέα, ἄκουσε. Ὅσοι παίρνουν ἀπὸ τὸν βασιλιὰ τὰ καλοκομμένα νομίσματα, ἐὰν τὰ φυλάξουν μὲ προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια, τὰ διατηροῦν λαμπρὰ καὶ καθαρὰ· καὶ ἐὰν ἀμελήσουν, ὄχι μόνο σκουριάζουν, ἀλλὰ καὶ χάνονται. Γι' αὐτὸ κάποιος σοφὸς εἶπε· «δέσε τὸ ἀργύριό σου»⁷⁷· καὶ ἐγὼ ὄχι μόνο λέγω νὰ δεθεῖς μὲ τὴν ἀδίστακτη πίστη, ἀλλὰ καὶ νὰ σφραγισθεῖς μὲ τὴν ταπείνωση καὶ τὴ μακροθυμία τῆς ὑπομονῆς, μὲ τὴν ὁποία σώζεται αὐτὸς πὺ ὑπομένει⁷⁸. Λέγω κάτι τολμηρὸ διὰ τοῦ Θεοῦ πὺ μὲ συγχωρεῖ ὁ μέγας μεσίτης Ἰησοῦς, ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογημένου Πατρός, ὁ χορηγὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος σοῦ λέγει δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου, συγχωροῦνται οἱ πολλὲς ἁμαρτίες σοῦ⁷⁹ καὶ ἀπὸ τῆ γέννησὴ σοῦ μέχρι τώρα.

Ἄφοῦ πῆρες λοιπὸν αὐτῇ τῇ μεγάλῃ, τὴν ἀνεκδιήγητη χαρὰ, ἀγάπησέ τον μὲ ὄλη τῇ δύναμη, δείχνοντας καρπὸ ἄξιο τῆς μετάνοιας⁸⁰, φωνάζοντας μὲ τὸν ἅγιο Παῦλο ἐκεῖνα τὰ μελωδικὰ· «ποιὸς θὰ μᾶς χωρίσει ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ; θλίψη ἢ στενοχώρια ἢ πείνα ἢ διωγμὸς ἢ γυμνότητα ἢ κίνδυνος ἢ φόβος ἢ μαχαίρι;» λέγοντάς του ὅτι πεθαίνουμε ὄλη τὴν ἡμέρα, ἐγίναμε σὰν πρόβατα γιὰ σφαγὴ· ἀλλὰ σὲ ὄλα αὐτὰ θὰ νικήσουμε μὲ τὴ βοήθεια ἐκείνου πὺ μᾶς ἀγάπησε. Διότι «ἔχω πεισθεῖ ὅτι δὲν μπορεῖ οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχὲς οὔτε ἐξουσίες οὔτε παρόντα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε καμμιά ἄλλη κτίση νὰ μᾶς χωρίσει ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πὺ μᾶς τὴν ἔδειξε μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ τὸν Κύριό μας»⁸¹.

Αὐτὰ νὰ μὴ δείξεις ὅτι τὰ μελετᾶς μόνο μὲ τὸ στόμα, ἀλλὰ

79. Λουκᾶ 5,20· 7,47-48.

80. Ματθ. 3,8.

81. Ρωμ. 8,35-39.

γάρ, «έν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν». Μεγάλου ἀξιώματος ἐγένου, μεγάλα καὶ ἄξια ἔργα δεῖξον ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας, δι' ὧν ἐστι προσδοκία τῆς τελειότητος, ἧς γενώμεθα ἄξιοι ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου 5 Πνεύματος. Ἀμήν.

Μάλαξον ταῦτα συνεχῶς καὶ ἐνεργῶς, καὶ γεύου αὐτῶν τῆς γλυκύτητος, πῶς εὐωδιάζουσί σου τὴν ψυχὴν καὶ τῶν ἐντυχεῖν δυναμένων.

Ἀνδρίζου ἐν Κυρίῳ καὶ ἴσχυε, εὐλαβέστατε.

ΣΙΑ'

10 Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

Αδελφὲ Ἀνδρέα, εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθε· κἀγὼ σοι λέγω, ὅτι ὁ νοητός σου Λάζαρος ἤδη ἠγέρθη καὶ ἐλύθη τῶν δεσμῶν, καὶ ἐπληρώθη ἐπ' αὐτόν, «διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου». Λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὀφείλεις 15 θύσαι θυσίαν αἰνέσεως τῷ λύσαντι, ἵνα μὴ πάλιν διὰ ραθυμίας ἐμπέσης εἰς τοὺς πρώτους δεσμούς, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Σωτῆρος, λέγοντος, «ἰδοὺ ὑγιῆς γέγονας» καὶ τὰ λοιπά. Εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ· μέλλει γὰρ αὐτῷ καὶ φροντίζει σου καὶ οἰκονομεῖ ἐν πᾶσιν, ἐὰν καὶ σὺ μείνης θέλων.

20 Ὑγίαινε ψυχῇ καὶ σώματι, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΣΙΒ'

Ὁ αὐτὸς τῆς τοιαύτης τυγχάνων δωρεᾶς ἤτησε καὶ παράθεσιν αὐτῷ τε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ.

82. Λουκᾶ 21,19.

83. Δευτ. 31,6.

84. Ματθ. 17,12.

καὶ μὲ τὰ ἔργα· διότι λέγει, «μὲ τὴν ὑπομονὴν σας θὰ κερδίσετε τὶς ψυχές σας»⁸². Ἔχεις μεγάλο ἀξίωμα, δεῖξε μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν εὐχαριστία μεγάλα καὶ ἄξια ἔργα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζεται προσδοκία τῆς τελειότητος, τῆς ὁποίας γινόμαστε ἄξιοι στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Γένοιτο.

Μαλάκωσε αὐτὰ συνέχεια καὶ ἐνεργά, καὶ γεύσου τὴ γλυκύτητά τους, πῶς εὐωδιάζουν τὴ δική σου ψυχὴ καὶ αὐτῶν ποὺ μποροῦν νὰ τὰ ἐπιτύχουν.

Γίνε ἀνδρεῖος καὶ δυνατὸς⁸³ ἐν Κυρίῳ, εὐλαβέστατε.

211

Ἄποκριση τοῦ ἰδίου μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο.

Αδελφὲ Ἀνδρέα, ὁ Κύριος εἶπε, ὅτι ἤδη ὁ Ἥλιος ἦρθε⁸⁴ καὶ ἐγὼ σοῦ λέγω ὅτι ὁ νοητὸς σου Λάζαρος ἤδη ἀναστήθηκε καὶ λύθηκε ἀπὸ τὰ δεσμά⁸⁵, καὶ πραγματοποιήθηκε σ' αὐτὸν τὸ λόγιο, «ἔκοψες τὰ δεσμά μου»⁸⁶. Ὁφείλεις λοιπὸν καὶ ὁ ἴδιος νὰ θυσιάσεις θυσία αἰνέσεως σ' αὐτὸν ποὺ σὲ ἔλυσε, γιὰ νὰ μὴ πέσεις πάλι μέσα στὰ πρῶτα δεσμά ἀπὸ ραθυμία, σύμφωνα μὲ τὸ λόγο τοῦ Σωτήρα ποὺ λέγει, «νά, ἔχεις γίνει ὑγιής»⁸⁷ καὶ τὰ ἐξῆς. Εὐχαρίστησε τὸ Θεό, διότι αὐτὸς ἐνδιαφέρεται καὶ σὲ φροντίζει καὶ σὲ οἰκονομεῖ σὲ ὅλα, ἐὰν καὶ ἐσὺ ἐξακολουθεῖς νὰ θέλεις.

Ἰγίαине στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα, καὶ προσευχήσου γιὰ μένα.

212

Ὁ ἴδιος, ἀφοῦ ἐπέτυχε αὐτὴ τὴ δωρεά, ζήτησε μεσίτευση καὶ γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τοὺς μαζί μ' αὐτόν.

85. Ἰω. 11,44.

86. Ψαλμ. 115,7.

87. Ἰω. 5,14.

Ἀπόκρισις

Δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου Ἀνδρέα, σύνδουλε, δὲ ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου· εἰρήνη σοὶ καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις ἡμῶν, ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν 5 Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δῆλον ὑμῖν ποιῶ, ὅτι πρὸ τῆς αἰτήσεως ὑμῶν, ἤδη ἐγὼ παρεθέμην ὑμᾶς τῇ ἀγία καὶ προσκυνητῇ καὶ ὁμοουσίῳ, ζωοποιῷ τε καὶ ἀνάρχῳ Τριάδι, ἐν παραθέσει φυλακτηρίου ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν καὶ τοῦτο· ὅτι ἐστὶν ἄλλη παράθεσις, φοβερωτέρα καὶ ἀγαπητή, ἐντιμωτέρα 10 καὶ ἐνδοξωτέρα, καὶ ποία ἐστίν, ἀκούσατε.

Ὄταν καταισχύνηται ὁ μισόκαλος ἐχθρὸς ἡμῶν, ἀκούων τῆς μακαρίας ἐκείνης καὶ ζωοποιοῦ φωνῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, τῆς πλήρους χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως, φωτιζούσης ἐνεκλαλήτῳ λαμπρότητι καὶ λεγούσης, «δεῦτε 15 οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου», τότε γίνεται ἡ μεγάλη αὐτοῦ παράθεσις, ὅταν παραδοθῇ ἡ βασιλεία τῷ Θεῷ καὶ Πατρί· αὕτη ἐστὶ, καὶ χωρὶς ταύτης ἄλλη οὐκ ἔστι. Καὶ πῶς γίνεται, ἀκούσατε.

20 Ἐκαστος τῶν ἁγίων προσφέρων οὓς ἔσωσεν υἱὸς τῷ Θεῷ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ μετὰ πολλῆς καὶ μεγάλης τῆς παρρησίας, θαυμαζόντων τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ ὄλων τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων, λέγει· «ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός». Καὶ οὐ μόνον αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν παραδίδωσι τῷ 25 Θεῷ· καὶ τότε γίνεται ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.

Εὐξασθαι οὖν ἵνα φθάσωμεν. Μακάριος γὰρ ὁ προσδοκῶν καὶ φθάνων. Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀγαπητοί.

Ἄποκριση

Ανδρέα, δοῦλε τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, καὶ σύνδουλε μὲ μένα τὸν ἐλάχιστο· εἰρήνη σὲ σένα καὶ στοὺς ὑπόλοιπους συνδούλους, ἀπὸ τὸ Θεὸ Πατέρα καὶ ἀπὸ τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. Σᾶς φανερώνω, ὅτι πρὶν ἀπὸ τὴν παράκλησή σας, ἤδη ἐγὼ σᾶς ἐμπιστεύθηκα στὴν ἀγία καὶ προσκυνητὴ καὶ ὁμοούσια καὶ ζωοποιὸ καὶ ἄναρχη Τριάδα, μὲ ἓνα εἶδος ἀφιερῶσεως ποὺ εἶναι σὰν φυλακτήριο ἀπὸ κάθε κακό. Δὲν θέλω ὅμως ἐσεῖς νὰ ἀγνοεῖτε καὶ αὐτό· ὅτι ὑπάρχει ἄλλη παράθεση, φοβερῶτερη, ἀναγκαιότερη καὶ φρικτὴ, ποθεινότερη καὶ ἀγαπητὴ, ἐντιμότερη καὶ ἐνδοξότερη, καὶ ἀκοῦστε ποιὰ εἶναι.

Ὅταν ὁ μισόκαλος ἐχθρὸς μας καταντροπιάζεται, ἀκούγοντας ἐκείνη τὴ μακάρια καὶ ζωοποιὸ φωνὴ τοῦ Σωτήρα μας πρὸς ἐμᾶς, τὴν γεμάτη χαρὰ καὶ εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίαση, ποὺ φωτίζει μὲ ἀνεκδιήγητη λαμπρότητα καὶ λέγει, «ἐλάτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομήστε τὴν βασιλεία ποὺ ἐτοιμάσθηκε γιὰ σᾶς ἀπὸ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου»⁸⁸. Τότε γίνεται ἡ μεγάλη παράθεση αὐτοῦ, ὅταν ἡ βασιλεία θὰ παραδοθεῖ στὸν Θεὸ καὶ Πατέρα⁸⁹· αὐτὴ εἶναι καὶ χωρὶς αὐτὴ δὲν ὑπάρχει ἄλλη. Καὶ ἀκοῦστε πῶς γίνεται.

Ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ἁγίους προσφέροντας στὸ Θεὸ τοὺς υἱοὺς ποὺ ἔσωσε μὲ λαμπρὴ φωνή, μὲ πολλὴ καὶ μεγάλη παρρησία, ἐνῶ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι καὶ ὅλες οἱ ἐπουράνιες δυνάμεις θαυμάζουν, λέγει· «νὰ ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά ποὺ μοῦ ἔδωσε ὁ Θεός»⁹⁰. Καὶ ὄχι μόνο αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτό του παραδίδει στὸ Θεό· καὶ τότε ὁ Θεός, γίνεται τὰ πάντα σὲ ὅλους⁹¹.

Προσευχηθεῖτε λοιπὸν γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχουμε αὐτό· διότι εἶναι μακάριος ἐκεῖνος ποὺ προσδοκᾷ καὶ πετυχαίνει. Προσευχηθεῖτε γιὰ μένα, ἀγαπητοί.

90. Ἦσ. 8,18.

91. Α' Κορ. 15,28.

ΣΙΓ'

Ὁ αὐτὸς φαντασίας καὶ πειρασμοὺς ὑπομένων ἐκ τῶν δαιμόνων, καὶ θαυμάζων ὅτι μετὰ τὴν τοσαύτην φιланθρωπίαν καὶ τὰς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπαγγελίας ταῦτα ὑφίσταται, ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα περὶ τούτου·
5 καὶ εἰ ἔτι ἴστανται αἱ σφραγίδες τῶν ἐπαγγελιῶν.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου

Εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Κύριον, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον· εἰρήνη σοι ἔσται ἐν Θεῷ, τιμιώτατε ἀδελφὲ καὶ ὁμόφρον Ἀνδρέα. Μὴ ἐκλύση σε ὁ τῶν
10 δαιμονικῶν παθῶν καὶ φαντασιῶν ὄχλος, ἀλλὰ πιστεύσον, ὅτι οὐδὲν ἀνύουσιν ὄχλοῦντες καὶ πειράζοντες, ἀλλὰ μᾶλλον πλεονάζουσι τὴν ἀρετὴν, ἐὰν μετὰ ἀκριβείας προσέχωμεν παρασχεῖν μικρὰν ὑπομονήν. Φησὶ γὰρ περὶ τοῦ σωζομένου διὰ πίστεως δικαίου· ὅτι «ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν
15 αὐτῷ».

Μὴ οὖν χαννώσωμεν τὸ σχοινίον, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν τὰ δοθέντα ἡμῖν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου καὶ εὐσπλάγχνου Θεοῦ· αὐτοῦ γάρ ἐστι τὸ παρασχεῖν καὶ ἡμῶν τὸ φυλάξαι.

Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ μετὰ τὰς ἀγίας ἐπαγγελίας καὶ τὰ ἀμε-
20 ταμέλητα χαρίσματα, πάλιν κινουῖσι πρὸς σὲ τὰ ἄτιμα αὐτῶν πάθη, προσδοκῶντες συλῆσαι τὸν ἄπειρον πλοῦτον, ἀλλὰ μιμνήσκου τῆς μετὰ τὴν τοῦ Δεσπότητος ἡμῶν Θεοῦ περὶ τοῦ ἐν ἀγίοις καὶ ἐνδόξου Ἰὼβ μαρτυρίαν, ἀναιδεΐας αὐτῶν· πόσους πειρασμοὺς καὶ μηχανήματα ἐκίνησαν καταβαλεῖν τὸν πύργον,
25 καὶ οὐκ ἠδυνῆθησαν· οὐδὲ συλῆσαι ἴσχυσαν τὸν θησαυρὸν τῆς λαμπρᾶς αὐτοῦ πίστεως καὶ εὐχαριστίας· λαμπρότερον γὰρ

213

Ὁ ἴδιος, ἐπειδὴ ὑπέμεινε φαντασίες καὶ πειρασμοὺς ἀπὸ τοὺς δαίμονες καὶ ἀποροῦσε, πῶς μετὰ τὴν τόση φιλανθρωπία καὶ τίς ὑποσχέσεις τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ὑφίσταται αὐτά, ἐρώτησε τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα γι' αὐτό· καὶ ἐπίσης ἐρώτησε, ἐὰν ὑπάρχουν ἀκόμα οἱ σφραγίδες τῶν ἐπαγγελιῶν.

Ἐπίκριση Βαρσανουφίου

Πολλὴ εἰρήνη σ' ἐκείνους ποὺ ἀγαποῦν τὸν Κύριο καὶ δὲν ὑπάρχει σκάνδαλο σ' αὐτούς⁹²· νὰ ὑπάρχει εἰρήνη σὲ σένα ἐν Θεῷ, τιμώτατε ἀδελφέ καὶ ὁμόφρονα Ἄνδρέα. Νὰ μὴ σὲ παραλύσει ὁ ὄχλος τῶν δαιμονικῶν παθῶν καὶ φαντασιῶν, ἀλλὰ πίστεψε, ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ ἐνοχλοῦν καὶ πειράζουν δὲν κατορθώνουν τίποτε, ἀλλὰ μᾶλλον αὐξάνουν τὴν ἀρετή, ἐὰν προσέχουμε μὲ ἀκρίβεια καὶ δείξουμε λίγη ὑπομονή. Διότι λέγει γιὰ τὸν δίκαιο ποὺ σώζεται μὲ τὴν πίστη, ὅτι «ἐὰν δειλιάσει, ἡ ψυχὴ μου δὲν εὐδοκιμεῖ σ' αὐτόν»⁹³.

Ἄς μὴ χαλαρώσουμε λοιπὸν τὸ σχοινί, γιὰ νὰ μὴ χάσουμε αὐτὰ ποὺ μᾶς δόθηκαν ἀπὸ τὸν φιλάνθρωπο καὶ εὐσπλαγχο Θεό· διότι τὸ νὰ δίνει εἶναι δικό του, καὶ τὸ νὰ φυλάττουμε δικό μας.

Καὶ μὴ θαυμάσεις, ἐὰν μετὰ τίς ἅγιες ἐπαγγελίες καὶ τὰ ἀμεταμέλητα χαρίσματα⁹⁴ σὲ ὑποκινοῦν πάλι τὰ ἄτιμα πάθη του, προσδοκῶντας νὰ κλέψουν τὸν ἄπειρο πλοῦτο, ἀλλὰ θυμήσου τὴν ἀναίδεια αὐτῶν μετὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Δεσπότη μας Θεοῦ γιὰ τὸν μεταξὺ τῶν ἀγίων ἐνδοξο Ἰώβ· πόσους πειρασμοὺς καὶ μηχανήματα κίνησαν νὰ ρίξουν τὸν πύργο, καὶ δὲν μπόρεσαν, οὔτε εἶχαν τὴ δύναμη νὰ ἀρπάξουν τὸν θησαυρὸ τῆς λαμπρῆς του πίστεως καὶ εὐχαριστίας· διότι ἡ ἐπαφή μὲ τὴ φωτιὰ ἔδειξε

93. Ἰώβ 2,4.

94. Ρωμ. 11,29.

ἔδειξεν ἢ πρὸς τὸ πῦρ ὁμιλία τὸ χρυσίον, τουτέστιν ἢ ὑπερβολὴ τῶν πειρασμῶν τὸν δίκαιον. Ἀφῆκε γὰρ ὁ Θεὸς καὶ συνεχώρησε καὶ μετὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περὶ τοῦ δικαίου μαρτυρίαν πειρασθῆναι τὸν δοῦλον, πρὸς μείζονα εὐδοκίμησιν καὶ δόξαν τοῦ Δε-
5 σπότου καὶ ἀναπολογίαν τῶν ἐχθρῶν.

Μὴ οὖν ἐκκακῆσης, στήκουσι γὰρ αἱ σφραγιῖδες τῶν ἐπαγγελιῶν, ἀλλὰ ὑπόμεινον τὸν Κύριον· «ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται», ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΙΑ'

10 Ἀποκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν

σπαρέντος ἐν αὐτῷ λογισμοῦ, ὅτι τὸ μὴ ἐγκρατεῦεσθαι ἀπὸ βρωμάτων, κωλύει αὐτὸν φθάσαι εἰς τὰ ἐπηγγελμένα αὐτῷ.

15 **Ο**ὕχ ὡς ἐξουδενῶν τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν πολιτείαν, λέγω ἀεὶ τῇ ἀγάπῃ σου ποιῆσαι τὴν χρείαν τοῦ σώματος ὡς χρή· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὅτι, ἐὰν μὴ ἡ ἔσωθεν ἐργασία βοηθήσῃ μετὰ Θεὸν τῷ ἀνθρώπῳ, μάτην κοπιᾷ εἰς τὴν ἐξωτικήν.

Διὰ τοῦτο γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι «οὐ τὰ εἰσπορευόμενα εἰς
20 τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος». Καὶ γὰρ ἡ ἔσωτέρα ἐργασία μετὰ πόνου καρδίας, φέρει τὴν ἀληθινὴν ἡσυχίαν τῆς καρδίας, καὶ ἡ τοιαύτη ἡσυχία φέρει τὴν ταπείνωσιν, καὶ ἡ ταπείνωσις ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον εἶ-
25 ρίζονται οἱ πονηροὶ δαίμονες, καὶ ὁ τούτων ἀρχηγὸς διάβολος, σὺν τοῖς ἀτίμοις αὐτῶν πάθεσι, καὶ εὐρίσκεται ὁ ἄνθρωπος

λαμπρότερο τὸν χρυσό, δηλαδή ἡ ὑπερβολὴ τῶν πειρασμῶν τὸν δίκαιο. Διότι ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε καὶ παραχώρησε καὶ μετὰ τὴ δική του μαρτυρία γιὰ τὸν δίκαιο νὰ πειρασθεῖ ὁ δοῦλος γιὰ μεγαλύτερη εὐδοκίμηση καὶ δόξα τοῦ Δεσπότη καὶ ἀναπολογία τῶν ἐχθρῶν.

Μὴ δειλιάσεις λοιπόν, διότι ὑπάρχουν οἱ σφραγίδες τῶν ἐπαγγελιῶν, ἀλλὰ ὑπόμεινε τὸν Κύριο· «διότι ἐκεῖνος ποὺ θὰ ὑπομείνει μέχρι τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθεῖ»⁹⁵, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

214

Ἐπίκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο,

ὅταν τοῦ δημιουργήθηκε λογισμὸς, ὅτι τὸ νὰ μὴ ἐγκρατεῦται ἀπὸ τροφές, τὸν ἐμποδίζει νὰ φθάσει στὰ ὑποσχόμενα σ' αὐτόν.

Λ ἐγὼ πάντα στὴν ἀγάπη σου νὰ ικανοποιεῖ τὴν ἀνάγκη τοῦ σώματος ὅπως πρέπει, ὅχι ἐπειδὴ θεωρῶ ἀνάξια τὴν ἐγκράτεια καὶ τὴν ἀσκητικὴ ζωὴ, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ ἐπειδὴ, ἐὰν ἡ ἐσωτερικὴ ἐργασία δὲ βοηθήσει μετὰ τὸ Θεὸ τὸν ἄνθρωπο, μάταια κοπιᾶζει στὴν ἐξωτερικὴ.

Πράγματι γι' αὐτὸ ὁ Κύριος εἶπε, ὅτι «δὲ μολύνουν τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνα ποὺ εἰσέρχονται στὸ στόμα, ἀλλὰ ἐκεῖνα ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα»⁹⁶. Διότι ἡ μὲ πόνου καρδιάς ἐσωτερικὴ ἐργασία φέρνει τὴν ἀληθινὴ ἡσυχία τῆς καρδιάς, καὶ αὐτὴ ἡ ἡσυχία φέρνει τὴν ταπείνωση, καὶ ἡ ταπείνωση κάνει τὸν ἄνθρωπο κατοικία Θεοῦ, καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν κατοίκηση ἐξορίζονται οἱ πονηροὶ δαίμονες, καὶ ὁ ἀρχηγὸς τους διάβολος, μαζί μὲ τὰ ἄτιμὰ τους πάθη, καὶ ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται ναὸς τοῦ Θεοῦ,

95. Ματθ. 10,22.

96. Ματθ. 15,11.

ναὸς Θεοῦ ἡγιασμένος, πεφωτισμένος, κεκαθαρμένος, πάσης εὐωδίας καὶ ἀγαθωσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως. Καὶ εὐρίσκεται θεοφόρος ὁ ἄνθρωπος, μᾶλλον δὲ καὶ θεός, διὰ τὸν εἰπόντα· «ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστε καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες».

5 Μὴ οὖν θορυβήσῃ σε ὁ λογισμὸς, μᾶλλον δὲ ὁ πονηρὸς, ὅτι τὰ σωματικὰ βρώματα κωλύουσί σε φθάσαι εἰς τὰς ἐπαγγελίας, ἅγια γάρ εἰσι καὶ οὐκ ἔστιν ἀπὸ καλοῦ κακὸν ἀποβαίνειν· ἀλλὰ τὰ διὰ στόματος ἐξερχόμενα ἀπὸ τῆς καρδίας πεμπόμενα κωλύει καὶ ἐμποδίζει τὸν ἄνθρωπον διὰ τάχους ἐλθεῖν εἰς τὰς προ-
10 κειμένας αὐτῷ ἐπαγγελίας.

Ποιῶν οὖν τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος μὴ διακριθῆς, ἀλλὰ ποιήσον τὴν δύναμιν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου τοῦ πονέσαι καὶ ταπεινῶσαι τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ, καὶ τότε ἀνοίγει ὁ Θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας σου, ἰδεῖν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν καὶ συν-
15 ἰέναι εἰπεῖν, ὅτι 'χάριτί εἰμι σεσωσμένος', ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας Ἀμήν.

ΣΙΕ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπειδὴ, δέσποτα, ὡς οἶδας, ἀσθενὴς εἰμι ψυχῇ καὶ σώματι, δέομαί σου, παρακάλεσον τὸν Θεὸν παρασχεῖν μοι δύ-
20 ναμιν καὶ βοήθειαν εἰς τὴν ὑπομονήν, ἵνα εὐχαρίστως βαστάσω τὰ ἐπερχόμενά μοι.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου

25 **Α**δελφὲ Ἀνδρέα, μαθεῖν θέλω τὴν ἀγάπην σου, ὅτι πάντα τὰ χαρίσματα διὰ τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἀγίου Πνεύματος δίδονται καὶ πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως γίνονται.

ἀγιασμένος, φωτισμένος, καθαρμένος, γεμᾶτος μὲ κάθε εὐωδία καὶ ἀγαθωσύνη καὶ ἀγαλλίαση. Καὶ βρίσκεται θεοφόρος ὁ ἄνθρωπος, ἢ καλύτερα καὶ θεός, σύμφωνα μὲ ἐκεῖνον ποῦ εἶπε, «ἐγὼ εἶπα, ὅτι ὅλοι θὰ εἴσθε θεοὶ καὶ υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου»⁹⁷.

Νὰ μὴ σὲ θορυβήσει λοιπὸν ὁ λογισμὸς, ἢ μᾶλλον ὁ πονηρός, ὅτι οἱ σωματικὲς τροφές σὲ ἐμποδίζουν νὰ φθάσεις στὶς ἐπαγγελίες, διότι εἶναι ἅγιες καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ἀπὸ τὸ καλὸ νὰ ἀποβαίνει κακό· ἀλλὰ αὐτὰ ποῦ ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ στόμα, καθὼς στέλλονται ἀπὸ τὴν καρδιά, ἐμποδίζουν τὸν ἄνθρωπο νὰ ἔλθει γρήγορα στὶς ἐπαγγελίες ποῦ βρίσκονται ἐνώπιόν του.

Ὑπηρετῶντας λοιπὸν τὴν ἀνάγκη τοῦ σώματος, νὰ μὴ διακριθεῖς, ἀλλὰ προσπάθησε κατὰ δύναμη, ὥστε ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος νὰ κοπιᾶσει καὶ νὰ ταπεινώσει τοὺς λογισμοὺς του, καὶ τότε ὁ Θεὸς θὰ ἀνοίξει τὰ μάτια τῆς καρδιάς σου, γιὰ νὰ δεῖ τὸ ἀληθινὸ φῶς⁹⁸ καὶ νὰ καταλάβει καὶ νὰ πεῖ, ὅτι εἶμαι σωσμένος⁹⁹ μὲ τὴ χάρη, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

215

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἐπειδὴ, δέσποτα, ὅπως γνωρίζεις, εἶμαι ἀσθενὴς στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα, σὲ ἱκετεύω νὰ παρακαλέσεις τὸ Θεὸ νὰ μοῦ δώσει δύναμη καὶ βοήθεια στὴν ὑπομονή, γιὰ νὰ βαστάξω μὲ εὐχαρίστηση τὰ ἐπερχόμενα ἐναντίον μου.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου

Αδελφὲ Ἀνδρέα, θέλω νὰ μάθει ἡ ἀγάπη σου, ὅτι ὅλα τὰ χαρίσματα δίνονται μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ γίνονται πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως¹. Διότι ὁ

97. Ψαλμ. 81,6, Ἰω. 10,34.

98. Ἰω. 1,9.

Ποτὲ γὰρ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῖς Ἀποστόλοις ἐκβαλεῖν δαιμόνια, ποτὲ δὲ ἐπιτελεῖν ἰάσεις, ποτὲ δὲ τὸ προορᾶν, καὶ ποτὲ ἐγείρειν νεκρούς· τὸ δὲ τέλειον, τὸ ἀφιέναι ἀμαρτίας καὶ ἐλευθερῶσαι ψυχὰς ἐκ σκότους καὶ ἀγαγεῖν εἰς τὸ φῶς.

5 Ἴδου οὖν δέομαι τοῦ Θεοῦ, ἵνα μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς σου, δώῃ σοι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς ὑπομονὴν καὶ εὐχαριστίαν· καὶ ἵνα αἰσχυνηθῇ ὁ ἐξ ἐναντίας, μὴ ἔχων καθ' ἡμῶν ἀπολογία. Συνέργησον καὶ σὺ μικρὸν πυκτεύων κτήσασθαι καὶ δίδωσιν ὁ πλούσιος ἐν ἐλέει Θεός.

10 Εὐ̄ξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ΣΙΣ'

Ἐρώτησις

Παρακαλῶ σε, δέσποτα, μνημονεύειν μου πάντοτε, καὶ δῆλωσόν μοι, πῶς δεῖ παρελθεῖν μετὰ τοῦ πλησίον οἰκοῦντος ἀδελφοῦ ἡμῶν.

15 Ἀπόκρισις

Αδελφέ, γραπτὸν ἐστὶ, ὅτι «ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου, Ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθεῖη ἡ δεξιὰ μου», καὶ τὰ λοιπά. Ταῦτα περὶ μνήμης.

Περὶ δὲ τοῦ πῶς δεῖ παρελθεῖν μετὰ τοῦ πλησίον, ὁ θέλων 20 ἀρέσαι τῷ Θεῷ, κόπτει τὸ θέλημα αὐτοῦ τῷ πλησίον, βιαζόμενος ἑαυτὸν· φησὶ γάρ· «βιαστῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν».

Μάθε οὖν πῶς ἀναπαύεται ὁ ἀδελφός, καὶ οὕτω ποιήσον, καὶ εὕρισκεις καὶ σὺ ἀνάπαισιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰη- 25 σου τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

99. Ἐφ. 2,5.

1. Ἐβρ. 1,1.

1α. Τιτ. 2,8.

Θεός ἔδωσε τὸ Πνεῦμα στοὺς Ἀποστόλους ἄλλοτε νὰ διώχνουν δαιμόνια, ἄλλοτε νὰ κάμουν ἰάσεις, ἄλλοτε νὰ προβλέπουν καὶ ἄλλοτε νὰ ἀνασταίνουν νεκρούς· τὸ τέλειο ὅμως εἶναι νὰ συγχωροῦν ἁμαρτίες καὶ νὰ ἐλευθερώνουν τὶς ψυχὲς ἀπὸ τὸ σκοτάδι καὶ νὰ τὶς ὀδηγοῦν στὸ φῶς.

Νὰ λοιπὸν παρακαλῶ τὸ Θεὸ νὰ σοῦ δώσει μετὰ τὴν ἐλευθερίᾳ τῆς ψυχῆς τὸ ἅγιο Πνεῦμα γιὰ ὑπομονὴ καὶ εὐχαριστία, ὥστε νὰ ντραπεῖ ὁ ἀντίθετος, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀπολογία^{1α} σὲ μᾶς. Βοήθησε καὶ σὺ λίγο, ἀγωνιζόμενος γιὰ νὰ τὸ ἀποκτήσεις, καὶ ὁ πλούσιος Θεὸς θὰ σοῦ τοῦ δώσει μὲ ἔλεος².

Προσευχῆσου γιὰ μένα, ἀδελφέ.

216

Ἑρώτηση

Σὲ παρακαλῶ, δέσποτα, νὰ μὲ θυμᾶσαι πάντα καὶ δήλωσέ μου πῶς πρέπει νὰ περνῶ μὲ τὸν ἀδελφὸ μας ποὺ συνοικεῖ μαζί μας.

Ἀπόκριση

Αδελφέ, εἶναι γραπτὸ, «ὅτι ἐὰν σὲ ξεχάσω, Ἱερουσαλήμ, νὰ ξεχασθεῖ ἡ δεξιὰ μου»³ καὶ τὰ λοιπά. Αὐτὰ γιὰ τὴ μνήμη.

Ὅσο γαὶ τὸ πῶς πρέπει νὰ περνᾷς μὲ τὸν πλησίον, ἐκεῖνος ποὺ θέλει ν' ἀρέσει στὸ Θεό, κόβει τὸ θέλημά του γιὰ τὸν πλησίον, πιέζοντας τὸν ἑαυτό του· διότι λέγει «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι τῶν βιαστῶν, καὶ οἱ βιαστὲς τὴν ἀρπάζουν»⁴.

Μάθε λοιπὸν πῶς ἀναπαύεται ὁ ἀδελφὸς καὶ κάνε τὸ ἴδιο καὶ θὰ βρεῖς καὶ σὺ ἀνάπαυση κοντὰ στὸ Θεό, μὲ τὴ βόθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

2. Ἐφ. 2,4.

3. Ψαλμ. 136,5.

4. Ματθ. 11,12.

ΣΙΖ'

Οὗτος ὁ ἀδελφὸς ὁ πλησίον οἰκῶν τοῦ ἀσθενοῦντος γέροντος,
 συμπαθήσας τῇ αὐτοῦ ἀσθενείᾳ, ἤτησε πάνυ τὸν μέγαν
 Γέροντα εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἀπόκρισις

5 **Α**δελφὲ ὀχληρέ, εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, διατί ἀπὸ
 καιροῦ εἰς καιρὸν παιδεύει τὸν δοῦλον αὐτοῦ Ἀνδρέαν
 ὡς εὐσπλαγχνος πατήρ, ἐδόξασας ἂν τὸν Θεόν, ἵνα
 ἀποστομίση τὸ μιαρὸν στόμα τοῦ δράκοντος, ἵνα μὴ εὕρη κατ'
 αὐτοῦ πρόφασιν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως διὰ τὰς μεγάλας ἐπαγγελίας,
 10 τὰς αὐτῷ ἐπαγγελθείσας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου
 δούλου καὶ ἀχρείου.

Τί δὲ νομίζεις; ὅτι οὐ συμπάσχω αὐτῷ περισσότερο παν-
 τὸς ἀνθρώπου; Ναί. Ἐπεὶ ποῦ ἐστίν, ὅτι «ἐὰν πάσχη ἐν μέλος,
 συμπάσχει ὅλα τὰ μέλη»; Εἰ μετὰ ἀληθείας ἤδει τὴν λαμπρότη-
 15 τα τῶν προκειμένων αὐτῷ, μελωδῆσαι εἶχε σὺν τῷ Παύλῳ, εὐ-
 χαριστῶν ἀγαλλιώμενος καὶ λέγων· «ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα
 τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς
 ἡμᾶς». Ὁ Θεὸς ἐνδυναμώσοι αὐτόν, καὶ πέμψοι αὐτῷ τὸ μέγα
 ἔλεος.

20 Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, θεωρῶν σὺν Θεῷ τὴν
 προκοπὴν ὑμῶν, τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΙΗ'

Ὁ αὐτὸς ἀδελφὸς ζητῶν δι' ἑαυτοῦ ὑπηρετεῖν τῷ Γέροντι κατὰ

217

Αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς ποὺ ἔμενε κοντὰ στὸν ἀσθενῆ γέροντα, ἐπειδὴ τὸν συμπάθησε γιὰ τὴν ἀσθένειά του, παρακάλεσε πολὺ τὸν μεγάλο Γέροντα νὰ προσεύχεται γι' αὐτόν.

Ἄποκριση

Ενοχλητικὲ ἀδελφέ, ἐὰν γνώριζες τὴ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, γιατί ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ παιδεύει τὸν δούλο του Ἄνδρᾶ σὰν εὐσπλαγχνος Πατέρας, θὰ δόξαζες τὸ Θεό, γιὰ νὰ ἀποστομίσει τὸ μιαρὸ στόμα τοῦ δράκοντα, γιὰ νὰ μὴ βρεῖ ἐναντίον του κατηγορία τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως γιὰ τὶς μεγάλες ἐπαγγελίες, ποὺ ἐπαγγέλθηκαν σ' αὐτόν ἀπὸ τὸ Θεό, δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου καὶ ἀχρείου δούλου.

Τί νομίζεις λοιπόν; ὅτι δὲν συμπάσχω μ' αὐτόν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄνθρωπο; Ναί· ἐπειδὴ ἀλλιῶς ποῦ εἶναι τό, «ἐὰν πάσχει ἓνα μέλος, συμπάσχουν ὅλα τὰ μέλη»⁵; Ἐὰν γνώριζε πραγματικὰ τὴν λαμπρότητα τῶν ἀγαθῶν ποὺ βρίσκονται μπροστά του θὰ μπορούσε νὰ μελωδήσει μαζὶ μὲ τὸν Παῦλο, εὐχαριστώντας, ἀγαλλιάζοντας καὶ λέγοντας· «τὰ παθήματα τοῦ τωρινοῦ καιροῦ δὲν εἶναι ἰσάξια πρὸς τὴ δόξα ποὺ πρόκειται νὰ ἀποκαλυφθεῖ σὲ μᾶς»⁶. Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ τὸν δυναμώσει καὶ νὰ τοῦ στείλει τὸ μεγάλο ἔλεος.

Σᾶς ἀσπάζομαι στὸ ὄνομα τοῦ ἀγίου Πνεύματος, θεωρώντας μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ τὴν προκοπή σας, τὴν ἐνισχυόμενὴ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ τὸν Κύριό μας.

Σ' αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

218

Ὁ ἴδιος ἀδελφὸς ζητοῦσε νὰ ὑπηρετεῖ ὁ ἴδιος τὸν γέροντα κατὰ

5. Α' Κορ. 12,26.

6. Ρωμ. 8,18.

δύναμιν σὺν τῷ αὐτοῦ ὑπηρέτῃ· τοῦ Γέροντος διακρινομέ-
νου καὶ μὴ θέλοντος ὑπηρετεῖσθαι παρ' αὐτοῦ, διὰ τὸν λό-
γον τοῦ ἀββᾶ Θεοδώρου τοῦ ἐν τῇ Φέρμῃ, μὴ ἀνεχομέ-
νου ἐπιτάξαι τῷ ἰδίῳ μαθητῇ, ἠρώτησε τὸν ἄλλον γέρον-
5 τα περὶ τούτου.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου

Ο Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, προσθεῖη τῇ πίστει σου,
ὧ̄ τιμιώτατε καὶ προσφιλέστατε ἀδελφέ, καὶ ἐνδυνα-
μώσοι τὴν ἀγάπην σου ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ, τοῦ
10 πληρῶσαι τὴν καλὴν προαίρεσίν σου εἰς τὸν πλησίον· ὥστε, ἐὰν
κοπιᾶς μικρὸν κατὰ δύναμιν, οὐκ ἀποστερεῖ σε ὁ Θεὸς τὸν μι-
σθὸν τοῦ κόπου σου.

Εἴ τι οὖν δύνασαι ἀνάπαυσον τὸν γέροντα καὶ ἀρέσκει τῷ
Θεῷ ὑπὲρ λατρείας, ὑπὲρ θυσίας· ἃ δὲ οὐ δύνασαι, ἵνα ποιήσῃ ὁ
15 ἀδελφός. Οὐκ ὀφείλει δὲ ὁ γέρον διακριθῆναι ὑπηρετούμενος
παρ' ὑμῶν ἀσθενῆς ὢν, ἀλλ' εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, καὶ εὐχεσθαι
ὑπὲρ ὑμῶν. Ἀσθενῆς γὰρ ὢν, οὐκ ὀφείλει κρατῆσαι τὸν λόγον
τοῦ ἀββᾶ Θεοδώρου, λέγοντος περὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ὅτι 'οὐκ εἰμι
κοινοβιάρχης, ἵνα ἐπιτάξω αὐτῷ· ἐὰν θέλῃ ποιῆσαι, ὃ βλέπει με
20 ποιοῦντα, ποιησάτω'.

Ταῦτα γὰρ ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Θεόδωρος, ὅτι ἐδύνατο ποιῆσαι
τὴν χρεῖαν αὐτοῦ, καὶ ὑπηρετεῖν ἄλλοις· οὗτος δὲ ἀσθενῆς ἐστὶ.
Καὶ ἕκαστος δὲ ὀφείλει πρὸς τὸ μέτρον αὐτοῦ καὶ τὴν κατάστα-
σιν διαῖνει ἐν φόβῳ Θεοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ πάντοτε· ὅτι δι'
25 αὐτοῦ ἄλλοι λαμβάνουσι τὸν μισθόν. Μὴ οὖν φθονήσῃ τῷ θέ-
λοντι ἀκοῦσαι τοῦ λέγοντος, «ἠσθένησα καὶ διηκονήσατέ μοι».
Οὐκ ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς τὸν ἀσθενοῦντα, καθῶς πολλᾶκις ἠκούσα-
μεν, εἰ μὴ μόνον τὴν εὐχαριστίαν καὶ τὴν ὑπομονήν· αὗται γὰρ
πρεσβεύουσιν ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

δύναμη μαζί με τὸν ὑπηρετὴ του. Ὁ γέροντας, ἐπειδὴ δίσταζε καὶ δὲν ἤθελε νὰ ὑπηρετηθεῖ ἀπὸ αὐτὸν, γιὰ τὸν λόγο τοῦ Ἀββᾶ Θεοδώρου τῆς Φέρμης, ποὺ δὲν ἀνεχόταν νὰ διατάξει τὸν μαθητὴ του, ἐρώτησε τὸν ἄλλο γέροντα γι' αὐτό.

Ἀπόκριση Ἰωάννη

Ο Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς εἶθε ν' αὐξήσει τὴν πίστη σου, τιμιάτατε καὶ προσφιλέστατε ἀδελφέ, καὶ εἶθε νὰ δυναμώσει τὴν ἀγάπη σου μετὰ τὸ φόβο του, ὥστε νὰ πραγματοποιήσεις τὴν καλὴ προαίρεσή σου στὸν πλησίον· ὥστε, ἐὰν κοπιάζεις λίγο σύμφωνα μετὰ τὴ δύναμή σου, ὁ Θεὸς δὲ θὰ σοῦ στερεῖ τὴν ἀμοιβὴ τοῦ κόπου σου.

Ὅσο λοιπὸν μπορεῖς, ἀνάπαυσε τὸν γέροντα καὶ αὐτὸ θὰ ἀρέσει στὸ Θεὸ περισσότερο ἀπὸ τὴ λατρεία καὶ περισσότερο ἀπὸ τὴ θυσία. Ὅσα δὲν μπορεῖς ἐσύ, νὰ τὰ κάνει ὁ ἀδελφός. Ὁ γέροντας δὲν ὀφείλει νὰ διστάζει νὰ ὑπηρετηθεῖ ἀπὸ σᾶς, ἀφοῦ εἶναι ἀσθενής, ἀλλὰ νὰ εὐχαριστεῖ τὸ Θεὸ καὶ νὰ προσεύχεται γιὰ σᾶς. Διότι, ἀφοῦ εἶναι ἀσθενής, δὲν ὀφείλει νὰ τηρήσει τὸν λόγο τοῦ ἀββᾶ Θεοδώρου, ποὺ λέγει γιὰ τὸν ἀδελφόν, 'δὲν εἶμαι κοινοβιάρχης γιὰ νὰ τὸν διατάξω· ἐὰν θέλει νὰ κάνει αὐτὸ ποὺ με βλέπει νὰ κάνω, ἄς τὸ κάμει'.

Ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος τὰ ἔλεγε αὐτὰ διότι μποροῦσε νὰ κάμει τὴν ἀνάγκη του καὶ νὰ ὑπηρετεῖ τοὺς ἄλλους· αὐτὸς ὅμως εἶναι ἀσθενής. Ὁ καθένας ὀφείλει νὰ ζεῖ μετὰ φόβο Θεοῦ ἀνάλογα μετὰ τὸ μέτρο καὶ τὴν κατάστασή του, εὐχαριστώντας πάντοτε τὸ Θεόν· διότι δι' αὐτοῦ ἄλλοι παίρνουν τὴν ἀμοιβή. Νὰ μὴ φθονήσῃ λοιπὸν αὐτὸν ποὺ θέλει νὰ ἀκούσῃ ἐκεῖνον ποὺ λέγει, «ἀσθένῃσα καὶ δὲν με ὑπηρετήσατε»⁷. Ὁ Θεὸς δὲν ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἀσθενῆ, ὅπως ἀκούσαμε πολλές φορές, τίποτε ἄλλο παρά μόνο τὴν εὐχαριστία καὶ τὴν ὑπομονή· διότι αὐτὲς ἀναπληρῶνουν τὴν ἀδυναμία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

7. Ματθ. 25,43.

Μὴ διακριθῆ οὖν ὑπηρετούμενος ὑπὲρ τοῦ οἴουδῆποτε ἀδελφοῦ, θέλοντος διὰ τὸν Θεὸν κοπιᾶν, καὶ μὴ εἶπη, 'βαρῶ τοῦτον', ἢ 'θλίβω τοῦτον'· ἀλλ' εἶπη, 'δύναται ἴσος εἶναι τῷ ὑπηρετοῦντι τοῖς κακουμένοις', ὅποτε ὁ Θεὸς ἐπληροφόρησεν αὐτὸν ποιῆσαι 5 ἑαυτῷ μισθὸν ἀπ' ἐμοῦ. Ὁ Κύριος ἐνδυναμώσῃ αὐτόν, κἀμὲ μὴ κατακρίνει· ταῦτα φυλαξάτω, καὶ οἰκεῖτε μετ' εἰρήνης, χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Πρὸ πάντων «ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσετε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ». Καὶ ἐπὶ τούτοις μνημο- 10 νεύσωμεν ὅτι ὁ θάνατος οὐ χρονίζει φθάσαι· καὶ δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ τῷ πλησίον, ἵνα δι' αὐτοῦ κληρονομήσητε τὴν ἀθάνατον ζωὴν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχοντες τὴν ἐλπίδα μὴ μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· αὐτῷ γὰρ μέλλει περὶ ἡμῶν. Καὶ ἐὰν ἐπιρρίψωμεν τὴν μέριμναν ἡμῶν ἐπ' 15 αὐτόν, αὐτὸς ἡμῶν φροντίσει ὡς θέλει.

Αὐτῷ ἡ δόξα, Ἀμήν.

Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, παρακαλῶν εὐξασθαι ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὴν ἀγάπην.

ΣΙΘ'

Ἀδελφὸς τις ἔχων τρεῖς λογισμούς, καὶ βουλόμενος ἐρωτῆσαι 20 τὸν μέγαν Γέροντα, οὐ σαφῶς τὴν ἐρώτησιν ἐποιήσατο, ἀλλὰ δι' αἰνιγμάτων θέλων λαθεῖν τὸν Ἀββᾶν· στοιχεῖα γὰρ τινα γράψας, καὶ κατὰ διάνοιαν ἐνθυμηθεὶς ὅπερ ἐρωτῆσαι ἐβούλετο, ἐκάστῳ κεφαλαίῳ τὰ δόξαντα αὐτῷ στοιχεῖα ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ἀνετυπώσατο. Ἦν δὲ τὰ 25 στοιχεῖα ταῦτα· πρῶτον τὸ ἰ, ᾧ τινι κατὰ νοῦν διετύπωσεν,

Νὰ μὴ ἀποφεύγει λοιπὸν νὰ ὑπηρετηθεῖ ἀπὸ ὅποιοδῆποτε ἀδελφὸ πὺ θέλει νὰ κοπιᾶσει γιὰ τὸ Θεό, καὶ νὰ μὴ πεῖ, 'τοῦ γίνομαι βάρος ἢ τὸν θλίβω'. ἀλλὰ νὰ πεῖ, 'μπορεῖ νὰ εἶναι ἴσος μ' αὐτὸν πὺ ὑπηρετεῖ τοὺς ἀσθενεῖς, ἀφοῦ ὁ Θεὸς τὸν ἐπληροφόρησε νὰ ἀποκομίσει μισθὸ ἀπὸ ἐμένα. Εἶθε ὁ Κύριος νὰ τὸν δυναμώσει καὶ νὰ μὴ μὲ κατακρίνει'. Νὰ φυλάξει αὐτὲς τὶς συμβουλὲς καὶ νὰ ζῆτε εἰρηνικά, μὲ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μας.

Πάνω ἀπ' ὅλα «νὰ βαστάζετε ὁ ἕνας τὰ βάρη τοῦ ἄλλου, καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ ἀναπληρώσετε τὸν νόμο τοῦ Χριστοῦ»⁸. Καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ ἄς ἐνθυμούμαστε ὅτι ὁ θάνατος δὲν ἀργεῖ νὰ φθάσει· νὰ ὑπηρετήσετε τὸν Κύριο καὶ τὸν πλησίον μὲ φόβο⁹, γιὰ νὰ κληρονομήσετε δι' αὐτοῦ τὴν ἀθάνατη ζωὴ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὅποιο ἔχοντας τὴν ἐλπίδα, νὰ μὴ μεριμνᾶτε γιὰ τὸ αὔριο· διότι αὐτὸς φροντίζει γιὰ μᾶς. Καὶ ἐὰν ἀναθέσουμε σ' αὐτὸν τὴ μέριμνά μας¹⁰, αὐτὸς θὰ μᾶς φροντίσει ὅπως θέλει.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα, Γένοιτο.

Σᾶς ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ, παρακαλώντας νὰ προσεύχεσθε γιὰ μένα, χάριν τῆς ἀγάπης.

219

Κάποιος ἀδελφὸς πὺ εἶχε τρεῖς λογισμοὺς καὶ ἤθελε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν μεγάλο Γέροντα, δὲν ἔκανε μὲ σαφήνεια τὴν ἐρώτηση, ἀλλὰ μὲ αἰνίγματα, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ κάνει λάθος ὁ Ἀββᾶς· ἀφοῦ δηλαδὴ ἔγραψε μερικὰ ψηφία καὶ θυμήθηκε κατὰ διάνοια αὐτὸ πὺ ἤθελε νὰ ἐρωτήσῃ, ἀποτύπωσε σὲ κάθε κεφάλαιο τὰ ψηφία πὺ φαινόταν καλὰ στὸ μυαλό του. Καὶ τὰ ψηφία αὐτὰ ἦταν· πρῶτον τὸ ι, μὲ τὸ ὅποιο διατύπωσε κατὰ νοῦ ἐρώτηση γιὰ τὴν ἡσυχία καὶ

8. Γαλ. 6,2.

9. Ψαλμ. 2,11.

10. Α' Πέτρ. 5,7.

ἐρώτησιν περί τε ἡσυχίας ἀκριβοῦς καὶ παντελοῦς σιω-
 πῆς τοῦ μηδενὶ παντελῶς συντυχεῖν· δεύτερον τὸ κ, περὶ
 διαίτης, δι' οὗ ἐσημαίνεται, εἰ δεῖ ξηροφαγεῖν καὶ ἀοινεῖν
 καὶ εἰ δεῖ συντυγχάνειν μόνῳ τῷ ἰδίῳ ὑπηρέτῃ· τρίτον τό,
 5 λ, δι' οὗ ἐπηρώτα, εἰ δεῖ συντυχίας ποιεῖσθαι καὶ τῷ
 σώματι ἐν τῇ τροφῇ συγκαταβαίνειν.

Ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο αὐτῷ οὕτως.

10 **Μ** ἢ ἐκκλίνης εἰς τὰ δεξία, μηδὲ εἰς τὰ ἀριστερά, ἕως οὗ
 τὰ δύο ἀμφοτεροδέξια γένηται.

ΣΚ'

Ὁ αὐτὸς ἀδελφὸς τῷ αὐτῷ μεγάλῳ Γέροντι ἐρώτησιν ἐτέραν
 ἐποίησατο, οὔτε σαφῶς αὐτὴν ἐρωτήσας, οὔτε στοιχείοις
 δι' αἰνιγμάτων, καθὼς τὸ πρότερον αὐτὴν ἐντυπώσας,
 ἀλλὰ μόνῳ τῷ νοῦ ἐνθυμηθεῖς· ἦν δὲ περὶ βάρους ὕπνου
 15 καὶ ἀσθενείας ψυχῆς καὶ αἴτησις περὶ βοήθειας καὶ προσ-
 ευχῆς ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ σωτηρίας καὶ τί ἐστι τὸ ρηθὲν ἐν
 τῇ ἀποκρίσει, 'ἕως οὗ τὰ δύο ἀμφοτεροδέξια γένηται'.

Πρὸς αὐτὸν ὁ Γέρον ἀπεκρίνατο ταῦτα.

20 **Τ**ὸ μὲν πρῶτόν ἐστιν ἐπιζήμιον, τὸ δὲ δεύτερον ὠφέλι-
 μον· καὶ ὅσον ἐπιζήμιόν ἐστι τὸ πρῶτον, τοσοῦτον
 ὠφελιμώτερον τὸ δεύτερον.

ΣΚΑ'

Πρὸς ταῦτα πάλιν ἀπορήσας ὁ ἀδελφὸς παρεκάλει μαθεῖν, πῶς
 τε ἐπιζήμιόν ἐστι καὶ τί δεῖ ποιῆσαι πρὸς ἐπικουρίαν· καὶ
 τί ἐστι τὸ ἐν τῇ ἀποκρίσει εἰρημένον περὶ 'τῶν δύο'.

για τὴν ἀκριβῆ καὶ παντελῆ σιωπῆ, ὥστε νὰ μὴ συναντᾶ κανέναν ἀπολύτως· δεύτερο τὸ κ, γιὰ δίαιτα, μὲ τὸ ὁποῖο ἐρωτοῦσε, ἐὰν πρέπει νὰ τρώγει ξηροφαγία καὶ ν' ἀποφεύγει τὸ κρασί καὶ ἐὰν πρέπει νὰ συναντᾶ μόνο τὸν δικό του ὑπηρέτη· τρίτον τὸ λ, μὲ τὸ ὁποῖο ἐρωτοῦσε, ἐὰν πρέπει νὰ κάνει συναντήσεις, καὶ ἐὰν πρέπει τὸ σῶμα νὰ συγκαταβαίνει στὴν τροφή.

Αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε ὡς ἐξῆς

Nὰ μὴ κλίνεις στὰ δεξιά, οὔτε στ' ἀριστερά, ὡς πού νὰ γίνουν τὰ δύο ἀμφοτεροδέξια.

220

Ὁ ἴδιος ἀδελφὸς ἔκανε ἄλλη ἐρώτηση στὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα, τὴν ὁποία διατύπωσε οὔτε μὲ σαφήνεια οὔτε μὲ αἰνιγματικὰ στοιχεῖα, ὅπως στὴν προηγούμενη, ἀλλὰ μόνο τὴ διατήρησε στὴ μνήμη του· καὶ ἦταν γιὰ τὸ βάρος τοῦ ὕπνου καὶ τὴν ἀσθένεια τῆς ψυχῆς, καὶ παράκληση γιὰ βοήθεια καὶ προσευχὴ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας του, καθὼς καὶ τί σημαίνει τὸ λεγόμενο στὴν ἀπάντηση, 'ὡς πού νὰ γίνουν τὰ δύο ἀμφοτεροδέξια'.

Σ' αὐτὰ ὁ γέροντας ἀπάντησε τὰ ἐξῆς.

Tὸ πρῶτο εἶναι ἐπιζήμιο, ἐνῶ τὸ δεύτερο ὠφέλιμο· καὶ ὅσο ἐπιζήμιο εἶναι τὸ πρῶτο, τόσο ὠφελιμώτερο εἶναι τὸ δεύτερο.

221

Ὁ ἀδελφός, ἐπειδὴ ἀπόρησε πάλι γι' αὐτά, παρακάλεσε νὰ μάθει, πῶς εἶναι ἐπιζήμιο καὶ τί πρέπει νὰ κάνει γιὰ βοήθεια· καὶ τί εἶναι αὐτὸ πού λέγεται στὴν ἀπάντηση γιὰ τὰ δύο.

Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο οὕτως.

Πάντα ὀρθὰ τοῖς συνιοῦσιν· αὕτη ἡ φύσις διδάσκει ἡμᾶς.
Καὶ περὶ μὲν τοῦ τί ἐστι 'τὰ δύο' περὶ ὑμῶν εἶπον, περὶ
τε τοῦ ἐρωτῶντος καὶ τοῦ διακονοῦντος τῇ ἀποκρίσει.

5 Περὶ δὲ τοῦ ὕπνου, περὶ ψυχῆς καὶ σώματός ἐστιν. Ἐὰν
γὰρ μὴ δουλωθῇ τὸ σωματικὸν τῷ πνευματικῷ, οὐ δύναται κα-
ταπονηθῆναι τὰ πάθη ἀπ' αὐτοῦ· διὰ τοῦτο γὰρ παρεπλησίασα
τοὺς λογισμοὺς ἀλλήλοις.

ΣΚΒ'

10 Πρὸς ταῦτα. Ἀπορρήσαντος δὲ αὐτοῦ πάλιν τὸ 'παραπλησιάσαι
τοὺς λογισμοὺς ἀλλήλοις', τίποτε ἄρα ἐστι; καὶ τοῦτο μα-
θεῖν αἰτοῦντος.

Ἀπεκρίνατο αὐτῷ ταῦτα.

Συγχωρήσατέ μοι διὰ τὸν Κύριον· ἐν ἀφροσύνῃ λαλῶ.
15 Ὁ Κύριος εἶπε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· «ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς
ἀσύνετοί ἐστε;» Τὸ κεφάλαιον τὸ πρῶτον, καὶ τὸ κε-
φάλαιον τὸ β' ἐν ἐστι.

ΣΚΓ'

Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσε τῷ Γέροντι. Πάτερ, ὑποτί-
θημι τὴν ψυχὴν μου εἰς τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς
χειράς σου· εὗξαι ὑπὲρ σωτηρίας τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς.

20 Ἀπόκρισις διὰ γραμμάτων

Αδελφέ, προσέχωμεν ἑαυτοῖς μετὰ προσοχῆς πολλῆς·
καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀφάρει προσέχειν τοῖς πράγμασιν· εἰ
γὰρ ὁ Ἀπόστολος καταλαβὼν ἑαυτὸν κηρύττει μὴ κα-

Αὐτὸς ἀποκρίθηκε ὡς ἐξῆς.

Ολα εἶναι ὀρθὰ γιὰ ἐκείνους ποὺ καταλαβαίνουν· ἡ ἴδια ἢ φύση μᾶς τὸ διδάσκει. "Ὅσο γιὰ τὸ τί εἶναι τὰ δύο, γιὰ σᾶς τὰ εἶπα, δηλαδή γι' αὐτὸν ποὺ ἐρωτᾷ καὶ γι' αὐτὸν ποὺ μεσολαβεῖ στὴν ἀπάντηση.

"Ὅσο γιὰ τὸν ὕπνο, αὐτὸς χρειάζεται γιὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα. Διότι ἐὰν τὸ σωματικὸ δὲν ὑποδουλωθεῖ στὸ πνευματικὸ, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἐξασθενήσουν τὰ πάθη ἀπ' αὐτό· καὶ γι' αὐτὸ τοποθέτησα τοὺς λογισμοὺς τὸν ἓνα κοντὰ στὸν ἄλλο.

222

Σ' αὐτά, ἐπειδὴ πάλι αὐτὸς ἀπόρησε, τί νὰ σημαίνει ἄραγε τὸ 'γι' αὐτὸ τοποθέτησα τοὺς λογισμοὺς τὸν ἓνα κοντὰ στὸν ἄλλο;' ζήτησε νὰ τὸ μάθει αὐτό.

'Απάντησε σ' αὐτὸν αὐτά.

Συγχωρῆστε με γιὰ τὸν Κύριο· ὁμιλῶ μὲ ἀφροσύνη. Ὁ Κύριος εἶπε στοὺς μαθητές του· «ἀκόμα εἴσθε ἀσύνετοι;». Τὸ κεφάλαιο τὸ πρῶτο καὶ τὸ κεφάλαιο τὸ δεύτερο εἶναι ἓνα.

223

"Ὅταν ὁ ἀδελφὸς ἄκουσε αὐτά, δήλωσε στὸ γέροντα. Πάτερ, ἐμπιστεύομαι τὴν ψυχὴ μου στοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ καὶ στὰ χέρια τὰ δικά σου· προσευχήσου γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς.

'Απόκριση μὲ γράμματα

Αδελφέ, νὰ προσέχουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας μὲ πολλὴ προσοχή· διότι δὲν εἶναι ἀνόφελο νὰ προσέχουμε τὰ πράγματα· διότι, ἐὰν ὁ Ἀπόστολος διακηρύσσει, ὅτι συνέ-

τειληφέναι, πόσω μᾶλλον ἡμεῖς οἱ μηδαμινοὶ ὀφείλομεν ταπεινοφρονεῖν; Ἐπειδὴ οὖν ὡς ἔδοξεν ὑμῖν διὰ τοῦ Θεοῦ δέξασθαι λογισμοὺς ἐν αἰνίγματι καὶ ὡσαύτως ἐν αἰνίγματί σοι ἀπόκρισιν αὐτῶν δοῦναι, ἅτινα μηρυκισμὸν πνευματικὸν ἐμποιεῖ ἐν τῇ λογικῇ ψυχῇ, μάλιστα τοῖς συνιοῦσιν· ἐξερευνῶντες γὰρ τὰ αἰνίγματα, εὐρίσκομεν βρύουσαν τὴν αὐτῶν ὠφέλειαν.

Ἔχοντες οὖν νύσσοντα ἡμᾶς τὸν Ἀπόστολον λέγοντα, «μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι», μηκέτι δι' αἰνιγμάτων ἀεὶ λέγε σου τοὺς λογισμοὺς· καὶ γὰρ ἡ 10 ἀνόητός μου ἀπόκρισις, ποιήσει μὴ νοῆσαι, καὶ εἰς ὄχλησιν συνεχεστέραν παρασκευάζει ἡμᾶς ἀμφοτέρους. Ὡς ἀληθῶς γάρ, οὔτε ὠφέλιμόν ἐστιν ἡμῖν τὸ διὰ παντὸς αἰνιγματωδῶς λαλεῖν ἢ γράφειν ἀλλήλοις, κἂν ἴδωμεν, ὅτι κεχάρισται ἡμῖν τοῦτο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ γινομένης ἀνάγκης. Ἐπεὶ δὲ κατὰ Θεὸν μέλη 15 ἐσμὲν ἀλλήλων καὶ τὸ «ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὄχυρά» ἔχομεν, φανερῶς εἶπέ σου τοὺς λογισμοὺς διὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἢ γράψον, καὶ οὕτως ἀκούεις· αὕτη γὰρ ἀμφοτέροις ταπεινώσις ἐστι.

Τίς γὰρ χρεια, εἶπέ μοι, διὰ ὑψηλῶν λαλεῖν, δυναμένους διὰ 20 ταπεινώσεως παρελθεῖν; Καὶ τοῦτο δὲ σπανίως ποιεῖ· ὠφελεῖ γὰρ τὴν καρδίαν συντριβὴ ἢ μετὰ τῶν λογισμῶν. Τὸ οὖν εἰπεῖν σε, ὑποτίθημι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, εἴ τις διὰ τὸν Θεὸν φρονεῖ ὑποταγῆναι τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ, νοητέον ἐστὶν ὅτι τῷ Θεῷ ὑποτάσσεται. Αὐτὸς οὖν δύναται ἐξυπνίσαι ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὕπνου 25 τῆς νοητῆς μέθης. Καθὼς δὲ με ἤτησας εὐξασθαι, κἀγὼ σε παρακαλῶ τὸ αὐτό· γραφικὸς γὰρ ὁ λόγος· φησὶ δέ, ὅτι καὶ ἰαματικός.

λαβε τὸν ἑαυτό του νὰ μὴ ἔχει καταλάβει, πόσο περισσότερο ὀφείλουμε νὰ ταπεινοφρονοῦμε ἐμεῖς οἱ τιποτένιοι; Ἐπειδὴ λοιπὸν ὅπως σεῖς θεωρήσατε καλὸ νὰ δεχθοῦμε ἀπὸ τὸ Θεὸ λογισμοὺς μὲ αἰνίγμα, θεώρησα ἐπίσης κι' ἐγὼ καλὸ νὰ δώσω ἀπάντηση γι' αὐτὰ μὲ αἰνίγμα, πράγματα ποὺ παρέχουν πνευματικὸ ἀναμάσημα στὴ λογικὴ ψυχῇ, μάλιστα σ' ἐκείνους ποὺ καταλαβαίνουν· διότι ἐξερευνώντας τὰ αἰνίγματα, βρίσκουμε ἄφθονη τὴν ὠφέλειά τους.

Ἔχοντας λοιπὸν τὸν Ἀπόστολο ποὺ μᾶς κεντᾶ μὲ τὸ νὰ λέγει, «νὰ μὴ φρονεῖτε τὰ ὑψηλά, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθεῖτε τοὺς ταπεινοὺς»¹¹, νὰ μὴ λέγεις ποτὲ τοὺς λογισμοὺς σου μὲ αἰνίγματα, διότι ἡ ἀνόητη ἀπάντησή μου θὰ σὲ κάνει νὰ μὴ καταλάβεις καὶ θὰ μᾶς δημιουργήσει καὶ στοὺς δύο συνεχῆ ἐνόχληση. Πραγματικὰ δὲν εἶναι ὠφέλιμο σὲ μᾶς νὰ μιλοῦμε ἢ νὰ γράφουμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον αἰνιγματικά, ἀκόμα καὶ ἂν δοῦμε, ὅτι αὐτὸ μᾶς ἔχει παραχωρηθεῖ ἀπὸ τὸ Θεό, ἀλλὰ ὅταν παραστεῖ ἀνάγκη. Ἐπειδὴ σύμφωνα μὲ τὸ Θεό, εἴμαστε μέλη ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου καὶ ἔχουμε τὴ βεβαίωση «ὁ ἀδελφὸς βοηθούμενος ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ εἶναι σὰν ὀχυρὴ πόλη»¹², πὲς φανερὰ τοὺς λογισμοὺς σου ἢ γράψε διὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ τότε θὰ ἀκούσεις· διότι αὐτὴ εἶναι ταπείνωση καὶ γιὰ τοὺς δύο.

Πραγματικὰ πὲς μου, ποιά ἢ ἀνάγκη νὰ ὁμιλοῦν διὰ ὑψηλῶν, αὐτοὶ ποὺ μποροῦν νὰ τὸ κάνουν αὐτὸ μὲ ταπείνωση; Καὶ αὐτὸ σπάνια νὰ τὸ κάνεις· διότι ὠφελεῖ τὴν καρδιά ἢ συντριβὴ μαζὶ μὲ τοὺς λογισμοὺς. Λέγοντας λοιπὸν, 'ὑποτάσσω τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα', ἔχει ὑπ' ὄψη σου ὅτι, ἐὰν κάποιος σκέφτεται γιὰ τὸ Θεὸ νὰ ὑποταγεῖ στὸν ἀδελφὸ του, πρέπει νὰ τὸ ἐννοήσει αὐτό, ὅτι ὑποτάσσεται στὸ Θεό. Καὶ αὐτὸς μπορεῖ νὰ μᾶς ξυπνίσει ἀπὸ τὸν ὕπνο τῆς νοητῆς μέθης. Ὅπως μοῦ ζήτησες νὰ προσευχηθῶ, καὶ ἐγὼ σὲ παρακαλῶ τὸ ἴδιο· διότι ὁ λόγος γι' αὐτὸ εἶναι γραφικὸς καὶ λέγει ὅτι εἶναι καὶ ἰαματικὸς.

11. Ρωμ. 11,20.

12. Παρμ. 18,19.

Ἐπειδὴ οὖν τὰ δύο κεφάλαια ὡς δυσεύρετα ὑμῖν ἐστίν, ἰδοὺ φανερώς λέγω. Τὸ κατὰ τὴν πρώτην γραφήν, ἰδικῶς ἐστὶ περὶ σοῦ καὶ τοῦ ἐμοῦ υἱοῦ Σερίδου. Καὶ τὸ δεύτερον κεφάλαιον περὶ ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ ταυτὸν νοεῖται εἰς τὸ σωματικὸν καὶ 5 πνευματικόν· φησὶ γάρ· «ἐὰν συμφωνήσωσι δύο ἐξ ὑμῶν, εἴ τι ἂν αἰτήσωνται προσευχόμενοι, λήσονται». Νοεῖται δὲ τοῦτο καὶ εἰς ἡμᾶς πάντας· ἐὰν γὰρ μὴ συμφωνήσωμεν, οὐδέποτε φαίνεται παρ' ἡμῖν διαγωγή καθαρά.

Εὗξαι οὖν, ἀδελφέ, ἵνα ἐξέλθωμεν εἰρηνικῶς τὰς μικρὰς 10 ἡμῶν ἡμέρας· οὐ γὰρ ὡς ἔτυχέν ἐστίν, «ὁ γὰρ προσκολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἐν πνευμᾷ ἐστίν». Δώη πᾶσιν ἡμῖν τοῦτο τὸ πέραμα τοῦ πελάγους διελθεῖν ἀβλαβεῖς ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Κτῆσαι ταπεινώσιν, ὑπομονῆν, ἐλπίδα, καὶ τὴν πάντων 15 μείζονα εἰς Θεὸν ἀγάπην.

ΣΚΔ'

Ἡρώτησέ τις τὸν ἀββᾶν Ἰωάννην περὶ πράγματος. Καὶ λαβὼν ἀπόκρισιν ἔπεμψε περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐρωτῶν τὸν ἀββᾶν Βαρσανούφιον, μὴ εἰπὼν ὅτι ἤδη ἠρώτησε τὸν ἄλλον γέροντα περὶ αὐτοῦ· καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· 'Κα- 20 θῶς εἶπέ σοι ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης ποιήσον'. Καὶ πάλιν μετὰ τινα χρόνον συνέβη τὸν αὐτὸν ἀδελφὸν ἐρωτῆσαι τίποτε τὸν ἀββᾶν Ἰωάννην καὶ ἀκούσας τὴν ἀπόκρισιν, ἔπεμψεν ἐρωτῶν τὰ αὐτὰ τὸν ἀββᾶν Βαρσανούφιον. Ὁ δὲ Γέρων ἐδήλωσεν αὐτῷ λέγων· 'Ἀρκεῖ σοι λοιπόν· ὁ 25 Θεὸς Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου εἷς ἐστίν'. Καὶ οὐκ ἔτι

Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ δύο κεφάλαια σᾶς εἶναι δυσερμήνευτα, νὰ σᾶς τὰ λέγω φανερά. Τὸ κεφάλαιο κατὰ τὴν πρώτη γραφή εἶναι εἰδικὰ γιὰ σένα καὶ τὸ υἱό μου Σέριδο. Ἐνῶ τὸ δεύτερο κεφάλαιο εἶναι γιὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα καὶ ἐκλαμβάνεται τὸ ἴδιο τόσο στὸ σωματικὸ ὅσο καὶ στὸ πνευματικὸ· διότι λέγει, «ἐὰν συμφωνήσουν δύο ἀπὸ σᾶς, ὅ,τι ζητήσουν προσευχόμενοι, θὰ τὸ παρουν»¹³. Καὶ αὐτὸ ἰσχύει γιὰ ὅλους ἐμᾶς· διότι ἐὰν δὲν συμφωνήσουμε, δὲ θὰ ὑπάρχει σὲ μᾶς ποτὲ καθαρὴ διαγωγή.

Νὰ προσεύχεσαι λοιπὸν, ἀδελφέ, γιὰ νὰ περάσουμε εἰρηνικὰ τὶς μικρὲς μας ἡμέρες· διότι δὲν εἶναι τυχαῖος ὁ λόγος, «αὐτὸς ποὺ προσκολλᾶται στὸν Κύριο εἶναι ἓνα πνεῦμα»¹⁴. Εἶθε νὰ δώσει σὲ ὅλους μας νὰ περάσουμε μὲ τὸ ὄνομά του ἀβλαβεῖς αὐτὸ τὸ πέρασμα τοῦ πελάγους. Ἡ δόξα σ' αὐτὸν στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

Ἀπόκτησε ταπείνωση, ὑπομονή, ἐλπίδα, καὶ τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα, ἀγάπη στὸ Θεό.

224

Κάποιος ἐρώτησε τὸν Ἀββᾶ Ἰωάννη γιὰ κάποιο πράγμα. Καὶ ἀφοῦ πῆρε ἀπάντηση, ἔστειλε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Ἀββᾶ Βαρσανούφιο γιὰ τὸ ἴδιο πράγμα, χωρὶς νὰ πεῖ, ὅτι ἤδη ἐρώτησε τὸν ἄλλο γέροντα γι' αὐτό, καὶ ὁ γέροντας ἀπάντησε· 'Νὰ κάνεις ὅπως σοῦ εἶπε ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης'. Καὶ πάλι μετὰ ἀπὸ ἓνα χρόνο συνέβηκε ὁ ἴδιος ἀδελφὸς νὰ ἐρωτήσῃ κάτι τὸν Ἀββᾶ Ἰωάννη καὶ ἀφοῦ ἄκουσε τὴν ἀπάντηση, ἔστειλε νὰ ἐρωτήσῃ τὰ ἴδια τὸν Ἀββᾶ Βαρσανούφιο. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ δήλωσε λέγοντας, 'ἄρκετὰ σοῦ εἶναι ὁ Θεὸς τοῦ Βαρσανουφίου καὶ τοῦ Ἰωάννη εἶναι ἓνας'. Ἐκεῖνος τότε δὲν ξαναδοκίμασε ποτὲ νὰ ἐρωτή-

13. Ματθ. 18,19.

14. Α' Κορ. 6,17.

προσέθηκεν ἐκεῖνος τοὺς δύο ἐρωτῆσαι ποτὲ περὶ τοῦ αὐ-
τοῦ πράγματος, ἀρκούμενος τῇ τοῦ ἐνὸς ἀποκρίσει.

Ἀπόκρισις

5 **Ω** κησε δὲ ὁ αὐτὸς ἀββᾶς Ἰωάννης ἐν τῷ πρώτῳ κελ-
λίῳ τοῦ Γέροντος, τῷ κτισθέντι αὐτῷ ἕξω τῆς μονῆς,
ἕτη δέκα καὶ ὀκτὼ ἡσυχάζων, ἕως τῆς αὐτοῦ τελευ-
τῆς, προμηνύσας αὐτὴν οὕτω λέγων· ὅτι 'εἰς τὰ ἑβδομα τοῦ
ἀββᾶ Σερίδου τελευτῶ'. Καὶ ἡμῶν δεομένων αὐτοῦ μὴ ἀφῆσαι
ἡμᾶς ὀρφανούς, ἔλεγεν· 'Εἰ ἔμεινεν ὁ ἀββᾶς Σερίδος, εἶχον μεῖ-
10 ναι ἄλλα πέντε ἔτη· ἐπειδὴ δὲ ἔκρυσέ μοι ὁ Θεὸς καὶ ἔλαβεν
αὐτόν, οὐκ ἔτι μενῶ'. Τότε ὁ ἀββᾶς Αἰλιανός, ὡς νεωστὶ κου-
ρευθεὶς καὶ τῇ προβολῇ αὐτοῦ γενόμενος ἡγούμενος τοῦ κοινο-
βίου, παρηνώχλει τῷ ἀββᾶ Βαρσανουφίῳ διὰ πολλῶν δεήσε-
ων καὶ δακρῦων, χάρισσθαι ἡμῖν αὐτόν, ὡς αὐτοῦ τοῦ ἀββᾶ
15 Βαρσανουφίου μηκέτι παρέχοντος ἀπόκρισιν.

Τοῦτο οὖν γνοὺς τῷ πνεύματι ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης πάλιν τῇ
ἄλλῃ ἡμέρᾳ, ὅτε κατήλθομεν παρακαλέσαι αὐτόν, προλαβὼν
εἶπε τῷ ἀββᾶ Αἰλιανῷ· 'Τί τῷ Γέροντι παρενοχλεῖς δι' ἐμέ;
Μὴ κακοπαθῆς, οὐ γὰρ μένω'. Τότε ἡμῶν πλησθέντων κλαυ-
20 θμοῦ, καὶ αὐτῷ προσπεσόντων, ἀντελάβετο ὁ ἀββᾶς Αἰλιανός
καὶ εἶπε· 'Κἄν δύο ἑβδομάδας χάρισαί μοι, ἵνα ἐρωτήσω σε περὶ
τοῦ μοναστηρίου καὶ τῆς διοικήσεως αὐτοῦ'. Ὁ δὲ Γέρων
σπλαγχνισθεὶς καὶ κινηθεὶς ἐκ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτῷ ἀγίου
Πνεύματος, εἶπε· 'καὶ ἰδοὺ ἔχεις με τὰς δύο ἑβδομάδας'.

25 Ἐμεινε δὲ ὁ ἀββᾶς Αἰλιανός ἐρωτῶν αὐτόν περὶ ἐκάστου
πράγματος τῆς διοικήσεως τοῦ κοινοβίου, καὶ τῶν δύο ἑβδομά-
δων πληρωθεισῶν, ἐνετείλατο ἡμῖν μὴ φανερωῶσαι τὴν κοίμη-
σιν αὐτοῦ, ἄχρι τῆς ἡμέρας. Καὶ καλέσας πάντας τοὺς ἀδελφοὺς
καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐν τῷ κοινοβίῳ, ἠσπάσατο ἕκαστον καὶ
30 ἀπέλυσεν αὐτούς· καὶ ἀπολύσας πάντας, παρέδωκεν ἐν εἰρήνῃ
τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τῷ Θεῷ.

σει και τούς δύο για τὸ ἴδιο πρᾶγμα, ἀρκούμενος στὴν ἀπάντηση τοῦ ἐνός.

Ἀπόκριση

Ο ἴδιος Ἀββᾶς Ἰωάννης κατοίκησε στὸ πρῶτο κελλί τοῦ γέροντα ποὺ κτίσθηκε γι' αὐτὸν ἔξω ἀπὸ τὴ μονή, ἡσυχάζοντας δεκαοκτῶ χρόνια μέχρι τὸ θάνατό του, τὸν ὁποῖο προμήνυσε μὲ τὰ ἐξῆς λόγια· 'θὰ πεθάνω στὰ ἑπτὰ τοῦ Ἀββᾶ Σεριίδου'. Καὶ ἐπειδὴ τὸν παρακαλούσαμε νὰ μὴ μᾶς ἀφήσει ὄρφανούς, ἔλεγε· 'ἐὰν ὁ Ἀββᾶς Σεριίδος ἔμενε, θὰ μπορούσα νὰ μείνω ἀλλὰ πέντε χρόνια· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μὲ ἔκρυψε καὶ πῆρε αὐτὸν, δὲ θὰ μείνω ἀκόμα'. Τότε ὁ Ἀββᾶς Αἰμιλιανὸς ποὺ δέχθηκε τὴν κουρὰ πρόσφατα, καὶ μὲ τὴν προβολὴ αὐτοῦ ἔγινε ἡγούμενος τοῦ κοινοβίου, ἐνοχλοῦσε τὸν Ἀββᾶ Βαρσανούφιο μὲ πολλὰς δεήσεις καὶ δάκρυα, νὰ μᾶς τὸν χαρίσει, ὁμοίως ὁ ἴδιος ὁ Ἀββᾶς Βαρσανούφιος δὲν ἔδινε καμμία ἀπάντηση.

Ὅταν λοιπὸν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης τὸ ἔμαθε αὐτὸ διὰ τοῦ Πνεύματος, τὴν ἄλλη ἡμέρα ποὺ κατεβήκαμε πάλι νὰ τὸν παρακαλέσουμε, πρόλαβε καὶ εἶπε στὸν Ἀββᾶ Αἰμιλιανό· 'Γιατί ἐνοχλεῖς τὸν γέροντα γιὰ μένα; μὴ βασανίζεσαι· διότι δὲ θὰ μείνω'. Τότε, ἐπειδὴ ἐμεῖς κλαίγαμε καὶ πέφταμε μπροστά του, ὁ Ἀββᾶς Αἰμιλιανὸς παρενέβηκε καὶ εἶπε· 'Χάρισέ μου τουλάχιστο δύο ἐβδομάδες, γιὰ νὰ σὲ ἐρωτήσω γιὰ τὸ μοναστήρι καὶ τὴ διοίκησή του'. Καὶ ὁ γέροντας, ἐπειδὴ εὐσπλαγχνίσθηκε καὶ κινήθηκε ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα ποὺ κατοικοῦσε μέσα του, εἶπε· 'Νά, μὲ ἔχεις τὶς δύο ἐβδομάδες'.

Ὁ Ἀββᾶς Αἰμιλιανὸς ἔμεινε νὰ τὸν ἐρωτᾷ γιὰ καθὲ πρᾶγμα τῆς διοικήσεως τοῦ κοινοβίου, καὶ ὅταν συμπληρώθηκαν οἱ δύο ἐβδομάδες, μᾶς παρήγγειλε νὰ μὴ φανερώσουμε τὸ θάνατό του, μέχρι τὴν ἡμέρα ἐκείνη. Καὶ ἀφοῦ κάλεσε ὄλους τοὺς ἀδελφούς καὶ αὐτοὺς ποὺ βρέθηκαν στὸ κοινόβιο, ἀσπᾶσθηκε τὸν καθένα καὶ τοὺς ἀπέλυσε· καὶ ἀφοῦ τοὺς ἀπέλυσε ὄλους, παρέδωσε εἰρηνικὰ τὸ πνεῦμα του στὸ Θεό.

ΣΚΕ'

Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν μέγαν Γέροντα.

Εἶπέ μοι, πάτερ, τί ποιήσω εἰς τὴν ταραχὴν τῶν λογισμῶν τῆς καρδίας μου, καὶ εἰ ὀφείλω παντελῶς ἐκκόψαι τὸν οἶνον καὶ καθήμενος καθεύδειν· καὶ εὗξαι περὶ τοῦ
5 πάθους τοῦ ὀφθαλμοῦ μου καὶ εἰ δεῖ ἐπιδειῖξαι αὐτὸν ἰατρῶ· καὶ παρακαλῶ σε δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ δοῦναί μοι μικρὰν προκοπὴν καὶ τὸ μὴ χωρισθῆναι με τῶν ἀγίων ὑμῶν ἰχνῶν.

Ἀπόκρισις

10 **Α**δελφέ, ἐπειδὴ παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς τὰ κατὰ τοὺς λογισμούς σου ἐζήτησας ἀκοῦσαι, μὴ ἄρα ἀπήρεσέ σοι ἅπερ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννου ἤκουσας. Ὅμως ταύτας δέχη τὰς ταραχάς, διὰ τὸ ἔχειν σε ἐλαφρὰν καρδίαν· καὶ κατὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος λόγον, «πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι». Ποῦ ἔστι σου ἡ πίστις;

15 Περὶ οὖν τοῦ οἴνου, οὐ χρὴ παντελῶς ἐκκόψαι, ἀλλὰ χρῶ ἔν ὀλίγῳ. Καὶ περὶ καθέδρας εἰς ὕπνον, εἰς ταπεινώσιν φέρει ὕστερον· ἀλλ' ἀνάθου σεαυτὸν τῷ Θεῷ κατὰ φόβον αὐτοῦ.

Περὶ δὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ, μὴ δειλιάσης ἔχων τὸν φωτίζοντά σε Θεόν· ἐὰν δὲ εὐκαιρήσῃ τις ἔμπειρος καὶ δείξης αὐτῷ, οὐχ 20 ἁμαρτάνεις· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ταπεινώσίς σου ἐστί.

Ταῦτά σοι ὑπ' ἐμοῦ ὑπηγορεύθη. Ἐγράφη δὲ διὰ τοῦ υἱοῦ μου Σεριίδου. Ἐὰν μὴ πολεμηθῆς ἀκυρῶσαι μου τοὺς λόγους τούτους τοὺς διὰ τοῦ Θεοῦ ρηθέντας, δέομαι τοῦ Θεοῦ ἀγαγεῖν σε εἰς μείζονα προκοπὴν καὶ μὴ ἀποχωρισθῆναι ἀφ' ἡμῶν, οὔτε 25 ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἄδελφός ἐρώτησε τὸν μεγάλο Γέροντα.

Πές μου, πάτερ, τί νὰ κάνω στὴν ταραχὴ τῶν λογισμῶν τῆς καρδιάς μου καὶ ἐὰν πρέπει νὰ κόψω ἐντελῶς τὸ κρασί καὶ νὰ κοιμᾶμαι καθιστός· καὶ προσευχήσου γιὰ τὸ πάθος τοῦ ὀφθαλμοῦ μου καὶ ἐὰν πρέπει νὰ τὸν δείξω σὲ γιατρό. Ἐπίσης σὲ παρακαλῶ νὰ προσευχηθεῖς στὸ Θεὸ γιὰ νὰ μοῦ δώσει λίγη προκοπὴ καὶ νὰ μὴ ἀποχωρισθῶ τὰ ἅγια ἴχνη σας.

Ἄποκριση

Αδελφέ, ἐπειδὴ ζήτησες νὰ ἀκούσεις ἀπὸ μένα τὸν εὐτελῆ γιὰ τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς λογισμοὺς σου, σὲ ἐρωτῶ, μήπως δυσανεστῆθηκες ἄραγε ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἀκουσες ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη. Ὅμως δέχεσαι αὐτὲς τὶς ταραχές, διότι ἔχεις ἐλαφρὴ καρδιά· καὶ σύμφωνα μὲ τὸ λόγο τοῦ Σωτήρα, «ὅλα εἶναι δυνατὰ σ' ἐκεῖνον ποὺ πιστεύει»¹⁵. Ποῦ εἶναι ἡ πίστη σου;

Ὅσο γιὰ τὸ κρασί, δὲν πρέπει νὰ τὸ κόψεις ἐντελῶς, ἀλλὰ νὰ πίνεις λίγο. Ἐξ ἄλλου ὁ ὕπνος σὲ κάθισμα ὀδηγεῖ ὕστερα σὲ ταπείνωση· ἀλλὰ ἀνάθεσε τὸν ἑαυτό σου στὸ Θεὸ κατὰ τὸ φόβο του.

Ὅσο γιὰ τὸν ὀφθαλμό, μὴ δειλιάσεις, διότι ἔχεις τὸ Θεὸ ποὺ σὲ φωτίζει· καὶ ἐὰν εὐρεθεῖ κάποιος ἔμπειρος καὶ τοῦ τὸν δείξεις, δὲν ἀμαρτάνεις· διότι καὶ αὐτὸ ταπείνωσή σου εἶναι.

Αὐτὰ σοῦ ὑπαγόρευσα. Γράφηκαν ἀπὸ τὸν υἱό μου Σέριδο. Ἐὰν ἀπὸ ἐπίθεση τοῦ ἐχθροῦ δὲν ἀκυρώσεις αὐτὰ τὰ λόγια μου ποὺ εἰπώθηκαν ἀπὸ τὸ Θεό, παρακαλῶ τὸ Θεὸ νὰ σὲ φέρει σὲ μεγαλύτερη προκοπὴ καὶ νὰ μὴ χωρισθεῖς ἀπὸ μᾶς, οὔτε σ' αὐτὸν τὸν αἰῶνα οὔτε στὸν μέλλοντα.

15. Μαρκ. 9,23.

Συνετίσθητι οὖν ὑπὲρ πάντας τοὺς διδάσκοντάς σε σκανδά-
λους δαίμονας, καὶ πάντοτε εἰς τὸ ἀγαθὸν ἐλκύσεις τὴν ψυχὴν
σου καὶ τοὺς λογισμοὺς σου. Καὶ μὴ στήσης μετ' αὐτῶν διαθή-
κην, πανδεινότατοι γάρ εἰσι καὶ ἀλλόφυλοι· καὶ κληρονομεῖς τὴν
5 τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα
εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΚΣ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Παρακαλῶ σε, πάτερ, εἶπέ μοι, εἰ ἐξ ὑμῶν ἐστὶν ἡ πρώτη
ἀπόκρισις· ἐπειδὴ ὁ λογισμὸς εἶπέ μοι, μὴ ἄρα ἐκ τοῦ
10 ἀββᾶ ἐστὶν ὄνόματί σου; Καὶ εἶπέ μοι, πῶς θεραπευθῆ τὰ
πάθη μου. Καὶ δός μοι ἐντολὴν εἰς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς
μου. Καὶ αἴτησόν μοι ἄφεσιν ἀμαρτιῶν· καὶ εἰ καλὸν ἐστί,
καθὼς λέγει μοι ὁ λογισμὸς, διὰ παντὸς καταδέξασθαι τὸ
μαγειρεῖον.

15 **Ἀπόκρισις** Βαρσανουφίου

Ακουσον, τέκνον· παντὶ πάθει ἐνὶ φάρμακον καὶ πάση
ἀμαρτίᾳ ἐνὶ μετάνοια. Εἰ ὅλως ἄπιστος εἶ, ὡς ἔφησ,
καὶ βούλει τὴν ἀπιστίαν θεραπευθῆναι, τὸ φάρμακον
τοῦτό ἐστὶν ἡ πίστις, τὸ πιστεῦσαι ἀδιστακτικῶς τῷ ἀγαθῷ. Εἰ δὲ
20 ἀπιστίαν μένεις ἔχων, βλέπε μὴ ἐκπέσης τοῦ μακαρισμοῦ ἐκεί-
νου τοῦ, «μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες»· γέγραπται
γάρ, ὅτι «πιστεύσατε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε».

Ἴδε δευτέραν σοι ἀπόκρισιν ἀνέπεμψα ἀπιστήσαντι τὴν
πρῶτην. Εἰ ἐδέχου προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μισθὸν ἂν

Δείξε λοιπόν σύνεση ἐπάνω ἀπὸ ὅλους τοὺς σκάνδαλους δαίμονες πὺ σὲ διδάσκουν καὶ θὰ ὀδηγήσεις τὴν ψυχὴ σου καὶ τοὺς λογισμοὺς σου πάντοτε στο ἀγαθό. Καὶ νὰ μὴ στήσεις συμφωνία μ' αὐτούς, διότι εἶναι πανδεινότατοι καὶ ἀλλόφυλοι, καὶ θὰ κληρονομήσεις τὴν γῆ τῶν Ἰσραηλιτῶν, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

226

Ἐρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Σὲ παρακαλῶ, Πάτερ, πές μου, ἂν ἡ πρώτη ἀπάντηση εἶναι ἀπὸ σένα· ἐπειδὴ ὁ λογισμὸς μου εἶπε, 'μήπως ἄραγε εἶναι ἀπὸ τὸν Ἀββᾶ στὸ ὄνομά σου;' Ἐπίσης πές μου πῶς θὰ θεραπευθοῦν τὰ πάθη μου καὶ δός μου ἐντολὴ γιὰ σωτηρία τῆς ψυχῆς μου. Ἀκόμα ζήτησε γιὰ μένα συγχώρηση ἁμαρτιῶν, καὶ ἐὰν εἶναι καλό, ὅπως μου λέγει ὁ λογισμὸς, νὰ δεχθῶ γιὰ πάντα τὸ μαγειρεῖο.

Ἀπόκριση Βαρασανουφίου

Ακουσε, τέκνο μου· γιὰ κάθε πάθος ὑπάρχει φάρμακο καὶ γιὰ κάθε ἁμαρτία ὑπάρχει μετάνοια. Ἐὰν εἶσαι ἐντελῶς ἄπιστος, ὅπως εἶπες, καὶ θέλεις νὰ θεραπευθεῖς ἢ ἀπιστία, αὐτὸ τὸ φάρμακο εἶναι ἡ πίστη, τὸ νὰ πιστεύεις ἀδίστακτα στὸν ἀγαθό. Ἐὰν ὅμως ἐξακολουθεῖς νὰ ἔχεις ἀπιστία, πρόσεξε νὰ μὴ ἐκπέσεις ἀπὸ ἐκεῖνο τὸν μακαρισμὸ πὺ λέγει, «μακάριοι ἐκεῖνοι πὺ δὲν εἶδαν καὶ πίστεψαν»¹⁶· διότι ἔχει γραφεῖ, «πιστέψτε στὸ φῶς γιὰ νὰ γίνετε υἱοὶ φωτός»¹⁷.

Πρόσεχε, σοῦ ἔστειλα δεύτερη ἀπάντηση, διότι δὲν πίστεψες τὴν πρώτη. Ἐὰν δεχόσουν προφήτη στὸ ὄνομα προφήτη,

16. Ἰω. 20,29.

17. Ἰω. 12,36,.

ἔλαβες προφήτου, τοῦτ' ἔστιν, εἰ ἐξ ἐμοῦ οὐκ ἦν ἡ πρώτη ἀπόκρισις, σὺ δὲ ἐδέξω ἐξ ἐμοῦ, ἐλάμβανες ἂν κατὰ τὴν πίστιν σου· πιστὸς γὰρ ὁ εἰπὼν, «δῶῃ σοι Κύριος κατὰ τὴν καρδίαν σου»· καὶ τὸ εἶπεῖν, ὅτι 'θέλω στερεωθῆναι ἀπὸ σοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ
5 ἀββᾶ', γέγονεν ἡ πρώτη ἀπόκρισις.

Τί παρεπλησίασας σεαυτὸν τοῖς πειράσασι τὸν Κύριον καὶ λέγουσι, «δειξὸν ἡμῖν σημεῖον», οὗς καὶ ἀπεσόβησεν ὡς πειραστὰς λέγων, «σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτοῖς», καὶ οὐχὶ μᾶλλον τῷ Ἄχαζ σεαυτὸν προσήγγισας, κελευσθέντι αἰτῆσαι σημεῖον
10 καὶ παραιτησαμένῳ, λέγοντι· «οὐ μὴ αἰτήσω, οὐδ' οὐ μὴ πειράσω Κύριον»; Εἰ ἀκούσας ἐπίστευσας ἀπλῶς, πολλῆς ἐτύγχανες ὠφελείας· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ πολεμῆσαί σοι πάλιν τὴν ἀπιστίαν, ἰδοὺ παρήγγειλα τῷ ἀββᾶ σταθῆναι ἐπὶ τὴν θύραν μου καὶ λαμπρᾶ τῇ φωνῇ βοῆσαι ἀναγινώσκων τὰ γραφέντα σοι παρ'
15 ἐμοῦ ρήματα πρὸς αἰσχύνην τοῦ διαβόλου. Ἐὰν γὰρ ἀναγνῶ ταῦτα κράζων, πῶς δύναται σε ὁ διάβολος πολεμῆσαι λέγων, 'οὐκ ἀκούω'; Εἰ δὲ ἀκούω καὶ ἄλλος ἔγραψέ σοι ὡς ἠθέλησε, τί οὐκ ἐγκαλῶ αὐτῷ; Εἰ εἶχες με διορατικὸν καὶ κατὰ Θεὸν γινώσκοντα τὰ γινόμενα, εἶχες ἔχειν, ὅτι οὐδεὶς ἐτόλμα ἀλλάξαι τὸν
20 ἐμὸν λόγον καὶ οὐκ ἐγίνωσκον. Ἄλλ' ὅμως καὶ ἐμὲ κρυφίως ἐσμύκρυνέ σοι ὁ ἐχθρὸς, ποιῆσας μέ σοι μὴ προγνῶναι τίποτε.

Εἰ οὖν θέλεις παρ' ἐμοῦ ἐντολὴν εἰς σωτηρίαν καὶ ζωὴν σου, κτῆσαι ἄκραν ταπείνωσιν καὶ ὑπακοὴν ἐν πᾶσιν· αὗται γὰρ εἰσιν ἐκριζώτριαι πάντων τῶν παθῶν καὶ φυτεύτριαι πάντων
25 τῶν ἀγαθῶν. Καὶ μὴ δυσχεράνης ἀκοῦσαι τῶν τοῦ ἀββᾶ σου μαθημάτων· τῶν γὰρ ἐχθρῶν ἔστιν ὁ σπόρος οὗτος. Ἐὰν δὲ ποιήσης τὴν δύναμίν σου ἐργάσασθαι καὶ φυλάξαι, ἐλπίζω εἰς

θα ἔπαιρνες μισθὸ προφήτη· δηλαδὴ ἐὰν δὲν ἦταν ἀπὸ μένα ἡ πρώτη ἀπάντηση, ἀλλὰ ἐσὺ τὴν δεχόσουν σὰν ἀπὸ μένα, θα ἔπαιρνες σύμφωνα μὲ τὴν πίστη σου· διότι εἶναι ἀξιόπιστος ἐκεῖνος ποὺ εἶπε, «εἶθε ὁ Κύριος νὰ σοῦ δώσει σύμφωνα μὲ τὴν καρδιά σου». Ἡ πρώτη ἀπόκριση ἔγινε, διότι μὲ τὸ λόγο θέλω νὰ στερεωθῶ ἀπὸ σένα καὶ ἀπὸ τὸν Ἀββᾶ.

Γιατί ὁμοίασες τὸν ἑαυτό σου μ' ἐκείνους ποὺ πείραζαν τὸν Κύριο καὶ ἔλεγαν, «δεῖξε μας σημάδι»¹⁸; μ' ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἀπομάκρυνε σὰν πειρασστὲς λέγοντας, «δὲν θὰ τοὺς δοθεῖ σημεῖο»¹⁹, καὶ δὲν πλησίασες περισσότερο τὸν Ἀχάζ ποὺ διατάχθηκε νὰ ζητήσῃ σημεῖο καὶ παραιτήθηκε, λέγοντας, «δὲν θὰ ζητήσω, γιὰ νὰ μὴ πειράξω τὸν Κύριο»; Ἄν ἀκούοντας πιστευες εἰλικρινά, θὰ εἶχες μεγάλη ὠφέλεια· ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴ σὲ πολεμήσῃ πάλι ἡ ἀπιστία, νὰ, παρήγγειλα στὸν Ἀββᾶ νὰ σταθεῖ στὴ θύρα μου καὶ νὰ φωνάζει μὲ λαμπρὴ φωνή, διαβάζοντας τὰ λόγια ποὺ γράφηκαν ἀπὸ μένα σὲ σένα γιὰ νὰ ντροπιασθεῖ ὁ διάβολος. Διότι, ἐὰν διαβάσει αὐτὰ φωνάζοντας, πῶς μπορεῖ νὰ σὲ πολεμήσῃ ὁ διάβολος λέγοντας, δὲν ἀκούω; καὶ ἐὰν ἀκούω καὶ ἄλλος σοῦ ἔγραψε ὅπως θέλησε, γιατί δὲν τὸν κατηγορῶ; Ἐὰν μὲ εἶχες διορατικὸ καὶ γνώστη αὐτῶν ποὺ γίνονται σύμφωνα μὲ τὸ Θεό, θὰ γνώριζες, ὅτι κανεὶς δὲν θὰ τολμοῦσε νὰ ἀλλάξῃ τὸ λόγο μου καὶ δὲ θὰ γνώριζα. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἐμένα μὲ μίκρυνε μπροστά σου ὁ ἐχθρός, ἐμφανίζοντάς με σὲ σένα ὅτι δὲν προβλέπω τίποτε.

Ἐὰν λοιπὸν θέλεις ἀπὸ μένα ἐντολὴ γιὰ σωτηρία καὶ ζωὴ σου, ἀπόκτησε ἄκρα ταπείνωση καὶ ὑπακοὴ σὲ ὅλα· διότι αὐτὲς εἶναι ἐκριζώτριες ὅλων τῶν παθῶν καὶ φυτεύτριες ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Καὶ μὴ δυσανασχετεῖς νὰ ἀκούσεις τὰ μαθήματα τοῦ Ἀββᾶ σου· διότι αὐτὸ εἶναι ὁ σπόρος τῶν ἐχθρῶν. Καὶ ἂν προσπαθήσεις νὰ ἐργασθεῖς καὶ νὰ φυλάξεις, ἐλπίζω στὸν Χριστό,

18. Ματθ. 16,4.

19. Ματθ. 12,39.

τὸν σαρκωθέντα καὶ σταυρωθέντα Χριστὸν ἀμαρτωλοὺς σῶσαι, ὅτι οὐ χρονίζεις ποιῆσαι καρπὸν καλὸν καὶ ἀγαθόν.

Περὶ δὲ ὧν λέγεις πραχθέντων, εἰάν φυλάξης τὴν ἐμὴν ἐν-
τολὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πιστευσον ἀδιστακτικῶς, ὅτι συνεχώρη-
5 σέ σοι ὁ Κύριος αὐτὰ καὶ ὡς ἄρτι ἐγεννήθης ἐν τῇ μετανοίᾳ τοῦ
Θεοῦ. Περὶ δὲ ἐνὸς ἐκάστου τῶν παθῶν, οὐ χρεῖα τοῦ γράψαι
σοι, ἐν ἐνὶ γὰρ λόγῳ ἐσήμανά σοι τὸ τούτων φάρμακον· ὁ γὰρ
Κύριός φησιν, «ἐνοικήσω ἐν τοῖς ταπεινοῖς». Τί οὖν; νομίζεις
ὅτι δύναται ὅλως τι τῆς κακίας τοῦ ἐχθροῦ οἰκῆσαι ὅπου βλέπει
10 οἰκοῦντα τὸν Κύριον; Κατανόησον δὲ τοῦτο, ὅτι κακοῦργος οὐ
δύναται φανῆναι, ὅπου εἰσὶ τὰ πραιτώρια τῶν ἀρχόντων.

Περὶ δὲ τοῦ μαγειρείου, οὖν ἀντέχεις ἔχειν αὐτὸ εἰς τέλος·
μᾶλλον γὰρ φθόνον ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ἄλλ' ὅταν κελευσθῆς, μὴ
ὀκνήσης μηδὲ ἀντείπης, ἀλλὰ προθύμως ποιήσον· ἐκ τούτου
15 γὰρ ἔστι σοι χάρις.

Περὶ δὲ τῶν δύο παθῶν, τῆς τε λήθης καὶ ἀμελείας, προ-
θύμως ἐρώτησον, ἀδελφέ, καὶ σπουδαιότερον ἔργασαι, καὶ μὴ
κατὰ τὰς προτέρας ἐρωτήσεις, ἅς τῇ λήθῃ καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς
ἀμελείᾳ παρέδωκας· ἀλλὰ ἀνανέωσον τὰς πνευματικὰς σου
20 ἐρωτήσεις διὰ τῆς χάριτος τῆς ἀγίας Τριάδος καὶ θέρμανόν σου
τὴν καρδίαν ἐν φόβῳ Θεοῦ, ἐξυπνίζων αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νοητοῦ
ὑπνου τῶν εἰρημένων δύο δεινῶν παθῶν· καὶ θερμανθεῖσα
λαμβάνει πόθον περὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Καὶ λοιπὸν περὶ
ταῦτα γίνεται σου ἡ μελέτη καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς μερίμνης ἀφί-
25 σταταί σου ὁ αἰσθητὸς ὑπνος· καὶ τότε λέγεις κατὰ τὸν Δαβίδ,
«καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ».

Ἐρωτήσας οὖν περὶ τῶν δύο παθῶν συντόμως ἤκουσας
περὶ πάντων· δίκην γὰρ φρυγάνων τυγχάνουσι, καὶ κατακαίον-
ται ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ πυρός. Ἐὰν γὰρ περὶ πολιτειῶν πνευ-

πού σαρκώθηκε και σταυρώθηκε για να σώσει αμαρτωλούς, ότι δεν θα άργήσεις να κάνεις καλό και αγαθό καρπό.

Για ταπραχθέντα πού λέγεις, εάν φυλάξεις τη δική μου έντολή στο όνομα του Ίησού Χριστού, πίστεψε αδίστακτα, ότι ο Κύριος σου τα συχώρησε και ότι ήδη αναγεννήθηκες με τη μετάνοια στο Θεό. Δεν είναι ανάγκη να σου γράψω για καθένα από τα πάθη, διότι σου δήλωσα το φάρμακό τους με ένα λόγο· ο Κύριος λέγει· «θα κατοικήσω μέσα στους ταπεινούς»²⁰. Τί λοιπόν; Νομίζεις ότι μπορεί τίποτε από την κακία του έχθρου να κατοικήσει εκεί πού βλέπει να κατοικεί ο Κύριος; Σκέψου καλά αυτό, ότι ο κακούργος δεν μπορεί να έμφανισθει εκεί πού είναι τα πραιτώρια των άρχόντων.

Όσο για το μαγειρείο, δεν άντέχεις να τό έχεις μέχρι το τέλος, διότι μάλλον τό πρᾶγμα προκαλεί φθόνο. Άλλ' όταν διαταχθείς, να μη διστάσεις ούτε να φέρεις αντίρρηση, αλλά να τό κάνεις πρόθυμα· διότι από αυτό αποκτᾶς χάρη.

Για τα δύο πάθη, τῆς λησμονιᾶς και τῆς άμέλειας, ρώτησε πρόθυμα, αδελφέ, και έργάσου με περισσότρο ζῆλο, και όχι σύμφωνα με τις προηγούμενες έρωτήσεις τις όποιες παρέδωσες στη λησμονιά και στην άδελφή της άμέλεια· αλλά ανανέωσε τις πνευματικές σου έρωτήσεις με τη χάρη τῆς άγίας Τριάδας και θέρμανε την καρδιά σου με τό φόβο του Θεού, ξυπνώντας την από τον νοητό ύπνο των δύο παραπάνω φοβερών παθών. Και αυτή όταν θερμανθει, αποκτᾶ πόθο για τα μέλλοντα αγαθά. Και στο έξῆς ή μελέτη σου καταγίνεται με αυτά, όποτε απομακρύνεται ο αισθητός ύπνος από εκείνη τη μέριμνα· και τότε θα πείς σύμφωνα με τον Δαβίδ «και με τη μελέτη μου θα ανάψει φωτιά»²¹.

Έπειδή λοιπόν έρωτήσεις για τα δύο πάθη, άκουσες σύντομα για όλα, διότι είναι σαν ξυλαράκια πού κατακαίγονται από την πνευματική φωτιά. Διότι, εάν σου μιλήσω για πνευματικές

20. Β' Κορ. 6,16.

21. Ψαλμ. 38,3.

ματικῶν εἶπω σοι μὴ παρούσης τῆς ἐγρηγόρσεως τοῦ ἡγεμονικοῦ λογισμοῦ, εἰς μάτην λογίζονται τῷ ἀνθρώπῳ. Φιλοπόνησον καὶ φιλολόγησον ἐν τούτοις, καὶ εὐρίσκεις τὴν βασιλικὴν ὁδὸν ἀφόβως βαδίζειν ἐν Κυρίῳ.

- 5 Ταῦτά σοι ἔγραψα καὶ πείσθητί μοι λέγοντι, ὅτι, 'ἐὰν ἴδω σου τὴν ἐν Θεῷ σπουδὴν, ὑπερεύχομαί σου πρὸς Κύριον ἀδιαλείπτως, σῶσαί σε ἐκ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν αἰώνιον', ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΚΖ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

- 10 Ἀββᾶ, ὁ λογισμὸς φοβερίζει με· ὅτι 'ἐρωτᾶς καὶ οὐ ποιεῖς καὶ μήποτε καταράσῃταί σε ὁ Γέρων'. Ἀλλ' εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα χαρίσῃταί μοι ὁ Θεὸς νοεῖν τὰ γραφόμενά μοι παρ' ὑμῶν, καὶ ποιεῖν αὐτά.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου

- 15 **Τ**έκνον, εἴ τις ἀκούει καὶ ποιεῖ, καὶ ἑαυτῷ ποιεῖ καὶ ἑαυτὸν ὠφελεῖ· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶπας, ὅτι 'φοβερίζουσί με οἱ λογισμοί, ἵνα μὴ σε καταράσωμαι', πῶς ἐνδέχεται φοβουμένῳ τὸν Θεὸν καταρᾶσθαι τινά, τοῦ Κυρίου λέγοντος, «εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε»;
- 20 Πρόσεχε δέ, ἀδελφέ, ὅτι θέλουσί σε πλανῆσαι εἰς τὰ μὴ πάνυ ἔχοντα ὠφέλειαν, κοιμηθῆναι καθήμενον, ἢ μὴ βαλεῖν προσκεφαλάδιον, ἅτινα ἠδύοσμον καὶ κύμινον καὶ ἄνηθον τυγχάνουσι, καὶ ἀφιέναι τὰ βαρέα τοῦ νόμου, ἅτινά ἐστι τὸ σβέσαι τὴν ὀργὴν, καὶ ξηράναι τὸν θυμόν, καὶ ὑποταγῆναι κατὰ πάντα.

πολιτεῖες χωρὶς νὰ εἶναι παρούσα ἡ ἐγρήγορση τοῦ ἡγεμονικοῦ λογισμοῦ, αὐτὲς θεωροῦνται γιὰ τὸν ἄνθρωπο μάταιες. Φιλοπόνησε καὶ φιλολόγησε σ' αὐτά, καὶ θὰ βρεῖς τὸν βασιλικὸ δρόμο γιὰ νὰ βαδίζεις ἄφοβα ἐν Κυρίῳ.

Αὐτὰ σοῦ ἔγραψα καὶ πίστεψε στὰ λόγια μου, πῶς, ἐὰν δῷ τὸν κατὰ Θεὸ ζῆλο σου, θὰ προσεύχομαι ἀδιάλειπτα στὸν Κύριο γιὰ σένα, γιὰ νὰ σὲ σώσει ἀπὸ τὸν θάνατο στὴν αἰώνια ζωὴ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

227

Ἑρώτηση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Ἄββᾶ, ὁ λογισμὸς μὲ φοβερίζει λέγοντάς μου, 'ἐρωτᾶς καὶ δὲν τὰ κάνεις' μήπως γι' αὐτὸ σὲ καταρασθεῖ ὁ Γέροντας'. Ἀλλὰ προσευχήσου γιὰ μένα, ὥστε νὰ μοῦ χαρίσει ὁ Θεὸς τὴ δύναμη νὰ καταλαβαίνω αὐτὰ ποὺ μοῦ γράφετε καὶ νὰ τὰ ἐκτελῶ.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου

Τέκνο μου, ἐὰν κάποιος ἀκούει αὐτὰ καὶ τὰ κάνει, γιὰ τὸν ἑαυτό του τὰ κάνει καὶ τὸν ἑαυτό του ὠφελεῖ. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶπες, 'ὅτι μὲ φοβερίζουν οἱ λογισμοί, γιὰ νὰ μὴ σὲ καταρασθῶ', πῶς γίνεται ὁ φοβούμενος τὸν Θεὸ νὰ καταρᾶται κάποιον, ἀφοῦ ὁ Κύριος λέγει, «εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε»²²;

Πρόσεχε, ἀδελφέ, διότι θέλουν νὰ σὲ πλανήσουν πρὸς τὰ πράγματα ποὺ δὲν ἔχουν καθόλου ὠφέλεια, νὰ κοιμηθεῖς καθιστός, ἢ νὰ μὴ βάλεις μαξιλάρι, πράγματα ποὺ εἶναι δυόσμος καὶ κύμινο καὶ ἄνηθος, καὶ νὰ ἀφήσεις τὰ βαριά τοῦ νόμου, τὰ ὁποῖα εἶναι νὰ σβήσεις τὴν ὀργὴ καὶ νὰ ξηράνεις τὸ θυμὸ καὶ νὰ

22. Ρωμ 12,14.

Ταῦτα δὲ σπεύρουσιν εἰς σέ, ἵνα ποιήσωσιν ἀτονῆσαι σου τὸ σῶμα, καὶ ἔλθῃς εἰς πάθος, καὶ θέλῃς στρώματα τρυφερὰ καὶ ποικίλα ἐδέσματα· ἀλλ' ἀρκέσθητι ἐνὶ προσκεφαλαίῳ καὶ ἀνάκλινε σεαυτὸν μετὰ φόβου Θεοῦ.

5 Τὸ δὲ νοῆσαι τὰ παρ' ἐμοῦ λεγόμενά σοι, δεήθητι τοῦ Θεοῦ καὶ παρέχει σοι σύνεσιν ἀγαθὴν· δοτὴρ γάρ ἐστι παντὸς ἀγαθοῦ δωρήματος. Τοῦτο δὲ ἔχε ἐν πίστει, ὅτι, ἐὰν ποιήσης σου τὴν δύναμιν εἰς ἃ ἤκουσας, δεκαπλασίονα ποιῶ ὑπὲρ σοῦ τὴν δύναμίν μου, ὅπως λάβῃς βοήθειαν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ.

10 Ἄρτυσον οὖν σου τὴν χύτραν ἀπὸ νοητῶν ἐδεσμάτων, ἀτινά ἐστι ταπεινώσις, ὑπακοή, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· ὁ γὰρ ἔχων ταῦτα, ἐστιᾷ τὸν ἐπουράνιον βασιλέα Χριστόν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΚΗ'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

15 Παρακαλῶ σε, πάτερ, ἐπειδὴ ἀναγινώσκω τὸ ἐλληνιστὶ καὶ οὐ νοῶ τί λέγω, εὗξαι ἵνα ὁ Κύριος συνεντίσῃ με εἰς τὴν ἀνάγνωσιν· καὶ εἶπέ μοι, εἰ ὀφείλω μαθεῖν ἐλληνιστὶ τοὺς ψαλμούς.

Ἀπόκρισις

20 **Π**ερὶ τῆς ἐλληνικῆς ἀναγνώσεως, ἐὰν κατὰ Θεόν, καὶ τὰ πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς ζητήσωμεν ἐν ταπεινώσει, ἔστιν ὁ παρέχων σύνεσιν Θεός. Καὶ ἐὰν ἡ δόμα Θεοῦ, δῆλον ὅτι καὶ πρὸς σωτηρίαν γίνεται ψυχῆς· αἱ γὰρ πλεῖσται τῶν βιβλῶν ἐλληνικῇ διαλέκτῳ εὐρίσκονται. Ἐὰν δὲ καὶ τοὺς ψαλμοὺς κοπιάσης μαθεῖν τῇ τοιαύτῃ διαλέκτῳ, εἰς βοήθειάν σου γίνεται τοῦτο τῶν ταύτης τῆς διαλέκτου ἀναγνωσμάτων.

Εἴτε οὖν ἀναγνώσματα, εἴτε μάθησις ψαλμῶν, ἀδιαλείπτως μιμνήσκου τοῦ λέγοντος Θεοῦ, «μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι

ὑποταγεῖς σὲ ὅλα. Αὐτὰ σοῦ τὰ σπεύρουν γιὰ νὰ προκαλέσουν ἀτονία στὸ σῶμα σου, νὰ ἔλθεις σὲ πάθος καὶ νὰ θέλεις μαλακὰ στρώματα καὶ ποικίλα φαγητά. Ἄλλὰ ἐσὺ νὰ ἀρκεσθεῖς σὲ ἓνα μαξιλάρι καὶ ξάπλωσε μὲ φόβο Θεοῦ.

Ὅσο γιὰ τὴν κατανόηση αὐτῶν πού σοῦ λέγω, παρακάλεσε τὸν Θεό, διότι εἶναι δοτήρας κάθε ἀγαθοῦ δωρήματος. Τοῦτο νὰ κρατᾷς μὲ πίστη, ὅτι, ἐὰν καταβάλλεις ὅλη τὴ δύναμή σου σὲ ὅσα ἀκουσες, θὰ κάνω τὴ δύναμή μου δεκαπλάσια γιὰ σένα, ὥστε νὰ πάρεις βοήθεια ἀπὸ τὸν φιλόνηρωπο Θεό.

Ἄρτυσε λοιπὸν τὴ χύτρα σου μὲ τὰ νοητὰ ἐδέσματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ταπείνωση, ὑπακοή, πίστη, ἐλπίδα, ἀγάπη· διότι αὐτὸς πού ἔχει αὐτά, φιλοξενεῖ τὸν ἐπουράνιο βασιλέα Χριστό, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

228

Παράκληση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο.

Σὲ παρακαλῶ, πάτερ, ἐπειδὴ διαβάζω τὰ ἑλληνικὰ καὶ δὲν καταλαβαίνω τί διαβάζω, προσευχήσου νὰ μὲ συνετίσει ὁ Κύριος στὴν ἀνάγνωση· καὶ πὲς μου, ἂν ὀφείλω νὰ μάθω στὰ ἑλληνικὰ τοὺς ψαλμούς.

Ἀπόκριση

Ως πρὸς τὴν ἑλληνικὴ ἀνάγνωση, ἐὰν κατὰ Θεὸ ζητήσουμε καὶ μὲ ταπείνωση τὰ πρὸς ὠφέλεια ψυχῆς, ὑπάρχει ὁ Θεὸς πού παρέχει σύνεση. Καὶ ἐὰν εἶναι δόμα Θεοῦ, εἶναι φανερὸ ὅτι γίνεται γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς· διότι τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ βιβλία εἶναι γραμμένα στὴν ἑλληνικὴ διάλεκτο. Ἐὰν κοπιᾶσεις νὰ μάθεις καὶ τοὺς ψαλμούς σ' αὐτὴ τὴ διάλεκτο, τὰ ἀναγνώσματα σ' αὐτὴν τὴ διάλεκτο θὰ σὲ βοηθήσουν.

Εἴτε λοιπὸν γι' ἀνάγνωσμα πρόκειται, εἴτε γιὰ μάθηση ψαλμῶν, ἀδιάλειπτα θυμήσου τὸ Θεὸ πού λέγει, «μάθετε ἀπὸ

πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν».

Νόησον ἃ λέγω σοι, κἄν κοπιάσης, χάριν εὐρίσκεται ἔχων σου ὁ κόπος εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ 5 ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΚΘ'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Παρακαλῶ σε, πάτερ, ἐπειδὴ ἤρπασέ με ὁ λογισμὸς τῆς βλασφημίας, συγχώρησόν μοι διὰ τὸν Κύριον, καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ διορθωθῆναι.

10 Ἀπόκρισις

Εὶ ἡδυνάμην γεμίσαι δακρύων ταῦτα τὰ γράμματα καὶ πέμψαι σοι τῷ σουτὸν θλίψαντι, συνέφερεν ἄν. Καὶ τί ποιήσω ἀνθρώπων μὴ φιλοκαλήσαντι τὴν γῆν τῆς καρδίας αὐτοῦ πρὸς τὸ δέξασθαι τὰ προσπαρέντα ῥήματα δι' ἐμοῦ 15 δι' ἐγγράφων ἀποκρίσεων, πρὸς ἀνάκτησιν ψυχῆς ἀπὸ παλαιότητος εἰς ἀνακαινίσιν ζωῆς αἰωνίου; Εἰ γὰρ ἐδέξω μετὰ προθυμίας τοὺς ἐμοὺς λόγους, ἐγεύου ἄν τῆς παρ' αὐτῶν γλυκύτητος, γλυκαινούσης ψυχὴν καὶ διωκούσης τὴν δεινοτάτην πικρίαν τὴν ὑπὸ δαιμόνων σπαρεῖσαν εἰς σέ. Ἀπὸ γὰρ ἰκανοῦ χρόνου παρε- 20 τάξατο πρὸς σέ ὁ τῆς δυσφημίας δαίμων, ὁ ἀπολύων τὰς αὐτὸν δεχομένας ψυχάς. Καὶ ἐρεύνησον, καὶ εὐρίσκεις ὅτι μηδὲ μίαν ἀξίαν λόγου εὐρῶν πρόφασιν, ἐπαγίδευσεν εἰς ψάλλιον θανατῶσαι.

Ἦν, μὴ δώῃ αὐτῷ ὁ Θεὸς μου χώραν πληρῶσαι τὸ ἴδιον 25 αὐτοῦ εἰς σέ θέλημα. Ἐὰν μὴ ἀπελπίσωμεν, πάντοτε στήκει ὁ

μένα, ὅτι εἶμαι πρᾶος καὶ ταπεινὸς στὴν καρδιά καὶ θὰ βρεῖτε ἀνάπαυση στὶς ψυχές σας»²³.

Κατανόησε αὐτὰ ποῦ σοῦ λέγω, καὶ ἂν κοπιᾶσεις, ὁ κόπος σου εὐρίσκεται νὰ ἔχει χάρη στὴν αἰώνια ζωὴ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

229

Παράκληση τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Σέ παρακαλῶ, πάτερ, ἐπειδὴ μὲ ἄρπαξε ὁ λογισμὸς τῆς βλασφημίας, συγχώρησέ με μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Κυρίου, καὶ προσευχήσου γιὰ μένα, ὥστε νὰ διορθωθῶ.

Ἀπόκριση

Ε ἂν μπορούσα νὰ γεμίσω μὲ δάκρυα αὐτὰ τὰ γράμματα καὶ νὰ τὰ στείλω σέ σένα ποῦ στενοχωρεῖς τὸν ἑαυτό σου, θὰ σοῦ συνέφερε. Τί νὰ κάνω ὅμως σέ ἄνθρωπο ποῦ δὲν καλλιέργησε τὴ γῆ τῆς καρδιάς του γιὰ νὰ δεχθεῖ τὰ λόγια ποῦ ἔσπειρα ἐγὼ πρὶν μὲ ἔγγραφες ἀπαντήσεις, γιὰ τὴν ἀνάκτηση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν παλαιότητα σὲ καινότητα αἰώνιας ζωῆς; Διότι, ἐὰν εἶχες δεχθεῖ μὲ προθυμία τὰ λόγια μου, θὰ γευόσουν τὴ γλυκύτητά τους ποῦ γλυκαίνει τὴν ψυχὴ καὶ διώχνει τὴ φοβερῶτατη πίκρα ποῦ σπάρθηκε μέσα σου ἀπὸ τοὺς δαίμονες. Διότι ἀπὸ ἄρκετὸ καιρὸ παρατάχθηκε ἐναντίον σου ὁ δαίμονας τῆς βλασφημίας, αὐτὸς ποῦ καταστρέφει τὶς ψυχές ποῦ τὸν δέχονται. Ἐρεύνησε καὶ θὰ βρεῖς ὅτι χωρὶς νὰ βρεῖ καμμία ἀφορμὴ ἄξια λόγου σὲ παγίδευσε μὲ κρίκο γιὰ νὰ σὲ θανατώσει.

Εἶθε νὰ μὴ τὸν ἐπιτρέψει ὁ Θεὸς μου νὰ πραγματοποιήσει τὸ θέλημά του σὲ σένα. Ἐὰν δὲν ἀπελπιστοῦμε, πάντοτε στέκε-

23. Ματθ. 11,29.

τὴν μετάνοιαν δεχόμενος Θεός· ἐὰν δὲ ἀπογνῶμεν ἡμῶν αὐτῶν, αὐτοκρατάκριτοι εὕρισκόμεθα, τὸ αἷμα ἔχοντες ἐπάνω τῆς ἡμῶν κεφαλῆς. Τοῖνον ἐξυπνίσθητι ἀπὸ τῆς πλάνης τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ἀνακάλεσαι τὰς αἰσθήσεις, ἃς ἠχμαλώτισεν ἀπὸ 5 σου ὁ ἐχθρός, ἀπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ δι' ἐμοῦ μαθημάτων, πρῶτον προστάξαντός σοι σβέσαι τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμόν, εἰδὼς ὅτι φέρουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν τῆς κατὰ Θεοῦ δυσφημίας, κτήσασθαι δὲ ταπεινώσιν, τὴν καύστραν τῶν δαιμόνων, ὑπακοὴν τὴν φέρουσαν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ οἰκῆσαι ἐν τῷ 10 ἀνθρώπῳ, πίστιν τὴν σώζουσαν τὸν ἄνθρωπον, ἐλπίδα μὴ καταισχύνουσαν, ἀγάπην τὴν μὴ ἐῶσαν τὸν ἄνθρωπον πεσεῖν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἦττον φροντίσας τούτων, ἐπελέξω σεαυτῷ τὰ ἐναντία μᾶλλον, ὀργὴν καὶ θυμόν, καὶ τὸ τέλειον τῆς ἀπωλείας τὴν δυσ- 15 φημίαν. Καὶ τοῦτο ἀκούσας παρ' ἐμοῦ, ὅτι 'ἐὰν ποιήσης τὴν δύναμίν σου ἀποστῆναι μὲν τούτων τῶν παθῶν, προσκολλᾶσθαι δὲ τούτοις τοῖς ἀγαθοῖς, δεκαπλασίονα κἀγὼ ποιῶ ὑπὲρ σοῦ τὴν δύναμίν μου', καὶ μᾶλλον οὐ μέλλει σοι καταισχύνοντί μου τὰς πολιάς.

20 Ὅμως διὰ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ἵνα μάθης οἷός ἐστιν ἀγαθός, κοπίασον διορθώσασθαι. Καὶ ἐπειδὴ ἐντολὴν ἔχομεν συγχωρεῖν, συγκεχώρηταί σοι τὰ παρελθόντα· ἀπὸ δὲ τοῦ νῦν διόρθωσαι.

Τεσσαράκοντα δὲ ἡμέρας ὑπὲρ τῶν χθεσινῶν μετανόησον 25 τῷ Θεῷ, τρεῖς μετανοίας βάλλων καὶ λέγων, συγχώρησόν μοι τῷ βλασφημήσαντι κατὰ σοῦ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ὁμολόγησον αὐτῷ ἐν τῷ δυσφημήσαντι σώματι, τρίτον τῆς ἡμέρας, λέγων, 'δόξα σοι ὁ Θεός μου, καὶ εὐλογητός εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν'. Καὶ μὴ πάλιν εἰσέλθη εἰς αὐτόν, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται. 30 Ἀπὸ γὰρ σκληρότητος καρδίας ἦλθες εἰς ὀργὴν καὶ ἀπὸ ὀργῆς εἰς τὸ ἀποστῆναι τῆς ἀγίας κοινωνίας, καὶ ἀπὸ τοῦ τελείως κατακυριευθῆναι ἔπεσας εἰς βόθρον δυσφημίας· καὶ εἰ μὴ ἡ χεὶρ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καὶ οἱ εὐχαὶ τῶν ἀγίων προέφθασαν, εἰς

ται βοηθός μας ὁ Θεὸς ποὺ δέχεται τὴ μετάνοια, ἐὰν ὅμως χάσουμε τὶς ἐλπίδες μας, εἴμαστε αὐτοκατακρίτοι, ἔχοντας τὸ αἷμα πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας.

Εὐπνα λοιπὸν ἀπὸ τὴν πλάνη τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ἀνακάλεσε τὶς αἰσθήσεις ποὺ σοῦ αἰχμαλώτισε ὁ ἐχθρὸς μὲ τὰ μαθήματα τοῦ Χριστοῦ δι' ἐμοῦ. Αὐτὸς πρῶτα σὲ πρόσταξε νὰ σβήσεις τὴν ὀργὴ καὶ τὸν θυμὸ, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι ὀδηγοῦν τὸν ἄνθρωπο σὲ ἀπώλεια ἐξαιτίας τῆς βλασφημίας κατὰ τοῦ Θεοῦ, κι' ἔπειτα νὰ ἀποκτήσεις ταπείνωση, τὴ καύστρα τῶν δαιμόνων, ὑπακοὴ ποὺ φέρει τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ νὰ κατοικήσει στὸν ἄνθρωπο, πίστη ποὺ σώζει τὸν ἄνθρωπο, ἐλπίδα ποὺ δὲν ντροπιάζει, ἀγάπη ποὺ δὲν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπο νὰ πέσει ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἄλλὰ ἐσύ, μὴ φροντίζοντας γι' αὐτὰ, διάλεξες γιὰ τὸν ἑαυτό σου τὰ ἀντίθετα μᾶλλον, ὅπως ὀργὴ καὶ θυμὸ καὶ τὸ ὀλοκλήρωμα τῆς ἀπώλειας, τὴν βλασφημία. Καὶ ἀφοῦ ἄκουσες αὐτὸ ἀπὸ μένα, ὅτι, ἐὰν θὰ βάλεις τὰ δυνατὰ σου νὰ ἀπομακρυνθεῖς ἀπὸ αὐτὰ τὰ πάθη καὶ νὰ προσκολληθεῖς σ' αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ, ἐγὼ θὰ καταβάλω δεκαπλάσια δύναμη γιὰ σένα, ἀκόμη περισσότερο δὲ σὲ νοιάζει ποὺ ντροπιάζεις τὰ ἄσπρα μου μαλλιά.

Ὅμως ἐξαιτίας τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μάθεις πόσο ἀγαθὸς εἶναι, κόπιασε νὰ διορθωθεῖς. Καὶ ἐπειδὴ ἔχουμε ἐντολὴ νὰ συγχωροῦμε, σοῦ συγχωροῦνται τὰ περασμένα, καὶ ἀπὸ τώρα νὰ διορθωθεῖς.

Μετανόησε στὸ Θεὸ γιὰ τὰ χθεσινὰ γιὰ σαράντα μέρες, κᾶνοντας τρεῖς μετάνοιες καὶ λέγοντας, 'συγχώρησέ με ποὺ βλασφήμησα κατὰ σοῦ τοῦ Θεοῦ μου', καὶ ὁμολόγησέ τον στὸ δυσφημισμένο σῶμα, λέγοντας τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέρα, 'δόξα σοι ὁ Θεός μου, καὶ νὰ εἶσαι εὐλογητὸς στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο'. Καὶ νὰ μὴ μπεῖς πάλι σ' αὐτόν, γιὰ νὰ μὴ σοῦ συμβεῖ τίποτε χειρότερο. Διότι ἀπὸ τὴ σκληρότητα τῆς καρδιάς ὀδηγήθηκες στὴν ὀργὴ καὶ ἀπὸ τὴν ὀργὴ στὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὴν ἀγία κοινωνία, καὶ ἀπὸ τὴν τέλεια κατακυρίευση, ἔπεσες στὸ βόθρο τῆς βλασφημίας· καὶ ἐὰν δὲν πρόφθαναν τὸ χέρι τοῦ φιλάνθρω-

τὴν ἀπώλειαν τῆς ἀπογνώσεως ἐξέρριπτό σου ἂν ἡ ψυχὴ. Λοιπὸν δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου λέγει σοι ὁ Θεός, «ἤμαρτες, μηκέτι προσθήσης».

Καὶ περὶ τῶν προτέρων σου δεήθητι, ἐλεήμων γάρ ἐστιν ὁ
5 Θεός καὶ θελόντων ἡμῶν συγχωρεῖ ἁμαρτίας. Ἐπὶ τούτοις δὲ
μιμνήσκου, «ὅτι πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη».

Εἰ ἀρέσκει σοι ἔργασαι· εἰ δὲ μή, συγχώρησόν μοι κατὰ
πάντα.

που Θεοῦ καὶ οἱ εὐχῆς τῶν ἁγίων, ἡ ψυχὴ σου θὰ ριχνόταν στὴν ἀπώλεια τῆς ἀπογνώσεως. Σοῦ λέγει λοιπὸν ὁ Θεὸς δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου, 'ἀμάρτησες, μὴ συνεχίζεις πιά'.

Παρακάλεσε ἐπίσης γιὰ τὶς προηγούμενες ἀμαρτίες, διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἐλεήμονας καὶ μᾶς συγχωρεῖ τὶς ἀμαρτίες, ὅταν θέλουμε. Μαζὶ μ' αὐτὰ θυμήσου ὅτι «ἡ δέηση πού γίνεται ἀπὸ τὸν δίκαιο ἔχει πολλὴ δύναμη»²⁴.

Ἐὰν σοῦ ἀρέσει, προσπάθησε· διαφορετικὰ συγχώρησέ με γιὰ ὅλα.

24. Ἰάκ. 5,16.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

Οι ἄριθμοι παραπέμπουν κατὰ σειρά γιὰ τὰ χωρία τῆς Γραφῆς στὸ κεφάλαιο, τὸν στίχο καὶ τὴ σελίδα πὸ βρίσκονται, ἐνῶ γιὰ τὰ ὀνόματα καὶ πράγματα ἀπλῶς στὴ σελίδα πὸ βρίσκονται.

1. Εὐρετήριο χωρίων τῆς Γραφῆς

	Γένεσις		8	3	26
			10	12	52. 80. 128
3	1	112	12	11	366
	19	236.428	31	6	432.434.436.448
15	6	430			
18	27	420. 418			
19	26	112			
22	1	430			
32	10	318	1	6	104
37	—	74			
	24	74			
40	15	74			
47	31	318	1	16-17	128
	Ἔξοδος				
					Βασιλειῶν Α΄
14	8	148	2	1	118
				3	96
	Ἄριθμοι				
					Βασιλειῶν Β΄
22	22ε.	244	1	11-27	74
			7	18	106. 418
	Δευτερονόμιον				
4	1	128			
6	7	32			
	16	80	21	14	104
					Βασιλειῶν Δ΄

	Ψαλμοὶ		6	204. 206
			102	126
2	1	424	13	126
	11	464	104	336
4	7	118	106	102
7	9	360		102
8	3	320	108	148. 150
11	9	158	114	150
13	1	326	115	448
18	4	310	117	228
	13	38	118	168
21	6	320		344
24	13	56		452
	18	30	120	254
25	2	46. 366		216
31	10	406	123	352
33	19	72. 406	135	127
34	12	402	136	458
36	5	368	138	90
37	6	324	140	154
38	3	482		158
	11	336	144	218
39	1	48. 364	145	352.
	2	48		
41	1	54		
42	5	98		
43	6	420		
48	19	362	1	430
50	17	194		148
	21	240	2	452
52	1	326		362
65	12	360	7	416
76	10	52	34	50
80	6	74	38	322
81	6	456	40	322.
88	35	32		
91	12	56		
93	17	422		
94	8	80	3	106
95	11	16		122-368
101	4	176	4	32

Ἰωβ

Παροιμῖαι Σολομῶντος

	27	286			
8	22	334		Ἡσαΐας	
9	8	40	1	19	410
	9	100	3	12	144
10	9	260	8	6	106
14	33	64		18	226. 450
18	5	96	9	6	130
	14	122	26	20	18. 108
	19	22. 246. 346.	50	7	16
		436. 470		11	338
24	4	334	53	7	50
26	6	104			
28	1	214		Ἱερεμίας	
31	4	96.			
			8	23	38
	Ἐκκλησιαστικῆς				
10	4	128		Ἱεζεκιήλ	
			3	18	110
	Ἰ Αισμα Ἰ Αισμάτων		18	3	350
				23	350
4	7	304			
	Σοφία Σειράχ			Δανιήλ	
			3	23	108
7	5	2352	5	37	342
28	24	446			
	25	110		Ματθαῖος	
32	19	334			
33	16	116			
			3	8	446
				11	324
	ἽΩσηῆ			14	284
			4	7	80
13	4	126		23	318
	ἽΟβδιού		5	8	56
				12	412
	12	108		13	236. 326
	ἽΙωνᾶς			16	142
				43	222
3	—	112		44	411

EYPETHPIA

	48	316	12	26	54
6	8	86. 438		39	80. 480
	10	90		48	160
	13	178	13	8	56. 424
	15	402		15-30	310
	19	206		22	56
	21	206. 370	14	14	62
	24	338		27	176. 216
7	5	108. 140		31	306
	7	234.280.300.442		33	64
	12	120	15	11	376. 458
	13	60	16	22	432
	14	76. 304		24	136. 144
	15	54		26	40
	16	54	17	12	448
	24	78	18	12	336
8	2	302		18	472
	3	302		19	472
	18	388	19	5	134. 154
	22	84. 154. 162		27	136
	25	174. 216		29	28
	26	40. 126	20	33	300
9	5	242	21	12	106
	20-22	312		16	320
	22	304	23	23	262. 382
	29	304		34	40
	35	318	24	12	48
	37	116		13	120
10	14	108		16	314
	16	112		40	306
	20	116	25	6	84
	22	60. 68. 70. 128.		10	86
		230. 290. 304.		16-17	424
		334. 362. 366.		21	30
		392. 446. 454		32	310
	29-31	24. 216		34	230. 310. 450
11	10	24. 26		43	462
	12	458	26	38	406
	15	80		39	134. 430
	28	236		42	134
	29	178. 488		69-75	422

28	18	424.		47	326
				49	56
	Māpκoς		14	28	140
				33	12
4	38	306	16	20	420
5	9-13	306		25	274.362.386.396
	25-34	312	17	10	332. 348
7	15	368. 376	18	10-14	332
9	23	476		27	300
10	27	388		38-41	108
	30	302		41	332
	46-52	300	19	33-35	106
	47	300	21	19	66. 364. 386.
	47-51	108			396. 430. 448
	51	332		21	314
12	31	222	24	11	68
	33	222		32	430
13	14	314			

Ἰωάννης

	Λουκᾶς		1	9	456
2	14	100		15	74
5	20	446	4	7	354
	31	302. 312		14	94
6	27	410		34	178
	30	264. 354		35-37	78
	31	264	5	14	352. 448
	40	266		25-26	84
7	47-48	446		30	178
9	60	344		44	144
	62	20	6	39	78
10	18	346	8	39	230
	19	48. 50. 176	9	1	300
	20	310. 378	10	7	254
	30-34	312		34	456
	39-42	444	11	25	306
11	22	436		31	108
12	1	160		40	444
	6-7	24		44	448
	32	226	12	2	444

	36	478	17	56
13	34-35	318	18	304. 392. 460
	35	128	26	384
14	9	266. 394	35	280. 352
	15	128	35-39	446
	21	78	9	10 74
	27	128	16	44
15	16	66	11	13 58
16	24	282. 300		20 132. 470
	33	56. 226. 406		29 384. 452
17	24	310		33 420
19	34	314	12	10 100
20	23	30		12 362. 406
	29	478		14 484
26	4	480		15 126
			14	13 414
			16	4 108
	Πράξεις			20 346. 416
			19	16 118
2	25	24		
4	34	12		
9	33-34	390		
	36-43	350		
	40	390		
10	19-30	350		
14	22	16. 68. 274. 336. 406. 430		
15	8	92		
20	23	72		
27	21-26	72		
	Ρωμαίους			
2	16	132		
	21	132. 140. 334. 338. 398		
3	19	108. 332		
4	3	430		
5	4	72. 338		
6	14	60		
8	9	64		
			Κορινθίους Α'	
			1	9 96
				31 332
			2	9 58. 156. 252. 392. 440
				11 140
			3	19 144
			6	17 472
			7	14 230
				24 78
			9	10 82
				19 412
				20 64
				22 64
				24 70.90
				27 134. 270
			10	13 96. 98. 102. 124. 154. 362
				31 382

6	2	402.426.434.464	12	1-2	62
	3	142		26	124. 460
	10	116	13	4	50
	14	442		8	46
	Ἐφεσίους		14	19	62
				22	90
			15	22	38
1	3	440		24	450
2	4	458		27	322
	5	422.458		28	450
3	20	358. 422	16	20	118
4	2	106		Κορινθίους Β'	
	9	320		2	4
	22	110			7
	24	112			10
	26	402			11
	31	98			208. 330
5	8	126		4	10
	15-16	20			16
	27	304		5	1
6	16	318			17
	Φιλιππησίους				80. 354
			6	2	302
				4	100
1	6	12. 334. 328		16	354. 482
2	3	108		17-18	20
	8	318. 350	1	20	342
	17	440		24-27	74
3	1	68. 382		29	124
	13	416		33	422
4	5	88. 48	12	9	392
	Κολοσσαεῖς			10	360
				11	222
				23	266
3	1	208	18	18	252
	10	110		Γαλάτας	
	Θεσσαλονικεῖς Α'		3	3	42
				13	430
5	5	56. 354	5	24	386

2. Εὐρετήριο ὀνομάτων καὶ πραγμάτων

Α

Ἄβραὰμ 122. 230. 326. 430.
 ἄβροχία 438.
 ἀγαθότης 232. 300. 314. 338. 376. 420.
 422. 490.
 ἀγαθωσύνη 456.
 ἀγαλλίασις 30. 32. 228. 230. 450. 456.
 ἀγάπη 16. 18. 20. 26. 34. 40. 42. 44. 46.
 48. 50. 56. 66. 68. 76. 78. 82. 88.
 102. 104. 108. 114. 120. 122. 124.
 126. 128. 130. 156. 158. 160. 166.
 196. 204. 220. 222. 224. 226. 230.
 234. 238. 240. 242. 248. 250. 252.
 254. 280. 282. 284. 316. 318. 326.
 328. 330. 336. 342. 346. 354. 356.
 358. 360. 366. 376. 394. 398. 404.
 408. 416. 426. 446. 452. 486. 490.
 ἀγιασμός 200. 238. 256. 394.
 ἀγνωσί 86. 146. 152. 222.
 ἀγρυπνία 82. 170. 186. 290.
 Ἄδὰμ 346. 428.
 ἀδελφότης 394. 418.
 ἀδημονία 350.
 ἀδικία 360.
 ἀθυμία 28. 38. 54. 104. 428.
 Αἰγύπτιος, -οἱ 92. 118.
 Αἴγυπτος 28. 70. 72. 92. 254.
 Αἴλιανός, ἀββᾶς, 474.
 αἰρετικός, -οἱ 130.
 αἰσχύνη 108. 144. 164. 236. 278.
 ἀκακία 56.
 ἀκηδία 34. 158. 204. 240. 24. 248.
 ἀλήθεια 44. 72. 174. 196. 218. 222.
 224. 232. 250. 282. 286. 290. 296.
 348. 370. 376. 390. 396. 460.
 ἀμάθεια 242.

Ἄμαλήκ 198.
 ἁμάρτημα, -τα 94. 210.
 ἁμαρτία 30. 36. 42. 86. 120. 130. 132.
 142. 154. 166. 210. 218. 232. 268.
 284. 294. 296. 318. 358. 368. 370.
 434. 438. 446. 458. 478. 492.
 ἁμαρτωλός, -οἱ 42. 44. 72. 164. 172.
 226. 286. 288. 306. 330. 336. 356.
 406. 482.
 ἀμέλεια 192. 196. 196. 228. 232. 238.
 324. 422. 434. 482.
 ἀμερμνία 82. 108.
 Ἄμμορραῖος, -οἱ 198. 256.
 ἄμνός ἄμωμος 240.
 ἀναΐδεια 236. 452.
 ἀναισχυντία 356.
 ἀνάπαυσις 28. 254. 298. 342. 408.
 ἀνάπαυσις σαρκική 260.
 ἀναπολογησία 430. 454.
 ἀνάστασις 306. 310. 318.
 Ἄνδρέας, γέρων, 356. 418. 420. 426.
 428. 442. 444. 446. 448. 450. 456.
 460.
 ἀνδρεία 180.
 ἀνελπισία 216.
 ἀνομία 232. 310.
 ἀνταπόδοσις 112.
 ἀοργησία 396.
 ἀπάθεια 164. 384.
 ἀπάτη 368.
 ἀπιστία 80. 140. 156. 214. 216. 230.
 380. 478. 480.
 ἄπιστος, -οἱ 130.
 ἀπόγνωσις 198. 240. 344. 366. 428.
 492.
 Ἄποστολος 12. 16. 34. 62. 80. 106.
 110. 124. 168. 170. 270. 334. 390.

458. 468. 470.
 ἀπώλεια 216. 280. 318. 410. 490. 492.
 ἀρετή 142. 430. 452.
 Ἄρσένιος, ἀββᾶς, 144. 272.
 ἀρχή 146.
 ἀσυμπάθεια 418.
 ἀσωτία 376.
 ἀτιμία 220. 258. 332.
 ἀτονία 206.
 ἀφροσύνη 130. 248. 324. 326. 328.
 330. 410. 414. 468.
 Ἄχαζ 480.
 ἀχαριστία 406.

B

Βαβυλῶν 106.
 βδέλυγμα 232. 270.
 Βαρσανούφιος 306. 308. 386. 388. 436.
 4724. 474. 478. 484.
 Βαρτιμαῖος 300.
 βασιλεία 176. 228. 230. 238. 450.
 βασιλεία τοῦ Θεοῦ 16. 272. 274. 344.
 430.
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν 20. 68. 202.
 224. 232. 244. 304. 320. 406.
 βλασφημία 94. 96. 98. 488.
 βρῶμα, -τα 188. 190. 240. 456.
 βρῶσις 196.

Γ

γάμος 134. 278.
 γαστριμαργία 188. 190. 192. 200.
 γέεννα 360.
 γλυκύτης 230.
 γνῶσις 160. 420.
 Γολιάθ 256.
 γονυκλισία 198. 200.
 Γραμματεῖς 106.

γρήγορσις 292.
 γυμνότης 446.

Δ

Δαβίδ 56. 74. 108. 154. 180. 194. 256.
 300. 394. 482.
 δαιμόνιον, -α 310.
 δαίμων, -ες 30. 36. 98. 132. 134. 136.
 138. 154. 158. 160. 166. 206. 208.
 212. 218. 240. 242. 260. 268. 274.
 330. 334. 348. 356. 370. 372. 378.
 380. 386. 390. 400. 402. 410. 412.
 418. 452. 454. 458. 478. 488. 490.
 δαίμων δυσφημίας 488.
 δαίμων τῆς κενοδοξίας 284.
 δαίμων τῆς πορνείας 196.
 Δανιήλ 342.
 δειλία 214. 216.
 Δεσπότης 12. 26. 28. 198. 228. 280.
 302. 308. 312. 398. 406. 422. 454.
 διάβολος 46. 98. 100. 102. 126. 128.
 146. 148. 162. 166. 198. 200. 202.
 212. 240. 270. 272. 338. 344. 346.
 348. 366. 396. 398. 400. 404.4
 408. 414. 418. 434. 454.
 δίαιτα 326. 328. 466.
 διακονία 392.
 διάκρισις 60.
 δικαιοσύνη 54. 136. 240. 254. 258.
 274. 280. 300. 308. 430.
 δικαίωμα, -τα 290. 338. 404. 406. 426.
 διψυχία 356.
 διωγμὸς 446.
 δόξα 20. 38. 46. 50. 52. 54. 90. 92. 100.
 128. 130. 144. 218. 268. 304. 318.
 332. 348. 352. 358. 360. 392. 364.
 370. 372. 376. 380. 386. 392. 436.
 438. 444. 454. 458. 460. 472. 478.

484. 486. 488.
 δόξα άνείκαστος 372.
 δοξολογία 170. 262. 348. 370. 436.
 438.
 δουλεία 192.
 δύναμις 264.
 δυσπιστία 348.
 δυσφημία 488. 490.

Ε

έγκράτεια 182. 186. 188. 206. 454.
 έγγρήγορσις 484.
 έκκλησία 22.
 είδωλόθυτον 112.
 είδωλον 322.
 είλικρίνεια 90.
 είρήνη 28. 56. 70. 88. 116. 126. 128.
 130. 142. 162. 262. 264. 268. 280.
 292. 394. 398. 404. 410. 416. 450
 464. 474.
 είρωνεία 324.
 έλεημοσύνη 300. 314. 368.
 έλεος 340. 460.
 έλευθερία 458.
 Έλισσαϊος 216.
 έλπις 76. 94. 214. 318. 328. 332. 362.
 464. 486. 490.
 έμπτυσμός 432.
 ένδεια 268.
 έξις 188.
 έξομολόγησις 148.
 έξουδένωσις 220. 326. 432.
 έξουσία 48. 50. 146. 148. 380. 424.
 έπαγγελία 430. 456. 460.
 έπαρσις 200. 202.
 επίγνωσις 130. 232. 290. 348. 370.
 414.
 επείκεια 66.
 έπιθυμία 110. 188. 386.

έπιτιμία 104.
 έρυσίβη 80.
 Εύαγγέλιον 62. 302.
 εύεργεσία 76. 148.
 Εύθύμιος, άββᾶς, 298. 336. 374.
 εύλογία 18. 96. 102. 148. 230. 258.
 274. 440.
 Εύλόγιος, σχολαστικός, 392.
 εύσπλαγχνία 226. 422.
 αύταξία 190. 192.
 εύτέλεια 238.
 εύφροσύνη 54. 66. 280. 360. 416. 450.
 εύχαριστία 22. 70. 268. 290. 342. 356.
 368. 384. 388. 402. 432. 444. 448.
 452. 462.
 εύχη 248. 258. 286.
 Έφεσος 38.

Ζ

ζωή 304. 306. 414. 464.
 ζωή αιώνιος 28. 76. 78. 232. 278. 294.
 298. 302. 488.

Η

ήδονή 146. 198. 200. 202. 368. 374.
 376.
 ήδύτης 198.
 Ήλίας 342. 390. 448.
 Ήσαϊας 18.
 ήσυχία 22. 28. 58. 220. 282. 286. 346.
 354. 454.

Θ

θάνατος 128. 158. 174. 230. 266. 294.
 296. 298. 350. 356. 374. 406. 416.
 418. 464.

θέλημα 40. 90. 92. 96. 102. 110. 126.
134. 136. 144. 146. 166. 176. 194.
218. 228. 238. 244. 260. 266. 268.
270. 278. 304. 318. 324. 334. 344.
346. 354. 422. 442. 444. 458. 488.

θέλημα δαιμονικόν 260.

θέλημα κακόν 272.

θέλημα σαρκικόν 260.

θέλημα τῆς σαρκὸς 260.

θέλημα τοῦ Θεοῦ 260. 272.

θέλημα τοῦ κακοῦ 270.

θέλημα τοῦ καλοῦ 270.

θέλημα φυσικόν 136.

Θεόδωρος, ἀββᾶς, 132. 462.

Θεὸς 12. 14. 16. 18. 22. 24. 28. 36. 44.
46. 48. 50. 52. 54. 58. 60. 62. 64.
66. 68. 70. 72. 74. 76. 78. 80. 82.
84. 88. 90. 92. 94. 96. 98. 100.
102. 104. 106. 108. 110. 112. 114.
116. 120. 122. 124. 126. 128. 130.
132. 134. 136. 138. 140. 142. 144.
146. 148. 150. 152. 154. 156. 158.
160. 162. 164. 166. 168. 174.
176. 178. 180. 184. 192. 198. 206.
208. 214. 216. 220. 222. 224. 226.
228. 230. 232. 234. 236. 238. 240.
242. 244. 246. 248. 250. 252. 254.
256. 258. 260. 264. 266. 270. 272.
274. 276. 278. 280. 284. 286. 290.
292. 294. 296. 298. 300. 302. 304.
308. 316. 324. 326. 342. 344. 348.
350. 352. 356. 358. 360. 362. 364.
366. 368. 372. 378. 382. 384. 386.
388. 390. 398. 400. 402. 404. 408.
410. 412. 414. 416. 420. 422. 424.
426. 430. 432. 434. 436. 438. 440.
442. 444. 446. 448. 450. 452. 454.
456. 458. 460. 462. 464. 468. 470.
472. 474. 476. 480. 482. 484. 486.
488. 490.

Θεοτόκος 320.

Θεσσαλονικεὺς, -εῖς 62.

θλίψις 16. 26. 28. 34. 42. 44. 56. 64. 68.
70. 72. 100. 102. 104. 106. 124.
128. 130. 134. 168. 180. 224. 226.
234. 268. 270. 272. 274. 280. 294.
298. 304. 320. 336. 342. 360. 362.
376. 392. 396. 406. 408. 414. 416.
4248. 430. 432. 446.

θυμός 56. 62. 280. 484. 490.

θυσία 156. 236. 240. 430. 448. 462.

θυσία ἀναίμακτος 242.

θυσία πνευματικὴ 232.

I

Ἰακώβ 318.

Ἱεροσόλυμα 106.

Ἱεροσολυμίτης, -αι 92.

Ἱερουσαλήμ 458.

Ἰησοῦς 22. 40. 88. 90. 96. 130. 132.
138. 162. 178. 214. 218. 234. 236.
246. 248. 302. 310. 312. 336. 388.
392. 398. 430. 434. 436. 444. 446.
478. 482.

Ἰησοῦς Ναυῆ 180.

Ἰησοῦς Χριστός 12. 20. 36. 38. 46. 54.
72. 76. 78. 82. 86. 130. 150. 250.
254. 262. 268. 274. 278. 288. 328.
330. 334. 336. 338. 344. 352. 354.
360. 364. 370. 390. 392. 398. 426.
440. 444. 450. 454. 456. 458. 464.
488.

Ἰορδάνης 256.

Ἰουδαία 138. 142.

Ἰουδαῖος, -οι 36. 64.

Ἰσραήλ 52. 80. 128.

Ἰσραηλίτης, -αι 180. 478.

Ἰωάννης, ἀββᾶς, 12. 14. 16. 18. 20. 22.
24. 26. 28. 34. 40. 54. 62. 72.
1012. 110. 118. 166. 264. 378.

380. 388. 400. 406. 412. 434.
46244. 4724. 474. 476.
Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς 284. 286.
Ἰὼβ 50. 74. 104. 148. 180. 242. 320.
326. 372. 416. 430. 452.
Ἰωνᾶς 74.
Ἰωσήφ 28. 36. 74. 180.

Κ

κακία 126. 422. 482.
καρδία 16. 26. 32. 34. 40. 44. 48. 50.
54. 66. 68. 98. 112. 114. 126. 154.
158. 160. 162. 174. 206. 216. 218.
304. 384. 386. 434. 454. 456. 470.
476. 480. 488.

κατάγνωσις 146. 192.
κατάκριμα 200. 214.
κατάκρισις 144. 146. 220. 288. 332.
374. 402.
κατάνωξις 196. 384.
κατάπαυσις 16. 30.
κατάρρα 150. 230. 430.
καταφρόνησις 196. 288. 432.
κενοδοξία 74. 84. 222. 284. 292. 326.
358. 362. 412.
κίνδυνος 26. 38. 74. 102. 106. 120. 128.
174. 234. 328. 446.
κίνησις 56.
Κλεώπας 430.
κληρονομία 252. 264.
κοινωνία ἀγία 76. 286. 288.
Κορίνθιος, –οὶ 62.
Κορνήλιος 350.
κρῖμα 200.
κρίσις 50. 254. 460.
Κυριακή 328. 330.
Κύριος 12. 14. 18. 20. 24. 26. 28. 30.
32. 36. 38. 40. 42. 46. 48. 54. 58.
60. 62. 66. 72. 76. 78. 86. 90. 92.

102. 106. 110. 120. 130. 132. 136.
138. 148. 150. 162. 164. 166. 176.
194. 214. 216. 218. 220. 224. 228.
232. 238. 244. 246. 248. 250. 252.
258. 262. 264. 266. 268. 272. 274.
276. 278. 282. 284. 288. 290. 292.
302. 310. 312. 314. 316. 322. 326.
328. 330. 332. 334. 336. 338. 340.
344. 346. 352. 354. 360. 362. 364.
368. 370. 372. 374. 382. 392. 394.
398. 400. 418. 424. 426. 428. 432.
434. 440. 442. 444. 446. 448. 450.
454. 456. 458. 460. 464. 468. 478.
480. 482. 486. 488.

Λ

Λάζαρος 420. 444. 448.
λατρεία 462.
λήθη 482.
ληστής, –αὶ 214. 218. 316. 324. 390.
λιμός, –οὶ 74.
λογισμός, –οὶ 36. 38. 40. 42. 44. 46. 54.
82. 84. 90. 94. 102. 114. 116. 118.
132. 134. 150. 168. 170. 178. 180.
182. 190. 196. 206. 212. 222. 218.
274. 276. 282. 288. 306. 316. 336.
344. 366. 382. 396. 404. 406. 414.
424. 456. 464. 468. 470. 476. 478.
484.
λογισμὸς βλασφημίας 488.
λογισμὸς σαρκικὸς 398.
λογισμὸς φυσικὸς 134.
λύπη 108. 128. 130. 136. 152. 206. 350.
404. 414. 428.

Μ

Μαδιάμ 198.
Μακάριος ὁ Σκητιώτης 164.

μακροθυμία 34. 36. 48. 62. 64. 82. 230.
280. 400. 446.

Μάλχος 346.

Μάρθα 444.

Μαρία 236. 320.

Μαρία, ἀδελφή Μάρθας, 441.

ματαιότης 146.

Ματθαῖος 62.

μεγαλορρημοσύνη 96.

μέθη 470.

μέριμνα 52. 132. 240. 364. 464.

μετάνοια 112. 164. 210. 212. 240. 446.

478. 482. 490.

μετεωρισμός 142.

μηρυκισμός πνευματικός 470.

Μηρωσάβη 12.

μικροψυχία 74. 434.

μισθαποδοσία 230.

μῖσος 410.

Μιχαήλ 36.

μνησικακία 338. 342. 416.

μολυσμός 162. 172. 174.

Μωϋσῆς 32. 36. 52. 74. 180. 318.

Μωϋσῆς, ἀββᾶς, 138.

N

νέκρωσις 22. 118. 220. 234. 288.

νηστεία 58. 68. 368. 372.

Νινευτῖ 112.

νόμος 60. 408. 434. 464.

νουθεσία 246. 326. 404.

O

ὁδὸς τοῦ Χριστοῦ 66.

ὀδύνη 28. 206. 280.

οἰκονομία 164.

οἶνος 476.

ὀκνηρία 230.

ὀλιγοδεία 206.

ὀλιγοποσία 204.

ὀλιγοτροφία 202. 204. 206.

ὄνειδισμὸς 142. 178.

ὄνειδος 316.

ὀλιγωρία 34.

ὀργή 18. 56. 60. 62. 88. 98. 108. 160.

278. 280. 292. 332. 338. 410. 484.

490.

Π

πάθη σαρκικὰ 392.

πάθος, -η 16. 94. 96. 150. 152. 188.

190. 212. 312. 332. 354. 370. 372.

392. 418. 420. 422. 432. 454. 468.

παιδεία 34. 104. 106. 172. 372. 434.

436.

πανουργία 280.

παράδεισος 346. 410.

Παράκλητος 280.

παρακοή 324.

παραλυτικός 180. 242. 390.

παράπτωμα, -τα 402.

παρθένοι μωραὶ 86.

Παρθένος 236.

παροξυσμὸς 342.

παροργισμὸς 254. 402.

παρηρησία 162. 224. 228. 294. 428. 432.

450.

Πάσχα 256.

Πατὴρ 18. 78. 102. 116. 120. 150. 156.

208. 228. 230. 232. 232. 254. 302.

310. 314. 316. 322. 348. 352. 360.

370. 440. 446. 448. 450.

Παῦλος 56. 62. 64. 72. 74. 180. 312.

392. 420. 422. 446. 460.

Παῦλος, ἀββᾶς, 122.

πειρασμός, -οὶ 14. 18. 34. 64. 88. 96.

100. 124. 126. 128. 132. 138. 160.

164. 198. 200. 214. 216. 224. 242.
348. 350. 362. 396. 398. 402. 404.
416. 426. 428. 452. 454.

πένθος 142.

Πεντηκοστή 202.

πεποίθησις 422.

περισπασμὸς 444.

Πέτρος 126. 136. 180. 306. 350. 422.

πικρία 432.

πίστις 16. 34. 70. 94. 112. 124. 128.
130. 144. 146. 166. 214. 244. 246.
252. 258. 294. 310. 312. 430. 446.
452. 462. 476. 478. 480. 486.

Πνεῦμα-Πνεῦμα ἅγιον 14. 18. 28. 34.
94. 102. 116. 150. 156. 222. 224.
228. 232. 278. 280. 280. 282. 298.
302. 310. 322. 348. 350. 352. 384.
428. 436. 446. 448. 456. 458. 460.

πονηρία 154.

πορνεία 194.

πλάνη 280. 490.

πλοῦτος 174.

πραότης 56. 66. 120. 180. 280. 394.

προαίρεσις 46. 82. 310. 318. 342. 462.

πρόγνωσις 76.

προδοσία 216.

προθυμία 12. 70. 488.

προκοπή 242. 252. 408. 460. 476.

πρόνοια 114.

προσευχή 58. 90. 118. 178. 194. 212.
214. 228. 258. 306. 344. 384. 386.
430. 434. 466.

P

Ραὰβ 256.

ραθυμία 38. 230. 232. 242. 254. 448.

ρεμβασμὸς 180. 280.

Ρουθ 128.

Ρώμη 384.

Σ

Σαούλ 74.

σατανᾶς 122. 346. 416.

σεραφίμ 350.

Σέριδος 12. 14. 28. 30. 40. 472. 474.
476.

Σιγῶρ 112.

Σιλῳᾶμ 106.

σίναπυς 322.

σιωπή 466.

σκληροκαρδία 46. 48.

σκώληξ ἐπουράνιος 324.

σκώληξ παλαιὸς 322.

σκώληξ φθαρτὸς 320. 322.

Σολομών 32. 180.

σοφία 250. 314. 334. 338. 420. 422.
444.

σταυρὸς 98. 108. 136. 144. 216. 220.
222. 224. 252. 324. 250. 430.

στεναγμὸς 176. 204. 206.

στενοχωρία 16. 446.

συγγνώμη 340. 342. 410.

συγχώρησις 238. 356.

συνεργεία 24.

σύνεσις 52. 184. 292. 444. 486.

σμπάθεια 226. 418. 420.

συντέλεια 310.

συντυχία 88. 116. 120. 248. 258. 2687.
282. 342. 466.

Σωτήρ 36. 72. 90. 130. 146. 238. 286.
304. 350. 398. 448. 450.

σωτηρία 18. 66. 68. 76. 80. 86. 112.
150. 162. 174. 198. 226. 228. 266.
270. 276. 290. 300. 338. 362. 372.
386. 422. 426. 430. 466. 468. 478.
480. 486.

T

Ταβιθά 390.

ταλαιπωρία 96. 162.

τάλαντον, -α 424.

ταπεινότης 394.

ταπεινοφροσύνη 178.

ταπείνωσις 30. 54. 70. 78. 94. 106. 118.

144. 150. 194. 206. 226. 246. 252.

278. 284. 292. 294. 318. 326. 334.

352. 394. 396. 412. 416. 418. 422.

446. 454. 470. 472. 476. 480. 486.

490.

ταραχή 18. 54. 124. 128. 130. 350. 400.

402.

τελειότης 448.

Τυμαῖος ὁ Βαρτυμαίου 300.

Τιμόθεος 28.

Τριάς 16. 30. 202. 250. 450. 482.

τύφωσις 16.

Υ

ὕβρις 50. 142. 178. 194. 220. 316. 432.

υἰοθεσία 442.

Υἱὸς 82. 102. 120. 232. 23. 236. 314.

318. 322. 348. 350. 398. 436. 446.

448.

ὕπαιτία 140.

ὕπακοή 146. 278. 286. 290. 293. 304.

318. 360. 396. 480. 486.

ὕπερηφανία 318. 324. 328. 412.

ὕποκριτής, -αῖ 304.

ὕπομονή 48. 60. 62. 66. 72. 74. 76. 104.

126. 180. 224. 236. 252. 268. 278.

294. 324. 326. 336. 338. 342. 356.

362. 364. 366. 372. 386. 388. 392.

394. 396. 406. 412. 430. 432. 434.

44. 446. 448. 452. 462.

ὕποταγή 292. 396.

ὕψηλοφροσύνη 334.

Φ

φαντασία 32. 210. 240. 348. 422. 452.

Φαραὼ 148. 214. 256.

Φαρισαῖος, -οἱ 106. 332. 334.

Φέρμη 462.

φθόνος 90. 202. 240. 242. 330. 334.

348. 380. 396. 400. 426. 482.

φθόνος διαβολικὸς 420.

φθορά 324. 326.

φιλανθρωπία 324. 330. 350. 422. 452.

φιλαυτία 358.

Φίλιππος 394.

φλυαρία 360.

φόβος 26. 44. 78. 92. 110. 166. 176.

216. 244. 432. 440. 446. 462. 464.

476. 486.

φόνος 246.

φυσίωσις 94.

φῶς 230. 234. 478.

φῶς ἀνείκαστον 368.

φῶς ἀνεκκλάλητον 294.

φῶς τῆς δικαιοσύνης 300.

Χ

Χαλδαῖος 108.

χαρά 58. 66. 128. 134. 230. 242. 342.

418. 424. 450.

χαρὰ πνευματικὴ 428.

χάρις 310. 392. 416. 420. 456. 464.

χάρισμα, -τα 30. 56. 252. 338. 384.

390. 452.

χαυνότης 184. 230. 232. 238. 254. 268.

372.

χαύνωσις 174.

χειροτονία 96.

χερουβίμ 350

Χριστιανός, -οί 308.

Χριστός 24. 30. 34. 40. 424. 50. 58. 60.

66. 94. 98. 100. 104. 114. 120.

138. 150. 156. 162. 222. 230. 256.

258. 280. 284. 304. 358. 366. 370.

390. 434. 444. 446. 460. 464. 478.

482. 484. 486. 490.

52. 54. 66. 68. 86. 102. 108. 110.

114. 126. 128. 130. 152. 154. 160.

162. 174. 200. 206. 230. 238. 268.

272. 276. 290. 340. 364. 372. 380.

386. 408. 4246. 434. 442. 444.

458. 468. 472. 478. 486. 488.

Ω

Ψ

ψυχή 12. 16. 18. 22. 24. 28. 30. 34. 40.

ώφέλεια 32. 34. 118. 166. 244. 340.

348. 378. 388. 408. 412. 422. 426.

428. 440. 444. 480. 484.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελίς
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7-10
ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	12-493
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Α', Αίτηση τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη περὶ εἰσδοχῆς στοῦ κοινόβιό τους.	12-15
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Β', Περὶ ψυχικῆς προκοπῆς ποὺ προέρχεται ἀπὸ τίς θλίψεις καὶ τῆ σωματικῆ ἀσθένεια.	16-18
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Γ', Αίτηση τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη πρὸς συνάντη- ση μὲ τὸν γέροντα Βαρσανοῦφιο καὶ ἄρνηση αὐτοῦ πρὸς ἀποφυγὴ παραπόνων ἄλλων ἀδελφῶν.	18-19
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Δ', Περὶ ταραχῆς ποὺ συνέβηκε στοῦ κοινό- βιο πρὸ τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη σ' αὐτὸ καὶ συ- στάσεις τοῦ γέροντα Βαρσανοῦφιου περὶ ἀντιμετωπίσε- ως τῶν πειρασμῶν.	18-20
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ε', Περὶ λύπης τοῦ ἡγουμένου Σέριδου ἐξ αἰτίας τῆς ἀργοπορίας τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη πρὸς αὐτόν.	20-21
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Σ', Περὶ ἐνθαρρύνσεως γιὰ τοὺς σωματι- κοὺς πόνους καὶ προτροπὴ πρὸς βασταγμὸ τῆς νεκρώ- σεως τοῦ Ἰησοῦ στοῦ σῶμα.	20-23
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ζ', Περὶ νήψεως κατὰ τοὺς σωματικοὺς πο- λέμους καὶ βεβαίωση τοῦ γέροντα πρὸς τὸν ἀδελφὸ Ἰω- άννη περὶ βοήθειας ἀπὸ τὸ Θεὸ κατὰ τὴν ἀναχώρησή του πρὸς συλλογὴ ἐργοχείρου.	24-25
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Η', Βεβαίωση πρὸς τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη, ὅτι πέμφθηκε ὁ ἄγγελος πρὸ προσώπου αὐτοῦ κατὰ τὴν	

- ἀναχώρησή του πρὸς συλλογὴ ἔργοχειρίου καὶ ὅτι ἡ μὴ εὖρεση ἔργοχειρίου ἔγινε πρὸς δοκιμὴ τῆς καρδιάς του. 24-26
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Θ', Περὶ μὴ ὀλιγοψυχίας κατὰ τὶς θλίψεις, ἐπιβράβευση τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀνάπαυση καὶ ἡ εἰρήνη. 26-28
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ι', Βεβαίωση ὅτι ἔγινε συγκληρονόμος τῶν χαρισμάτων ποὺ δόθηκαν ἀπὸ τὸ Θεὸ σ' αὐτὸν, καὶ ὅτι μὲ κόπους καὶ ταπείνωση φθάνει κανεὶς στὴν κατάπαυση τοῦ Θεοῦ. 28-32
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΙΑ', Προτροπὴ γιὰ μελέτη τῶν γραφομένων τοῦ γέροντα πρὸς ὠφέλεια καὶ στηριγμὸ τῆς καρδιάς. 32-33
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΙΒ', Περὶ ἐλέγχου καὶ ἐπιτιμῆσεως τῶν ἀδελφῶν. 32-34
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΙΓ', Περὶ ἀποφυγῆς τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας κατὰ τὶς δοκιμασίες. 34-36
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΙΔ', Περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο, τῆς κατορθούμενης μὲ ὑπομονὴ στὶς δοκιμασίες. 36-37
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΙΕ', Προτροπὴ πρὸς ἀπομάκρυνση τῆς ἀθυμίας καὶ συνέχιση τοῦ ἀγῶνα, μὲ στόχο τὴ νίκη καὶ τὴν ἄφιξη μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ στὸ λιμάνι τῆς γαλήνης. 38-39
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΙΣ', Περὶ ταραχῆς τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννη καὶ προτροπὴ περὶ μακροθυμίας καὶ ἀμεριμνησίας ἀπὸ τὰ γήινα πράγματα. 38-42
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΙΖ', Ἀναίρεσις τῶν λογισμῶν τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννη περὶ ἀμαρτωλότητάς του καὶ ἀφροσύνης, καθὼς καὶ περὶ προαιρέσεως, τέλειας ἀγάπης, καρτερίας καὶ ὑπομονῆς. 42-46
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΙΗ', Περὶ θερμότητος καὶ ψυχρότητος τῆς καρδιάς, περὶ σκληροκαρδίας καὶ σωματικοῦ πολέμου, καὶ στὸ τέλος περὶ ὑπομονῆς. 46-48
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΙΘ', Περὶ μακροθυμίας. 48-50
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Κ', Περὶ τῆς ἐξουσίας ποὺ δόθηκε ἀπὸ τὸ

Θεὸ στὸν ἄνθρωπο νὰ πατᾶ ἐπάνω στὰ φίδια καὶ τοὺς σκορπιούς καὶ ἡ ὁποία ἀποδεικνύεται ἰσχυρὴ μόνον ὅταν αὐτὸς δὲν κινεῖται κατὰ τοῦ πλησίον του, ἀλλὰ μιμεῖται κατὰ πάντα τὸν ὄλο ἀγάπη ἄκακο ἀμνὸ Χριστό.

50-51

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΚΑ', Περὶ δοκιμασιῶν, περὶ ἀποφυγῆς τῆς ὀργῆς καὶ τῆς κατακρίσεως, περὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς πειράζοντες, καθὼς καὶ περὶ ὑπακοῆς καὶ ταπεινώσεως κατὰ φόβο Θεοῦ.

52-54

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΚΒ', Περὶ πνευματικῆς εὐφροσύνης, ἐκδηλούμενης σὲ εἰρηνικὴ καρδιά, ἀπὸ τὴν ὁποία λείπει ἡ ὀργὴ καὶ ὁ θυμὸς καὶ κυριαρχεῖ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ μακροθυμία, κατάστασις ποὺ ὀδηγεῖ στὴν τέλεια ἡσυχία καὶ στὴν ἀπόλαυσι τῶν ἀνεκλάλητων ἀγαθῶν.

54-58

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΚΓ', Περὶ ἀπουσίας τῆς ὀργῆς ἀπὸ τὸν διδάσκαλο, περὶ μὴ ἀναγκαιότητος κανόνα ψαλμωδίας, νηστείας καὶ προσευχῆς, περὶ ὑπομονῆς, καὶ περὶ ἰσότητος τῶν ἡμερῶν.

58-60

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΚΔ', Προτροπὴ πρὸς ἀπομάκρυνσι τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ ἐπιδείξεως καθαρῆς μακροθυμίας πρὸς ἐπίτευξι τῆς τέλει ἀταραξίας.

60-64

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΚΕ', Προτροπὲς περὶ βαθμιαίας συσφίξεως τοῦ κανόνα τῶν ἀδελφῶν.

64-65

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΚΣ', Περὶ πτώσεως τοῦ ἀδελφοῦ σὲ πειρασμὸ λόγῳ μὴ τηρήσεως ἐντολῆς τοῦ γέροντα, καὶ περὶ κτήσεως τέλει ὑπομονῆς.

64-66

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΚΖ', Βεβαίωσι τοῦ γέροντα πρὸς ἀδελφὸ ὅτι ἡ καρδιά του βρίσκειται πάντοτε μαζί του, καὶ προτροπὴ πρὸς ἀποφυγὴ τῆς ὀλιγωρίας καὶ ἐπίδειξι ὑπομονῆς.

66-68

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΚΗ', Ὁ ὀρισμὸς κανόνα μὴ διακοπῆς τῆς νηστείας συνεπάγεται θλίψεις, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη διακοπῆς τῆς.

68-70

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΚΘ', Ἡ ἀνάπαυσι καὶ κάθε ἄλλο ἀγαθὸ

- δώρημα προέρχεται στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν πίστη. Ἐπίσης βεβαίωση στὸν ἀδελφὸ ὅτι λαμβάνει μεγάλη δύναμη ἀπὸ τὶς καθημερινὲς προσευχὲς τοῦ γέροντα πρὸς τὸ Θεὸ γι' αὐτόν. 70-71
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Λ', Ἐγκριση τοῦ γέροντα πρὸς τὸν ἀδελφὸ νὰ πλεύσει στὴν Αἴγυπτο μὲ τοὺς ἀδελφοὺς γιὰ τὸ ἐργόχειρο καὶ προτροπὴ γιὰ ὑπομονὴ στὶς θλίψεις. 70-72
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΛΑ', Οἱ θλίψεις ἀποτελοῦν μέσο δοκιμασίας τῶν δικαίων, καὶ προτροπὲς πρὸς ἀποφυγὴ τῆς ὀλιγωρίας καὶ μικροψυχίας καὶ ἀντιμετώπιση τῶν θλίψεων μὲ ὑπομονή, στέφανος τῆς ὁποίας εἶναι ἡ σωτηρία. 72-76
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΛΒ', Περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ τρώγει ὁ μοναχὸς, περὶ συνεχοῦς συμμετοχῆς στὴ θεία κοινωνία, καὶ περὶ διαρκοῦς ταπεινώσεως, φόβου Θεοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς ὄλους. 76-78
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΛΓ', Περὶ διαρκοῦς ἐπαγρυπνύσεως ἐκείνου ποὺ θέλει ν' ἀκολουθήσει τὴ μοναχικὴ πολιτεία. 78-80
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΛΔ', Ἡ ἀπιστία εἶναι τὸ ἐμπόδιο γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. 80-81
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΛΕ', Περὶ ἀποφυγῆς τοῦ ἐξαναγκασμοῦ καὶ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ἐπιδείξεως μακροθυμίας καὶ ἀμεριμνησίας. 80-82
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΛΣ', Ἐγκριση τοῦ γέροντα πρὸς ἐγκατάσταση ἀδελφοῦ σὲ νέο κελλι καὶ ἀπάντηση στὸ λογισμὸ του περὶ ἐσχάτης ὥρας. 82-84
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΛΖ', Περὶ διαρκοῦς ἐπαγρυπνύσεως πρὸς προὔπληξη τοῦ νυμφίου Χριστοῦ, ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὰ γήινα καὶ προσηλώσεως στὰ οὐράνια, τὰ μόνα ἀφθάρτα καὶ αἰώνια. 84-86
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΛΗ', Περὶ ἀμεριμνησίας, ἡ ὁποία ὀδηγεῖ στὴν αἰώνια βασιλεία, καὶ περὶ συναναστροφῆς. 86-88
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΛΘ', Περὶ ἀντιμετωπίσεως τῶν πειρασμῶν μὲ θάρρος καὶ ἀποφυγῆς τῆς ὀλιγοψυχίας. 88-90

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Μ', Περὶ ἐξαλείψεως τοῦ ἰδίου θελήματος
καὶ ἀποφυγῆς αἰνιγματικῶν ἐρωτήσεων. 90-91
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΜΑ', Ἀπάντηση στοὺς λογισμοὺς καὶ τὶς
φροντίδες τῶν ἀδελφῶν περὶ συστάσεως τοῦ μοναστη-
ριοῦ. Ὁ Κύριος εἶναι φύλακας τοῦ τόπου. 90-92
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΜΒ', Ἐνθάρρυνση πρὸς τὸν ἀδελφὸ γιὰ τὴν
ἀρρώστια πού τοῦ συνέβηκε καὶ βεβαιώσεις ὅτι ὁ Θεὸς
εἶναι ὁδηγὸς σὲ κάθε ἐνέργεια σύμφωνη μὲ τὸ θέλημά
του. 92-93
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΜΓ', Περὶ ἀναθέσεως τῶν πάντων στὸ Θεὸ
καὶ περὶ ἀμεριμνησίας. 92-94
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΜΔ', Περὶ τῶν αἰτίων τῶν πειρασμῶν τοῦ
ἀδελφοῦ πού εἶπε ὅτι ἀτόνησαν τὰ πάθη του, βεβαίωση
ὅτι οἱ πειρασμοὶ δὲν ξεπερνοῦν τὶς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώ-
που, καὶ περὶ βλασφημίας καὶ νήψεως. 94-98
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΜΕ', Περὶ ἐγρηγόρσεως κατὰ τοὺς πειρα-
σμοὺς καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, περὶ ἐλπίδας πρὸς τὸ
Θεό, περὶ νήψεως καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸ Θεό. 98-100
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΜΣ', Περὶ τῶν αἰτίων τῶν αἰσchrῶν ὀνειρῶν
τῶν ὑποκινουμένων ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ προτροπὲς
περὶ ἀσφαλίσεως τῆς καρδιᾶς ἀπὸ αὐτά. 100-102
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΜΖ', Περὶ τῶν θλίψεων καὶ πειρασμῶν καὶ
ὑπομονῆς κατ' αὐτοὺς μέχρι πού νὰ φθάσουμε στὸ λιμάνι
τῆς ἀναπαύσεως τοῦ Θεοῦ. 102-104
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΜΗ', Τὰ μὴ θεωρούμενα ἀπὸ ἐμᾶς ὡς ὀρ-
θῶς συμβαίνοντα ἐξυπηρετοῦν τὸ ἀκατάληπτο ἔργο τῆς
οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ. Ἐλεγχος καὶ ἐπιτίμηση κατὰ
Θεὸν τοῦ ἀδελφοῦ ἀπὸ τὸν γέροντα, καὶ προτροπὲς περὶ
ταπεινώσεως καὶ ἀποφυγῆς τῆς μεγαλαυχῆσεως. 104-110
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΜΘ', Συστάσεις περὶ σωτηρίας τῆς ψυχῆς,
συνιστάμενες στὴν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ
τὸν παλαιὸ ἀνθρώπο καὶ ἀφοσιώσεώς του πλήρως στὸ
Θεὸ χωρὶς περιστροφές. 110-114

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ν', Περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ διάγονται οἱ μετὰ τῆ Μ. Ἑβδομάδα ἡμέρες, καὶ περὶ ἀμεριμνησίας. 114-115
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΝΑ', Περὶ συναντήσεως μὲ ἄλλους ἀδελφούς καὶ ἀμεριμνησίας κατὰ τὶς συζητήσεις μ' αὐτούς. 115-116
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΝΒ', Περὶ ἀκαταστασίας τοῦ κόσμου, καθῶς καὶ περὶ σιωπῆς καὶ ἡσυχίας πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἀναπαύσεως. 116-117
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΝΓ', Περὶ ἀμεριμνησίας καὶ ἀφοσιώσεως στὸ ἔργο τοῦ πνευματικοῦ θερισμοῦ, καὶ σύστασιν νὰ δέχεται κανεὶς τὰ προσφερόμενα σ' αὐτὸν μὲ κατάκρισιν τοῦ ἑαυτοῦ του. 116-118
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΝΔ', Περὶ τῆς ἀληθοῦς νεκρώσεως, τῆς συνιστάμενης ὄχι στὸ κλείσιμο τῆς θύρας τῆς οἰκίας, ἀλλὰ τῆς θύρας τοῦ στόματος. 118-119
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΝΕ', Ἀπάντησις τοῦ γέροντα γιὰτὶ δὲν δέχεται τὶς συναντήσεις μὲ ἀδελφούς, καὶ διαβεβαιώσεις πρὸς τὸν ἀδελφὸ ὅτι τὸν σκέπτεται πάντοτε καὶ προσεύχεται γι' αὐτόν. Ἐπίσης περὶ ταπεινώσεως καὶ ὑπομονῆς. 118-122
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΝΣ', Ἀπόκρισις σὲ ἐρώτησιν ἀδελφοῦ περὶ ἀναλήψεως ἐξυπηρετήσεως ἀδελφοῦ τυφλοῦ. 122-124
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΝΖ', Προτροπὴ περὶ ἀντιμετωπίσεως τῶν πειρασμῶν, περὶ ὑπομονῆς κατ' αὐτούς, καὶ εὐχῆς γιὰ στήριξιν τῆς καρδιᾶς πρὸς ἀπόκτησιν τέλειαις ἀγάπης. 124-128
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΝΗ', Αἴτησις ἀδελφοῦ πρὸς τὸν γέροντα / περὶ ἐνισχύσεώς του στοὺς πειρασμούς τῆς λύπης καὶ ταραχῆς, καὶ περὶ πίστεως. 128-130
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΝΘ', Περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἐρευνας τῶν περὶ τῆς πίστεως, καὶ περὶ ἀμεριμνησίας. 130-132
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ξ', Περὶ διακρίσεως τοῦ λογισμοῦ ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονες, καὶ περὶ ἀπαρνήσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἤτοι τῶν φυσικῶν θελημάτων. 132-138

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΞΑ', Σύγκριση τοῦ γέροντα πρὸς τοὺς ἀγίους καὶ προτροπὲς περὶ πίστεως, περὶ ἀποφυγῆς τῆς ἐπάρσεως καὶ ἀποκτήσεως τοῦ μετὰ δακρῦων πένθους, περὶ ἐπιδιώξεως τῆς εἰρήνης καὶ ὑπομονῆς στοὺς ὄνειδισμοὺς καὶ τὶς ὕβρεις, καὶ περὶ ἀποκτήσεως ἀγαθῶν ἔργων. 138-142
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΞΒ', Περὶ ταπεινώσεως καὶ προτιμήσεως τῆς μωρίας, περὶ ἀπαρνήσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας ἦτοι τοῦ θελήματος μας, καὶ ἀκολουθίας τῆς ὁδοῦ τοῦ σταυροῦ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν εἰδημόνων, περὶ ὑπακοῆς, καὶ εὐχῆ περὶ φωτισμοῦ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀδελφοῦ. 142-146
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΞΓ', Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας τοῦ διαβόλου. Αὐτὴ δὲν ἐδόθηκε ἀπὸ τὸ Θεό, ἀλλὰ ὁ διάβολος ἀνέλαβε τὴν ἐξουσία τοῦ κακοῦ μόνος του χωρὶς νὰ ἐμποδισθεῖ ἀπὸ τὸ Θεό. Συνεπῶς ὁ Θεὸς δὲν εἶναι αἷτιος τῶν κακῶν. 146-150
- ΣΧΟΛΙΟΝ, Ἡ φροντίδα τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ εἶναι ὄχι ἡ ἀπόκτηση γνώσεως, ἀλλὰ ἡ διὰ τῆς ταπεινώσεως μέσω τῶν παθῶν σωτηρία του. 150-152
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΞΔ', Ἀνάθεση τῆς φροντίδας τῶν τέκνων καὶ τῆς γυναίκας ἐκείνου ποὺ ἀπαρνεῖται τὸν κόσμον στὸ Θεό. 152-153
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΞΕ', Νουθεσίαι πρὸς ἀδελφὸ πρὸς ἀντιμετώπιση τῆς λύπης τῆς προερχόμενης ἀπὸ τὸν χωρισμὸ ἀπὸ τὴν γυναῖκα του. 152-154
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΞΣ', Περὶ τοῦ πολέμου τῆς γυναίκας τοῦ ὑποκινουμένου ὑπὸ τῶν δαιμόνων, καὶ διαβέβαιωση περὶ συντριβῆς τῶν ἐχθρῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 154-156
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΞΖ', Περὶ δειλίας ἐμβαλλόμενης τὴ νύχτα ὑπὸ τῶν δαιμόνων, καὶ ἀποβαλλόμενης διὰ τῆς πίστεως πρὸς τὸ Θεό. 156-158
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΞΗ', Προτροπὴ πρὸς ἐξύπνηση ἀπὸ τὸν νυσταγμὸ τῆς ἀκηδίας καὶ ἐγρήγορση πρὸς ἐμπόδιση τῆς βλαστήσεως τῶν ἀγκαθιῶν τῶν δαιμόνων. 158-159

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΕΘ', Προτροπές γιὰ σωστή συμπεριφορὰ ἀπέναντι τῶν ἀδελφῶν ποὺ ὑπηρετοῦν, περὶ τῆς σχέσεως μὲ τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς, περὶ ἀγῶνος μέχρι θανάτου, περὶ ἀμεριμνησίας καὶ περὶ μολυσμῶν. 160-162
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ο', Περὶ προσευχῆς ὑπὲρ ἀδελφοῦ. 162-163
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΑ', Περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ προσεύχεται κανεὶς. Λέγοντας τὸ «Πάτερ ἡμῶν», ἢ τὸ «Κύριε ἐλέησον» ἢ «Κύριε βοήθησον». 164-165
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΒ', Εὐλογία ἀδελφοῦ ἀπὸ τὸν γέροντα καὶ περὶ ἀπάθειας. 164-166
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΓ', Ἀπάντηση στὴν ἐρώτηση 'γιατί τὸ κελλὶ ὀνομάσθηκε ἀπὸ τὸν καλόγερο κοιμητήρι'. 166-167
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΔ', Περὶ τοῦ μέτρου τῶν προσευχῶν, περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ προσευχή, τί πρέπει νὰ κάνει ὁ μοναχὸς κατὰ τὴν ἐργασία, καὶ περὶ τοῦ μήκους τῆς προσευχῆς, τόσο τῆς ἐπερινῆς ὅσο καὶ τῆς νυχτερινῆς. 166-170
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΕ', Περὶ ὕπνου καὶ ἀγρυπνίας, καθὼς καὶ περὶ ἱματίων. 170-171
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΣ', Συμβουλές περὶ ἀγρυπνίας. 172-173
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΖ', Περὶ τῆς κατὰ Θεὸν παιδείας καὶ περὶ νίψεως τῶν μολυσμῶν διὰ δακρῶν. 172-174
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΗ', Περὶ ὀλιγορίας καὶ ἀκηδίας. Ἡ μίμηση τῶν ἀγίων συνεπάγεται ἀγῶνα καὶ φόβο Θεοῦ καὶ ὁ ἀγῶνας αὐτὸς στηρίζεται καὶ ἐνδυναμώνεται ἀπὸ τὸ Θεό. 174-176
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΘ', Περὶ ταπεινοφροσύνης καὶ τέλειας προσευχῆς τῆς ἀπαλλαγμένης ἀπὸ τοὺς ρεμβασμούς, καὶ περὶ ὠφέλειας ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσι τῶν βίων τῶν πατέρων. 178-180
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Π', Προσευχὴ γιὰ ὑπομονή, πραότητα, ἀνδρεία, κυριαρχία τῶν λογισμῶν, ὑποταγὴ τῶν ἐχθρῶν, ἄφεσι ἀμαρτιῶν, υἰεία σωματικὴ, λύτρωσι ἀπὸ τίς θλίψεις καὶ προστασία ἀπὸ παντὸς κακοῦ. 180-181

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΑ΄, Περὶ τοῦ μέτρου τῆς ἐγκράτειας.	182-183
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΒ΄, Περὶ τοῦ μέτρου τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ποτοῦ.	182-184
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΓ΄, Περὶ τοῦ πῶς γνωρίζει κανεὶς πόσο χρειάζεται νὰ φάγει καὶ νὰ πιεῖ.	184-185
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΔ΄, Περὶ τοῦ πόσο εἶναι τὸ κατὰ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.	184-186
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΕ΄, Ποιό πρέπει νὰ εἶναι τὸ μέτρο τοῦ οἴνου καὶ τοῦ φαγητοῦ, καὶ πρέπει ὁ κανόνας ἐγκράτειας νὰ εἶναι ἴδιος γιὰ ὄλους.	186-188
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΣ΄, Περὶ τῆς κατ' ἐπιθυμία καὶ τῆς καθ' ἔξιν τροφῆς.	188-189
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΖ΄, Περὶ τοῦ πάθους τῆς γαστριμαργίας τοῦ ἐκδηλουμένου κυρίως κατὰ τὸν καιρὸ τῆς μεταλήψεως.	190-191
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΗ΄, Περὶ τοῦ ποιό εἶναι τὸ γνώρισμα τῆς γαστριμαργίας.	190-192
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΘ΄, Περὶ τῶν αἰτίων τῆς κινήσεως τοῦ σώματος.	192-193
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ζ΄, Περὶ τοῦ ἂν πρέπει κανεὶς νὰ ἐρωτᾷ τοὺς γέροντες γιὰ τοὺς λογισμοὺς, ἂν οἱ προσευχῆς καὶ οἱ ψαλμωδίες πρέπει νὰ γίνονται φωναχτᾶ, περὶ ἀποκοπῆς διὰ τῆς προσευχῆς τῶν ὄσων ἔπραξε ἢ ἄκουσε κανεὶς, καὶ περὶ ἀσκήσεως μετὰ τῶν πατέρων.	192-194
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΖΑ΄, Περὶ φυλάξεως τῆς καρδιάς, περὶ τοῦ πολέμου τοῦ ἐχθροῦ, περὶ τοῦ λογισμοῦ τῆς πορνείας καὶ περὶ βρώσεως.	194-196
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΖΒ΄, Περὶ τῶν αἰτίων τοῦ ἀμέτρου ὕπνου καὶ ἀπουσίας κατανύξεως.	196-198
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΖΓ΄, Περὶ τοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν φαντασιῶν τῆς νύχτας καὶ τῆς ἡμέρας, καὶ διάκριση πειρασμῶν σὲ πειρασμοὺς τοῦ διαβόλου, ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἔπαρση, καὶ πειρασμοὺς ἡδονῶν, ποὺ προέρχονται ἀπὸ γαστριμαργία.	198-200

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ 4Δ', Περὶ τοῦ ἂν πρέπει νὰ κοινωνεῖ κανεὶς
μετὰ ἀπὸ νυχτερινὴ φαντασία. 200-201
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ 4Ε', Περὶ τοῦ ἂν μπορεῖ ὁ διάβολος νὰ κινή-
σει τοὺς πειρασμοὺς ἀπὸ φθόνο καὶ μόνο χωρὶς νὰ
ὑπάρχει ἔπαρση καὶ φιληδονία, πῶς διαπιστῶνει κανεὶς
ἂν ἡ κίνηση τῆ νύχτα εἶναι φυσικὴ, ἂν αὐτὴν τὴν ὑπομέ-
νουν καὶ οἱ τέλειοι, καὶ περὶ γονυκλισίας κατὰ τὴν Πε-
ντηκοστή. 200-203
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ 4Σ', Περὶ ὀλιγοτροφίας καὶ ὀλιγοποσίας. 202-204
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ 4Ζ', Περὶ τοῦ τί σημαίνει, «κόλλησε τὸ κόκ-
καλό μου στὴ σάρκα μου». 204-206
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ 4Η', Περὶ ἐγκράτειας, καὶ διακρίσεως φυσι-
κῆς ἀσθένειας καὶ ἀσθένειας προερχόμενης ἀπὸ τοὺς
δαίμονες. 206-209
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ 4Θ', Περὶ τοῦ ἂν πρέπει νὰ ἐξομολογεῖται
κανεὶς τὴ νυχτερινὴ φαντασίωση σὲ ἄλλο ἀδελφὸ καὶ
νὰ βάλει μετάνοια γιὰ νὰ προσευχηθεῖ γι' αὐτόν. 210-211
- ΣΧΟΛΙΟΝ, Δὲν συμφέρει νὰ ἐξομολογεῖται κανεὶς τὶς νυ-
χτερινὰς φαντασιώσεις στὸν καθὲ τυχόντα. 210-211
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ', Περὶ τοῦ τί σημαίνει νὰ κάθεται κανεὶς
στὸ κελλί. 210-211
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΑ', Περὶ τοῦ ἂν παρέχει ἡ μελέτη καθαρὴ
προσευχῆ. 212-213
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΒ', Περὶ τοῦ πῶς γίνεται τὸ νόημα θηριᾶ-
λωτο. 212-213
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΓ', Περὶ τοῦ ἂν πρέπει νὰ κλείνει κανεὶς τὰ
μάτια στὶς μεθοδεύσεις τοῦ διαβόλου καὶ περὶ τῆς ἐπα-
ναστάσεως τοῦ σώματος. 212-214
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΔ', Περὶ τοῦ ὅτι πρέπει νὰ κατακρίνουμε
τὸν ἑαυτὸ μας καὶ ὄχι τοὺς ἄλλους. 214-215
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΕ', Περὶ δειλίας προερχόμενης ἀπὸ τὴν
ἀπιστία, καὶ περὶ πίστεως, τῆς ὁποίας δοκιμαστήριο εἶ-
ναι οἱ παραχωρούμενοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πειρασμοί. Στὸ

- τέλος ὁμοῦς ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἀπομακρύνει τοὺς αἰμοβόρους λύκους. 214-216
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΣ', Περὶ τοῦ ὅτι πρέπει νὰ προσέχουμε περισσότερο τοὺς νοητοὺς ληστὲς (δαίμονες) καὶ νὰ στηρίζουμε τὴν πίστη στὸν Κύριο, τὸν μόνο διώκτη τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ληστῶν. 216-218
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΖ', Περὶ ἀντιμετωπίσεως τῶν ληστῶν, τόσο τῶν ἐξωτερικῶν ὅσο καὶ τῶν νοητῶν. 218-220
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΗ', Περὶ τοῦ πῶς φθάνει κανεὶς στὴν τέλεια ἡσυχία. Ζώντας μέσα στὸ κόσμον καὶ τὶς περιφρονήσεις αὐτοῦ ἢ καταφεύγοντας στὰ ἡσυχαστήρια; 220-222
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΘ', Περὶ θλίψεων καὶ ὑπομονῆς κατ' αὐτές, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ὁδὸς ποὺ ὁδηγεῖ στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 222-226
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙ', Ὁ Θεὸς δὲν ἐγκαταλείπει ἐκείνους ποὺ πιστεύουν σ' αὐτὸν καί, ἀποφεύγοντας τὴν ὀκνηρία, τὴ χαιρότητα καὶ ἀπιστία, ἀκολουθοῦν τὰ ἴχνη τῶν ἀγίων μὲ ἀγάπη, μακροθυμία καὶ ὑπομονὴ στὰ παθήματα, καθιστάμενοι ἔτσι τέκνα αὐτῶν καὶ συγκληρονόμοι. 226-232
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙΑ', Παράκληση τοῦ γέροντα νὰ χαρίσει ὁ Θεὸς στὸν ἀδελφὸ πνευματικὴ ἐγρήγορησιν καὶ τὴ χάρι του γιὰ πνευματικὴ προκοπή. 232-233
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙΒ', Αἴτησις τοῦ γέροντα περὶ καταξιώσεως τοῦ ἀδελφοῦ τῆς νεκρώσεως τοῦ Ἰησοῦ. 232-234
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙΓ', Προσευχὴ τοῦ γέροντα περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ ἀδελφοῦ ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπον καὶ προτροπὴς πρὸς τὸν ἀδελφὸ πρὸς ἐπιτυχία αὐτοῦ. 234-238
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙΔ', Περὶ διαφόρων λογισμῶν (νυχτερινὲς φαντασιώσεις καὶ βρώματα) καὶ περὶ ἀκρίβειας τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ. 238-240
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙΕ', Περὶ ἀκηδίας καὶ διαφόρων ἄλλων λογισμῶν. 240-242
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙΣ', Περὶ πειρασμοῦ κρυφοῦ καὶ περὶ πνευματικῆς προκοπῆς. 242-244

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙΖ', Περὶ προκοπῆς ψυχῆς καὶ νουθεσία
πρὸς ἀδελφὸν περὶ πίστεως πρὸς τὸν κοινὸν Πατέρα. 244-246
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙΗ', Περὶ τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς δόξας κά-
ποιου ποῦ ὑπερβαίνει τίς πράξεις του, καθὼς καὶ περὶ
συναντήσεως ἢ μὴ μὲ ἄλλους. 256-248
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΙΘ', Περὶ συναντήσεως μὲ ἄλλους, ἢ ὁποία
πρέπει νὰ γίνεταί μόνο ὅταν ὑπάρχει ὠφέλεια ψυχῆς. 248-250
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚ', Προτροπὴ τοῦ γέροντα πρὸς ἀδελφὸν
περὶ μιμήσεως τῆς πίστεως, τῆς ταπεινώσεως καὶ ὑπο-
μονῆς τῶν ἀγίων γιὰ νὰ γίνεῖ συγκληρονόμος αὐτῶν,
καὶ περὶ τέλειαις ἡσυχίας. 250-252
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚΑ', Περὶ ἡσυχίας, ἢ ὁποία ἀποκτᾶται μὲ
σταθερὴ πίστη, μὲ προφύλαξη τῶν αἰσθητηρίων, μὲ τὴν
ἀγάπη σὰν ἐπιστέγασμα αὐτῶν, καὶ μὲ τὴν ἐξασφάλιση
τῆς νοητῆς θύρας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς φύλαξη τοῦ
ἡσυχάζοντος. 252-254
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚΒ', Διδασκαλία γιὰ ἐνάρετο βίον, καὶ περὶ
βαστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς ἀδελφοῦ. 254-258
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚΓ', Εὐλογία τοῦ γέροντα πρὸς ἀδελφὸν
καὶ προσευχὴ πρὸς ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας,
καθὼς καὶ ἀγιασμὸς πραγμάτων τοῦ ἀδελφοῦ. 258-259
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚΔ', Περὶ ἀποκοπῆς τοῦ ἰδίου θελήματος
καὶ τί εἶναι θέλημα σαρκικό, θέλημα τῶν δαιμόνων κα-
λυπτόμενο ἀπὸ τὸ ἀγαθόν, καὶ θέλημα τοῦ Θεοῦ. 258-260
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚΕ', Περὶ τῆς καθημερινῆς τροφῆς. 260-261
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚΣ', Περὶ τοῦ ἂν πρέπει κανεὶς κατὰ τὴν
προσευχὴν νὰ λέγει τὸ «Κύριε ἐλέησον» ἢ νὰ ἀποστηθί-
ζει τεμάχια τῆς Γραφῆς ἢ νὰ στοιχολογεῖ ψαλμούς. 262-263
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚΖ', Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ψαλμωδίας. 262-263
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚΗ', Περὶ μνημονεύσεως κατὰ τὴν προ-
σευχὴν τῆς εἰρήνης τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν ἀρχόντων καὶ
τοῦ λοιποῦ λαοῦ. 262-264
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΚΘ', Διαβεβαίωση τοῦ γέροντα πρὸς ἀ-

- δελφούς περί τοῦ πόθου του γιά τήν ψυχική τους ὠφέ-
λεια καί ὅτι προσεύχεται νύχτα καί μέρα γιά τή σω-
τηρία τους, καθὼς καί περί τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη. 264-266
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛ', Ἡ χρόνια ἀσθένεια τοῦ ἀββᾶ τὸν ὠφέ-
λησε ὡς πρὸς τήν ὑπομονή καί τήν εὐχαριστία, περί ψυ-
χικῶν παθῶν, περί ἐπισκέψεως τοῦ πλησίον ἀδελφοῦ,
καί περί συμμίξεως στοῦ σῶμα τοῦ ἀββᾶ τῆς χαυνότητος
καί τοῦ βάρους τῶν δαιμόνων. 264-268
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛΑ', Περὶ ἀσθένειας ψυχῆς καί σώματος
καί περί τοῦ ἰδίου θελήματος. 268-270
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛΒ', Περὶ καλοῦ καί κακοῦ θελήματος,
περί θελήματος κατὰ Θεὸν καί θελήματος κατὰ σάρκα,
καί προσευχή πρὸς σωτηρία τοῦ ἀδελφοῦ ἀπὸ τὸν διά-
βολο. 270-272
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛΓ', Περὶ θλίψεων καί ἀναπαύσεως. 272-274
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛΔ', Αἴτηση ἀδελφοῦ πρὸς ἀπαλλαγὴ ἀπὸ
διαφόρους λογισμοὺς. 274-275
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛΕ', Ἡ ἀπελευθέρωση ἀπὸ τοὺς λογι-
σμοὺς κατορθώνεται μὲ ἀγώνα καί μὲ τὴ βοήθεια τοῦ
Θεοῦ. 276-277
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛΣ', Τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἀρμόζουν στὴν ψυχὴ
εἶναι ἡ ἀοργησία, ἡ ταπείνωση, ἡ ὑπακοή, ἡ πραότητα
καί ἡ ὑπομονή, μὲ τὰ ὅποια ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος γίνεται
καινούργιος. 276-278
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛΖ', Περὶ τοῦ πῶς ἀξιῶνεται κανεὶς ν'
ἀποκτήσει καθαρὴ καί πνευματικὴ ζωὴ. Ἀπαιτεῖται
ἐπαγρύπνηση, δικαιοσύνη, μακροθυμία, πραότητα, εἰ-
ρήνη, ἀοργησία, καί πάνω ἀπὸ ὅλα ἀγάπη. 278-282
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛΗ', Περὶ συναντήσεως ἀδελφοῦ μὲ ἄλ-
λον ἀδελφό. 282-283
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΛΘ', Περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ ἀρχίσει
ἀδελφὸς γέροντας τὴν ἡσυχία στοῦ κοινόβιο. 282-285
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜ', Περὶ διαίτας τοῦ σώματος καί περί τῆς
ἀγίας κοινωνίας. 286-288

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜΑ', Περὶ παροχῆς ἢ μὴ βοήθειας ὑπὸ ἀδελφοῦ πρὸς χήρα πού ἀδικήθηκε. 288-289
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜΒ', Περὶ τοῦ λογισμοῦ τοῦ δικαιώματος καὶ ἄλλων, περὶ ψαλμωδίας καὶ ἀγρυπνίας, περὶ συκοφαντίας καὶ ὑπομονῆς στὶς θλίψεις, περὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸ Θεὸ καὶ κατακρίσεως τοῦ ἑαυτοῦ, καὶ περὶ ταπεινώσεως. 288-290
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜΓ', Περὶ μὴ διακρίσεως τῶν λογισμῶν ὑπὸ ἀρχαρίων, ἀλλὰ ἀποθέσεως τῆς ἀδυναμίας τους στὸ Θεὸ, περὶ ἐργοχείρου, περὶ ἀποστηθίσεως τῶν ψαλμῶν καὶ ἀποφυγῆ τοῦ νὰ ἀκούει κανεὶς τὰ ὑπὲρ δύναμη. 290-292
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜΔ', Περὶ συνεχοῦς ἐπαγρυπνήσεως κατὰ τῶν ἐχθρῶν, περὶ ὀργῆς καὶ κενοδοξίας, καὶ περὶ ταπεινώσεως, ὑπακοῆς καὶ ὑποταγῆς διὰ τῶν ὁποίων σώζεται κανεὶς. 292-293
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜΕ', Ὁ θάνατος ἐκτὸς ἁμαρτίας δὲν εἶναι θάνατος, ἀλλὰ ἀνάπαυση καὶ ζωὴ αἰώνια. Εὐχὴ περὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν καὶ περὶ ὑπομονῆς κατὰ τὴν ἀσθένεια. 294-295
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜΣ', Εὐχὴ περὶ καταπραΰνσεως τοῦ φόβου τοῦ θανάτου καὶ ἀναβάσεως τῆς ψυχῆς πρὸς τοὺς ἁγίους μὲ παρρησία. 294-295
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜΖ', Διαβεβαίωση ὅτι συγχωρήθηκαν οἱ ἁμαρτίες τοῦ ἀδελφοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 296-297
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜΗ', Ἡ προηγούμενη ἀπόκριση ἀναφερόταν στὸ θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ. 296-297
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΜΘ', Ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ εἶναι μετάβαση ἀπὸ τὸ θάνατο στὴ ζωὴ. 296-298
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝ', Διαβεβαίωση ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν ἀδελφὸ τὸ ἔλεός του. 298-299
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝΑ', Αἴτηση περὶ βοήθειας τοῦ Θεοῦ γιὰ σωτηρία τῆς ψυχῆς. 298-302

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝΒ', Δείγμα τῆς τέλειας πίστεως εἶναι ἡ
θεραπεία, καὶ ὅτι μέσω πολλῶν θλίψεων φθάνει κανεῖς
στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, πρὸς τὴν ὁποία δὲν εἶναι
ἄξια τὰ παθήματα ὄλου τοῦ κόσμου. 302-304
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝΓ', Περὶ τῶν ρυπαρῶν λογισμῶν καὶ περὶ
τῆς ἀναστάσεως. 304-308
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝΔ', Περὶ τοῦ αὐτεξουσίου, περὶ ἀναστά-
σεως ὄλων μαζί τῶν ἀποθανόντων καὶ χωρισμοῦ στὴ
συνέχεια τῶν προβάτων ἀπὸ τὰ ἐρίφια, καὶ στόχος μας
πρέπει νὰ εἶναι ὄχι τὸ ν' ἀναστηθοῦμε, ἀλλὰ νὰ κριθοῦ-
με ἄξιοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. 308-311
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝΕ', Αἴτηση περὶ ἀποστολῆς ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ τῶν φαρμάκων θεραπείας τοῦ ἀκαθάρτου λογι-
σμοῦ, καὶ ἀποκαλύψεως τῆς φύσεως τῶν ὀρέων κατα-
φυγῆς πρὸς σωτηρία. 312-314
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝΣ', Γιὰ τὴν θεραπεία τοῦ πάθους ἀπαιτεῖ-
ται ὑπακοὴ στὴν ἐντολὴ τοῦ ἱατροῦ καὶ ἀποδοχὴ τοῦ
φαρμάκου ποὺ παρέχει, τὸ ὁποῖο συνίσταται ἀπὸ τὴν
ὑπομονὴ στὶς θλίψεις, τὴν ἀπομάκρυνση τῆς κενοδο-
ξίας καὶ τοῦ θελήματός μας, καὶ τὴν ἀπόκτηση τῆς τα-
πεινώσεως καὶ τοῦ μεγάλου μαλάγματος τῆς ἀγάπης,
ποὺ στηρίζεται ἐπάνω στὴ ράβδο τοῦ σταυροῦ. Τὰ ὄρη
καταφυγῆς πρὸς σωτηρία εἶναι ἡ Θεοτόκος καὶ ὄλοι οἱ
ἄγιοι. 314-320
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝΖ', Περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἄφθαρτου
σκώληκα, ποὺ ἐξαφανίζει κάθε ἀκαθαρσία τοῦ παλαιοῦ
φθαρτοῦ σκώληκα, καθὼς καὶ περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ
σινάπεως, πρὸ τὸ ὁποῖο παρομοιάζεται ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν. 320-322
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝΗ', Περὶ τῶν αἰτίων τῆς παρακοῆς, τῶν
ἀποτελεσμάτων αὐτῆς καὶ τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώ-
που ἀπὸ τὸν ἐπουράνιο σκώληκα ποὺ προσηλώθηκε
στὸ σταυρὸ καὶ τοῦ χάρισε τὴν ἀφθαρσία. 322-326

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΝΘ', Περὶ διαίτας, καθὼς καὶ εὐχὴ γιὰ ἀντιμετώπιση τῶν τρίκυμιῶν καὶ κινδύνων τῆς ζωῆς. 326–328
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΕ', Περὶ τοῦ ἀγνώστου τῶν νοσημάτων τοῦ διαβόλου καὶ περὶ διαίτας. 328–330
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΕΑ', Περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν φανερῶν καὶ ἀφανῶν παθῶν, περὶ συνεχοῦς οἰκοδομῆς, καὶ ὅτι ἡ περιφρόνηση τῆς δόξας καὶ τῆς ἀτιμίας ὀδηγεῖ στὴ σωτηρία. 330–332
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΕΒ', Ἡ ἀποκοπὴ τοῦ ἰδίου θελήματος καὶ προσφυγὴ πρὸς σύμβουλο μετὰ ταπεινώσεως διεγείρει τὸν φθόνον τοῦ διαβόλου, περὶ ὑψηλοφροσύνης, καὶ περὶ ὑπομονῆς στὶς θλίψεις. 332–336
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΕΓ', Ἡ διὰ παντὸς ἀναζήτηση τοῦ Κυρίου ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κατορθώνεται μὲ τὸν καθαρισμὸ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοὺς ἀκάθαρτους λογισμοὺς τῆς ὀργῆς καὶ τῆς μνησικακίας καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῆς ἀποκτήσεως τῶν θείων χαρισμάτων διὰ τῆς ὑπομονῆς. 336–339
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΕΔ', Ὅποιος θέλει ν' ἀκολουθήσει τὴν ὁδὸ τῆς ζωῆς πρέπει ν' ἀποβάλλει τὴν ὀργὴν καὶ τὴ μνησικακίαν, νὰ κατακρίνει τὸν ἑαυτό του, νὰ δείχνει ἄνοχὴν πρὸς τὸν καθένα πού τὸν ἀτιμάζει, νὰ ἀποβάλλει τὸ θέλημά του καὶ τὸ δικαίωμα καὶ γενικὰ νὰ νεκρώσει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὰ τοῦ κόσμου. 340–344
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΕΕ', Περὶ στηρίξεως τῆς καρδιάς στὸν Κύριον τὸν μόνον δυνάμενον νὰ καθαρίσει τὸν παλαιὸ ἀνθρώπο ἀπὸ τὰ πάθη καὶ νὰ καταργήσῃ τὸν διάβολον πού διεγείρει αὐτά, καὶ ὅτι οἱ πειρασμοὶ γίνονται παράδειγμα πρὸς ὠφέλεια τῶν πολλῶν. 344–348
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΕΣ', Περὶ ἀποδόσεως εὐχαριστίας στὸ Θεὸ γιὰ τὴ λύτρωση ἀπὸ τὸν μέγαν πειρασμὸ τοῦ φθόνου πού θέλησε νὰ ἐμβάλῃ στὸν ἀδελφὸ γιὰ τὸν Γέροντα ἐξαιτίας τῆς ὠφέλιμης ἀποκρίσεως αὐτοῦ, καὶ προτροπὴ πρὸς ἀπόκτηση ταπεινώσεως. 348–352

- † ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΕΖ', Παραμυθητικοὶ λόγοι τοῦ Γέροντα πρὸν τὸν ἀδελφὸ, καὶ προτροπὴ πρὸ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, γὰρ νὰ καταστεῖ δυνατὴ ἡ ἐνοίκισις τοῦ Θεοῦ. 352-355
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΞΗ', Προτροπὴ πρὸς τὸν γέροντα Ἀνδρέα περὶ παραδόσεως τοῦ ἑαυτοῦ του μὲ ὅλη τὴν καρδιά του στὸ Θεό, ὁ ὁποῖος ἀπαιτεῖ μόνο δέηση περὶ συγχωρήσεως τῶν ἀμαρτιῶν, εὐχαριστία πρὸς αὐτὸν καὶ ὑπομονή, καὶ διαβεβαίωσις ὅτι τοῦ βαστάζει τὸ μισὸ τοῦ φορτίου του. 356-358
- † ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΞΘ', Ἐπεξηγήσεις τοῦ Γέροντα πρὸς τὸν ἀδελφὸ γὰρ τὸν λόγο πού εἶπε, 'βαστάζω τὸ μισὸ τοῦ φορτίου σου', μὲ τὸν ὁποῖο ἤθελε νὰ δείξει τὴν ἀγάπη του πρὸς αὐτόν. 358-360
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟ', Περὶ ὑπομονῆς στὶς θλίψεις καὶ προτροπὴς περὶ μὴ ὀλιγωρίας καὶ χαινώσεως κατ' αὐτές. 360-364
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟΑ', Προτροπὴ πρὸς τὸν ἀσθενῆ ἀδελφὸ περὶ ἀναθέσεως ὅλης τῆς μέριμνάς του στὸ Θεὸ πρὸς ἐπιτυχία βοήθειας παρ' αὐτοῦ. 364-365
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟΒ', Προτροπὴ πρὸς τοὺς ἀσθενήσαντες ἀδελφοὺς πρὸς ἐπίδειξη ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸ Θεό. 364-366
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟΓ', Περὶ ἀποφυγῆς τῆς ἀπογνώσεως, περὶ πίστεως στὸ Θεό, περὶ νηστείας αἰσθητῆς καὶ πνευματικῆς καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸ Θεό, περὶ ἐκδύσεως τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐνδύσεως τοῦ νέου, καὶ εὐχῆ πρὸς ἐπίγνωσις τοῦ Θεοῦ. 366-370
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟΔ', Ἡ ὑπομονὴ στὶς θλίψεις ὁδηγεῖ στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Περὶ νηστείας καὶ περὶ ἐνυπνίων καὶ προτροπὴ περὶ ἀποφυγῆς τῆς λύπης. 370-374
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟΕ', Περὶ διαίτας καὶ ψαλμωδίας, περὶ ἀποφυγῆς τῆς ὀλιγωρίας κατὰ τὴν ἀσθένεια καὶ ἐπιδείξεως ὑπομονῆς πού ὁδηγεῖ στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. 374-376

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟΣ', Προτροπή πρὸς τὸν ἀσθενῆ γέροντα
περὶ εὐχαριστίας στὸ Θεὸ γιὰ τὴν ἀσθένεια ποῦ τοῦ δό-
θηκε πρὸς δοκιμασία. 376-378
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟΖ', Διαβεβαίωση πρὸς τὸν ἀσθενῆ γέρο-
ντα ὅτι θὰ τύχει τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ μὲ τις εὐχῆς τῶν
ἀγίων. 378-379
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟΗ', Ἄν πρέπει νὰ δοξολογοῦμε τὸ Θεὸ
γιὰ μιὰ ἀπλῆ θεραπεία τοῦ σώματος γενομένης στὸ ὄνο-
μά του, τί πρέπει νὰ κάνουμε γιὰ τὴν θεραπεία ὄλων τῶν
παθῶν μας ὑπ' αὐτοῦ; 378-380
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΟΘ', Οἱ προκαλούμενοι πειρασμοὶ στὸ
σῶμα ἀπὸ τοὺς δαίμονες γίνονται ἀπὸ φθόνον αὐτῶν,
καὶ γιὰ νὰ ὀδηγήσουν στὴν ἀπιστία τὸν πειραζόμενο. 380-381
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠ', Ἡ ἀπιστία σπείρεται στοὺς ἀνθρώπους
ἀπὸ τοὺς δαίμονες ἀπὸ φθόνον αὐτῶν. 380-381
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠΑ', Οἱ στιγμὲς ἀνακουφίσεως ἀπὸ τὴν
ἀσθένεια πρέπει νὰ περνοῦν μὲ ψαλμωδία, ἀποστήθιση
καὶ ἐξέταση τῶν λογισμῶν. 382-383
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠΒ', Περὶ ἀδιάλειπτης χωρὶς κανόνα προ-
σευχῆς, ἀναγνώσεως των Γραφῶν, ψαλμωδίας καὶ εὐ-
χαριστίας πρὸς τὸ Θεό. 382-384
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠΓ', Οἱ διάφορες ἀρρωστημένες σωματι-
κὲς ἐνέργειες ὀφείλονται σὲ ἀσθένεια σωματικὴ καὶ σὲ
ἐνέργειες τῶν δαιμόνων, καὶ ἡ βραδεία ἐκδήλωση τοῦ
ἐλέους τοῦ Θεοῦ ἀποσκοπεῖ στὴν αὔξηση τῆς ὑπομο-
νῆς. 384-386
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠΔ', Οἱ λόγοι τοῦ γέροντα, 'ἄρχισε ὁ Ἰη-
σοῦς νὰ δείχνει τὸ ἔλεός του', λέχθηκαν πρὸς ἔνδειξη
προκοπῆς καὶ μεγάλης ὠφέλειας τῆς ψυχῆς. 386-388
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠΕ', Περὶ τοῦ ὅτι ὁ Θεὸς μπορεῖ πάντοτε
νὰ θαυματοργεῖ μὲ τοὺς ἀγίους του καὶ νὰ μᾶς δίνει
ὅ,τι καὶ ἂν τοῦ ζητήσουμε μὲ πίστη, ἀλλὰ ὁ Κύριος ποῦ
γνωρίζει τὸ συμφέρον μας ἐνεργεῖ πάντοτε σύφωνα μὲ
αὐτό. 388-392

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠΣ', Περὶ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ ποῦ ἀποκτᾶται ἀνάλογα μὲ τὴν ταπεινότητα, τὴν πραότητα καὶ τὴν ὑπομονὴ τοῦ καθενός. 392-394
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠΖ', Ἡ τάξη τοῦ ἀρχαρίου μοναχοῦ συνεπάγεται ταπείνωση, ὑπακοή, ὑποταγή, ὑπομονὴ στὶς θλίψεις, ἀοργησία, ξερρίζωμα τοῦ φθόνου, ἔλεγχος τῶν λογισμῶν καὶ εὐχαριστία πρὸς τὸ Θεό. 394-398
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠΗ', Περὶ ἀποφυγῆς τῶν τεχνασμάτων τοῦ διαβόλου, ποῦ ὀδηγοῦν σὲ ταραχές καὶ ὀργὴ καὶ ἐμποδίζουν τὴν ἀποδοχὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. 398-400
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΡΠΘ', Περὶ ἀποφυγῆς κατακρίσεως τῶν παραπτωμάτων τοῦ πλησίον καὶ καταπολεμήσεως τῶν λογισμῶν, καὶ ἐπιδίωξη ἀποκτήσεως τοῦ ἀψηφίστου. 400-404
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4', Περὶ νοθεσίας ἀδελφοῦ κατὰ Θεὸν καὶ νοθεσίας γενομένης κατ' ἐνέργεια τοῦ διαβόλου. Ἡ πρώτη εἶναι ἀτάραχη, ἐνῶ ἡ δευτέρα συνοδεύεται ἀπὸ ταραχὴ. Στὸ τέλος περὶ συναντήσεως μὲ ἀδελφούς κατ' ἀγάπη Θεοῦ. 404-405
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4Α', Διὰ πολλῶν θλίψεων θὰ εἰσέλθουμε ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, καθὼς καὶ περὶ εὐχαριστίας καὶ ἀποφυγῆς τῆς ἀχαριστίας καὶ τῆς σαρκικῆς ἀναπαύσεως. 406-408
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4Β', Οἱ πειρασμοὶ γίνονται κατὰ παραχώρηση τοῦ Θεοῦ πρὸς ὠφέλεια τῆς ψυχῆς. Περὶ ἀγάπης τῶν ἐχθρῶν καὶ πολὺ περισσότερο ἐκείνων ποῦ μᾶς εὐεργετοῦν, περὶ μὴ πίστεως στοὺς λογισμοὺς, περὶ ταπείνωσεως καὶ ὑπομονῆς κατὰ τὶς θλίψεις. 408-412
- ΣΧΟΛΙΟΝ, Ἡ ταπείνωση μὲ λόγια εἶναι γέννημα ὑπερηφάνειας καὶ γεννᾶ τὴ μητέρα τῆς τὴν κενοδοξία. 412-413
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4Γ', Περὶ τὸ ὅτι οἱ ἰσχυροὶ πρέπει νὰ βαστάζουν τὰ βάρη τῶν ἀδυνάτων καὶ ὄχι νὰ τοὺς προξενοῦν λύπη. 412-415
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4Δ', Περὶ ἐτοιμότητος στοὺς πειρασμοὺς καὶ τὶς θλίψεις. 416-417

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4Ε', Τί είναι 'ταπείνωση', και γνωστοποίηση στον αδελφό ότι ο θάνατος πλησιάζει. 416-418
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4Σ', Οί ενεργούμενοι από τον δαίμονα είναι άξιοι συμπάθειας και όχι κατηγορίας, και ότι ο άληθινά ταπεινός δεν έχει ανάγκη από συμπάθεια, αλλά από ύπομονή. 418-420
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4Ζ', Οί φαντασιώσεις και τά άλλα πάθη συμβαίνουν στον άνθρωπο από άμέλειά του και κατά παραχώρηση Θεού, με σκοπό να δείξει ταπείνωση και να σωθεϊ. 420-424
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4Η', Προσευχή για πνευματική καρποφορία, ή όποία οδηγεί στην ούράνια βασιλεία. 424-425
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Ρ4Θ', Οί πειρασμοί συμβαίνουν στον άνθρωπο από φθόνο του διαβόλου, και καταργούνται με τó άλληλοβάσταγμα τών βαρών και με προσευχή. 426-427
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ Σ', Οί πειρασμοί και οί θλίψεις αποτελούν δοκιμαστήριο για τον άνθρωπο, και εκείνος που τους υπομένει κληρονομεί την ούράνια βασιλεία. 426-428
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΑ', Μέσω πειρασμών και θλίψεων κληρονόμησαν και κληρονομούν οί δίκαιοι την ούράνια βασιλεία ως άντάξιο καρπό τής ύπομονής τους κατ' αυτούς. 428-432
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΒ', Περί στηριγμού τής καρδιάς και άφέσεως τών από γεννήσεως άμαρτιών. 432-434
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΓ', Περί δυνάμεως τής προσευχής και τής άμέλειας και μικροψυχίας, και ότι ή κατά Θεόν παιδεία γίνεται προς δοκιμασία. 434-436
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΔ', Περί του ότι πρέπει να βοηθούμε ό ένας τον άλλο, για να έχουμε βοηθό μας και τον μεγάλο αδελφό μας Ίησοϋ. 436-438
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΕ', Περί άβροχίας και τής χρόνιας σιωπής του μεγάλου Γέροντα. 438-439
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΣ', Περί άφέσεως τών άμαρτιών αδελφού, και εύχή του Γέροντα για φύλαξη αυτής και πλούσια

- πνευματική καρποφορία πρὸς ἀπόλαυση τῶν ἀνεκκλαλήτων ἀγαθῶν. 438-440
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΖ', Ἡ χορήγηση τῶν δωρημάτων τοῦ Θεοῦ γίνεται στίς καθαρὲς ψυχές, καὶ ποιά τὰ βασικὰ ἔργα τοῦ μοναχοῦ. 440-442
- Ι ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΗ', Διαβεβαίωση τοῦ Γέροντα πρὸς τὸν ἀδελφὸ Ἄνδρέα ὅτι ἔχει πάντοτε τὴν ἀγάπη του καὶ πολὺ περισσότερο τοῦ Θεοῦ ποὺ κυβερνᾷ τὴν ψυχὴ του κατὰ τὸ συμφέρον της. 442-444
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΘ', Οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ συνέσεως τοῦ Θεοῦ παρέχονται σ' ἐκείνους ποὺ πιστεύουν σ' αὐτόν, δείχνουν ὑπομονὴ καὶ τὸν εὐχαριστοῦν. 444-445
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙ', Ἡ σωτηρία κατορθώνεται μὲ τὴν πίστη, τὴ μακροθυμία καὶ τὴν ὑπομονή, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν πρέπει κανεὶς νὰ δείχνει καρποὺς ἄξιους τῆς μετάνοιας. 446-448
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙΑ', Οἱ λαβάνοντες ἄφεση ἁμαρτιῶν πρέπει νὰ προσφέρουν στὸ Σωτήρα Χριστὸ θυσία αἰνέσεως καὶ εὐχαριστίας. 448-449
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙΒ', Περὶ παραθέσεως στὸ Θεὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἄνδρέα καὶ τῶν μαζί μ' αὐτόν ἀδελφῶν. 448-451
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙΓ', Οἱ φαντασιώσεις καὶ τὰ δαιμονικὰ πάθη συντελοῦν στὴν αὐξηση τῆς ἀρετῆς ἂν ἀντιμετωπισθοῦν μὲ πίστη καὶ ὑπομονή, καὶ ὅτι τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμετάκλητα. 452-454
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙΔ', Ἡ ταπείνωση καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπο κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ καὶ φυγαδευτήριον τῶν διαβόλου μετὰ τῶν δαιμόνων καὶ τῶν παθῶν αὐτῶν, καὶ περὶ βρωμάτων. 454-456
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙΕ', Περὶ τῆς πολυμεροῦς καὶ ποικιλοτρόπου χορηγήσεως τῶν χαρισμάτων τοῦ Θεοῦ καὶ προσευχῆ τοῦ γέροντα περὶ χορηγήσεως ὑπομονῆς στὸν ἀδελφόν. 456-458

- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙΣ', Περί τοῦ πῶς πρέπει νὰ συμβιώνουν οἱ ἀδελφοὶ μεταξύ τους. 458-459
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙΖ', Προσευχὴ τοῦ γέροντα γιὰ ἔλεος πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὥστε, ἀφοῦ ὑπομείνει τὰ παθήματα, νὰ ἐπιτύχει τὰ ἐπηγγελμένα ἀγαθὰ. 460-461
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙΗ', Ὁ καθένας ὀφείλει νὰ ζεῖ κατὰ τὸ μέτρο του μὲ φόβο Θεοῦ, ἀλλὰ ὁ ἀσθενὴς θὰ πρέπει νὰ δέχεται καὶ τὴν ὑπηρεσίαν ποῦ τοῦ παρέχεται, κατὰ τὴν ἐντολή, «ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε». 460-464
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΙΘ', Ἀπάντηση πρὸς ἀδελφὸν ποῦ διατύπωσε συμβολικὰ τὴν ἐρώτησίν του περὶ ἡσυχίας, σιωπῆς καὶ δίαιτας. 464-466
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚ', Ἀπάντηση πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφόν ποῦ ζήτησε νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ ὁ γέροντας στὰ ἐρωτήματα ποῦ εἶχε στὸ νοῦ του περὶ βάρους ὕπνου καὶ ἀσθένειας ψυχῆς. 466-467
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚΑ', Ἡ ἀπομάκρυνση τῶν παθῶν γίνεται μὲ τὴν ὑποδούλωση τοῦ σώματος στὸ πνεῦμα. 466-468
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚΒ', Ἀπάντηση τοῦ γέροντα στὸ ἐρώτημα τοῦ ἀδελφοῦ, τί σημαίνει ἑξαπλασιασμός τῶν λογισμῶν'. 468-469
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚΓ', Οἱ λογισμοὶ πρέπει νὰ ὑποβάλλονται εὐθέως καὶ ὄχι αἰνιγματικά, πρᾶγμα ποῦ ἀποτελεῖ ταπεινὴν καὶ γιὰ τοὺς δύο, καὶ ἐξήγησις τί σημαίνει ἡ δῆλωση 'τὰ δύο κεφάλαια'. 468-472
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚΔ', Διήγησις τῶν ὄσων συνέβηκαν λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατον τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη, μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀββᾶ Αἰλιανοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν. 472-474
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚΕ', Ἀπάντηση στοὺς λογισμοὺς ἀδελφοῦ, περὶ ταραχῆς καρδιᾶς, περὶ οἴνου, καὶ περὶ τοῦ πάθους τῶν ὀφθαλμῶν του. 476-478
- ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚΣ', Ἡ πίστις εἶναι τὸ φάρμακον γιὰ τὰ πάθη, ὅτι ἡ σωτηρία κατορθώνεται μὲ ταπεινὴν καὶ ὑπακοήν, καθὼς καὶ περὶ λήθης καὶ ἀμέλειας. 478-484

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚΖ', Οί φοβούμενοι τὸν Θεὸ δὲν καταρῶ- νται, καὶ ὅτι ἡ ἀγαθὴ σύνεση παρέχεται ἀπὸ τὸ Θεό, τὸν δοτήρα παντὸς ἀγαθοῦ.	484-486
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚΗ', Περὶ ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα.	486-488
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΣΚΘ', Ὁ λογισμὸς τῆς βλασφημίας θερα- πεύεται μὲ μετάνοια, ἀποβολὴ τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ θυμοῦ, καὶ ἀποκτήσεως τῆς ταπεινώσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρε- τῶν.	488-492
ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ	495-512
1. Εὐρετήριο χωρίων τῆς Γραφῆς	495-503
2. Εὐρετήριο ὀνομάτων καὶ πραγμάτων	504-511
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	513-535